1960'lardan 1980'e

TÜRKİYE GERÇEĞİ

PATİKA YAYINLARI

1960'lardan 1980'e

TÜRKİYE GERÇEĞİ

Patika yayıncılık : 5

Ekim 1989

Baskı: Şefik Matbaası Tel: 522 07 16

Kapak baskı: Ayhan Matbaacılık 528 18 37

1960'lardan 1980'e
TÜRKİYE GERÇEĞİ

Derleyen
Oğuzhan MÜFTÜOĞLU

Patika yayıncılık
Dizdariye Medrese Sk.
Osmanlı iş hanı kat.2
Çemberlitaş-İstanbul

İÇİNDEKİLER

İDDİANAME'den 9
Eylemin Yasal Tanımı 11

ADALETTE ÇİFTE STANDART 15
08.04.1987 Tarihli Dilekçe 17
07.09.1987 Tarihli Dilekçe 22
08.04.1987 Tarihli Dilekçe 38

12 EYLÜL ADALETİ ÜZERİNE 43
12.10.1987 Tarihli Dilekçe 45
Avukatlar Ortak Savunması'ndan 54

İŞKENCEYE KARŞI BM SÖZLEŞMESİ 65
Mütâlaa'dan 67
03.02.1988 Tarihli Dilekçe 72
11.05.1988 Tarihli Dilekçe 74
Avukatlar Ortak Savunması'ndan 76

12 EYLÜL ÖNCESİNDE YAŞANAN GERÇEKLER ve DEVRİMCİ MÜCADELE 83
55 İmzalı, 14 Eylül 1988 Tarihli 760 sahifelik dilekçe'den 85

ÖNSÖZ

1970'li yılların sonunda Türkiye, ekonomisinden siyasetine kadar bütün toplumun günlük hayatına yansıyan bir bunalıma sürüklenmişti.

Özellikle MC Hükümetlerinden sonra gelişen sol muhalefet ve faşizme karşı direnme eğilimleri iç savaş politikalarıyla bastırılmaya çalışıldı. Ve Türkiye'de sonuçta okulların, mahallelerin, şehirlerin bölündüğü; silahlı çatışmaların, siyasal cinayetlerin gündelik olaylar haline geldiği bir iç savaş görüntüsü ortaya çıktı.

Biz, 12 Eylül öncesinde ülkemizde sürdürülen sömürü ve haksızlıklara, baskı ve teröre, bütün faşist katliamlara ve cinayetlere kararlı bir şekilde karşı çıktık; sonuna kadar haklı ve meşru bir savunma mücadelesi verdik. Bu onurlu direniş mücadelesinde yüzlerce arkadaşımız hayatını kaybetti. Eğer 12 Eylül öncesinde bütün Türkiye bir Maraş'a çevrilmediyse yüzbinlerce, milyonlarca insanın yokedildiği yeni bir Endonezya Katliamı gerçekleştirilmediyse; faşizme karşı onurlu ve yiğit mücadelelerinde hayatlarını kaybeden o gencecik insanlarımıza çok şeyler borçlu olduğumuzu hiç kimse unutmamalıdır.

12 Eylül'den sonra tüm bu yaşanılan gerçekler çarpıtılmaya, saptırılmaya, karartılmaya kalkışıldı. Ülkemizi bir dehşet ortamına sürükleyen faşistler, gerici-faşist ayaklanmalar, katliamlar tertipleyenler korunmaya, suçları örtbas edilmeye çalışıldı. Öte yandan devrimciler, solcular, faşizme karşı direnenler, halktan yana olanlar anarşistlik, teröristlik, satılmışlık, vatan hainliği suçlamalarıyla karşı karşıya kaldılar; işkence gördüler, ağır cezalara çarptırıldılar, idam edildiler...

Ülkemizde yaşanan tüm bu olaylar, egemen sınıflar tarafından daima gözardı ettirilmeye çalışılan gerçekler hesaba katılmadan anlaşılamaz.

Neden Cumhuriyet tarihinin neredeyse üçte ikisi sıkıyönetimler

ve askeri yönetimler altında geçti? Ülkemizdeki demokrasi neden gelişmiyor? Niçin Türkiye bir türlü kalkınamıyor? Ekonomik krizler ve enflasyon, sosyal ve siyasal kargaşalıklar, askeri darbeler neden sürekli yaşadığımız birer gerçek haline geliyor?

Bizler, uzun süren bir yargılama sürecinde verdiğimiz dilekçelerde, tahkikatın genişletilmesi taleplerimizde, savunmalarımızda bu soruların yanıtlarını vermeye, gerçekleri ve nedenlerini ortaya koymaya çalıştık.

Elbette, cezaevlerinin kısıtlı olanakları da gözönüne alındığında tüm gerçeklerin ortaya konulduğunu söyleyebilmek mümkün olmadığı gibi, savunma da herşeyi söyleme iddiasında değildir. Tersine, söylenebilecek asgari şeyler söylenmeye çalışılmıştır. Yazılanların dışında herkesin söyleyecek çok şeyi muhakkak vardır. Ama savunmada, özellikle yazılanlar söylenmelidir; mahalle bakkalından dolmuş şoförüne, öğrenciden işçiye herkes herşeyden önce bunları bilmeliydi diye düşündük.

Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde görülen Devrimci Yol Davası dosyasındaki çeşitli belgelerden oluşturduğumuz bu derlememizi, Türkiye'nin yakın tarihine ilişkin gerçekleri ortaya koyan ve devrimcilerin haklılığını gösteren bir belge olarak kamuoyuna sunmak istedik.

Böyle bir çalışma yapmanın, bize yöneltilen suçlamalara karşı kendimizi savunabilmemiz için gerekliliği ötesinde, olayların içinde yaşamış ve tanıklık etmiş insanlar olarak tarihe ve halkımıza karşı yerine getirmemiz gereken bir görev oluduğu inancındayız.

Mamak, 1989
Oğuzhan MÜFTÜOĞLU

İDDİANAME'DEN

T.C.

ANKARA-ŞANKIRI-KASTAMONU 1 NCİ SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI
ASKERİ SAVCILIĞI
A N K A R A

İ D D İ A N A M E

(TMKP/C-DEVRİMCİ-YOL)

I

SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA SAVCILARI

Nurettin SOYER,Av. Kim Kd.Albay Synt.Askeri Sav
Muammer AKSOY,Dz.Hakim Albay Yrd.Askeri Savcı
Orhan BAŞARSIZ,Synt.Yrd.Savcısı
Arif Cihan OĞUZ,Synt.Yrd.Savcısı
Serdar [illegible]AR),Hakim Yzb.Yrd.Askeri Savcı
Asuman [illegible]LU,Synt.Yrd.Savcısı
Mehmet [illegible]TİŞ,Synt.Yrd.Savcısı
[illegible]in [illegible]LEZ,Synt.Yrd.Savcısı
[illegible]an [illegible]OL,Synt.Yrd.Savcısı
[illegible] Synt.Yrd.Savcısı
[illegible],Hakim Ünb.Yrd.Askeri Savcı
Tayfun [illegible]OĞLU,Synt.Yrd.Savcısı

T.C.
ANKARA-ÇANKIRI-KASTAMONU İLLERİ
SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI
ASKERİ SAVCILIĞI

A N K A R A

İ D D İ A N A M E
(THKP/C-DEVRİMCİ YOL)

I

SORUŞTURMAYI YÜRÜTEN SAVCILAR
Nurettin SOYER, Hv.Hakim Kd.Albay Synt.Askeri Savcısı
Muammer AKSÜT, Dz.Hakim Albay Yrd .Askeri Savcı
İrfan BACAKSIZ, Synt.Yrd.Savcısı
Arif Gündoğdu GÜRSES, Synt.Yrd.Savcısı
Serdar KARAPINAR, Hakim Yzb.Yrd.Askeri Savcı
Nasuhi KURDOĞLU, Synt.Yrd.Savcısı
Necdet MUTİŞ, Synt.Yrd.Savcısı
Metin ÖLMEZ,Synt.Yrd.Savcısı
Akın ÖNCÜL, Synt.Yrd.Savcısı
Ünsal SARIDUMAN, Synt.Yrd.Savcısı
Osman ŞİMŞEK, Hakim Bnb.Yrd. Askeri Savcı
Yavuz YAZICIOĞLU,Synt.Yrd.Savcısı

(...)

VIII- EYLEMİN YASAL TANIMI (*)

T.C. Anayasasında, devletin şekli, Türkiye Cumhuriyeti'nin nitelikleri, egemenliğin kullanılış biçimi, temel hak ve özgürlükler ile bunların sınırlandırılış şekli, Türk Toplumunun siyasal, sosyal ve ekonomik yapısını oluşturan esas ve prensipler düzenlenmiş, Anayasanın benimsediği bu nizamı korumak için ceza yasalarında hükümler getirilmiştir.

Anayasanın benimsediği nizamı ve devletin bütünlüğünü korumak amacıyla getirilen ceza hükümlerinden TCK 141. maddesinde sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde hakimiyet tesis etmesi, sosyal bir sınıfın ortadan kaldırılması, kurulu sosyal nizamlardan herhangi birinin devrilmesi amacıyla cemiyet kurulması yasaklanmış ve cezalandırılmıştır.

TCK 168. maddesinde de; devletin Anayasa ve temel nizamlarını bozma, bakanlar kurulunu devirme veya çalışamaz hale getirme, halkı isyana ve biribirini öldürmeye teşvik gibi bazı suçları işlemek amacıyla silahlı çete oluşturanlar cezalandırılmış,ancak silahlı çetenin amacı doğrultusunda eylemlere başlaması halinde işlenen suça ilişkin yasa hükümlerinin uygulanması esası kabul edilmiştir.

TCK 146.maddesine göre, cebir yoluyla Anayasanın tamamını veya bir kısmını değiştirmeye veya ortadan kaldırmaya ya da Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırma veya işlemez hale getirmeye kalkışanların cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır.

(...) tafsilatı ile açıklandığı üzere, Devrimci Yol örgütünün amacı; halkın mevcut Anayasal düzene karşı silahlandırılması ve çıkarılacak halk savaşı yolu ile devletin parçalanarak onun yerine Marksist-Leninist ideolojiye dayalı proletarya diktatörlüğünün kurulmasıdır. (...)

Sanıkların (...) anlatılan eylemleri değerlendirildiğinde, Anayasal düzeni cebren yıkmayı amaçladığı, bu amaç doğrultusunda icra hareketlerine başlandığı, kullanılan vasıtaların bu amacıgerçekleştirmeye elverişli olduğu, ancak 12 Eylül 1980 tarihinden sonra hedef doğrultusundaki hareketlerinin akamete uğratılmış olması

(*) Askeri Savcılığın 26.02.1982 tarihli İddianamesinden (sayfa:1275-1280)

nedeniyle, ellerinde olmayan sebeplerden dolayı kastetdikleri neticeyi alamadıkları bir gerçektir.

Ancak sanıkların hukuki durumları, katıldıkları eylemler ve faaliyet biçimleri ile örgüt içindeki yerleri ve üstlendikleri sorumluluklar bakımından farklılık arz etmektedir.

Bu nedenlerle;

1. Örgütü genel olarak sevk ve idare edenlerle, gerçekleştirdikleri etkin eylemlerle örgütün amaçladığı Anayasal nizamı ortadan kaldırma suçuna asli fail olarak katılanların eylemleri TCK 146/1,

2. Örgütün üyesi olup, amacı doğrultusunda gerçekleştirilen eylemlere fer-i şerik olarak katılan, ya da diğer örgütsel faaliyetlerde bulunanların eylemleri TCK 146/3,

3. Örgüt üyesi olmamakla beraber örgüt üyelerinin silahlı bir çeteye dahil olduğunu bilerek barındıran veya onlara her türlü yardımı yapan ve örgütün faaliyetlerini kolaylaştıranların eylemleri TCK 169,

4. Örgüte silah temin eden örgüt üyelerinin eylemleri ayrıca 6136 sayılı yasayı ihlal olarak nitelendirilmiş, belirlenen bu duruma göre cezalandırılmaları istenmiştir. (...)

Tüm sanıkların yargılamalarının Ankara-Çankırı-Kastamonu illeri Sıkıyönetim Komutanlığı (1) No.lu Askeri Mahkemesinde yapılması;

Talep ve iddia olunur. 26 Şubat 1982

Nurettin SOYER
Hava Hakim Kıdemli Albay
Sıkıyönetim Askeri Savcısı

Tüm sanıkların yargılamalarının Ankara-Çankırı-Kastamonu İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı (1) No.lu Askeri Mahkemesinde yapılması;

Talep ve iddia olunur. 26 Şubat 1982

Nurettin SOYER
Hava Hakim Kıdemli Albay
Sıkıyönetim Askeri Savcısı

ADALETTE ÇİFTE STANDART

BİR NUMARALI ASKERİ MAHKEME
- DEVRİMCİ YOL DAVASI -
KIDEMLİ HAKİMLİĞİ'NE (*)

ANKARA

"Sıkıyönetim mahkemelerinde görülen davalarda genellikle sol görüşlü sanıkların davaları devlete karşı işlenen cürümler, sağ görüşlülerinki ise adi suçlar olarak değerlendirilmektedir. Esas hakkındaki mütalaanın hazırlanması aşamasında bulunan davamız açısından bu konu ile ilgili bazı hususların açığa çıkarılmasına ihtiyaç vardır.

Yasaların, insanların siyasi düşüncelerine göre farklı uygulanması biçiminde ortaya çıkan bu "ÇİFTE STANDART"ın hangi nedenlere dayandığının ortaya çıkarılması gerekir. Örneğin sağ ve sol görüşlü iki grup arasında meydana gelen bir kavgada birbirlerini vuran sanıklardan sağ görüşlü olanlara (toplu kavgaya iştirak vb. suçlardan) 5-10 senelik bir ceza verilebilirken, sol görüşlü olanlara, aynı olaydan Anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs suçundan idama kadar varan cezalar verilebilmesi, hangi hukuki ayrımlara-ilkelere dayandırılmaktadır. Bir CHP milletvekilini öldüren aşırı sağ görüşlü bir sanığa kasten adam öldürme suçundan 29 sene verilmiştir. Bir üniversite profesörünün, bir emniyet müdürünün, bir cumhuriyet savcısının faşistler tarafından öldürülmesi adi suç olarak görülmekte iken, MHP'lilere karşı yapılan eylemler devlete karşı işlenmiş suçlar olarak kabul edilmiştir. Bu uygulamaların hukuk ilkeleri çerçevesinde açıklanması mümkün değildir. Böyle bir uygulamanın ideolojik ve siyasi maksatlarla yapıldığından kuşku duyulamaz. 1980 öncesinde ülkemizde yaşanan olayların gerçeğe uymayan siyasi yorumları ortaya atılmakta, bu siyasi yorumlara dayanarak çifte standart uygulamasına gidilmektedir. Solun, Anayasal düzeni yıkarak M-L bir düzen kurma amacında olmasına karşılık, aşırı sağın -faşistlerin- Türkiye'yi

(*) Devrimci Yol dava sanıklarınca 08.04.1987 tarihinde mahkemeye sunulan dilekçe (Tam metin)

komünistlerden kurtarmak ve devlet kuvvetlerine yardımcı olmak amacıyla hareket ettikleri iddia edilmiş, bu sakat değerlendirme askeri yargıya da empoze edilmiştir.

4 Aralık 1979 tarihinde Genel Kurmay Başkanlığı Sıkıyönetim Komutanları toplantısında 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığınca hazırlanan bir rapor okunmuştur. Bu raporda şu görüşlere yer verilmekte idi:

> "Bilindiği gibi bu eylemler hem aşırı sol, hem de aşırı sağ kesimlerden kaynaklanmaktadır.
>
> ....aşırı solun, hedefi işçi sınıfı ve emekçi halkın oluşturduğu ilerici-demokratik güçlerle silahlı halk eylemine kalkışarak mevcut Anayasal düzeni yıkmak, parçalamak, yerine proletarya diktatörlüğünü kurmaktır. Özetle Türkiye'de M-L bir idare kurmak ve TKP kanalı ile Türkiye'yi Moskova'nın bir peyki haline getirmektir.
>
> ...eylemci sağ ise, ideolojik hedefini Türkiye'yi komünistlerden temizlemek ve ülkenin komünist olmasını önlemek olarak belirlemektedir. Nitekim bu kesim mensuplarının katıldığı eylemlerin çoğunun, sol kesime mensup kişilere karşı silahlı saldırı, öldürme, suikast ve bombalamalar olduğu dikkat nazarında tutulursa ideolojik hedeflerinin olmasa bile, taktik hedeflerinin söyledikleri gibi olduğu sonucuna varılacaktır. Burada önemle belirlenmesi gereken bir nokta da eylemci solun 35 fraksiyonunun tümünün M-L hareketin açtığı bayrak altında birleşme gibi müşterek ve açık seçik şekilde belirgin bir hedefleri olmasına karşın, sağın kendi içlerinde organize olmamış, bir kısmı teokratik, bir kısmı ise ırkçı-faşist görüşü benimsemiş gruplar halinde bulunduğu tahmin edilmektedir."
>
> *(4 Aralık 1979 tarihinde Genel Kurmay Başkanlığı Sıkıyönetim Komutanları toplantısında Orgeneral Necdet Üruğ'un yaptığı konuşmadan aktaran Cüneyt Arcayürek. Cumhuriyet Gazetesi 24 Şubat 1979)*

İşte Devlet, 1980 öncesinde meydana gelen olaylara bu gözle bakmıştır. Sol görüşlü yurttaşların öldürülmesi, Türkiye'yi komünistlerden temizlemek amacıyla yapılmış eylemler olarak görülmüş, faşist çevrelere karşı, adeta daha hoşgörülü ve önemsemez bir tavır takınılmıştır.

Askeri yargıdaki çifte standart uygulamasının da bu gibi değerlendirmelere dayandığı bilinmektedir. Askeri Mahkemelerde görev yapan asker üyelerin özellikle özlük işleri vb. bakımlardan üstlerine bağlı olmaları nedeniyle, üst makamlara hakim olan anlayış yönünde hareket edeceklerini söylemek yanlış olmayacaktır. Tabii, vicdanının sesini dinleyen yargıçların da çıkabileceğine her zaman inanmak gerekir. Ama bu, maalesef sıkça rastlanan bir durum olmuyor. Bu yüzden yukarıda aktardığımız değerlendirmedeki iddiaların üzerinde durulması gerekir.

Söz konusu değerlendirmede solun "Anayasal düzeni yıkmak ve Türkiye'yi Moskova'ya bağlı bir peyk haline getirmek amacında olduğu" söylenirken, sağın "Türkiye'yi komünistlerden temizlemek ve ülkenin komünist olmasını önlemek amacıyla hareket ettiği" kabul edilmektedir.

Böyle bir değerlendirmenin çok yanlış bir görüş olduğu açıktır. Elbette devrimcilerin nihai planda bugünkü düzenden farklı sosyalist bir düzen istedikleri doğrudur. Ama, hem bu konuda çeşitli grupların farklı farklı görüşleri vardır; hem de 1980 öncesinde olayların sebebi bu değildir. Yani devrimcilerin, solcuların ihtilal yapmak için eyleme geçmeleri, buna karşılık da faşistlerin güya bunu önlemeye çalışmaları üzerine bu olaylar çıkmış, ülke o duruma gelmiş değildir.

Burada özellikle "sol grupların amacının M-L bir düzen kurarak Türkiye'yi Moskova'ya bağlı bir peyk haline getirmek olduğu" şeklindeki iddialar dikkat çekicidir. Bu bizim hakkımızda ileri sürülen en akıl almaz suçlamalardan biridir. Bu raporu hazırlayanların bizim "Moskova" hakkındaki tutumumuzu bilmedikleri düşünülemez. Devrimci Yol Dergisi'nde Sovyetler Birliği ile ilgili pek çok yazı yayınlanmıştır. Bu ülkenin ideolojik-politik çizgisi ve yapısı hakkındaki eleştiriler ortaya konulmuştur ve bunlar herkes tarafından bilinmektedir. Buna rağmen sol grupların (bu arada tabii bizlerin de) Türkiye'yi Moskova'ya bağlı bir peyk haline getirme amacında birleştiğinin ileri sürülmesi maksatlı bir saptırmadan başka bir şey olamaz.

İşte ne yazık ki hakkımızdaki yargılar bu gibi maksatlı ve uydurma suçlamalara dayandırılarak verilmektedir.

Öte yandan aşırı sağ -faşist- kesimin amacının (taktik planda da olsa denerek) Türkiye'yi komünistlerden kurtarmak olduğunun kabul edilmesi, dikkat çekici bir noktadır.

Faşistlerin mevcut Anayasal sistemi değiştirme amacında olmadıklarının kabul edilmesi, özellikle üzerinde durulması gereken bir husustur. Bu, devletin yapısını ırkçı-şeriatçı bir çerçeve içerisinde görme eğiliminin bir ifadesi sayılabilir.

Aşırı sağ çevrelerin devletin geleneksel-resmi çerçevesini belirleyen laik-kemalist temeli kökünden reddeden şeriatçı-ırkçı kırması bir devlet anlayışına sahip oldukları herkesçe bilinmektedir. Böyle bir anlayışın korunması eğilimi, Atatürkçü laik düşüncelerin terkedilmeye başlandığının da bir ifadesidir. Son zamanlarda Türk-İslam sentezi adı altında, şeriatçı-ırkçı kırması bir düşünceyi devletin resmi ideolojisi olarak belirleme çabalarının hız kazanması, bu tutumun hangi noktaya kadar tırmandırıldığının bir göstergesidir.

Devletin şeriatçı-ırkçı kırması bir yapıya kavuşturulması, laik temellerinden saptırılması çabaları bizce asıl "Anayasal düzeni tebdil-tağyir.." suçunu oluşturmaktadır.

Öte yandan söz konusu rapor da sol görüşlü yurttaşların öldürülmesi, adeta prim verildiği anlamına gelecek şekilde hafife alınmaktadır. Aşırı sağ kesimin belirlenen eylemlerinin çoğunluğunun "sol görüşlü kişilerin öldürülmesi vb." olduğu noktasından hareketle, onların Türkiye'nin komünist olmasını önleme amacında olduklarının kabul edilmesi, kuşkusuz üzerinde durulması gereken tehlikeli bir tutumdur. Bunun bir adım sonrası, faşistlerin, devletin güvenlik güçlerinin yardımcısı olarak görüldüğünün resmen ilan edilmesidir.

Bizce, asıl bu sakat anlayışların sonucu olarak Türkiye 1980 öncesindeki iç savaş koşullarına sürüklenmiştir.

Bir ülkede iç savaşa yol açan sebeplerin başında, iktidarların muhalefet akımlarını bastırmak için sivil milis güçlerini kullanmaya yönelmesi gelir. Çeşitli nedenlerle, iktidar güçleri kendi anlayışlarına ters düşen muhalefet akımlarını önlemek için reaksiyoner-sivil güçlerin örgütlenmesine yönelirler. Bunlar aracılığıyla ve demokratik-yasal yolların dışında şiddet kullanarak toplumsal muhalefeti bastırmaya çalışırlar. Böylece siyasal mücadele sivil kesimler arasında

bir kavga olarak gelişmeye başlar. Şiddet, önce taşlı sopalı sonra silahlı şekillerde bütün topluma ve ülkeye yayılır.

Çok köklü ekonomik ve sosyal nedenlere dayanan toplumsal muhalefet akımlarını reaksiyoner-gerici güçler vasıtasıyla bastırma politikaları eninde sonunda, şiddetin ve çatışmaların bütün ülkeye, bütün toplum kesimlerine yayılması ve giderek bir iç savaş boyutuna ulaşmasıyla sonuçlanacaktır.

Bu bakımdan iç savaştan sorumlu olanlar, en başta bu politikaları gündeme getirenlerdir. Toplumsal muhalefet hareketlerinin gelişmesini önlemek için gerici-sivil güçlerin uygulayacağı şiddetten yararlanma yoluna gidildiği her yerde varılacak kaçınılmaz sonuç iç savaştır. Türkiye'de son yıllarda -1980 öncesinde- yaşadıklarımız da bir bakıma budur.

1960 sonrasında Türkiye'nin değişen ekonomik-sosyal yapısının ve sorunlarının bir sonucu olarak muhalefet akımları gelişmeye başlamıştır. Özellikle sol muhalefet akımları, iktidardakilerin en azından teşvik ve korumasıyla geliştirilen gerici örgütlerin şiddetiyle bastırılıp engellenmeye çalışılmıştır. Açıkça, adam öldürme, miting-grev dağıtma eğitimlerinin yapıldığı komando kamplarından, kanlı pazarlardan geçerek 12 Eylül öncesinin iç savaş ortamına, Çorumlara, Maraşlara gelinmiştir.

Böyle bir sonuçtan en çok şikayet edenler, bu sonucu doğuran politikaları uygulayan sorumlulardır. Bugün aynı zihniyeti askeri yargıya empoze etmeye çalışanlar da gelecekte ortaya çıkacak olan bütün kötü sonuçların tarih önündeki bağışlanmaz sorumluları olacaktır.

Yargı biraz da bu nedenle bağımsız hareket etmelidir.

İktidara sahip olanlar daima yargıyı kendi siyasetlerinin bir aracı olarak kullanmak istemişlerdir. Bunun için sivil yargının yanı sıra, sık sık olağanüstü yargı yollarına, askeri yargıya başvurmuşlardır. Askeri mahkemelerin özellikle subay üyelerinin bağımsız-tabii hakim özelliklerinin bulunmayışı, yargının yönlendirilmesi için elverişli bir koşul olarak değerlendirilmiştir.(...)

4.KOLORDU KOMUTANLIĞI
1 NO'LU ASKERİ MAHKEMESİ
- DEVRİMCİ YOL DAVASI -
BAŞKANLIĞI'NA (*)

ANKARA

"Türkiye'de sivil yönetime" geçildiği söyleniyor. Sıkıyönetim bütün ülkede sona ermiştir. Buna rağmen Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri sivil-siyasi tutukluları yargılamaya devam ediyor.

Sıkıyönetim Mahkemelerinin, Sıkıyönetimin kalkmasından sonra hala göreve devam etmesi Anayasa'ya aykırıdır. Bu konudaki yasanın Anayasal dayanaktan yoksun olduğu konusunda hukukçular arasında tam bir görüş birliği vardır.

Öte yandan, Anayasa'ya aykırı bir kurum olarak görevlerine devam eden Sıkıyönetim Mahkemelerinde tarafsız bir yargılama yapılmadığı da bugün herkes tarafından bilinmektedir.

Sağ ve sol görüşlü sanıklar için farklı hukuki ölçüler kullanılmakta; sağ görüşlü olanlara "devlete karşı olmadıkları" gerekçesiyle adi suç hükümlerine göre daha hafif cezalar verilmekte, sol görüşlü olanlara ise "devlete karşı işlenen suç" hükümlerine göre en ağır ceza hükümleri uygulanmaktadır.

Yasaların, insanların siyasi düşüncelerine göre farklı bir şekilde uygulanması anlamına gelen bu çifte standart, hukuken kabul edilemez. Çifte standarda dayalı bir gölgeli adalet eninde sonunda reddedilmeye-hükümsüz kalmaya mahkumdur. Bu yüzden bu adaletsizlik ya da gölgeli adalet mutlaka düzeltilmelidir.

Ancak, kendisi Anayasal dayanaktan yoksun bulunan Askeri Mahkemelerde bu haksızlığın düzeltilmesi olanaksızdır.

Bu nedenle, Askeri Mahkemelerde görülen davalar sivil mahkemelere devredilerek, hem Anayasa'yı ihlal durumu düzeltilmeli, hem de hukuk dışı çifte standart uygulamasının yarattığı haksızlığın sivil yargı organlarınca düzeltilmesine olanak tanınmalıdır.

(*) Devrimci Yol dava sanıklarınca 07.09.1987 tarihinde mahkemeye suunulan dilekçe (Tam metin)

ASKERİ MAHKEMELERDE SAĞ VE SOL GÖRÜŞLÜ SANIKLARA ÇİFTE ÖLÇÜ (ÇİFTE STANDART) UYGULANMAKTADIR.

12 Eylül sonrasında Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde sağ ve sol görüşlü sanıklar için farklı ölçüler uygulanmıştır. Sağ kesime mensup sanıklar için "devlete karşı olmadıkları" gerekçesiyle TCK'nin 313. ve adi suç hükümleri uyarınca daha hafif cezalar verilirken, sol kesim için devlete karşı işlenen suç hükümlerinden genellikle de 146. maddeye göre en ağır cezalar verilmektedir.

Böyle bir uygulamanın sonucu olarak örneğin bir mahallede sağ ve sol kesime mensup sanıklar arasında meydana gelen bir çatışmada sağ kesim için "ölümle sonuçlanan kavgaya iştirak" nedeniyle 5-10 senelik cezalar verilebilmesine karşılık, sol kesim için TCK'nın 146. maddesine göre idama kadar varan cezalar verilebilmesi mümkün olmaktadır.

Gene bu uygulamaya göre hepsi birer üst düzeyde devlet görevlisi olan, Cumhuriyet Savcısı Doğan Öz'ün, Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul'un, CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu'nun faşistler tarafından öldürülmeleri adi suç olarak görülürken, sol görüşlü bir kişi tarafından MHP'lilere karşı işlenen suçlar bile devlete karşı işlenen bir suç, Anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs suçu (146) olarak değerlendirilmektedir.

Böyle bir ayrım doğrudan doğruya yargı önünde insanlara siyasi inançlarına göre farklı ölçüler uygulanması (çifte standart) anlamına gelmektedir. Ve bu nedenle de siyasal düşünce ve inançları ne olursa olsun herkesin yasalar önünde eşit tutulacağı şeklindeki en temel hukuk ve Anayasa normunun ihlalidir.

Böyle bir uygulamanın herhangi bir hukuki gerekçeyle açıklanması da olanaksızdır. Bu uygulama sağa ve sola ait ana davaların henüz görülmediği, bu nedenle de savunma ve delillerin henüz mahkemelerce değerlendirilmediği bir sırada, 1980-81 senelerinde, kimi Askeri Mahkeme ve Askeri Yargıtay kararlarında başlatılmıştır.

Bir başka deyişle, daha henüz davalar görülmeden önce sol

kesim için 146 vb. "Devlete karşı işlenen suçlar"' dan, sağ kesim için ise 313 vb. adi suç hükümlerinden ceza verilmesi öngörülmüştür. Daha sonra Sıkıyönetim Mahkemelerinde görülen tüm davalar bu "önyargı" üzerine yürütülmüş ve sonuçlandırılmıştır.

Sağ kesim için 313 vb. maddelerin uygulanmasını öngören 1980'deki bir Askeri Yargıtay kararında bu konuda şöyle denilmektedir.

> "Tebliğname'de değinildiği gibi, bu tür ideolojik şiddet eylemlerinin TCK'nın siyasi suçlar dışında kalan hükümlerinde yazılı adi şiddet eylemleri ile bir tutulmaması gerektiği bir gerçektir. Hergün ülkede can ve mal güvenliğini sarsan, bu nedenle de alelade suçlardan ayrı olarak mütalaa edilmesi ve daha ağır cezalarla cezalandırılması gereken fakat Devletin Şahsiyeti Aleyhine işlenen cürümleri düzenleyen kanun maddelerindeki suç unsurlarını taşımayan veya taşıdığı kanıtlanamayan yeni bir sosyal suç tipi doğmuş bulunmaktadır. Bu da ideolojik amaçlı adam öldürme, gasp ve eylemleridir. Ne TCK'da ne de başka bir kanunda bu tür eylemleri düzenleyen özel bir hüküm bulunmamaktadır. Bu kanun boşluğu yasama organlarınca doldurulmadığı sürece mahkemelerin böyle bir boşluğu içtihat yoluyla doldurma yetkisi olmadığına göre eylemin amacına bakılmaksızın kanunda mevcut suç tipine göre uygulama yapmak zorunluluğu bulunmaktadır. Sanıkların gerçekleşen eylemleri TCK 149. maddesinde yazılı suç unsurlarını oluşturmadığı, eylemlerin gerçekleşen biçim ve derecesine göre, sanıkların hakkında TCK 448. (adiyen adam öldürme) ve müteakip maddelerinde düzenlenen hükümlerine göre uygulama yapılması gerekirken, TCK'nın 149. maddeleri uyarınca hükümlülük kararı verilmesi kanuna aykırı görülmüştür." ASKERİ YARGITAY 1. DAİRESİ 8.7.980-1980/186/245

Yine Askeri Yargıtay 1. Dairesi 80/197 Esas, 282 Karar Sayılı kararında benzer bir hükme varılmaktadır:

> "Sanıkların olayı müteakip Emniyet mensuplarınca tespit olunan, bilahare çıkarıldıkları mahkemede kabul etmedikleri beyanlarında MHP yanlısı ülkücü-sağ görüşe mensup oldukları,

tanık olarak dinlenen polis memurlarının ifadeleriyle de doğrulanmış bulunmaktadır. Dava dosyasındaki mevcut delillerle sanıkların TCK 125/131/146/149/ ve 156. maddelerde yazılı suçları işlemek üzere silahlı bir çete teşkil ettikleri açıklık kazanmamıştır. Bu durum muvacehesinde sanıkların eylem itibariyle fiillerinin 313 maddesine uygunluğu düşünülmeden yazılı şekilde hüküm tesisinde isabet görülmemiştir."

Keza Askeri Yargıtay Daireler Kurulu 21.10.1982 tarih E:207 K:202 sayılı kararında:

"gerçekte ÜGD silahlanmış ve yurt çapında bir çok kanlı eylemlere girişmiş olmakla beraber bu silahlanmasını TCK 168. maddede yazılı Devletin Şahsiyetine Karşı Suçlar'ı işlemek maksadıyla yapıldığı hususu şüpheli kalmış olmakla...."

Çok ilginç bir örnek;

Ordu'nun Aybastı ilçesinde meydana gelen olaylarla ilgili olarak açılan davada sanıklar aynı mahkemede yargılanmışlar, mahkeme sol kesim için 146. sağ kesim içinse 149. maddelere göre ceza vermiştir. Ancak Askeri Yargıtay sol kesim için verilen kararı onaylarken, sağ kesim için verilen kararı 149. maddeye göre değil adi suç hükümlerine göre ceza verilmesi gerektiği görüşüyle bozmuştur.

Böylece solcu olanlar için geneldeki siyasi inançları dikkate alınarak devlete karşı işlenen suçlardan ; sağ söz konusu olunca genelde faşist düşüncelere sahip olmalarına (ve eylemin amacına) bakılmaksızın adi suç hükümlerine göre ceza verilmektedir.

Bu farklı uygulamanın sağ ve sol kesimin amaçlarının (kast unsurunun) farklılığına dayandırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Solun Anayasal düzeni yıkarak yerine M-L bir düzen kurma amacıyla hareket etmesine karşılık, faşist sağın Anayasal devlet düzenini yıkma amacıyla hareket etmediği (bazen de bunun kanıtlanamadığı) ileri sürülmektedir.

Böyle bir iddia inandırıcı bir hukuki açıklama olarak kabul edilemez. Faşist sağın demokratik-Anayasal sistemden tamamen farklı şeriatçı-ırkçı kırması bir teokratik devleti amaçladığı herkes tarafından

bilinmektedir. Bunların devlete karşı olmadığını kabul etmek, mevcut 1961 Anayasa'sını faşizmle özdeş görmek anlamına gelir.

Bizzat MGK Genel Sekreterliğince hazırlanan "12 Eylül Öncesi ve Sonrası" isimli kitapta, sağ örgütlerle ilgili değerlendirme yapılırken şu görüşlere yer veriliyor:

> "Yurdumuzun gerçekten zor yetiştirdiği değerler olan A.İpekçi'ler, Prof. Doğanay'lar, Prof Tütengil'ler... kahpece vurulmuşlardır... Bu ruh hastası katillerin ve onları güdenlerin tek amacı halk arasında ne pahasına olursa olsun ürkütücü yankılar uyandırıcı cinayetler işlemektir. Böylece bunalan ve umutsuzlaştırılan halkın tek bir çözüm yolunu benimsemesi ortamı yaratılmak istenmektedir. Bu tek çözüm kapalı rejim, yani sağ veya sol diktadır."
> *(12 EYLÜL ÖNCESİ VE SONRASI Sy:133)*

Aslında, buradaki 'sağ veya sol dikta' sözleri de anlamsızdır. Çünkü Prof. Tütengil'leri, Cömertleri, İpekçi'leri öldürenlerin kimler olduğu ve amaçlarının "sağ veya sol dikta" değil "faşist bir dikta" getirmek olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Ve ne gariptir ki; bir dikta getirmek için bu "kahpece cinayetleri işleyenler"le, Sıkıyönetim Mahkemelerinde "devletin nizamını değiştirmek için hareket etmedikleri" (ya da devlete karşı olmadıkları) kabul edilen ve böylece korunmaya çalışılan aynı kişilerdir.

Kısacası, Askeri Mahkemelerde sağ ve sol için farklı ölçüler uygulanmasının amaç yönünden açıklanabilmesi mümkün değildir. Bir diğer ifadeyle solun Anayasal düzeni yıkma amacıyla hareket etmesine karşılık, faşist sağın devlete karşı olmadığı şeklinde bir değerlendirme yapmak olanaksızdır.(*)

(*) Emniyet ifadelerinin alınması sırasında sol görüşlü sanıkların ifadelerine polis memurları tarafından ısrarla yerleştirilen ve "amaçlarının Anayasal düzenin yıkılarak yerine M-L bir düzen kurmak olduğu vb..." şeklindeki beyanlarda bu konu açısından hiç bir anlam taşımamaktadır. Her şeyden önce bu beyanların doğrudan polis tarafından yazıldığı apaçık bellidir. Hiç bir sanık siyasi amacını kanun maddesindeki suça göre tanımlamaz"amacımız (146 maddedeki suça göre) Anayasal düzeni yıkarak yerine M-L bir düzen kurmaktır."demez. Emniyet'te ifadelerin alınması sırasında önceden

Aslında konu amaç unsuru açısından incelenirken geneldeki siyasal inançlar esasa alınamaz. Esas olan davaya konu olan olay ve fiillere yol açan, yani olayla doğrudan nedensellik ilişkisi bulunan amaçtır.

1980 öncesi Türkiye'sinde bir iç savaş ortamı yaşanmıştır. Türkiye böyle bir ortama nasıl sürüklenmiştir? Olaylar nasıl çıkmış, nasıl gelişmiş ve nereden nereye gelmiştir?

Bu konulardaki gerçekleri göz önüne almadan "solcular M-L bir düzen savunurlar, bu yüzden amaçları Anayasal düzeni değiştirmektir, faşist sağ kesimin ise devlete karşı hareket ettiği kanıtlanamamıştır" gibi yorumlar bir hukuki değerlendirme olarak görülemez.

Türkiye'deki faşist çevreler, faşist-sağ kesimin Türkiye'yi komünistlerden temizlemek, ülkenin komünistleşmesini önlemek amacıyla mücadele ettiklerini iddia etmişlerdir.

Bu iddialar aslında bir ölçüde doğrudur: Onlar Türkiye'de başta Tütengil'ler, Doğanay'lar, İpekçi'ler olmak üzere Komünist olarak kabul ettikleri herkesi, CHP'lileri, alevileri, sosyalistleri yoketmek, böylece şimdilerde Türk-İslam Sentezi dedikleri şeriatçı-ırkçı kırması bir düzen kurmak; Türkiye'yi bir Ortaçağ karanlığına sürüklemek istemişlerdir.

Çıkarılan olayların eylemlerin etkinliği, kamu düzenini bozucu nitelikleri yönünde ele alındığında da gerçeğin gösterilmek istenenin tam tersi yönde olduğu görülür. Çorum ve Maraş katliamlarını, Sivas ve Malatya olaylarını, Doğanay'ların, Tütengil'lerin, İpekçi'lerin öldürülmelerini, otobüs kahvehane taramalarını çıkarırsanız, 12 Eylül öncesinden geriye ne kalır? Bunlar olmasaydı Türkiye bir iç savaş oratamına, öylesine bir can pazarına sürüklenir miydi? (*)

---

hazırlanmış "anahtar ifade"lerin bulunduğu bilinmektedir. Bunlardan bir tanesi dava dosyasında vardır. Dolayısıyla işkence altındaki sanıkların ifadelerine polis memurlarınca 146. maddeye göre ceza verilmesini sağlamak için yazıldığından kuşku bulunmayan bu beyanlara bakarak amaç unsurunun varlığına hükmedilmesi düşünülemez. Ayrıca mahkemelerin, tamamen hukuki bir değerlendirme gerektiren suçun manevi unsurunun saptanması konusunu, polislerin işkence tutanak larına göre belirlemesi de hiç bir biçimde kabul edilemez.

(*) KAHRAMANMARAŞ OLAYLARI DAVASI Gerekçeli Hüküm'de şu sonuca varılıyor. "Olay tarihlerinde Türkiye'de demokratik anlamda sol çizgide bir program izleyeceğini öne süre bir siyasal kadro TBMM'den güven oyu alarak

Buna karşı devrimciler 12 Eylül öncesinde siyasal iktidarı ele geçirmeye yönelik bir birlik ve örgütlülük içinde olamamışlar ve genel olarak hareketleri bir anti-faşist direniş çizgisinde kalmıştır.

Tabii ki bu konuda kararı tarihin vereceğini söylemek de mümkündür. Ama o zaman, mahkemeler tarafsız ve objektif hukuk ölçüleri içinde kalmalı, faşist kesimin propaganda görevlilerince üretilmiş, gerçeklerle taban tabana zıt ideoloj ik ve siyasi önyargılar, mahkeme kararlarına esas alınmamalıdır. Ve en azından ceza hükümleri karşısında her iki taraf için de ayrı ayrı ölçüler kullanılmamalıdır. "Sağcıların komünistlere karşı işledik"lerini iddia ettikleri eylemleri devlete karşı olmadığı kabul edilebiliyorsa, anti-faşist mücadele çerçevesindeki eylemlerin de Anayasal düzeni yıkma amacıyla yapılmadığı kabul edilmelidir.

Ama işte tam bu noktada Askeri Yargı'daki ikili ölçü olayı gündeme gelmektedir. Faşist-sağ söz konusu olunca "Evet ideolojik maksatla adam öldürme, gasp vb. suçlar işlenmiş ama, bunların devlete karşı işlendiği kanıtlanamıyor. Kanunda ideolojik amaçla suç işleme diye de bir hüküm yok" denilerek "amaca bakılmaksızın" adi suç hükümlerine göre (daha az ve af kapsamı içinde) ceza verilmesi yoluna gidilmekte; sol söz konusu olunca ise gene eylemin amacına bakılmaksızın (ama geneldeki inanç ve düşüncelerine bakılarak) 146.maddedeki suçun amaç unsurunun varlığı kabul edilmekte ve buna göre af kapsamı dışında görülen en ağır cezalar verilmektedir.

---

iktidar olmuştur. Bu siyasi görüşü benimsemeyen aşırı sağ siyasal görüşteki kuruluş ve kişilerin, iktidarın Anayasal yollarla değilde şiddet eylemleriyle zayıflatılıp yıpratılarak sonuçta istifasını sağlamak için sade vatandaşları tahrik ve teşvik ettikleri bilinen bir gerçektir. İşte uzun süreden beri yapılagelen bu tahrik ve teşvik sonucu Kahramanmaraş ilinde 23.12.1978 Cumartesi günü sabah erken saatlerden itibaren binlerce Sünni vatandaş sokaklara dökülmüş 25.12.1978 günü akşamına kadar Kahramanmaraş'ta devlet güçleri zaafa uğramış ve şehre sokak güçleri hakim olmuştur." (sy:334)

"Maraş valisi belediye hoparlörüyle halkın nasıl tahrik edildiğini, ilan metinlerinin MHP İlçe Başkanı ve ÜGD tarafından yaz dırıldığının anlaşıldığını" anlatıyor. (....) "Aleviler zamanın iktidarı ile özdeş kabul edilmişler ve yine onların şahsında zamanın iktidarı hedef alınmıştır. Bu nedenle K.Maraş olaylarında Sünni-Alevi zıtlığından ziyade, sağ-sol siyasal görüş ayrılığının daha ön planda geldiğini söylemek yanlış olmasa gerek" (Aynı karardan)

Elbetteki bu durumdaki bir yargı sisteminin (askeri yargının) tarafsızlık özelliğine sahip olduğunun kabul edilmesi hiç bir şekilde mümkün olamayacaktır.

ADALETTE ÇİFTE STANDARDIN YARATTIĞI SONUÇLAR

Sağ için uygulanan 313. madde, sol için uygulanan 146, 168 vb. maddelere göre çok hafif ceza hükümleri içermektedir.

Bunun sonucu olarak MHP yöneticilerine 8-10 senelik cezalar verilirken, örneğinTÖB-DER ve DİSK yöneticilerine bile daha fazla cezalar verilebilmekte, gene örneğin mahalle sorumlusu olarak suçlanan herhangi bir sol gruba mensup bir gence idama kadar varan en ağır cezalar verilebilmektedir.

Sağ kesime mensup bazı hukukçu ve yazarların bu olgunun tersini ileri sürdükleride görülmektedir. Prof. Sulhi Dönmezer Tercüman gazetesindeki bazı yazılarında sağcılar için 313'ün yanısıra münferit eylemlere göre de ayrı ayrı cezalar verildiği için toplam olarak daha fazla ceza verildiğini; sol için 168'e göre hem eylem hem örgüt suçundan tek ceza verildiği için de daha az ceza verilmesi durumunun ortaya çıktığını ileri sürmüş; bu durumun sağcılara (devlete karşı olmadıkları için) daha az ceza verilmeleri gerekirken haksızlık yarattığını savunmuştur.

Bu iddialar gerçeği tersine çevirme çabalarından başka bir şey değildir. Gerçekte sağ kesime mensup bir sanığa örgüt cezasının yanısıra eylemine göre ayrıca ceza verilmesine karşılık, sol görüşlü bir sanığa hem örgütten hem de eyleminden dolayı tek bir ceza verildiği bir bakıma doğrudur. Ama bu durumda sol için uygulanan ceza çoğunlukla TCK 146'ya göre idam cezasıdır. Bir veya iki soygun olayına karışmış sağ ve sol görüşlü iki kişiden sağcı olana 313. maddeye göre 3-5 yıllık bir cezaya ek olarak, soygun olayından dolayı da (her soygun olayından ayrı ayrı) gasp suçundan 5-10 senelik cezalar verilebilmekte; sol görüşlü olan için ise TCK 146'ya göre tek ceza, ama idam cezası verilebilmektedir. Bu konuda çok sayıda örnek göstermek mümkündür. Bu şekilde verilmiş bir çok idam cezası vardır.

İşte, Adalet Bakanlığı Ceza Yasası Tasarısı Değişikliği Komisyonu Başkanı Prof.S.Dönmezer'in sağ kesime haksızlık yapılıyor dediği durum budur.

Pankart asma, bildiri dağıtma gibi durumlar içinse sol kesim için genellikle 146/3, 168 vb. maddelere göre 10-15 senelik cezalar verilirken, sağcılar için pratikte bu gibi suçlar için koğuşturma bile yapılmamıştır.(*)

Ayrıca adi suç hükümlerine göre verilen cezalar bireysel suç niteliğinde görüldüğünden doğrudan eylem suçu olanlar dışında hiç kimseye siyasal sorumluluk yüklenmemekte, sol için ise çoğunlukla yoruma dayalı olarak (mücerret) sorumluluk cezaları verilmektedir. (örneğin hiç bir MHP yöneticisine başta Çorum ve Maraş katliamları olmak üzere bütün faşist katliamlardan dolayı hiç bir cezai sorumluluk yüklenmemiştir. Türkeş'in Kemal Türkler ve Adana Emniyet Müdürünün öldürülmesine azmettirme suçu ise kanıtlanamadığı için sabit görülmemiştir.)

(*) Prof.Dönmezer daha başlangıçta faşist sağ kesim için (devlete karşı olmadıkları gerekçesiyle) daha az cezayı savunmaktadır. Bu düşünceyle sağ kesim için daha az ceza getirilmesini sağlamıştır. 313. madde kaldırılmış, "lehteki yasanın geçmişe de şamil olacağı" ilkesi uyarınca sağ kesimin aldığı cezaları daha da azaltacak düzenlemeler yapılmış, K.Maraş katliam sanıklarına uygulanan 149. madde devlete karşı suçlar bölümünden çıkarılarak ceza hadleri düşürülmüş, af kapsamı içine sokulmuştur.

Bütün bunlar faşist sağ kesimin devlete karşı olmadıkları, bu yüzden işledikleri cinayetlerden daha az ceza verilmesi gerektiği, devlete karşı olanla onun yanında olanın bir tutulmaması gerektiği düşüncesiyle savunulmaktadır. Böylece Yeni Ceza Yasası Tasarısının temeline faşistlerin veya başka sağcıların "devleti korumak ve kurtarmak için (!)" işleyecekleri suçlardan ve cinayetlerden (mesela Doğanay'ların, İpekçi'lerin öldürülmeleri gibi cinayetlerden) dolayı daha az ceza almaları gerektiği gibisinden bir adalet felsefesi yerleştirilmektedir. "Solcu sağcıyı öldürürse daha çok ceza alsın, sağcı solcuyu öldürürse daha az ceza alsın (!)" neredeyse Yeni Ceza Yasasına "ülkeyi komünistlerden kurtarmak amacıyla solcuları öldürmek suç değildir" diye bir hüküm konmaya çalışılmaktadır. Bu kafalarla ülkemizin nerelere kadar götürülebileceği, bu kafaların yargıya, yürütmeye, yasamaya egemen olduğu bir ülkede barışın da demokrasinin de hayal olmaktan öteye gidemiyeceği ortadadır. Ülkede ceza yasasından önce bu kafaların değiştirilmesi gerekir.

Keza MHP Genel İdare ve Disiplin Kurulu üyesi Abdurrahman Öncel, çeşitli gasp, soygun eylemlerinin azmettiricisi olarak yargılanmış, olayı gerçekleştirdiği iddia edilenler mahkum olurken kendisi hakkında Askeri Mahkeme'ce beraat kararı verilmiştir. Tümüyle aynı konumdaki bazı sol görüşlü sanıklar için verilmiş idam kararlarının bazıları ise TBMM'de onay beklemektedir.

CHP İstanbul Milletvekili A.Köksaloğlu'nu öldüren sağcı sanığa 29 sene N.Bulut'u öldürenlere 5-15 sene civarında cezalar verilmiştir. Çorum'da solcu (ve Alevi) oldukları için 8 yurttaşımızın öldürülmesinin faşist sanıklarına adiyen cinayet hükümlerine göre, birine müebbed, diğerlerine çeşitli hapis cezaları verilmiştir. (*)

(*) 8 kişi ayrı ayrı toplanarak elleri bağlanarak götürülmüşlerdi. Biri kadındı. Tanık Emine Üreyen daha sonra mahkemede verdiği ifadesinde "bir ara külotunu çıkarıp değneğe takarak salladıklarını sonra urganla el ve ayaklarını bağlayarak götürdüklerini" söylemiştir. Seydi Esenyel Yargıtay'a verdiği itiraf dilekçesinde anlatıyor: "Mahallenin oba başkanı Eyüp Gül beni evimin önünde karşıladı. 'Başkan 30'u aşkın alevilere ait ev ve işyerini tahrip ettirdim. 8 tane de rehinemiz var' dedi. Köylülerle birlikte rehineleri götürüp (Türk Milletinin bölünmezliği ve bütünlüğü için) öldürülmelerini emrettim. Geri döndüklerinde (Türk Milliyetçiliği Hareketi adına) yapılan bu eylem için kendilerine minnettar olduğumu söyledim." (Nokta Dergisi 08.06.1986)

"Hamza Kökmen Çorum'un Sarılık Mahallesine dayı oğlu Elvan Çağlar'ın şehir içi göçüne yardımcı olmak için gelir. 15-20 kişi tarafından karşı mezhepten diye yakalanır. Bir inşaata götürülmek için çağrılan taksinin gelmesini beklerken kaçmaya çalışır, yakalanır, olay yerine (Çorum İbrahim Çayırı Mevkiine) taksi ile götürülür, bir ağaca bağlanır, yüzü gözü bıçakla kesilir, deşilir, kurşunlanır. Bir ara öldü sanılarak bırakıldığı yerden gözleri akmış bir biçimde sürünerek kaçmaya çalışırken yakalanır, 4 saat işkence sonucu öldürülür. Muhtarın kararıyla gömülür. Cesedin gömüldüğü yerin kazılmasıyla 2 yıl sonra pantolonu, ayakkabısı vs. bulunarak yakınları tarafından teşhis edilir. Sanıklardan birini olaylardan sonra kan tutuğu "ben adam kestim" diye sokaklarda bağırıp çağırdığı görülür." (Erzincan Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Mahkemesi 1980/115 evrak 83/40 esas ve 1983/339 sayılı 29.12.983 günkü karar gerekçesinden aktaran Cum huriyet Gazetesi 21 Temmuz 1985)

SONUÇ: Olay, devletin Anayasal düzeniyle alakalı bulunmaz ve adi cinayet hükümlerine göre 450/3'e göre bir ölüm ve diğer sanıklara hapis cezası verilir.

Özetle bir yandan herhangi bir MHP'liye karşı işlenen suçlar devlete karşı işlenmiş bir suç sayılırken, bir MHP'li tarafından devletin Emniyet Müdürlerinin, Cumhuriyet Savcılarının öldürülmeleri bile devlete karşı olmayan adi suçlar olarak değerlendirilmekte ve daha hafif cezalarla cezalandırılmaktadır.

12 EYLÜL SONRASI SIKIYÖNETİM YARGILAMALARININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

12 Eylül sonrası yargılamaları bir bütün olarak "Kanuni yargı yolu" ilkesine aykırı, bağımsızlık ve tarafsızlıktan uzak bir görünüm sergilemiştir. Bu konuda kısaca işaret edilebilecek çarpıcı görüntüler şunlardır:

Her şeyden önce 12 Eylül öncesinde meydana gelen olaylarla ilgili olarak tamamen tek yanlı bir soruşturma yürütülmüş,MHP için yurt çapında ve derinliğine bir koğuşturma bile yürütülmemiş; Türkiye'nin 12 Eylül koşullarına sürüklenmesine neden olan İstanbul Üniversitesi'nde 8 öğrencinin bombalanarak öldürülmesi, Prof. Doğanay, Tütengil, Karafakioğlu, O.Yavuz'un öldürülmeleri gibi sayısız olay aydınlatılmamış, katilleri bulunmamıştır. Çorum-Maraş olayları gibi olayların da gerçek suçlu ve tertipleyicileri açığa çıkarılmamıştır.

Keza davaların hazırlık aşamasını oluşturan hazırlık soruşturması çoğunlukla MHP taraflısı polis görevlileri tarafından yürütülmüştür. Bu soruşturma sırasında bizzat devletin resmi açıklamalarına göre 175 kişinin işkence sonucu öldüğü kabul edilmiş, 600 polis görevlisi hakkında işkence ile ölüme sebebiyetten dava açıldığı kabul edilmiştir. İşkenceden ölen sanıkların hemen hemen hepsi (ya da büyük çoğunluğu) sol görüşlüdür.

Sanıkların Emniyette gözaltında tutulma süreleri incelendiğinde sağ görüşlü sanıklar Emniyette 3-5 gün sürelerle tutulurken sol görüşlülerin 60-90 (ve pek çok örnekte daha fazla gün) gün polis elinde işkenceli soruşturmada tutulduğu görülmektedir.

Yargılamalar sırasında bu soruşturmalarda hazırlanan ifade ve benzeri tutanakların pek çoğunun sahteliği kanıtlanmıştır. Pek çok

olayda tek bir olayın ayrı ayrı pek çok sanığa kabul ettirildiği görülmüştür.

Askeri Savcılık soruşturması genellikle işkence soruşturmalarını doğrulatma gayretiyle sınırlı kalmıştır. Sanıklar soruşturmaların devam ettiği sıralarda pek çok kere hapishanelerden alınarak yeniden Emniyete götürülmüşlerdir. Yeniden Emniyete götürülenlerin görüşleri incelendiğinde bunların da çok büyük çoğunluğunun sol görüşlü olduğu görülmektedir.

Erzincan Askeri Savcı Yardımcısı Halit Cengiz hakkında Erzincan Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından verilen kararda "sanığın görev yaptığı sırada işkence iddiaları hakkında gerekli soruşturmaları yapmadan takipsizlik kararları verdiği" belirtilmiştir. Bizzat kendisi Cumhurbaşkanı'na yazdığı dilekçede, işkence iddiası ile haklarında soruşturma açılan tüm polis ve subaylar hakkında, soruşturmasız takipsizlik kararı verdiğini belirtmiştir.

Ayrıca Sıkıyönetim Komutanlıkları da Savcılık soruşturmalarına müdahalelerde bulunmuşlar, örneğin MHP lehine sahte delil yaratmaya çalıştıkları için polis görevlileri Kemal Yazıcıoğlu ve Bekir Pullu hakkında soruşturma açılmasını isteyen Sıkıyönetim Savcısı Nurettin Soyer görevinden alınmış ve söz konusu soruşturma da engellenmiştir.

Davaların devam ettiği bir sırada mahkemeleri etkileyecek şekilde konuşmak ve yayın yapmak yasak olduğu halde Konsey Üyeleri ve Sıkıyönetim Komutanları sürekli olarak yargılanan sanıkları tek yanlı olarak suçlayıcı konuşmalar yapmışlar, bildiriler yayınlamışlardır. Hatta;

Sıkıyönetim Komutanı Recep Ergun, hakimleri kimi sol görüşlü sanıkları tahliye ettiği için suçlamıştır.

Mahkeme üyelerinin çoğunluğunu oluşturan askeri hakimlerin başta özlük işleri ve sicil yönünden bağlı oldukları komutanlarının iradeleri dışında hareket edebileceklerini düşünmek elbette olanaksızdır. (Hakim Remzi Şirin'in görevinden alınışı buna örnektir.)

Bu nitelikteki bir soruşturma üzerinde yürütülen Askeri mahkemelerde gerçeklerin açığa çıkması doğrultusunda hiç bir ciddi soruşturma yürütülmemiş, sadece polisin soruşturma ve iddialarının

çerçevesi içinde kalınmış, gerçeklerin açığa çıkması için sanıklarca ileri sürülen soruşturmanın derinleştirilmesi talepleri mahkemenizde olduğu gibi reddedilmiştir.

Duruşmalar olağanüstü koşullar altında yürütülmüş, gene bizim davamızda olduğu gibi sanıklar yıllarca tecrit hücrelerinde faşistlerle yan yana işkence altında tutulmuş; mahkemelere coplanarak getirilip götürülmüşler, durumlarını dile getiren sanıklara bu durumun mahkemeleri ilgilendirmediği yanıtı verilmiş; hakim olmayan mahkeme başkanı tarafından keyfi sebeplerle sanıklar ve avukatları duruşmalardan çıkarılmış, pek çoğu birden fazla atıldığı gerekçesiyle duruşmalara sokulmayarak mahkeme onların yokluğunda sürdürülmüştür. Tutuklu sanıklar tek tip mahkum elbisesi giymeye zorlanmışlar, giymeyenler mahkemelere getirilmeyerek giyaplarında yargılanmışlar ve haklarında savunmasız kararlar verilerek idam-müebbet gibi en ağır cezalara çarptırılmışlardır.

Keza davaların devam ettiği bir sırada bir itiraf yasası çıkartulmış, polisle işbirliği halinde ve özgürlük vaadiyle yeni sahte deliller yaratılmaya çalışılarak itirafçı sanıklar ortaya çıkartulmıştır. Ayrıca MHP'lilerce işlenen suçlara uygulanan yasa hükümleri itiraf yasası dışında tutulmuş, "solculara itiraf yasası, sağcılara af çıkacak" denilerek sağ kesime mensup sanıkların itirafları önlenmeye çalışılmıştır.

Yargılama sonuçları çifte ölçü uygulamasının yarattığı haksızlık ve eşitsizliklerin sayısız örnekleriyle doludur. Aynı konumda bulunan yani hukuki durumları aynı olan sanıklardan solcu olanların binlercesi ceza evlerindeyken, sağcı olanlar dışarıdadır.

TÖB-DER ve DİSK mahkum edilir, mahkemece kapatılır mallarına el konulur, mensupları ağır cezalara çarptırılırken, sağdaki muadilleri olan MİSK, Ülkü-Bir'e hiç bir ceza uygulamasına gidilmemiştir.

İlerici-sol görüşlü tüm profesörler, öğretim üyeleri Sıkıyönetim Komutanlıkları kararlarıyla işlerinden atılmışlar, MHP yanlısı öğretim görevlileri üniversite rektörlüklerine, dekanlıklarına getirilerek, Milli Eğitim şeriatçı-ırkçı bir doğrultuya oturtulmaya çalışılmıştır.

Özetle Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde 12 Eylül

sonrasında görülen davalardaki özellikle çifte standart uygulanmasının sonucu olarak söz konusu mahkemelerin tarafsızlığından söz edilemeyecek bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu durum askeri yargı kararları üzerinde büyük bir gölgedir.

Bu durumun düzeltilmesi gereği ortadadır. Nitekim Askeri Yargıtay son kararlarında bu gereği kabul eden bir tutum benimsemiş, daha önce 146.madde çerçevesi içerisinde değerlendirilen durumlarda 168 veya 146/3'e göre ceza verilmesi görüşünü benimsemiştir. Ancak bu yolla ortadaki haksız durumun bir ölçüde hafifletilmesine karşılık tümüyle düzeltilmesi olanaklı görülmemektedir.

Bu yüzden Sıkıyönetimin tümüyle ortadan kalktığı bugünkü koşullarda Sıkıyönetim Mahkemelerinin ellerindeki siyasi davaları sivil yargı organlarına devretmeleri gereklidir.

SIKIYÖNETİM TÜM ÜLKEDE KALKMASINA KARŞIN, SIKIYÖNETİM ASKERİ MAHKEMELERİNİN GÖREVLERİNE DEVAM ETMESİ ANAYASAYA AYKIRIDIR.

Bugün tüm ülkede Sıkıyönetim kalkmış durumdadır. Sivil yönetime geçildiği, demokrasiye geçildiği ileri sürülmektedir. Buna rağmen bugün hala Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde siyasi davalar sürmektedir. Başkanı hukukçu olmayan, üyelerinin bir kısmı Askeri hakimlerden oluşan 12 Eylül döneminde oluşturulmuş Askeri Mahkemelerde sivil kişilerin yargılanmasına devam ediliyor.

Bu durumun Anayasaya aykırı olduğu, görevine devam eden Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin Anayasal dayanaktan yoksun olduğu bütün hukukçular tarafından kabul edilen bir hususdur. Ayrıca bu husus bizzat Anayasa Mahkemesinin bir kararıyla da sabittir. Şöyle ki:

13 Mayıs 1971 tarihli Sıkıyönetim kanununun 23.maddesi, Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin Sıkıyönetimin kalkmasından sonra da devam edeceğine dair bir hüküm getiriyordu.

Ancak Anayasa Mahkemesi, (E:1971/31, K:1972/5) kararında Askeri Mahkemelerin yetkilerinin Sıkıyönetimin devam ettiği süre ile

sınırlı olduğu, Sıkıyönetim kalkınca bu yetkinin sona ereceğini; aksinin Anayasa'nın 124 ve 138.maddelerine aykırı olduğu kadar, kanuni yargı yolu ilkesine de aykırı düşeceği gerekçeleriyle sözkonusu yasayı iptal etmiştir.

Gerçi 1973 yılında Anayasa'ya bir hüküm eklenerek Sıkıyönetim Mahkemelerinin Sıkıyönetimin kalkmasından sonra da sürmesine Anayasal dayanak sağlanmak istenmiştir. Ancak 1982 Anayasa'sında böyle bir hüküm bulunmadığı için (1961 Anayasası'na 1973 yılında eklenen hüküm 1982 Anayasası'na alınmamıştır.) Anayasa Mahkemesinin 1972 yılındaki anılan kararı bugün de yeniden geçerlidir.

Bu yüzden, Sıkıyönetimin kalkmasından sonra Sıkıyönetim Mahkemelerinin göreve devam etmesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna dair sözkonusu karar , MGK tarafından getirilen 12 Eylül 1980 tarih ve 2301 sayılı aynı mahiyetteki yasa hükmü için de geçerlidir. Bir başka ifadeyle Anayasa Mahkemesi'nin 1972 yılındaki kararında belirtilen Anayasa'ya aykırılık durumu, Sıkıyönetim Mahkemelerinin Sıkıyönetimin kalkmasından sonra da devam edeceğine dair Sıkıyönetim Yasası hükmü açısından şimdi de aynen geçerlidir.

Bu açık Anayasa'ya aykırılık durumuna rağmen Sıkıyönetim Mahkemeleri, 12 Eylül döneminde çıkarılmış yasaların Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülemeyeceğine dair tuhaf bir Anayasa hükmü sayesinde görevlerini sürdürmektedirler.

Kısacası Sıkıyönetim Mahkemelerinin göreve devamlarının Anayasa'ya aykırılığı sabittir. Ama bir şekil şartı nedeniyle bu aykırılığın Anayasa Mahkemesi tarafından ortadan kaldırılması mümkün olamamaktadır. Bu durumun fiilen bir Anayasa ihlali olduğuna şüphe yoktur.

Sonuç olarak bugün Sıkıyönetim tüm ülkede kalkmıştır. 12 Eylül döneminin sona erdiği, sivil yönetime geçildiği söylenmektedir.

Buna rağmen 12 Eylül, yargı alanında bizatihi 12 Eylül döneminde hazırlanan 1982 Anayasa'sına da aykırı bir biçimde devam etmektedir.

Eğer Türkiye'de 12 Eylül döneminin sona ermesi ve Türkiye'nin demokrasi doğrultusunda ilerlemesi isteniyorsa, 12

Eylül'ün çarpıcı uygulamalarını oluşturan yargı alanında da aynı doğrultuda bir gelişmenin sağlanması zorunludur. 12 Eylül hukukunun bir yanını oluşturan eski siyasilerin haklarındaki kısıtlamaların sona erdirilmeye çalışıldığı bir dönemde, tümüyle kanuni yargı yolu ilkesi dışında olağanüstü dönemlere has bir yargı sistemi olarak çalışan 12 Eylül Sıkıyönetim yargılamalarının doğurduğu, bazı örneklerini ortaya koymaya çalıştığımız, haksız ve adaletsiz sonuçları ortadan kaldırılmalıdır.

Anayasa'ya aykırı olarak varlığını sürdüren Sıkıyönetim Mahkemelerinin görevlerini bırakarak dosyaların sivil yargı organlarına gönderilmesi ve siyasi davaların sivil yargı organları önünde yeniden görülmesi bir çözüm yoludur.

Mahkemenizin Anayasa'ya aykırı bir konumda görevine daha fazla devam etmemesi için Devrimci Yol dava dosyasının sivil yargıya devredilmesi gerekir.

Bu nedenle sonraki yasanın kendisine aykırı olan, kendinden önceki yasa hükmünü ortadan kaldıracağı şeklindeki hukuk ilkesi uyarınca, 1982 Anayasa'sının daha önce-MGK döneminde- çıkarılmış bulunan Sıkıyönetim Yasasının (sıkıyönetimin kalkmasından sonra da Sıkıyönetim Mahkemelerinin görevini sürdüreceğine dair) ilgili hükmünü iptal etmiş olduğu kabul edilerek, dosyanın sivil yargıya devredilmesini talep ediyoruz.

4'ÜNCÜ KOLORDU KOMUTANLIĞI
1 NOLU ASKERİ MAHKEMESİ
(DEVRİMCİ YOL DAVASI)
HEYETİNE(*)

ANKARA

"Askeri yönetim döneminde, 12 Eylül öncesi olayları üzerinde tek yanlı ve çarpık bir propaganda yürütüldü. Bu propagandayla ülkemizin bütün ilerici, solcu, demokrasiden yana güçleri suçlandı. 12 Eylül öncesi olaylarının ve ortamın sorumluları olarak gösterilip en ağır cezalarla, idam cezalarıyla cezalandırılmaları istendi. Bu maksatla hazırlanan iddianamelerde demokrasiden yana derneklere, sendikalara "Anayasal düzeni zorla değiştirmeye kalkışmak" suçlamaları yapılıyorken ve yığınların, derneklerin, sendikaların demokratik haklarını kullanmaları suçlanıyorken, faşistlerin cinayet ve katliamlarından söz edilmedi. Maraşlar, Çorumlar unutturulmaya çalışıldı. 12 Eylül öncesinde faşist terör çetelerini "devletin yardımcı güçleri " ilan edip arkalayan Tercüman Gazetesi ve sağcı çevrelerin görüşleri, askeri yönetim döneminde resmi devlet görüşü haline dönüştürüldü. M H P 'lilerin cinayetleri mahkemelerde bu doğrultuda değerlendirildi. Cinayet ve katliamların kimlerce ve ne için gerçekleştirildiği sorularına somut bir yanıt vermeksizin soyut bir "terör" edebiyatı kullanılarak kafalar bulandırılmaya, faşist güçlerin sorumlulukları gözlerden kaçırılmaya çalışıldı.

Hakkımızda hazırlanan iddianamede de dönemin bu egemen çarpık görüşleri etkili oldu. İddianame bizlerin; "THKP-C'cileri" toparlayıp, uygun koşulları yaratarak "Halk savaşı" ile iktidarı ele geçirme çabası içinde olduğumuzu, AYÖDve DEV-GENÇ'i de bu amaçla kurduğumuzu ileri sürüyordu. İddianameye göre; bu derneklerin faaliyetleri ülkemizde "anarşik ortamın" oluşmasına, can güvenliği ve öğrenim özgürlüğünün ortadan kalkmasına neden olmuştur. İddianamenin sunduğu bu tabloda ne MC'ler, ne faşistler ne de onların

(*) Sanıklardan DEV-GENÇ yöneticilerince mahkemeye verilen 08.04.1987 tarihli dilekçeden;

ülkeyi teslim almayı amaçlayan eylemleri, cinayetleri vardı. 12 Eylül öncesinin Türkiye gerçeği böyle miydi? Yoksa gerçekler 12 Eylül döneminde gösterilmeye çalışıldığından çok daha farklı mıydı?

Söz konusu olan çok yakın geçmişimiz olmasına ve herkesin bu olayları şu veya bu boyutta yaşamış olmasına karşın bellekler silinmeye, gerçeklerin dile getirilmesi engellenmeye kalkışıldı. Biz bugün hala 1974-80 Türkiye'sinde yaşanan olaylara ilişkin olarak mesnetsiz ve haksız suçlamalara maruz kalıyoruz. Israrla bir dönemin hesabı, çarpık ve taraflı bir yaklaşımla bizden sorulmak isteniyor. Biz, söz konusu 1974-80 sürecini sıkça suçlanan AYÖD ve DEV-GENÇ gibi örgütlerin yöneticisi olarak yaşadık. Bir anlamda bu süreç boyunca üniversite ve gençlik dünyasının tümüyle içindeydik. Bu nedenle sürekli çarpıtılmaya çalışılan yakın dönemi ve AYÖD, DEV-GENÇ gerçeğini ortaya koymayı gerekli görüyoruz.

Ülkemizde yaygın deyimiyle "gençlik olayları" olarak anılan ve giderek ülke düzeyinde yaygınlaşıp "anarşi" ve "terör" olayları olarak tanımlanan olaylar, 1974 yılında başladı. 12 Mart ara döneminde sol yoğun baskılara uğramış ve dağıtılmıştı. Devrimci gençliğin tüm örgütleri sudan nedenlerle kapatılmış, yönetici ve üyelerinin çoğu cezaevlerine doldurulmuştu. 12 Mart yönetimi faşist güçlere dokunmamış, üstelik devlet içinde kadrolaşmalarını sağlamıştı. 12 Mart öncesinin cinayetlerini işleyen Ülkü Ocakları kapatılmadığı gibi, üniversite ve yüksek okullarda örgütlenmesini geliştirmişti. 12 Mart ara dönemi sona erdiğinde durum buydu. Bu koşullarda sol'un ve devrimcilerin "devrim yapmak için" saldırıları başlattıkları iddiası bütünüyle mantıksız ve gerçeklere aykırıdır. Ara dönemin sona ermesinin hemen ardından faşistler saldırılarına başladılar. 1974 yılının yazında yapılan üniversite sınavlarında faşistler ilk defa silah kullandılar ve izinli bildiri dağıtan öğrencileri kurşunladılar. 1974 yılı sonlarında ise 12 Mart sonrasının ilk cinayetini işlediler. Yıldız Mühendislik Yüksek Okulu öğrencisi Şahin Aydın İstanbul'da faşistlerce bıçaklandı. Bunu, Ankara'da Turizm Ticaret Yüksek Okulu öğrencisi Veli Yıldırım'ın, İstanbul'da Vatan Mühendislik Yüksek Okulu öğrencisi Kerim Yaman'ın öldürülmesi izledi.

Saldırıya uğrayıp kurşunlanan öğrencilerin, faşistlere karşı

olmak ve okuluna devam etmekten öte bir özelliği yoktu. Faşist çetelere boyun eğmeden okumak kaygısı gençliği bir arayışa itti. Artan saldırılar karşısında, yüksek öğrenim gençliği demokratik haklarını kullanarak dernekleşmeye yöneldi ve okullarda, ülkenin çeşitli yörelerinde gençlik dernekleri kurulmaya başladı. 1975'lerde MC'nin kurulmasıyla da gençliğin can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü sorunu ülkemizin başlıca sorunlarından birihaline geldi.

MC Türkiye'nin siyasal yaşamında bir dönemeç noktasıdır. Amerikancı egemen çevrelerin, TÜSİAD'ın, Aydınlar Ocağı'nın yoğun çabalarıyla kurulan MC, bir iç savaş hükümetiydi. Onun bu niteliğini en iyi karakterize eden olgu da faşist MHP 'nin hükümet ortağı yapılmasıdır. MC, ülke çapında bir cepheleşmeye yöneldi. Demokratik güçlere, devrimcilere karşı başlattığı saldırı kampanyasıyla ve "komünizm tehlikesi" umacısını kullanarak egemen sınıfları ve sağcıları kendi iktidarı etrafında toparlanmaya zorladı. Bu durum doğal olarak ülkede politik gerilimi artırdı. MC bu politikalarının gereği olarak faşist saldırıları kışkırtıp, destekledi.FaşistlerMC'nin sağladığı geniş olanaklarla daha çok insiyatif kazanıp, cüretlendiler. Nitekim, MC ile birlikte faşist saldırı ve cinayetler hızla tırmanmaya başladı ve giderek ülkenin tüm yüksek öğrenim kurumları işlemez duruma itildi. Can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü kalmadı. MC'nin mimarı Başbakan Süleyman Demirel faşist cinayetler karşısında " Bana milliyetçiler cinayet işliyor dedirtemezsiniz" diyerek adeta yeni cinayetlere davetiye çıkardı. Olaylara ilişkin olarak da 1961 Anayasası'nın sunduğu demokratik hakları ve devrimcileri suçladı. 2.5 seneden fazla süren MC döneminde izlenen politikalar giderek ülkemizi bir iç savaş ortamına itti. Faşistlerin devlet içinde kadrolaşması, bu dönemde ileri boyutlara vardı. Bu güçlerin egemen olmak için en yoğun çaba sarfettikleri kurumların başında da eğitim kurumları geliyordu. Bu anlamda MC'nin uygulamaya koyduğu politikalar açıkça, eğitimin faşistleştirilmesini ve gençliğin teslim alınmasını amaçlıyordu. MC'nin gündeme getirdiği bu politikalar kavranılmadan 1974-80 döneminin olayları, özellikle de "gençlik olayları" anlaşılamaz. Tabii bu noktada AYÖD, DEV - GENÇ gibi gençlik derneklerinin ne olduğu, nasıl bir ihtiyacın ürünü olduğu da

anlaşılamaz (....)

Tüm bunlar kamuoyunun, savcıların gözlerin önünde olmuştur. MHP'lilerin üstüne gitmek isteyenler ise sindirilmek istenmiştir. Yalnız bırakılmaya çalışılmıştır. Nitekim Ankara Atatürk Öğrenci Yurdu'nda MHP'lilerin faaliyetlerini saptayıp, soruşturma konusu yapmaya kalkıştığı için savcı Doğan Öz MHP'lilerce kurşunlanarak öldürülmüştür. Kamuoyunun tüm tepkisine karşın, devlet, savcısına bile layıkıyla sahip çıkmamış; "devletin yardımcısı" ilan edilen MHP'li katiller cezasız kalmışlardır. Keza Anayasa Mahkemesi ve Danıştay gibi 1961 Anayasası'nın demokratik kurumları, MC aleyhine verdikleri kararlardan dolayı, bir kaç defa MHP'lilerce kurşunlanıp , bombalanarak sindirilmek istenmiştir. Bugün ise geçmişin bu dosyalarını kimse açmaya yanaşmamakta; MC'nin ve faşistlerin günahları uydurma iddia ve suçlamalarla solculara, devrimcilere yüklenmeye çalışılmaktadır.

(...)

Evet, belki de devrimci gençlik saldırılara karşı koyup okullara gitmekte böyle diretmeseydi, okulları faşistlere terketseydi; o zaman faşistler okullarda bu cinayetleri işleyemeyeceklerdi. Peki ya sonra ne olacaktı? Okulları terkedince sorun çözülecek miydi? Faşizmin iktidara yürüdüğü tüm ülkelerdeki deneyler böyle bir davranışın nelere malolduğunu ortaya koymuyor mu? Devrimci Gençliğin direniş mücadelesini suçlayan askeri savcı; o koşullarda DEV-GENÇ'e ne yapmasını önerirdi?

DEV-GENÇ elbetteki böyle bir teslimiyet politikasına hayır diyecekti. Ve gerçekte faşizm başta gençliği sonra da ülkeyi teslim alamadıysa Devrimci Gençliğin direnişinin bunda büyük rolü olmuştur. Ve bir anlamda bugün DEV-GENÇ'ten bu haklı direnişinin hesabı sorulmak istenmektedir. İddianamedeki mantığı başka türlü değerlendirmek mümkün değildir. (...)"

"12 EYLÜL ADALETİ" ÜZERİNE...

DÖRDÜNCÜ KOLORDU KOMUTANLIĞI
1 NO'LU ASKERİ MAHKEMESİ
(DEVRİMCİ YOL DAVASI)
BAŞKANLIĞINA (*)

ANKARA

Bugüne kadar mahkemenize verdiğimiz dilekçelerde 12 Eylül yargılamalarındaki adaletsizlikleri göstermeye çalıştık. Mahkemelerin işkenceyle alınmış emniyet ifadelerine dayanarak karar verdiklerini; özellikle asker üyelerin üstleri olan komutanların baskı ve yönlendirmeleri doğrultusunda karar verdiklerini; bunu yaparken de tarafsız davranmadıklarını, sanıklar arasında sağ sol ayrımı gözettiklerini, önyargılı olarak hareket ettiklerini anlatmaya çalıştık ve bu nedenlerle dava dosyasının sivil mahkemelere devredilmesini istedik.

Son günlerde Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanan "12 Eylül Adaleti" başlıklı yazı dizisinde yeralan bu davanın da iddianamesini hazırlayan Askeri Savcı Nurettin Soyer'in açıklamaları tümüyle bizim söylediklerimizi doğrular niteliktedir.

12 Eylül yargılamaları en temel hukuk kurallarına ve insan haklarına aykırı olarak sürdürülmüş ve sürdürülmektedir. Bir çok Askeri Yargı kararı göstermektedir ki, emniyette işkence ile alınan ifadeler hükme dayanak yapılmış bunun sonucunda sanıkların büyük bir bölümü sadece ve sadece işkenceli sorgu metinlerine dayanılarak cezalandırılmıştır.

N. Soyer'in açıklamaları emniyette ifadelerin nasıl işkence ile alındığını ve Ankara Sıkıyönetim Komutanı Recep Ergun'un sol görüşlü sanıklara işkence yapan polisleri nasıl koruduğunu açıkca ortaya koymaktadır.

N.Soyer işkenceli sorguların ulaştığı boyutları ve Sıkıyönetim Komutanı tarafından işkenceci polislerin nasıl korunduğunu şöyle anlatıyor:

(*) Sanıklarca mahkemeye verilen 12.10.1987 tarihli dilekçe

"Komutanın polisler ile bir değil bir çok olayı var. Zaten polisler komutana o kadar bağlılardı ki, polisler komutanın haberi olmadan nefes bile almazlardı!
Zeynel Abidin Ceylan adlı bir kişi Emniyet Müdürlüğünde öldü.
Ben hemen savcı yardımcılarından birini görevlendirdim. (Hemen git olaya müdahale et) dedim.
Savcı arkadaşımız cezaevi doktorunu da yanına almış Emniyet Müdürlüğüne gidiyor. Oradan da Gülhane Hastanesi'ne. Emniyet Müdürlüğünde ilk muayeneyi yapacak doktor bulmaktansa askeri doktoru yanında götürmüş. Yolda giderken doktor, Üsteğmen ya da Yüzbaşı. Şimdi rütbesini hatırlamıyorum.
(Efendim ben şimdi cezaevine gelen sanıkların ilk muayenelerini yapıyorum. Cezaevine ilk muayenelerini yaptıktan sonra alıyoruz. Genç kızlar ve kadınlar çok kötü durumda geliyorlar. Bunlar önlenemez mi?) demiş doktor.
Yani, sanıkların Emniyet Müdürlüğünde fiziksel olarak ceza gördüklerini anlatmış doktor.
Savcı bu arada gerekli tahkikatı yapmış, cesedi Gülhane'ye sevketmiş, otopsi raporunu bekliyor.
Bu arada savcı yardımcısı arkadaş, doktordan duyduklarını bana anlattı.
Biz tam konuşurken telefon çaldı, (Komutan sizi bekliyor) dediler.
Gittim baktım odada Ankara Emniyet Müdürü Ünal Erkan duruyor.
Komutan (Ne oldu?) diye sordu. (ölüm sebebi herhalde dövülme) dedim. (otopsi raporunu bekliyoruz.)
Komutan birden bire:
(Polise bu kadar yüklenmeyin) diye bir çıkış yaptı.
Savcı Yardımcısı Enis Tunga da sert çıktı: (Efendim) dedi (insan ölüyor)
Komutan Emniyet Müdürü Ünal Erkan'a dönüp "Görüyorsunuz işte" dedi:
(Ben bu savcılarla çalışıyorum, bu savcılarla uğraşıyorum.)

Savcı Yardımcısı Enis Tunga Emniyet Müdürlüğüne giderken doktorun kendisine anlattıklarını aktardı. Emniyetten gelen kadın ve genç kızlara kötü muamele yapıldığını, bunun önlenmesi için önlem alınması gerektiğini söyledi.
Komutan bunun üzerine (Kimmiş bu doktor) diye bağırdı. Komutanın sesi koridordan bile duyuluyordu.
(Kimmiş bu doktor?)
Bağırıyordu.
Hemen cezaevinden doktor getirildi. İçeriye girer girmez doktora (ulan seni dedikoducu adam) diye bağırmaya başladı. (sen nasıl dedikodu yaparsın?)
Ben hemen (Efendim doktor arkadaş dedikodu yapmadı. Bu konuda yetkili. Savcı arkadaşa da gördüklerini anlatmış.) dedim.
(Hayır efendim) dedi.
(Burada tek yetkili benim, bana söylenmesi lazımdı.)
(Çık dışarı) diye bağırdı önce, sonra da doktora sordu:
(Sen mi söyledin savcıya bunları?)
(Evet) dedi doktor (ben söyledim.)
Komutan birden bağırmaya başladı yeniden:
(Seni dedikoducu adam)
Doktor gitti.
Bir daha da ortalıkta görünmedi.
Komutan doktoru görevinden almış bir başka yere sürmüştü.
Demek ki bir Sıkıyönetim görevlisi, komutan ile ters düştü mü tamam. Hemen sürülüyor.
Komutanın şimdi "Ben sağ sol ayırımı yapmam, hukuka da çok saygılıyım" demesi çok ağırıma gitti."
- "12 Eylül Adaleti" başlıklı yazı dizisinden (Cumhuriyet 29.09.1987)

Yine aynı açıklamalarda, Behçet Dinlerer'in DAL'da işkence sonucu öldürülmesine ilişkin davaya, Recep Ergun'un işkenceci polisleri aklamak için müdahale ettiği de anlatılmaktadır. Hatta öyle ki Recep Ergun işkenceci polisleri sadece solcuları işkence ile

öldürdükleri zaman değil, yoldan geçen insanların meskenlerine tecavüz ettikleri, eşlerine sarkıntılık ettikleri zaman bile korumaktadır. Ömer Bülbül ve Kenan Avcı adlı DAL'da görevli polislerin karıştıkları bu olaya ilişkin, geniş açıklamalar aynı yazı dizisinde yer almıştır. Orada ismi geçen bir Yedek Asteğmenin nişanlısına tecavüz etmeye kalktığı anlatılan Komiser Muavini Ömer Bülbül'ün bizlerin idam talepleriyle yargılanmamıza yol açan emniyet ifadelerinin altında imzası bulunmaktadır; ve sizler sadece bu ırz düşmanı tarafından hazırlanmış tutanaklara dayanarak bizi yedi yıldır tutuklu bulunduruyorsunuz.

1. 12 Eylül'ün adalet mekanizması içinde en önemli görevlerden birini üstlenmiş olan Ankara Sıkıyönetim Savcısı tarafından açıklanan bütün bu olaylar, 12 Eylül döneminde yargı organlarının nasıl baskı altında tutulduğunun, taraflı bir biçimde sürdürülen polis soruşturmasıyla nasıl yönlendirildiğinin göstergeleridir.

Ayrıca bu olaylar bizzat bu mahkemeyi ilgilendirmekte ve bu davanın delillerine bir müdahale niteliği taşımaktadır.

Dizide görevinden uzaklaştırıldığı anlatılan askeri doktor bizlere emniyette işkence yapılıp yapılmadığını saptayacak olan kişidir. Sıkıyönetim Komutanının bu tür bir müdahalesinden sonra, onun yerine gelen yeni görevli doktorların, görevlerini yapamayacakları, emir ve direktiflerin dışına çıkamayacakları açıktır.

İşkenceci polislerce öldürülen Behçet Dinlerer ve Zeynel Abidin Ceylan Devrimci Yol soruşturması nedeniyle gözaltına alınmışlardır ve öldürülmeselerdi bu davada yargılanıyor olacaklardı. Onları işkenceyle öldüren polis memurları aynı günlerde bizlere de işkence yapmaya devam etmişler, bu işkenceler esnasında da Sıkıyönetim Komutanınca korunup kollanmışlardır.

Bilindiği gibi bu mahkemenin bir çok sanığı Ankara Emniyet Müdürlüğüne bağlı DAL grubunca sorgulanmışlardır. Yeni Gündem Dergisi'nin 81. sayısında DAL'ın başında bulunan ve MHP'li olduğu bilinen, Kemal Yazıcıoğlu'nun doğrudan Recep Ergun'a bağlı olduğu açıklanmaktadır.

Yine DAL grubunda görevli bir çok işkencecinin MHP'li ve

sağ görüşlü olduğu bilinmektedir.

N. Soyer'in açıklamalarına göre, solcuların astığı pankartların sağcıların işledikleri cinayetlerden daha tehlikeli olduğunu ileri sürecek kadar taraflı bir tutum ortaya koyan Sıkıyönetim Komutanının emrindeki MHP'li işkencecilerce oluşturulan ifadelerin hukuki bir geçerliliğinin olmayacağı açıktır.

Dava dosyasındaki işkenceli sorgu metinleri, yer gösterme, yüzleştirme ve teşhis tutanaklarıyla ekspertiz raporlarındaki sahtekarlıklar, aynı olaya ilişkin bir çok sanığın "kabulleri" vb. böyle bir ekibin neler yapabileceğinin göstergeleridir.

Bu tür baskı, işkence ve sahtekârlıkla oluşturulmuş, açık bir kin ve husumetin, bir siyasi hesabın ürünü olan "kanıt"larla nasıl hüküm verilebilir? İnsanlar sadece ve sadece bunlara dayanılarak nasıl yedi yıldır tutuklu bulundurulur ve cezalandırılır? Bunun hukuk ve adaletle en küçük bir ilgisinin bulunmadığı açıktır.

2. Daha önce verdiğimiz bir çok dilekçede, 12 Eylül askeri yargılamalarında sağ ve sol görüşlü sanıklar arasında farklı ölçüler uygulandığını örnekleriyle ortaya koymuştuk.

N.Soyer'in açıklamaları bu konuda da bizi doğrulamaktadır. Özellikle polis soruşturmalarındaki çifte standartı ve davranışları bütün yönleriyle gözler önüne sermektedir.

Buna göre, sadece pankart astığı gerekçesiyle solcu bir genç kız on beş gün işkence altında tutulurken, 7 kişiyi boğarak öldüren Haluk Kırcı adlı sağ görüşlü kişi tek bir gün bile emniyette tutulmadan direkt savcılığa çıkarılmaktadır. Yine MHP Davası soruşturmasında uzunca bir süre sanıklar hiç emniyette tutulmadan doğrudan doğruya savcılığa çıkartılmışlar, daha sonraları ise ancak 3-5 günlük sürelerle emniyette sorgulanmışlardır. Buna karşılık bir çok sol görüşlü sanık, bizim davamızda da olduğu gibi 90 günü aşan sürelerle işkence görmüştür. Ayrıca cezaevinden tekrar tekrar polise götürülüp işkencelere tabi tutulmuşlar, hatta dava devam ederken bile bu işlemler sürmüştür.Bu durum gerek MHP davasındaki gözaltı süreleriyle diğer sol davalardaki gözaltı sürelerinin karşılaştırılmasından gerekse N.Soyer'in açıklamalarından anlaşılmaktadır.

Yine MHP'li sanıklarla ilgili olarak soruşturmaları yürüten polis memurları Dürüst Oktay ve Asım Akbulut'un bu nedenle görevlerinden alındığı açığa çıkmıştır. Oysa solculara işkence yapan polislerin hepsi ödüllendirilmiştir.

Bütün bunlar polis soruşturmalarında sanıklara siyasi görüşleri nedeniyle, farklı farklı davranıldığını, MHP'liler ve sağcılar sözkonusu olduğunda doğru dürüst bir soruşturma bile yapılmazken, solcular sözkonusu olduğunda her türlü işkence ve sahtekarlığın yapıldığını ortaya koymaktadır.

3. Askeri mahkemelerin bağımsız ve tarafsız bir yargılama yapamayacakları, doğrudan Sıkıyönetim Komutanlarının emir ve direktifleri doğrultusunda hareket ettikleri, bunlara uymayan hakim ve savcıların görevlerinden uzaklaştırıldıkları da N.Soyer'in açıklamaları tarafından doğrulanmaktadır.

Aynı yazı dizisinde N.Soyer savcılık olarak Sıkıyönetim Komutanının baskılarına maruz kaldıklarını çeşitli örneklerle ortaya koymaktadır. Benzer bir biçimde Emekli Hakim Binbaşı Üstün Günsan da TMMOB'a ilişkin bir soruşturmada Recep Ergun'un talimatlarına uymadığı için azarlandığını, görevinden alındığını ve Diyarbakır'a sürüldüğünü anlatmaktadır.

Yine CHP Eski Başkanı Bülent Ecevit'i bir davada tutuklamayı kabul etmeyen hakim Kıbrıs'a sürülmüş; işkence yaptıkları için yargılanan Bekir Pullu ve Mehmet Yılmaz adlı polis memurlarının davalarının görüldüğü mahkemenin başkanı olan hakim Naci Ünver tam karar vereceği gün görevinden alınmış ve sonuçta yerine atanan hakim tarafından işkenceciler beraat ettirilmişlerdir. Burada mahkum olmaktan kurtarılan Bekir Pullu, bizlere, Nasuh Mitap ve Oğuzhan Müftüoğlu'na emniyet ifadelerinin alınması sırasında işkence yapmaktan yargılanıyordu. Bütün deliller, doktor raporları, ve tanık beyanları aleyhinde olan bu işkenceci polisin; mahkumiyet hükmünü vereceği anlaşılan yargıcın görevinden alınmasıyla kurtarılması, bu mahkemelerde nelerin döndürülebileceğinin küçük bir örneğini oluşturmaktadır.

N.Soyer açık bir biçimde Sıkıyönetim Komutanıyla ters düşen

görevlilerin görevlerinden alındıklarını, bütün karargaha, bu arada hakim ve savcılara da baskılar yapıldığını anlatmaktadır.

Devrimci Yol iddianamesinin hazırlanışında da bu baskıların ne kadar etkili olduğu bizzat iddianamenin içeriğinden anlaşılmaktadır. Askeri Savcıların hazırladığı iddianamede sanıklar lehine olabilecek hiç bir delil araştırılmamış, bundan ısrarla kaçınılmıştır. İddianame bütünüyle emniyet ifadelerinin tekrarı niteliğindedir. Bunun tek istisnası iddianamenin 59 no'lu olayına ilişkindir. Savcılık soruşturması, emniyette olayı kabul etmeyen sanıkları suçlayacak delillerin elde edilmesine yönelmiştir. Nitekim sanıklar için 146/1'den idam istenmiştir. Bunun dışında daha sonraları mahkeme aşamasında sahteliği ve tutarsızlığı ortaya çıkan bir emniyet belgesi için, savcılıkca iddianame hazırlanırken inceleme yapılmamış, polisin oluşturduğu deliller suçlama ve iddia için yeterli kabul edilmiştir.

Emniyette bizlere en ağır işkenceleri yapan polisler hala görevdedir. İşkence izlerini taşıyan insanlara "sağlam" diye verilen raporlar ortadadır ve işkenceler kanıtlandığı halde işkenceciler için soruşturma açmayan savcılar, "beraat" kararı veren hakimler vardır.

Artık adaletsiz, taraflı ve insan haklarına, hukukun en temel ilkelerine aykırı bir yargılama süreci yavaş yavaş gözler önüne çıkmaktadır. Ancak bu açıklamalar yine de bizlerin yaşayarak gördüğü haksızlıkların yanında çok az bir yekün tutmaktadır.

Nitekim 12 Eylül'ün etkili adamlarından Necdet Üruğ , N. Soyer'in açıklamalarına ilişkin bir soruya verdiği yanıtta "ben sırlarımla öleceğim" demektedir.

Necdet Üruğ'un açıklamaktan çekindiği ne tür sırları vardır?

Bizlerin "idam edilme talepleri" üzerine ne tür oyunlar oynanmıştır?

Adaletin ortaya çıkmaması için kimlere ne tür baskılar yapılmıştır?

Bütün bunları bilmek bizlerin hakkıdır!

Bu açıklamalardan sonra, bizim davamızda da bu tür baskıların olduğuna ilişkin derin kuşkuların doğmaması olanaksızdır.

Adaletin en temel unsuru bağımsızlık ve tarafsızlıktır. Bağımsızlığı ve tarafsızlığı üzerinde bu denli ağır kuşkular olan

mahkemelerin vereceği kararların hiç bir inandırıcılığı ve geçerliliği olamaz.

Bizler, bizzat bu davanın iddianamesini hazırlayan bir Hakim Albay tarafından yapılan tüyler ürpertici açıklamalardan sonra sizlere nasıl güveneceğiz? Bağımsız ve tarafsız hareket edeceğinize, sadece ve sadece kendi vicdanınızın sesini dinleyeceğinize nasıl inanacağız?

Ve sizler, 12 Eylül Adaletinin, hiç bir hukuk adamının asla içine sindiremeyeceği, bu koyu gölgesi altında, insanların hayatları hakkında en ağır kararlar vermeyi, nasıl içinize sindireceksiniz?

Biz, Nurettin Soyer'in açıklamaları dikkate alınarak:

i - Mahkeme Heyetinin, özellikle asker üyelerin çekilmelerini talep ediyoruz. Eğer onlar tarafsız hareket edebilecek durumda olsalardı diğer örneklerde olduğu gibi Recep Ergun tarafından görevinden alınmış olmaları gerekirdi. Zaten onlar verdikleri bütün kararlarda tarafsız olmadıklarını gösteriyorlar. Bugüne kadarki tahliye kararlarının büyük çoğunluğuna daima muhalefet oyu vermişlerdir. Tanıkların dinlenmesinde ve diğer açıklamalarda daima sanıkların aleyhinde hareket etmişlerdir. Bu nedenle artık onların tarafsız hareket edebileceklerine inanmamız olanaksız hale gelmiştir..

ii Emekli Hakim Albay Nurettin Soyer'in mahkemeye çağırılarak tanık olarak dinlenmesini, davayla ilgili konularda bildiklerinin sorulmasını, yine "12 Eylül Adaleti" başlıklı yazı dizisini hazırlayan Cumhuriyet Gazetesi yazarı Uğur Mumcu'nun, ayrıca dizide adı geçen Savcı Enis Tunga, emekli Hakim Üstün Günsan ve görevinden alınan Mamak Cezaevinde görevli askeri doktorun tanıklığını talep ediyoruz.

iii- Cumhuriyet Gazetesi'nde yer alan "12 Eylül Adaleti" başlıklı yazı dizisinin ve DAL'a ilişkin haberin yer aldığı Yeni Gündem dergisinin 81. sayısının getirilerek dosyaya konulmasını istiyoruz.

iv- Yazı dizisinde yer alan açıklamalardan Emekli Orgeneral

Recep Ergun'un görevi sırasında hakim ve savcılara baskı yaptığı, işkenceci polisleri koruduğu, işkenceye karşı çıkan doktorları görevden aldığı, bu suretle görevini kötüye kullanarak suç işlediği; ve suç işlenmesine yardımcı olduğu anlaşılmıştır. Hakkında kamu davası açılması için suç duyurusunda bulunulmasını talep ediyor, emniyette bize yapılan işkencelerin, cezaevinde savunma hakkımızı engelleyen baskıların, insanlık dışı eziyet, dayak ve işkencelerin baş sorumlularından biri olduğu açığa çıkan Recep Ergun hakkında kişisel maddi manevi tazminat davası açma hakkımızı saklı tutuyoruz.

v - Yapılan bütün açıklamalar, davanın sivil mahkemelere devri konusundaki talebimizin ne kadar yerinde olduğunun yeni bir kanıtı niteliğini taşımaktadır. Bu nedenle bu konudaki eski talebimizi yineliyor, mahkemenin davadan çekilerek dos yayı sivil mahkemelere devretmesini talep ediyoruz.

4. KOLORDU KOMUTANLIĞI
SIKIYÖNETİM 1 NO'LU
ASKERİ MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA
ANKARA

Dosya No: 1982/50

Konu: Esasa ilişkin Avukatlar Ortak Savunmasının tutanak yerine geçmek üzere yazılı olarak sunulmasıdır.

(...)

III. BÖLÜM

BU DAVA HANGİ KOŞULLARIN ÜRÜNÜDÜR(*)

Savunmanlar olarak, sorguya başlanmadan önce 06.12.1982 günlü duruşmada ortak imzalı bir dilekçeyi mahkemeye sunmuş:

"Hazırlık soruşturmasının bizzat savcı tarafından yapılması gerektiği"... polisce alınan anlatım ve yapılan yer gösterme ve benzeri işlemlerin yasal olmadığı... kanıt niteliğinin bulunmadığı... tutuklu sanıkların cezaevinden yeniden sorgu ve benzeri işlemler için emniyete götürülmesi ya da gönderilmesinin hukuki olmadığı " açıklanarak, "yargılamanın durması"nı ve "dosyanın savcılığa iadesi"ni istemiştik.

Buna karşın mahkeme; (...)

(...) "kanuna aykırı bir cihetinin bulunmadığı..."nı (DT.84-87) belirterek istemlerimizi reddetmiştir.

Bizler, dilekçede ileri sürdüğümüz görüşler ile mahkemenin ara kararında belirttiği görüşlerin, davanın bu aşamasında bir kez daha tartışılmasında yarar olduğu kanısındayız. Böylece de bu davanın yasaya ve hukuka uygun açılıp açılmadığı bir kez daha gözler önüne serilecektir.

Bizce hukuki bir kararın; aynı zamanda çağdaş hukuk ilkeleri ve insan haklarına uygun, kurallara göre yapılmış bir hazırlık soruşturması temeline dayanması gerektiği yadsınamaz.

(*) 24.02.1989 tarihli, 44 avukat imzalı Avukatlar Ortak Savunması, sayfa: 82-120'den

(...)

İşte bu davanın hazırlık soruşturması bu tür yasal zorlamalarla idari teşkilata adli işlemler yaptırılarak sürdürülmüştür. Yasanın getirdiği hiçbir kurala uyulmamıştır. O nedenle yasal ve hukuki bir yargılamadan sözedilemez. Sözedilebilmesi için de CMUY'nın 193. maddesinde belirtilen bir kamu davasının; hukuka ve yasalara uygun biçimde bir önsoruşturma (hazırlık) evresinden geçilerek açılması gerekir. Davamızın bu biçimde açıldığı söylenemediğinden, ortada yasa ve hukuka aykırı yapılmış bir önsoruşturmaya dayanan bir yargılama sürmektedir. Böyle bir yargılamadan da sağlıklı bir sonuç çıkmayacağı kuşkusuzdur.

(...)

Yasa ihlalleriyle başlayan fiili uygulamalar giderek yasal kuralların yerine geçmiş ve hatta 12 Eylül'le birlikte fiili uygulamalar yasal düzenlemelerle güvence altına alınmıştır. Bu gelişim, uzun süreli bir planlı çalışmanın sonucu olmuştur. Bu plan özünde 1961 Anayasası'nın getirdiği çağdaş devlet, toplum ve hukuk anlayışının yok edilmesi kararıyla başlatılmıştır. Süreç içinde aşama aşama uygulanan bu plan, hem 1961 Anayasası'nın yokedilmesi, hem de bu Anayasanın getirdiği kuvvetler ayırımı, yargı bağımsızlığı, yargıç güvencesi ve savunma hakkının ortadan kaldırılması ya da özünün boşaltılması ile sonuçlanmıştır.

(...)

Baskının, hukuk dışılığın olağanlaştığı bu dönemde neler yapılmıştır? Recep Ergun'un (Ankara Sıkıyönetim Komutanı) yapılanlara katkısı nedir? Bunun dava üzerindeki yansıması nasıl olmuştur? Kısaca değinmekte yarar olduğunu düşünüyoruz. Kısaca açıklarsak:

* Savcılık Dışlanmıştır:

Recep ERGUN, 13 Eylül 1987 günlü çıkan bir gazete söyleşisinde şöyle demektedir:

> " 24 Ağustos'ta göreve başladım, ardından 12 Eylül oldu. Baktım 12 bini aşkın dosya var, 2 bine yakın sanık... olayı yapan

gerçek katiller ortada yok... Kimisi çeşitli çevrelerin baskılarıyla, ricalarıyla salıverilmiş. İstihbaratın hiç birşeyden haberi yok. MİT devre dışı bırakılmış. Bunun üzerine ben de 20 tane genç subayı alarak, yetiştirdim. Dosyaları önlerine yığdım. 48 saat istihbarat, siyasi doktrin dersi verdim. Böylece yola çıktık. Ocak'ta herşey bitti, tek tek yakalandılar."
(Milliyet Gazetesi)

Aktardığımız bu sözler, bizim baştan beri ileri sürdüğümüz savunmaları doğrulayan kanıtlardan birisidir. Mahkeme, Sıkıyönetim Mahkemelerinde 1402 sayılı yasanın usule ilişkin hükümleri ile AMK ve YUY.nın uygulandığı belirtmesine karşın; acaba diyoruz bu 20 genç subay hangi usul maddesine dayanılarak görevlendirilmiştir? Bu genç subaylar kimlerdi ve meslekleri neydi? Savunmaya gizli olduğu için gösterilmeyen dosyalar, bu insanların incele mesine nasıl veriliyordu? Bu insanlara hangi konuda istihbarat, hangi düşünceye dayalı siyasi doktrin dersi veriliyordu? Bütün bunlar olurken savcılık ne yapıyordu? Sanıkların sadece aleyhlerine değil aynı zamanda lehine olan bilgi ve belgeleri de toplaması gereken savcılık, Komutanlığın hukuka, yasaya ve yargı bağımsızlığına açıkca aykırı bu uygulamaları karşısında insanların haklarını koruyucu ne yapıyordu?

(...)

*Emniyette Dal Denilen Bir Birim Kurulmuş ve Bu Birim Elinde İşkence, Sorgulama Yöntemi Olmuştur:

Demirel azınlık hükümetinin orduyu ve polisi sola karşı kullanma politikası çerçevesinde emniyet bünyelerinde oluşturulmaya başlanan timler, istihbarat örgütünce yönlendirilen plan doğrultusunda çalışmaya başlamıştır. Bu timlere hem "sol düşmanlığı" aşılanmış, hem de "sola hasım düşünceliler"den oluşturulmuştur. Bu timler giderek Recep ERGUN'un emir ve yönlendirmesine bağlı bir "birime" dönüştürülmüştür.

Kimine göre "Değerlendirme Araştırma Laboratuarı", kimine göre "Derin Araştırma Laboratuarı" denilen bu birim 12 Eylül

döneminin emniyet sorgulamalarına damgasını vurmuştur. (...)

Yargılamanın çerçevesini bu sorgulama belirlemiştir. Emniyet sorgulamalarında sanıklara yüklenen suçlamanın çapı hiç değişmemiştir. Bu insanlar "yönetici" diye suçlanmışlarsa yönetici, eylemci olarak suçlanmışlarsa eylemci, asli fail olarak nitelenmiş ise asli fail, fer'i fail olarak nitelenmiş ise fer'i fail olarak yargılanmışlardır.

* Savcılar-Hakimler-Avukatlar ve Dolayısıyla Yargı Üzerinde Baskı Kurulmuştur.

Bu davanın soruşturmasını yürüten ve iddianamesinde imzası bulunan Ankara Sıkıyönetim Savcısı Nurettin SOYER, 25 Eylül 1987 tarihinde Cumhuriyet Gazetesi'nde yer alan söyleşisinde şunları anlatmaktadır:

> "Enis'le (Sıkıyönetim Savcı yardımcısı) birlikte gittik. Komutan, Enis'e (sen) dedi (komünistleri koruyorsun)
> Hatta (komünistleri koruyorsun, savcıların üstüne gidiyorsun) da dedi.
>
> Şimdi, (hakim ve savcılara baskı yapmamış) böyle diyor.
>
> Çok baskı yaptı..,

Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde yargıçlık yapan Üstün Günsan ise, şunları söylemekte:

> "Recep ERGUN paşanın emir subayı geldi ve paşanın beni çağırdığını söyledi. Odasına gittiğim zaman masanın üzerinde benim imzam bulunan bir karar var, onu gördüm..' bu karar bana bir terbiyesizliktir, saygısızlıktır' dedi...
>
> 12 Eylül'den sonra yapılan yargılamalar sanki düşmana karşı yapıldı... yargılanacak kişiyi önceden zihinlerde mahkum etmiş olmak hatalıydı. 12 Eylül'den sonra bu oldu maalesef.."
>
> *(Yenigündem Dergisi, Eylül 986.Sayı 25)*

Yine Sayın Günsan, aynı dergide şu bilgileri de aktarmaktadır:

"Hamdi Sevinç ve o zamanın savcısı Töb-Der soruşturması ve davası için 'bunları asarız, keseriz' diye önceden sözvermişler.."

Bu alıntılar, Ankara Sıkıyönetim Mahkemelerinde görev yapan iki askeri hakimin ve savcının açıklamaları. Bu açıklamalardan da anlaşıldığı gibi, komutanın baskısı, komutanın yandaşları, komutana sözverenler ve gereğini yapanlar ve buna karşı direnenler. Direnenler birer birer görevden alınmış, ya da başka yerlere tayin edilmiştir.

Bununla da kalınmamış, mahkemelerce tahliye edilenler, sıkıyönetim komutanlığının bilgisi dahilinde polislerce sıkıyönetim kapısından yeniden toplanmıştır. Hatta 980/1822 sayılı Şentepe Dev-Yol davasının ilk duruşmasında verilen tahliyeler nedeniyle, duruşma hakiminin komutanca dikkatinin çekildiği, "biz topluyoruz, siz bırakıyorsunuz" dendiği o dönemin sıkca konuşulan konularındandı.

Ankara Sıkıyönetim Askeri Mahkemesince verilen ve infaz edilen iki idam kararında imzası bulunan emekli hakim Albay Hamdi Sevinç, o günkü yargılama anlayışına ilişkin şu görüşleri ileri sürmektedir:

"İdam cezalarına kesinlikle karşı bir kişiyim. Öyleyse bu idam cezaları niye verildi? Bunun için, sözkonusu bu idam cezalarının ne zaman, hangi şartlar altında ne düşünceyle verildiğine bakmak gerekir... yargının varlığını kanıtlamak, suç işleyenin bu eyleminin yanına kâr kalmayacağını göstermek... TBMM'nin anarşi ve terör konusu üzerine eğilip yasama organı olarak bu olumsuz gidişe bir çözüm bulunmasını sağlamak düşüncesi ile bu idam cezası verilmişti... günün TBMM'nin bu idam cezalarını onaylamayacağını da deneyimlerimizle çok iyi biliyorduk..."

(Güneş Gazetesi. 27 Mayıs, 5 Haziran 1986 tarihli söyleşiden)

Böylece de sıkıyönetim döneminde hukukun üstünlüğü, mahkeme bağımsızlığı ve yargıç güvencesi yok edilmiş, savunman her aşamada aranarak, iş takibi süre ve zamana bağlanarak ve tehdit altında tutularak, sindirilmiş ve böylece yasal kural yerine fiili ve keyfi bir

uygulama baskıyla birlikte yerleştirilmiştir. (...)

*Mamak Cezaevi, Tutukluların İradelerinin Yok Edildiği ve Baskının Sürekli Sürdürüldüğü Yer Olmuştur.

(...)

Dönemin Cezaevi Müdürü Raci TETİK'in gazeteci Ahmet Kahraman ile yaptığı söyleşiden, bir bölüm aktarmak istiyoruz:

A.K.:-Mamak'ta, tarihte eşine raslanmayan işkencelerin uygulandığı öne sürülüyor!

R.T.:- Öyle bir ortamdı ki... yukarısı öyle uygun bulmuş, beni tayin ettiler... Başa geçtim. Örnek oldum. Talimatnameleri, kanunu uygulamaya başladım. Sıkıyönetime, askeri savcı ve hakime danışarak görev yaptım... Benden öncekiler iyi davrandıkları için başarılı olamamışlar. Mecburdum aslarıma insiyatif vermeye. Verince, anormal işler olmadı değil, oldu. Talihsiz olaylara ben de çok üzüldüm. Ama bu bir savaştır...

A.K.:-Mamak'tan çıkanların anlattıklarına göre orada yaşam, dayak, işkence üzerinde kuruluydu. Günboyu işkence, dövme!..

R.T.:- Günün her saatinde olmaz. Çünkü koğuşlar, tecrithaneler kapalı. Ancak sayımlarda, mahkemelere gidip gelirken erlerle karşı karşıya gelirlerdi. Koğuş kapalı nöbetçi her saat dövemez..

A.K.:-Arama gerekçesiyle, sayım diye günün her saatinde koğuşlara baskınlar düzenleniyordu. İçeriye giriliyordu.

R.T.:- Tabi, mesela ihbar geliyor, onun için beklenemez. Geceyse gece, gündüzse gündüz. Geceyarısı ise geceyarısı..,

A.K.:-Tutuklu, Mamak'a ayak atar atmaz dayak ve işkenceyle yüz yüze geliyordu. Kafesi biliyorsunuz değil mi?

R.T.:- Kafes, tutukluların koyduğu ad. Aslında oranın adı ilk işlem yeri..,

A.K.:- ve orada ilk dayak başlıyordu!..

R.T.:- tabii.. cezaevi talimatı okunur. Yanaşık düzen eğitimi orada başlıyor. Sağa dön, sola dön burada öğretiliyor. Bunları öğretmek için zor kullanılıyordu.."

(11 Eylül 1988 günlü Milliyet Gazetesi'nden)

Aktarılan bu sözler, cezaevi müdürünün olayları yumuşatarak ve gerekçe bularak anlattıkları. Gerçek bunun kat kat üstündedir.(...)

(...)

Bütün bunlar ortada iken 12 Eylül yargılamaları üzerine sıkıyönetim komutanlarının, 12 Eylül yöneticilerinin ve anlayışlarının gölgesinin düşmediği ileri sürülebilir mi?

*Savunma Mesleği Göstermelik Duruma Getirilmiş ve İşlevsiz Bırakmak İçin Her Yöntem Denenmiştir.

Nizamiye girişinden, tekrar çıkışına kadar savunma mesleği ağır yaralar almıştır. Savunma olarak mahkemelerin kışla içinde olmayacağı savımız, böylece deneyimle de doğrulanmıştır. (...)

(...)

Bu nedenlerle, bu davanın önsoruşturmasının (hazırlık) yasal ve hukuki olmadığını vurguluyor, sanıkların emniyet, savcılık, tutuklama yargıçlığı önündeki ifadelerinin hatta bazılarının duruşma ifadelerinin serbest irade ürünü olmadığını belirtiyoruz.

BU DAVADA SAVUNMA HAKKI ÖNEMLİ YARALAR ALMIŞTIR

Savunma hakkı, yargılamanın "onsuz olmazı"dır. Yargılamanın sav, savunma, hüküm üçlüsünden oluştuğu; sav ile savunma arasındaki diyalektik çatışmanın sentezi olarak hükme ulaşıldığı kavranılıp, kabul edildiğinde; savunmasız hükmün olmayacağı kendiliğinden anlaşılacaktır.

Savunmasız bir kararın hüküm olamıyacağı, ancak sav ile hüküm arasında ayrılık yaratacağı kuşkusuzdur. Savunmasız bir karara hüküm denemiyeceği; bir yargılamada savunma işlevsiz duruma getiriliyorsa, sağlıklı bir karar çıkamıyacağı ortadadır. (...)

Davanın sanıkları, emniyette kendi karşıtlarına, fikri hasımlarına sorgulattırılmıştır. Sorgulayanlar gerçeği ortaya çıkarma yerine, bu insanlardan siyasi düşüncelerinin "intikamını" almaya

yönelmişlerdir. O günün bu anlayıştaki sorguculari bugün devlet organlarında aşama aşama yükselerek, daha etkin yerlere atanmışlar ve böylece de ödüllendirilmişlerdir.

Sanıkların "savunma hakkı"na hiç bir kurum ve kişi saygı göstermemiştir. Zihinlerde "mahkum edilmeye" çalışılmışlardır. 12 Eylül yöneticileri tarafından meydanlarda, radyo ve televizyonlarda halka suçlu olarak ilan edilmiş ve bunla da yetinilmeyip, yargıya intikal etmiş davalara bakılmaksızın, cezalandırılacakları belirtilmiştir. Haklarını koruması gereken yargı organları ya susmuş ya da susturulmuştur.

Bilineceği gibi, insanlık tarihi bir anlamda "insanlığın hak ve özgürlüklerinin" mücadele tarihidir. Başta "yaşama hakkı" olmak üzere, kişi hak ve özgürlükleri için insanlık az can vermemiştir. Mücadelenin çeşitli evrelerinde, elde edilen haklar ve özgürlükler, bu hakların ve özgürlüklerin tanındığını belgeleyen fermanlar, bildiriler, sözleşmelerle sonuçlanmıştır. Kralın iktidarını sınırlamayı, yurttaşlara yönelik keyfi davranışlarını önlemeyi amaçlayan 1215 tarihli Magna Carta Liberatum (Büyük Özgürlük Fermanı), 1776 tarihli Amerikan Bağımsızlık Bildirisi, 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Demeci, 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1953 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, bu onurlu mücadelenin somut örnekleridir.

(...)

Bu bildiri ve sözleşmelerin hemen hepsini ülkemiz benimsemiştir.

(...)12 Eylül'ün gölgesindeki iktidar, uygulamasa da iki önemli belgeyi imzalamak zorunda kalmıştır. Birincisi "bireysel başvuru hakkı", ikincisi işkence ve fena muameleye karşı "Birleşmiş Milletler" ve "Avrupa" sözleşmesi; Bu sözleşmelerin sadece kağıt üzerinde kalmayacağı, hak ve özgürlüklerin uygulanması için iç yasal düzenlemeye gidileceği sözleşmenin hükümleridir.

Tüm bu bildiri ve sözleşmelere karşın, Türkiye hem iç hem de dış kamuoyunun gündeminden inmemiştir. (...)

(...)Bir yasaklar manzumesinden oluşan 1982 Anayasası, hak ve özgürlüklerin içini boşaltmış ve adeta kağıt üzerinde bırakmıştır.

Bu Anayasada yer alan haklara, göstermelik de olsa bile uyulmamıştır.(...)

*Sanıklara Suçunun Ne Olduğu Bildirilmemiş Tersine Ne Suç İşlediği Sorulmuştur.

Emniyetçe yakalanan, gözaltına alınan sanıklar; hangi olay ve suçlamalarla gözaltına alındığını bilmeksizin, sorguya çekilmiş, ağır işkence ve baskılarla; hangi suçu, kimlerle, nerede işlediği ya kendisine sorulmuş ya da emniyetçe bilinen bir takım olayları kabule zorlanmıştır.(...)

*Hakim Önünde Sorguya Çekilme, Anayasal Zorunluluk Olarak Uygulanmıştır.

Sanıklar gözaltına alındıktan ve emniyette bir takım suçlamalar kabul ettirildikten sonra, bu kabule göre "tutuklanmasını" sağlamak için hakim önüne çıkarılmıştır. (...)

*İşkence Görmemek Değil, Görmek Esas Olmuştur. (...)

*Susma Hakkı Yok Edilmiştir. (...)

*Tutuklanmadan Önce Sanık Avukat Tutamamış,Tuttuğu Avukatıyla da Her Zaman Görüşememiştir. (...)

*Masumluk Karinesi Yokedilerek Sanıklar Peşinen Suçlu İlan Edilmişlerdir. (...)

*Hem Kendileri Hem de Yakınları Suçlandırılmıştır. (...)

*Sanıklar Kendilerini Savunacak Araç, Belge, Zamana Sahip Olamamışlardır. (...)

*Kişilik Hakları Yokedilmiştir. (...)

*Olağanüstü Bir Mahkemede Anayasaya Aykırı Olarak Yargılanmaktadırlar. (...)

Kimsenin, suç işlendiği zaman "mevcut ve faal olan" bir mahkeme dışında başka bir mahkeme önünde yargılanamıyacağı; kimsenin tabi olduğu hakimden başka hakim önüne çıkarılamayacağı;

hukukun genel kuralı ve sözleşmelerin, yasaların hükmü ise de; sanıkların sıkıyönetim ilan edilmeden önce işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı, bu mahkemelerde yargılanmaları, olağanüstü mahkeme önünde yargılanmalarıdır.

Bu yargılamanın bu biçimiyle (sıkıyönetim kalkmasına karşın) sürdürülmesi Anayasa'ya aykırıdır. (...)

İŞKENCEYE KARŞI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ:

"İŞKENCE İFADELERİ DELİL OLARAK KABUL EDİLEMEZ"

T. C.
4 NCÜ KOLORDU KOMUTANLIĞI NEZDİNDE KURULU
SIKIYÖNETİM ASKERİ SAVCILIĞI
A N K A R A

ESAS NO. 1981/497

SIKIYÖNETİM I NUMARALI ASKERİ MAHKEMESİNİN 1982/50 ESAS SAYILI DAVASIYLA İLGİLİ ESAS HAKKINDA MÜTALÂA (THKP/C DEVRİMCİ YOL)

CİLT - I

T.C.

4. NCÜ KOLORDU KOMUTANLIĞI NEZDİNDE KURULU
SIKIYÖNETİM ASKERİ SAVCILIĞI

ANKARA

ESAS NO: 1981/497

SIKIYÖNETİM I NUMARALI ASKERİ MAHKEMESİNİN
1982/50 ESAS SAYILI DAVASIYLA İLGİLİ
ESAS HAKKINDA MÜTALAA
(THKP/C DEVRİMCİ YOL)

CİLT - I

I- G İ R İ Ş

Askeri Savcılığımızın 26.02.1982 gün ve 1981/497 esas, 1982/160 karar sayılı iddianamesiyle, 574 sanık hakkında dava açılmakla yargılanması mahkememizin 1982/50 esas sayısına kayıtla sürdürülmüş; önce ve sonra açılan davalarla ilgili irtibat nedeniyle birleştirme ve tefrik sonucunda, mütalaamızın sanık eylem ilişkisi bölümünde açıklanan sanıklar hakkında yargılama devam etmiştir.

Yapılan yargılamada, ileri sürülen ve elde edilen delillere dayalı olarak sanıkların fiillerinin hukuki tavsifi yönünden sanıklarca meydana getirildiği öne sürülen "DEVRİMCİ YOL" kısaca "DEV-YOL" örgütünün amacı ve stratejisi ve suçun vasfı ayrı ayrı bölümler halinde değerlendirilmiştir.

Bu mütalaada neleri delil olarak kabul ettiğimiz ve ne şekilde değerlendirdiğimiz açıklandıktan sonra, diğer bir bölümde sanıklar hakkındaki mütalaaya dayanak alınan tüm deliller sıralanarak değerlendirilmesi yapılmıştır. (...)

II - DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE GÖZÖNÜNE ALINAN HUSUSLAR

Sanıklar hakkındaki delillerin sıralanmasına geçmeden önce bu mütalaanın hazırlanmasında sübut delili olarak başvurulan beyan ve belgelerin değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulan hususlar ile genel olarak savunma üzerinde kısaca durmakta yarar görüyoruz.

(...)

2. SANIK BEYANI

Gerek C.M.U.K.numuz, gerekse Askeri Yargılama Usul Kanunumuz vicdani delil sistemini benimseyerek suçla ilgili herşeyin delil olabileceğini kabul etmiş, sübut delillerini be lirli bir sıralamaya da tabi tutmamıştır. Bu sistemde kanunlar delillerden hangisine güvenebileceği konusunda hakime takdir yetkisi tanımıştır.

Ceza yargılamasında sübut vasıtası olarak başvurulan delillerden biri de sanık beyanıdır. Sanık beyanı, sanığın olay hakkında bildiklerini tanık gibi, karar verecek olan hakimin huzurunda sözle bildirmesi olarak tanımlanmaktadır. Sanığın olay hakkındaki beyanı kendi aleyhine olabileceği gibi (ikrar), başkası aleyhine (suç atma) şeklinde de olabilir.

1) İKRAR:

Sanığın, suçu yalnız veya suç ortaklarıyla birlikte işlediklerini kabul ederek beyanda bulunması demektir. Sanığın suçunu itirafı hakim veya savcı önünde olabileceği gibi poliste de vaki olabilir.

İkrarın delil teşkil edebilmesi, bir başka söyleyişle hukuki bir değer taşıması ikrarın yapıldığı makama bağlı olmayıp, samimi, gerçek ve olaya uygun düşmesine bağlıdır. Sanık çeşitli nedenlerle başkalarının suçunu üstlenebileceği gibi hayali bir ikrarda da bulunabilir. Böyle bir ikrarın ister polis, ister savcı, isterse hakim önünde yapılmış olması hukuken hiçbir değer taşımaz.

Hakim ve Savcı önünde ikrarın güvenilirliği ile polisteki

ikrarın güvenilirliği haliylen aynı olmayacaktır. Hakimin polisteki ikrarın olaya uygunluğunu, samimi olup olmadığını araştırırken daha titiz davranması gerecektir. Ancak , bu husus onun delil olma vasfına engel teşkil etmez, Hakim polisteki ikrarı sırf poliste yapılmış olması sebebiyle değerlendirme dışı tutamaz, görmezlikten gelemez. Zira ikrarın delil sayılması başka, değerlendirilmesi başkadır. (As.Yrg.3.D.nin 15.7.1980,E.246,K.259 sayılı kararı) Hakim hangi makam önünde yapılmış olursa olsun mevcut ikrarı değerlendirirken olaya uygunluk arz edip etmediğini, sanığın hür iradesi altında yapılıp yapılmadığını dikkate almak zorundadır.

Askeri Yargıtay, C.M.U.K.nun 154 ncü maddesinin zabıta makam ve memurlarına soruşturma yetkisi verdiğinden ve "tahkikat" kavramına sorgunun da dahil olduğundan hareketle, poliste yapılan ikrarın gerçek ve samimi olduğu kanısına varıldığı takdirde hükme dayanak yapılabileceğine karar vermiştir. (Yukarıda zikredilen karar) Askeri Yargıtay, başka bir kararında ise, poliste yapılmış gerçeğe ve olaya uygunluk arz eden samimi bir ikrarı başka bir delil bulunmasa bile, objektif ve genel hukuk mantığı kurallarına uygun olarak değerlendirilmesi şartıyla, mahkumiyet için yeterli saymıştır. (As.Yrg.2.D.nin 14.5.1980, E.176,K.175 sayılı kararı) Hatta daha ileri giderek, oluşa uygun bulunduğu takdirde cebre dayalı ikrara dahi itibar edilmesinin vicdani delil sisteminin bir gereği olduğunu, ikrarın sağlanmasında kullanılan cebir ve şiddetin sadece bu yola başvuranların sorumluluğunu gerektirebileceğini, yoksa bu cebir ve şiddetin oluşa uygun düşen ikrarın delil olma vasfını ortadan kaldırmıyacağı görüşünü benimsemiştir. (As.Yrg.4.D.nin 3.3.1981,E.69,K.62 sayılı kararı).

(...)

3) İKRARDAN DÖNME

Ceza yargılaması usulümüzde sanık beyanda bulunmak zorunda değildir. Beyanda bulunmuş ise bu beyanından dönerek başka türlü bir beyanda bulunabileceği gibi beyanını geri de alabilir.

Sanık, hazırlıkta, polis veya savcı önündeki ikrarından tutuklama sorgusu sırasında veya duruşmanın herhangi bir aşamasında

dönebilir. Daha önce ikrarı bulunmayan ve suçunu duruşma sırasında itiraf etmiş olan sanığın da ikrarını geri alması mümkündür.

Hakim, nasıl ki ikrarın samimi olup olmadığını araştırıp değerlendiriyorsa, ikrardan dönmeyi de aynı ölçüler içersinde değerlendirmede takdir yetkisine sahiptir. Askeri Yargıtay, ikrardan dönmenin kabule değer nitelikte olup olmadığının diğer delillerde nazara alınmak suretiyle takdir edilmesi gerektiği görüşünü benimsemiştir. (As.Yrg.Drl.K.26.12.1975,E.43,K.72 sayılı kararı).

(...)

Sanıklar duruşma sırasındaki sorgularında, sistemli bir şekilde emniyette kendilerine işkence yapıldığını, emniyet ve el yazmalı ifadelerin kendilerine polislerce dikte ettirildiğini, ifadelerin kendilerine okutulmadan tutanağın zorla imzalatturıldığını, Savcılıkta kendilerine işkence yapılmamakla birlikte manevi baskının devam ettiğini, Savcılık koridorunda kendilerine işkence yapan polisleri gördükleri için emniyet ifadelerini tekrarlamadıkları takdirde işkenceye götürülecekleri korkusuyla aynı ifadeyi vermek zorunda kaldıklarını, tutuklama sorgularında da Savcılık ifadem doğrudur şeklinde beyanda bulunmak zorunda kaldıklarını ileri sürerek ikrarı havi hazırlık ifadelerinden döndükleri görülmüştür.

(...) Sanıkların emniyet ifadelerinin işkenceye dayalı olduğuna ve polisler tarafından dikte ettirildiğine; Askeri Savcılık ifadelerinin de yeniden işkenceye götürülecekleri korkusuyla okunmadan imzalamak zorunda kaldıklarına ilişkin iddiaları mücerret ve örgütsel kollektif savunmanın gereği olarak görülmüştür.

(...)

Yasa dışı suç örgütlerinin bir özelliği de gizli oluşlarıdır. Oysa örgütler bir taraftan mensuplarının gerçekleştirdiği suç teşkil eden eylemlerle adlarını duyurup bu suretle toplumun belirli kesimlerini etkilemeye, korkutup sindirmeye çalışırlarken bir taraftan da faaliyetlerinin devamı bakımından eyleme katılan örgüt mensuplarının yakalanması halinde, örgüt üyesi olduklarının ortaya çıkmaması için çaba sarfedeceklerdir. Bu bakımdandır ki, örgüt lideri ve üyeleri arasındaki ilişkiler mümkün olduğu kadar sınırlı ve gizli tutulur. Örgütsel toplantı ve kararlarla ilgili isbat vasıtası olabilecek, özellikle

belge niteliğinde delil bırakılmamasına büyük bir itina gösterilir.

Hal böyle olunca, yasa dışı örgüt davalarında sanığın ikrarı sübut delili olarak daha büyük bir önem kazanır. Örgütsel ilişkiyi ve örgüt mensuplarının faaliyetlerini örgütün içindekilerden daha iyi kim bilebilir. Birçok tanığın muhtelif nedenlerle yalan tanıklık yaptıkları dikkate alınırsa, bu konuda sanığın vereceği bilgilerin, samimi ve gerçek olması koşuluyla, tanık beyanından daha da güvenilir bir delil niteliği taşıdığı görülecektir.(...)

Sanıkların ikrarları değerlendirilirken, mücerret ikrara itibar edilmemiş, doktrin ve Yargıtay kararlarına uygun olarak o sanık hakkındaki diğer sanıkların beyanları, varsa tanıkların anlatımları, ikrarı doğrulayan yakalama ve yer gösterme tutanakları, tutanak mümzilerinin ifadeleri, sanıkların yer göstermeleri üzerine ele geçirilen silahlarla ilgili olarak düzenlenen ekspertiz raporları ve yapılan aramalarda elde edilen belgeler dikkate alınmıştır. (...)

Karar verilmesi mütalaa ve talep olunur. 23 MART 1988

Karar verilmesi mütalaa ve talep olunur. 23 MART 1988

Fahrettin DEMİRAĞ
Hâk.Kd.Bnb.
Askeri Savcı

A.Güngördü GÜRSES
Synt.Yrd.Savcısı
(15991)

Sırrı YAKUT
Synt.Yrd.Savcısı
(18974)

Mustafa UĞUR
Hâk.Kd.Bnb.
Yrd.Askeri Savcı

Ahmet MUTLU
Synt.Yrd.Savcısı
(20247)

Oğuz SOCHT
Synt.Yrd.Savcısı
(21964)

- 1765 -

4. KOLORDU KOMUTANLIĞI 1 NOLU ASKERİ MAHKEMESİ DEVRİMCİ YOL DAVASI HEYETİNE (*)

ANKARA

Son zamanlarda Türkiye Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler düzeyindeki "işkenceyi önleme" sözleşmelerine imza koydu. Türkiye artık Türkiye'de işkence yapılmayacağını ve işkence ile alınan ifade metinlerinin işkence yapan kişi dışında kimseye karşı delil olarak kullanılamayacağını (Madde 15) temin etmektedir.

Buna karşılık 8 yıldır tutuklu olarak yargılandığımız bu davanın tüm iddiaları işkence metinlerine dayalıdır. 12 Eylül döneminde hazırlanmış olan bu davanın dosyaları işkence belgeleriyle; "ancak ifadeyi alanlara karşı delil olarak kullanılabilecek" belgelerle doludur. Bu belgelerin her satırı işkence lekelerine bulanmıştır. Biz ise, işte sadece bu belgelere dayanılarak sekiz yıldır tutuklu olarak yargılanıyoruz.

Sekiz yıl insan yaşamı açısından az bir zaman değildir. Üstelik bu sekiz yıl bizim için çok ağır koşullar altında geçmiştir. Mamak Cezaevinde her günü işkence ve acıyla dolu bir sekiz yıldır bu...

Bu davada yargılanan yüzlerce sanık senelerce bu işkence ve baskılara karşı korkunç bir yaşama mücadelesi vermiştir. Yaşamını, benliğini, inançlarını korumak için dayak yemiş, direnmiş, açlık grevleri yapmıştır. (...)

Açlık grevlerinde 30-35 günden sonrası ölüm sınırı olarak kabul edilir. Ondan sonrası ölümün eşiğidir. İşte bu davada yargılanan yüzlerce insan açlık grevlerini 42 güne kadar sürdürerek, bu ölüm çizgisini en az bir kere geçmiştir. (...)

Bu nedenle sizler bizi 8 yıldır tutuklu bulundururken sadece 20 yıllık bir cezanın infazını değil, bir idam cezasını da yarı yarıya peşinen infaz etmiş sayılırsınız.

(*) Sanıklarca mahkemeye verilen 03.02.1988 tarihli dilekçeden

Bugün heyetinizin bu gerçeğin farkında olduğunu sanmıyoruz. Çünkü bir yandan işkenceyi önleme sözleşmeleri imzalanırken sizler hala 12 Eylül standartlarına göre yargılamayı sürdürüyorsunuz. İşkence ifadelerine dayanarak, sadece bu belgelere dayanarak 8 yıllık tutukluluğumuzu - buna artık tutukluluk değil tutsaklık demek daha doğru olacaktır- sürdürmenin başka anlamı olamaz.

Öte yandan mahkemenizin görevini sürdürmesinin Anayasaya aykırılığı bütün hukuk çevrelerinde kabul edilen bir gerçek haline gelmiştir. Bugün bunun aksini savunacak bir tek ciddi Anayasa hukukçusu bulmak olanaksızdır. Yani siz bizleri Anayasayı ihlal suçundan yargılarken bizatihi kendiniz Anayasayı ihlal konumuna düşmektesiniz.

Bu Anayasaya aykırılık konumunun ortadan kaldırılması zorunludur. Aksi takdirde, yegane dayanağı bir ihtilal idaresinin "kendi kararlarının Anayasaya aykırılığının ileri sürülemeyeceği" şeklindeki bir kararına bağlı olan sıkıyönetim mahkemelerinin daha senelerce, adeta bir ihtilal yönetiminin temsilciliğini yapar gibi görevini sürdürmesi daima bir tartışma konusu olarak, çözülmesi gerekli bir sorun olarak kalacaktır. (...)

1 NOLU SIKIYÖNETİM MAHKEMESİ HEYETİNE (*)
ANKARA

Savcılar, bir yıla yakın bir sürede hazırladıkları mütalaalarında iddianamede yer alan suçlamaları hemen hemen aynen tekrarlıyorlar. İşkence ifadelerinin -en son imzalanan B.M. işkence sözleşmesi hükümlerine aykırı olarak- delil olarak değerlendirilebileceği ileri sürülüyor ve çoğu bu ifadelere dayanılarak 74 idam cezası isteniyor.

Bu tutum öncelikle bu günkü yasa hükümlerine açıkca aykırıdır. Savcılar anlaşılmaz bir tutumla, ortada Birleşmiş Milletler sözleşmesinin 15. Maddesinin açık hükümlerinin olmasına ve aynı doğrultuda pek çok Askeri Yargıtay kararı bulunmasına rağmen, Askeri Yargıtay kararları arasından bu günkü gelişmelere tamamen ters bir muhteva taşıyan bazılarını dayanak yapmaya çalışarak emniyet ifadelerinin delil olarak kullanılabileceğini ileri sürüyorlar. (...)

En son imzalanan B.M. Sözleşmesinin 15. Maddesi işkence ile alınan emniyet ifadelerinin delil olarak kullanılamayacağını kesin olarak hükme bağlamaktadır. B.M. Sözleşmesi T.B.M.M. tarafından da onaylandığı için iç hukuk haline gelmiştir. Anayasaya göre usulüne uygun olarak Millet Meclisi tarafından onaylanan uluslararası sözleşmeler kanun hükmündedir ve bu yasaların Anayasaya aykırılığı ileri sürülemez. Bu yüzden doktrinde bu tür yasa hükümlerinin Anayasa hükmü kuvvetinde olmasa bile kanunlardan daha üstün bir kuvvete sahip oldukları kabul edilmektedir. Son yıllarda Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun maddi delilerle desteklenmeyen emniyet ifadelerinin delil olarak kullanılamayacağına dair kararları vardır. Buna göre, eğer emniyette alınan ifadelerin doğruluğu maddi delillerle destekleniyorsa, ancak bu şartla karara dayanak yapılabilecekti. En son B.M. Sözleşmesiyle, bu durum da dahi, yani başka delillerle desteklenerek doğruluğu anlaşılsa dahi emniyet anlatımlarının karara dayanak yapılamayacağı kabul edilmiştir.

Bu durumun, hakimlerin delillerin değerlendirilmesindeki

(*) Sanıklarca mahkemeye verilen 11.05.1988 tarihli dilekçeden

serbestliğini getiren vicdani delil sistemi açısından bir istisna hükmü veya sınırlandırma getirdiği ortadadır.

Askeri Yargıtay 2. Dairesinin (26.04.1987 gün, 978/35-100.Sh.) kararında şöyle deniyor.

> "Hakimler delillerin taktirinde serbest bırakılmıştır. Ancak kanuna, ahlaka ve genel adaba aykırı surette toplanan delilleri hakim telakki etmekten kaçınmak zorundadır."

Bu hükmün ışığında, hakimlerin işkence ifadelerini telakki etmekten kesinlikle kaçınmaları gerektiği açık bir şeydir. B.M. Sözleşmesinin 15. Maddesi şimdi hukukumuzda eski hükümlerden çok daha ileri bir anlayış getirmektedir. Artık işkence ifadelerinin delil olarak kullanılabilmesinden hiç bir şekilde söz edilmemesi gerektiği ortadadır.

Hal böyleyken savcılar mütalaalarında, bu gelişmeler kendilerini hiç ilgilendirmiyormuş gibi, ifadeler işkence ile alınmış olsa bile hakimler tarafından delil olarak kabul edilebilir diyorlar.

(...) Emniyet ifadelerinin işkence ile alındığı bugün artık herkesin kabul ettiği bir gerçektir. Bunu polisler, MİT daire başkanları bile kabul ediyor artık. Hatta bazı davalarla ilgili tanıklık ifadesine başvurulan bekçiler bile emniyette tanıklık için götürüldüklerinde kendilerine elektrik işkencesi yapıldığını söylüyor. Bir bekçiye bile tanıklık ederken işkence yapılırsa gerisini siz düşünün. (...)

Bu durumda bütün emniyet ifadelerinin işkence ile alındığının kabul edilmesi ve yok sayılması gerekir. (...)

Savcıların buna rağmen bu kadar ağır cezalar isteyebilmeleri doğrusu tam bir sorumsuzluktur. Bu, insan hayatına hiç değer vermeyen bir yaklaşımın ürünüdür. İnsanların olur olmaz sebeplerle, keyfi olarak öldürülebilmelerini işkence edilebilmelerini, asılabilmelerini normal olarak gören, içine sindirebilen bir anlayışın ürünüdür. Bu, esasında 12 Eylül'ün anlayışıdır ve savcıların şahsında Sıkıyönetim Mahkemelerinde bu çağdışı anlayışın hala sürdürülüyor olması, ülkemiz açısından gerçekten talihsizliktir. (...)

4. KOLORDU KOMUTANLIĞI
SIKIYÖNETİM 1 NO'LU ASKERİ MAHKEMESİ
BAŞKANLIĞINA (*)

ANKARA

Dosya No: 1982/50

Konu: Esasa ilişkin Avukatlar Ortak Savunmasının tutanak yerine geçmek üzere yazılı olarak sunulmasıdır.

(...)
İMZALANAN SÖZLEŞMELER

Savcılar, esas hakkındaki mütalaa'da delilleri değerlendirirken gerek vicdani delil sistemi ilkelerini gerekse usul yasasının açık hükümlerini bir yana bırakarak hukuka aykırı sonuçlar çıkarmışlar ve mütalaa'nın hazırlanması aşamasında gündeme gelen ve çok önemli bir yasa değişikliğini de göz ardı etmişlerdir.

Baskı altında alınan ifadenin hiçbir biçimde hükme dayanak olamayacağını yukarıda açıklamıştık. Ancak, imzalanan son sözleşmeler soruna daha kesin sınırlamalar getirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, "İşkence ve Diğer Zalimane; Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele ve Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesini" ve "İşkencenin ve Gayriinsani ya da Küçültücü Ceza veya Muamelenin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesini" imzalamıştır. Hükümetçe imzalanan bu sözleşmeler, T.B.M.M. de onaylanmış, Resmi Gazetede yayımlanmış ve Anayasa'nın 90 ncı maddesi uyarınca iç hukukumuz açısından yasa niteliğini kazanmıştır. Bunlardan Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, çok önemli iki hukuksal değişiklik gündeme getirmiştir.

(*) 24.02.1989 tarihli, 44 imzalı Avukatlar Ortak Savunması, Sayfa:146-153'den

Birinci değişiklik, sözleşmenin 1. maddesinde yer alan *İŞKENCENİN TANIMI VE NELERİN İŞKENCE OLDUĞUDUR.* Aynı maddenin 2. fıkrasına göre de, işkence kavramını daha geniş düzenleyen sözleşme veya iç hukuk düzenlemelerinin de geçerli olduğu kabul edilmiştir. (...)

İkinci ve en önemli değişiklik de sözleşmenin 15. maddesidir. Sözleşmenin 15. maddesi şöyle demektedir:

> "Her taraf devlet işkence yapılarak alındığı tesbit olunan herhangi bir ifadenin işkence yapmakla itham olunan kişi aleyhinde delil olarak kullanılması hariç, herhangi bir kovuşturmada delil olarak kabul edilmemesini sağlayacaktır."

Bu maddeye göre, işkence altında alınmış ifade, yalnızca işkence yapan görevliler aleyhine kanıt olabilecek, işkence yapılan sanık aleyhine kanıt sayılamayacaktır.

Kuşkusuz Askeri Savcılığı da bağlayan bu sözleşme, savcılıkca yok sayılmış ve mütalaada "sanıklardan işkenceyle alınan ifadelerin, yapturılan yer göstermelerinin, teşhislerin yan delillerle doğrulanması halinde geçerli olacağı "biçimindeki Askeri Yargıtay kararlarına da atıfta bulunularak iddialar ileri sürülmüş ve mütalaa bu mantıkla hazırlanmıştır. Mütalaa'yı hazırlayan savcılar, bu yasa hükümleri uyarınca müvekkillerimizin, sorgularında belirttikleri, kendilerine işkence yapıldığı iddialarını araştırmaları gerekirken, bunun tam tersini yaparak, bu ifadelerin işkence ile alınmış olmasına rağmen içeriğinin yan delillerle doğrulandığından bahisle, söz konusu ifadeleri delil olarak kullanarak yasa hükmünü hiçe saymışlardır. Kaldı ki yargılama süreci boyunca da işkence ile alınan bu ifadeleri doğrulayan hiçbir yan delil elde edilmemiştir.

Birleşmiş Milletler'in yasa hükmündeki bu sözleşmesine uymanın zorunluluğu, tüm hukuk otoritelerince kabul edilmektedir. Bir çok konuda savcılara bilirkişilik yapmış Prof. Sulhi Dönmezer, bu konuda 07.03.1988 tarihli Tercüman gazetesindeki yazısında şöyle demektedir:

"Olağanüstü önem taşıyan bu hükümle Türkiye , işkence altında elde edilen bir hususu herhangi bir kovuşturmada ve yargılamada delil olarak kabul etmemeyi, yani hükme esas kılmamayı sağlayacak usul hükümlerini getirmek taahhüdü altına girmektedir. Bu hüküm, şimdiye kadar yerleşmiş Yargıtay ve Askeri Yargıtay içtihatlarının ve mahkemelerimizin uygulamalarının gözden geçirilmesini gerektirecek niteliktedir. Bilindiği üzere bugüne kadar olan uygulamada işkence iddiaları karşısında mahkemelerimiz hareketsiz kalmakta ve sanığa kovuşturma mercilerini göstermekle yetinmektedir. Söz konusu taahhüt muvacehesinde işkence iddialarının mahkemece tahkik edilmesi ve neticesine göre hüküm verilmesi ve işkence sonucu elde edilen delillerin hukuki sayılmaması mecburi hale gelmiştir."

Sulhi Dönmezer'in belirttiği gibi sözleşmenin getirdiği bu kural aynı zamanda bir usul hükmüdür. Usul hükümlerinin "geriye yürüyeceği" kuralı, bu kanun açısından da geçerlidir. (...)

Sözleşmenin artık yasa gücü kazandığı her türlü tartışmanın dışındadır. Yani, uyulması zorunlu emredici bir hüküm niteliğindedir. Bunun ise pratikte iki sonucu vardır: Bütün yargı organları ve Mahkemeniz sözleşme maddelerini uygulamak zorundadır ve bugüne dek verilen özellikle Askeri Yargıtay'ın bazı kararlarının hiçbir hukuki geçerliliği kalmamıştır.

Bilindiği gibi Askeri Yargıtay 12 Eylül ortamından etkilenerek hukuka ve yasaya aykırı kararlar alabilmiştir. Bir çok sanığın cezalandırılmasına yol açan ve mütalaada da yer verilen karar şöyledir.

"Diğer aşamalarda zor altında alındığı ileri sürülen polis anlatımlarının diğer yan delillerle desteklenmesi karşısındaki polis ikrarına itibar edilerek hüküm kurulmasında bir usulsüzlük yoktur."

Öncelikle, polisce alınan ikrarı geçerli sayan anlayış "hukuk dışı", "hukukun üstünlüğüne" aykırı bir anlayıştır. CMUK'un 247/1. maddesinde şu hüküm yer almaktadır.

"Sanığın, hakim tarafından tanzim kılınan tutanaktaki ifadesi ikrarına delil olmak üzere okunabilir".

Görüldüğü gibi (...) bir işkenceye baskıya ya da zorlamaya dayansın veya dayanmasın, yargıç tarafından alınmayan sanık ifadesinin duruşmada dahi okunmasını yasaklamıştır yasamız. Vicdani kanaat ile hükme ulaşacak mahkemenin bu vicdani kanaatini duruşmadan elde edeceği açıktır. Bu durumda duruşmada okunması dahi yasak olan bir belgeye, hükümde dayanmağa olanak yoktur. Ayrıca "yan deliller varsa" polis ikrarının geçerliğini kabul etmek yasa maddesine aykırı olduğu gibi sadece bahaneden ibarettir. Çünkü yasa "yan delil" değil, "delilin" var olmasını şart koşmuştur.

Bu nedenle polisteki ikrarın bir usul konusu sayılması ve bunu doğrulayıcı delil aranması yanlıştır. Ve sözleşmenin 15. maddesi gereği zor altında alınan ifadenin sanık aleyhine kanıt olarak kullanılması yasaklandığından hükme dayanak yapılması zaten mümkün değildir. Ve Sıkıyönetim Mahkemelerinde verilen kararların bu içerikteki olanlarının tümü geçersizdir.

Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra mahkemeye sunduğumuz ortak dilekçelerdeki talepler ise şu gerekçelerle reddedilmiştir. 19.08.1988 günlü ara kararında Mahkemeniz:

"İşkence olaylarını önleme için etkili, kanuni, idari adli veya başka tedbirleri almak yükümlülüğünü getirmesi, bu tür tedbirlerin alınması hususunun yargının görevi olmayıp yasama organına ait yetki ve görev olması, Askeri Yargılama Usulü Kanununun 163 ve CMUK'un 254. maddelerinde de belirtildiği gibi mahkemenin irat ve ikame olunan tüm delilleri vicdani delil sistemi içinde edineceği kanaate göre değerlendireceğinin belirtilmiş olması ... sözü edilen milli mevzuatta usul kanunlarımızda değişiklik yapan bir yasa olarak kabul edilmesinin mümkün görülmemesi nedeniyle talebin reddine karar verilmiştir."

Mahkemenizin bu gerekçesine katılmadığımız gibi haklı da bulmuyoruz. Elbette sözleşme yasama organına da belirli görevler vermektedir, ancak 15. maddenin uygulanabilmesi yargı organlarının görevi içindedir ve bu konuda hiçbir yeni düzenlemeye gerek te yoktur. Ayrıca milli mevzuatta ve usul kanunumuzda da değişiklik yapmıştır. İşkencenin ne olduğunu tanımlamış ve TCK'nun 243. maddesini daraltmıştır. Vicdani delil sistemine yani Askeri Yargılama Usulü Yasasının 163. ve CMUK'un 254. maddesine sınırlama getirerek, kapsamlarını daraltmıştır.

Birleşmiş Milletler Sözleşmesini inceleyen Sayın Doç.Eralp Özgen, mahkemenizin ara kararını da eleştirerek şunları belirtmektedir:

> "Sıkıyönetim mahkemesi kararında da 'belirtilen sözleşmenin 3441 sayılı kanunla onaylanarak kabul edilmiş olması, ceza usulünde bir değişiklik olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığı gibi esasen vicdani delil sistemi cari olan hukukumuzda da bu yönden bir değişiklik olarak kabul edilmesinin mümkün bulunmamasına' denilmiştir. Görüldüğü üzere sözleşmenin iç hukuku etkilemiyeceğinin savunulduğu kararda tek gerekçe olarak 'vicdani delil sistemi' gösterilmiştir. Oysa bu kavram, yargıcın hiç bir sınır ve hükümle bağlı olmadığı, keyfince hareket edebileceği anlamını taşımaz. Yargıç keyfince istediği her şeyi delil olarak kabul edemez. Gerek vicdani kanaat sisteminin, gerekse delil serbestisi sisteminin bir takım sınırları mevcuttur. CMUK'un 238. maddesinin 2. fıkrasının a bendinde kanuna aykırı delil ileri sürülemeyeceği belirtilmiştir. Sözleşme Anayasa'nın 90. maddesi gereği 'yasa hükmü' niteliğindedir. O halde işkence ile alınan ifadenin delil olarak kullanılamıyacağını belirten 15. maddesi de bir yasa maddesidir. O halde işkence sonucu alınmış ifade, 238. madde hükmüne girer ve delil olarak ileri sürülemez. Sayın Mahkeme, sözleşmenin yasa niteliği ve dolayısıyla maddelerinin de yasa maddeleri niteliği üzerinde durmadığı gibi, sözleşme şeklindeki yasa hükmü ile Ceza Muhakemesi yasasının bir hükmünün çatışması halinde, iki hüküm arasındaki çelişkinin nasıl çözüleceği üzerinde de durmamıştır."
>
> *(Türkiye Barolar Dergisi, sayı 2, sf. 216.) (...)*

DURUŞMA TUTANAKLARINDAN (*)

Duruşmanın bırakıldığı 19/Ağustos 1988 Cuma günü saat 14.30 da öğleden evvelki heyetten müteşekkil iddia makamında C.-Savcısı Cumhur SÖĞÜT (21964) tutanak yazmanı sivil memur Meliha Ödek (96) hazır oldukları halde;

Mahsus salonda açık olarak toplanıldı.

Celse açıldı, yoklama yapıldı.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

1- Ortak savunmanın okunmasına kalınmış olduğu yerden gelecek celse devam edilmesine

2- Bir kısım sanıklar vekili Zeki Tavşancıl 12/8/1988 tarihli celsede daha önce onaylanmış bulunan işkenceye karşı sözleşmenin kabül edilerek 10/8/1988 gün ve 19895 sayılı resmi gazetede de yayınlanarak yürürlüğe girdiğini bu sözleşmenin mahkemelerce uyulması gereken bir usül hükmü olduğunu bu yolda daha önce yapmış oldukları taleb üzerine 29/6/1988 tarihli celsede alınan talabin reddine ilişkin ara kararından rücü edilmesini taleb etmiş ise de, bahse konu sözleşmenin dikkatle incelenmesinden bu tür eylemlerin varlığının iddia ve şikayet edilmesi halinde sözleşme hükümlerine göre teşkil edilecek komitenin çalışma tarzını göstermesi, sözleşmenin ikinci ve 4. maddelerine görede her taraf devlete tüm işkence eylemlerinin ceza kanunlarına göre suç olmasını sağlamak ve işkence olaylarını önlemek için etkili, kanuni, idari adli veya başka tedbirleri almak yükümlülüğünü getirmesi, bu tür tedbirlerin alınması hususunun yargının görevi olmayıp yasama organına ait yetki ve görev olması,

29/6/1988 tarihli celsedeki kararda izah edildiği ve Askeri

Yargılama Usülü Kanunu 163 ve C.M.U.K.nun 254. maddelerinde de belirtildiği üzere mahkemenin irat ve ikame olunan tüm delilleri vicdani delil sistemi içinde duruşmada edineceği kanaata göre değerlendirileceğinin belirtilmiş olması; yayınlanmış ve onaylanmış ülkemiz açısındanda yürürlük kazanmış sözleşmenin incelenmesinde, bunun 15. maddesinin Anayasamızın 90/3 maddesinde sözü edilen milli mevzuatta usül kanunlarımızda değişiklik yapan bir yasa olarak kabul edilmesinin mümkün görülmemesi hususlarına binaen ve mahkemece de gerek yukarda açıklanan, gerek 29/6/1988 tarihli celsede belirtilen gerekçenin yasaya uygun olduğu kanaatına varıldığından bu yoldaki talebin reddine, ancak sanıkların ve vekillerinin işkence iddialarını isbata yönelik bugüne kadar ibraz ettikleri mahkemecede resen toplanan deliller dışında başkaca delilleri mevcutsa ibraz etmelerine, oybirliğiyle karar verilip açıklandı. 19 Ağustos 1988.

(*) Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi in 19.Ağustos.1988 günkü duruşmasında Avukatların, Birleşmiş Milletler İşkenceyi Önleme Sözleşmesinin 15. maddesi hükümlerine uyulması taleplerine karşı mahkeme heyetinin verdiği red kararı.

12 EYLÜL ÖNCESİNDE YAŞANAN GERÇEKLER ve DEVRİMCİ MÜCADELE

Duruşmanın bırakıldığı 14.Eylül.1988 Çarşamba günü saat 09.30 da Sıkıyönetim (1) Numaralı Askeri Mahkeme Heyeti ;

BAŞKAN	: Ku.Kd.Alb.	Erol CANER	(1957-17)
DURUŞMA HAKİMİ	: Hakim	Hüseyin ŞAHİN	(17375)
HAKİM ÜYE	: Hakim	Tuncer BÜYÜKKAYMAKÇI	(19279)
HAKİM ÜYE	: Hak.Bnb.	Fevzi UĞUR	(1974-YD-13)
HAKİM ÜYE	: Ev.Hak.Bnb.	Timuçin KURTMAN	(1974-1)

den müteşekkil :

İDDİA MAKAMINDA	: C.Savcısı	Ahmet KUTLU	(20247)
ve TUTANAK YAZMANI	: Sivil Memur	Mehmet EŞREF	(MS.984.GN.91)

hazır oldukları halde :

Mahkeme salonda açık olarak toplanıldı.

Celse açıldı, yoklama yapıldı.

Gelenlerin yüzlerine karşı, gelmeyenlerin yokluklarında açık duruşma işlemine devam olundu.

Geçen celse sanıklara savunmaları için kısa mehil verilmiş olduğu görüldü. Sabahki oturumda mevcut olan ses düzenindeki arızanın giderilmiş olduğu görüldü. Savunmalara geçildi.

__1-SANIK ABDULLAH OĞUZHAN MÜFTÜOĞLU SAVUNMASINDA ;__

Sanık Oğuzhan Müftüoğlu hazır olarak, 54 müşterek imzalı yani 54 tutuklu sanık tarafından imzalı bulunan müşterek savunmayı öncelikle yapacağını dedi. Savunmasına başladı.

Bugünkü celsede tutuklu 54 sanık tarafından imzalanmış bulunan ortak savunmanın 45 sahifelik bölümü sanıklar Oğuzhan Müftüoğlu ve Cahit Akçam tarafından okundu.

Saatin 17.45 e gelmiş olduğu görülmekle; Ortak savunmanın okunmasına bu celse için son verildi.

Sanık vekillerinden Av.Vecdi Bektaş gelmekle salondaki yerine alındı.

Gelenlerin yüzlerine karşı, gelmeyenlerin yokluklarında açık duruşma işlemine devam olundu.

Ortak savunmanın okunmasına öğleden evvelki celsede kalınan yerden devam edildi.

Bugün öğleden sonraki celsede sanıklar Bünyamin İnan ve Oğuzhan Müftüoğlu tarafından ortak savunmanın okunmasına devam edilerek 760 sahifeden ibaret olduğu belirlenen müşterek imzalı ortak savunmanın okunması işlemi bitirildi. Okuma işlemini takiben de sanık Oğuzhan Müftüoğlu tarafından olaylara ait bibliyografi ve yorumları içeren iki adet dosya ile yine Uğur Mumcu'nun "12 Eylül Adaleti" kitabı ibraz edildi. Alındı, bu itibarla dosyasına konuldu.

Yine ortak savunmanın okunmasını müteakiben Oğuzhan Müftüoğlu sözlerine devamla; Her ne kadar ortak savunmamızda belirtmemiş isek de işbu dosyamızda ortak savunmada sanık [illegible] bulunduğumuz sırada ifadelerimizi verdiğimizde ve bize işkence yapan kişiler olarak bildirdiğimiz yetkililer hakkında suç duyurusunda bulunulmasını talep ediyorum. Yine ortak savunmamız sona ermiştir, şahsi savunmalarımıza başlamamız için kısa bir mehil verilmesini de talep ediyorum dedi.

BAŞKAN	DURUŞMA HAKİMİ	HAKİM ÜYE	HAKİM ÜYE	HAKİM ÜYE	TUTANAK YAZ.
Erol CANER	Hüseyin ŞAHİN	Tuncer BÜYÜKKAYMAKÇI	Fevzi UĞUR	Timuçin KURTMAN	Mehmet EŞREF
Ku.Kd.Alb.	Sivil Hakim	Sivil Hakim	Hak.Bnb.	Ev.Hak.Bnb.	Sivil Memur
(1957-17)	(17375)	(19279)	(1974-YD-13)	(1974-1)	(MS.984.GN.91)

"Faşistler tarafından öldurulen
binlerce devrimci - demokrat
insanımızın anısına.....

DERLEYENİN NOTU:

Bu derleme, Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde görülen 1982/50 Esas No'lu Devrimci Yol Davasında, 55 sanık tarafından imzalanarak mahkemede okunan ortak savunma dilekçesinin "12 EYLÜL YARGISI ÜZERİNE" ve "İŞKENCE ve 12 EYLÜL YARGILAMALARI" adlı bölümlerini içermektedir.

1. İKİ USÜL SORUNU

Sıkıyönetim Mahkemeleri'nin Anayasa'ya Aykırılığı

Öncelikle, bugün sıkıyönetim bütün ülkede kaldırılmış olmasına rağmen sıkıyönetim mahkemeleri'nin görevlerine devam etmelerinin Anayasa'ya aykırı olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyoruz. Ülkemizdeki bütün hukuk otoritelerinin görüşleri de bu yöndedir.

Sıkıyönetim mahkemeleri, tümüyle tabii hakim ve kanuni yargı yolu ilkelerine aykırı, olağanüstü bir yargılama sistemidir. Sıkıyönetimin sona ermesinden sonra bu mahkemelerin görevlerine devam etmesine olanak tanıyan yasa hükmü, 1972 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiştir. Bu nedenle 12 Eylül döneminde MGK tarafından çıkarılan bir "karar"a dayanarak hâlâ sıkıyönetim mahkemeleri'nin görevlerine devam etmesinin Anayasal dayanaktan yoksun bulunduğu tartışmasız bir konudur.

Anayasa'ya göre hiçbir kişi ya da kurum kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetki kullanamaz. Bugün hâlâ "savaş hali" hükümleri uygulayarak görevine devam eden mahkemeniz ise, bizi yargılarken kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetki kullanmaktadır. Bu yüzden hakkımızda vereceğiniz karar en azından, peşinen Anayasa'ya aykırılıkla "malül" olacaktır.

Birleşmiş Milletler İşkence Sözleşmesinin 15. Maddesi Hakkında

Üzerinde durmak istediğimiz ikinci önemli usül sorunu, Türkiye'nin "İşkence ve Başka Zalimce, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Davranış ya da Cezaya Karşı BM Sözleşmesi"ni imzalamasıyla ilgilidir. Bilindiği gibi bu Sözleşme'nin 15. Maddesinde işkence ile alınmış polis ifadelerinin kanıt olarak kullanılamayacağı hükmü getirilmiştir. TBMM tarafından onaylanarak iç hukuk normu haline

gelen bu sözleşme hükmüne dayanarak "emniyet ifadelerimizin işkence ile alındığına dair delillerin toplanması" yönündeki taleplerimiz, "vicdani delil" sistemi gerekçe gösterilerek, mahkemenizce reddedilmiştir; oysa, vicdani delil sistemi, ifadelerin işkence ile alındığı konusundaki delillerin toplanması gereğini ortadan kaldıramaz. Bu konunun da, mahkemenin Esas Hakkındaki kararının oluşturulmasında çok önemli bir usül sakatlığı doğurduğu ortadadır.

İşkence bir insanlık suçudur.

Bu bakımdan işkenceye karşı mücadele, bir demokrasi ve insanlık görevi olduğu kadar, hukukun da bir gereğidir.

İşkenceyi önlemenin en etkin yollarından biri, işkence ifadelerinin mahkemelerde delil olarak kullanılmamasıdır. Hakimler,işkence ürünü ifadelere itibar etmezse, işkencenin önemli bir sebebi de ortadan kalkar ve mahkemeler işkence ifadelerinin bir tasdik mercii olmaktan çıkar.

Bu, BM Sözleşmesinin imzalanmasıyla bugün uyulması zorunlu bir yasa gereği haline gelmiştir.

Hükümet her vesileyle Türkiye'nin "İşkence ve Başka Zalimce, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Davranış ya da Cezaya Karşı BM Sözleşmesi"ni imzaladığını söyleyerek bunu, işkenceye karşı çıktığının, Türkiye'de işkence yapılmadığının bir kanıtı olarak ortaya koyuyor; her vesile ile "Biz BM İşkenceyi Önleme Sözleşmesini imzaladık" diye tekrarlıyor. Bir yandan mahkemeler, "BM İşkence Sözleşmesi"nin hükümlerini uygulamazken; işkence ifadelerine dayanarak idam cezaları verilirken, "İşkenceyi Önleme Sözleşmesi"ni imzaladık diye övünmek, dünyayı kandırmaya çalışmaktan başka bir anlama gelmez.

Hakimler, gerçek hukukçular, işkencenin devamından yana tavır koyamazlar, işkencenin durdurulmasından yana olmak zorundadırlar.

Aylarca yıllarca en ağır işkenceleri yaşamış insanlar olarak, buradan bütün yargıçlara, bütün gerçek hukukçulara, bütün demokratlara sesleniyoruz:

İşkenceye karşı çıkın!

İşkence ifadelerinin kanıt olarak kullanılmasına karşı çıkın!

İşkenceyi durdurun!

2. BU NASIL SORUŞTURMA, BU NASIL HUKUK?

Bu dava, 12 Eylül döneminin bir ürünüdür. 12 Eylül sonrasında yürütülen politikalar doğrultusunda ve bu politikaların bir ürünü olarak açılmıştır.

12 Eylül sonrasında açılan davaların hazırlık soruşturmaları, emniyet müdürlüklerinde yürütülen 90 günlük işkenceli sorgularla yapılmıştır. Bu soruşturmalar sırasında bizzat devletin resmi açıklamasına göre, 175 kişi gördüğü işkence sonucu ölmüştür. Gene resmi açıklamalara göre, 600 polis görevlisi hakkında "işkence ile ölüme sebebiyetten" dava açılmıştır. ABD gezisi sırasında Kenan Evren, Amerikalı gazetecilerin sorusu üzerine 1980-1986 tarihleri arasında işkence yaptıkları iddiası ile 9337 görevli hakkında 5602 dava açıldığını, 1401 davada 2294 devlet görevlisine işkence yapmaktan ceza verildiğini açıklamıştır.

Devrimci Yol Davasının hazırlık aşamasını oluşturan emniyet soruşturması, hemen hepsi MHP'li olan DAL grubuna mensup, işkenceci polislerce yürütülmüştür. Sadece Ankara Devrimci Yol Davası ile ilgili 1980-1982 yılları arasında yürütülen soruşturmalar sırasında, gördüğü işkence sonucunda 4 arkadaşımız hayatını kaybetmiştir. DAL grubuna mensup işkencesi polisler tarafından öldürülen arkadaşlarımız şunlardır:(*)

1 Zeynel Abidin CEYLAN (Eylül, 1980)
2 Behçet DİNLERER (Aralık, 1980)
3 Adil YILMAZ (Ocak, 1981)
4 Satılmış Şahin DOKUYUCU (Mart, 1981)

(*) Türkiye çapında açılan diğer Devrimci Yol soruşturmaları sırasında işkence ile öldürülen arkadaşlarımızdan tespit edebildiklerimiz şunlardır: Bedri MİLGE (Artvin,1981), Ahmet UZUN (Rize, 1981), Sadi EKİZ (Fatsa,1980), Cengiz AKSAKAL (Artvin,1980), Orhan KESKİN (DİYARBAKIR,1984/Cezaevinde ölüm orucu), Şerafettin TIRIÇ (Fatsa,1985), Ensar KARAHAN (Artvin, ...), Ayhan ALAN (Tarsus, 1981), Metin SERTBULUT (İzmir, 1981).

DAL grubunca yürütülen diğer davalarla ilgili soruşturmalar sırasında ayrıca, İbrahim ESKİ (1980), H.Asker ÖZMEN (1980), Yaşar GÜNDOĞDU ve Haydar ÖZTÜRK isimli kişiler de işkence sonucu hayatlarını kaybetmişlerdir.

Pek çoğumuzda, gördüğümüz işkenceler sonucunda ortaya çıkan sakatlık ve hastalıkların hâlâ sürmesine; bu konuda bazılarımız için verilmiş doktor raporları ya da revir işlemleri bulunmasına rağmen, cezaevi yöneticileri ve Sıkıyönetim Komutanı Recep Ergun tarafından işkenceci polisler hakkında soruşturma açılmasına engel olunmaya çalışılmış; buna rağmen açılan davalarda, işkenceci polislerin ceza almalarını engellemek için, mahkemelere baskı yapılmıştır. Devrimci Yol Davasının İddianamesini hazırlayan Sıkıyönetim Başsavcısı N. Soyer'in bu konudaki bazı açıklamaları basında yer almıştır.(*)

Bütün bunlara rağmen Devrimci Yol soruşturmasını yürüten DAL grubuna mensup 36 polis görevlisi hakkında işkence yapmaktan dolayı dava açılmış, bunlardan sadece 6'sına göstermelik cezalar verilmiştir.

1) Emniyet soruşturmaları sırasında hazırlanan ifade, yer gösterme, teşhis vb. tutanaklarından pek çoğunun usülsüz olarak hazırlandığı veya sahte olduğu duruşmalar sırasında açığa çıkmıştır. Örneğin, yer gösterme tutanaklarında hazırun olarak imzası bulunan tanıklardan 26'sı kendilerine boş kağıda imza attırıldığını; 54'ü, sanık anlatımlarını duymadan, tutanakta ne yazıldığını bilmeden ve okutulmadan imzalarının alındığını duruşmalardaki ifadelerinde

---

(*) Ankara Sıkıyönetim Başsavcısı N.Soyer, Yenimahalle Ağır Ceza Mahkemesi'ne verdiği ifadesinde Recep Ergun ile aralarında işkence konusunda sert tartışmalar geçtiğini belirterek: *"...(Komutan R.Ergun bana) Z.Abidin isimli sanığın polisteki sorgusundan sonra ölmesi nedeniyle soruşturma açtığımızı hatırlatarak 'bu soruşturmalar yüzünden polisler görevlerini yapamaz duruma geldiler. Soruşturmalar polislere zarar vermeden yapılmalıdır.' dedi. Bir süre sonra Adli Müşavir bana, savcı arkadaşlarımıza gelerek polislerle ilgili soruşturmalara takipsizlik kararı verilerek sonuçlanması hususunda komutanın istemi bulunduğunu belirtti..."* dedi. (Hürriyet 17.12.1987)

anlatmışlardır. Tanıklardan 4'ü de kendi önlerinde sanıkların polisler tarafından dövüldüğünü, fiziki görünüşlerinden işkence gördüklerinin anlaşıldığını söylemişlerdir.

2) Emniyet Müdürlüğü'ndeki soruşturmalar sırasında, tek bir olayın, ayrı ayrı çok sayıda sanığa ya da farklı farklı sanık gruplarına işkence ile kabul ettirildiği görülmektedir.

Dava konusu olaylardan 121 tanesi, yukarıda anlattığımız şekilde farklı sanık veya sanık gruplarınca emniyet ifadelerinde kabul edilmiştir.

Pek çok olayda da, sanıkların emniyette "Ben yapım" diye ifade verdikleri olay tarihinde başka bir yerde, hapiste, karakolda veya yurt dışında olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu durumlar, emniyette işkence ile gerçek dışı suç kabulleri düzenlendiğinin en açık göstergesidir.

3) DAL grubundaki işkenceci polislere Recep Ergun'un teklifi ile para ödülleri dağıtılmıştır. Pek çoğumuza işkence yaptığı için yargılanan ve Behçet DİNLERER'i öldüren işkenceciler arasında bulunan Bekir Pullu ise, Kenan Evren'in kendi imzaladığı takdir belgesi ve para ödülüyle taltif edilmiştir. Bunların belgeleri savunmamızda eklidir.(*)

4) Askeri Savcılık soruşturması genellikle işkence ifadelerinin doğrulatılması çabası ve zorlamasından ibaret olmuştur. Savcılar soruşturmanın, hatta yargılamanın devam ettiği bir sırada cezaevinde tutuklu bulunan sanıkları bizzat kendileri sorgulamak yerine, işkenceyle sorgulanmak üzere emniyete göndermişlerdir. Hatta bazı arkadaşlarımız mahkemede sorgusu yapıldıktan sonra savcılarca emniyete gönderilerek aynı konuda yeniden işkenceye tabi tutulmuşlardır. Mahkemede, hakim önünde bilgilerinin bulunmadığını açıkladığı bir olay hakkında işkence ile ifade alınmıştır. Sonuçta MHP'li, taraflı polislerin hazırladığı işkence ifadeleri, savcılar tarafından "İddianame" haline getirilmiştir. (Bu nedenle, Devrimci Yol Davası İddianamesinin MHP'li işkenceci polisler tarafından hazırlandığının söylenmesi hiç de yanlış olmayacaktır.)

(*) Anılan belge bu kitapta yer almamıştır.(Yayınevinin notu.)

İşkence ifadesi sadece iddianameyi değil bütün yargılama sürecini belirleyen bir rol oynamıştır. Yargılama sürecinde gerçeğin ortaya çıkarılması için ciddi bir çaba yürütülmemiş; gerçeklerin açığa çıkarılması için yaptığımız, soruşturmanın derinleştirilmesi taleplerimiz reddedilmiş; yargılama sadece polis suçlamaları ve işkence ifadeleri çerçevesi içinde yürütülmüştür. Bir örnek vermek gerekirse: Yargılama süresince dinlenen 1582 tanıktan 405'i işkence ifadelerini alan, yer gösterme vb. tutanakları düzenleyen polisler, 322'si şikayetçiler iken, sadece 23'ü savunma tanığıdır.

Duruşmalar tümüyle olağanüstü baskı koşullarında yürütüldü. Yıllarca Mamak Cezaevinin tecrit hücrelerinde, faşistlerle yanyana işkence altında tutulduk; mahkemelere coplanarak getirildik, götürüldük; duruşma salonunun arkasındaki yakınlarımıza dönüp bakmamız bile haftalarca tabutluklara atılmamız için yeter neden sayıldı. Mahkeme sürerken karşılaştığımız baskıların en açık örneklerinden biri, Nasuh MİTAP, Sedat GÖÇMEN gibi bazı arkadaşlarımızın tam mahkemede sorgularının yapılmakta olduğu günlerde cezaevinde dövülerek hastahaneye kaldırılmalarıdır. Bu nedenle arkadaşlarımızın sorgularının yarım kaldığı duruşma tutanaklarından da anlaşılmaktadır. Bazı arkadaşlarımız da sorgu sırası geldiğinde emniyete götürülerek, mahkemede ifade verirken suçlamaları kabul etmesi için zorlandı. Sorgu sırası geldiği halde emniyette olduğu için M.Ali YILMAZ'ın sorgusunun yapılamadığı duruşma tutanaklarında da yazılıdır. Bütün bunlar, mahkeme heyetinin gözü önünde yapıldı ve durumumuzu dile getirmek istediğimizde, "mahkemeyi ilgilendirmediği" gerekçesiyle susturulduk.

Soruşturma ve yargılamaların devam ettiği günlerde, 12 Eylül yöneticileri ve Sıkıyönetim Komutanları tarafından hemen her gün, devlet Radyo ve TV'lerinde defalarca yayınlanan, en ağır haksız suçlamalara, hatta küfür derecesindeki hakaretlere maruz bırakıldık. Kendimizi savunabilmemiz için en küçük bir savunma olanağı tanınmadan bütün kamuoyu vicdanında peşinen mahkum edilmek istendik...

İşte bütün bu gerçekler göz önüne alınarak, genel olarak 12 Eylül Yargısının büyük çoğunluğunun işkenceci polis ifadelerinin yargı kararı haline getirilmesinden öteye gitmediğinin söylenmesi, hiç

de yanlış olmayacaktır.

Ayrıca bugün bu mahkemede temyiz hakkının fiilen ortadan kaldırıldığı gerçeğine değinmek istiyoruz. Bugün çoğumuz 8 yıldır tutuklu bulunuyoruz. Davanın Yargıtay'da incelenme süresinin en az 4-5 yıl süreceği göz önüne alınırsa, o zamana kadar hepimiz aşağı yukarı müebbed hapis cezasını tamamlamış olacağız ki, o durumda Yargıtay'ın bozma kararı vermesinin hiçbir anlam taşımayacağı açıktır.

İşte tüm bunlardan dolayı, bizim bu nasıl bir hukuk, bu nasıl bir yargı, bu nasıl bir adalettir diye sormaya hakkımız vardır.

Bir yandan hayali ihracat gibi yollarla halkın kesesinden yüz milyarlarca dolandıranların kılına bile dokunulmazken, sıkıyönetim mahkemelerinde 20-25 yaşlarındaki gençlere banka soygunu yaparak devleti yıkmaya kalktı, diye idam cezalarının verildiği bir ülkede adaletten elbette söz edilemez.

3. 12 EYLÜL'ÜN NEDENLERİ, ÖNCESİSONRASI

1970'li yılların sonlarında Türkiye, ekonomisinden siyasetine kadar bütün toplumun günlük hayatına yansıyan, o günlerin yaygın deyişi ile "tarihinin en büyük bunalımına" sürüklenmişti. Ekonomi, tümüyle iflas noktasına gelip dayanmıştı. En temel tüketim malları bulunamıyor, döviz yokluğundan gerekli ithalat yapılamıyor, biriken dış borç faizleri bile ödenemiyordu...

Siyasi tablo da tam bir kriz görüntüsü sergiliyordu. Özellikle MC Hükümetlerinden sonra, gelişen sol muhalefeti bastırmak, toplumsal muhalefetin gelişmesini engellemek için sivil faşist terör çetelerinin sahneye sürülmesi ve MHP çevresinde toplanan bu faşist hareketin işyerleri, okullar,mahalleler ve fabrikalarda hakimiyet kurmaya çalışması sonucunda, Türkiye faşizmin yoğun bir saldırısıyla karşı karşıya kaldı. Türkiye'yi bütünüyle faşizmin koyu karanlığı içine sürüklemek isteyen faşistler bütün ilerici, demokrat insanlara, aydınlara, gazetecilere, işçilere, öğrencilere, öğretim üyelerine karşı cinayet ve katliamlar düzenlediler; K.Maraş'ta, Çorum'da, Malatya'da

gerici ayaklanmalar çıkardılar; mezhep ayrılıklarını körüklediler. Binlerce insanı öldürdüler, yaraladılar.

Halk muhalefetinin bu yolla bastırılmaya çalışılması, doğrudan bir iç savaş politikası anlamına geliyordu. Çünkü çok köklü toplumsal dayanakları olan muhalefet akımlarının bu yolla bastırılmaya çalışılması, kaçınılmaz olarak kendi karşıtını yarattı; giderek güçlenen bir direnme eğilimine kaynaklık etti. Sonuçta okulların, mahallelerin, şehirlerin bölündüğü; silahlı çatışmaların, siyasal cinayetlerin gündelik olaylar haline geldiği bir iç savaş görüntüsü ortaya çıktı.

Bunalım, toplum içinde çeşitli sosyal, kültürel parçalanmalarla ve alt üst oluşlarla da kendisini ortaya koyuyordu. İnsanların can korkusuna düştüğü, geleceğe ilişkin umutlarının kalmadığı bir kitle psikolojisi içindeki toplum ve her türlü ilişkilerinde gözlemlenen bireycilik, yozlaşma, çıkarcılık...

Bütün bunlar, kuşkusuz, toplumun içinde ortaya çıkan bir çürüme eğiliminin göstergeleriydi.

Böyle bir bunalımın içinde,bunalımın devrimci bir tarzda çözülmesini, faşizme karşı halkın kendi demokrasisini, yoksulluk ve sömürüye karşı sömürüsüz bir toplum düzenini öneren ve bu krizin asıl kaynağının emperyalizme bağımlılıkta aranmasını söyleyen devrimci düşünceler ve akımlar da giderek halk kitleleri arasında kök salıyorlardı. Devrimciler önerdikleri yeni yaşam tarzıyla her türlü çıkarcılık, yozlaşma, çürümenin karşısında, dayanışmanın, insana özgü değerlerin korunmasının ve yaşatılmasının temsilcileriydiler. Yani 12 Eylül öncesi Türkiye'sinde bir tarafta Maraş, diğer tarafta Fatsa vardı. Katliamın, kinin, nefretin, insanlık dışı bir caniliğin simgesi bir Maraş; ve bir dayanışmanın, kardeşlikdostluk duygusunun, üretmenin ve paylaşmanın, insanca yaşamanın simgesi Fatsa...

Biz, 12 Eylül öncesinde ülkemizde sürdürülen bütün faşist katliamlara ve cinayetlere kararlı bir şekilde karşı çıktık; sonuna kadar haklı ve meşru bir savunma mücadelesi verdik. Devrimci Yol biraz da bu nedenle, Türkiye'nin çok büyük altüst oluşlara sahne olduğu 1970'li yıllarda önemli bir siyasal olgu olarak ortaya çıkmıştır. Bu onurlu direniş mücadelesinde, yüzlerce arkadaşımız hayatını kaybetti. Eğer 12 Eylül öncesinde bütün Türkiye bir Maraş'a çevrilemediyse,

yüzbinlerce, milyonlarca insanın yok edileceği yeni bir Endonezya Katliamı gerçekleştirilemediyse; faşizme karşı onurlu ve yiğit mücadelelerinde hayatlarını kaybeden o gencecik insanlarımıza çok şey borçlu olduğumuzu hiç kimse unutmamalıdır.

12 Eylül'den sonra, ülkemizi bir dehşet ortamına sürükleyen faşistler, gerici faşist ayaklanmalar, katliamlar tertipleyenler korunmaya, suçları örtbas edilmeye, örtbas edilemediği yerde hafifletilmeye çalışıldı; bunların solculara,komünistlere karşı devleti korumaya çalıştıkları ileri sürülebildi. Bizler ise teröristlikle, bölücülükle; sanki faşist katliamlar Anayasa gereğiymiş gibi, Anayasa'yı ihlalle suçlandık; en ağır işkencelere uğratıldık; yıllarca zindanlarda, hücrelerde çürütüldük.

Faşizme karşı mücadele bir insanlık ve demokrasi görevidir.

Dünyanın hiçbir demokratik ülkesinde faşizme karşı mücadele, teröristlik ve anarşistlik olarak kabul edilemez. 1930'lu yılların Avrupa'sında faşizme karşı mücadele eden ilerici, yurtsever, demokrat insanlar ülkelerinin yüzakı ve onur kaynağı olarak görülmüş, baş tacı edilmişlerdir. Bizde ise, faşistler baş tacı ediliyor.

12 Eylül darbesi, Türkiye'de yaşanan krize halkın aleyhinde ve Amerikancısömürücü çevrelerin çıkarları yönünde bir müdahaleydi. Krizin bütün yükü emekçi halkın, işçilerin, köylülerin omuzlarına yıkıldı; olayların sorumluluğu devrimcilerin üstüne atıldı; bir açık faşizmin karanlığında, yaşanan tüm gerçekler tersine çevrildi.

12 Eylülcüler her konuşmalarında 12 Eylül öncesini kötülediler, ama 12 Eylül öncesinde ne kadar kötülük varsa hepsini korurken, bütün güzel ve iyi olan şeyleri yok etmeye çalıştılar. Sömürüyü, emperyalizme bağımlılığı, faşistleri, rüşveti, sahtekarlığı ve düzenin her türlü pisliğini korudular; ülkemizin bağımsızlığından, demokrasiden ve eşitlikten yana, sömürüye, rüşvete ve her türlü sahtekârlığa karşı ne kadar güzel şey varsa yoketmeye çalıştılar.

Nitekim; şimdi geriye dönüp baktığımızda, 12 Eylül'ün hiçbir şeyi çözmemiş olduğunu, aksine bunalım yaratan bütün nedenleri ve bunalımın göstergesi olan bütün olguları korumuş olduğunu görüyoruz.

Türkiye bugün hâlâ bir ekonomik krizler ülkesidir. Enflasyon yine üç haneli rakamlara doğru ilerlemektedir. Yine hayat pahalılığı

dayanılmaz boyutlardadır.

Bugün yozlaşma ve çürüme bütün hızıyla devam etmektedir. Hayali ihracat, rüşvet, yolsuzluk sürmekte, toplumsal çürüme giderek mistik akımların ve dinselliğin yaygınlaşmasıyla, yoz kültürüyle, fuhuşla, uyuşturucu kullanımının yaygınlaşmasıyla vb. sürüp gitmektedir.

Türkiye 12 Eylül'den sonra, 12 Eylül öncesini de aratan bir terör ülkesi olmuştur. Değişen tek şey, geçmişteki faşist katliamların yerini işkenceye, baskı ve kıyımlara, insanların devlet güçleri tarafından sorgusuz sualsiz öldürülmesine bırakması olmuştur.

12 Eylül'den önce üniversitelerdeki ilericiyurtsever öğretim üyeleri, yüreği halktan yana değerli bilim adamlarımız Tütengil'ler, Doğanay'lar, Bedrettin Cömert'ler, Karafakioğulları ve daha niceleri, faşist katil sürülerince birer birer alçakça vurulup, katledildiler; faşist saldırı ve katliamlardan canlarını kurtarabilenler ise, 12 Eylül'den sonra üniversitelerinden, okullarından sıkıyönetim marifetiyle uzaklaştırılmış ve yerlerine faşist katillerin "ülküdaşları" Türkİslam sentezcileri doldurulmuştur.

Türkiye'de 1970'li yılların sonunda çok önemli olaylar yaşanmıştır. Amerikancı faşist güçler tarafından yaratılan bir iç savaş ortamı içinde 5 binden fazla insan hayatını kaybetmiştir. 12 Eylül faşizminin karanlığı içinde bütün bu olaylardan devrimcilerici kesimler sorumlu tutulmak istenmiştir. Gerici çevreler tarafından "komünistlerin, bölücülerin 5 bin vatan evladını katlettiği" yalanları tekrarlanıp durulmuştur. Bütün halkımızın acı içinde yaşadığı gerçekler örtbas edilmeye, gerçekler karartılıp, unutturulmaya çalışılmıştır.

Türkiye'nin 1970'li yıllarda bir iç savaş ortamına sürüklenmesinde, kuşkusuz, faşistsağ kesimin, MHP'nin önemli bir rolü vardır. Öldürülen 5 bini aşkın insanın büyük bir kesimi, MHP'li faşistler tarafından öldürülmüştür. Savunmamızı hazırlarken (elimizdeki sınırlı imkanlar ölçüsünde), yaptığımız geniş bir araştırmanın sonuçlarına göre, siyasal olaylarda 1974 yılından 1980 yılına kadar Türkiye'de toplam 5388 kişi öldürülmüştü. Bunlardan 2109'u sol, 1286'sı sağ görüşlüdür. Aynı dönemde 281 güvenlik görevlisi, 94 çocuk, 261 diğer görüşlerden insan ve siyasi görüşü belirlenemeyen 1350 kişi hayatını kaybetmiştir. Görüldüğü gibi, ölen

sol görüşlü insanların sayısı, sağ görüşlü olanların 2 katına yakındır.

Yine 1974 yılından sonra siyasal olaylarda ölen ilk on kişinin hepsi sol görüşlüdür; ilk yüz kişiden 76'sı sol, 24'ü sağ; ilk 1000 kişiden 721'i sol, 279'u sağ görüşlüdür. Keza, 1974 yılından 1980 yılına kadar öldürülen 8 öğretim üyesi ve bilim adamının tamamının MHP'liler tarafından öldürüldüğü de bilinmektedir. Bu rakamlar olayların nasıl çıkıp, nasıl geliştiği konusunda bir fikir vermeye yetecek kadar açıktır.

İşte bu nedenlerle, Türkiye 12 Eylül'e nasıl gelmiştir sorusunun cevabı çok açık olarak verilmek zorundadır. Türkiye'de siyasal mücadeleye şiddeti ilk kez kim sokmuştur? İlk siyasal cinayetler ne zaman ve kimler tarafından işlenmiştir? Maraş, Çorum vb. katliamları kimlerce ve nasıl planlanmış, nasıl gerçekleştirilmiştir? Okuluna topluca giden öğrencilerin üzerine (16 Mart'larda...) bombalar atarak, kahveleri tarayarak, yüzlerce insanımızı katledenler kimlerdir? Bütün bu cinayetlerikatliamları tertipleyenlerin amaçları neydi?

Bütün bu soruların karşılıkları verilmeden, Türkiye'nin 12 Eylül'e nasıl geldiği anlaşılamaz. İddianame'de, bu soruların karşılığını bulma konusunda en ufak bir çaba sarfedilmeden, bizlere karşı gerçek dışı suçlamalar yöneltilmiş, hatta Çorum ve Maraş olaylarından bile bizlerin sorumlu olduğu iddia edilmeye kalkışılmıştır.

Bu yüzden savcıların yapmadığını biz savunmamızda yapmaya çalışacağız. Ülkemizin yakın tarihinde yaşanan olaylara ait gerçekleri sergilemeye çalışacağız.

Kuşkusuz ki, 1980 öncesi Türkiye'sinin esas meselesi MHP değildi. MHP, perde gerisindeki asıl güçlerin; egemen sömürücü sınıfların ve ABD emperyalizminin bir maşası olarak; Türkiye'deki Amerikancı sömürü düzenine karşı gelişen halk muhalefetini bastırmak için kullanılmıştır. Her bakımdan bunalım içinde bulunan toplumun, en hastalıklı, lümpen unsurları, kaynağı Pentagon'a kadar uzanan bir faşist terör ve cinayet şebekesi olarak örgütlenmiş ve egemen sınıfların baskı politikalarının bir unsuru olarak bunlardan faydalanılmıştır (ki, bunların gerek her nasılsa içerde bırakılmış, gerekse toplumun başına bela olarak salıverilmiş olanlarının, senet mafyacılığından eroin ticaretine, hayali ihracatçılıktan kiralık katilliğe kadar her türlü pisliğe bulaşmış görüntüleri her gün gazetelere yansımaktadır).

* * *

Kuşkusuz, Türkiye'nin 1970'li yılların sonlarında bir iç savaşın eşiğine kadar gelen "tarihinin en büyük bunalımına" sürüklenmesinin köklü, tarihi nedenleri vardır.

Türkiye'nin son 30-40 yıllık tarihi çok önemli olaylara ve gelişmelere sahne oldu. 1945 yılında çok partili düzene geçilmesinden bu yana, ülkemizde üç askeri müdahale yaşandı; 2 yeni Anayasa ve çok sayıda Anayasa değişikliği yapıldı. Ekonomik krizler, devalüasyonlar, sosyal ve siyasi karışıklıklar sürekli gündemde kaldı. Nihayet, 1980'e gelirken Türkiye'de büyük bir bunalım yaşandı ve bir iç savaş ortamına sürüklenildi, 12 Eylül askeri darbesi yapıldı.

Herşeyden önce, bütün bu gelişmelerinolayların temelinde hangi gerçeklerin yattığını ortaya koymak gerekiyor.

Neden Cumhuriyet tarihinin neredeyse üçte ikisi sıkıyönetim, askeri yönetim altında geçti? Ülkemizde demokrasi neden gelişmiyor? Niçin Türkiye bir türlü kalkınamıyor? Neden darbeler oluyor? Ve neden insanlığın 21. yüzyıla yaklaştığı "uzay çağı"nın açıldığı bir sırada biz hâlâ gelişmiş ülkelerin çoktan hallettiği ortaçağa has ilkel sorunlarla uğraşıp duruyoruz?

Son 30-40 yıldır yaşanan tüm önemli olayların anlaşılabilmesi için herşeyden önce Türkiye'nin emperyalizme bağımlı bir ülke olduğu gerçeğinin gözönünde tutulması gerekir. Ülkemizde meydana gelen hiçbir önemli olay, bu temel olgu gözönüne alınmadan anlaşılamaz. Bir başka ifadeyle, ülkemizin en önemli sorunlarının ve yaşadığımız tüm önemli olayların arkasında şu veya bu oranda emperyalizme bağımlılık olgusundan kaynaklanan nedenler yer almaktadır.

Bu olayın sonucu olarak, ülkemizde emperyalizme bağımlı bir ekonomik yapı oluşmuştur. Dışa bağımlı bir nitelik taşıyan ekonomik politikalarıyla kapitalizm geliştirilmeye çalışılmıştır. Ancak dışa, emperyalist sömürü ilişkilerine göre şekillenen bu yapıyla sağlıklı bir sanayileşme ve kalkınma sağlanamadığı gibi, sürekli ekonomik krizlerin doğması da önlenememiştir. Ekonomik krizler ise giderek toplumsal ve siyasal krizlerin gelişmesine yol açmıştır. Bu krizlerin

uç noktalara vardığı dönemlerde ise, bizim gibi az gelişmiş ülkelerin bir gerçeği olarak, askeri darbeler gündeme gelmiştir.(*)

Bir ülkenin ekonomik yapısıyla, siyasal yapısı arasında çok sıkı bir bağ vardır. Ekonomik alanda emperyalizme bağımlı bir ülkede, siyasal yapı da bir bağımlılık ilişkisi içinde gelişir. Bu nedenle bizim gibi ülkelerde, demokrasinin gelişmemesinin ve sürekli askeri darbeler olmasının arkasında da, aynı emperyalizme bağımlılık olgusu yatmaktadır.

Bizim gibi "az gelişmiş" ülkelerdeki askeri darbeler gerçeğine bakıldığında, bu darbelerin arkasında hemen daima Amerika'nın önemli bir rol oynadığı görülecektir.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünyanın en büyük emperyalist gücü haline gelen ABD, egemenlik alanı içine giren ülkelerde, ABD sermayesinin çıkarlarına ve ABD politikalarına uygun bir yönetim sürdürülmesine çalışmıştır. Azgelişmiş ülkelerin güvenlik ve istihbarat örgütlerini ve ordularını kontrol altına alıyorlar: Doğrudan denetim altında tuttukları yarıaskeri faşist örgütler kurduruyorlar, kendi çıkarları gerektiği anda, zaten sağlam temellere dayanmayan "sivil" (parlamenter) yönetimler yerine, askeri cuntaları işbaşına getiriyorlar.

Kısacası, emperyalizmin sömürü ve hegemonyası altındaki bizim gibi geri kalmış ülkelerde ne demokrasi gelişebiliyor, ne kalkınma gerçekleşebiliyor. Ekonomik krizler, sürekli enflasyonlar; sosyal ve siyasal kargaşalıklar, sıkıyönetimler, askeri darbeler, cuntalar sürekli yaşadığımız birer gerçek haline geliyor.

Türkiye'de 12 Eylül'e yol açan olaylar ve gelişmeler, bizatihi 12 Eylül'ün kendisi, bu yeni sömürge sisteminin bunalımının doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bir başka ifadeyle,

---

(*)Bu olgu bugün hemen her çevre tarafından kabul edilir hale gelmiştir. Başbakan T.Özal 1987 erken seçimleri sırasında yaptığı konuşmalarda, Türkiye ekonomisinin sorununun ödemeler dengesi açığı olduğunu; uygulanagelen ekonomi politikalarının devamlı olarak ödemeler dengesinde açıklara yol açtığı; bunun sonucunda Türkiye'nin borçlarını ödeyemez hale düştüğünü, bu yüzden meydana gelen krizlerin ise sosyal ve siyasal çalkantılara, ordu müdahalelerine yol açtığını ifade etmiştir. Bu konuşma, ülkemizdeki bunalımların nereden kaynaklandığını sergileyen bir "itiraf" olarak da görülebilir.

Türkiye, Amerikan Emperyalizminin ve Türkiye'deki işbirlikçilerinin politikalarının bir sonucu olarak,adım adım bir iç savaşın eşiğine ve 12 Eylül'e getirilmiştir.

* * *

Ülkemizde yaşanan tüm bu olaylar, egemen sınıflar tarafından daima gözardı ettirilmeye çalışılan bu gerçekler hesaba katılmadan anlaşılamaz.

Bu nedenle biz savunmamızda yakın tarihimizde yaşadığımız olaylara ait gerçekleri ve nedenlerini ortaya koymaya çalışacağız.

Savunmamızın birinci bölümünde, Türkiye'nin yeni sömürgeleşme sürecini, ikinci bölümde 27 Mayıs'tan 12 Eylül'e ve sonrasına ilişkin görüşlerimizi, üçüncü bölümde faşizme karşı mücadele ve Devrimci Yol gerçeği başlığı altında, faşizme karşı mücadele, Kürt sorunu, Devrimci Yol gerçeği ve Bağımsızlık, Demokrasi ve Sosyalizm konusundaki belirlemelerimizi anlatacağız. Dördüncü bölümde(*) ise, İddia ve Mütalaa'ya cevap vereceğiz. Ayrıca ek olarak, işkenceleri belgeleriyle ortaya koyan ve 12 Eylül öncesindeki siyasal cinayetleri, ölümleri içeren dökümlerin yer aldığı 2 ayrı "ek dosya" sunacağız.(**)

Bütün savunmamız ve ek belgeler, Türkiye'nin yakın tarihine ilişkin gerçeklerin ortaya konulmasını ve devrimcilerin haklılığını gösteren bir belge niteliğindedir.

Bu, bize yöneltilen suçlamalara karşı kendimizi savunabilmemiz için gerekli olduğu kadar, olayların içinde yaşamış ve tanıklık etmiş insanlar olarak tarihe ve halkımıza karşı yerine getirmemiz gereken bir görevdir de.

(*) Dördüncü bölüm bu kitapta yer almamıştır.(yayınevinin notu)

(**) 2 ayrı "ek dosya" bu kitapta yer almamıştır. (yayınevinin notu)

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'NİN EKONOMİK VE SİYASAL YAPISI

1. TÜRKİYE'NİN YENİDEN SÖMÜRGELEŞMESİ

"Daha soylu ve daha erkek insanlardan doğan, daha yüksek uygarlıklar önünde alçak uygarlıkların ve çürümekte olan ırkların ortadan kalkması Tanrının sınırsız tasarısının bir parçasıdır. Tutacağımız yol bizim için çizilmiş bir yazgıdır. **Dünya ticareti bizim olmalı ve olacaktır... Ticaret karakollarımızın çevresinde bizim bayrağımızı dalgalandıran ve bizimle ticaret yapan kendi hükümetlerine sahip büyük sömürgeler kurulacak, kurumlarımız ticaretin kanatları altında bayrağımızı izleyecektir."**(*)

Amerikalı Senatör Albert J.Beveridge

Osmanlı İmparatorluğu, 16. yy.'dan sonra gelişmeye başlayan ve sonra sanayi devriminin etkisiyle de ekonomikaskeri alanlarda hızla güçlenen Avrupa ülkeleri karşısında zayıf düşmüş; giderek, kapitalistleşmiş Batı ülkeleri karşısında yarı bağımlı bir ülke konumuna girmişti. Onun sürüklendiği çöküşün esas nedeni buydu.

Emperyalizm, her şeyden önce bir sömürgecilik sistemidir. Sanayi devriminin bir sonucu olarak hızla gelişen Batı ülkeleri (İngiltere, Almanya, Fransa, ABD vs.), dünyanın geri kalmış bölgelerini hakimiyetleri altına alarak sömürgeleştirmişler, doğal kaynaklarını yağmalamışlar, insan emeğini sömürmüşlerdir.

Bu durum, bir yanda bazı ülkelerin aşırı derecede gelişmesine neden olurken, diğer yanda dünyanın Türkiye'nin de aralarında bulunduğu büyük bir bölümünün geri kalmasının en önemli sebebini oluşturmuştur.

Bizim Kurtuluş Savaşımız, her şeyden önce emperyalizmin bu sömürge sistemine karşı M.Kemal'in kendi deyişleriyle: "Bizi mahvetmek isteyen emperyalizme ve bizi yutmak isteyen kapitalizme

(*) ABD'li Senatör Albert J.Beveridge'nin 1898'de yaptığı bir konuşmadan (Akt: T.ATAÖV, ABD Belgeleriyle ABD Emperyalizminin Doğuşu, s.79)

karşı" verilmiş bir bağımsızlık savaşı olmuştur. Ve bütün dünyada mazlum ulusların emperyalizme karşı yürüttükleri Milli Kurtuluş Savaşları'nın ilk örneklerinden birini teşkil etmiştir.

Kurtuluş Savaşı'nın sonrasında kazanılan bağımsızlık, belirli bir dönem boyunca korunmaya çalışılmış; ancak özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra meydana gelen gelişmelerle birlikte yeniden emperyalizme bağımlı, yeni-sömürge bir ülke konumuna sürüklenilmiştir.

2. TÜRKİYE-ABD İLİŞKİLERİ

Son 30-40 yıllık tarihimiz Türkiye ile ABD arasındaki ilişkilerin hızla geliştirildiği bir dönem oldu.

ABD'nin Türkiye ile ilişkisi aslında yeni değildir. ABD basınında 1920 yılında yer alan şu satırlar bu konuda bir fikir vermek için yeterlidir:

> "İstanbul şehri yakın gelecekte Amerikalı tüccar ve işadamları için çok önemli bir merkez niteliğini kazanabilir. Amerikan misyonerlerinin ve eğitim kurumlarının, Türkiye'de yaratmış olduğu hava bu bölgeye ihracat yapacak işadamlarımıza büyük imkanlar sağlayacaktır. 1914 yılında Türkiye'de 627 Amerikan okulu bulunmakta ve bu okullarda 34.000 öğrenci okumaktaydı."(*)

Prof. M.Brow, bu okulların işlevi hakkında şöyle diyor:

> "ABD'nin Türkiye'deki misyonerlik kurumları, okullar, hastaneler, yetimhaneler uzun yıllar siyasi propaganda merkezleri oldukları yolunda hiçbir şüphe uyandırmadan görev yapmışlardır."(**)

(*) ASIA, Ocak 1920.

(**) Foreign Affairs, 15 Haziran 1923

ABD, Kurtuluş Savaşı sırasında Türkiye'ye karşı olumsuz ve düşmanca bir tavır takınmıştır. Onların bu tavrı, o dönemdeki ABD basınında yer alan yazılarda çok açık bir şekilde gözlenmektedir. Örneğin, 21 Ağustos 1920 tarihli *The New York Times*'da şu satırlar yer almaktadır:

> "Avrupa'dan süpürülen Türklerin dünya siyaset sahnesinden de bir daha dönmemek üzere silinip gitmesi başlıca dileğimizdir."
>
> 1919'da Başkan Wilson, "Türkler haritadan silinmelidir." diyordu.

1922'de A.Dulles şunları söylüyordu:

> "M.Kemal'e karşı sert bir tavır takınılmalıdır.(...) Eğer Türkiye, hiçbir zarar görmeden Devletlere kafa tutmakta devam eder, kapitülasyonları kaldırır ve İstanbul'a yerleşirse, bu yalnız Ortadoğu'da değil, Avrupa'da da barışı tehlikeye atacaktır. " (*)

Alıntıları daha fazla uzatmak mümkündür. Amerika, emperyalist emeller beslediği Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı karşısında düşmanca bir tavır göstermiş, Türkiye'nin bağımsızlığına kavuşmasını kesinlikle istememiştir. Aynı dönemde, The New York Times gazetesinde yer alan yazılarda, ABD'nin Türkiye'ye karşı güttüğü emperyalist emeller de çok açık bir biçimde görülmektedir:

> "Türkiye'deki Amerikan çıkarlarını üç ana başlıkta toplamak mümkündür:
>
> Birinci konu:Mevcut ticari anlaşmaların ve kapitülasyonların korunması,
>
> İkinci konu: Hristiyan halkın çıkarlarının garanti altına alınması,
>
> Üçüncü konu: Misyonerlerimizin ülke içinde serbetçe faaliyet göstermelerini sağlayan anlaşmaların sürdürülmesidir." (13.2.1922)
>
> "Ortadoğu'da Amerikan çıkarlarının geliştirilmesi için

(*) Akt: D.AVCIOĞLU,Milli Kurtuluş Savaşı Tarihi, c.1, s.350

sınırsız fırsatlar bizi beklemektedir. Balkan ülkelerinin ve Osmanlı İmparatorluğu'nun zengin doğal kaynaklarına henüz el sürülmemiş olup, madenlerinin işlenmesi ve demiryollarının yapımı gibi, en çekici işler bizi beklemektedir." (19.2.1922)(*)

Görüldüğü gibi, Amerika Türkiye'ye karşı ta Kurtuluş Savaşı zamanında açıkça emperyalist emeller beslemekte ve bunu açıkça dile getirmekten de kaçınmamaktaydı. Buna rağmen Kurtuluş Savaşı'ndan sonra uzunca bir dönem , ABD Türkiye'den uzak durmuştur. Bunda, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasal kimliği karşısında ABD sermayesinin soğuk, kuşkucu tavrı kadar, Türkiye Cumhuriyeti'nin, Kurtuluş Savaşı'ndan yeni çıkmış Kemalist önderlerinin bağımsızlık konusundaki duyarlı tavırlarının da önemli bir rolü olmuştur.

II.Dünya Savaşı sonrasında emperyalist sistem içinde ve dünya çapında önemli gelişmeler meydana geldi. Her şeyden önce kapitalist dünyada ABD ön plana çıktı ve İngiltere, Fransa, Almanya, Hollanda gibi emperyalist ülkeler, o döneme kadar ellerinde bulundurdukları alanları ABD'ye terk ettiler.

"II.Dünya Savaşı'ndan önce, Ortadoğu petrol yatakları işletme haklarının % 10'dan azı ABD firmalarına ve % 72'si İngiltere'ye ait iken, bu durum şimdi tersine dönmüştür. İngiltere'nin payı % 29,3'e düşerken; ABD'nin payı neredeyse % 50'dir."(**)

Böylece, 1940'ların ortalarında özellikle, Ortadoğu ve Asya ülkelerinde, yeni bir dönem, ABD egemenliği dönemi başlıyordu. ABD egemenliği, toprak işgallerine dayanan eski sömürgecilik sisteminden farklı bir biçim altında geliştirilmiştir. Gerçekte daha 20. yy. başlarında, I.Dünya Savaşı'ndan sonra toprak işgallerine dayanan eski sömürgecilik dönemi miadını doldurmaya başlamıştı. I.Dünya Savaşı'ndan sonra toplanan Barış Konferansı'nda ABD Başkanı Wilson şöyle diyordu:

(*) O.ULAGAY, Amerikan Basınında Türk Kurtuluş Savaşı

(**) H.MAGDOFF Emperyalizm Çağı, s.57 (Akt.: E.DEĞER, CIA, Kontr-Gerilla ve Türkiye).

"Milletler Cemiyeti ülküsünün temeli, gelecekte dünyadaher türlü zorla toprak edinmenin ortadan kaldırılması düşüncesidir. (Sömürgelerin) Milletler Cemiyeti adına manda düzeni ile yönetilmesi düşünülmüştür. Eğer toprak alma ilkesi üstün tutulursa, daha başlangıçta Milletler Cemiyeti dünyaya güven verme olanağını elinden kaçıracaktır." (*)

Ulusal Kurtuluş savaşlarının sonucu, emperyalist ülkelerdeki üretim ilişkilerinin ve üretici güçlerin gelişim seviyesine uygun olarak, emperyalizmin sömürü ve egemenlik sistemleri de değişik biçimlere bürünüyordu. Giderek sömürge ülkelerin işgal altında tutulmasına gerek kalmıyor, görünüşte siyasi bağımsızlık tanınırken; ekonomik, mali, askeri ve siyasi alanlarda yeni sömürü ve egemenlik ilişkileri geliştiriliyordu.

Paul Baran, bu gelişmeyi şu şekilde anlatıyor:

"II.Dünya Savaşı ile zayıflayan ve artık sömürgelerdeki ulusal kurtuluş hareketlerinin baskısına dayanamayan emperyalist güçler, hiç değilse antiemperyalist güçlerin en kuvvetli oldukları yerlerde, yani artık kendi sömürge yönetimlerini sürdüremeyeceklerini iyice görüp anladıkları yerlerde (...) siyasal bağımsızlık tanımak zorunda kalmışlardır. J.F.Dulles'ın sözleriyle, II.Dünya Savaşı sona ererken en büyük siyasal sorun, sömürgelerdeki durumdu. Eğer Batı, sömürgeciliğin(...) sürüp gitmesini isteseydi, şiddetli bir devrimi kaçınılmaz kılacak ve kaçınılmaz bir yenilgiye uğrayacaktı. Başarı kazanabilecek tek politika, 700 milyon bağımlı insanın daha ileri durumda olanlarına, barış içinde bağımsızlıklarını tanımaktı.'" (**)

Özetle, 1940'lara gelindiğinde ulusal kurtuluş hareketlerinin baskısı nedeniyle eski açık sömürgecilik ilişkilerinden vazgeçme zorunda kalmışlardır. Aynı zamanda emperyalistkapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesi, emperyalist sömürünün yeni biçimler altında sürdürülmesine de olanak tanıyordu. İşte, ABD'nin (emperyalizmin)

(*) L.EVANS, Türkiye'nin Paylaşılması, s.81 (Akt. E.DEĞER, CIA, KontrGerilla ve Türkiye, s.94)

(**) P.BARAN, Büyümenin Ekonomi Politiği, s. 397

sürdürülmesine de olanak tanıyordu. İşte, ABD'nin (emperyalizmin) geliştirdiği **yeni sömürgecilik** siyasetleri bu durumun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

3. TRUMAN DOKTRİNİ VE TÜRKİYE'DE ABD EGEMENLİĞİ

II.Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan en önemli değişiklik, ABD'nin o döneme kadar uyguladığı ve "Monreo Doktrini"nde ifadesini bulan, Amerika kıtasının dışına çıkmama politikasının terk edilmesi ve bütün dünyanın ABD'nin ilgi alanı içinde olduğunun kabul ve ilan edilmesidir. Bu gelişmenin temelinde yatan olgu, ABD sermayesinin Amerika dışındaki yeni yatırım ve sömürü alanlarına ihtiyaç duymasıdır. Özellikle, II.Dünya Savaşı'ndaki olağanüstü kârlarla büyüyen ABD sermayesi artık Amerika kıtası ile sınırlı kalamıyordu ve savaş sonrasında ortaya çıkan durum onun bütün dünyaya yayılması için uygun bir ortam yaratmıştı. Bu yeni anlayış **Truman Doktrini** çerçevesinde ifadesini bulmuştur.

Savaş sonrasında pek çok Doğu Avrupa ülkesinde sol yönetimlerin kurulmuş olması, başta ABD olmak üzere kapitalist dünya tarafından endişeyle karşılanmış, kendi egemenlik alanlarının korunması amacıyla emperyalist-kapitalist dünyanın liderliğini ele geçiren ABD tarafından bir dizi yeni politikalar gündeme getirilmiştir. Savaşın yıkıntıları içindeki Avrupa ülkelerinin, Sosyalist Blok karşısında yeniden güçlendirilmesi için **Marshall Planı** geliştirilmiş; Türkiye ve Yunanistan, Avrupa ülkelerinin güçlendirilmesine katkısı düşünülerek, bu"plan" içine alınmış(*); NATO ve TürkiyeİranPakistan arasında kurulan paktlarla birlikte, Sovyetler Birliği, Avrupa'nın en batısından, Asya'nın doğusuna kadar uzanan bir "kuşatma" altına alınmıştır.

Bu değişimin Türkiye üzerindeki ilk önemli etkisi, Türkiye ile ABD arasında 1947 yılında imzalanan "Yardım Anlaşması"dır. Bu gelişme ilerde Türkiye'nin kaderini belirleyen bir dönüm noktası haline gelecektir. Artık ABD, Türkiye'nin savaş öncesinde borç almak için

(*) Bkz: Y.KEPENEK, Türkiye Ekonomisi, s.95 vd.

yaklaştığı İngiltere'nin yerini alıyordu. Arkasından Türkiye, emperyalist ülkelerin borç verdikleri ülke ekonomilerini denetlemek için kurulan, Uluslararası Para Fonu'na (IMF) 1947'de, NATO'ya 1951'de alınacak ve ABD günlük hayatımızın bir parçası haline gelecek şekilde Türkiye'ye girecektir.

Daha 1947 yılında imzalanan "Yardım Anlaşması" ile Türkiye'nin bağımsızlığına (hükümranlık haklarına) gölge düşürecek hükümler getirilmiştir. Bu anlaşma uyarınca yapılan yardım "**ABD Başkanı'nın izni olmaksızın tahsis edilmiş bulunduğu gayeler dışında kullanılmayacaktır.**" (ABD Başkanı Johnson, 1964 yılında Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesine bu hüküm uyarınca izin vermeyecektir.) Gene bu anlaşma hükümlerine göre, Türkiye ABD'ye, yapılan yardımların kullanılışını denetleme olanakları tanıyacak ve bu konuda sürekli bilgi ve rapor verecek; **ve gene bu yardım konusunda Türkiye Hükümeti, Türkiye'de kamuoyuna tam ve devamlı bilgi verecektir.** Bu son hükmün anlamının Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin Türkiye'de ABD propagandası yapmakla görevlendirilmesinden başka bir şey olmadığı açıktır.

Nitekim, bugüne kadar Türkiye'de Amerikan yardımlarının bizim çıkarımız için yapıldığı fikri sürekli olarak savunulagelmiştir. Oysa, Başkan Truman 1949 yılında yaptığı konuşmada, Karşılıklı Savunma Yardımı Anlaşması'nın gerekçesini şu biçimde açıkça ortaya koymaktaydı:

> " Yabancı hükümetlere yapılacak yardımlar, onların iktisadi ve siyasi güvenliklerini sağlamakla beraber, **aslında Amerika'nın güvenliği için yapılmış yatırımlar olarak düşünülmektedir. Amerika'nın bu güvenliğinin artırılması için, yabancı devletlerin askeri güçlerini artırmak yönünde gayret sarfetmelerini istememiz gerekir."** (abç)(*)

Truman'ın sözleri Amerikan yardımlarının gerçekte ABD'nin kendi güvenliğini sağlamaya yönelik olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

(*) United States Foreign Policy, 1945-1955, s.131 (Akt. M.FAHRİ, A.H.Dok.)

Keza, ABD Genel Kurmay Başkanlarından General O.Bradley, 1949'da yaptığı konuşmada yardımların, Sovyetler'le çıkacak bir savaştan ABD'nin en az kayıpla çıkmasına yönelik olduğunu açıkça ifade etmektedir.

> "Denizaşırı ülkelerde üsler kurmak mecburiyetindeyiz. **Düşmanı, kendi öz güvenlik sınırlarımızın ötesinde karşılamak** ve ilk darbeyi elde edilecek üsler yardımıyla vurmak zorunluluğunu, bütün Amerikan vatandaşlarının anlamaları gerekir. **Silahlı kuvvetlerimizin ve Amerikan topraklarının yeni bir harpten en az kayıpla çıkması kanaatime göre başka türlü olamaz.** Düşmanı canevinden vuracak bu üsler,düşman topraklarına en yakın bölgelerde kurulmalıdır." (abç)(*)

Kısaca ifade edilecek olursa, Yunanistan ve Türkiye' ye yardım yapılması, Truman Doktrini uyarınca ABD'nin güvenliğini sağlamak amacıyla gündeme getirilmiştir. Daha sonra yine aynı düşüncenin bir uzantısı sonucunda Türkiye ve Yunanistan NATO'ya dahil edileceklerdir.

ABD'nin ilgisinin Türkiye ve Yunanistan'a yönelmesi ve bu iki ülkenin NATO'ya alınmaları, o döneme kadar geçerli olan Topyekün Savaş stratejilerinin yanı sıra, **"sınırlı savaş"** anlayışının da gündeme getirilmesiyle ilgili görülmektedir. Atom silahları evrensel düzeyde kullanılmaksızın yapılacak sınırlı savaşlar için Sovyetler'e en yakın noktalarda kurulacak üslere ihtiyaç duyulmuş, bu ihtiyacın sonucu olarak Türkiye ve Yunanistan NATO'ya alınmışur.(**) Yani, ABD ile Sovyetler arasında çıkacak bir savaşta nükleer silahların karşılıklı olarak kullanılması zorunlu olunca ABD, kendilerinin de topyekün yıkıma uğrama tehlikesini azaltacak bir çözüm aramaya yönelmiştir: Savaş, ABD topraklarından uzaktaki (TürkiyeYunanistan vb.) yerlerde sınırlı tutulacak; böylece "Amerikan toprakları ve silahlı kuvvetlerinin yeni bir harpten en az kayıpla çıkma olanağı sağlanmış" olacaktı.

(*) United States Foreign Policy, 1945-1955, s.131 (Akt. M.FAHRİ, A.H.Dok.)

(**) Bkz: A.HALİL, Atatürkçü Dış Politika, NATO ve Türkiye, s.120122

Böylece, ikili anlaşmalarla Türkiye'de çok sayıda ABD üssü kurulurken, gerçekte Türkiye ve Yunanistan ABD'nin birer üssü, bölgedeki ileri karakolları haline getirilmekteydi.

Bu durumun Türkiye'nin güvenliğinin sağlanması açısından bir anlam taşımadığı, tersine toprakları üzerindeki ABD üslerine yerleştirilmiş nükleer başlıklı füzelerin herhangi bir savaşta Türkiye'yi bir "ilk hedef" haline getirdiği ve Küba Bunalımı sırasında olduğu gibi, Türkiye'nin haberi bile olmadan kendini, on milyonlarca insanın bir anda ölümüyle sonuçlanacak, bir nükleer savaşın ortasında bulabileceği bugün artık inkâr edilemez bir gerçek haline gelmiştir.

Burada şunu belirtmek gerekir: Türkiye'de II.Dünya Savaşı'ndan sonra Batı'ya yönelme (Batıyla bütünleşme) doğrultusunda çok güçlü bir akım yaratılmıştır. Bu tercihte, Sovyetler'in savaş sonrasında Türkiye'den bazı talepler ileri sürmesinin önemli bir rol oynadığı söylenmiş ve bu konu günümüze kadar tartışılagelmiştir. O dönemde, Türkiye'de ciddi bir Sovyet tehditinin bulunup bulunmadığı konusu bir tarafa bırakılacak olursa, özellikle savaş dönemi boyunca epeyce palazlanmış bulunan yerli sermaye çevrelerinde gelişen, Batı sermayesiyle bütünleşme eğilimlerinin gerçekleştirilmesinde, "Sovyetler Birliği faktöründen" önemli ölçüde yararlanıldığını kabul etmek gerekir.

Önce çok partili "demokratik" sisteme geçilmiş; ABD ile ikili anlaşmalar imzalanmış, NATO'ya girmek için başvurulmuştur. Ancak Türkiye'nin NATO'ya girmesi, ABD için daha çok güven verici görülen DP'nin iktidara gelmesinden sonra gerçekleşmiştir.

4. TÜRKİYE'DE KÜÇÜK AMERİKA

Türkiye'nin emperyalizmin güdümüne girmesinin bir diğer yönü, ekonomik ve siyasi bağımlılıktır.

Özellikle DP'nin iktidara gelmesinden sonra Türkiye'de Batı sistemi doğrultusunda ve ABD'nin (emperyalizmin) kontrolü altında bir ekonomik ve siyasal sistem geliştirme politikalarının büyük bir hızla uygulamaya konulduğu görülmüştür.

Türkiye'de 1950'ler sonrasında alınan her türlü ekonomik ve siyasal kararın arkasında şu veya bu biçimde IMF, OECD vb... emperyalist kuruluşların parmağı vardır. Bütün bunlar göz önüne alınmaksızın, "bağımsızlık" konusunda herhangi bir tartışmayı sürdürebilmek olanaksızdır.

Çünkü , IMF, OECD vb... kuruluşlardan yerli tekellere uzanan bir zincir, bir anlamda, görünürde hükümetler tarafından yürütülen ekonomik ve politik uygulamaların ardındaki asıl gücü oluşturmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'nin içine sürüklendiği bu durum, ABD Emperyalizminin II.Dünya Savaşı sonrasında gündeme getirdiği, yeni-sömürgecilik politikaları içinde ele alınmalıdır.

II.Dünya Savaşı faşizmin yenilgisiyle sonuçlandığından, ABD, emperyalist ülkeler arası ilişkilerde belirleyici güç haline geldi. Savaş sonrasında birçok Avrupa ülkesinde sosyalistlerin iktidara gelmesine paralel olarak, emperyalist-kapitalist ülkeler de kendi aralarındaki ilişkileri belli bir sistem çatısı altında düzenlediler.

Savaş yıllarında büyük bir sermaye birikimi elde eden ABD'de, üretim kapasitesi fazlalığı ve yüksek ücretler nedeniyle kâr oranlarının azalması, Büyük Bunalım ve savaş nedeniyle yaygınlaşan kapalı ekonomilerin yıkılmasını ve dünya ekonomisinin yeniden düzenlenmesini gerekli kılan zorlayıcı bir faktör oluşturuyordu. Böylece, başını ABD'nin çektiği yeni bir uluslararası iş bölümünün oluşturulması gündeme geldi. ABD bir yandan savaş yıkımına uğrayan Avrupa'daki kapitalist ülkelerin imarını gündemine alırken, diğer yandan sömürge ülkelerde üretken yatırım alanlarına sermaye akıtarak, bu ülkeleri de uluslararası iş bölümünün içine alacak politikalar geliştirdi.

Bunun yanı sıra emperyalist ülkeler arası ilişkilerde yeni bir iç örgütlenmenin ve emperyalist ülkelerle sömürge ülkeler arasındaki ilişkileri düzenleyecek yeni örgütlenmelerin gündeme gelmesi, uluslararası bir sistemin kurulmasının en önemli yönlerini oluşturur. IMF, OECD, GATT gibi kuruluşlar, özellikle ekonomik planda bu ilişkilerin örgütlenme araçlarıdır.

Bütün bu düzenlemelerle birlikte, kapitalizm, dünya çapında uzunca bir süre büyüme ve refah artışları dönemi yaşadı. Çokuluslu şirketler, bütün dünya ülkelerini bir ağ gibi sararak pazar olanaklarını ve kârlarını büyük oranda artırdılar. ABD, içte ekonomisini daha fazla askerileştirirken, dışta yeni sömürgecilik politikalarına yöneldi. Ve bu politikaya bağlı olarak az gelişmiş ülkelerde emperyalizme bağımlı ve yukarıdan aşağıya gelişen çarpık bir kapitalistleşme süreci gündeme geldi.

Türkiye 1940'lardan itibaren emperyalizmin yeni sömürgecilik ilişkileri içine girerken, o döneme kadar devlet eliyle güçlendirilmiş bulunan bir "yerli" sermaye grubu bulunuyordu. Daha çok ticaret burjuvazisi niteliğindeki bu kesim, özellikle savaş döneminde (karaborsa, spekülasyon vb... yollardan) bir kat daha palazlandıktan sonra, hızla ülkeye girmekte olan yabancı sermaye ile işbirliğine yöneldi. Ülkede çarpık bir sanayileşme geliştikçe, bu kesim, yabancı tekellerin ortağı durumundaki bir yerli tekelci grup olarak giderek güç kazandı; ve ülke yönetimleri üzerinde artan bir etkinlik sağladı.

Emperyalizme doğrudan çıkar bağlarıyla bağlı olan bu tekelci burjuvazinin siyasal iktidarlar üzerindeki etkinliği, aynı zamanda onların kopmaz bağlarla bağlandıkları uluslararası tekellerin de ülke yönetimleri üzerindeki egemenlikleri olarak ortaya çıktı. Öte yandan, adeta yabancı tekellerin Türkiye'deki bir acentası durumunda bulunan bu sınıf, yerli tekelci burjuvazi, iç siyasetteki Amerikan işbirlikçisi politikaların,. kozmopolit kültürün, sömürgelere has işbirlikçi-kölelik ruhunun yayılışının içimizdeki en önemli kaynağını oluşturmuştur.

Daha 1950 Ağustos'unda Dünya Bankası kredileriyle Türkiye'de etkin bir özel sermaye grubu oluşturmak için Türkiye Sinai Kalkınma Bankası kurulmuş; Amerikalı uzmanlarca hazırlanan Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ve Petrol Kanunu çıkarılmıştır. Yabancı sermaye akışının hızlanması ve dış borçlanmaya dayanan hızlı bir

kapitalistleşme akımı yaratılmıştır. DP önderleri, hedefin Türkiye'de **küçük bir Amerika yaratmak** olduğunu ilan etmişlerdir.

Bütün bu gelişmelerle beraber, artık Türkiye'de yürütülecek ekonomi politikalarında ABD belirleyici bir rol oynamaya başlamıştır. Gerek Türkiye'nin Marshall Planı içine alınması, gerekse Amerikan yardımları için daima Türkiye'nin ABD tarafından belirlenen ekonomi-politikalarını uygulaması zorunlu tutulmuştur. Bu politikaların özü, kısaca ifade edilecek olursa şudur: Kamu kesiminin ağırlığı azaltılırken, özel kesime ağırlık verilmeli; demir-çelik, kimya vb. alanlarda ağır sanayi kurulmamalı, tarım ve inşaat sektörüne yönelik bir hafif sanayi geliştirilmelidir.

Bunun sonucunda altyapı alanındaki seçimler ülkenin somut koşullarına ve çıkarlarına uygun olmayan ve Türkiye'nin bağımlılığını artıran bir özellik taşımıştır. Örneğin, ülkenin hidro-elektrik potansiyelinin çok küçük bir bölümü değerlendirilirken, fuel-oil'e dayalı bir enerji politikası esas alınmıştır. Keza, ülkede ulaşım sisteminde karayolu taşımacılığı geliştirilirken, demiryolu ve deniz taşımacılığı bütünüyle ihmal edilmiştir. Tarımda ve sanayide kapitalist ilişkiler geliştirilirken, bu gelişme yabancı sermaye, teknoloji transferi ve dış borçlanma esasına dayandırılmıştır.

Bu noktada bilimsel-teknolojik alanlardaki bağımlılığın önemine dikkati çekmekte yarar var:

Türkiye ekonomisinin en önemli zaaflarından birisi, patent ve "know-how"anlaşmaları uyarınca, üretim aracı ve yedek parça vb. için her yıl milyonlarca dolar ödemek zorunda olması ve aynı zamanda çoğunlukla gelişmiş ülkelerin çoktan eskittiği geri bir teknolojiye de mahkum olmasıdır.

Kuşkusuz üzerinde önemle durulması gereken noktalardan biri de bilimsel-teknik eğitim ve araştırma alanlarındaki bağımlılığımızdır. Çağdaş gelişmenin temel dinamiği bilimdir. Bilimin gelişmesi; bilimsel-teknolojik buluşların, üretim tekniklerinin büyük bir hızla ilerlemesine yol açmaktadır.

Buna karşılık bizde bilimsel araştırma ve çalışmalar ihmal edilmekte, hatta kasıtlı olarak engellenmektedir. Bizim gibi geri kalmış ülkelerde üretim teknolojisini geliştirmek için yapılan bilimsel çalışmalara harcanan para, ABD'dekinin binde birini bile

tutmamaktadır. Emperyalist tekellerle ortaklık içindeki özel şirketler, zaten bu konuda ülkemizde herhangi bir çalışma ya da araştırma yapmamakta, gelişmiş ülkelerdeki ortağı olduğu şirketlerin teknolojisini geriden takip etmekle yetinmektedir. Devlet ise bu konudaki çalışmaları desteklemek yerine, üniversitelerdeki bilimsel çalışma potansiyelini köreltecek bir tutum sergilemektedir. Bu alanda görev yapan TÜBİTAK'ın sınırlı çalışmaları bile son zamanlarda gerici kadrolar buraya doldurularak sabote edilmiştir.

Üniversiteler bir yandan özgür düşünceli araştırıcı ve yaratıcı insanları yetiştirirken, bir yandan da bilimsel çalışmaların geliştirildiği alanlar olmalıdır. Bunun için ise, özerk-bağımsız ve serbest bir çalışma ortamına sahip olmaları gereklidir.(*)

Kendi teknolojisini üretemeyen ve böyle bir üretim için gerekli bilimsel özgürlüğün ortadan kaldırıldığı bir Türkiye'de, emperyalistlerin isteği doğrultusunda, bütünüyle dışa bağımlı bir sanayi yapısı geliştirilmiştir. Bu biçimde gelişen sanayi, ağırlıklı olarak montaja ve hafif sanayiye dayalı ve tüketim malları üretimine yönelik olmuştur.

Böylece Türkiye'nin sanayileşmesi ve geri kalmışlık çemberini kırması daha başlangıçta, Türkiye'ye yardım ettiği söylenen ülkeler tarafından bilinçli olarak önlenmektedir. Çünkü, ağır sanayi olmaksızın bir ülkenin sanayileşmesi olanaksızdır.

Emperyalizmin istediği; bir yandan Türkiye'yi sömürüsünü sürdürebileceği bir pazar olarak elde tutarken, diğer yandan Avrupa'nın "gıda ambarı" olarak kullanmaktır. Bunun için Türkiye'nin bir "tarım

(*) Bizde ise yapılan tam tersidir. Üniversitelerin özerkliği yok edilmiş; bütün eğitim kurumlarında, çağdaş bilimsel düşünceye taban tabana zıt bir eğitim ve kültür politikası geliştirilmiştir. Özgür düşünceli, araştırıcı ve yaratıcı olmayan; korkak, köle ruhlu ve ülke sorunlarıyla ilgilenmeyen; kafası (Türk-İslam Sentezi gibi) safsatalarla doldurulmuş bir gençlik yetiştirmeye yönelinmiştir. Sadece bugünkü düzenin işleyişine hizmet edecek personel yetiştirmeyi hedefleyen bir eğitim politikası yürütülmektedir. Bu amaçla, eski görece özerk üniversite düzeninin yerine YÖK getirilmiş; üniversitelerimizdeki pek çok değerli bilim adamı görevlerinden atılmış ve bugün onların yerine okulların, kürsülerin başına Türk-İslam Sentezci, geri kafalı yobazlar doldurulmuştur.

ülkesi" olarak kalması öngörülmüştür.

Bu konuyla ilgili olarak 1950'de ABD Başkanlığına sunulan bir raporda şöyle deniyordu:

> " Birçok ülke için yapacağımız başlıca iş, tarım üretimini geliştirmeyi desteklemek olmalıdır. Bu alanda elde edilecek kalkınma başarısına paralel olarak sanayi üretimine de, özellikle tüketim malları çıkaran hafif sanayi dallarına da bir miktar hız verilebilir.(...) Yerli kaynaklar (yani Amerikan kaynakları) gittikçe daha büyük bir hızla aşınıp tükendikleri için Birleşik Devletler hammadde üretimini, özellikle maden üretimini desteklemelidir, bu ülkelerde." (*)

İşte bu doğrultuda uygulanan ekonomi politikalarının sonucu olarak Türkiye'de tamamen emperyalizme bağımlı bir ekonomik yapı gelişmiştir.Geliştirilen sanayi, esas olarak tüketim malları üretimine yönelik bir -hafif- sanayidir. Bu, dışa bağımlılığı getiren temel olgulardan biridir. Üretim araçlarının üretimi (ağır sanayi) bulunmadığından, sanayi üretimini sürdürebilmek için gerekli olan üretim araçları, ara-malları ve bir kısım hammadde sürekli olarak dışardan getirilmek zorundadır. Bu durum ise, ekonominin, ayakta kalabilmesi için sürekli olarak dış kaynak sorunuyla karşı karşıya bulunmasına yol açmaktadır. Zaten başlangıçta dış borçlanma ve yabancı sermaye ithaline dayanan bu ekonomik yapı, bu yüzden sürekli olarak daha fazla dış kaynak gereksinimi yaratmaktadır. Dış kaynakların herhangi bir sebeple tıkanmaya başladığı anda ise ülke, eski borçlarının faizlerini bile ödeyemez, üretimini sürdüremez (70 Cent'e muhtaç!) bir duruma sürüklenmektedir... Bu alandaki tıkanmalar daima ülkemizin büyük ekonomik ve siyasi bunalımlarının gelişmesinde (1959, 1969, 1979) dönüm noktalarını oluşturmuştur.

1946-1950 yılları arasında Türkiye, dış ödemeler dengesi o güne değin pozitif olmasına, hatta savaş yıllarında belirli bir döviz ve altın stokuna sahip olmasına karşın, adeta ekonominin bünyesine zorla şırınga edilen dış borçlar yoluyla denetim altına alındı. Ekonomik amaçlı "bağışların" büyük bir bölümü Amerikan

(*) Report to the President on Foreign Economic Policies (Akt: P.BARAN, Büyümenin Ekonomi Politiği, s.478)

Ekonomik İşbirliği İdaresi (ECA) kanalıyla Türkiye'ye aktarılırken, bu yardımların yöneleceği alanların % 95'i bizzat ABD tarafından denetleniyor, geri kalanın % 5'inin de ABD elçiliğinin tamirat masrafları için ayrılması öngörülüyordu.

Dış borçlar bir ülkenin ekonomik bağımlılığının en önemli göstergelerinden biridir. Borçlanma arttıkça, o ülkenin bağımlılığı da artar. Ekonomisini ayakta tutmak, üretimi sürdürebilmek için, dış borca muhtaç hale gelen bir ülke, bağımsızlığından sürekli olarak ödün vermek zorunda kalır. İşçi ücretlerinden KİT ürünlerinin fiyatına kadar herşey, uygulanacak ekonomi politikaları tümüyle borçlu olunan ülkelerin iradesine terk edilir. Bu noktada artık, o ülkenin bağımsızlığından söz edilemez. IMF, borç veren ülkeler adına o ülkenin bütün ekonomisini (bazen siyasetini de) denetleyen "çağdaş" bir Düyun-u Umumiye yönetimidir.

Özetle, Türkiye'de iktidarda hangi parti olursa olsun, uygulanan ekonomi politikaları daima ABD tarafından; (IMF, Dünya Bankası ve OECD gibi örgütler vasıtasıyla) emperyalist güçler tarafından belirlenmiştir. Amerikalıların bu konudaki tutumu da çok açıktır:

> "Azgelişmiş ülkelerin sanayileşmesi ve toprak reformunu gerçekleştirmeleri gerçi Birleşik Amerika için bir perspektif açmakta, fakat buna rağmen, Amerika'nın buna razı olması gene de mümkün değildir. Çünkü bu reformlarla birlikte Birleşik Amerika eski yatırımları yanında bir sıra imtiyazlarını kaybetmek durumuyla karşılaşacaktır." (*)

Bu nedenle, Türkiye'de yürütülen ekonomi politikaları, Türkiye'nin gelişmesine ve sanayileşmesine yönelik değil, emperyalist sömürünün sürdürülmesi doğrultusundaki politikalar olmuştur.

İşte, tüm bu nedenlerle, ülkemizin bugünkü ekonomik yapısı ve bugünkü düzen içinde gelişmesini tamamlaması, Batılı ülkelerin seviyesine ulaşması olanaksızdır. Nasıl kendi motoru olmayan bir teknenin, bağlı olduğu (kendisini çeken) bir romorkörü yakalaması olanaksız ise, bağımlı ülkelerin gelişmelerini tamamlamaları ve bağlı oldukları emperyalist ülkeleri yakalamaları da aynı şekilde olanaksızdır."Geri kalmış" bir ülkenin, sömürü ve hegemonyası altında

(*) PARET ve SHY, Guerillas in the 1960, s. 50-51,61 (Akt: M.FAHRİ, Amerikan Harp Doktrini, s. 316).

bulunduğu "gelişmiş" ülkeleri yakalaması, onların empoze ettiği politikalarla değil, gerekli olan **sıçramalı gelişmeyi** sağlayabilecek politikalarla olanaklıdır.

Ülkemizin "Amerikan yardımlarıyla" başlayarak içine sürüklendiği durum kısaca budur.

Türkiye'deki Amerikan politikaları konusunda bakın, Amerikalı Senatör Wickson, ABD Senatosu'nda yaptığı konuşmasında ne diyor:

> "Amerika Türkiye'nin ekonomik bakımdan güçlenmesini tökezletmek ve sürekli pazar olarak kullanılmasını sağlamak istemektedir.
>
> (...) Amerika Türkiye'deki şirketleri vasıtasıyla yardım olarak verdiğinden daha büyük bir bölümünü kâr olarak geri almıştır. Yani Türkiye'yi bir sömürge gibi elinde tutmuştur.Ve şimdi bu durumu sürdürme çabası içindedir." (*)

Bir Amerikan Senatörü bunları söylerken, Türkiye'deki Amerikan işbirlikçileri bu sözlerin tam tersini savunur, kraldan fazla kralcı kesilirler. Örneğin, Türkiye-ABD ilişkileri açısından son derece önemli bir rol oynayan eski Dışişleri Bakanlarından F.Cemal Erkin, 1968 yılında yayınlanan anılarında,Türkiye'nin bir yeni-sömürge haline dönüşme sürecinin başladığı günlerdeki Türk hükümetinin görüşlerini şöyle açıklıyordu: "Yeniden başlayan sıkıntılı ve hayati yarışmada Türkiye ancak kaderini Amerika ve Büyük Britanya'ya bağlamak suretiyle selamete kavuşabilirdi."(**)

Özellikle 1950'de DP iktidara geldikten sonra, sınırsız bir Amerikan propagandası yürütülmüş; Amerikalılara kendimizi beğendirmek için binlerce gencimiz Kore Savaşı'nda ölüme gönderilmiş, Kore'deki askerlerimizin Amerikalı askerleri kurtarmak için nasıl kahramanca ölüme gittiği bir öğünme konusu olarak gösterilmiş; "America I Love You" diye şarkılar söylenmiş; toplumda Amerikan kültürü ve Amerikan yaşam tarzı egemen hale getirilmek istenmiş; yabancı sermaye için her türlü kolaylık hazırlanmıştır. Bu, o kadar mükemmel bir şekilde yapılmıştır ki, onlar bizi sömürdükçe,

(*) S.ALTAN, CIA Namlularında 3. Adam, (Akt. T.TURAN, Bomba Davası, s.113)
(**) F.C.ERKİN, Türk Sovyet İlişkileri ve Boğazlar Meselesi, s.280

biz onlara minnettarlık duyar, bu işi daha iyi yapmaları için çırpınır hale gelmişizdir. Bu da Türkiye'de emperyalist sömürü için çok "uygun bir iklim" yaratmıştır.

Bakın, ABD Dış Ekonomi Politikası Komisyonu Başkanı Mr. C.B.Randal bu konuda neler söylüyor:

> "Amerikan yatırımları için yeni ve daha iyi bir iklim yaratılmalıdır; nitekim, Türkiye, Yunanistan ve Panama gibi ülkelerde böyle bir iklim yaratılmış olmasından dolayı mutluluk duymaktayız; bu ülkeler yabancı şirket yatırımlarıyla ilgili kanun ve yönetmelikleri modernleştirmişler ve bizim yatırımlarımız için tam da isteğimiz havayı yaratmışlardır."(*)

Peki, Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri nasıl oluyor da böyle apaçık bir şekilde sadece Amerika için ve tam da onların istedikleri gibi hizmet verebiliyorlar? Amerikan sermayesinin istediği iklimi yaratan ülkeler sıralanırken Türkiye'nin yanı sıra sözü edilen ülkelerin çoğunluğu faşist nitelikli yönetimlerin işbaşında olduğu ülkelerdir. Bu konuyla ilgili olarak Amerikalı ünlü ekonomi profesörü Paul Baran, "... bu gibi yatırımlara konukseverlik göstermek ve kapıları ardına kadar açmak için azgelişmiş ülkelerin başında ne tür hükümetler bulunması gerektiğini varın siz düşünün!" diyor ve şöyle devam ediyor:

> "Ayrıca, bütün bu 'diplomasilerle', 'doğrudan tedbirlerle' ve 'uygun bir havanın, elverişli bir ortamın yaratılması ile' az gelişmiş ülkelerde **ne tür rejimlerin yaratılacağını ve ne biçim toplumsal ve siyasal güçlerin sahneye çıkarılacağını** düşünmek de o kadar zor olmasa gerektir; bütün bu 'tedbirlerle',geri kalmış ülkeler dünyasının hammadde bakımından zengin kesimlerinde, yabancı yatırımlar için yaratılacak ortam,bu ülkelerin yönetimlerini de 'şah iken şahbaz yapacaktır!'"(abç)(**)

Evet, emperyalizmin sömürü ve hegemonyası altındaki azgelişmiş ülkelerde ve ülkemizde ne tür rejimler yaratılıyor ve ne biçim toplumsal ve siyasal güçler sahneye çıkarılıyor?

(*) A.Foreign Economic Policy for the U.S. (Akt: P.BARAN, B.E.P., s. 365)
(**) Aynı yerde.

5. EİSENHOWER DOKTRİNİ, DOLAYLI SALDIRI KAVRAMI VE AMERİKA'NIN GERÇEK YÜZÜ

Emperyalizmin egemenliği altındaki geri kalmış ülkelerde büyük çoğunlukla demokrasinin gelişmediği; yarı-askeri ya da askeri faşist rejimlerin yürürlükte olduğu görülür.

Eski sömürgecilik yerini yeni sömürgecilik ilişkilerine bıraktıktan sonra, emperyalistler, geri kalmış ülkelerdeki egemenliklerini sürdürmek ve bu ülkelerdeki sermaye yatırımlarının güvenliğini sağlamak için yeni yöntemler geliştirmişlerdir. Kendileriyle (yabancı sermayeyle) çıkar bağlarıyla bağlı bir yerli-tekelci sermaye kesiminin yönetim üzerindeki etkinliğinin sağlanmasına ek olarak bu ülkelerdeki her türlü gerici akımı destekleyerek güçlendirmekte; en gerici sınıflarla işbirliği içine girmekte, bu ülkelerin güvenlik örgütlerini çeşitli yollarla denetim altına almakta; her türlü ilerici akımın gelişmesini engellemeye, bu akımları dağıtıp ezmeye çalışmakta ve bu ülkelerde işine gelmeyen yönetimleri devirmek için askeri darbeleri teşvik edip, örgütlemektedirler. İran'da yabancı petrol şirketlerini devletleştirmeye kalkan Musaddık'ın başına gelenler, örneklerden sadece bir tanesidir.

Eski sömürgeciliğin tasfiyesinden sonra görünüşte de olsa bağımsız ve kendi hükümetlerine sahip bulunan ülkelerde yatırımları bulunan emperyalist tekeller, bu ülkelerdeki yatırımlarını güvence altına alacak yeni yöntemler geliştirmişlerdir. Onlar için, bu ülkeler halkının kendi kaderlerini belirlemelerine olanak tanımak, ne olursa olsun söz konusu olamazdı. Görünüşte siyasal bağımsızlığın tanınmış olması, eski sömürgecilik dönemindeki açık işgalle sağlanan güvencelerin daha gizli ve karmaşık biçimlerde sağlanmasını gerektiriyordu (emperyalizmin gizli işgali).

Amerikan sermayesinin bu konudaki düşüncelerini Rockefeller grubunun 1950'lerde hazırlattığı bir rapordan öğrenmek olanaklıdır:

> "Bizim güvenliğimizi sadece açık saldırılar tehdit etmiyor. Bu açık saldırıların yanında ondan daha tehlikeli, fakat saldırı görünüşünde olmayan başka cins tehditler de vardır. Bu tehditler **içerden yapılmak istenen değiştirme ve dönüşümlerdir. Bu maskeli saldırılar, bazen iç harp**

şeklinde, bazen ihtilalci hareket şeklinde, bazen demokratik akımlar ve reformlar hareketi biçimlerinde karşımıza çıkmaktadır.(...)

Bizim amacımız bu ve buna benzer akımları önlemek olmalıdır. Bu akımlar, dikkatleri üzerlerine çekecek dereceye geldiklerinde, o vakit bizim izlememiz gereken iki yol vardır. Gerek bizim, gerekse komünist olmayan diğer dünya devletlerinin güvenliğini sağlamak için, mahalli kuvvetler ve akımlar tarafından sıkışık durumda bırakılmış olan dost hükümet ve rejimlere silahlı yardımlar yapmak zorunluluğunu duymalıyız. **Bu zorunlulukla yapılacak askeri müdahale ne klasik stratejiye uymakta, ne de geleneksel diplomatik müdahaleye benzemektedir. Bu askeri müdahalenin kendine özgü bir biçimi ve niteliği vardır."** (abç)(*)

Bu raporda dikkati çeken iki nokta bulunmaktadır. Birinci nokta; geri kalmış ülkelerdeki -düzene yönelik- her türlü **değiştirme** ve **dönüştürme** hareketlerinin, kendilerine yönelik bir saldırı olarak kabul edilmesidir. Geri kalmış ülkeler-halklar, eğer düzenlerini -ister reformcu hareketlerle, ister iç harp şeklinde, isterse demokratik yollardan olsun- değiştirmek isterlerse, onların bu şekilde kendi kaderlerini belirlemelerine **izin verilmemesi** fikri savunulmaktadır. İkinci nokta ise, böyle bir durum ortaya çıktığı takdirde, bu tür gelişmeleri önlemek için **askeri müdahalelerin** gündeme getirilmesidir. Kendi düzenlerini değiştirmek isteyen ülkelere karşı "klasik askeri müdahalelere benzemeyen, kendine özgü bir biçimi ve niteliği olan" askeri müdahalelerden söz edilmektedir. Burada sözü edilen, herhalde, Şili'de Allende'nin devrilmesi türünden askeri müdahalelerdir. Dünyanın her tarafında büyük yatırımları, petrol işletme imtiyazları bulunan ve bizim gibi ülkelerin bütçelerinden çok daha fazla yıllık ciroya sahip olan bu dev Amerikan şirketinin hazırlattığı Rockefeller Raporu'ndaki bu görüşler, Amerikan tekellerinin görüşlerini yansıtıyordu. Daha sonra bu görüşler, **Eisenhower Doktrini ve Dolaylı Saldırı Kavramı** çerçevesinde geliştirilerek, **ABD'nin resmi devlet politikası haline getirilmiştir.**

Eisenhower Doktrini ile ABD, başta, taşıdığı petrol potansiyeli

(*) Rockefeller Grubu Raporu (Akt: M.FAHRİ, Ame.Harp.Dokt., s.298)

nedeniyle dünyanın en önemli stratejik alanı haline gelen Ortadoğu olmak üzere, bütün "hür dünya"nın jandarmalığı rolünü üstlenmekte; ve bu ülkelere yönelik her türlü saldırıyı kendilerine yönelik bir saldırı olarak kabul ederek, buralara müdahale hakkına sahip olduğunu ilân etmektedir.

"Dolaylı Saldırı" kavramı, emperyalist sömürge sistemi içinde yer alan ülkelerdeki mevcut kurulu düzenlere ve yönetimlere karşı gelişen her türlü muhalefet hareketini, ABD'nin güvenliğine yönelik dolaylı bir saldırı olarak kabul etmekte ve bu muhalefet akımlarını bastırmak için ABD'nin askeri müdahale hakkını gündeme getirmektedir.

Emperyalizmi bu politikalara zorlayan şey, kuşkusuz ki, geri kalmış ülke halklarının uyanışı ve bağımsızlık hareketlerinin bütün dünyayı bir çığ gibi sarmaya başlamasıydı. Bu olay aslında M.Kemal'in daha çeyrek asır önce: "Bugün günün nasıl ağardığını görüyorsam, uzaktan bütün Şark milletlerinin uyanışlarını da öyle görüyorum (...) Bu milletler mutlaka muzaffer olacaklar (...) Müstemlekecilik ve emperyalizm yer yüzünden yokolacaktır." derken, işaret ettiği bu olaydan başka bir şey değildi. İşte, yüzyıllardır Batılı emperyalistlerin, doğal kaynaklarını,emeklerini sömürdükleri, köle olarak kullandıkları, aşağıladıkları ve üstüne kendi saltanatlarını kurdukları koca bir dünya uyanıyor ve yavaşça ayağa kalkıyordu. İşte bu yüzden Johnson Doktrini kuramcılarından Prof. Rostow:

> "Bütün ulusal kurtuluş hareketleri komünist olmaya mahkumdur. Bu sebeple ezilmelidir."

diyordu. John Mc Dermot da aynı konuda şöyle diyordu:

> "Ulusal kurtuluş hareketlerinde gerilla metodlarına başvurarak silaha sarılan milliyetçiler yok edilmelidir.(...) İsterlerse anti-komünist fikirlerle yola çıkılmış olsun."(*)

Bu doğrultuda emperyalist sömürü sistemi içindeki, geri kalmış ülkelerdeki, bağımsızlık hareketlerini ve emperyalist sömürüyü yok

(*) Akt: E.DEĞER, CIA, Kontr-Gerilla ve Türkiye, s. 192

etmeye yönelik her türlü uyanışı bastırma amacıyla "Ayaklanmaları Bastırma Kuramı" ya da "Kontr-Gerilla" kuramı olarak isimlendirilebilecek yöntemler geliştirmişlerdir. F.Lindsay tarafından yazılan "**Gayrinizami Harp**" isimli kitap Kontr-Gerilla teorisinin geliştirildiği önemli eserlerden biridir. Keza D. Galula tarafından H.Kissenger'ın bilgisi altında hazırlandığı belirtilen "**Ayaklanmaları Bastırma Kuramı - Teori ve Pratik**" isimli bir broşürde de bu yöntemler açık bir şekilde anlatılmıştır. Amerikan Harp Akademileri'nde ders kitabı olarak okutulan bu broşür,Türk Silahlı Kuvvetleri'nde de basılarak dağıtılmış, ona dayanarak ders notları hazırlanmıştır.(*)

Amerikalılar tarafından geliştirilen Kontr-Gerilla yöntemlerinin en dikkate değer olanları, bağımsızlık hareketlerinin ve sosyal uyanışın geliştiği ülkelerde bu hareketleri bastırma amacıyla **Özel Harp Daireleri; resmi devlet kuvvetlerinin yanı sıra yarı-askeri, açık-gizli örgütler kurulması; bunlar eliyle her türlü şiddet ve suikast olaylarının yaratılması, solcuların yaptığı süsü verilen sahte operasyonların düzenlenmesi; bu ülkenin güvenlik örgütlerinden seçilmiş elemanların Amerika'daki Uluslararası Polis Akademisi ve Panama'daki Kontr-Gerilla okulları gibi okullarda sorgulama ve işkence yöntemleri, suikast, adam öldürme, sabotaj konularında eğitilmeleri** gibi hususlar yer almaktadır.

Örneğin, *Le Nouvelle Observateur*'da bu konuda şu bilgiler verilmektedir:

"Southern Command'ın (Güney Komutanlığı) son başarısı: Şili. Southern Command hem bir haber alma merkezi, hem çok

(*) Türk Ordusunda Kontr-Gerilla dersleri için hazırlanan eğitim notları ve talimatlar aslında CIA ajanları tarafından yazılmış kitap ve broşürlerin çevirilerinden ibarettir. Örneğin "ST. 31-15 KKK Sahra Talimatnamesi" isimli broşür, Amerikan Ordusu'nda okutulan "FM 31-15" no.lu kitabın satır satır çevirisinden ibarettir. Kitap çevirilirken sadece ABD sözcükleri yerine T.C. yazılmakla yetinilmiş, bu yüzden çeviride Türkiye'nin denizaşırı kuvvet komutanlıklarından söz edilerek, sanki Türkiye'nin sömürgeleri varmış gibi tuhaflıklar yaratılmıştır!

disiplinli bir askeri üniversite, hem de bir çok harekat üssüdür. Anti-Gerilla okulunda Latin Amerikalı binlerce subay ve astsubay yıkıcılığa karşı savaş talimi yapmaktadır. Subaylar Kanal bölgesi içine dağılmış çeşitli askeri okullarda tam bir teknik formasyon kazanırlar: İstihbarat okulu, kurmay okulu, havacılık okulu (...) yeraltı binalarından kayaların içine oyulmuş mevkiler, bütün kıtayı kapsayan bir istihbarat sisteminin sinir sistemini oluşturur (...) Stadlarda, kamplarda ve cezaevlerinde sorgucular Southern Command'da kendilerine öğretildiği üzere uyguladıkları metodlarla işkence yapmakta veya adam öldürmektedirler." (*)

Bütün bunların sadece teoride kalmadığı, dünyanın her tarafında uygulama konusu olduğu sayısız kanıt ve örnekleriyle bilinen gerçeklerdir.

6. AZGELİŞMİŞ ÜLKELERDEKİ ASKERİ DARBELERİN KAYNAĞI

Azgelişmiş ülkelerdeki Amerikan çıkarlarını korumak ve bu ülkelerde gelişen ilerici-bağımsızlıkçı akımları bastırmak için başvurulan yöntemlerin en önemlilerinden birisi, kuşkusuz askeri darbelerin tertiplenmesidir. ABD, geri kalmış ülkelerdeki yönetimler kendi çıkarına uygun düşmediği anda, bu ülkelerde askeri darbelere başvurmaktadır.

Amerika'nın geri kalmış ülkelere yaptığı askeri yardımlar, bu ülkelerin ordularına sızmak ve istedikleri ortam ve sonuçları yaratmakta bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu konuda da sayısız örnek ve belge vardır. Biz burada sadece ABD'nin en yetkili makamlarında yer almış kişilerin açıklamalarından bir kaç örnek aktarmakla yetineceğiz.

ABD Kongresi Kitaplığı Kanun Arşivi Servisi'nin Senato Dış İlişkiler Komisyonu için hazırladığı bir raporda şöyle deniyor:

"Birçok ülkeye yaptığımız askeri yardımların asıl sebebi

(*) Akt: H.ÇELENK, Hukuksuz Demokrasi, s.80

> Birleşik Devletler'in savunulmasında doğrudan doğruya katkıda bulunmaları, ya da stratejik bir konuma sahip olmaları değildir. **Asıl siyasi sebep, generaller ve amirallerin idareyi devralmak üzere yetiştirilmeleridir.** Bu konuda artık hiçbir şüpheye yer yoktur." (abç)(*)

Gerçi yoruma gerek bırakmayacak kadar açık bir ifadedir. Ama yine de tekrarlamakta fayda var: ABD'nin askeri yardımlarının Birleşik Devletlerin savunmasında doğrudan bir katkısı olduğu kabul edilmekle beraber, asıl sebebin, bu ülkelerde generallerin iktidara getirilmek üzere yetiştirilmeleri olduğu söylenmektedir

Keza ABD Savunma Bakanı Mc Namara, 1967 yılında Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesi'nde yaptığı konuşmada aynı şeyleri söylüyordu:

> "Askeri yardımlarımızın asıl amacı, azgelişmiş ülke askerlerini, **ABD ideolojisine göre yetiştirmek ve onlardan, gelecekte, gerektiğinde o ülke yönetiminde yararlanmaktır.**" (abç)(**)

Mc Namara, bir başka konuşmasında da şunları söylüyordu:

> "Dış yardımları eleştiren herkesin karşısında, Brezilya Silahlı Kuvvetleri'nin Goulart Hükümetini devirdiği ve bu güçlerin demokrasi ilkeleri **ve ABD taraftarı olma yönünde koşullandırılmasında, ABD askeri yardımının temel öge olduğu gerçeği dikilmektedir. Bu subaylardan birçoğu, AID programı çerçevesinde Birleşik Devletler'de eğitilmişlerdi.**" (abç)(***)

Evet, bu ifadeler çok açık ve nettir: ABD geri kalmış ülkelere yaptığı yardımlardan yararlanarak bu ülkelerin ordularının içine sızmakta, bu orduların generallerini ABD ideolojisi ile Amerikan taraftarı olarak yetiştirmekte; AID çerçevesinde Amerika'daki kurslarda eğitmekte ve gerektiğinde de bunlardan, o ülkenin yönetiminde yararlanmaktadır . Bütün bunlar en yetkili makamlarda bulunan ABD

(*) Akt: H.MAGDOFF, Emperyalizm Çağı, s. 157
(**) Aynı yerde, s. 155
(***) Aynı yerde s. 155

görevlilerinin kendi açıklamalarında ifade edilmektedir.Bu konuyla ilgili olarak Cumhuriyet gazetesinde, 15 Mart 1975 tarihinde yayımlanan haberde: "1970 yılının Ekim ayında 'Southern Command'ın anti-gerilla okullarında eğitim görmüş 170 kişinin ülkelerinde hükümet başkanlığı, başbakanlık, generallik... gibi görevlerde bulunduğu ve özellikle faşist Şili Cuntası generallerinin bu okulda yetişmiş kişiler olduğu" bildiriliyordu.(*)

Aynı konuda bir başka örnek daha: BBC tarafından "Hayali Bir Ada"da meydana gelen olaylarla ilgili bir programda, bir ABD üst düzey yetkilisi, bu hayali adadaki siyasi duruma göre ordunun idareye el koymasının sağlanmasının doğru olacağını savunurken, "Ordu müdahalesi nasıl sağlanacak?" sorusu karşısında, "**Ordu zaten önceden elde edilmiştir. Askeri yardım vb. açılardan denetim altındadır, istenileni yapmaya zorunludur,**" şeklinde bir değerlendirme yapmıştı.

Bütün bu yazılanlardan sonra, "**Ordu müdahalelerinin, askeri darbelerin neden 'azgelişmiş' ülkelerin bir kaderi haline geldiği, neden bu ülkelerde demokrasinin gelişmediği**" gibi soruların karşılığı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Emperyalistler, "azgelişmiş" ülkelerin ordularını kendi güvenliklerinin ve sömürülerinin koruyucusu olarak görmektedirler. Bakın, Amerikan Kara Ordusu Tuğgenerallerinden Kore Askeri Danışman Grubu Komutanı W.L.Roberts, New York Herald Tribune gazetesi muhabirine 5 Haziran 1950 tarihinde verdiği demeçte neler söylüyor:

(*) Madrit'te bulunan bir gazete, İspanyol subaylarının düşünceleriyle Türkiye'nin yönetiminde bulunan subayların düşünceleri arasında çarpıcı benzerlikler bulunduğunu yazdı. "Türk Cuntası ile Franco yönetimi arasında benzerlikler" diye üstelik...
Yazının çok önemli bir kaynağı vardı: İspanya'nın Türkiye'deki askeri ateşesi Federico Cordero.
Askeri Ateşe, Türk Cunta yönetiminden övgüyle söz ediyordu... ABD'nin Arizona Eyaletindeki askeri eğitim günlerinden beri dosttu onlarla. Federico Cordero öteden beri ilgi duyduğu, "Ayaklanmalara Karşı Savaş" derslerinde onlarla aynı sırada oturmuş,onlarla aynı görüşleri paylaşmıştı. (El Pais, 19 Kasım 1980) (Akt: E.TUŞALP, Eylül İmparatorluğu, s.24).

"Komutanı bulunduğum, 500 kişilik, savaşta pişmiş askerlerden oluşan grup, bizim adımıza kurşun atacak 100 bin kişinin nasıl savaşa hazırlanacağını kanıtlamıştır, bunları iyiden iyiye eğitmiştir...

Kore'de Amerikan vergi yükümlüsünün, bu ülkedeki yatırımlarının bekçi köpeği olan bir yerli ordu bulunmaktadır ve bu kuvvet en az gider ile en çok sonucun nasıl alınabileceğini pek güzel örneklemektedir." (ab(*))

Elbette, bütün bunlara karşı isyan etmemek elde değildir. Elbette bütün bunlara karşı, "Hayır, bizim ordumuz Amerikan vergi yükümlülerinin yatırımlarının onlara çok ucuza mal olan bekçileri değildir!" diye isyan edecek insanlar çıkacaktır. Ama ne yazık ki, "velinimetimiz" olarak gösterilen Amerikalıların bizi nasıl gördüğü; ülkemizi yönetenlerin bizi ne duruma getirdiği ortadadır ve bizim hayatımız pahasına öğrendiğimiz ve yaşadığımız gerçekler işte böyle çok acıdır.

7. TÜRKİYE'DEKİ ÖTEKİ AMERİKA

Buraya kadar kısaca özetlemeye çalıştığımız tüm bu gerçekler gözönüne alınmadan, ülkemizde meydana gelen olayları doğru olarak kavramak ve açıklamak olanaksızdır. Bütün olaylar kuşkusuz tek bir nedene, ABD emperyalizmine bağlanarak açıklanamaz. Ama ülkemizin emperyalizme bağımlılığı ve ABD emperyalizminin özetlemeye çalıştığımız politikaları ve rolü göz önüne alınmadan da yaşadığımız hiçbir önemli olay doğru olarak açıklanamaz. Çünkü, yaşadığımız her önemli olayda ABD şu veya bu derecede, şu veya bu yönde, ama mutlaka önemli bir rol oynamıştır. Son 30 yıl içinde yaşadığımız tüm önemli olaylarda bu gerçeğin çarpıcı örnekleri gözlenmiştir.

Uzun yıllar Türkiye Cumhuriyeti'nin en tepe noktalarında, Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık gibi birinci derecede görevler yapan, Kurtuluş Savaşı önderlerinden İ.İnönü, Amerika'nın Türkiye'deki rolü üzerine 1964 yılındaki bir üst düzey devlet toplantısında şunları söylemişti:

(*) G.STEIN, The World the Dollar Built, London 1952, s.253 (bkz: P.BARAN Büyümenin Ekonomi Politiği, s.514)

"Daha bağımsız, kişilikli dış politika izlenmesini istiyorsunuz. Herkes aynı şeyden bahsediyor. Nasıl yapacağım ben bunu? Karar vereceğim ve işi teknisyenlere havale edeceğim. Onlar etraflı çalışmalarını yapacaklar, tekliflerini hazırlayacaklar. Yapabilirler mi bunu? (...) Hepsinin etrafında uzman denen yabancılar dolu. Muvaffak olamazlarsa, işi sürüncemede bıraktırmaya çalışıyorlar. O da olmazsa karşı tedbir alıyorlar. Bir görev veriyorum. Neticesi bana gelmeden Washington'a gidiyor. Sonucu memurumdan önce sefirden öğreniyorum. Böyle mi teslim ettik biz devleti? Bana şimdiye kadar bunlar tarafından hazırlanmış derdimize deva tek rapor gösteremediler. Yasak savma kabilinden şeyler. Ne yapıyorsak kendi elemanlarımızla yapıyoruz. Peki bu binlerce adam (Avara kasnak) gibi mi dolaşıyorlar, **elbette kendileri için önemli marifetleri var.** İstiklal Harbi'nden sonra sulh anlaşmasında esas mücadele bu uzmanlar konusunda oldu. Yoksa, hudutlar fiili bir durum idi. Tazminat işini iki devlet aramızda hallederdik. Bütün mücadele idaremize tasallut yüzünden çıktı. Bir tek uzman vermek için büyük tavizlerde bulunmağa hazırdılar. Dayattık. Biz onların ne için ısrar ettiklerini biliyorduk. Onlar bizim niçin inatla reddettiğimizi biliyorlardı. Böyledir bu işler. Peygamber edasıyla size dünyaları vaadederler, imzayı attınız mı, ertesi gün gelmişlerdir. Ondan sonra sökebilirsen sök... Gitmezler. Ancak bu meselenin üzerine vakit geçirmeden eğilmek lazım. **Yoksa, ne bağımsız dış politika, ne bağımsız iç politika güdemez, havanda su döğersiniz. Fakat zannetmeyin ki kolay bir iştir. Savuşturulan 2-3 badire bunun yanında hiç kalır. Teşebbüs ettiğinizde başımıza neler geleceğini kestiremem.**" (abç)(*)

İnönü'nün her satırı ibretle dolu sözleri, Türkiye üzerindeki Amerikan hegemonyasını apaçık gözler önüne sermeye yetecek tarihi bir belge niteliğindedir. Konuşmada sözü edilen uzmanlar ikili yardım anlaşmaları çerçevesinde Türkiye'ye gönderilen ABD'li görevlilerdir. İnönü bu binlerce uzmanın, "**kendileri için önemli marifetleri olduğunu**" belirtiyor. Acaba bunlar ne gibi "marifetler"dir? Yine İnönü, "**bu durumu değiştirmeye kalkınca, başınıza ne işler geleceğini kestiremem**" derken neyi kastediyor? Ne gibi işler gelebilir, Türkiye'nin bağımsızlığını isteyenlerin ve bunu gerçekleştirmeye kalkanların başına?

(*) N.ÜSTÜN, Türkiye'deki Amerika, s. 15

Bu soruların karşılıklarını son 20-30 yıllık yaşadıklarımız içinde fazlasıyla bulmak mümkündür.

1964 yılında İnönü'nün Başbakanlığı sırasında Kıbrıs'ta meydana gelen olaylar üzerine Türkiye, İngiltere ve Yunanistan ile beraber imzalanmış olan "garantörlük anlaşması" uyarınca müdahale etmek istemiş; ancak buna ABD tarafından izin verilmemişti. Zamanın ABD Başkanı Johnson'un İnönü'ye gönderdiği ve Amerikan yardımı ile sağlanan silahların kendilerinin izni olmaksızın kullanılamayacağını belirten mektubu, Türk-Amerikan ilişkilerinin ne durumda olduğunu gözler önüne seren, unutulmaz bir belge olmuştur. Hatırlanacağı üzere, söz konusu müdahaleden vazgeçilmiş olmasına rağmen, bu olaya ve Johnson'un mektubundaki emredici-küstah üsluba karşı tepki gösteren İnönü, kısa bir süre sonra hükümetten düşürülmüştür.

1963-1966 yılları arasında Ankara'da görevli olan Dickson adındaki bir CIA görevlisinin hazırladığı raporda İnönü ile ilgili olarak şu değerlendirme yer almaktaydı:

> "Çetin ceviz (İnönü kastediliyor) beklendiği üzere 'Atatürk'ün milli politikası, ikili anlaşmalar, üsler' vb. gibi cansıkıcı sorunları tekrar ortaya atmağa çalışarak, hükümete karşı tecavüzlerini artırmaktadır. Bu sebeple, herkes müttefiktir ki, bu tehlikeli muhalefetin tedrici şekilde parçalanmasını ve bütün arzulanmayan sonuçları ile birlikte benzeri bir birlik yaratmasını önlemek üzere **boğulmasını** tahrik eder, hatta buna zorlar."

Haydar Tunçkanat tarafından Cumhuriyet Senatosu'nda açıklanmış olan bu raporda, Atatürk'ün milli politikası, ikili anlaşmalar,üsler gibi konular kendileri için cansıkıcı konular olarak değerlendirilmekte; bu konuları ortaya atan İnönü'nün iktidardan düşürülerek, yerine kendi aradıkları tür bir hükümet getirilmesini yeterli görmeyerek, **bu cansıkıcı konuları ortaya atan muhalefetin "parçalanması ve boğulması"** zorunlu görülmektedir.

Ancak, bu "cansıkıcı sorunları ortaya atan muhalefet" sadece CHP ve İnönü'den ibaret değildi: O sıralarda çok daha önemli bir başka muhalefet odağı hızla gelişmeye başlamıştı. Bu, 1961 Anayasası'nın

getirdiği özgürlük ortamı içinde gelişmeye başlayan sol harekettir. Kıbrıs olayları ve Johnson'un ünlü mektubu kamuoyunun dikkatlerini ikili anlaşmalara ve ulusal bağımsızlık konularına yöneltmişti; özellikle gençlik ve aydınlar içinde çok güçlü bir anti-emperyalist uyanış ve o temelde gelişen bir muhalefet hareketi çığ gibi büyümeye başlamıştı. Bağımsızlığını kazandıktan sonra yeniden tam bir müstemleke durumuna düşürülmüş, yeraltı ve yerüstü kaynakları, insan emeği, doğal zenginlikleri herşeyi emperyalistler tarafından talan edilen; Amerikan bayraklarının dalgalandığı, Amerikan üslerine Genelkurmay başkanlarının bile giremediği; İstanbul, İzmir gibi liman şehirlerinde valilerin, 6. Filo erlerinin seks vb. ihtiyaçlarını karşılamaları için (şehrin sokaklarını temizletmek, genelev binalarını boyatmak gibi!) hazırlıklar yaptığı; güya kendisine yardım diye verilen II.Dünya Savaşı'ndan arta kalmış Amerikan malı silahları ne zaman kullanacağını bile kendisi karar veremeyen bir ülkenin gençliği başkaldırıyordu.

Toplumun bütün kesimlerinde geniş yankılar uyandıran bu onurlu direniş, bu bağımsızlık hareketi (Amerikalıların kendi deyişleri ile, "bütün ulusal kurtuluş hareketleri... isterlerse anti-komünist fikirlerle harekete geçmiş olsunlar... komünist olmaya mahkum" olduklarından,)"ezilmeliydi."

Türkiye'de Amerikancı düzene ve yönetimlere karşı gelişen muhalefet hareketleri ABD tarafından nasıl "boğulacak", nasıl "ezilecek"ti? Bir önceki bölümde, bu konuda ABD'nin dünya çapında kullandığı araç ve yöntemlerin neler olduğunu -tamamen Amerikan belgelerine dayanarak- sergilemiştik. Bütün bunlar, Türkiye'de de eksiksiz olarak uygulanmıştır. Amerika, Türkiye'de anti-emperyalist muhalefet akımını bastırmak için her türlü gerici, faşist hareketleri, Komünizmle Mücadele Dernekleri'ni, faşist cinayet örgütlerini kurdurup desteklemiş; askeri darbeler yaptırmış, Kontr-Gerilla teşkilatları kurdurmuş; cinayetler, katliamlar yaptırmıştır; sonuçta giderek mücadelenin yönü bir iç savaş doğrultusunda kayarken, Amerikancı düzen ve yönetimlere karşı gelişen **devrimci muhalefet hareketi her türlü yolla bastırılıp ezilmeye çalışılmıştır.**

8. TÜRKİYE'DE FAŞİZM

Emperyalizme bağımlılık ilişkileri, Türkiye'deki siyasi kargaşalıklara, askeri darbelere ve faşizme kaynaklık etmekte, demokrasinin gelişmesinin önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır.

Ekonomik yapımız nasıl emperyalist sömürüye göre biçimlenip gelişiyorsa, siyasi yapımız da emperyalist siyasetlere uygun ve çarpık bir biçimde oluşmaktadır. Önceki bölümlerde ABD'nin geri kalmış ülkelerdeki yönetimlere nasıl baktığını kendi belgeleri ve sözleriyle gördük. Böyle bir yaklaşımın egemen olduğu bir ülkede elbette, demokrasinin sağlıklı bir biçimde gelişmesi düşünülemez.

Türkiye'de on yıla yakın Başbakanlık yapan ve iki askeri darbeyle karşılaşan Süleyman Demirel'in, C.Arcayürek'le yaptığı söyleşisinde ifade ettiği düşünceler, ABD'nin Türkiye'de nasıl bir rol oynadığı konusunda bir fikir verebilecek içeriktedir:

> "Aslında geçen 40 sene zarfında Amerika'nın dış politikasında önemli değişiklikler olmuş, bilhassa Vietnam mağlubiyetinden sonra yeniden infiratçılığa doğru kaymıştır.
>
> (...) NATO Anlaşmasının özü, anlaşmayı imza eden devletlerin hürriyet ve serbestiyeti, insan haklarına dayanan sivil idareyi muhafaza ve müdafaa için bir araya gelmiş olmalarıdır. (...) Tabii ki bir ülkede müdahale oluyorsa, bu NATO Anlaşmasının bu şartına aykırıdır. ABD Türkiye'deki 12 Eylül müdahalesini heyecanla ve alkışlarla karşılamıştır.
>
> Müdahalenin olduğu gün Pentagon'daki sevinci, oradaki görevlilerden birisinin diğerine; 'your boys done it -sizinkiler nihayet yaptılar' şeklindeki ifadesinde bulmak mümkündür.
>
> Amerika için Türkiye'de demokrasi olup olmaması o kadar önemli değildir. Onun dediğinden çıkmayan, borçlarını muntazam ödeyen bir idare olması kafidir.(...)
>
> Amerika'nın Türkiye'nin iç işlerine karışmasını, herkesten çok ben istemem ancak, Amerika'nın tavrı hep, 'müdahale alkışçılığı' olarak esasen Türkiye'nin iç işlerine karışmak şeklindedir."(*)

(*) C.ARCAYÜREK, C.Arcayürek Açıklıyor-10, s.535

Hatırlanacağı üzere 1964 yılında Kıbrıs Olayları sonrasında, İnönü'nün ABD'nin gözünden düşmesi, General Porter'in Ankara'ya gelerek, İnönü'nün yerine geçebilecek bir Başbakan bulmak üzere anket ve araştırmalar yapması gibi, bazı gelişmelerden sonra AP Kongresinde, Johnson ile birlikte çekilmiş resimleri dağıtılarak, AP Genel Başkanlığı'na seçilmiş olan Demirel'in sözleri, gerçekten hem ilgi çekicidir, hem de ibretle doludur.

ABD politikaları konusunda Demirel'in ifade ettiği bu görüşler daha açık sözlerle, İ.Sabri Çağlayangil tarafından da dile getirilmiştir. Çağlayangil bir konuşmasında aynı konuda şöyle diyordu:

> "Amerika, bir memlekette demokratik idare olmuş, şöven idare olmuş, faşist idare olmuş, ona hiç bakmaz. Amerika, o memleketin kendisine ne ölçüde tâbi olduğuna, kendi politikasına ne dereceye kadar satelit (uydu) haline gelebileceğine bakar."(*)

Demirel'in ABD için diplomatik bir üslupla söylediği, "**müdahale alkışçılığı**" sözleri, bizzat Amerikalıların "Az gelişmiş ülkelere yaptığımız yardımların asıl amacı, **bu ülkelerin general ve amirallerini ülke yönetimlerinde yararlanmak üzere kendi ideolojimiz doğrultusunda yetiştirmektir,**" şeklindeki ifadelerinin yanında çok hafif kalmaktadır.

Aslında, ABD, **sadece gerekli gördüğü zaman**, askeri müdahalelere başvuruyor. Demirel'in ifadesiyle söylemek gerekirse, "**borçlarını muntazam ödeyen ve onun dediğinden çıkmayan**" bir "sivil" idare varsa, o zaman askeri müdahaleye gerek görmüyor.

Elbette tam bu noktada, "**Bu nasıl demokrasidir?**"diye sormak gerekiyor. Demokrasi, halkın kendi geleceğinin, kendi yönetiminin kendisi tarafından belirlenmesi demektir. **Bir başka ülke, ülkemizde hükümetler devirip, hükümetler kurduruyorsa, Başbakanlar düşürüp, ordu müdahaleleri yaptırıyorsa, "Bu nasıl demokrasidir ve bütün bunlar nasıl, hangi araçlarla, hangi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir?"** diye sormak gerekiyor.

(*) Akt: İsmail CEM, Tarih Açısından 12 Mart, s.317

ABD emperyalizmi, devlet yapısı içerisinde, güvenlik kuvvetleri-ordu-istihbarat örgütleri üzerinde kendilerine ülkemizdeki siyasal gelişmeleri yönlendirme olanağı sağlayan, egemenlik ilişkileri geliştirmiştir.

"Yardım" adı altında yürütülen ilişkilerin ordu ve diğer güvenlik kuvvetlerini kontrol altına almak için nasıl kullanıldığı, yukarda aktardığımız Amerikan kaynaklı belgelerde açıkça görülüyor. Yardım Anlaşmaları çerçevesi içerisinde gelen (İnönü'nün sözünü ettiği) binlerce uzman, devlet aygıtının bütün kilit noktalarına yerleşmiştir(*)

27 Mayıs'a kadar MİT görevlilerinin maaşları bile Amerikalılar tarafından ödeniyordu. 12 Mart ertesinde ilk Erim Hükümetinin Başbakan Yardımcısı Sadi Koçaş, 19 Şubat 1988'de Milliyet gazetesinde yaptığı açıklamasında, "Görevi sırasında kendisine MİT'i düzeltme görevinin verildiğini, o zaman **MİT ile CIA'nın içiçe geçtiğini,** kısa bir süre sonra görevi sona erdiği için bu konuda herhangi bir şey yapamadıklarını" açıklıyordu.

Yine 27 Mayıs'ın önderlerinden General Madanoğlu, 2000'e Doğru dergisine (sayı 22, 1988) verdiği demeçte: Özellikle 27 Mayıs'tan sonra komutanların terfi işleriyle ilgili olarak CIA'nın sicil verdiğini açıklamıştır.

Aslında, bir ülkenin iç politika üzerindeki etkinliği bilinen istihbarat örgütünün elemanlarının maaşları bir başka ülke tarafından ödeniyorsa ve o istihbarat örgütü bir başka ülkenin istihbarat örgütü

(*) Türkiye'deki çeşitli okullardan yetenekli kişiler seçiliyor, çeşitli burslar marifetiyle Amerika'da "Amerikan bakış açısına" uygun olarak yetiştiriliyor. Bu, sadece beyin sömürüsünden ibaret bir olay da değildir. Çünkü buralarda yetiştirilen kişiler, kimi zaman Amerikan kurumlarında görevler yapmakta, çoğu zaman da Türkiye'de yönetim kademelerine ve kilit noktalara yerleştirilmektedir. (Örneğin, S.Demirel'in bu tür burslardan biri olan Eisenhower Bursu ile Amerika'da özel eğitim görmüş ilk Türk vatandaşı olduğu bilinmektedir.) Bu olay, 1980'li yıllarda, 12 Eylül'den sonra çok daha vahim bir görünüm kazanmıştır. Şimdilerde, yöneticilerin Amerika'da (Amerikan ideolojisiyle) yetişenler içinden seçilmesiyle de yetinilmemekte, doğrudan Amerikan vatandaşlığına geçirilmiş, Amerikan çıkarları için çalışacağına dair yemin ettirilmiş, çifte pasaportlu denilen kişiler devletin en önemli yerlerine, ekonominin kilit noktalarına yerleştirilmektedir.

ile (CIA ile!) içiçe geçmişse ve o ülkenin komutanlarının sicili, diğer ülkenin istihbarat örgütü tarafından düzenleniyorsa, artık, o ülkenin bağımlılığı konusunda başka söz söylemek bile gereksizdir.

Ve tabii, CIA'nın geri kalmış ülkelerdeki her türlü Amerikan etkinliklerinin de "merkezi" olduğu göz önüne alındığında, Çağlayangil'in 12 Mart'tan sonra söylediği, "CIA altımızı oymuş" sözlerinden ya da Demirel'in, 12 Mart'ta ve 12 Eylül'de güya başbakanlığa, (yani kendisine) bağlı olan MİT tarafından haberdar edilmemiş olmasında şaşılacak bir yan bulmamak gerekir.

Demokrasi herşeyden önce, bir halkın kendi geleceğinin ve yönetiminin kendisi tarafından belirlenmesi demekse... kuşkusuz, en kalın hatlarıyla kısaca sergilemeye çalıştığımız bu siyasi yapının Demokrasi olarak tanımlanması olanaksızdır.

Burada, ülkemizde demokrasinin gelişmeyişinin bazı içsel nedenleri üzerinde de kısaca durmakta yarar vardır.

Kapitalizmin aşağıdan yukarıya doğru gelişmesi sırasında, metropol ülkelerde, burjuvazinin işçi sınıfı ve köylülerle beraber feodal yapıların kırılması için yürüttüğü mücadeleler sonucu olarak, toplumda biçimsel anlamda eşitlik, özgürlük ve demokrasi gelişmiştir. Bu tarihsel gelişme sonucunda, egemen-yönetici sınıf konumuna yükselen burjuvazi, kriz dönemleri dışında, demokratik hak ve özgürlüklere dayalı bir demokrasiyle yönetimini sürdürmektedir. Bu şekilde, emekçi halk kitlelerine geniş özgürlükler ve yönetimi şeklen belirleme hakkı tanırken, sahip oldukları ekonomik güç sayesinde yönetim tekelini ellerinde tutabilmektedirler.

Bizde ise, kapitalizmin gelişmesi, Batıdakinden farklı bir gelişme izlemiştir.

Cumhuriyet döneminde siyasi bağımsızlığımızın sağlanmasının arkasından, eski feodal yapıların belirli oranda kırılmasına rağmen, demokratik devrim tamamlanamamıştır.

Cumhuriyet, yarı-sömürge, yarı-feodal bir devlet yerine bağımsız bir ulusal devlet yapısı getirirken, komprador ve feodal unsurların devlet üzerindeki etkinliğine bir yerde son veriyordu. Kezâ, laiklik ve halifeliğin kaldırılması, laik bir eğitim sistemine geçiş, demokratik devrim yönündeki gelişmelerdir. Ancak, bu gelişme, **halkın örgütlü ve bilinçli bir hareketi sonucu olmaması,**

yukardan aşağı bir nitelik taşıması nedeniyle tamamlanamamıştır. Bu yüzden,halk kitlelerine güçlü bir demokrasi kültürü ve bilinci yerleşememiştir. Toprak sorunu ve ulusal sorun çözülememiş; arkasından çok partili sistemin kurulmasıyla beraber ortaya çıkan gelişmeler sonucu,daha baştan emperyalist tekellerle ortaklık içinde doğup, gelişen tekelci burjuvazi, büyük toprak ağalarıyla yönetimi paylaşmaya, giderek yönetimde egemen konuma yükselmeye başlamıştır.

Böylece, çok partili parlamenter sisteme geçilmesinden sonra, egemen sınıflar ittifakı kendi içinde çelişmeli bir yapıyla ortaya çıkmıştır. İşbirlikçi ve tekelci niteliklere sahip sanayi burjuvazisi, yönetimde giderek artan bir etkinlik kazandıkça, tekel dışı burjuvazi ve feodal-yarı feodal kesimlerle olan çıkar çelişmeleri de keskinleşmiştir. Bu çelişmeler, buhran dönemlerinde "parlamenter sistemdeki" tıkanmalara yol açmış; tekelci burjuvazinin içinde orduya dayanma eğilimlerini güçlendirerek, 12 Mart-12 Eylül askeri darbelerinde dış faktörlerle birlikte önemli bir rol oynamıştır.

Ülkemizdeki egemen sınıflar ittifakı en başta oluşumlarının bir sonucu olarak, "demokratik" bir niteliğe sahip değildir.

Egemenliklerinin ekonomik temellerinin zayıflığından dolayı Batıdaki gibi işçi sınıfına ve emekçi halka "tavizler" tanıyabilecek bir durumda değildirler. Ülkemizde artık-değerin önemli bir kısmı zaten emperyalist sömürü nedeniyle dışarıya gitmektedir. Emperyalist -Batılı ülkelerdeki emekçi kesimlere tanınan temel hak ve özgürlükler, ülkemizde tanınamamaktadır.

Bu yüzden egemen sınıflar, kitlelere demokratik hak ve özgürlüklerin tanınmadığı, en temel insan haklarının her gün çiğnendiği, emekçi kesimlerin en asgari taleplerinin bile zor yöntemleriyle bastırılmaya çalışıldığı bir yönetim biçimi sürdürmektedir. Batılı anlamdaki burjuva demokrasilerine has demokratik hak ve özgürlüklerin tanınmadığı "parlamenter sistem" bu nedenle ülkemizde gerçekten "demokratik" bir nitelik taşımamaktadır. Toplumsal muhalefetin yükseldiği, emekçilerin hak taleplerinin geliştiği (ve egemen sınıflar arasındaki çelişkilerin arttığı) dönemlerde ise, bir "anarşi ve terör" yaygarası, "vatan elden gidiyor" çığlıkları ortalığı kaplamakta; zaten son derece sınırlı düzeyde bulunan demokratik hak ve özgürlükler, "parlamenter sistemle" birlikte

tümüyle rafa kaldırılmakta, sıkıyönetimler, askeri darbeler gündeme getirilmektedir.

Bütün bunlara, S.Demirel'in deyişiyle; "Türkiye'de demokrasinin olup olmamasına hiç önem vermeyen, kendi dediğinden çıkmayan ve borçlarını muntazam ödeyen bir idare olmasını yeterli (ve gerekli) gören" (kendi çıkarları gerektirdiği an hükümetler düşürüp, darbeler yaptıran), ABD'nin güvenlik güçleri ve istihbarat örgütleri üzerindeki denetimleri (ve Kontr-Gerillaları) aracılığıyla yönetimin belirlenmesindeki rolleri de eklenince, ortaya çıkan tablo demokrasiyle, Batılı (burjuva) anlamında bir demokrasiyle uzak yakın ilgisi olmayan bir görüntü sergilemektedir.

Aslında,buradaki "ABD'nin Türkiye'de demokrasinin olup olmamasıyla ilgilenmediği" şeklindeki sözlerin gerçeği tam aksettirmediğini de söylemek gerekiyor. Çünkü, ABD 1950'lerden sonra geri kalmış ülkelere faşizm ihraç eden bir politika izlemektedir. ABD Endüstri Kuruluşları Genel Sekreteri J.B.Casey bir konuşmasında şunları söylüyordu:

> "Geçen savaşta faşistlerle savaşmak için komünistlerle birleştik, gelecek savaşta komünistlerle savaşmak için faşistlerle birleşeceğiz."(*)

Bu yüzden, günümüzde Amerikan Emperyalizmine bağlı kimi "geri kalmış" ülkelerde, ABD demokrasi değil faşizmi geliştirmektedir. Faşist güçler desteklenmekte ve devletin faşist bir karakter kazanmasına yol açılmaktadır.

Kısacası, faşizm günümüzde ABD emperyalizminin ülkemiz üzerindeki egemenliğinin bir biçimi ve aracı haline dönüşmüştür. Askeri darbelerin, MHP ve Ülkü Ocakları gibi yarı-askeri "muharip" örgütlerin ve her türlü gericiliğin devletin koruma ve desteği altında geliştirilmesinin, yoksul halk yığınları üzerinde acımasızca sürdürülen baskı ve zulmün,katliamların,işkencelerin; özetle yakın tarihimizde yaşadığımız bütün gerçeklerin varıp dayandığı yer budur.

(*) D.WELSH, G.MORRIS, CIA... (Akt: M.ERDOST, Ülke, s.1, s.63)

9. TÜRKİYE'DE KONTR-GERİLLA VE ABD İLİŞKİLERİ

1959 yılında Türkiye ile ABD arasında "Dolaylı Saldırı Anlaşması" imzalanmıştı. Demokrat Parti yönetimi bu anlaşma uyarınca;Türkiye'de yönetime karşı gelişecek muhalefet hareketlerine karşı, ABD'ye askeri müdahale hakkı tanıyordu. ABD'nin dolaylı saldırı kavramı çerçevesi içinde, doğrudan askeri müdahale yöntemlerinin yanısıra özel yöntemler geliştirdiğini ve bunların da "Ayaklanmaları Bastırma Kuramı" ya da "Kontr-Gerilla Teori ve Pratiği" başlıkları altında toplandığını görmüştük.

1959 yılında ABD-Türkiye arasında imzalanmış olan "Dolaylı Saldırı Anlaşması" uyarınca, Genelkurmay'a bağlı bir Özel Harp Dairesi kurulmuş ve yine Amerikalıların önerisi ile Özel Harp Dairesi'ne bağlı ve tamamen sivillerden oluşan bir örgüt, Kontr-Gerilla oluşturulmuştur. Özel Harp Dairesi o dönemde Amerikan Yardım Heyeti (Jusmat) ile aynı binada çalışıyor ve masrafları ABD tarafından karşılanıyordu. İşin ilginç yanlarından biri, dönemin Başbakanının böyle bir örgütün varlığından 1974 yılında Kıbrıs olayları nedeniyle, Amerikan yardımının kesilmesi ve bu yüzden Genelkurmay Başkanlığı'nın bu örgüt masraflarını karşılamak için örtülü ödenekten yardım istemesi üzerine haberdar olmasıdır. (Zira, devlet kayıtlarında böyle bir örgütün bahsi geçmiyordu ve devlet bütçesinde "faslı" da yoktu.)

Kontr-Gerilla ve karanlık eylemleri daima yoğun bir tartışma konusu olmuş ve ülkemizdeki gelişmelerde karanlık bir yer işgal etmiştir. CHP eski Genel Başkanı ve eski Başbakan Bülent Ecevit, 7 Mayıs 1977 tarihinde Cumhurbaşkanlığı makamına gönderdiği mektubunda, bu konu ile ilgili olarak şu açıklamalarda bulunuyordu:

> "'Söz konusu örgüt, gerilla ve Kontr-Gerilla savaşları için ve her türlü yeraltı faaliyetleri için planlar yapar ve insan yetiştirir.'(...) 'Gizlilik içinde çalışır, demokratik hukuk dışındadır.'(...)
>
> 1974'e kadar, gizli olarak, Amerikalılardan mali destek görürdü. Amerikan askeri heyetleriyle bir binada çalışırdı. Amerikan mali desteğinin 1974'te sona erdiği bildirilmiştir. 12 Mart döneminde sözü çok geçen ve 'Kontr-Gerilla' denen kimselerin bu örgüte bağlı olma olasılığı vardır.

Bu örgütte iyi niyetli kimselerin dışında siyasal düşünceleri yönünden yurt savunması için gördükleri eğitimi Türkiye'deki şiddet eylemlerinde kullananların bulunabileceği güçlü olasılıktır.

Çünkü, bu eylemlerden bazıları, görünürdeki çoluk çocuk tarafından değil, ancak güçlü bir örgüt tarafından düzenlenebilecek niteliktedir. Özellikle 1 Mayıs 1977 Taksim olayı bu izlenimi vermektedir.

Bu örgütte görev almış, yönetici olarak çalışmış kimselerden bazılarının, emekliye ayrıldıktan sonra da bilgilerini ve yetiştirdikleri elemanları siyasal nitelikteki eylemler için kullandıklarını gösteren belirtiler vardır."(*)

Ecevit, "O eylemlerden bazıları görünürdeki çoluk çocuk tarafından değil, ancak güçlü bir örgüt tarafından düzenlenebilecek niteliktedir." derken, kuşkusuz haklıydı. Örneğin, Malatya Belediye Başkanı H.Fendoğlu'na yapılan suikast bunlardan biridir. Fendoğlu'nun o günlerde MHP'lilerle sorunları olduğu biliniyordu. Ankara'dan gönderilen bir bombalı paketle öldürülmesi ise, en çok MHP'nin o günkü politikalarına uygun düşüyordu.

Nedense Alevi ve Sünni kesimlerin birarada yaşadığı bölgeleri ateşe veren bu suikast olayı, faşist katliamların pek çoğu gibi, 12 Eylül'ün ünlü işkenceli soruşturmaları tarafından aydınlatılmamıştır.

Bülent Ecevit aynı belgede, "hareket halindeki komando birliklerinden, işadamlarının -isim belirterek- maddi yardımlarından, askerliğini komando olarak yapanların MHP'ye alınmasından" söz etmektedir. Ecevit, C.. Arcayürek'le olan söyleşisinde aynı konudaki bir anısını da aktarıyor.

"Sarıkamış'taydım. Birlikte yemek yediğimiz komutana Kontr-Gerillayı sordum, 'var' dedi. O sırada çevrede dolaşan MHP İl Başkanı'nı göstererek, 'Yoksa o da mı...' diyecek oldum.General, 'O başında' demez mi!"(**)

Evet, ABD Türkiye'de Özel Harp Dairesi diye bir gizli örgüt kurduruyor; bunun masraflarını kendi karşılıyor; bu örgüte bağlı sivillerden oluşan yarı askeri teşkilatlar kurduruyor ve bunların başına

(*) Akt: C.ARCAYÜREK, Cüneyt Arcayürek Açıklıyor-7, s.358
(**) Cumhuriyet, 14 Ekim 1985

da (MHP İl Başkanları gibi) faşistleri getiriyor! Bütün bunlardan sonra Türkiye'de yaşananlara herhalde hiç şaşmamak gerekiyor.

Bu konuda, CHP Hükümeti'nin İçişleri Bakanı H.F.Güneş ise şunları söylüyor:

> "Biraz araştırıyorsunuz, eline tabancayı veren bir örgüte ulaşacağınızı sezdiğiniz sırada karşınıza bir kamu kuruluşu çıkıyor. Bununla kalsa da iyi, biraz daha araştırıyorsunuz, kamu kuruluşundaki adamın, silah kaçakçılığından uyuşturuculuğa kadar her türlü kaçakçılığın içinde olduğunu görüyorsunuz."

Yine eski İçişleri Bakanlarından İrfan Özaydınlı da Kontr-Gerilla örgütünü, **"bir başka ülkenin, Türkiye'nin iç güvenliği ile ilgili örgüt kurup yönetmesi"** olayı olarak değerlendirmiş ve Amerikalılardan mali destek gördüğünü açıklamıştı.

Keza, CHP Milletvekillerinden S.Genç ve N.Ünsal, bütçe tartışmaları sırasında yaptıkları açıklamalarda, "Kontr-Gerillanın General C.Akyol tarafından kurulduğunu, MHP'nin Kontr-Gerillanın legal kuruluşu olduğunu" belirtmişlerdi.

Bütün bu görüşleri destekleyen pek çok bilgi ve kanıt vardır. Daha önce sözünü ettiğimiz D.Galula tarafından yazılmış olan ve Türkçe'ye de çevrilerek Genelkurmay Basımevi'nce basılarak, Silahlı Kuvvetler içinde dağıtılan "Ayaklanmaları Bastırma Kuramı" isimli kitapta bu konuda dikkat çekici bölümler vardır:

> "Durum ve şartlar ne olursa olsun esas mesele mücadeleye iştirak eden halkı teşkilatlandırmaya başlamaktır. Bu da mahalli liderleri mesuliyetli makamlara ve idare mevkilerine getirmekle yapılır.
>
> Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın bu liderleri bulduğu gibi, bunlarda halk arasından muharip kimseleri bulmalıdırlar. Bulunan muharip kimseleri bir arada tutabilmek için bu liderlerin yardıma, desteğe, bir siyasi partinin rehberliğine ihtiyaçları vardır."(*)

Sivil halk arasından savaşçı (muharip) kimseler bulunarak, bunlar bir lider ve parti etrafında örgütlendirilecektir. Doğal olarak bu

---

(*) D.GALULA, Ayaklanmaları Bastırma Hareketleri, s.107-111

satırlar hemen MHP ve Ülkü Ocakları'nı hatırlatmaktadır. ABD tarafından kurdurulan Özel Harp Dairesi'nin MHP ve benzeri örgütleri kullandığına dair pek çok belge vardır. ABD Kara Kuvvetleri Bilimsel Araştırma Dairesi Başkanı'nın New York Herald Tribune gazetesinde yer alan bir konuşmasındaki şu sözler de dikkat çekicidir:

> "Birleşik Amerika solcu rejim ve hükümetleri devirmek için **yerli kuvvetleri komandocu-partizan metodlarına göre eğitmeli ve gerekli silah ve malzemeyle donatmalıdır.**"(*)

MHP'nin 1968'lerde açtığı "komando kamplarının" kaynağı açıkça görülüyor. Amerikan askeri yardımlarının amacını gösteren pek çok resmi ABD belgesinde aynı doğrultuda görüşler yer almaktadır. ABD Savunma Bakanlarından Mc Namara bir konuşmasında şöyle demekteydi:

> "Daha kesin olarak belirtmek gerekirse, Latin Amerika'ya yaptığımız yardımlarda güttüğümüz temel amaç, gerekli olduğu yerlerde, polis ve diğer güvenlik kuvvetleriyle birlikte, **gereksinilen iç güvenliği sağlayacak yetenekte yerli askeri ve yarı askeri güçlerin yetiştirilmesine yardımcı olmaktır.**"(**)

Kuşkusuz burada sözü geçen "yarı askeri güç" kavramı, konuşmanın en dikkat çekici yanıdır. Burada sözü geçen "yarı askeri güç"lerle, D.Galula'nın bir parti etrafında toplanacak "muharip"leri aynı şeydir. Nitekim ABD'nin CIA marifetiyle dünyanın her yerinde bu tür faşist terör örgütlerini kurup desteklediği de bugün bir sır olmaktan çıkmıştır. Örneğin, Uruguay'da AID yardımları çerçevesi içinde, "Uruguay Gençlik Cephesi" isimli faşist bir örgütle birlikte "şehir milisi" tarzında bin kişilik bir cinayet örgütü kurulduğu; çeşitli ülkelerde bu tür örgütler aracılığıyla binlerce sol görüşlü öğrencinin, demokrat aydınların, sendikacıların, profesörlerin ve muhalefete mensup politikacıların,gazetecilerin öldürüldüğü; sabotajlar, katliamlar

(*) M.FAHRİ, A.H.D., s.302
(**) H.MAGDOFF, Emperyalizm Çağı, s. 156

ve gerici ayaklanmaların kışkırtıldığı bilinen gerçeklerdir. Ülkü Ocakları'nın MHP ile ilgisi ve eylemleriyle ilgili olarak Yenimahalle Savcılığı'na verilen emniyet raporunda Ülkü Ocakları'nın bazı şubelerinde AID'nin bazı propaganda broşürlerinin bulunduğu açıklanmıştır (Akt: M.ERDOST, Ülke,s.1). AID, bilindiği gibi, ABD'nin bütün dünyadaki bu tür karşı devrimci -karanlık- işlerini yürütmek için kullandığı "paravan" bir kuruluştur.

Türkiye'de Özel Harp Dairesi Başkanlığı yapan, Kontr-Gerilla örgütünün kurucusu olduğu ileri sürülen General C.AKYOL, D.Galula'nın "Ayaklanmaları Bastırma Kuramı" doğrultusunda "Gayri Nizami Kuvvetlere Karşı Harekat" başlıklı bir makale yayınlamış ve bu makalesinde ilginç görüşler ileri sürmüştür. Makalenin bir yerinde şu görüşlere yer veriliyor:

> "Gayri Nizami Harekat örgütleri başlangıçta çok zayıftır. (...) Bu yüzden (...) gerekli ortam meydana gelmeden büyük ölçüde aktif bir harekete girişmezler. Hazırlık safhası çok zamana ihtiyaç gösterir. Düşman gerilla harekatına başladıktan sonra ise gecikilmiş olduğundan (...) mücadele zorlaşacaktır."(*)

Bu nedenle; General Akyol, liderlere düşen sorumluluğun "sulh ve sükunun bir ana dava haline gelmesini" sağlayarak, askeri müdahalenin gecikmesinin önlenmesi olduğunu ileri sürmekte ve "sahte operasyonlar" düzenlenmesini önermektedir:

> "Halkı mukavemetçilerden ayırmak için, sanki ayaklanma kuvvetleri yapıyormuş gibi, müdahale kuvvetlerince zulme kadar varan haksız muamele örnekleri ile sahte operasyonlara başvurulması tavsiye olunur."(**)

Yani, ayaklanma kuvvetleri dediği, Amerikancı düzene ve Amerikancı yönetimlere karşı gelişen muhalefet hareketleri (solcu,devrimci hareketler) tarafından yapıldığı süsü verilen sahte eylemler düzenlenmesini, bu sahte operasyonlarda halka, zulme kadar varan kötü muameleler yapılmasını önermektedir. Özel Harp

(*) C.AKYOL, Gayri Nizami Kuvvetlere Karşı Harekat, s.12
(**) Aynı yerde, s. 15

Dairesi'nin kurucusu C.Akyol, "bazı ahvalde propaganda için istismar edilmek üzere mürettep (tertip edilmiş) olaylar meydana getirilir. İsyancıların yaptığı intibaı verecek yağma ve katliam, ırza tecavüz olayları ele alınabilir."(*) diyor. Yani, Kontr-Gerilla elemanları yağma, ırza tecavüz, katliam olayları yapacak ve bunların da solcular tarafından yapıldığı süsü verilecek ve bu olaylar propaganda amacıyla istismar edilecek. Böylece halk bu işleri devrimcilerin yaptığını sanacağından, devrimciler halkın gözünde kötü ve zalim kişiler olarak görülecek ve askeri müdahale yollarıyla onların ezilmesi kolaylaşacaktır.

Amerikan yardımlarıyla, CIA dolarlarıyla kurdurulmuş "askeri ve yarı askeri örgütlerin" şimdiye kadar böyle sahte operasyonlara ne kadar başvurduğu kesin olarak bilinmiyor. Kaç tane masum insanın, emniyet işkenceleri sırasında "Bu eylemleri (sahte operasyonları) ben yaptım" diye ifade vermek zorunda kaldığı, bunlardan kaç tanesinin sıkıyönetim mahkemelerince mahkum edildiği de bilinmiyor.

Aynı broşürde, devrimci hareketlerin ezilmesi için de bazı taktiklere başvurulması önerilmektedir:

> "Bilindiği gibi ayaklananlar, harekatlarında gayri nizami harp taktiklerini ve tekniklerini kullanırlar. Bu taktiklere göre gayri nizami harp kuvvetlerinin hele başlangıçta kesin sonuçlu hareketlere girişmemeleri lazımdır. Aksi halde yenilmeleri ve yokolmaları mukadderdir. Bu bakımdan psikolojik harp faaliyeti ile asilerin tahrik edilmeleri, kesin sonuçlu harekata zorlanmaları, faydalı bir hedef olarak kabul edilmelidir.(**)

Bu ilginç satırlardaki görüşlerin üzerinde durulmasında yarar vardır. Ayaklananlar derken, Türkiye'deki Amerikancı yönetimlere ve sömürü düzenine karşı, devrimci muhalefet hareketleri kastediliyor. Devrimci muhalefeti ezmek için bu hareketleri **somut koşullara uymayan** eylemlere zorlamayı önermektedir. Psikolojik harp faaliyeti ile devrimciler tahrik edilecek ve mücadelenin kendi çığrından çıkması için "kesin sonuçlu hareketlere" zorlanacaktır. Bu sayede devrimci hareketlerin yenilmesi ve yok edilmesi olanakları yaratılmış

(*) C.AKYOL, Gayri Nizami Kuvvetlere Karşı Harekat,

(**) Aynı yerde, s. 6

olacaktır. Geçmişte Kontr-Gerilla tarafından bu amaçla pek çok tahrik ve zorlamaya başvurulduğu, devrimci hareket saflarındaki bölünme ve ayrılıklardan, rekabetçi anlayışlardan yararlanıldığı bilinmektedir.

Adı geçen General C.Akyol'un gelişen anti-emperyalist akımlar karşısında sağın örgütlendirilmesini Özel Harp Dairesi'ne önerdiği ve AP ile birlikte bunun gerçekleştirildiği ileri sürülmüş ve inkâr edilmemiştir. Nitekim, 1966-1967 yıllarında herkesin gözü önünde komando kampları açılmış, ırkçı-faşist bir ideoloji etrafında toplanan sağcı gençlerin bu kamplarda silah kullanma, adam öldürme, yakın dövüş, miting dağıtma gibi konularda askeri bir eğitim gördükleri bilindiği halde, hiçbir yasal işlem ve koğuşturma yapılmamıştır. Bu, söz konusu örgütlerin devletin korunması altında kurulduğu görüşünü doğrulayan bir husus olarak görülmüştür. Yine örneğin, 1970 yılında Dr.Asteğmen Necdet Güçlü, faşist komandolar tarafından öldürülmüştü. Dr. Necdet Güçlü'nün katili olarak Ülkü Ocakları Başkanı tutuklandı. Cinayette kullanılan tabancanın Fehmi Altınbilek adındaki bir teğmene ait olduğu belirlendi. Bu olay nedeniyle yine nedense hakkında hiçbir soruşturma açılmamış olan F.Altınbilek, daha sonra görevli olarak bulunduğu Tunceli'de işkence ile devrimci bir genci de öldürmesine rağmen halen görevini sürdürmektedir. Faşist komandoların devlet içindeki bir takım karanlık örgütlerle olan ilişkilerini neredeyse gizlemeye bile gerek görmemektedirler. Kendisine "komandoları" şikayet eden İnönü'ye, devrin Cumhurbaşkanı C.Sunay'ın, "Onlar, güvenlik kuvvetlerinin yardımcısıdır" diye cevap verdiği de hatırlardadır. Yine hatırlanacaktır ki, MHP davası kararı açıklanmadan önce Türkeş bir basın toplantısı düzenleyerek,bazı önemli ifşaatlarda bulunacağını söylemiş, daha sonra bundan vazgeçmişti. O zamanlar Türkeş'in karanlık ilişkiler içinde bulunduğu, bazı yerlere karşı şantaj yaptığı söylenmişti. Bilindiği gibi, Türkeş'e 12 Eylül'den sonra hastanede misafir edildiği süreyi karşılayacak kadar bir "ceza" verilmişti.

Faşizm, bizim gibi -emperyalizmin hegemonyası altındaki- ülkelerde daima emperyalizmin uzantısı bir siyasal akım olarak gelişmiştir. Turancılık daha başlangıcında Alman emperyalizminin bir politik aracı olarak geliştirilmek istenmiş özellikle Nazi Almanya'sının yükseliş dönemlerinde onunla tam bir işbirliği içinde

geliştirilmeye çalışılmış, Almanya'nın yenilgisinden sonra da sahneden çekilmişti.

1950'lerden sonra ise, bu kez ABD emperyalizmi,geri kalmış ülkelerdeki faşist hareketleri geliştirme ve destekleme politikasını benimsemiş, bu ülkelerde Amerikancı düzen ve yönetimlere karşı gelişen bağımsızlıkçı-sol muhalefet akımlarını bastırma amacıyla bu tür örgütlerden yararlanma yolunu seçmiştir. Bu yüzden geri kalmış ülkelerdeki faşist örgütler, Almanya-İtalya gibi ülkelerdeki hareketlerden farklı olarak, gerçekten milliyetçi ve bağımsız hareketler olarak değil, ABD dolarlarıyla, CIA marifetiyle kurulup geliştirilmiş hareketler olarak ortaya çıkmıştır.

Bu yüzden MHP ve Ülkü Ocakları gibi faşist örgütler çevresinde daima CIA ile bağlantıları deşifre olmuş(M.Bayrak, Ruzi Nazar, B.Öztürkmen gibi) kişilerin isimlerinin geçmesi basit rastlantılar değildir. Ancak, ABD'nin faşizmi ve faşist örgütleri geliştirmek için başvurduğu araçların sadece doğrudan CIA bağlantılarından ibaret olmadığına bir kere daha işaret etmek gerekiyor. ABD, "geri kalmış" ülkelerdeki bütün devlet aygıtına sızmakta, bütün güvenlik ve istihbarat örgütlerini kendisine bağımlı hale getirmekte, kontrol altına almaktadır. Önceki bölümlerde Amerikan yardımlarının bu amaçla nasıl kullanıldığını görmüştük. Bunlara 27 Mayıs'a kadar MİT görevlilerinin maaşlarının ABD tarafından ödenmesini de eklemek gerekir. Amerikalılara göre:

> "Yerel kuvvetlerin bütün komuta ve idari organları Amerikan uzmanları tarafından kontrol edilmeli, ama bu kontrol işleri o ülke kamuoyundan gizli tutulmalıdır."(*)

Bu anlayışın sonucu olarak ABD, bizim gibi ülkelerdeki devlet aygıtının yönetim ve kontrolünü elinde tutmaktadır. Bu yüzden söz konusu olan şey, faşist güçlerin, CIA tarafından sadece mali yönden desteklenmesinin çok ötesinde, başta güvenlik ve istihbarat örgütleri olmak üzere, devlet tarafından korunup desteklenmesi olgusudur. Ve bunu sağlayan şey de devlet kurumları ve hükümetler üzerindeki

(*) G.SYNDER, Deterence and Defence, s.23-28 (Akt: M.ERDOST, Ülke, sayı 1, s. 76)

Amerikan etkinliğidir. Faşizmin, kapitalist ülkelerdekinden farklı olarak, az gelişmiş ülkelerde yukarıdan aşağıya devlet aygıtı aracılığıyla geliştirilmesi bu olgudan kaynaklanmaktadır.

12 Eylül sonrası yargılamalarında MHP ve Ülkü Ocakları'nın korunmasının, haklarındaki soruşturmaların -pek çok önemli olayda olduğu gibi- bir noktada tıkanmasının; ilerici profesörlerin, aydınların, gazetecilerin katillerinin bir türlü bulunamayışının, tesadüfen yakalananların kaçırılıp kurtarılmalarının; 12 Eylül öncesi cinayet ve katliamlarda kullanılmış olan 3-5 zavallı hariç tüm faşist yöneticilerin serbest bırakılmalarının arkasında yatan gerçek budur.

10. DOLAYLI SALDIRIDAN İÇ SAVAŞA

Buraya kadar ortaya koyduğumuz konularla ilgili olarak, özellikle "Dolaylı Saldırı Kuramı" ve "Kontr-Gerilla" konusunda bazı düşüncelerin -itirazların- ileri sürülmesi mümkündür. Nitekim bu kavramlar çerçevesi içerisinde geliştirilen mücadele anlayışlarının ve örgütlerin, "düşman kuvvetlerinin ülkemizi işgal etmeleri tehlikesine karşı ve böyle bir işgal durumunda bağımsızlığımızı koruma amacıyla geliştirildiği; Özel Harp Dairesinin bu amaçla kurulduğu" şeklinde görüşler ileri sürülmüştür. 1959 yılında Türk ve Amerikan Dışişleri Bakanları arasında imzalanan "Dolaylı Saldırı Kuramı"nın kabul edildiği anlaşmada da:

> "Birleşik Devletler Türkiye'nin siyasal bağımsızlığına (!...) ve toprak bütünlüğüne yapılacak her türlü tehditi, gayet ciddi bir şekilde tetkik edecek (...) ve doğrudan doğruya ya da dolaylı saldırı, sızma,yıkıcı faaliyetler ve sivil saldırı durumlarında ABD, Türkiye'ye müdahalede bulunacak ya da yardım edecektir."(*)

şeklinde ifadeler yer almaktadır. Görüldüğü gibi, burada ilk bakışta Türkiye'nin bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne yönelik bir dış saldırı durumundan söz edildiği izlenimi çıkarılabilmektedir. Ancak hemen arkasından "dolaylı saldırı", "sivil saldırı", "sızma" ve "yıkıcı

(*) Ş.S.AYDEMİR'den aktaran: M.ERDOST, Ülke, sayı 1, s.77

faaliyetler" gibi, her yöne çekilebilecek ifadelere yer verilmektedir. Bu ifadelerin, kolaylıkla iç politika anlaşmazlıklarını kapsayacak biçimde yorumlanabileceği, hükümetlerin ya da Amerikalıların her türlü muhalefet hareketini, hatta reformcu hareketleri bile, anlaşmada sözü edilen türden bir "yıkıcı faaliyet", bir "dolaylı saldırı" olarak görebileceği ve bunlara karşı, dış düşmanlara karşı geliştirildiği söylenen yöntem ve araçlarla müdahalede bulunabileceği ortadadır. Uygulamada, Kıbrıs buhranı sırasında Amerikalıların isteklerinin dışına çıkmaya kalkan İnönü'nün, İran petrollerini devletleştirmeye kalkan Musaddık'ın bile, bu kapsam içinde görülerek, ABD'nin bunları düşürmek üzere müdahalede bulunduğu bilinmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucuları arasında yer alan İsmet İnönü bile "yıkıcı" olarak görüldükten sonra, bu kapsam içinde görülmeyecek tek bir dürüst yurtsever insan bulunamaz.

Gerçekte, Amerikan çıkarlarına ve Amerikancı yönetimlere karşı gelişen her türlü muhalefet hareketi, kendi çıkarlarına yönelik "dolaylı bir saldırı" ve "yıkıcılık" olarak görülmekte ve bu hareketleri ezmek için her yola başvurulmaktadır.

Amerikalıların geliştirdiği "'dolaylı saldırı", "sızma" ve "yıkıcılık" kavramları, ABD ideolojisi ile yetiştirilmiş az gelişmiş ülke yöneticilerinin ve generallerinin adeta resmi ideolojisi haline gelmiştir. Bunlar her fırsatta, "çağımızda artık savaşların şeklinin değiştiğini; şimdi artık düşmanın doğrudan saldırmak yerine içimize sızarak ülkemizi içerden yıkmaya, bölüp parçalayıp sonra da lokma lokma yutmaya çalıştıklarını; içimizdeki bu hainlere karşı uyanık olmak ve onların kafasını ezmek gerektiğini" tekrarlayıp dururlar. Bu bakış açısının kendilerine Amerika'da, Panama'da,"Southern Command" ve "Fort-Bragg" okullarındaki kurslarda ezberletildiğine şüphe yoktur.

Peki, kimdir bu içimizdeki düşmanlar? Bu sorunun cevabı gününe göre ve iktidardakilere göre değişir ve her şey Amerikalıların ve Amerikan çıkarlarına sığınanların takdir ve insafına kalmıştır. İktidardakilerin savunduğu görüşlerin tersini savunan herkes bu suçlamaya muhatap olabilir. İktidardakilerin yürüttüğü ekonomi politikalarını eleştirmek; yabancı sermayeye dayalı bir kalkınmaya karşı çıkarak, yeraltı ve yerüstü kaynaklarımızın millileştirilmesini

istemek; **Amerikan üslerine ve ikili anlaşmalara karşı çıkmak**, IMF'ye karşı çıkmak, ülkenin bağımsızlığını istemek, içimizdeki düşman olarak suçlanmak için yeter de artar bile. Hatta bazen, Amerikancı generallerce hazırlatılmış bir Anayasaya "hayır" denmesini istemek bile (isterseniz zamanında başkalarını aynı şekilde bol bol suçlamış bir eski Başbakan olunuz!) ülkemizi bölüp parçalamak isteyen bir vatan haini olarak suçlanmanız için yeterli bir sebeptir.

Bu şekilde geliştirilen "iç düşman" ve "dolaylı saldırı" kavramlarının bir iç politika malzemesi olarak geliştirilmesi, iç siyasette şiddetin kapılarını açan bir olgu haline gelirken, aynı zamanda iç savaşların tohumları da atılmış olmaktadır.

Çünkü bu anlayış beraberinde, mevcut düzene ve yönetimlere karşı gelişen her türlü muhalefet akımlarının, ABD dolarları ile yetiştirilip, yarı askeri örgütlerde toparlanmış "muharip"ler vasıtasıyla bastırılmasını da gündeme getirmektedir.

Sosyal farklılaşmaların, sınıf ayrılıklarının en uç noktalara ulaştığı, Amerikancı yönetim ve düzenlerin egemen olduğu bir toplumda, muhalefet akımlarının kökleri toplumun en derin noktalarına kadar iner.

Böyle bir toplumda gelişen sol muhalefet hareketleri, iç düşman olarak görülüp, "yarı askeri" "yarı sivil" örgütler vasıtasıyla provokasyonlarla, katliamlarla, şiddete başvurarak bastırma yoluna gidilirse, şiddet giderek toplumun bütün katlarına ve en derin noktalarına yayılır ve giderek tüm siyasal yaşama egemen olur. Bu durumda, sosyal ve siyasal mücadelenin bir iç savaş yönünde gelişmesi kaçınılmaz bir şeydir.

Bu, bir bakıma, 1965 yıllarında gelişen anti-emperyalist sol muhalefet akımlarını, "komando" kamplarında yetiştirilen "muharip"ler vasıtasıyla bastırma çabalarıyla başlayıp; faşist cinayet ve katliamlardan, gecekondu mahallelerindeki çatışmalardan, Maraş ve Çorum olaylarından geçerek nihayet 1980'lerde bir iç savaşın eşiğine kadar süren yakın tarihimizdeki gelişmelerin en özet ifadesidir.

İKİNCİ BÖLÜM

27 MAYIS'TAN 12 EYLÜL'E

I. 27 MAYIS'TAN 12 MART'A

Türkiye'nin yakın tarihinde yeralan askeri darbelerden ilki 27 Mayıs 1960'ta, 1950'den beri iktidarda bulunan DP'nin düşürülmesiyle gerçekleşmişti.

Demokrat Parti dönemi, ülkemizde Amerikan Emperyalizmine bağımlı bir ekonomik-politik yapının yerleştirildiği dönem olmuştur. ABD ile Türkiye arasındaki ilişkiler, 1947 yılında imzalanan ikili anlaşmalarla başlamakla birlikte, esas olarak 1950'den sonraki DP iktidarı döneminde gelişmiştir. Bu dönemde Türkiye NATO'ya girmiş; ABD ile imzalanan ikili anlaşmalar uyarınca Türkiye toprakları üzerinde ABD'ye büyük imtiyazlar ve askeri üsler tanınmış, Amerikan askeri yardım anlaşmaları sayesinde ordunun denetimi Amerikalıların eline geçmiştir.

Öte yandan, Türkiye'de 1950'den itibaren tümüyle Amerikalıların yönlendirdiği ekonomi politikaları izlenmiştir. DP'nin iktidara gelmesinden kısa bir süre sonra çıkarılan Petrol Kanunu ve Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ile yabancı sermaye yatırımına geniş hak ve imtiyazlar getirilmiş; bu yüzden yoğun bir yabancı sermaye akışı sağlanmıştır. Dış kredi ve borçlanma olanaklarının yoğunlaşmasıyla Türkiye'de hızlı bir ekonomik gelişme görüntüsü yaratılmıştır.

Bunun ilk sonucu, karayollarının hızla geliştirilmesi ile birlikte, tarımda makinalaşmanın hızlanması ve tarım ürünlerinin pazar olanaklarının genişlemesiyle de köylülerin nispi bir gelir artışı elde etmeleridir. Bu durum, DP ve onun devamı gibi görünen AP'nin kırsal bölgelerde elde ettiği kitle desteğinin temelini oluşturmuştur.

Bir diğer önemli gelişme, emperyalizme bağımlı bir nitelikte de olsa kapitalizmin belirli bir gelişme göstermesi, esas olarak tüketim malları üretimine yönelik bir sanayileşmenin ortaya çıkmasıdır. Bunun sonucu olarak gelişen tüketim ekonomisinin paralelinde, önceki dönemlerle kıyaslanamayacak göreli bir refah artışı görüntüsü doğmuştur.

Ancak gelişen bu ekonomik yapı, yabancı sermaye ve dış

borçlanmaya dayalı ve sürekli yeni borçlanmalar gerektiren bir nitelik taşıması nedeniyle, başlangıçtaki güçlü dış destek koşullarında belirli bir gelişme sağlamasına karşılık, 1950'lerin ortalarından itibaren, kaçınılmaz bir tıkanmayla yüzyüze kalmıştır. Bu dönemde Menderes, ekonomik krizi atlatmak için gerekli yardım talebiyle Amerika'ya başvurduğunda, başlangıçta sahip olduğu güçlü desteği bulamadığını görüyor ve IMF'nin ünlü dayatmalarıyla -ilk defa- karşı karşıya geliyordu.

Menderes Hükümeti'nin gereksindiği "yardımı" esirgerken, Amerikanın tutumunun arkasındaki mantık kısaca "oltaya yakalanmış balığın yeme ihtiyacı olmadığı" şeklinde ifade edilebilir. 1956 yılında Rockefeller tarafından Eisenhower'e yazılan bir mektupta bu konuda şöyle deniyordu:

> "Amerika'nın iktisadi yardımının yapılacağı ülkeleri üç grupta toplamayı teklif ediyorum... Birinci grubu, bizimle dost olan ve bize uzun süreli sağlam askeri paktlarla bağlanmış (...) anti-komünist hükümetlerin iktidarda olduğu ülkeler girer. Bu ülkelere yapılacak yardımlar ve açılacak krediler öncelikle askeri nitelikte olmalıdır. **Oltaya yakalanmış balığın yeme ihtiyacı yoktur.**(...) Genişletilmiş iktisadi yardım, örneğin Türkiye'ye, bazı hallerde düşünülenin tersi sonuçlar verebilir, yani bağımsızlık eğilimini artırıp, mevcut askeri paktları zayıflatabilir. Bu tip ülkelere -Türkiye gibi- doğrudan doğruya iktisadi yardım da yapılabilir, ama bu, ancak bize uygun ve bağlı hükümetleri iktidarda tutacak ve bize düşman muhalifleri zararsız bırakacak biçim ve miktarda olmalıdır." (abç)(*)

Kısacası, Türkiye onlar için artık "oltaya yakalanmış bir balıktı". 1950'lerin başındaki bol ekonomik yardımlarla yeterince "yemlenmiş ve oltaya yakalanmış" ve de askeri paktlarla sıkı sıkıya bağlanmıştı. Bu yüzden ekonomik yardım yapılmamalı, yardımlar askeri yardım şeklinde olmalıydı. Onlara göre, genişletilmiş ekonomik yardım, bu ülkelerde bağımsızlık eğilimlerini artırabilirdi ki, bu da istenmeyen bir sonuçtu.

Menderes, Amerikan yardımlarıyla geliştirilen ekonominin ilk büyük kriziyle karşılaştığında, gerekli yardımı almak için ABD'ye baş

(*) Akt: D. AVCIOĞLU, Türkiye'nin Düzeni, C.2, s. 1067

vurduğu zaman,işte bu nedenle geri çevrilmişti. Bu, Menderes'in ayakları altındaki toprağın kaymağa başlaması demekti. IMF'nin dayatmasıyla gerçekleştirilen yüksek oranlı bir devalüasyon ve diğer ekonomik önlemlerle birlikte, ABD egemenliği altındaki sistem, 27 Mayıs'la sonuçlanacak ilk büyük bunalımına giriyordu.

DP İktidarı, ekonomik krizin ortaya çıkardığı toplumsal muhalefet karşısında baskı ve şiddet yöntemlerine başvurdu. Ve kuruluş yıllarındaki "demokrat" görüntü bir anda silinip gitti. Bunun kaçınılmaz sonucu da, muhalefetin bu kez DP'nin zor ve baskı politikalarına karşı, bir özgürlük mücadelesi şeklinde yükselmesi oldu. Özellikle üniversite gençliği ve aydınlar arasında yükselen bu özgürlük ve demokrasi mücadelesi, artan enflasyon ve ekonomik krizden büyük ölçüde etkilenen ve düşük gelirli gruplar arasına giren ordu mensupları arasında da kaçınılmaz biçimde yankılandı; ve bilinen şekilde 27 Mayıs gündeme geldi.

1950'lerde yapılan seçimler sonucu iktidara gelen DP'nin 27 Mayıs'taki askeri müdahaleyle düşürülmesi ile ilgili olarak kısaca üzerinde durulabilecek birkaç nokta vardır.

Öncelikle, ne 1946'daki çok partili düzene geçişin ne de 1950'de DP'nin iktidara gelişinin, Türkiye'de demokrasiye geçilmesi olarak görülemeyeceği vurgulanmalıdır. Evet, DP, CHP'nin uzun ve baskıcı tek parti döneminde oluşan geniş bir muhalefet potansiyelini arkasına alarak ve seçim yoluyla iktidara gelmiştir. Ama bu kadarıyla bir iktidarın "demokrat" bir nitelik kazanamayacağını yine kendi iktidarları ile kanıtlamıştır: Bu dönemde işçi sınıfının grev ve toplu sözleşme hakları ile birlikte, sol muhalefet akımlarının örgütlenme hakları hiçbir şekilde tanınmamış; burjuva muhalefet akımları bile baskı altına alınmış, basın üzerinde sıkı bir sansür uygulanmıştır.

DP iktidarının niteliğini belirleyen şey, içerde en gerici sınıflarla, dışarda ise emperyalizm ile tam bir ittifak içinde olmasıdır. Ülkenin ekonomisini ve başta ordu ve istihbarat örgütü olmak üzere devlet organlarını emperyalizmin kontrolüne terk eden bir iktidarın demokrat bir nitelik taşıyamayacağı çok açık birşeydir. Bir süre önce "ordunun, kendisinden çok Amerikan elçisinin sözünü dinlediğini," sürgüne gittiği yerden açıklayan Markos'un Filipinler'i, bir zamanlar ne kadar demokratikse, DP Türkiye'si de o kadar demokratiktir. Bu

bakımdan DP olayı değerlendirilirken, onun Türkiye'de demokrasinin gelişmesinin önündeki en büyük engel olan emperyalizmin Türkiye'ye yerleşmesindeki tayin edici rolü göz önüne alınmadan; sadece seçimle iktidara gelmiş olmasına bakılarak değerlendirilmesi, eksik bir değerlendirmedir. Ve bu tür değerlendirmelerle kaçınılmaz olarak yanlış sonuçlara ulaşılmaktadır.

Öte yandan, "Menderes'in Amerika tarafından düşürüldüğü (ve asturıldığı)" gibi iddiaların ortaya atıldığı da görülmektedir. Bu iddianın doğruluk payı taşıdığı ve 27 Mayıs'ın Amerika tarafından yaptırıldığı konusunda hiç bir bilgi yoktur. Bu konuda söylenebilecek şey, en fazla şudur: Kuşkusuz, ABD, 27 Mayıs hareketinden önceden haberlidir. Buna rağmen ABD, dolaylı saldırı anlaşması yaptığı Menderes Hükümetinin düşürülmesini önlemek için (bu anlaşma uyarınca sağladığı) askeri müdahale yoluna başvurmamıştır. (Ki,Lübnan olayında Menderes Hükümetinin de yardımıyla böyle bir müdahaleye başvurmuştu.) Bunun nedeni, "oltaya yakalanmış balık" esprisi çerçevesinde bulunabilir. Sıkı askeri paktlarla bağlanmış olan Türkiye'de ABD kontrolü altındaki ordunun tayin edici bir rol oynadığı muhalefet hareketi, Türkiye'deki Amerikan egemenliği için ciddi bir tehdit oluşturmayacaktır. Nitekim 27 Mayıs sabahında verilen ilk mesajlarda, NATO'ya ve CENTO'ya (dolayısıyla emperyalizme) bağımlılık ilişkilerinin sürdürüleceği özellikle teyid ediliyordu. ABD, Türkiye'de gelişen muhalefet hareketini kendi egemenliği için bir tehlike olarak görseydi, bu olaya mutlaka müdahale ederdi.

27 Mayıs önemli bir dönüm noktası oldu. Yarattığı sonuçlarla sonraki dönemlerdeki oluşum ve gelişimleri büyük ölçüde etkiledi.

27 Mayıs'ın en önemli sonucu 1961 Anayasası'dır. DP İktidarına karşı 1960 öncesinde gelişen muhalefet akımlarının ve özgürlük mücadelelerinin damgasını taşıyan bu Anayasa, hükümetleri Anayasal ve idari yargı denetimi altına alan, örgütlenme ve fikir özgürlükleri tanıyan bir özellik göstermiştir. Türkiye'de demokratik bir açılım sağlayan bu Anayasa, sonraki dönemlerde, egemen sınıf temsilcileri tarafından, ortadan kaldırılması (tebdil ve ilga edilmesi!) gerekli bir engel olarak görülmüştür.

27 Mayıs'tan sonra ortaya çıkmış bir önemli gelişme, tekelci burjuvazinin etkinliğinin giderek (özellikle 1965'ten sonraki dömende)

artması ve de hükümetler ve devlet kurumları üzerinde belirleyici bir rol kazanmasıdır. DP'nin devamı olarak ortaya çıkan AP'nin Demokrat Parti'den en büyük farkı da bu noktada ortaya çıkmış, tekelci burjuvazi AP üzerinde **tayin edici** bir role sahip olmuştur.

27 Mayıs'tan sonra, yeni Anayasa ve yeni seçimlerin yapılmasının arkasından da siyasal yaşamdaki kargaşa devam etti; ve bu dönem içerisinde iki askeri darbe teşebbüsü oldu. Yine aynı dönem içerisinde U-2 ve Küba olayları olarak bilinen olaylar meydana geldi. Ancak, bu dönem içinde meydana gelen en önemli olay; kuşkusuz, 1964'te İnönü Hükümeti dönemindeki Kıbrıs Olayları ve ABD Başkanı Johnson tarafından İnönü'ye yazılan bir mektup ile Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesinin önlenmesidir.

Johnson Mektubu kamuoyunda büyük bir tepkiyle karşılandı. Son derece kaba bir üslupla yazılmış olan mektupta İnönü'ye, Türkiye'nin ABD tarafından sağlanmış olan silahları, ABD'nin izni olmaksızın kullanamayacağı hatırlatılıyordu. Türkiye'nin emperyalizme bağımlılığını başka hiç bir olay, (hatta doğurabileceği sonuçlar bakımından çok daha önemli olan Küba Buhranı bile) bu kadar kuvvetle sergilememişti. Denebilir ki, bu olay daha sonraki yıllarda anti-Amerikan, anti-emperyalist bilinç ve hareketlerin büyük gelişme göstermesini önemli derecede etkileyen bir rol oynamıştır.

Johnson Mektubu'ndan sonra İnönü, Amerika'ya çağrıldı ve ikna edilmeye çalışıldı. İnönü, Amerika dönüşü ABD'nin tutumuna karşı olan tepkisini "**Yeni bir dünya kurulur, Türkiye bu dünyada yerini alır**" diyerek dile getirmişti. Bunun arkasından İnönü Hükümeti hemen düşürüldü ve AP ağırlıklı S.Hayri Ürgüplü Hükümeti kuruldu. Adalet Partisinin başına o dönemde sürpriz bir gelişmeyle bir Amerikan şirketinin Türkiye temsilciliğini yapan Süleyman Demirel getirilmişti.

Nihayet, 1965 yılında yapılan genel seçimleri S.Demirel'in Başkanlığındaki AP kazandı. Böylece, 1971'e kadar sürecek AP ve Demirel Hükümetleri dönemi başlıyordu.

1965 seçimlerinden 12 Mart 1971'e kadar süren Demirel Hükümetleri döneminde Türkiye çok önemli siyasal gelişmelere sahne olmuştur. 1965 seçimlerinin ortaya çıkardığı önemli bir olay, TİP'in seçimlerden 15 milletvekili kazanarak çıkmasıyla, Türkiye tarihinde ilk

defa sosyalist bir muhalefet hareketinin parlamentoda bu kadar güçlü bir şekilde temsil edilme olanağı kazanmasıdır. Bu olay,sonraki dönemlerde sosyalist muhalefet akımlarının kazanacağı aktivite ve etkinliğin ilk habercisiydi.

Türkiye'de 1950'lerden sonra gelişen, emperyalizme bağımlı çarpık kapitalistleşme sürecinin yarattığı ekonomik ve sosyal sorunlar, 1965 sonrasındaki sosyalist muhalefet hareketlerinin etkinliğinin maddi temelini oluşturmuştur.

Tarımdaki makinalaşmanın da etkisiyle çoğalan kırsal alandaki işgücü fazlası, şehirlerdeki sanayileşmenin yarattığı iş alanlarına kaymış ve bu olay şehirlerdeki işsiz kütlesini büyütmüş; büyük şehirlerin kenar semtlerinde geniş gecekondu bölgelerinin oluşmasını getirmiştir. Bu dönemde işçi sınıfı hareketi de 15-16 Haziran'da doruk noktasına ulaşacak şekilde gelişti.

Öte yandan, 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlük ortamı da toplumsal gerçeklerin, özellikle aydın ve gençlik kesimleri içinde daha iyi kavranabilmesinde ve sosyalist bilincin hızla yayılmasında önemli bir rol oynamıştır.

Bütün bu gelişmeler sonucunda emekçi halk kitleleri içinde büyük bir uyanış oldu. Özellikle gençlik ve aydınlar arasında U-2 olayı, Küba Krizi ve özellikle de Johnson mektubu nedeniyle gelişen anti-emperyalist bilinç, sosyalist düşüncelerle birleşerek mevcut Amerikancı sömürü düzenine ve Türkiye'deki Amerikan egemenliğine karşı büyük bir muhalefet hareketine kaynaklık etti. Anti-emperyalist, bağımsızlıkçı sol düşüncelerin bir çığ gibi gelişmeye başlaması, Türkiye'deki egemen sınıfları ve ABD Emperyalizmini rahatsız etti. Ve bu muhalefet hareketlerini bastırmak için polisiye baskı tedbirlerinin yanı sıra, emperyalizmin, bağımsızlık mücadelelerinin geliştiği bütün ülkelerde uyguladığı yöntemler gündeme geldi. Daha 1958'lerde gündeme getirilmiş olan dolaylı saldırı ve ayaklanmaları bastırma kuramları uyarınca, Türkiye'de kurdurulmuş olan Komünizmle Mücadele Dernekleri, Türkiye'nin her tarafında örgütlendirilmeye başlanmıştı. CIA dolarlarıyla beslenen bu örgütler çevresindeki gerici güçler, sola karşı bir **vurucu güç** olarak kullanıldı. Bunlar, sokaklarda ellerinde bıçaklarla, makaslarla dolaşıyor; solcu olarak bilinen kişilere saldırıyor, saçları, favorileri uzun olan gençleri

komünistlikle(!) suçlayarak, döverek, saçlarını bıyıklarını kesiyor; Amerika'ya karşı yapılan her gösteriyi, her toplantıyı basıyor, terör estiriyorlardı. 1965 yıllarından sonra ilk yıllardaki siyasi cinayetlerin büyük çoğunluğu bunlar tarafından işlenmiştir.

Bu gerici güçler daha sonraları 1944'deki ırkçılık davası sanıklarından A.Türkeş'in başkanı olduğu MHP etrafında toplanmaya başladı. Böylece, Amerikalıların Türkiye'de bir Türkçülük hareketinin geliştirilmesi için çaba göstermeleri gibi, ilginç bir gelişme yaşanmıştır.

AP Hükümeti, başından beri sola karşı ve reaksiyoner-gerici-hareketler örgütlendirilmesi ve bu yolla Türkiye'de gelişen bağımsızlıkçı sol hareketlerin bastırılması politikalarını benimsemiştir (*)

Gelişen sol hareketlere karşı sağ güçlerin örgütlenmesi önerisinin, Amerikalılar tarafından kurdurulan, Özel Harp Dairesi Başkanı C.Akyol tarafından getirildiği ve bu fikrin AP tarafından kabul edildiği bilinmektedir. Bu şekilde Türkiye çapında MHP'ye bağlı olarak komando kampları açılmış, burada toplanan "muhariplere" silah kullanma, adam boğma-öldürme, miting dağıtma dersleri verilmiştir. Bu kampların masraflarının nereden sağlandığını soran bir gazeteciye MHP Başkanı Türkeş, "hayırsever vatandaşlardan" cevabını vermiştir. Bu "hayırsever vatandaşlar" içinde büyük toprak ağaları ve tekelci sermaye çevreleriyle beraber "hayırsever" Amerikan vatandaşlarının(!) da önemli bir yer tuttuğuna şüphe yoktur.

Bu tarihlerden sonra Amerika'ya karşı yapılan her bağımsızlıkçı gösteri ve eylemin karşısında kendilerini "milliyetçi" olarak gösteren bu "komando"lar çıkarılacaktır. İzinli gösteriler, mitingler basılmış; grev yapan işçilerin, haklarını arayan köylülerin, "Bağımsız Türkiye" diye bağıran, 6. Filo'yu protesto eden gençlerin üstüne bu "komando"lar sürülmüştür.

(*) Çok sonraları, 1980 yılında Çorum olayları üzerine yapılan bir tartışmada CHP Genel Başkanı B. Ecevit tarafından, AP'nin "1967'lerde MHP'nin örgütlenmesine yardımcı olmakla" suçlanması üzerine, İçişleri Bakanı M.Gülcügil, kendisinin o dönemde parti içinde tartışılan "MHP'nin desteklenmesi" fikrine karşı çıktığını açıklamıştı. Böylece AP içerisinde sola karşı vurucu güç olarak MHP'nin örgütlenmesinin desteklenmesi fikrinin tartışıldığını doğrulamıştır.

Bu yönüyle 1980'lere gelirken Türkiye'nin girdiği iç savaş ortamının başlangıcını da oluşturan, 1965 sonrasındaki olayların başlaması ve gelişmesini kısaca hatırlatmakta fayda vardır.

1965 sonrasında, siyasal mücadelede şiddet yöntemleri ilk kez gerici sağcı örgütlerce kullanılmaya başlanmıştır. 1965 yılında Kızılay'da "Dönüşüm" isimli bir dergiyi satan gençlere sağcı militanların saldırısıyla bu tür olayların ilk örneklerinden biri yaşanıyordu. O yıllarda bu tür olaylar, örneğin TİP kongrelerinin ve toplantılarının taşlı-sopalı saldırılarla basılması vb. şeklinde, sık sık tekrarlanmıştır. 1966'da SBF'de Mehmet Ali Aybar'ın verdiği bir konferans da aynı şekilde saldırıya uğradı. Yine aynı yıl, Amerika'yı protesto etmeyi amaçlayan mitingleri bastılar. Devrimci Gençler, Ankara, İstanbul ve İzmir'de 6. Filo'nun Türkiye'ye gelişini protesto eden gösteriler düzenlerken, gericiler aynı günlerde"komünizmi tel'in mitingleri" düzenlemekteydiler.

1967 yılına gelindiğinde olayların ve saldırıların tırmanmağa başladığı görülür. 30 Ocak 1967'de sağcılar İTÜ'yü bastılar ve öğrenci lokalini tahrip ederek, onlarca öğrenciyi yaraladılar.

1968 yılında Avrupa'da kurulu düzenlere karşı yükselen gençlik olayları, Türkiye'deki gençlik eylemlerini de kuşkusuz etkiledi. Türkiye'deki gençlik eylemleri gerici güçlerin baskı ve saldırılarıyla bastırılmak istendi. Buna rağmen, anti-emperyalist bir doğrultuda giderek güçlenmeye ve etkinliğini artırmaya devam etti.

Sol düşünceler karşısındaki tahammülsüzlük ve saldırganlık o düzeydeydi ki, Mecliste bir avuç TİP'li milletvekilinin Amerikancı sömürü düzenini sergileyen konuşmalarına bile tahammül edemiyorlardı. Ve TİP'li milletvekilleri AP'liler tarafından dövülerek, linç edilmeye çalışılıyorlardı. Öte yandan, her türlü yasal-izinli kitle gösterisi gerici güçlerin saldırısına uğruyordu. 24 Şubat ve 29 Nisan'daki "Anayasa" ve "29 Nisan Olaylarının Yıl Dönümü" mitinglerinde de saldırdılar. Aynı yıl düzenlenen 6. Filo'yu Protesto mitinglerinin hemen hepsi milliyetçiliği ve Müslümanlığı kimseye bırakmayan gericilerin saldırısına uğramıştı.

1968 yılı Temmuz ayında 6. Filo'nun İstanbul'a gelmesi dolayısıyla düzenlenen eylemler karşısında AP iktidarı sert önlemlere başvurdu ve polisin İTÜ Yurduna yaptığı saldırı sonucunda devrimci

öğrenci Vedat Demircioğlu öldü. Vedat Demircioğlu, devrimci gençlerin anti-emperyalist mücadelesinde 12 Mart'a kadar sayısı 21'i bulacak olan şehitlerinin ilkiydi. Vedat Demircioğlu'nun öldürülmesi, gençliğin anti-emperyalist mücadelesini geriletmedi; aksine gençliğin yurtseverlik duygularını güçlendirdi; Vedat'ın adına marşlar bestelendi; resimleri, afişleri yıllarca ellerden düşmedi.

Konya'da ise, polisin işini Komünizmle Mücadele Derneği almıştı. Bir gün sonra yapılacak olan "Amerikan Emperyalizmini Telin" mitingini engellemek için Komünizmle Mücadele Derneği üyeleri gazetelere, orduevine, öğretmenler derneği ile TİP il merkezine saldırdılar.

6. Filo'nun protesto edilmesi eylemleri karşısında gericilerin tepkileri İstanbul ve İzmir'de de sürdü. İstanbul'da gericilerin elindeki MTTB binasının tepesine yerleştirilen hoparlörden sürekli olarak, "İmanlı ve Allahını seven vatandaş! Komünistlere, kızıl uşaklara karşı bugün cihat günüdür." diye anonslar yapıldı.

İzmir'de ise, 28 Ağustos 1968'de İzmir Limanı'na gelen 6. Filo öğrenciler tarafından protesto edilirken, sağcılar gençlerin üzerine saldırdılar ve ikisi ağır olmak üzere 13 kişiyi yaraladılar.

1969 yılının Şubat ayında, siyasal tarihimize "Kanlı Pazar" olarak geçen olay meydana geldi. 16 Şubat günü ilerici kuruluşlar tarafından, "Emperyalizme Karşı Mustafa Kemal Yürüyüşü" düzenlenmişti. Aramco ile ilişkileri bilinen M.Şevket Eygi'nin Bugün gazetesinin 16 Şubat tarihli sayısındaki başyazısı şu sözlerle bitiyordu:

> "...Topyekün bir savaşın kaçınılmaz bir hale geldiği ve silahlanmak gerektiği bir dönemde yaşıyoruz. Allah yolunda cihat farzdır ve silahlar patlayacaktır."

O gün silahlar Allah yolunda değil, Amerikan uşaklığı yolunda patladı! "Emperyalizme Karşı Mustafa Kemal Yürüyüşü"ne katılan onbinlerce yurtseverin üzerine, gerici güçler böyle taş ve sopalarla, silahlarla saldırtıldı. Taksim Alanı'na giren miting kolunun üzerine bomba atıldı. Saldırı sonucunda Turan Erdoğan ve Turgut Aytaç öldüler ve yüzdört kişi de yaralandı.

Bu olaydan sonra 3 Mayıs günü, gericiler bu kez Yargıtay

Başkanı İmran Öktem'in cenazesine saldırdılar.

Bu tarihten sonra devrimci öğrenciler arka arkaya silahlı saldırılar sonucu öldürülmeye başlandı. 20 Eylül 1969'da devrimci öğrenci Mehmet Cantekin, 28 Eylül'de Taylan Özgür, sırasıyla polis ve sağcıların saldırılarıyla öldürüldü. Arkasından, Mehmet Büyüksevinç, Battal Mehetoğlu, birer birer katledildiler. Hiçbirinin katili bulunmadı.

Böylece, daha 1969 yılının sonu gelmeden 8 devrimci öğrenci gericiler ve polis tarafından vurulup öldürülmüştü. Bu olaylar, saldırılar ve cinayetler 1970 yılında da tırmanarak devam etti.

13 Nisan 1970'te Dr. Asteğmen Necdet Güçlü, Ülkü Ocakları Derneği Başkanı tarafından öldürüldü.

Hüseyin Aslantaş, Nail Karaçam, İlker Mansuroğlu, Şener Erdal, Niyazi Tekin... 1970 yılı içinde faşistler tarafından öldürülen devrimci gençlerdi. 1969 yılından sonra devrimci öğrencileri öldürme görevini, Komünizmle Mücadele Derneği üyelerinden MHP'lilerin devraldığı görülüyordu. 1969 ve 1970 yıllarındaki cinayetlerin çoğu bunlar tarafından gerçekleştirildi.

Böylece, 12 Mart'a gelinceye kadar 20'ye yakın devrimci öğrenci, gerici-faşist güçlerce öldürülmüş oluyordu. Bütün bu olaylar sırasında **1970 yılının sonlarına kadar**, hemen hemen hiç sağcı öldürülmemişti. 1970'in sonlarına doğru, sağcıların ölümüyle sonuçlanan bir-iki istisna olay ise, 12 Mart'ın hemen öncesine rastlamaktadır. Bu olaylar da şu şekilde meydana gelmiştir:

21 Eylül 1969'da, İstanbul MTTB binasında **patlayıcı madde imal ederken** ağır yaralanan lise öğrencisi Mustafa Bilgin'in ölümü;

23 Mart 1970'de Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'nda çıkan olaylar sırasında tabancayla yaralanan Süleyman Özmen'in ölümü;

18 Haziran 1970'de Ankara'da komandoların elindeki Site Öğrenci yurdunda nöbet beklerken Ülkü Ocakları üyesi Zeki Erdoğan'ın öldürülmesi (komandolar daha sonra Zeki Erdoğan'ın kazayla vurulduğunu iddia ettiler ve arkadaşı Muzaffer Sözügüzel, Z.Erdoğan'ı öldürmekten yakalandı ve suçunu itiraf etti).

23 Kasım 1970'de, Ankara'da Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğrenci olan Dursun Önkuzu'nun okulda çıkan olaylar sırasında 5. kattan düşerek ölmesi.

Görüldüğü gibi, ölen 4 sağ görüşlü öğrenciden biri arkadaşı tarafından (kendi iddialarına göre kazayla), biri patlayıcı madde imal ederken meydana gelen kaza sonucunda, ikisi de okullardaki olaylar sırasında meydana gelen çatışmalarda ve o sırada ortaya çıkan karışıklık sonucu düşerek ölmüştür. Buna karşılık 21 solcu genç, silahlı saldırılar sonucu öldürülmüştür.

Bütün bunlar,ülkemizde toplumsal-siyasal olaylara şiddeti ilk defa kimlerin karıştırdığını, kimlerin başlatuğını açık olarak gözler önüne sermektedir.

Ancak olayların başladığı dönemde herkesin gözü önünde meydana gelen bu olaylar, zamanla unutturulmak istenmiştir. Zamanla kimin haklı, kimin haksız olduğu , kimin ne için mücadele ettiği, kimlerin emperyalizme uşaklık yaptığı unutulmakta; herşey bir demagoji ortamında ve yaratılan kargaşa ortamının toz dumanı arasında kaybolmaktadır. Yasal mitingleri basarak, cinayetler işleyerek olayları başlatanlar, zamanla davacı-mazlum pozuna bürünebilmekte; "komünistlerin saldırılarına karşı kendilerini korumak zorunda kaldıklarını" ileri sürebilmektedirler.

Pentagon, Amerikan Kontr-Gerilla kuramcılarından F.A.Lindsay şöyle diyor:

> "İsyan hareketinin sebebi, başlangıçta gayet önemlidir. Fakat daha sonra bu önem azalmaya başlar. Harbin kendisi esas dava halini alır ve halkı, daha ziyade kazanan tarafı tutmaya zorlar"
>
> "Daha çok mütecaviz olan ve daha çok şiddet hareketleri yapan taraf halka hakim olacaktır."(*)

İşte, Amerikan Kontr-Gerilla teorileri uyarınca kurulan, Özel Harp Dairesi tarafından örgütlendirilip, yönlendirilen gerici-faşist güçlerin saldırılarının arkasında yatan hesap budur. Onlara göre başlangıçta saldırıları kimin başlattığı, kimin haklı kimin haksız olduğu hiç önemli değildir. Yasal mitingleri basarsın, vurursun, öldürürsün... Herkesin can derdine düşüp, canından bezdiği bir ortamda bunlar unutulur gider! Halk en çok saldırgan olan tarafı tutacaktır... Faşistlerin Pentagon ideologlarından öğrendikleri mantıkları kısaca

(*) F. A. LİNDSAY, Unconventional Warfare (Gayri Nizami Harp), s. 29

budur.Doğaldır ki bu hesaplar her zaman tutmaz. Türkiye'de olduğu gibi, faşistlerin tecrit olmaları durumunda bu kez onları kurtaracaklar ortaya çıkacaktır. Faşistlerin yarattığı terör ortamı bahane edilerek ve sözde "anarşiyi sona erdirerek, huzuru temin etmek için" ordu devreye girer; sıkıyönetim bildirileri ve sıkıyönetim mahkemelerince herşey tersyüz edilir... Bu kez faşist bir cuntanın karanlığında duyulan tek ses, tüm saldırı ve cinayetleri başlatanları devlet kuvvetlerine yardımcı olarak ilan eder; her şey devrimcilerin üstüne yıkılır... 12 Mart'ta ve 12 Eylül'de olanlar bundan başka nedir?

Öte yandan, 1965-1971 yılları arasında AP hükümeti dönemlerinde meydana gelen saldırılar ve faşist-gerici güçlerin yarattığı olaylar bir yönüyle de 1980'lere gelinirken aynı güçler tarafından sergilenen faşist terör ve katliamların bir habercisi niteliğini de taşımıştır. Maraş'ta, Çorum'da, Ankara ve İstanbul'da yaratılan bütün büyük katliamların adeta küçük birer örnekleri sayılabilecek olayları, 12 Mart öncesi Türkiye'sinde bol bol bulmak olanaklıdır.

Bu yüzden söz konusu olaylar, 1980 öncesindeki iç savaş ortamının başlangıcını teşkil etmiştir, demek yanlış olmayacaktır.Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, bir ülkede gelişen sol muhalefet hareketinin,bu şekilde örgütlendirilmiş gerici faşist güçlerin saldırı ve cinayetleriyle önlenmeye çalışılmasının, o ülkede iç savaşa giden yolu açmaktan başka bir sonuç vermeyeceğini ve bunun Pentagon ve CIA uzmanlarınca seçilmiş bir iç savaş çıkarma yolu olduğunu unutmamak gerekir.

Eğer ülkede demokrasi olacaksa, yönetimde olanların düşüncelerine katılmayan, varolan düzenden farklı bir düzen isteyen siyasi akımlar da varolacaktır. Demokratik bir ülkede işçiler, köylüler ve memurlar kendi haklarını savunacaklar; tıpkı TÜSİAD gibi, Odalar Birliği gibi, kendi çıkarlarını savunabilmek için örgütlenecekler; o ülkenin gençleri ve aydınları daha farklı bir düzen istiyorlarsa, sosyalizmi istiyorlarsa, ülkelerinin Amerika'nın sömürgesi olmasını istemiyorlarsa, o uğurda mücadele edebilecekler; fikirlerini açıkça savunabilecekler, mitingler gösteriler yürüyüşler toplantılar düzenleyebileceklerdir. Devletin, iktidarların görevi, onların bu haklarını kullanabilmeleri için gerekli önlemi almaktır. Nasıl yaşamak istediğine; bu ülkede nasıl bir düzen olmasını tercih ettiğine halk

kendisi karar verebilmelidir. Halk Amerikalıları istemiyorsa, Amerikalılar gitmelidir; halk sosyalizmi istiyorsa, sosyalizm kurulmalıdır. Halkın kendi geleceğini ve yönetimini bizzat kendisinin belirlemesi demek olan demokrasinin gereği budur. Aksi halde demokrasiden söz edilemez. Aksi halde, yani Türkiye'de olduğu gibi egemen sınıfların çıkarlarına uymayan bağımsızlıkçı sol düşünceler halk tarafından benimsenmeye başlayınca, bu akımları boğmak için baskı ve şiddet yöntemlerine başvurulursa; bu amaçla gerici-faşist paramiliter örgütler kurdurulup, bunlar aracılığıyla yasal miting ve yürüyüşler basılır, sol düşünceli insanlar birer birer, üçer beşer vurulup öldürülürse, devletin güvenlik kuvvetleri saldırganları korur ve destekler; saldırıya uğrayanları, bu saldırılara karşı kendisini savunmak zorunda kalanları daha çok ezmeye çalışırsa; bu politikaları uygulayanlar bizzat kendileri siyasal mücadeleye şiddeti sokuyorlar ve iç savaşı kendi elleriyle gündeme getiriyorlar demektir. Ve hiç unutulmamalıdır ki, sonucun her zaman 12 Mart ve 12 Eylül'deki gibi olmaması, silahın bir gün geri tepmesi de mümkündür...

1965 sonrası, AP iktidarları döneminde gözlenen önemli bir gelişme de, emperyalist tekellerle ilişkiler içerisinde güçlenen tekelci burjuvazinin ekonomik ve siyasal gücünün artması ve AP içerisinde ve ülke yönetiminde belirleyici bir duruma yükselmesidir. Bu gelişmenin emperyalizmin ülke yönetimindeki etkinliğinin pekiştirilmesi anlamına geldiğine de önceki bölümlerde işaret etmiştik.

Emperyalistler, geri kalmış ülkelerdeki yatırımlarında kendileriyle işbirliği yapan çevrelerin ülke içinde güçlendirilmesi ve ülke yönetiminde etkinliklerinin artırılması hesaplarını da göz önünde tutmaktadırlar. Daha önce bir bölümünü aktardığımız Rockefeller tarafından Başkan Eisenhower'e yazılmış mektupta bu konuda şu görüşlere yer verilmiştir

> Özel sermaye yatırımlarını da ayarlamak gereklidir. Hükümet, özel sermaye yatırımlarını cesaretlendirmeli ve onlardan akıllıca yararlanmasını bilmelidir. Bu yatırımlar yardımıyla, bir çok politik amaca ulaşılabilir.Bu tip özel sermaye yatırımları zamanla bütün gayri meşru muhalefeti ve politikamıza karşı mukavemeti ortadan kaldırabilmeli veya nötralize edebilmelidir. Ayrıca bizi desteklemekte kararsız ve sallantılı olan bütün şahsi

teşebbüs ve menfaat çevrelerini etkilemelidir. Aynı zamanda **ABD ile işbirliğine hazır yerli işadamlarına yardım artırılmalı ve böylece bu işadamlarının, ilgili ülke ekonomisinde kilit noktalarını ele geçirmeleri, buna dayanarak, politik etkilerinin artması sağlanmalıdır."** (abç)(*)

Türkiye'nin açıkça adından bahsedilerek yazılan bu mektuptaki özellikle, **"ABD ile işbirliğine hazır yerli iş adamlarının ilgili ülkelerin ekonomisindeki kilit noktaları ele geçirmeleri ve buna dayanarak politik etkinliklerini artırmaları"** ifadeleri dikkat çekicidir. Anlatılan olay, ABD ile işbirliğine hazır bir kısım sermaye çevresinin ABD tekellerinin yatırımlarına ortak edilerek desteklenmesi ve bu şekilde yerli bir tekelci burjuva kesiminin güçlendirilmesi olgusudur. Bu şekilde geliştirilen yerli-tekelci burjuvazi, AP iktidarı döneminde hesaplandığı şekilde, AP üzerinde ve dolayısıyla ülke yönetimi üzerinde etkin duruma geçmiştir. Bu gelişme ülkemizdeki geleneksel hakim sınıf ilişkilerinin bileşiminde önemli bir değişikliği ve çıkar çekişmelerinin keskinleşmesini de beraberinde getirmiştir. Tekelci burjuvazinin AP politikaları üzerindeki etkinliği ve ekonomik krizin giderek derinleşmesi karşısında getirilen önlemlerin, hakim sınıflar içindeki tekel dışı unsurların aleyhine ve tekelci kesim lehine özellikler taşıması, AP içerisinde ittifak halinde bulunan kesimler arasında çelişmelerin ortaya çıkmasına yol açarken, tekel dışı kesimlerin 1969 seçimlerinden sonra AP'den ayrılmalarına ve MNP ve DP olaylarının gündeme gelmesine de yol açmıştır.

Hakim sınıf kesimleri arasındaki bu çatlamanın 12 Mart'ın gündeme gelmesinde önemli bir rol oynadığını söylemek mümkündür. Tekelci burjuvazi, o zamana kadar-ABD ile kendisi gibi doğrudan bir çıkar ilişkisi içinde bulunmayan- tekel dışı sermaye kesimleri ve toprak ağalarıyla bir ittifak içinde iktidar olma olanağını elinde tutabiliyordu. Özellikle kırsal kesimlerde ya da taşrada halk üzerinde daha çok tekel-dışı kesimlerin etkinliği vardır ve bu ittifakın kopmasıyla, bu ilişkiler yoluyla elde edilen iktidar etkinliğini kaybetme durumunun

(*) Akt: D.AVCIOĞLU, Türkiye'nin Düzeni, c.2, s.1068

ortaya çıkması, tekelci burjuva kesimlerini askeri darbe tercihine yöneltiyordu. Tekelci burjuvazinin bu darbe eğilimi, işbirliği içinde bulunduğu emperyalist tekellerin ve ABD emperyalizminin tercihi ile birleşerek 12 Mart'ı gündeme getiren en önemli etkenlerden birini oluşturmuştur.

Türkiye'de emperyalizmin ve egemen sınıfların 12 Mart'ta bir askeri darbeye yönelmelerinde kuşkusuz ki, 1965 sonrasında gelişen devrimci muhalefeti bu yolla bastırmak ihtiyacı duymalarının da çok önemli bir rolü vardır. Gerçi Türkiye'de gelişen sol muhalefet hareketi, kısa dönemde, egemen sınıflar açısından iktidarlarını tehlikeye düşürebilecek bir boyutta değildi. Ama ABD Emperyalizminin dünya çapındaki tecrübeleri ve geliştirilen ayaklanmaları bastırma kuramları bu şekilde bağımsızlıkçı-anti emperyalist bir doğrultuda gelişen muhalefet hareketlerinin **daha başlangıçta** ezilmesi gereğini ortaya koymaktaydı; ve AP iktidarı eliyle ve hele MHP'li "komandolar" yardımıyla bu işin başarılamayacağı 1970 yılına gelindiğinde yeterince anlaşılmış durumdaydı.

Gerçekten, 1965'lerden sonra gelişen sol muhalefet akımları güçlü bir gelişme potansiyeli taşıyordu. Özellikle anti-emperyalist, anti-Amerikancı bir doğrultuda gelişen devrimci gençlik hareketi DEV-GENÇ'le çok büyük bir etkinlik kazanmıştı. DEV-GENÇ'in özellikle anti-emperyalist eylemleri bütün toplum kesimleri içinde çok büyük yankılar buluyordu. Bu etki öyle büyük boyutlara ulaşmıştı ki, Demirel Hükümeti bile Amerikalıların taleplerini yerine getirmekte zorluk çekiyor; 6. Filo'nun bir süre Türk karasularına gelmemesini Amerikalılardan rica ediyor; ABD'nin, haşhaş ekimini yasaklaması talebini yerine getiremiyordu. DEV-GENÇ halk içinde adeta bir efsane haline getirilmişti. Türkiye'de anti-emperyalist uyanışın ve bu doğrultuda gelişen devrimci mücadelenin önüne geçilmediği takdirde, Türkiye'deki Amerikan çıkarlarının büyük bir tehlike ile yüz yüze geleceği açıkça görülebiliyordu.

Öte yandan işçi ve köylü hareketleri de Türkiye tarihindeki en üst boyutlara ulaşmıştı. Kavel grevinden başlayarak en geniş boyutlara yükselen işçi sınıfı mücadelesi, 15-16 Haziran ile doruğuna ulaşırken, DİSK bu mücadelenin örgütsel ifadesi olarak ortaya çıkmıştı. 12 Mart'tan önceki yıllarda işçilerin mücadelesini bastırmak için yapılan

baskı ve saldırılar sırasında: işçi Satılmış Tepe, işçi Mehmet Çavdar, işçi Şerif Aygün, işçi Yaşar Yıldırım, işçi Mustafa Baylan, işçi Mehmet Kıdak, sendikacı Necmettin Giritlioğlu, sendikacı Hıdır Altınay hayatlarını kaybetmişlerdi.

Aynı dönemde köylü hareketleri de geniş boyutlara ulaşmıştı. Küçük üreticilerin, ürünlerinin daha adil bir şekilde değerlendirilmesi, kredi vb. talepleri için yaptıkları miting ve yürüyüşler, topraksız köylülerin toprak talepleri etrafındaki eylemleri ve toprak işgalleri Anadolu'nun her tarafını kaplamıştı.

Aynı dinamizm, aynı canlılık toplumun her kesiminde görülüyordu. Memurlar, öğretmenler, hatta toplum polisleri bile yürüyüş ve mitingler yapıyor, haklarını arıyor, talepler ileri sürüyorlardı. Hatta valiler, Yargıtay üyesi yüksek yargıçlar bile miting ve yürüyüşler düzenlemişlerdi.

İşte bütün bu toplumsal dinamizm ve büyük uyanış, egemen sınıflar için ezilmesi ve yok edilmesi gereken bir şey olarak görüldü. 12 Mart'ın Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, bu gereksinmeyi "Toplumsal uyanış ekonomik gelişmeyi aştı"(*) diye ifade ediyordu.

Bu durumda, egemen güçlerce toplumsal uyanışın seviyesini ekonomik gelişmenin seviyesine göre geriletmek gerekiyordu ki, bu da toplumsal uyanış hareketlerinin ezilmesini "**gerektiriyordu**".

Bugün, 12 Mart üzerindeki ABD rolü hemen her çevre tarafından açıkça ifade edilir hale gelmiştir. İ.Sabri Çağlayangil'in, "CIA altımızı oymuş" sözünden, Demirel'in, "12 Mart'ta ABD vardır" vb. şeklindeki sözlerine kadar pek çok tanıklık ve belge daha şimdiden ortaya çıkmış durumdadır. İngiltere'de yayınlanan *Daily Telegraph* gazetesinde yayınlanan bir belgede de 12 Mart, CIA'nın dünya çapında gerçekleştirdiği darbeler arasında gösteriliyordu.İ.Sabri Çağlayangil, İran'a yaptığı bir gezi sırasında, (12 Mart'tan kısa bir süre önce) İran Şahı'nın kendisini "CIA'nın askerlere birşeyler yaptıracağını

(*) 12 Mart'ın en güzel açıklaması -özeti- olarak kabul edilen bu sözler, egemen sınıflarımızın herşeyinde olduğu gibi, kaynağını Lerner adındaki bir Amerikalı sosyal bilimcinin "Lerner Kuramı" olarak bilinen görüşlerinden alıyordu ve 12 Mart öncesinde bu görüşleri Türkiye'deki işbirlikçilerine kavratmak için CIA ajanlarının epeyce çalıştıkları anlaşılıyordu.

duyduğunu" söyleyerek uyardığını, İsmail Cem'le yaptığı bir söyleşide anlatıyordu.(*)

Gerek Çağlayangil, gerekse Demirel Amerika'nın 12 Mart'tan önce kendi izledikleri politikalardan hoşnut olmadıklarını, örneğin, haşhaş ekiminin yasaklanması gibi bir takım isteklerini yerine getiremediklerini ifade ediyorlar ve bu nedenle Amerika'nın 12 Mart'ın gerçekleştirilmesini sağladığını söylüyorlar.

Bu anlatılanlarda bir gerçek payı bulunduğunu söylemek mümkündür. Gerçekten de Amerika, 12 Mart öncesinde Demirel Hükümetinden haşhaş ekiminin yasaklanmasını istemiş; ancak halkın tepkisinden çekinen De mirel, ABD'nin bu isteğini yerine getirememişti. Ve Türkiye'de haşhaş ekimi 12 Mart'tan sonra kurulan Erim Hükümeti tarafından yasaklanmıştı.

Ancak bütün bunlardan, AP Hükümetinin ve Demirel'in anti-emperyalist bir tutum ve politika takip ettiği sonucunu çıkarmak söz konusu olamaz. Amerika kendi adamlarını da -gerektiği zaman- harcamaktan (hatta bir dediklerini iki etmeseler bile) hiç çekinmemiştir.

Amerika'nın ve yerli işbirlikçilerinin 12 Mart'tan beklediği,ekonomik gelişmenin ilerisine geçtiğini düşündükleri sosyal uyanışın durdurulması; ekonomik gelişmenin (daha doğrusu tekelci burjuvazinin gelişmesinin) önündeki engellerin temizlenmesi ve bu amaçla gerekli Anayasa değişiklikleriyle yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesiydi.

12 Mart faşizmi bütün bunları yerine getirmeye çalıştı. Elbette 12 Mart'ın ünlü Başbakanı Nihat Erim'in ilk yaptığı, Amerikalı efendilerin acil talebi olan, haşhaş ekiminin yasaklanmasını gerçekleştirmek oldu. 12 Mart'ın hemen arkasından, ordu içindeki muhalif unsurlar tasfiye edildi. Sıkıyönetim ilanı ile birlikte de ünlü balyoz hareketi başlatıldı. Sendikaların faaliyetleri durduruldu, grevler yasaklandı. TİP ve DEV-GENÇ kapatıldı, diğer tüm ilerici derneklerin çalışmaları durduruldu.

12 Mart radyodan Silahlı Kuvvetler adına okutulan ünlü muhtıra ile başlatılmıştır. Muhtıranın okunmasıyla birlikte Demirel hiç bir direnme göstermeksizin, hemen Başbakanlıktan istifa etti. Bu, bir

(*) İsmail CEM, 12 Mart, s.301

ülkenin tüm iktidar yetkileri verilmiş Başbakanının, kendi emrinde olması gereken memurlarına boyun eğmesinden başka birşey değildi. CHP'nin de 12 Mart generallerinin karşısında teslim olması üzerine, geriye bir tek sol muhalefet kalıyordu. (Faşistler zaten 12 Mart ile birlikte, görevlerini tamamladıkları düşüncesiyle ortadan çekilmişlerdi.)

Böylece, 12 Mart'ın karşısında sadece devrimciler kaldı. Ve 12 Mart faşizmi sol muhalefeti ezme görevini rahatlıkla yerine getirmeye başladı: Sıkıyönetim ilan edildi, devrimci gençler, yurtseverler, aydınlar, sanatçılar zindanlara dolduruldu; işkencelerden geçirildi, kurşuna dizildi, asıldı; sol yayınlar yasaklandı, toplatıldı, yakıldı... Anayasa değişiklikleri yapıldı... ve egemen sınıfların, emperyalistlerin "sosyal uyanışı durdurma talebi" bu şekilde gerçekleştirilmeye çalışıldı.

Ancak 12 Mart'ın kendisinden beklenenleri tam sağlayabildiği söylenemez. Başarılabilen en önemli şeylerden biri, sosyalist-devrimci muhalefet akımlarının, devrimci örgütlerin dağıtılmasıdır. Devrimci muhalefet hareketlerinin bütün ileri unsurları zindanlara dolduruldu, işkenceden geçirildi ve bir çoğu vurularak ya da asılarak öldürüldü. Bunun sonucu olarak 1974'ten sonra sol muhalefet içinde uzunca bir dönem dağınıklık egemen oldu.

II. 12 MART'TAN 12 EYLÜL'E

1. CHP-MSP KOALİSYONU DÖNEMİ

12 Mart faşizminin açıkça işçi ve emekçi halk yığınları aleyhine olan uygulamaları toplumda geniş tepkiler uyandırmıştır. Açıkça görülmüştür ki, anarşi ve terör yaygarası arkasında, kazanan hep emperyalistler ve onların ortağı durumundaki tekelciler olmuştur. İşçilerin grevleri yasaklanmış, köylülerin mücadeleleri engellenmiş, pahalılık kat kat artarken, işçilerin, köylülerin, memurların ve tüm yoksul halk kesimlerinin gelirleri sabit tutulmuştur. Bu, onların reel (gerçek) gelirlerinin düşmesi; dolayısıyla bir kat daha yoksullaşmalarından başka bir şey değildi. Bu durum yoksul halk kesimlerinin 12 Mart'a karşı mücadele eden sol düşüncelere yönelmesine yol açmıştır.

İşte, 12 Mart bir yandan devrimci halk muhalefetini ezerek yok etmeye, böylece sosyal uyanışın gelişmesini önlemeye çalışırken,diğer yandan da yarattığı tepkilerle toplumdaki sol muhalefet eğilimlerinin güçlenmesini de kaçınılmaz olarak beraberinde getirmiştir.

Bu muhalefet eğilimi, 12 Mart'tan sonra yapılan ilk seçimlerde B.Ecevit Başkanlığı'nda yeni bir görüntü sağlayan CHP'ye yöneldi ve CHP'nin seçimlerden birinci parti olarak çıkmasında önemli bir rol oynadı.

1973 yılında yapılan seçimlerden sonra ilk hükümet CHP-MSP koalisyonu olarak ortaya çıktı. Egemen sınıf kesimleri arasında meydana gelen çatlama AP, MSP ve DP arasında bir koalisyon oluşturulmasına o gün için olanak tanımıyordu. Bu yüzden ancak uzunca bir çözümsüzlük döneminin arkasından CHP-MSP arasında bir uzlaşma sağlanabildi ve 12 Mart sonrasının ilk hükümeti 26 Ocak 1974'de kuruldu.

CHP-MSP Hükümeti dönemi, Türkiye'nin yüz yüze bulunduğu sorunları çözebilecek, hatta hafifletebilecek bir yapı ve tutarlılığa sahip değildi ve karşılaştığı her sorunda çelişkiler ve bocalamalar gösterdi.

Haşhaş ekimi yasağının kaldırılması hükümetin karşılaştığı

önemli sorunlardan biri olarak ortaya çıktı. Daha önce anlatıldığı üzere ABD, haşhaş ekiminin yasaklanması için Türkiye üzerine çeşitli baskılar uygulamış ve 12 Mart sonrasında Erim hükümeti döneminde bu isteğini sağlamıştı. Yeni hükümet ise 11 Ocak 1974'de haşhaş ekimini serbest bırakacağını açıklamıştı. Buna karşılık ABD, haşhaş ekimi yeniden başlarsa, Türkiye'ye yapılan yardımların kesileceğini açıkladı. Kendi topraklarında haşhaş ekimini yasaklamayan Amerika, Türkiye topraklarında neyin ekilip, neyin ekilemeyeceğine de kendisi karar vermek istiyordu, ve bu olay onun emperyalist çehresinin yeni bir örneğinden başka bir şey değildi. Nitekim, hükümetin deneme ekimlerini başlatması üzerine ABD, 12 Temmuz 1974'de Türkiye'ye "yardımı" kesti. Kıbrıs Olayları nedeniyle Amerika'nın askeri yardımları da durdurmasından sonra, Ekim ayında da hükümet 5 ilde haşhaş ekimini serbest bıraktı.

CHP-MSP koalisyon hükümetinin karşılaştığı ikinci büyük sorun, Kıbrıs konusunda ortaya çıktı. 15 Temmuz 1974'de Amerikancı-faşist Yunan Cuntası'nın desteğiyle Kıbrıs'ta EOKA'cı Samson'a bir darbe yaptırıldı ve Makarios devrildi. Bu hareket, Kıbrıs'ta "Enosis" doğrultusunda atılan bir adımdı. Ecevit'in İngiltere ile birlikte "garantör devlet" sıfatıyla müdahale talebi, İngiltere tarafından kabul edilmedi ve Türkiye, ABD'nin bütün engelleme çabalarına rağmen, 20 Temmuz 1974'de Kıbrıs'a çıkartma yaptı; Adanın bir bölümü iki kademeli bir askeri harekât sonucunda işgal edildi.

Böylece 1964 yılında İnönü Hükümeti tarafından gerçekleştirilmek istendiğinde (Johnson mektubuyla) önlenmiş olan hareket, 10 yıl sonra gerçekleşmiş oluyordu.

Kıbrıs olayı, tıpkı 1964'de olduğu gibi, yine Türkiye-ABD ilişkilerinde önemli bir sorun olarak ortaya çıktı. Müdahalenin hemen ertesinde ABD, Türkiye ve Yunanistan'a yapılan askeri yardımları kestiğini açıkladı. Ancak aynı dönemde Amerika tarafından Yunanistan'a 17 Fantom uçağının verilmiş olması "askeri ambargo" kararının tek yanlı olarak, sadece Türkiye açısından geçerli olduğunu ortaya koyuyordu.

Amerikan ambargosu, CHP-MSP koalisyonunun dağılmasından sonra da uzun süre devam edecek ve Türkiye'deki

ekonomik krizin derinleşmesinde azımsan maması gereken bir rol oynayacaktır. Zamanla sadece bir askeri ambargonun değil, örtülü olarak sürdürülen bir **ekonomik ambargonun** da yürütüldüğü görülüyordu.

Böylece Amerika'nın güdümündeki bir askeri yönetimden (12 Mart döneminden) yeni çıkan Türkiye'de CHP-MSP koalisyon hükümeti, kuruluşunun daha birinci yılı bile dolmadan, karşısında ABD'yi buluyordu. Ortaya çıkan sorunlar Ecevit tarafından çözülemeyecek ve ilerleyen yıllarda giderek yoğunlaşarak Türkiye'yi 12 Eylül'e kadar uzanacak yeni bir bunalıma sürükleyecektir.

Sorunların çözümü (ve ABD'nin dayatmaları) karşısında başarılı bir yönetim gösteremeyen Ecevit, Demokratik Parti'nin erken seçim çağrısından umutlanarak istifa etti. Ancak meclisten bir erken seçim kararı çıkarmayı başaramadı.

Bu, Ecevit'in ilk önemli siyasi başarısızlığı (ya da beceriksizliği) olarak değerlendirilmiştir. Siyaset, bir yönüyle iktidar olanaklarından yararlanma sanatı olarak da ifade edilebilir. Ecevit elinde bulundurduğu iktidar olanağını yeterince değerlendiremeden kolayca terk etmiş; o dönemde aralarında anlaşamayan sağ partilerin yeniden biraraya gelerek MC'yi oluşturabilmelerine olanak sağlamıştır. Milliyetçi Cephe döneminde ise Türkiye, tarihinin en ağır bunalımına doğru sürüklenecektir.

2. 12 MART DÖNEMİNDEN SONRA FAŞİST SALDIRILAR YENİDEN BAŞLATILIYOR

12 Mart döneminde bir yandan devrimci örgütler dağıtılıp yok edilmeye çalışılır, bütün devrimci demokrat kesimler üzerinde en ağır baskılar uygulanırken, faşistlere hiç dokunulmamıştır. Böylece tamamen serbest bırakılan ve meydanı boş bulan faşistler, özellikle okullardaki etkinliklerini artırmaya çalışmışlar, sonraki dönemlerdeki saldırıları için hazırlanma ve örgütlenme olanağı bulmuşlardır.

MHP Genel Merkezi'ndeki Türkeş'in çalışma odasında bulunan ve Türkeş'in kendi el yazısıyla "Ahmet Karabacak'ın raporu, 16.4.1971" notunun düşüldüğü bir belgede, bu konuda çok ilgi çekici

bilgiler bulunmaktadır. Bu raporda, MHP İstanbul örgütlenmesi konusundaki öneriler içinde yer alan şu ifadeler özellikle dikkat çekicidir:

"İSTİHBARAT VE YARDIMCILARI:

(İstanbul İl Organizasyonunun) ağırlık noktası istihbarat olmalıdır. Bunun için de her yerde ve her sahada hareketin meşruiyetine inanmış kişiler bulmak ve onların yardımlarını sağlamak şarttır. (...) Sadece il başkanlarının tanıyacağı kişilerden meydana gelecek bu teşkilat, çalışmaların esasını teşkil etmeli ve bu yönde büyük gayretler harcamalıdır. Gizlilik esası içinde kurulacak bu teşkilat, hayatın bütün sahalarında faaliyet göstermelidir.

SAVUNMA KUVVETLERİ:

Bu kuvvetler **hareketin hızını azaltmak isteyenlere ve harekete zarar verenlere karşı modern ve meşru şehir gerillası nizamı içinde kurulmalıdır. Başkanlarını yalnız il başkanlarının tanıyacağı, birbirlerini tanımayan, 10-15 kişilik yeteri kadar ve şehrin muhtelif yerlerinde kurulmuş kuvvetlerden meydana gelir. Bunların başına iyi yetişmiş em.subay, em.polis veya itimat edilebilecek kişiler getirilir.**

İstanbul'da artacağı sanılan ideolojik ve kuvvete dayanan mücadeleyi üniversite öğrencisinin omuzlarından almak, onun üniversitede yaptığı kavgaya yardımcı olmak gerekmektedir. Mücadele hızlandığı anda askerlik yapmamış ve yaşları 20-25 arasında olan kişilerin (üniversitelilerin) bu kavgayı yürütmeleri imkansızdır." (abç)(*)

Raporda yer alan görüşlerin en çok ilgi çeken bölümleri bunlardır. MHP'nin İstanbul il örgütlenmesi planlanırken, sanki bir savaş örgütlenmesi planlanmaktadır. İstanbul'da yapılacak mücadele için başlarında emekli asker ya da polislerin bulunacağı, **üniversiteli**

(*) MHP VE ÜLKÜCÜ KURULUŞLAR İDDİANAMESİ, s.160-161

olmayan kişilerden oluşacak 10-15 kişilik gerilla timleri kurulacaktır. Bunlar İstanbul'daki "kuvvete dayanan ideolojik"(!) mücadeleyi de yürüteceklerdir!

Öte yandan, ilerki yıllarda Prof.Tütengil'ler, Prof Karafakioğlu'ları, Prof. Doğanay'lar, Doç.B.Cömert'ler, herhalde başlarında emekli asker ya da polislerin bulunduğu, bu "şehir gerillası" timleri tarafından üniversitelerde yürütülen "ideolojik mücadele" sırasında katledilmişlerdir. Örneğin, gazeteci A.İpekçi'yi öldüren M.Ali Ağca verdiği ifadelerde, "kendisinin 10-15 kişilik ayrı bir grup içinde çalıştığını" belirtmişti. 12 Eylül mahkemelerinin diğer önemli görevlerinin (!) yanı sıra, en önemli "hizmetlerinden" biri de bu tür cinayet şebekelerinin, MHP ile ilişkilerinin bulunmadığına ve bireysel suç niteliği taşıdığına da "hükmetmiş" olmasıdır.

Böylece, 12 Mart döneminde, özellikle bazı üniversitelerde ve orta dereceli okullarda etkinliklerini artıran ve örgütlenmelerini geliştirme olanağı bulan MHP'liler, 12 Mart döneminden çıkılır çıkılmaz, öncelikle okullara hakim olmak için atağa geçtiler.

1974 yılında, CHP-MSP koalisyonu döneminde, faşist terör henüz emekleme aşamasındaydı. Önceleri silahlı cinayetlere uzanmayan saldırılar söz konusu oluyordu. Tek tek yakaladıkları solcu öğrencileri tehdit ediyorlar, dövüyorlar; bıçak, şiş ya da zincirlerle yaralıyorlardı. Karşılarındaki sol kesimin örgütsüz ve dağınık olması nedeniyle az sayıda olmalarına rağmen bu yollarla, yani şiddete dayanarak etkinlik sağlayabiliyorlardı. Karşılarındaki sol kesimin örgütlü bir direniş gösterdiği yerlerde ise, silaha başvurmakta tereddüt etmediler. Böylece, 12 Mart sonrasındaki sessizlik, ilk kez faşistlerin saldırılarında patlattıkları silahların sesleriyle bozuldu.

Gazete arşivlerinde rastlanılan ilk silahlı saldırı, 8 Mart 1974 tarihini taşıyor. Bu tarihte İstanbul'un en büyük öğrenci yurdu olan Atatürk Öğrenci Yurdu, dışardan gelen 35 ülkü ocaklı komandonun silahlı saldırısına uğradı.Bu yurda yönelik saldırılar 1974 yılı boyunca birkaç kere daha tekrarlandı; ve bu saldırılarda 24 öğrenci yaralandı. Her seferinde dışardan gelen saldırganların hiçbirisi yakalanmadı ve cezalandırılmadı.

Temmuz ayında faşistlerin silahlı saldırıları Ankara'ya sıçradı. 5 Temmuz günü Ankara'daki ilk silahlı saldırılarında, üniversite seçme

sınavı nedeniyle AİTİA bahçe sinde bildiri dağıtan devrimci gençlerin üzerine ateş açtılar.

Faşist Provokasyonların İlk Örneği

Bu arada, 1974 yılı Mart ayında, Adana'da ilginç bir olay daha yaşanmıştır. Adana'nın Haruniye bucağında orta dereceli iki okula 29 Mart günü, orak-çekiçli bayraklar asıldı. Olayın ilginç yanı, ertesi gün 5 Ülkü Ocaklı öğrencinin olayla ilgili olarak tutuklanmasıydı. Savcı, Düziçi Öğretmen Okulu'ndaki öğretmenleri töhmet altında bırakma amacıyla, Ülkü Ocaklı öğrencilerin orak-çekiçli bayrak asma eylemini gerçekleştirdiklerini açıkladı. Faşistler, anlaşılan daha sonra sık sık başvuracakları provokasyon tertipleme konusunda birileri tarafından eğitilmişlerdi; ama suç delillerini yok etmeyi unutmuşlardı.

İlk Siyasi Cinayetler Faşistler Tarafından İşlendi

12 Mart'tan önce olduğu gibi, 12 Mart döneminden sonra da ilk siyasal cinayetler yine faşistler tarafından işlenmiştir. 10 Temmuz 1974'de, İzmit'te Petkim işçi temsilcisi Ümit Tok, faşistler tarafından kurşunlanarak öldürüldü. Bizim, gazete arşivlerinden, ansiklopedilerden ve konuyla ilgili çeşitli resmi ve özel yayınlardan yaptığımız araştırmalardan saptayabildiğimiz kadarıyla, 1974 yılı içinde solcular tarafından öldürülen tek bir sağcı ya da faşist bulunmamaktadır. Buna karşılık, aynı sene içerisinde sol görüşlü 4 kişi faşistler tarafından öldürülmüştür. Ümit Tok, 10 Temmuz'da İzmit'te; işçi Mehmet Filiz, 12 Aralık'ta Ankara'da; öğrenci Şahin Aydın 18 Aralık'ta İstanbul'da; işçi Hüseyin Örek, 22 Aralık'ta Adana'da faşistler tarafından vurularak öldürülmüşlerdir.

1975 yılına gelinceye kadar ölen tek bir sağ görüşlü vardır. Ülkü Ocakları üyesi Ali Balseven adındaki bir genç, 29 Mayıs 1973'te Ankara'daki Kurtuluş Parkında kendi arkadaşları tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür. Gazeteler olayın, Ülkü Ocakları arasındaki Şamanist-İslamcı tartışması sonucunda meydana geldiğini yazdı.

Türkiye'deki faşistler önceleri Irkçı-Turancı görüşleri benimsemişlerdi. Bu dönemlerde, MHP'liler arasında Şamanist

eğilimler yaygındı. Turancı-Irkçı eğilimlerin toplum tarafından benimsenmeyeceğinin anlaşılması üzerine faşist hareket, kendisine bir kitle temeli sağlayabilmek amacıyla, şeriatçı, islamcı bir doğrultuya yönelmişti. Halkın dini-islami duygularını istismar etmeye ve Nurculuk-Nakşibendicilik gibi genişçe bir tabanı olan tarikatları kendilerine çekmeye yönelik demagoji ve çalışmalar, özellikle, 1970'lerden sonra faşist hareketin programında önemli bir yer tutmuştur. Böylece, Türkiye'deki faşist hareket, "Türk-İslam Sentezi" denilen şeriatçı-ırkçı kırması bir muhtevaya bürünmüştür. İşte Kurtuluş Parkı'nda, kendi Şamanist arkadaşlarını öldürmeleri olayı, faşistlerin bu kimlik değişiminin getirdiği tartışmalar sırasında meydana geliyordu. Anlaşılan ilk dönemlerdeki Turancı-Şamanist inanışlarını terk etmek istemeyen unsurları "ikna" etmek için bu şekilde, şiddete başvurmak gerekmişti!

Faşist hareketin, bu şekilde dini, bir "siyasi malzeme" olarak kullanmaya ve mezhep ayrılıklarından yararlanmaya yönelmesi, Türkiye'de 1980'lere gelirken, büyük mezhep çatışmalarının yaratılmasında önemli bir rol oynayacaktır.

3. SADİ IRMAK HÜKÜMETİ VE MC'NİN AYAK SESLERİ

Görüldüğü gibi, 1974 yılındaki CHP-MSP Hükümeti döneminde tek yanlı olarak, sadece faşist sağ kesimden kaynaklanan silahlı saldırılar söz konusu olmuştur. Buna rağmen, o dönemde siyasal çatışmalar geniş boyutlara ulaşmış değildi ve siyasal mücadele açısından görünüşte de olsa, nispi bir sükunetin egemen olduğunu söylemek mümkündü.

Şiddetin bir siyasal mücadele aracı olarak yaygınlaşması, daha çok, CHP-MSP Hükümeti'nin istifasından sonra gündeme gelmiştir.

Ecevit Başbakanlıktan ayrıldıktan sonra erken seçimi hedefleyen bir hükümet kurma olanağı bulamadı. Daha önce erken seçim isteyen Bozbeyli'nin Demokratik Parti'si içinde bir grup, CHP ile birlikte kurulacak bir erken seçim hükümetine karşı çıkmıştı. Demirel'in de hükümet kurma girişimi başarısızlıkla sonuçlandıktan sonra 17 Kasım

1974'te Prof. Sadi Irmak, hükümeti kurmakla görevlendirildi. Türkiye 4 ay kadar, Meclis'ten güvenoyu alamayan ve alamayacağı belli olan bu hükümet tarafından yönetildi.

Bu 4 aylık süre adeta MC'nin kuruluşunun hazırlandığı bir dönem oldu. Daha Ecevit'in istifasının hemen arkasından, Demirel, Aralık 1974'te sola karşı olan diğer partilere (MSP, MHP ve DP) birer mektup gönderdi ve ortak bir hükümet kurulmasını önerdi. Demokratik Parti, Demirel'in başında bulunduğu bir hükümete karşı çıkarken; Demirel, Erbakan, Türkeş ve Feyzioğlu, 18 Aralık 1974'te bir Milliyetçi Cephe (MC) kurduklarını açıkladılar.

Karşılaşılan siyasi krizi aşmak için egemen sınıfların bu sağ partileri biraraya getirmekten başka bir yolları, o gün için bulunmuyordu. 12 Mart'tan yeni çıkılmıştı ve bir askeri darbeyi "makul" hale getirebilecek hiç bir sebep yoktu.

Aralarında büyük çıkar kavgaları bulunan sağ partileri biraraya getirmek de hiç kolay değildi. Onları ancak ve ancak ortak çıkarların topyekün tehlikeye düşmesi, bir başka ifadeyle bir sol (ya da komünizm) umacısı biraraya getirebilirdi. Oysa, o günün nisbeten yumuşak siyasi ortamında ve hele bütün devrimci örgütlerin 12 Mart sonrasının dağınıklığı ve örgütsüzlüğü içinde bulundukları bir durumda böyle bir tehlikenin varlığını inandırıcı hale getirmek hiç mümkün değildi. Bunun sağlanabilmesi için toplumda sağ-sol kutuplaşmasının keskinleşmesi gerekiyordu. Bu nedenle Demirel hergün bir anti-komünizm yaygarasıyla TV'den görünmeye başladı. Demirel bütün sağ güçleri etrafında toparlayabilmek için CHP'lileri de hedef gösteren bir anti-komünizm bayrağı açmıştı.

Ve tam bu noktada, sanki düğmeye basılmış gibi, MHP'liler tarafından siyasal şiddetin yaygınlaştırılmaya başlandığı görüldü. Toplumdaki siyasal gerilimi artırmak ve sağ-sol kutuplaşmasını keskinleştirmek amacıyla, doğrudan CHP'lilere de yönelen silahlı saldırı ve eylemler gündeme getiriliyordu.

MC'nin kurulmasından önceki sadece 4 aylık Sadi Irmak Hükümeti döneminde MHP'li faşistlerin silahlı saldırıları sonucunda; 8'i sol görüşlü olmak üzere toplam 9 kişi öldürülmüştü.

Demirel'in sağ partileri birleştirebilme amacıyla yükselttiği savaş çığlıkları, patlayan silahlar, öldürülen insanlar ve bütün yurt

satınına yayılmaya başlayan siyasal şiddet; bütün bunlar MC'nin ayak sesleriydi; ve 1973 seçimlerinin galibi, TBMM'nin en büyük partisi CHP'nin Genel Başkanı, "müstafi" Başbakan B.Ecevit, bütün bu gelişmeleri izlemekten başka hiçbir şey yapamıyordu...

4. MİLLİYETÇİ CEPHE'YE DOĞRU TIRMANAN ŞİDDET

8 Kasım 1974'te Ülkü Ocaklı komandolar ODTÜ ve Hacettepe Üniversitesine karşı silahlı saldırılar düzenlediler.

> "8 Kasım günü Ankara'daki ODTÜ otobüs duraklarını tutarak öğrencileri okula göndermediler; ve okula gitmek isteyenleri dövdüler. Aynı anda ODTÜ kampüsü dışardan minibüslerle getirilen kalabalık silahlı bir grup tarafından basıldı. Saldırganlar önce telefon santralını ele geçirerek, memurları silah tehditiyle rehin alarak bağladılar. Arkasından yurtlardan fakültelere gelmekte olan öğrencilerin üzerine silah ve dinamitlerle saldırdılar. Saldırı sırasında 3 öğrenci ağır yaralandı. Faşistlerin bu silahlı ve dinamitli işgal teşebbüsü, öğrencilerin direnmeleri üzerine başarısızlıkla sonuçlandı. Saldırganlardan Ankara Ülkü Ocakları Başkanı Ergin Bayramcı silahıyla birlikte yakalandı. Ülkü Ocakları Genel Başkanı Muharrem Şemsek ise, baskın sonrasında kaçarken kimliğini düşürdü ve daha sonra saldırı suçundan tutuklandı. Aynı gün, Hacettepe Üniversitesi'ne yapılan benzer bir silahlı saldırı sonucunda da çok sayıda öğrenci yaralandı. İstanbul'da ise, Kasım ayında Atatürk Öğrenci Sitesi'nde bu kez CHP'li öğrencilere saldırdılar ve 2 öğrenciyi bıçaklayarak yaraladılar. Yıldız Akademisi'ne yapılan silahlı baskın sonucunda ise okulda çatışmalar çıktı."

18 Aralık günü ise, 12 Mart dönemi sonrasının ilk öğrenci cinayeti işlendi. Yıldız D.M.M.Akademisi öğrencisi İYÖKD (İstanbul Yüksek Öğrenim Kültür Derneği) Yönetim Kurulu üyesi Şahin Aydın, Beşiktaş'taki otobüs durağında faşistler tarafından bıçaklanarak öldürüldü. İki gün sonra ise, bu kez Adana'da CHP mitinginden dönen Hüseyin Örek isimli bir işçi, MHP binası önünde bıçaklandı ve 17 gün sonra öldü.

16 Ocak 1975'te İstanbul'da faşistler gruplar halinde şehrin çeşitli yerlerinde olaylar çıkardılar; İTÜ öğrencileri faşist saldırıyı gazetelere şöyle anlatmışlardı:

> "Sayıları Teknik Üniversite öğrencilerine oranla çok az olan fakat polisin müdahale etmediği silahlı bir grup komando saat 11.00 sıralarında Taşkışla'ya gelerek arkadaşlarımıza sataşmaya ve laf atmaya başlamışlardır. Aynı kişiler kendilerini kapıdan girerek seyreden polisin gözleri önünde sataşmalarını artırarak tek tek yakaladıkları arkadaşlarımızı dövmüşlerdir. Daha sonra da polis, kavga çıktığı gerekçesiyle arkadaşlarımızı toplayarak götürmüştür. Aynı tür sataşma, kavga ve arkadaşlarımızın götürülmesi gün boyunca birkaç kez tekrarlanmıştır. Derslerden çıkan ve okulu terk etmeyen arkadaşlarımız, öğretim üyelerini çağırarak, polisin, komandoların tek tek gösterdiği arkadaşlarımızı toplaması olayını izletmişlerdir. Sahneye konan oyun açıktır. Bizi zorla çatışmanın içine sokmaya çalışmaktadırlar."
>
> İTÜ'deki olaylara neden olan 100 kişilik bir faşist grup, saat 16.30-17.00 sıralarında İstiklal Caddesine doğru yürüdü ve cadde boyunca kitapçı dükkanlarına ve seyyar kitapçılara baskın yaptılar, kitapları yırtıp parçalayarak, sergileri dağıttılar. Polis bu baskınlara da seyirci kaldı. Daha sonra Aksaray'a gelerek, burada da sol yayınların satıldığı kitap sergilerini tahrip ettiler. Aksaray'daki İTİA'ya bağlı Gazetecilik Yüksek Okulu kantinine de silahlı baskın düzenlediler. Olay yerine gelen toplum polisleri baskın yapan komandoları soruşturmadan, saldırıya uğrayan öğrencilerden 10 kadarını alarak götürdü.

Faşist saldırılar bu şekilde sonraki yıllarda da yurdun değişik yerlerinde sürdü gitti. Önce faşistler saldırıyorlar, sonra polisler olay yerine geliyor, saldıranları değil, saldırıya uğrayanları yakalıyordu. Çoğu yerde, İTÜ'deki olayda olduğu gibi polisler ve faşistler tam bir işbirliği içinde çalıştılar.

Ocak ayının sonlarına doğru 2 devrimci öğrenci daha arka arkasına öldürüldü. Önce, 20 Ocak'ta Ankara'da devrimci öğrenci Veli Yıldırım, Turizm Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu kantininde başına demir çubuk vurularak öldürüldü. Arkasından İstanbul'da Vatan Mühendislik Yüksek Okulu 2. sınıf öğrencisi Kerim Yaman yine faşistler tarafından öldürüldü.

23 Ocak sabahı, İstanbul'da faşistler Vatan Mühendislik Yüksek Okulu'na baskın yaparak işgal ettiler. Kalabalık bir grup halinde okul kantinine yerleşen faşistler, 'boykot var' panosu astılar, kantincinin satış yapmasını önlediler ve kantinciden 10 bin lira haraç istediler. Öğrenciler kantine inmediği için sabah bir olay çıkmadı. Ancak öğleden sonra okuldaki faşistlerin sayısı artmaya başladı. Öğrenciler sonraki gelişmeleri gazetecilere şöyle anlatmıştı: "Durumumuzun güvenilir olmadığını görerek okulu terk etmeyi kararlaştırdık. Devrimci olarak tanınan arkadaşlar birkaç kişilik gruplar halinde okuldan ayrılmaya başladı. Ancak içerdekilerin dışında bir grup komando da okulun dışında mevzilenmişti. Çıkanları görünce ateş açmaya başladılar. Herkes bir yana kaçıyordu. Komandolar ise, silah atmaya devam ederek kaçanları kovalıyordu."

Okulun arka tarafındaki, Polis Evlerinde oturan ve olayları evinden izleyen bir polis memuru, gördüklerini gazetecilere şöyle anlatmıştı: "Silah sesleri üzerine pencereye koştum. 11-15 kişi silah atarak önden kaçanları kovalıyorlardı. İkisinin vurularak yere düştüklerini gördüm. Sonra silahlı olanlar uzaklaştılar. Etraftan koşanlar yaralıları hastaneye kaldırdılar. Yerde pek çok mermi kovanı kalmıştı."

Vatan Mühendislik Makina Bölümü 2. sınıf Öğrencisi Kerim Yaman işte böyle öldürülmüştü.

Bu aylarda faşistler kalabalık toplulukları da kurşunlamaya başladılar. Kitlelere,toplantılara,yürüyüşlere, mitinglere yönelik saldırıları, yeni ve yaygın eylem biçimleri oldu.3 Şubat günü Malatya'da "Faşizmi Protesto"yürüyüşüne saldırdılar. Saldırıya polis de eşlik etmişti. 8 Şubat'ta Elazığ'da da yine bir mitinge saldırmaları sonucu 47 kişi yaralandı.

TÖB-DER Toplantılarına Yurt Çapında Saldırılar

TÖB-DER 15 Ocak 1975'te 52 ilde "Hayat Pahalılığını ve Faşizmi Protesto" toplantıları düzenledi. Muş, Malatya, Tokat, Amasya, Kahramanmaraş, Adıyaman'da toplantılar faşistlerin kışkırttığı kalabalık toplulukların saldırısına uğradı. TÖB-DER ve CHP binaları, sol eğilimli kişilere ait işyerleri tahrip edildi; yüzlerce işyeri yağmalandı ve bu arada çıkan çatışmalarda 35 kadar insan yaralandı, bir kişi öldü.

Malatya'da TÖB-DER'in toplantısının basılmasından sonra kışkırtılmış bir gerici topluluk yürüyüşe geçti. Bu arada Vali Konağı taşa tutuldu. Saldırganlar daha sonra sol eğilimli kişilere ait bazı işyerlerini ve gazete bayilerini tahrip ettiler, sinema afişleri ile kitapları yaktılar. "Müslüman Türkiye" diye bağıran saldırganların taşkınlıklarını sürdürmesi üzerine Vali, askeri birliklerden yardım istedi. Olay sırasında 7 kişi yaralandı.

Amasya'da toplantının yapıldığı dernek binası İmam Hatip Okulu öğrencileri tarafından taşlandı. Taşova ilçesinde ise, TÖB-DER'in toplantısına katılan banka memuru **Adnan Baykal**, saldırganlar tarafından sopa, taş ve zincirlerle linç edilerek öldürüldü.

Tokat'ta, kışkırtılmış bir kalabalıkla birlikte faşistler toplantının yapıldığı sinema binasını önce taşa tuttular, sonra benzinli paçavralarla ateşe vermek istediler. Bir İmam Hatip Okulu öğretmeni, binayı yakmak isteyenleri durdurmak isterken dövüldü. Saldırganlar öğretmeni öldü zannıyla bıraktılar. Sinema salonunun benzinli paçavralarla ateş aldığı sırada, Amasya'dan askeri birlikler yetişerek, içerdekileri kurtardı. Olaylara polisler seyirci kaldı, müdahale etmelerini isteyenlere "Bizim cop kullanmaya bile yetkimiz yok" cevabını verdiler. Sinema sahibinin arabası polislerin gözü önünde ateşe verildi. CHP il başkanı'nın ve bazı CHP'lilerin işyerleri tahrip edildi. Akşam saat 20.00'de şehirde sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Kahramanmaraş'ta toplantının yapıldığı sinema ile CHP binası saldırıya uğradı.

Adıyaman'da toplantının yapıldığı binaya saldırıda bulunmak istendi, ancak saldırganlar polis tarafından dağıtıldı. Gölbaşı ilçesinde ise, toplantının yapıldığı salon 5 saat kuşatma altında tutuldu; taşlandı, TÖB-DER ilçe şube binası ve bir öğretmenin evi de tamamen tahrip edildi, yağmalandı. Öğretmen ve arkadaşları evden, mahallenin kadınları tarafından kaçırıldılar. Başka bir öğretmen baltayla başından,bir şöför orakla karnından ve diğer bir şöför de bıçaklanarak ağır yaralandı. Bir doktorun muayenehanesi taşlarla tahrip edildi. İlçe güvenlik kuvvetleri olaylara seyirci kaldı.

Muş'ta TÖB-DER'ın toplantısının iptal edildiği ilan edildi. Buna rağmen çevre il, ilçe ve köylerden önceden getirilen ve bir kısım şehir halkının da katıldığı bir kalabalık bu toplantıyı protesto için yürüyüşe geçti ve olaylar başladı. Tam bir gerici ayaklanmaya dönüşen izinsiz yürüyüş sırasında TÖB-DER binası, CHP il başkanının yazlıhanesi, CHP il binası ve CHP'li olarak tanınan kişilere ait işyerlerine taş ve sopalarla saldırıda bulundular. Saldırılarda birisi avukat 3 kişi yaralandı.

Bu olayların akla getirdiği pek çok soru vardır:

Nasıl olmuştur da Türkiye'nin dört bir yanında ve aynı anda bu olaylar çıkabilmiştir? Diyelim ki, TÖB-DER'in faşizmi ve hayat pahalılığını protesto toplantısı düzenlemesine bazı vatandaşlar "tepki" gösterdiler(!), ama bu "tepkici" vatandaşların **hepsinin** birden aklına; bu izinli toplantıları basmak, onunla yetinmeyerek CHP binalarına, CHP'lilerin dükkanlarına saldırmak düşüncesi aynı anda nasıl gelmiştir?

Ve tabii, mademki faşist-gerici hareket "komünizme karşı bir reaksiyon"dur(!), neden CHP'lilere, CHP binalarına ve CHP'lilere ait işyerlerine saldırıyorlar? Ve bu binlerce -onbinlerce- insanı Türkiye'nin dört bir yanında aynı düşünceyle, aynı amaçla, aynı hedeflere yöneltenler kimlerdir? Ve amaçları nedir?

Bütün bu ve benzeri soruların karşılığı, bizi tek bir noktaya götürecek ve Türkiye'de sonraki yıllarda giderek yoğunlaşacak olan şiddetin kimler tarafından ne amaçla başlatıldığını, Türkiye'nin bir iç savaş ortamına doğru nasıl sürüklendiğini ortaya koyacaktır.

Olay aslında son derece açık oynanmıştı. Bütün bu saldırıların, bütün ülke sathında yaygınlaştırılan şiddetin tek bir merkezden kaynaklandığı hiçbir şüpheye yer bırakmayacak kadar açıktı. Bunların amaçları da ortadaydı: Türkiye'deki egemen sınıflar, 1970'lere gelirken aralarındaki çıkar çelişmelerinin keskinleşmesi yüzünden parçalanmıştı. Bu yüzden egemen sınıfların dayandıkları geleneksel sağ oylar çeşitli partilere dağılmıştı ve bu, onlar için bir **yönetim bunalımı** yaratıyordu. İşte o günlerde yurt sathında yaygınlaştırılan şiddet, egemen sınıfların yönetim bunalımlarına bir çözüm bulma amacıyla gündeme getirilmişti. Örneğin, DP ile CHP arasındaki bir anlaşmanın önlenebilmesi, bütün sağ partilerin aynı cephede (aralarındaki kavgayı bir yana bırakarak) bir araya gelebilmeleri için tabanda, CHP'yi karşı tarafta bırakan bir kamplaşma gerekliydi. CHP'yi komünist olarak göstermeden de bunu yapamazlardı. Bu amaçla bütün ülke sathında düğmeye basmış gibi saldırılar başlattılar; bu amaçla her yerde CHP'lilere, CHP binalarına, CHP'lilerin işyerlerine "Müslüman Türkiye","Kahrolsun Komünistler" çığlıklarıy-

la saldırdılar. Geleneksel sağ kesimle, CHP'nin de içinde yer aldığı sol kesim arasında yaratılan bir kutuplaşma ve gerginlik, tekelci burjuvazinin ve ABD Emperyalizminin karşı karşıya bulundukları yönetim krizini çözmeleri için uygun bir siyasal zemin yarattı. Demirel'in sağ partileri birleştirerek MC'yi kurabilmesi böyle bir ortam içinde mümkün oldu.

Özetle, yaratılan şiddet, MC'nin harcını oluşturuyordu.

Öte yandan, hızla yaygınlaştırılan bu faşist terör eylemleri siyasal hayata egemen hale gelirken, aynı zamanda bir iç savaş ortamı da yavaş yavaş oluşmaya başlıyordu. TÖB-DER toplantıları vesilesiyle yaygın saldırıların sahnelendiği Malatya, Adıyaman, K.Maraş, Amasya ve Tokat vb. illerin, Alevi-Sünni kesimlerin bir arada bulunduğu bölgeler olması dikkat çekicidir. Buralarda çıkan olaylar adeta daha sonra Maraş ve Çorum'da en üst boyutlarına ulaşacak olan faşist katliamların küçük birer örneği gibidir.

Bu tür saldırılar ve olaylar, MC'nin kuruluşuna kadar sürdü. Örneğin:

> 20 Şubat'ta Erzincan'da solcuların düzenlediği bir mitinge katılan 5 bin kişilik halk topluluğu faşistlerin saldırısına uğradı. Çıkan çatışma, faşistlerin kışkırtmasıyla kısa sürede mezhep çatışmasına dönüştü, yüze yakın iş yeri tahrip ve talan edildi. Olaylar sırasında bir çocuk faşistler tarafından kurşunlanarak öldürüldü ve 40 kişi yaralandı. Olaylar ertesi gün de sürdü.

Mart ayında Demirel tarafından MC'nin kurulmasına kadar, yukardakilere benzeyen çok sayıda olay meydana geldi. 12 Mart dönemi sonrasında CHP-MSP Hükümetlerinden MC'nin kuruluşuna kadar geçen dönemdeki siyasal olaylarda toplam 14 kişinin hayatını kaybettiği belirlenmiştir. Bunların 10'u sol görüşlüdür. Aynı dönemde tek bir sağcı ölmemiştir. Bir başka ifadeyle, aynı dönem içinde faşistlerin 10 sol görüşlü yurttaşımızı ve bir çocuğu öldürmelerine karşılık,solcular tek bir sağcıyı öldürmemişlerdir.

MC'nin kurulmasından önceki siyasi tablo budur.

5. MİLLİYETÇİ CEPHE

Mart ayında Demirel, hükümeti kurmakla görevlendirildi. 1970'de, 12 Mart öncesinde AP'den büyük gürültülerle ayrılan milletvekilleri tarafından kurulmuş olan DP, Demirel ile birlikte bir hükümet kurmaya yanaşmıyordu. Bu yüzden sağ partilerden oluşacak bir MC hükümetinin kurulabilmesi için, DP'nin dağıtılması gerekti. 28 Mart'ta, aralarında Sadettin Bilgiç ve Bayar'ın kızı N.Gürsoy'un da bulunduğu, 9 milletvekili DP'den istifa etti ve Demirel, tekelci burjuvazinin ve ABD'nin de yardımlarıyla 31 Mart 1975'te ilk Milliyetçi Cephe Hükümetini kurdu.

Böylece Ecevit Hükümetinin istifasından beri yaşanan hükümet krizi çözümlenmiş oluyordu.

Ancak, MC Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu sorunları çözmek bir yana, iyice içinden çıkılmaz bir duruma getirmekten başka bir şey yapamayacaktı.

O günlerde Devrimci Gençlik Dergisi,MC'nin kuruluşunu şöyle değerlendiriyordu:

> "Milliyetçi Cephe ortaklığı çelişmeli bir ittifaka dayanıyor. Onların arkasında gerçekte önemli çıkar çatışmaları vardır. Bu çıkar çatışmalarına rağmen bu ittifak, 'Komünizm tehlikesi' gibi bir heyula yaratılması sayesinde kurulabilmiştir. (MC'nin oluşturduğu dönem hatırlansın. Ecevit'in hükümetten ayrılmasından sonra, komandoların ülke çapında saldırıya geçtikleri; ayrıca CHP toplantılarına da beklenmedik şekilde saldırılarda bulundukları görülmüştü. Bu saldırıların en önemli amacı, burjuvazinin ve diğer gerici sınıfların bir 'sol tehlike' korkusuna kapılmalarını sağlamaktı. Bu suretle 1970'lere gelirken parçalanmış bulunan geleneksel gerici ittifak geçici bir uzlaşma ile biraraya geldi). Bugün proletaryanın bir iktidar alternatifi oluşturamadığı bir dönemde bu 'büyük korku' CHP'nin dahi bir 'sol' düşman olarak gösterilmesi ile sağlanabilmektedir. Apaçık ortadadır ki, bugünkü cephe ortaklığının en önemli varlık şartlarından bir tanesi, faşist terörle sağlanan sertleşme ortamıdır. Bu cephe, tıpkı bir vampir gibi kan içmeden yaşayamaz."(*)

(*) Devrimci Gençlik, Sayı:12

Ekonomik alanda,12 Mart sırasında başta grev ve toplu sözleşme hakları fiilen ortadan kaldırılan işçiler olmak üzere, tüm emekçi kesimlerin ağır bir sömürü altında tutulmasıyla elde edilen kısmi rahatlama artık sona ermişti ve eldeki döviz stokları ABD Ambargosunun da etkisiyle süratle erimeye başlamıştı.Ekonominin üretimi sürdürebilmesi ve vadesi gelen eski borçların ödenebilmesi için gerekli dış borçlanmanın sağlanmasında (askeri ambargonun yanı sıra uygulanan örtülü ekonomik ambargonun da etkisiyle) büyük güçlüklerle karşılaşılıyordu. Demirel, sonraları o dönemlerde ellerindeki tarım ürünleri stoklarının dışarıya satılmasının bile ABD tarafından el altından engellendiğinden yakınmıştı. Türkiye üzerindeki emperyalist kıskaç gittikçe sıkılaştırılıyor, Demirel Hükümeti dış kaynak gereksinimini yüksek faizli, kısa vadeli borçlanmalar yoluyla karşılayarak, ekonomiyi ayakta tutmaya çalışıyordu. Türkiye ekonomisinin sorunlarına köklü çözümler getirmek bir yana, kısa süre içinde Türkiye'yi "70 Cent'e muhtaç" hale getiren bu ekonomi politikaları içinde en önemli konulardan biri DÇM uygulamalarıdır.

DÇM,(Dövize Çevrilebilir Mevduat) Türkiye'deki bankalarda içerden ya da dışardan açılabilecek bir tür döviz hesabıydı. Dışarıdan dövizi gönderecek olanlara ve bunları içerde kullanacak olan özel şirketlere ve kişilere büyük kârlar sağladığı için yabancı ekonomilerden içeriye bir döviz akışı sağlıyordu.

DÇM uygulamaları, MC kurulur kurulmaz hükümetin karşısına dikilen IMF'nin (zamlara ve devalüasyona dayalı) artık bilinen dayatmaları karşısında, döviz sorununu kısa vadeli olarak çözebilme amacıyla başvurulan bir yoldu.

DÇM'lerden yararlanan belirli tekelci çevrelere çok büyük kârlar sağlayan bu uygulama, hesapsız kitapsız, sınırsız bir dış borçlanma olarak ortaya çıkmış, Türkiye'nin dışa bağımlılığı artarken, halkın sırtına da büyük ve yeni bir külfet daha yüklenmiştir.

> "Uluslararası mali kuruluşlar DÇM'ler yoluyla kredi göndermiş, bu kredilerle Türkiye mal satın almıştır. Yani, uluslararası kuruluşlar, uluslararası firmaların Türkiye'ye mal göndermelerini kolaylaştırmışlar ve "ithal ikamesi" yaratılmasını önlemişlerdir. Hem de, Türkiye'yi borçlu kılarak.(...)
>
> DÇM yoluyla sağlanan kredilerin belli bir alana

yöneltilmesi için herhangi bir kural bulunmadığından DÇM kredileri genellikle ticarette ve işletmelerde kullanılmış, yatırıma dönüşmemiştir. Zaten onun için de önemli bir fiyat artışı kaynağı oluşturmuştur.(...)

Ülke ekonomisinde DÇM politikası egemen hale gelmiştir. DÇM'lerin % 90'ı yurt dışında oturan kişilerce açılmış, bunlara faiz olarak yılda 90 milyon dolar ödenmiştir. İşçi dövizlerinin yurda çekilmesi amaçlanarak girişilen DÇM hesaplarından sadece % 10'unun işçilere açıldığı saptanmıştır.

DÇM'lerin % 70'inin üç bankada (Akbank, Yapı ve Kredi Bankası, İş Bankası) toplandığı, kalan % 30'un da 19 bankada toplandığı sağlanan bilgilerdendir."(*)

Kısacası, Türkiye için, DÇM'ler yeni bir borç tuzağıydı. Bu nedenle emperyalist ülkeler ve uluslararası bankalar tarafından sevinçle karşılanmış, *Institutional Invester* dergisi bu haberi sermaye dünyasına **"Türkiye armağan dağıtıyor"** diye duyurmuştu.

Evet, MC dünyanın ve Türkiye'nin efendilerine, büyük tekellere armağanlar dağıtıyordu ve bedelini de Türkiye'nin yoksul halkı ödüyordu.

MC politikalarının toplumsal muhalefetin yükselmesine yol açması kaçınılmaz bir şeydi. Nitekim 12 Mart'ta bastırılmaya çalışılan toplumsal muhalefet, MC döneminde yeniden yükselmeye başladı.MC'nin sol muhalefet karşısındaki politikası ise, daha başından belliydi. MC kurulurken, mecliste 3 üyesi bulunan MHP'ye iki bakanlık verilmişti. Bu, MC'nin gelişen sol muhalefeti bastırmak ve ayakta kalabilmek için resmi baskı uygulamalarının yanı sıra, faşist terör hareketlerine de dayanacağını ortaya koyuyordu.

Böylece, MC daha başlangıcında Türkiye'yi kaçınılmaz olarak bir iç savaşa sürükleyecek bir politika benimsemiş oluyordu. Faşist terör eylemleri dalga dalga bütün yurt sathına yayıldı. MHP, MC politikalarından yararlanarak, başta üniversiteler olmak üzere, bütün eğitim kurumlarını, devlet işletmelerini ele geçirmeye; bütün Türkiye'yi faşistleştirmeye çalışıyordu. MC döneminde faşist teröre dayalı yayılma politikası resmi devlet görevlerinin başına MHP yanlısı kişilerin getirilmesiyle adeta resmi bir devlet politikası olarak

(*) Y.DOĞAN, IMF Kıskacında Türkiye, s. 133-134.

yürütülmüştür. Faşist terör çeteleri, solcu,ilerici, demokrat kesimlere karşı devletin resmi güçlerinin "koruması ve kollaması" altında saldırıya geçerken, MC Türkiye'nin üstüne bir kâbus gibi çöküyordu.

6. 1975 YILINDA FAŞİST TERÖR TÜM YURDA YAYILMAYA BAŞLADI

1975 Nisan ayında MC'nin kurulmasıyla birlikte faşist terör hareketlerinin bütün yurt sathına yayılmaya başladığı görüldü. 1974 yılında siyasal çatışma ve saldırılar yalnızca 6 ilde görülürken, MC'nin kurulmasıyla birlikte bu sayı 23 ile çıktı.

Nisan ayında Erzurum TÖB-DER Başkanı yedi yerinden bıçaklandı. İstanbul'da Vezneciler Site Öğrenci Yurdu önünde çatışma çıktı; yurtta çalışan Abdi Gönel isimli işçi, faşistler tarafından öldürüldü. Abdi Gönel'den 4 gün sonra Ankara'da Yükseliş'te öğrencilerin yaptığı boykotu kırmak için saldıran faşistlerin açtığı ateş sonucunda, yoldan geçen Burcu Öztürk adlı çocuk öldü. 5 gün sonra ise, Galatasaray İşletmecilik Yüksek Okulu'nda silahlı çatışma çıktı; biri ağır 5 öğrenci yaralandı.

Mayıs ayında Türk Hukuk Kurumu Başkanı Prof. Muammer Aksoy ve Prof. Uğur Alacakaptan'ın evlerine patlayıcı madde attılar. Bir gün sonra Sivas'ta Hüseyin Esen adında devrimci bir öğretmeni öldürdüler.

Haziran ayında Adapazarı TÖB-DER başkanını kurşunladılar, yanındaki öğretmen Hikmet Demir'i öldürdüler. Bir hafta sonra Hasan Şimşek adlı TÖB-DER'li bir öğretmen Şavşat'da faşistlerce öldürüldü. Erzurum'da "Alpagut Olayı" adlı tiyatro oyununa baskın düzenlediler, 30 kişiyi yaraladılar. 21 Haziran'da Ecevit Gerede'de konuşurken, AP'lilerle MHP'liler dinleyicilere saldırdılar. Koruma polisleri havaya ateş açtı, 3 kişi tabancayla, 20 kişi taş ve sopayla yaralandı. Ecevit, "Hükümet iç savaşı göze aldı" dedi. 2 gün sonra ise, Türkeş'in Diyarbakır'a gelişini protesto eden halkın üzerine polis ateş açtı, halkla polis arasında çatışma çıktı; Diyarbakırlı'lar Türkeş'i şehre sokmadı. Haziran ayı sonunda faşistler İstanbul'da, Fındıkzade'de öğrenci yurtlarına silahlı baskın düzenlediler.

Temmuz ayında, Bursa'da Ülkü Ocakları başkanının da aralarında bulunduğu bir grup faşist, öğrencilere saldırdı ve Ahmet Kırbulak adında bir devrimci öğrenci öldürüldü.

Ağustos ayında Kars'ın Iğdır ilçesinde ayaklanan faşistler 35 dükkanı tahrip ettiler. Kırşehir'de ise, Ahmet Deveci isimli bir öğrenciyi öldürdüler. Konya CHP Merkezi'ne dinamit attılar.

Solcuların İskenderun'dan Adana'ya yaptıkları protesto yürüyüşü sonunda şehre giren 500 kişilik topluluğu kurşunladılar, 2 kişiyi yaraladılar.

Yeni öğrenim yılının başlamasıyla birlikte faşistler ülke çapında azgın bir saldırı kampanyasına giriştiler. Kanlı baskın ve saldırılarıyla bir yandan yeni mevziler elde etmek ve gençlik kitlesi ve halk yığınları arasında etkilerini artırmak peşinde koşarlarken, bir yandan da iktidardaki efendilerinin, I.MC Hükümetinin, anarşiyi önleme bahanesiyle, işçi sınıfına, demokratik ve yurtsever güçlere, tümüyle halka karşı yöneltecekleri baskı ve şiddet politikasına uygun ortam hazırlama görevini yerine getirdiler. Gençlik içinde yeni mevziler elde etmek için saldırdılar. Terör ve zorbalık yollarıyla gençlik ve halk yığınları üzerinde bir korku yaratmaya ve bu korkunun sağladığı teslimiyet sayesinde egemenlik kurmaya ve bu yolla kitle desteği kazanmaya çalıştılar.(*)

Eylül ayında Elazığ'da Ecevit'i bekleyen kalabalığa saldırdılar, 50 kişiyi yaraladılar. Ertesi günü Ali Genç adlı TÖB-DER'li bir öğretmen Bursa-İznik'e bağlı Derbest köyünde faşistler tarafından kurşunlanarak ve bıçaklanarak öldürüldü.

İzmir'de iki CHP Milletvekilini, Basmane meydanında dövdüler. Kırıkkale'de Vehbi Yılmaz adında CHP'li bir işçiyi öldürdüler.

Muğla'da ise, AP'liler yine İbrahim Kocakıran adında CHP'li bir işçiyi, Demirel şehre girerken yolda yazı yazdığı için döverek öldürdüler. Niğde'de çıkan silahlı çatışmada 10 kişi yaralandı, 5 otomobil, 2 kahvehane hasar gördü.

Ekim ayında İzmir'de Tariş'i faşistleştirme çabalarının sonucunda işçilerle faşistler arasında kavga çıktı,bir işçi bıçaklandı. Ankara'da CHP mitinginden sonra polis halka saldırdı, Ayhan Alkan adındaki CHP'li genci kurşunlayarak öldürdü; çıkan çatışmada 15'i polis, 60 kişi yaralandı. İTÜ'de faşistlerle devrimciler arasında meydana gelen silahlı çatışmada 5 öğrenci yaralandı. 5 gün sonra faşistler İTÜ'ye yeniden saldırdılar.

(*) Bkz: Devrimci Gençlik, sayı:2

Kasım ayı başında AP'liler Niğde, Ulukışla CHP yöneticisi İsmet Yücel'i kalbinden şişleyerek öldürdüler. İstanbul'da üniversitenin açılış gününde faşistlerle devrimciler arasında çatışma çıktı.

Erzincan'da faşistlerin kışkırtmasıyla 2 mahalle arasında meydana gelen Alevi-Sünni çatışmasında halk birbirine girdi.

Kasım ayında faşist saldırılar sonucunda meydana gelen çatışmalarda, 12 Mart sonrasında **ilk defa** Ülkü Ocaklı bir gencin öldüğü görülmektedir. 4 Kasım 1975'te Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde faşistlerle sol görüşlü öğrenciler arasında meydana gelen çatışmada Alpaslan Gümüş isimli bir Ülkü Ocaklı öğrenci vurularak öldü. Bu olay, 12 Mart dönemi sonrasında bir sağ görüşlü öğrencinin ölümüyle sonuçlanan ilk olaydır. MC Hükümetinin kuruluşundan sonra bu olaya kadar sol görüşlü 12 kişi öldürülmüştür. 12 Mart döneminden sonra, 1974-1975 yıllarında, CHP-MSP ve Sadi Irmak Hükümeti dönemleriyle beraber ise, toplam olarak, bu olaya kadar sol görüşlü 22 kişi öldürülmüştür. Buna karşı, bu tarihe kadar tek bir sağcı bile, solcular tarafından öldürülmemiştir.

Bu tablo hiç bir tartışma götürmeyecek kadar açıktır. Olayları kimin başlattığı,siyasal mücadeleye şiddeti ilk defa kimin karıştırdığı apaçık ortadadır. 12 Mart öncesindeki tab lo, 12 Mart sonrasında da aynen tekrarlanmıştır. Tıpkı 12 Mart öncesinde olduğu gibi, 12 Mart dönemi sonrasında da sol görüşlü öğrenciler, öğretmenler, işçiler, CHP'liler teker teker silahlı saldırganlar tarafından **tek yanlı saldırılar sonucu** vurulup öldürülmüşlerdir. Bu saldırılara karşı solcular çok uzun bir süre, silahla karşılık vermemişlerdir. Bu gerçek gerici-faşist çevreler tarafından "komünistlerin silahlı eylemlere başlaması üzerine sağcıların kendilerini korumak için silaha başvurdukları" şeklindeki iddiaların tümüyle geçersiz olduğunu ve bu tür iddiaların faşistlerin cinayetlerini örtmek ve makul hale sokmak için geliştirilmiş bir yalan olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

1975 Kasımına doğru ortaya çıkan önemli bir gerçek vardır. Özellikle MC döneminde yoğunlaşıp, yaygınlaşmaya başlayan tek yanlı faşist saldırılar ve bu saldırılar sonucunda onlarca insanın

öldürülmesi, yüzlercesinin vurulup yaralanması, insanların evlerinin-işyerlerinin yakılıp, yıkılıp tahrip edilmesi, yasal -izinli siyasal toplantılarına saldırılması, toplumda derin yankılar uyandırmıştır. Bütün bu olaylar, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde halkın gözleri önünde yaşanmıştır. Bütün bir halka MC tarafından iki seçenek bırakılmıştır: Ya boyun eğip sessizce teslim olacaksınız, ya da vurulup öldürüleceksiniz... MC dışında bir siyasal partiye ya da derneğe mi mensupsunuz: MC politikalarına karşı çıkmayacak, siyasal toplantı düzenlemeyeceksiniz! Aksi takdirde toplantınız basılır, kurşunlanır, iş yeriniz, parti, dernek binalarınız tahrip edilir... Bir okulda öğrenci misiniz: Okuldaki 5-10 faşiste boyun eğeceksiniz; yoksa kurşunu,sopayı yersiniz,okulunuza gidemezsiniz...

Hayatın böyle bir denklemi kabul etmeyeceği, insanların bu faşist teröre boyun eğmeden yaşamanın yolunu arayacağı açıktı. Doğada ve toplumda kendi karşıtını yaratmayan hiçbir şey yoktur.Faşist terör bütün yurt sathına yayıldıkça, vurulan, dövülen, öldürülen,evleri-işyerleri tahrip edilen insanların çevresinde, bu olaya tanık olanlar arasında ve giderek bütün toplum içinde bir karşı koyma ve direnme eğilimi kaçınılmaz olarak gelişmeye başladı. Tek tek okullarına gidemeyen öğrenciler okullarına topluca gidip gelmeye, saldırılara karşı kendi güvenliklerini sağlamanın yollarını aramaya başladılar. İşyerlerinde ve diğer alanlarda da benzer gelişmeler gözlendi.

Faşistlerin bu azgın saldırıları karşısında devrimciler kararlı bir direniş mücadelesinin örgütlenmesini önerdiler. Özellikle saldırıların yoğunlaştığı üniversite ve yüksek okullarda, gençliğin demokratik kitle örgütlerinin önderliğinde en geniş anti-faşist öğrenci kitlesinin faşizmin karşısına dikilebilmesi için çalışmalar yürüttüler. ODTÜ, GEE, İTÜ gibi okullarda, Eğitim Enstitülerinde yapılan boykotlar, öğrencilerin akademik-demokratik hakları için gündeme getirdikleri eylemler, hep faşistlerin saldırılarına uğradı. Güvenlik güçlerinin açık desteğinde yürütülen bu saldırılar karşısında insanların önünde iki seçenek kalıyordu; ya faşist saldırı ve zorbalığa karşı direnmek ve bu

yolla okula gidebilmek, yurtta kalabilmek, sokakta dolaşabilmek ya da faşist saldırganlara boyun eğmek ve teslim olmak. Devrimciler birinci yolu seçerek faşizme karşı en geniş kitlelerin direnişini örgütlemeye çalıştılar. Faşistlerin polis desteğinde başlattıkları ve azgınca sürdürdükleri silahlı saldırılara karşı kendi güvenliklerini sağlamanın tek çıkar yol olduğunu gördüler ve anladılar.

Bu dönemde faşistler tarafından öldürülen her devrimcinin cenazesi de anti- faşist bir gösteriye dönüştü. Türkiye'nin hemen her yerinde gündeme gelen boykotlarla, gösterilerle faşist cinayetler protesto edildi.

Bu gelişmenin sonucu olarak MC'nin kuruluşunun birinci yılı dolmadan, 1975 yılının sonuna doğru, faşistlerin tek yanlı saldırılarının yavaş yavaş **silahlı çatışmalara** yol açmaya başladığı görüldü ve bu çatışmalar MC yönetimi boyunca bütün yurt çapında ve toplumun her kesiminde yayıldı.

ABD Emperyalizmi ve Türkiye'deki işbirlikçileri kendi çıkarlarını ve egemenliklerini koruyabilmek için Türkiye'yi bir iç savaş sürecine böyle soktular.

1975 yılı bu sürecin iyice hızlanmaya başladığını ortaya koyan görüntülerle sona eriyordu.

> Kasım ayında Ege Üniversitesi'nde içinde 100 öğrencinin bulunduğu servis otobüsü faşistler tarafından kurşun yağmuruna tutuldu. 5 Kasım'da faşistler İTÜ'ye karşı silahlı saldırı düzenlediler. Çıkan çatışmada Yaşar Özcivelek adında sağ görüşlü bir öğrenci öldü. 17 Kasım'da, Erzurum'da Münir Çetinkaya adındaki devrimci öğrenci faşistler tarafından vurularak öldürüldü. İstanbul'da, 21 Kasım'da İsmail Tığlı adlı sağ görüşlü öğrenci çıkan çatışmada öldü.
>
> 1 Aralık'ta ise yine İstanbul'da, Şişli'de, Cezmi Yılmaz ve Halit Pelitözü isimli devrimci öğrenciler bir arabadan açılan ateşle herkesin gözü önünde vurularak öldürüldüler. Polis cinayetleri protesto eden öğrencilere ateş açtı.
>
> Malatya'da lise öğrencilerine saldırdılar ,Kazım Göktaş isimli bir devrimci öğrenciyi okulun 3. katından atarak öldürdüler; çıkan çatışmada 18 öğrenci yaralandı. İzmir-Tariş'te yeniden işçilerle faşistler arasında kavga çıktı; 15 kişi yaralandı.

Ankara'da devrimci öğrenci Kenan Dayıoğlu'nu öldürdüler.

Seydişehir Alimünyum Tesisleri'nde de işçilere saldırdılar, işçilerle faşistler arasında çıkan çatışmada bir faşist öldü. Divriği'de meydana gelen olaylarda belediye başkanı ve 4 kişi yaralandı.

1974 yılından 1975'in sonuna kadar geçen 2 yıllık sürede Türkiye'de meydana gelen olaylarda toplam olarak 50 kişi ölmüştü. Gazete ve dergi arşivlerine ve resmi yayınlara göre, bunlardan 28'i sol, 6'sı sağ görüşlüydü. Sol görüşlülerden 25'i faşistler tarafından öldürülmüştü; ve faşist katillerin hemen hiçbiri yakalanmamıştı. Ölen sağ görüşlülerden Mehmet Aytekin Diyarbakır'da polisin açtığı ateş sonucunda; Ekrem Söğüt ise, İstanbul'da Ülkü Ocaklı arkadaşı Yusuf Yaman tarafından vurularak ölmüşlerdir. Diğer 4 sağ görüşlü öğrenci ise, faşistlerin başlattığı silahlı saldırılar sonucu çıkan çatışmalarda ölmüşlerdir. Örneğin, Ankara'da 4 Kasım'da, daha önce aktardığımız Alpaslan Gümüş isimli Ülkü Ocaklı öğrencinin ölümü olayı, Gazi Eğitim Enstitüsü'nün faşistler tarafından işgal edilmesi ve solcu öğrencilerin okula girmelerini engellemeleri üzerine çıkan çatışma sırasında olmuştur. Dikkat çekici bir olay da, ölen sağ görüşlü öğrencinin cenaze törenine Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Nihat Abay ve Öğretmen Okulları Genel Müdürü Ayvaz Gökdemir ile birlikte AP'li Milli Eğitim Bakanı A.Naili Erdem'in de katılmasıydı.

O Milli Eğitim Bakanı ki, o zamana kadar onlarca solcu öğrenci öldürülürken, tek bir üzüntü sözcüğü bile söylememişti. Törende bir konuşma yapan okul müdürü "*Allah'a binlerce şükür ki, bu okul da Anavatan'a kavuştu. Bundan sonra bu okulda milliyetçi öğretmenler yetiştireceğiz*" diye konuşuyordu.

Okul müdürünün konuşması ise MC'nin eğitim politikasını açıkça ortaya çıkarmaktaydı.

7. MC DÖNEMİNDE OKULLARIN, İŞYERLERİNİN VE TÜM DEVLET KURUMLARININ FAŞİSTLEŞTİRİLMESİ ÇABALARI

MC'nin ayakta kalabilmek için her türlü sol muhalefet akımlarına yönelik bir faşist terör politikasına dayanması, en çok MC'nin iki sandalyeli ortağı MHP'nin işine yarıyordu. Devlet içindeki MİT ve KONTR-GERİLLA gibi devlet kurumları tarafından daha başlangıçtan beri Amerikan kaynaklı bir desteğe sahip olan MHP, MC Hükümetinin sağladığı olanaklardan yararlanarak, başta eğitim kurumları olmak üzere, tüm devlet kurumlarını ele geçirmeye yönelik yoğun bir çalışmaya girdi.

MHP'lilerin devlet kurumlarında kilit noktaları ele geçirmeye ve kadrolaşmaya yönelik çalışmaları, bütün devleti ele geçirmeye, bütün Türkiye'yi faşistleştirmeye yönelik siyasi programlarının önemli bir parçasıydı.

Bu çabanın en yoğun olarak gözlendiği kurum Emniyet Örgütü oldu. Daha 12 Mart öncesinden beri Emniyet içinde MHP'nin bir çekirdek kadrosu vardı. 12 Mart sonrasında, özellikle MC döneminde, emniyet içindeki kadrolaşması hızla genişledi; kritik noktalara doğrudan MHP yanlısı kişiler atandı. Yeni alınacak polislerin büyük bir bölümü MHP il merkezlerinin listelerinden seçildi. Böylece Emniyet örgütü içinde MHP en etkili güç halini aldı. Bu sayede MHP'li polislerle faşistler ortak hareket etme olanağı kazandılar. Ve faşist terör hareketlerini çok daha etkin olarak yürütme olanağı buldular. Ve yine bu sayede, faşist terör ve cinayetlerin sorumluları hiç bir koğuşturmaya uğramadan (polis koruması altında!) ellerini kollarını sallayarak dolaşma, yeni saldırılar ve cinayetler işleme olanağı buldular. Bazen de bizzat faşist polislerin kendileri solculara karşı silahlı saldırı ve katliamlar düzenlediler. Faşist terörün 1980 öncesinde, o kadar geniş boyutlara ulaşabilmesinin en önemli sebeplerinden birisi de devletin güvenlik örgütlerinin bu şekildeki destek ve katkısıdır demek yanlış olmayacaktır.

Öte yandan bütün bu gelişmeler, toplumun her alanında olduğu gibi, polisler arasında da kaçınılmaz bir siyasal kutuplaşma yarattı.

Azınlıkta kalan ve faşistlerin saldırı ve cinayetlerine seyirci kalmak istemeyen demokrat nitelikli polisler bile POL-BİR'li faşist polislerin baskı ve saldırılarıyla karşılaştılar; sürüldüler, işlerinden atıldılar.

MHP'lilerin devlet kurumlarını ele geçirme,faşistleştirme çabaları diğer bütün bakanlıklarda ve devlet kurumlarında da benzer şekilde uygulandı. MİT'e ve orduya sızmaya, bütün bakanlık ve devlet dairelerinde yaygın biçimde kadrolaşmaya ve tüm devlet olanaklarından sonuna kadar yararlanmaya çalıştılar. Örneğin, Gümrük ve Tekel Bakanlığı, MHP'nin eline geçince, tüm sınır kapılarına kendi adamlarını yerleştirdiler ve kaçakçılık-komisyonculuk gibi yollardan para kazanma olanağı sağladılar. Faşistlerle silah ve uyuşturucu kaçakçıları arasındaki ilişkiler ise Ağca olayında da görüldüğü gibi, ayrı bir konu olarak incelenebilecek geniş boyutlu bir olay olarak gelişti.

Eğitim Kurumlarını Faşistleştirme Çabaları

Eğitim kurumlarını ele geçirmek, Türkiye'deki faşist hareketin başlangıçtan beri en önemli hedeflerinden birisi olarak ortaya çıktı. MHP yöneticilerinden Nevzat Kösoğlu, 1977 yılında yaptığı bir konuşmada bu konuda şöyle diyordu:

> "İktidarın yolu okullardan geçer. Biz MHP olarak önce okullarda ve devlet dairelerinde kendi kadrolarımızı yetiştirdik. Sayın Genel Başkanımız A.Türkeş'e önce herkes güldü; '3-5 çocukla, gençle mi iktidar olacak dediler.'(...) Ama biz sabırla çalıştık,okullarda ve devlet dairelerinde kadroları ele geçirdik."(*)

MC, faşistlerin bu politikalarını uygulayabilmeleri için geniş olanaklar yaratıyordu. 1975 yılında bütün eğitim enstitülerinin müdürlüklerine MHP'liler tayin edildi. Komando Ayvaz lakaplı Ayvaz Gökdemir, bütün öğretmen yetiştiren kurumların başına getirildi. Bu okullara çoğunlukla yine MHP yanlısı öğretmenler tayin edildi. Sahte sınavlarla Ülkü Ocaklı militanlar yerleştirildi. Böylece eğitim enstitüleri faşist militan yetiştiren yuvalar haline dönüştü. Faşist işgal altındaki bu tür okulların bulunduğu bölgeler, özellikle Anadolu'da

(*) Cumhuriyet, 5.12.1977

siyasal şiddet olaylarının, faşist terör hareketlerinin en yoğun olduğu yerler oldu.

Benzer gelişmeler liseler ve öğretmen okullarında da yaşandı. Her tarafa MHP'liler yerleştirilmeye çalışılırken, öğretmen kitlesi içinde çok büyük bir çoğunluğu oluşturan ilerici demokrat öğretmenler için toplu kıyımlar, sürgünler, işten el çektirmeler gündeme getirildi. Milli Eğitim Bakanlığı ve bakanlığa bağlı bütün daireler, iş takip etmek için bile adım atılamaz hale geldi.

Üniversite ve yüksek okullar öteden beri faşist hare ketin en büyük hedefleri arasındaydı. Bu okullarda faşistler daima çok küçük bir azınlık olarak kalmışlardır. Buna rağmen bu okullardaki devrimci-ilerici öğrencilere polisin destek ve koruması altında saldırılar düzenlemişler; okulları işgal ederek, ilerici-demokrat öğrencilerin okula gelmelerini önlemeye, geri kalan öğrenci kitlesini dayakla korkutarak sindirmeye çalışmışlar; öğrencileri Ülkü Ocaklarına aidat ödemeye, yürüyüş ve toplantılarına katılmaya zorlamışlardır.

Devrimci Yol Davası-DEV-GENÇ Savunmasında somut olaylarla ve ayrıntılı olarak anlatıldığı gibi, örneğin, ADMMA (Yükseliş) gibi, 17 bin öğrencinin çok büyük çoğunluğunun demokrat görüşleri benimsediği bir okul bile, 40-50 faşistle ele geçirilmeye çalışıldı. Önceleri okulu işgal etmeye çalıştılar. Polisin ve okul idaresinin bütün desteğine rağmen, bunu başaramayınca, faşistlerin saldırılarından korunabilmek için okula topluca gidip gelmeye çalışan öğrencilere karşı sayısız silahlı saldırılar düzenlediler; 3 kere öğrencilerin toplu olarak bulundukları yere bomba attılar.

Bir diğer örnek ODTÜ'dir. MC'nin işbaşına gelmesiyle birlikte ODTÜ'ne yeni bir Mütevelli Heyeti atandı. Yeni atanan Mütevelli Heyet, bir anlamda ODTÜ'nin faşistleştirilmesi için başlatılan çalışmaların ilk adımıydı. O güne değin kamuoyunda sağcı-gerici olarak tanınan insanlardan oluşan Mütevelli Heyeti'nin ilk işi, bütün ODTÜ mensuplarının desteğini kazanmış olan Rektör Ilgaz Alyanak'ı görevden almak oldu. Onun yerine faşist bir militan olan Hasan Tan rektör yapılmaya çalışıldı. Ama bir tek Hasan Tan'la ODTÜ'ni faşistleştirebilmek olanaksızdı. ODTÜ öğretim üyeleri Hasan Tan gibi bir insanın rektör olmasını kabullenemezlerdi. ODTÜ öğrencileri arasında faşist militanlar yoktu. O nedenle bütün öğrenciler Hasan

Tan'a karşıydılar. Aynı durum işçiler için de geçerliydi.

Hasan Tan'ın ilk işi 200 faşisti ODTÜ'ne işçi statüsüyle almak oldu. Böylece okul içinde bir "güç" elde etmeyi planladı. Bu "işçiler" eliyle öğretim üyelerine, öğrencilere, işçilere saldırdılar. Hasan Tan'ın rektör olarak atanmasından önce, uzunca bir süredir olaysız bir okul olarak bilinen ODTÜ'de bir anda olaylar yoğunlaştı. Öğrencisi, öğretim üyesi ve işçileriyle birlikte tüm ODTÜ kitlesi dışardan getirilmiş Hasan Tan ve faşist militanlarına karşı örnek ve onurlu bir mücadele yürüttüler. ODTÜ'nin bir faşist yuvası haline getirilmesine izin vermediler. 9 ay süren Hasan Tan döneminde 3 ODTÜ öğrencisi, 2 ODTÜ işçisi öldürüldü; 2'si öğretim üyesi olmak üzere, onlarca ODTÜ'li, faşistlerce yaralandı, öğretim üyelerinin evlerine ve arabalarına 10 kez bombalı saldırı düzenlendi. En son 2 Aralık 1977 günü, faşistler toplu katliama giriştiler; binlerce ODTÜ öğrencisinin üzerine bomba ve silahlarla saldıran işçi kılığındaki faşistler bir öğrenciyi öldürdüler, 50'ye yakın öğrenci ve öğretim üyesini yaraladılar. Jandarmanın gözü önünde meydana gelen bu olaylardan sonra faşist saldırganlar ellerini kollarını sallayarak olay yerinden uzaklaştılar.

Sonuçta ODTÜ'nin faşistleştirmeye karşı direnmesi kazandı. Öğretim üyeleri, işçiler ve öğrenciler örnek bir direniş göstererek, onca faşist saldırı ve katliama karşın teslim olmadılar. Hasan Tan istifa etmek zorunda kaldı. Onun işçi adı altında okula doldurduğu faşist militanlar da ODTÜ'ni terk ederek, bir "işgal kuvveti" gibi, Tariş'in, Aliağa'nın vb. işyerlerinin faşistleştirilmesinde vurucu güç olarak kullanılmak üzere, buralara nakledildiler. Bunların sevkedildikleri yerlerde (örneğin Tariş'te), daha ne marifetler gösterecekleri daha sonra görülecektir.

Tariş, Aliağa, Seydişehir, İsdemir ve Diğerleri

Benzer gelişmeler, İskenderun Demir Çelik Tesisleri (İSDEMİR), Ereğli Demir Çelik Tesisleri (ERDEMİR), Seydişehir Alüminyum Tesisleri, Ataş, Aliağa Rafinerisi ve Tariş gibi büyük çaplı devlet işletmelerinde de gözlendi. Bu işletmelere faşist militanlar yerleştirilerek, faşist hareketin bir kadro kaynağı ve saldırı üssü haline

getirilmeye çalışıldı.

Örneğin Seydişehir'deki Alüminyum tesislerinde Özgür Alüminyum-İş Sendikasının 8600 üyesi vardı. 1974'de faşistlerin denetimindeki bir sendika, Türk-Metal İş şube açtı ve sadece 130 kadar üyeye sahip olabildi. Faşistler ilk iş olarak Özgür Metal-İş'in DİSK'e katılmak üzere düzenlediği toplantıya saldırdılar. İşçilerle, Konya'dan getirilen 2 otobüs dolusu faşist arasında çıkan kavgada, işçiler faşistleri ilçenin dışına kadar kovaladı.

1975 Aralık ayında işçi sendikasının tekrar toplu sözleşme yetkisi almasını önlemek için faşistler yeniden saldırılar düzenleyerek, olaylar çıkardılar. Ankara'dan ilçeye getirilen silahlı bir grupla beraber, faşistler yine işçilere saldırdılar. İşçilerin üzerine rastgele ateş açtılar. Bir çok işçi silahla yaralanırken, saldırgan faşistlerden birisi de vuruldu. Faşistler ilçedeki sendika binası, TÖB-DER ve TÜTED lokalleriyle bazı partilerin binalarını tahrip ettiler. Baştan beri faşistlerle işbirliği yapan polis, olaylara seyirci kaldı. Konya'dan helikopterlerle askeri birlikler getirilerek, fabrika çevresine indirildi. Aynı gün işçi sendikasının yöneticileri tutuklandı. Faşistlerin işletmeyi ele geçirmeye yönelik çabaları daha sonra da sürdü. 1976 yılına gelindiğinde artık işçilerin sendika seçme hakkı yoktu. İşyerinde yalnız faşist sarı sendika vardı. Bu sendikanın işverenle işbirliği sonucu binlerce işçinin işine son verildi. Faşistler hemen her gün sol eğilimli işçilere, öğrencilere saldırarak, işletme içinde ve ilçede terör estirdiler. İşletmedeki bütün işçileri, Ülkü Ocaklarına, MHP'ye aidat (daha doğrusu haraç) vermeye zorladılar. Vermeyenleri, kendilerine karşı çıkanları işten attılar. 1977'ye kadar işletmedeki 8 bin işçi tamamen işten çıkartılmış, yerlerine sağ eğilimli işçiler doldurulmuştu.

Benzer olaylar Aliağa, Ant-Birlik, Tariş vb. işletmelerde de yaşandı. Bütün bu gelişmeler, aynı zamanda 1980'e gelirken büyük Tariş olaylarındaki türden olayların da başlangıcını oluşturuyordu.

Bütün bu faşistleştirme politikalarına karşı ne yapılabilirdi? Okullar, işyerleri, fabrikalar, kısacası bütün bir Türkiye faşist çetelere terk edilebilir miydi? Elbette bu hiçbir devrimcinin, yurtseverin, demokratın düşünemeyeceği bir şey olurdu.

İşte bu dönemde devrimciler, "faşist teröre ve işgallere karşı"

direnilmesini savundular. Devrimci Gençlik dergisinin 5. sayısında bu konuda şu görüşlere yer veriliyordu:

> "Bütün bu katliamların amacı meydanı temizlemek, faşizmin önündeki engelleri ortadan kaldırmak, tüm emekçi halkı eli kolu bağlı, sessiz köleler haline getirmektir. Bütün ülkeyi bir esir kampına çevirmektir.
>
> Onlar katliamları, devletin faşist baskı ve terörünü gündelik bir olay haline getirmek, meşrulaştırmak istiyorlar, bu nedenle bu katliamlar karşısında asla sessiz kalınmamalıdır. Faşizmin cinayetleri karşısında susmak önce faşizme cesaret verir. Sonra ve bundan da önemlisi, faşizmin kitleleri sindirme, pasifize etme amacına hizmet eder. Faşist cinayetler ve saldırılar karşısında korkup sinmek, ölü gibi sessiz durmak, faşizme hizmet eder. Susmak, cinayete ortak olmak demektir.
>
> (...) Bu yüzden bütün yurtseverler, bütün devrimciler ve gerçek demokratlar, tüm emekçi halk her türlü faşist saldırı ve katliamlara sıkılı bir yumruk gibi en aktif bir şekilde karşı çıkmak zorundadırlar."

1976 Olaylarla Başlıyor

1976 yılı, Ocak ayında MC politikaları doğrultusunda faşist terör hareketleriyle başladı.

> İTÜ'ne faşistlerin düzenlediği silahlı saldırı sonucu okulda çatışma çıktı.
>
> Ankara'da ODTÜ servis otobüslerini ve otobüs duraklarındaki öğrencileri Genelkurmay Başkanlığı'nın hemen önünde silahlarla taradılar, yaralanan öğrencilerden Semih Erbek öldü. Aynı gün Emek'teki ODTÜ otobüs durağındaki öğrencilere de ateş açıldı ve bazı öğrenciler yaralandı.
>
> 6 Ocak'ta Hacettepe Üniversitesi Yurdu basıldı. Devrimci öğrenci Şükrü Bulut öldürüldü. Öldürülen öğrencinin cenaze töreninde toplanan binlerce öğrencinin üzerine polis otomatik silahlarla ateş açtı. Burada yaralanan öğrencilerden Nuray Erenler 14 Ocak'ta öldü.
>
> 28 Ocak günü, Mardin'in İdil ilçesi civarında bir mağarada 5 yoksul köylü güvenlik kuvvetlerince öldürüldü. Olay basına asker-kaçakçı çatışması olarak yansıtıldı. Gerçekte öldürülenler kaçakçılık ile ilgisi olmayan 5 yoksul çobandı. Bu arada tutsak alınan bazı köylüler, köy meydanında çırılçıplak soyularak

dolaştırıldı. Orada bulunan öldürülen çobanların karılarına da sarkıntılık yapıldı.

Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesinde faşistlerle bölgesel aşiretler arasında çatışma çıktı; Mustafa Şahpınar adlı köylü faşistler tarafından öldürüldü.

MC, faşist terör üreten bir makinaya dönüşmüştü. 1976'nın Ocak ayı içinde faşist saldırılar sonucunda ve diğer olaylarda 22 kişi ölmüştü. Ölenlerden 12'si sol görüşlü, 3'ü (faşist) sağ görüşlüydü (ki, bunlardan Zeki Yılmaz davadan döndüğü için, Yunus Ceylan ise, kazara faşistlerce öldürülmüştü).

Gelişen olayların önemli bir yönü, polisin adeta faşist terörü tamamlayıcı nitelikteki tutumuydu. Faşistler saldırıyor, arkalarından olay yerine polis geliyor, kaçan saldırganları bırakıp, saldırıya uğrayanları alıp götürüyordu. Polislerle faşistler arasındaki işbirliği gizlenmeye bile gerek görülmüyordu. MC toplumsal muhalefetin canlanmasını önlemek için tam bir terör ortamı yaratmaya çalışıyordu.Ocak ayında güvenlik güçleri 13 kişiyi öldürmüştü. İstanbul'da Zeytinburnu'nda bir ev basılıyor, içerdeki gençlerden biri terörist olduğu gerekçesiyle oracıkta kurşuna diziliyordu. Malatya'da bir bağ evinde kıstırılan 3 genç yine sorgusuz sualsiz kurşunlanarak, bombalanarak öldürülüyordu... Bu ve benzeri olaylarla faşist baskı ve terör gündelik bir olay haline getirilmek isteniyordu.

Bu politikalar sonraki aylarda da, güvenlik kuvvetlerinin pervasızca insanları öldürdüğü, hükümete ve faşist katillere karşı çıkanların yargısız, sorgusuz yöntemlerle infazının yapıldığı bir dönemin içine girildiğini gösteriyordu.

Nitekim, Şubat ayında 13 Ocak'taki faşist saldırı sonucu yaralanan ODTÜ öğrencisi Semih Erbek'in ölümü üzerine yapılan cenaze törenine polis yine ateş açtı; 3 devrimci öğrenciyi yaraladı. Şubat ayı içinde evlatlarının katledilmesine karşı çıkan analar, bu gidişe dur demek için Ankara'da bir miting düzenlenmek istediler. Polis, Aydınlıkevler'de "Evlat Acısına Son" mitingi için bildiri dağıtan Mustafa Sargın adlı öğrenciyi kurşunlayarak öldürdü. MC Hükümeti, anaların "Evlat Acısına Son" demesine bile tahammül edemeyecek bir noktaya gelmişti. Bütün saldırı ve tehditlere rağmen Ankara'da "Evlat Acısına Son" mitingi yapıldı. Polis miting alanına gecekondu bölgelerinden

gelmeye çalışanlara da engel oldu. Miting sonrasında ise, yüzlerce kadın, çocuk ve genç polis tarafından coplandı.

Mart ayı başında Ankara'da faşistler, Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nu ve Hacettepe Üniversitesi'ni işgal ettiler; 1 öğrenciyi silahla yaraladılar.

Eskişehir'de bir faşist çıkan çatışma sonucu öldü.

Faşistler İzmir'de Hüseyin Güzel adlı bir işçiyi öldürdüler. Polis, cenazeyi almak isteyen devrimcilere ateş açtı. İstanbul'da İTÜ öğrencisi Mehmet Ömer'i öldürdüler.

Eskişehir, İzmir ve İstanbul'da yine öğrencilere saldırdılar.

Ankara'da Hacettepe Üniversitesi'nde 2 bin kadar öğrenci kendilerine saldıran faşistlere taş ve sopalarla karşı koydu. Gaziantep'te polis lise öğrencilerine ateş açtı; çıkan çatışmada 5 polis yaralandı.

Erzurum'da Atatürk Üniversitesi içindeki öğrenci yurtlarına sabaha karşı baskın yapan 15-20 faşist ellerindeki demir çubuklarla öğrencileri dövdüler, bir öğrenciyi ağır yaraladılar.

İstanbul'da 3 yüksek okulda faşistler ve devrimci öğrenciler arasında meydana gelen çatışmalarda dinamit lokumları ve bombalar atıldı, 7 öğrenci yaralandı. Yine İstanbul, Ankara ve Erzurum'da öğrencilere saldırdılar.

Ertesi gün, İstanbul'da 3 ayrı okulda silahlı çatışmalar meydana geldi. Trabzon'da ve Ankara DMMA'de Orhan Aydın ve Sami Ovalıoğlu adlarındaki 2 devrimci öğrenciyi öldürdüler, 8 kişiyi yaraladılar. Ertesi gün polis Kızılay'da bu cinayetleri protesto eden öğrencilere ateş açtı.

Sorgun Bilfer ve Ambarlı Santralinde Direniş

Ocak 1976'da Sorgun Bilfer Linyit işletmesinde süregelen baskı, sosyal hak ve ücretleri ödememe, işçi çıkartma, bölgecilik yaratma çabalarına karşı çıkan işçiler direniş başlattı.

18 Ocak günü başlayan olaylar sırasında, halkın da katılmasıyla işçiler hükümet binasını sardılar. Gözaltına alınan sendika başkanının serbest bırakılmasını istediler. Olaylar üzerine Sorgun'a gelen Vali ve Jandarma Komutanı, halktan tepki gördü ve konuşmaları işçilerce engellendi.

TEK Ambarlı Santralı onarım şantiyesinde DİSK-İlerici Yapı-İş'in örgütlenmesi üzerine bu sendikaya üye işçilerin işten

çıkartılmasıyla işçiler direniş başlattı. İşveren direnişçi işçileri işten çıkarttığını ilan etti ve diğer işyerlerinden getirilen 25-30 kişiye jandarma zoruyla işbaşı yaptırdı.

İşveren 12 Mart İstanbul polis şeflerinden ve MİT'çi Ilgız Aykutlu'yu direnişi kırmakla görevlendirdi. İşkenceci Aykutlu, Ülkü Ocakları üyesi 30 kişiyi yanına alarak her gün işyerine götürdü. Jandarmanın yardımıyla işbaşı yaptırdı. Engel olan direnişçi işçileri jandarma her defasında gözaltına aldı. Direnişi sürdüren işçiler bir Murat arabadan açılan ateşle tarandılar. Bütün bunlara rağmen direniş ve grev sürdü.

Saldırılar Gecekondulara Yöneliyor

7 nisan günü 200 silahlı faşist Altındağ Lisesi'ne saldırmaya kalkıştılar; fakat lise öğrencilerinin ve gecekondu halkının karşı koymasıyla selameti üslendikleri Yıldırım Beyazıt Öğrenci Yurdu'na kaçmakta buldular. Daha sonra bu defa polislerin ve panzerlerin desteğinde tekrar mahalleye saldırdılar. Polis halkı evlerine sokmak için zorladıysa da, bunda başarılı olamadı ve saldırganlar Altındağ semtinin sınırına kadar kovalandı. Bu gelişmeler üzerine bölgeye jandarma kuvvetleri getirildi, halkın tepkisi bu yolla bastırılmaya çalışıldı. Faşist saldırılar karşısında büyük bir tepki gösteren halk, akşam saatlerine kadar evlerine girmedi, ancak hava kararmaya başlayınca evlerine çekildi.

Faşistler aynı yöntemle Mart ayında Abidinpaşa gecekondu mahallesini de işgal etmek istediler. Semt lisesine yerleştirdikleri müdür aracılığıyla ilk sızma çabalarına girişen faşistler, bunda başarılı olamayınca diğer semtlerden getirdikleri faşistlerle birlikte toplu halde lise ve civarında saldırılar düzenlediler. Fakat, mahalle halkının karşı koyması sonucu bu çabaları da boşa çıktı. Bu kez de, devrimcilere tek tek pusu kurarak, terör ve baskılarını sürdürmeye çalıştılar. İlk kez 13 Mart tarihinde Ata Yıldırım'ı bu şekilde öldürdüler. Böylece mahallelerde çatışmalar başlamış oldu.

İzmir'in Gültepe mahallesinde ise, hakimiyet kurmaya çalışan faşistlerle mahalle halkı arasında çatışma çıktı. Olay, gazetelerde "Gültepe'de sokak savaşı" manşetleriyle yayınlandı. Faşistler bu

gecekondu semtinde hakimiyet kurmak için önce bir dernek kurmaya kalkıştılar. Ama aradıklarını bulamadılar. Hiç kimse faşistlere rağbet etmedi, aksine bütün gecekondu halkı onlara karşı tavır aldı. Bunun üzerine İzmir'den getirdikleri bir grup başka faşistle birlikte baskı ve terör uygulayarak etkinlik kurmayı denediler. Fakat derneğin açılma girişimleri yine mahalle halkının ısrarlı karşı koymalarıyla karşılaştı. Ve sonuçsuz kaldı. Bunun üzerine bir pazar günü erken saatlerde faşistlerin polis desteğinde "Gültepe harekatı" başladı. Önce polisler açılmak istenen dernek binasının çevresine mevzilendiler. Daha sonra bir kaç araba ile polis korumasında faşistler geldi. Ancak dernek binası çevresine,böyle bir derneği mahallelerinde istemeyen gecekondu halkı da birikti. Sayıları iki bini buldu. Bunun üzerine takviye polis kuvvetleri ve yeni bir grup faşist daha getirildi. Orada bulunan gecekondu halkı, polislerin ve faşistlerin dernek binasına yaklaşmalarına imkan tanımadı.

Böylece, faşist terör şimdi de gecekondu bölgelerine yöneliyordu. Okullar, devlet daireleri ve işyerlerinden sonra büyük şehirlerin gecekondu bölgeleri de faşist hareketin yayılma alanları arasına giriyordu. Bu tarihlerden sonra faşistlerin buraları ele geçirmeye yönelik saldırıları ve buna karşı gelişen direniş mücadeleleri, çatışmaların toplumun en geniş kesimlerine yayılmasını da beraberinde getiriyordu.

DGM Direnişi

12 Mart faşizmi döneminde uygulamaya konan DGM yasası, 1977 yılına kadar en küçük bir halk muhalefetini dahi şiddetle cezalandıran bir yasa olarak sürdü. Sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra 12 Mart faşizminin bir devamı durumunda olan DGM'ler, yüzlerce yurtseveri-devrimciyi yargılamaya, ağır hapis cezalarına çarptırmaya devam ettiler. Bu yasaya karşı tüm demokrat güçler tepki duydular. DGM'ler herkes tarafından 12 Mart'a karşı duyulan nefretin somutlaştığı kurumlar durumundaydı.

1975 Kasım'ında DGM'lere karşı Ankara Merkez Cezaevinde başlatılan açlık grevi bir anda tüm cezaevlerine yayıldı. İstanbul Sağmalcılar, Toptaşı,Maltepe; Niğde, Kırşehir, Adana, İzmir

cezaevlerinde yatan tüm siyasi tutuklular, DGM'leri protesto etmek için açlık grevleri yaptılar. (...)

İstanbul ve Ankara'da başlayan bu protestolar, dalga dalga tüm yurda yayıldı.

DGM direnişi DİSK'in "Genel Yas"ı ve ülkenin dört bir yanında mitingler, toplantılar ve büyük kitle gösterileri vb. biçimlerde sürdü. Sonuçta 12 Mart faşizminin bir kalıntısı olarak varlığını sürdüren DGM'ler, bütün devrimci ve demokrat güçlerin mücadelesi sonucunda kapatıldı.

Iakan-Burhan-Eşari...

8 Nisan'da SBF'yi basan faşistler, Hakan Yurdakuler'i öldürdüler. Faşistlerin bu cinayetini protesto etmek için toplanan öğrencilerin üzerine de bu kez de polis ateş açtı ve Eşari Oran ve Burhan Barın isimli iki devrimci genç daha öldü, ikisi ağır, 20 öğrenci yaralandı.

11 Nisan'da Türkeş ülkücülerin devlet güçlerine yardımcı olduğunu söyledi. Hüseyin Atik adındaki bir komando, Fatih Koyuncu isimli arkadaşını tabancayla oynarken öldürdü.

16 Nisan'da devalüasyon yapılmasını isteyen IMF heyeti, işçi ücretlerinin kısıtlanmasını da önerdi.

Kars, Ünye ve Antalya'da hayat pahalılığını ve faşizmi protesto mitingleri yapıldı.

İstanbul'da 1 Mayıs afişlerini asan işçi Mehmet Dağbaşı öldürüldü.

İstanbul'da DİSK'in düzenlediği 1 Mayıs mitingi yapıldı. 1 Mayıs'ta SBF öğrencisi Ali Fuat Okan faşistler tarafından vurularak öldürüldü.

Devrimci işçi Mehmet Kocadağ, Kasımpaşa'da boğazı kesilerek öldürüldü. Kocadağ'ın 1 Mayıs afişlemesi sırasında polis tarafından gözaltına alındığı, sonra boğazı kesilmiş olarak ölü bulunduğu açıklandı.

1 ve 6 Mayıs günleri duvarlara "Türkçüler Günü" afişleri asan Ülkü Ocakları üyesi 2 kişi de vurularak öldürüldü.

5 Mayıs'ta Yeraltı Maden-İş sendikası üyesi 982 işçi, Yeni Çeltek'te greve başladı. Grevin başlamasıyla birlikte, maden ocağı civarındaki köylerden köylüler her gün grev yerine gelerek işçilere destek oldular.

17 Mayıs'ta faşistler tarafından vurulan lise öğrencisi Fahir Doğan öldü. Aynı gün, Erzurum-Tortum Lisesi öğrencileri

arasındaki kavgada komando Mustafa Ertaş bıçaklanarak öldürüldü.

18 Mayıs'da Ankara'da devrimci öğrenci Fevzi Aslansoy öldürüldü.

29 Mayıs'ta İstanbul'da, faşistler İTÜ'de bir sınıfı bastılar, devrimci öğrenci Erdoğan Yalçıngil'i kurşunlayarak öldürdüler.

30 Mayıs'ta Ankara'da evinin duvarındaki MHP sloganlarını silerken vurulan devrimci öğrenci Ensari Bingöl öldü.

1976'nın Haziran ayıyla birlikte, okulların tatile girmesi üzerine büyük şehirlerdeki okullara yönelik saldırıların ve olayların azalmaya başladığı görüldü. Ancak buna karşı olaylar Anadolu'ya taşındı. Yaz ayları boyunca, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde çok sayıda olay meydana geldi.

Erzurum'da eskiden komando iken MSP'ye geçen Ahmet Albayrak adında bir genç, Mustafa Odabaşı adlı faşist tarafından öldürüldü. Ölen gencin babası, oğlunun "davadan döndü" diye öldürüldüğünü söyledi.

Gaziantep'te THKO'lu olduğu söylenen 4 gencin bulunduğu bir ev güvenlik güçlerince basılınca çatışma çıktı, ev tankla yıkıldı, 4 genç öldü.

Amasya-Suluova'da kömür işletmelerindeki sarı sendika yanlısı faşistler işçilere saldırdı, çatışma sonucunda 4 kişi öldü.

Bursa'da faşistler dağıttıkları bildiriyi almayan TOFAŞ işçilerine ateş açtılar. Devrimci işçi Muammer Çetinbaş öldü, iki işçi de yaralandı.

Temmuz ayında Konya'da YAY-KUR öğrencisi Ali Naci Çobanoğlu, faşistler tarafından öldürüldü.

26 Temmuz'da Adana-Ceyhan'da Özkan Arabacı, karakolda dövülerek, 8 Ağustos'ta Manisa-Salihli'de Şanver Cura, "komandolar" tarafından bıçaklanarak, 25 Ağustos'ta Malatya'da Naim Korkmaz adlı işçi silahlı saldırıda, 31 Ağustos'ta Samsun-Alaçam'da Halkevi yönetim kurulu üyesi Remzi Arat bıçaklanarak öldürüldüler.

Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında, çoğu Anadolu il ve ilçelerinde olmak üzere toplam 42 kişi ölmüştü. Bu aylardaki 42 ölüm olayından 31'i Ankara ve İstanbul dışındaki il ve ilçe

merkezlerinde meydana gelmişti.Aynı dönemde ölen 42 kişiden 21'i sol, 8'i sağ görüşlü idi (kalanlardan 4'ü güvenlik mensubu, 2'si çocuk, 4'ü belirsiz iken, 3'ü de diğer siyasi görüşlere sahiptiler).

Faşist terör artık yurdun her tarafına yayılmaya başlıyordu. Eylül ayından sonra ise, yeni öğrenim. yılının başlamasıyla birlikte olaylar yeniden öğretim kurumlarının çevresinde yoğunlaşacaktı.

Ekim ayında, İstanbul Taksim'de 5 faşist okula topluca gitmekte olan 60 kadar öğrenciye otomatik silahlarla kurşun yağdırdı. Birçok öğrenci yaralandı.

Murat Öngel adlı öğrenci Kütahya, Gediz'de bıçaklanarak, Faruk Sevinç adlı öğrenci de Ankara'da faşistler tarafından öldürüldüler. İstanbul DMMA'da faşistlerle devrimci öğrenciler sopalarla dövüştüler.

Diyarbakır'ın Bismil, Malatya'nın Arguvan ilçelerinde de faşistlerle devrimci öğrenciler arasındaki silahlı çatışmalarda 12 kişi yaralandı.

İstanbul'da Millet Caddesinde faşistlerle devrimci öğrenciler arasında çıkan çatışmada bir faşist öldü.

Adana'nın Kısmetli bucağında, CHP'li Belediye Başkanının evine silahlı baskın yapan faşistler, Başkanı yaraladılar, kızını öldürdüler.

Kasım ayında İstanbul'da Üniversite ve yüksek okulların yeni öğrenim yılına başlamaları sırasında faşistlerin okullara saldırmaları nedeniyle silahlı çatışmalar oldu. Olaylar sonraki günlerde de devam etti; faşistlerin açtıkları ateş sonucu çevredekilerden bir çocuk ve bir esnaf öldü.

Silahlı çatışmalar okullardaki günlük olaylar haline gelmişti. Ankara'da Abidinpaşa'daki bir silahlı çatışmada, evinde yemek yemekte olan bir öğretmen faşistlerin kurşunlarıyla öldü.

Erzincan, Konya, Tunceli ve Ankara'da olaylar meydana geldi. Faşistler, Kilis'te, Ankara'da, İstanbul'da, Erzincan-Çayırlı'da, Manisa-Turgutlu'da, Gaziantep'te ve Ceyhan'da 6'sı öğrenci toplam 11 kişiyi daha öldürdüler. Cinayetler artık peşpeşe ve yaygın biçimde işlenmeye başlanmıştı.

Aralık ayında, bir grup faşist Ankara Ziraat Fakültesi'nde bir mini büse yaylım ateşi açarak, Aynur Sertbudak adındaki devrimci bir kız öğrenciyi öldürdüler, bir öğrenciyi de yaraladılar.

CHP Genel Sekreteri ve beraberindeki heyet Erzurum'un Pasinler ilçesinde faşistlerin taşlı sopalı saldırısına uğradı.

CHP'liler yaralandı, parti binası tahrip edildi.

İstanbul Hukuk Fakültesi'nde faşistler öğrencilerin sınıflara girmesini engellediler, Adana'da Mühendislik Yüksek Okulu'nu işgal ettiler ve öğrencileri zorla okuldan çıkardılar.

Torbalı ve İzmir'de 2 CHP'li öğretmen öldürüldü.

Ekim, Kasım,Aralık (1976) aylarında meydana gelen siyasal olaylarda toplam 27 kişi öldü. Faşistler 17 kişiyi öldürürken, ölenlerin 4'ü sağcı idi ve yine ölenlerden 15'i öğrenci, 2'si öğretmendi.

Bu gelişmeler okullardaki öğrenciler ve öğretmenler açısından bir can güvenliği sorununu gündeme getiriyordu. Öğrenciler can güvenliği nedeniyle okullarına topluca gidip gelmek zorunda kaldılar. Faşist işgal altındaki okullarda, faşistleştirme çabalarına karşı öğrenci gençliğin mücadelesi yükseldi. Okulların faşistleştirilmesine ve faşist işgallerin kırılmasına yönelik kitlesel bir mücadele başladı. Can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü temel toplumsal taleplerden biri haline geldi. Demokratik, devrimci gençlik dernekleri, planlı bir baskı altına alındı. Yöneticileri, yaratılan çeşitli bahanelerle hapse atıldı; gençlik önderleri vurulup yok edilmeye çalışıldı.

Faşistlerin işlediği cinayetler bütün ana, babalar üzerinde derin etkiler uyandırdı. Öğrenci velileri dernekler kurdu. Analar,babalar, evlatlarıyla birlikte okula giderek, can güvenliği-öğrenim özgürlüğü mücadelesine katıldılar. Faşist terör toplumun tüm kesimlerinde muhalefet eğilimlerinin güçlenmesine yol açtı.

MC'nin yönetiminde geçen 1976 yılı bu şekilde sona eriyordu. Her geçen gün artan faşist terör ve cinayetler, öğrencilerden, bütün topluma doğru yükselen bir can güvenliği talebi ve bir türlü bastırılamayan, tersine yükselen toplumsal muhalefet...

MC'nin çöküşüne doğru, 1977 yılına bu görüntülerle girildi.

8. I.MC'NİN SONUNA DOĞRU

Devrimci Gençlik Dergisi'nin 1977 Ocak'ında yaptığı bir değerlendirmede siyasi tablo şöyle anlatılıyordu:

> "MC iktidarından bu yana yaşanan süreç şöyle bir gözden geçirilsin. Özet olarak görülen tablo bir iç savaş tablosudur. (...) Faşist çeteler devlet tarafından örgütlendirilip, halka saldırtılıyor. MC Hükümeti döneminde faşist katillerin öldürdükleri ve yaraladıkları insanların sayısını herkes unutmuştur. Faşist saldırı ve cinayetler günlük, basit olaylar haline gelmiştir. İşkence tezgahları hiç de 12 Mart döneminden farklı çalışmıyor. Üniversiteleri faşistleştirme politikası bütün şiddeti ile devam ediyor ve bu politikanın sonuçları ortada: Üniversiteler faşistlerin işgaline bırakılmak isteniyor; polisle beraber faşist çeteler gençliğe bütün güçleriyle saldırıyorlar; üniversitelerde faşizmin saldırısı altında öğrenim yapılamıyor, öğretmen okullarındaki uygulamalar ortada; işçiler, memurlar, öğretmenler üzerine saldırılar her geçen gün artıyor" (*)

Gerçekten de tablo buydu; MC iktidarı altında geçecek olan 1977'nin ilk 5 ayı, bu iç savaş tablosunun daha da şiddetlenmesinden başka bir şey getirmeyecekti. 1976'nın son 5 ayında siyasi olaylardan toplam 45 kişi öldürülmüşken, 1977'nin ilk 5 ayında meydana gelen olaylarda toplam 157 kişi hayatını kaybediyordu. Bunlardan 100'ü solcu, 27'si sağcıydı (diğerleri değişik görüşlerden, belirsiz, çocuk ya da güvenlik mensubu).

Artık ölümler sıradan bir olay haline geliyordu. Hemen her gün meydana gelen ölüm olayları kanıksanmaya, gazetelerde küçük, önemsiz haberler olarak yer almaya başlıyordu.

> Ocak ayında, 1977'nin ilk günlerinde,Beşiktaş'ta bir devrimciyi öldürdüler.
>
> Manisa, Muradiye'de bir kahveyi ve Malatya-Hekimhan'da savcının evini kurşunladılar.
>
> İstanbul'da Hukuk, İktisat ve Edebiyat Fakültelerini işgal ettiler. Gaziantep'te lise öğrencileri arasında çıkan çatışma

(*) Devrimci Gençlik Dergisi, sayı: 16

sonucu 2 kişi öldü, bir kişi yaralandı.

Erzurum'da bir öğrenci, İstanbul'da Atatürk Eğitim Ens titüsü'nde MHP'liler ile MSP'liler arasında çıkan kavgada bir faşist öldürüldü.

Ankara'da Halkevleri Genel Merkezi'ni bombaladılar. Antalya'da yolda yürürken saldırdıkları bir CHP'liyi, İstanbul'da DMMA Lokaline yaptıkları silahlı baskında bir öğrenciyi, Manisa'da, Malatya'da ve Isparta'da bıçakladıkları 3 kişiyi, İskenderun'da üzerlerine dinamit attıkları öğrencilerden birisini, İstanbul'da arabadan açtıkları yaylım ateşiyle 2 öğrenciyi öldürdüler.

Evet, işte böyle!

Kim kimi vuruyor? Neden vuruyor? Olaylar nasıl çıkıyor? Kim çıkarıyor? Anlamını ve önemini kaybediyordu; sanki herşey Türkiye'yi bir kaosa doğru sürüklüyordu. Olayların yaratıcılarının, ABD Emperyalizminin ve işbirlikçilerinin istediği de herhalde buydu.

Şubat ayında ölenlerden İTÜ'lü devrimci öğrenci, Teknik-Güç dergisi Yazı İşleri Müdürü,Zeki Erginbay'ın cesedi kaçırıldıktan 12 gün sonra işkence edilerek öldürülmüş olarak bulundu.

Yine Şubat ayında Seydişehir'de 8 bin işçinin işten atıldığı ve yerlerine Ülkü Ocaklarına kayıtlı olduklarına dair tavsiye mektubu getirenlerin alındığı bildiriliyordu.

İşçi Direnişine Silahlı Saldırı

1969 yılından beri çoğunlukla sigortasız, sosyal haklardan yoksun olarak çalıştırılan Suluova'daki Büyük Çeltek Kömür İşletmelerindeki işçiler bir süre önce Yeraltı Maden-İş sendikasına katılmışlardı. Bu geçişte elebaşılık yaptığı öne sürülen bazı işçiler işten çıkartılmış, ama diğer işçiler bu karara direnmişlerdi. Daha sonra işveren, 91 işçiyi işten çıkartarak, kanunsuz lokavt ilan etmişti. Sendika bu işçilerin direnişini destekliyordu.

Aynı yöredeki bir diğer maden işletmesinde de bir senedir

süren grev-direniş başarıyla sonuçlanmıştı. Civar köy ve kasabalardaki yoksul emekçiler ve köylülerin desteği direnişin başarısında büyük rol oynamıştı. Bütün bu gelişmeleri engellemek için önce Yeraltı Maden-İş'in Suluova'daki şubesine 3 kişi silahlı saldırıda bulundu. İşçiler bu saldırıyı püskürttü.

2 Ocak'ı 3 Ocak'a bağlayan gece, Yeraltı Maden-İş Sendikası Başkanı ve yanındaki 2 maden mühendisine silahlı saldırıda bulunuldu. Her 3 sendikacı da çeşitli yerlerinden yaralandı. Saldırının ardında Yeraltı Maden-İş Sendikasının çalışmalarından büyük ölçüde çıkarları bozulan yerli-yabancı maden patronları, gangsterler, sarı sendika ile işçilerin faşizme karşı kararlı mücadelesini kırmak isteyen faşistler ve siyasal iktidar vardı.

Saldırıdan kısa bir süre sonra Erzurum-Aşkale Linyit İşletmelerinde 487 işçi, ocağa inmedi ve greve başladı.

"Bana Sağcılar Suç İşliyor Dedirtemezsiniz"

8 Şubat 1977'deki Bakanlar Kurulu'nun olağanüstü toplantısında, İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk, üzerinde "çok gizli" damgası bulunan bir rapor sunuyordu. Raporda, ülkede yaşanan gelişmelerle ilgili şu bilgiler veriliyordu:

Milliyetçi toplumcu kesim taraflarınca ülke çapında teşkilatlanmaya, kamplar açarak, bu kamplarda gençlerin yetiştirilmesinden sonra yurdumuzda öğrenci hareketleri yeni bir aşamaya girmiş, olaylar kanlı sağ-sol (çatışmasına) mücadelesine dönüşmüştür.

Vurucu güç sayılan komandoların neden oldukları olaylarda tabanca, tüfek gibi silahlarla, öteki patlayıcı maddeler kullanılmaktadır. Toplu halde kaldıkları yurt ve benzeri yerlerde yapılan aramalarda, silah ve benzeri maddeler bulunmaktadır.

Bu durum, militanların her geçen gün biraz daha silahlanma yoluna gittiklerini açıkça ortaya koymaktadır. Bugün kurulan dernek sayısı 50'nin üzerine çıkmıştır. Derneklerin en disiplinli ve teşkilatlısı Ülkü Ocakları Derneği'dir. Milliyetçi toplumcu hareketin geliştirdiği faaliyetler bu kesimin özellikleri nedeniyle giderek yoğunlaşacağı intibaını vermektedir.

Aşırı sağ kesim dikkat çeken şu özellikleri koruyacaktır:

1- Mensuplarının sayıca artması.

2- Örgütün çok disiplinli davranması.

3- Bütün yan kuruluşlarına hakim merkezi bir otoritenin varolması.

4- Örgüt mensuplarının hızla bir yerden bir yere intikal kabiliyeti içinde bulunması.

5- Pek çok devlet kuruluşuna belli ölçüde sızmış olmaları.

6- Fanatik vurucu timlerin kurulması."

Evet, bu rapor MC Hükümetinin MSP'li İçişleri Bakanı tarafından Demirel'in Başbakanlığındaki Bakanlar Kuruluna sunuluyordu!

Buna karşılık hükümet, faşistlerin "pek çok devlet kuruluşuna sızmalarına ve fanatik vurucu timler kurmalarına" destek olmaya devam etmiştir ve Demirel gazetecilerin (örneğin İpekçi'nin) ısrarlı sorularına karşı "Bana sağcılar suç işliyor dedirtemezsiniz!" demeyi inatla sürdürmüştür.

Mart ayında ölenlerin sayısı 25'e yükseldi. 13'ü sol, 8'i sağ, 1'i bekçi, 3'ü belirsiz..

Sol görüşlülerden 3'ü Uşak'ta öldürülmüştü. Uşak'ta neler oluyordu?

1977 Mart'ında Uşak ya da MC Yönetiminde Memleket Manzaraları

17 Mart günü faşistler Eğitim Enstitüsü'ndeki devrimci kız öğrencilere saldırdılar, bir çoğunu yaraladılar. Okul içinden çığlık sesleri yükselmesine rağmen, kapının önünde bulunan polisler hiçbir şey yapmadılar. Saldırı, polisin desteğinde sürüyordu.

Bunun üzerine içerdeki evlatlarını kurtarmak için analar, babalar ve diğer öğrenciler olaya müdahale etti. Pusuya yatan faşistler halka ve öğrencilere ateş açtı ve Haydar Öztürk adlı öğrenciyi yaraladılar. Arkadaşları, ağır yaralı öğrenciyi

hastaneye taşıdılar. Burada, MHP yanlısı doktor, yaralı öğrenci devrimci olduğu için onunla ilgilenmedi ve kan kaybından ölümüne göz yumdu.

5 bin kişilik bir halk topluluğu cenazeyi almak için hastaneye geldi. Öğrencilerin ölümüne yol açan MHP'li doktorların arabaları bu sırada tahrip edildi. Şehirde büyük bir cenaze töreni düzenlendi. Vali olay gecesi çevre illerden 5 bin jandarma ve bin toplum polisi çağırdı. Cenazenin bulunduğu ve öğrencilerin ana, babalarıyla birlikte cenazenin başında nöbet beklediği YAY-KUR binasının etrafı sarıldı. Otomatik silahlarla ateş açıldı, gaz bombaları ve sis bombaları kullanıldı. Polis ve jandarma binanın birinci katında bulunan öğrencilere ve ana babalara saldırdı.

Devrimci bir kız öğrenci Semiha Özakar, göğsünden kurşunla yaralandı, sonra başına dipçik vurularak öldürüldü. Ayrıca pek çok kişi yaralandı.

Birinci katta bulunanlar, jandarmanın kordonu altında elektrikli coplarla dövülerek, kamyonlara istif edildi. 200'ü aşkın kişi trafik binasının bodrumunda bulunan işkencehaneye götürüldü. Kadın ve kızlar saçlarından çekilerek yerlerde sürüklendi, sarkıntılık yapıldı. Küçük çocuklar bile olmadık eziyetlere uğradılar. Falaka, ceryan verme,dipçikleme vb. çeşitli işkence metodları kullanıldı. Para, eşya ne varsa elkondu.

Bu arada okul binasının ikinci ve üçüncü katında bulunanlar merdivenlere barikat kurmuşlardı. Polis ve jandarma bu katlara çıkamadı ve okulu yaylım ateşine tutmaya devam etti. Sabaha karşı halk okulun önünde toplanmaya başlayınca, polis ve jandarma geri çekilmek zorunda kaldı. Binadakiler kurtuldular.

Burada toplanan 7-8 bin kişilik kalabalık, işkencedeki evlatlarını kurtarmak için Vilayet'e yürüdüler. Vali toplanan halka ateş açtırdı. Valinin kendi açıklamasına göre 2500 mermi yakıldı. Fakat halk dağıtılamadı. Vali, gözaltındakileri serbest bırakmak zorunda kaldı.

Daha sonra kalabalığın bir kısmı, ölen kız öğrencinin köyüne giderek cenaze törenine katıldı. Diğer öğrencinin cenazesini polis kaçırmıştı.

Polis ve jandarma hemen operasyona geçti. Vali ve Emniyet Müdürüne işten el çektirildi. Saldırıları İzmir MİT şubesi

yönetmeye başladı. Uşak'ın civarındaki illere, ilçelere, köylere baskınlar düzenlenmeye devam edildi. Şehir 5 bin jandarma ile kuşatıldı.

Bütün bu olaylar neden ve nasıl meydana gelmişti?

Uşak o günlerde sıkıyönetimsiz sıkıyönetim uygulanan bir şehir olarak tanınıyordu. Polis desteğindeki faşistler geceleri zincirli-sopalı, tabancalı gruplar halinde kol gezerek, kendilerinden olmayan herkese saldırıyorlardı. Bir çok devrimci dövülüyor, vuruluyor ama, bu saldırganlar serbestçe dolaşmaya devam ediyorlardı.

Geceleri faşistlerden başka dışarıya çıkanları polis yakalayıp karakollara götürüyor, dayak atıyor, işkence yapıyordu. Demokratik derneklere polis tarafından sık sık baskınlar düzenleniyor,Valilik tarafından gerekçesiz kapatılıyorlardı.

Okulların hiçbirinde kitle desteğine sahip olmayan Ülkü Ocaklılar, okul dışından saldırılar düzenliyor, polis-idare-faşist işbirliği ile öğrenciler okuldan atılıyor, öğretmenler sürgüne gönderiliyordu.

Faşistler CHP'lilerden, halktan haraç topluyorlar, şehirde tam bir terör havası estiriyorlardı. Kısacası, faşistler kendilerine kitle tabanı oluşturmak için her yola başvuruyorlar, kendilerine karşı çıkanları, yıldırmak, korkutmak için kanlı saldırılar düzenliyor, cinayetler işliyorlardı. İşte son olaylar da böyle bir çabanın sonucunda meydana gelmişti.

Ama Uşak'ta faşistlerin bütün bu çabaları boşa çıkmıştı. Çünkü Uşak halkı faşistlere karşı koymasını bilmiş, onun cinayetlerini kabul etmemişti.

Saldırılar sonraki günlerde de devam etti. Eğitim Enstitüsündeki faşist işgal sürdü. Okul faşistlerin ve polislerin karargahı haline getirildi. Ne var ki, Enstitü ve İmam Hatip Okulu dışında tüm okullarda tecrit oldular, okullara bile giremediler. Bu yüzden bütün okullara toplum polisi yığınağı yapıldı. Örneğin Ticaret Lisesine faşistler saldırı düzenlediler. Bozguna uğradıkları zaman polis öğrencilere sis ve gaz bombaları attı ve bir çoğunu copladı. Sanayi Çarşısı'nda geceleri 15-20 faşist, işçilere saldırdılar. YAY-KUR'u şehir dışına alarak faşistlerin istedikleri gibi terör uygulamasını sağlamak için okul binasının yeri değiştirildi.

Ama faşistler, bütün çabalarına rağmen Uşak'ta bir türlü dikiş tutturamadılar. Çünkü, Uşak halkı bütün tertiplerini boşa çıkardı,bütün saldırılara karşı koydu.

Elbette faşistlerin cinayet ve saldırıları sona ermedi, aylarca, yıllarca sürdü, 12 Eylül 1980'e dek Uşak'ta 39 kişiyi öldürdüler.

Ne var ki, 1980 yılına gelindiğinde, MHP yöneticilerinden Mustafa Görüryılmaz, 28 Nisan tarihinde genel merkez için hazırladığı Uşak raporunda şunları yazacaktı:

"Partililer büyük bir korku içerisindeler. Her kafadan bir ses çıkıyor. Bazıları partiyi kapatma kararından yana.(...) Ocak Başkanı Mesut (...) Ocak'ı kapatıp, 15 serdengeçti ile şehri havaya uçurma taraftarı. Kendilerine gerekli morali vermeye çalıştık. İhtiyaçların temin edileceğini belirttik." (*)

Evet işte, 1977 Martı'nda MC yönetiminde "memleket manzaraları"...

(*) MHP ve Ülkücü Kuruluşlar İddianamesi, s. 634

9. MC'NİN İFLASI VE ERKEN SEÇİM KARARI

1977 yılının daha ilk aylarında,MC politikaları bir çıkmaz noktasına gelip dayanmıştı. Ekonomik bunalım derinleşmiş, tıkanma noktasına ulaşmıştı. Hükümet ekonominin işleyebilmesi, üretimin sürmesi için muhtaç olduğu yeni kredi bulma şansını yitirmiş, "70 Cent'e muhtaç" hale gelmişti. Emperyalist ülkeler AID, Dünya Bankası gibi,.uluslararası mali kuruluşlar, siyasi istikrar sağlanır ise kredi verebileceklerini açıkladılar. Kendi içindeki çelişkilerle MC egemen sınıfların sorunlarına çözüm getiremiyordu; MC içindeki MSP ise işleri zorlaştırıyordu. Diğer yandan MC, uygulamalarıyla halktan tecrit olmuştu ve her geçen gün halkın MC'ye nefreti çoğalıyordu. Tekelci burjuvazinin iki büyük temsilcisi TİSK Başkanı Halit Narin ve Sanayi Odası Başkanı Sakıp Sabancı, AP ve CHP liderleriyle görüşmeler yaptılar ve kamuoyuna tercihlerinin "erken seçim" doğrultusunda olduğunu açıkladılar. Bu açıklamaların hemen arkasından AP, erken seçim çağrısı yaptı. CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit de erken seçim önerisini kabul ettiğini bildirdi.

Bu gelişmenin en ilginç yanı,hiç kuşkusuz, emperyalist güçler, yerli tekelci burjuvazi ve siyasi partilerimiz arasındaki olağanüstü "uyum"du. Demokrasimizin biricik temsilcileri, siyasi partilerimiz, emperyalist güçlerin ve yerli tekelcilerin bir dediğini ikiletmiyorlardı!

TBMM 5 Nisan'da toplandı ve Ekim 1977'de yapılması gereken seçimlerin 5 Haziran'a alınmasını kabul etti.

Erken seçim kararının alınmasıyla birlikte olayların hızla arttığı görüldü. Faşist terörün sanki gaz pedalına birisi tarafından basılmış gibiydi. Erken seçim kararının alındığı Nisan ayından önceki son 3 ayda toplam 59 kişi öldürülmüşken, erken seçim kararının alınmasından sonraki 3 ay içinde toplam 133 kişi öldürülmüştü. Ölenlerden 89'u solcu ve 17'si faşist-sağ görüşlüydü. Faşist terör gerçekten çıldırmış gibiydi.

Erken seçim döneminin (faşist terör hareketlerinin tüm yurt sathında yoğunlaşmasının yanı sıra) önemli gelişme ve değişiklikleri de beraberinde getirdiği görüldü. Parti Başkanlarına karşı düzenlenmiş suikastler, Kontr-Gerilla eylemleri, toplu katliamlar, hükümet darbesi teşebbüsleri oldu. Seçim kampanyaları sırasında Demirel, "Bu Anayasa

ve seçim yasası ile ülke yönetmek fevkalade güç" derken, Ecevit, "Demirel bir faşist olduğunu kanıtladı" diye demeçler verdi.

5 Haziran erken seçimleri yaklaşırken, Türkiye hızla ve yeniden tam bir toplumsal ve siyasal karışıklık ortamına sürüklendi. Seçim dönemi boyunca adeta bir iç savaş ortamı yaratıldı. Tertip ve saldırılar arttı. Baskılar yoğunlaştı. Faşist cinayetler artık günlük ve sıradan olaylar haline getirildi.

Sol görüşlü 20 kişinin hayatını kaybettiği Nisan ayındaki önemli olaylardan biri, Ecevit'in seçim gezileri sırasında gerçekleşen faşist saldırılardı.

Niksar ve Şiran Olayları

Seçim gezilerine çıkan CHP Genel Başkanı B.Ecevit'e, 26 Nisan günü Tokat'ın Niksar ilçesinde silahlı ve taşlı-sopalı saldırı düzenlendi. CHP'nin seçim otobüsü ve minibüsü kurşunlandı. Silahlı saldırıdan önce taş atılarak, küfür edilerek halk kışkırtıldı. Güvenlik kuvvetleri olaylara müdahale etmediler.

Daha sonra ilçeye gönderilen askeri birlikler olayları bastırdı. Niksar olayları,İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı MHP'li Ali Rıza Akdemir tarafından tertiplenmişti. Daha önce MHP'den aday olan Müsteşar yardımcısı "Komando Rıza" olarak tanınıyordu.

27 Nisan günü, Niksar'dan sonra Ecevit ve beraberindekiler Gümüşhane'nin Şiran ilçesine geldiklerinde de, AP ve MHP'lilerin saldırılarına uğradılar. Saldırıda 3'ü tabanca kurşunuyla olmak üzere 7 kişi yaralandı. CHP konvoyunda bulunan 20 kadar araç tahrip edildi.

26 Nisan gecesi, Şiran'da afiş asma ve yollara slogan yazılması yüzünden CHP'liler ile MHP'liler arasında çatışma çıkmıştı. Ecevit ilçeye gelmeden önce hava gerginleşmişti. Ve Ülkü Ocaklılar taşkınlıklar yapmaya başlamışlardı.

Belediye binasının karşısında bulunan AP lokali önünde toplanmışlar, ellerinde Türkeş'in çerçeveli bir fotoğrafı ve bozkurtlu bir flama ile "Katil Ecevit, Komünistler Moskova'ya" gibi sloganlar bağırmışlardı.

Faşistler,Ecevit ilçeye gelmeden önce başlayan CHP mitinginde gösterilerine devam ettiler. CHP'li parlamenterler, faşistlerden mitinge müdahale etmemelerini istediler. Sayıları 200-250'yi bulan faşist grup, CHP'lilere saldırıya geçti. Polis ve

Jandarma olayları önleyemedi. CHP'liler bozkurt flamasını alarak yaktılar. Bunun üzerine AP lokalinden kalabalığın üzerine boş şişeler atıldı.

Bu olaydan sonra Ecevit'in içinde bulunduğu büyük otobüs ve öteki araçlar Şiran'a girdi. MHP ve AP'liler taş ve sopalarla konvoya saldırdılar. CHP'liler bu grubu etkisiz hale getirmek isteyince faşistler kurşun sıkmaya başladılar. Miting alanı 10 dakika süreyle savaş alanına döndü. Ecevit'in otobüsünün üzerinde bulunan koruma polisleri de havaya ateş açtılar.

Saldırı sırasında bazı CHP'li parlamenterler de yaralandı. Faşistlerin baltayla saldırdığı CHP senatörü Niyazi Ünsal, yaralı bir şekilde şoförü tarafından kurtarıldı. Tunceli Milletvekili de çeşitli yerlerinden yaralandı. Olaylar sonucunda CHP'lileri ilçeye getiren Erzurum plakalı otolar tahrip edildi; bazı işyerleri, evler, belediye binası ve otobüs terminali hasar gördü.

Çatışma sırasında otobüsün içine giren Ecevit, olayların yatışmasından sonra belediye binasına sığındı. Olaylar devam ederken, telefonla Cumhurbaşkanlığı'na başvurdu. Genel sekreter F.Bayramoğlu ile görüşen Ecevit: "Karşımda devleti bulamıyorum. Kendi canımın değil, Şiran'daki can ve mal güvenliği bulunmayan vatandaşlarımın durumunu düşünüyorum." dedi. Ecevit, yaralıların taşınması için helikopter yardımı istedi.

Bu ara Erzincan'daki CHP mitingine de beklenen Ecevit, Erzincan'a gidemedi. Erzincan'da faşistler Ecevit'in resmi bulunan 2 aracı tahrip ettiler.

Saat 19.00'a doğru polis, Ecevit'in gelmeyeceğini bildirdi ve halkı miting alanından coplayarak dağıttı.

İşçi Direnişleri: Aşkale Grevi, MESS ve Diğerleri...

Yeraltı Maden-İş sendikası 12 Ocak 1977 tarihinde Erzurum Aşkale'de TKİ'ye bağlı kömür işletmelerinde greve başladı. Grev her türlü faşist saldırı, işverenin ve sarı sendikanın oyunlarına karşın, 68 gün sürdü.

Bu süre içinde işveren işçilerle görüşmekten sürekli olarak kaçtı ve bu arada grevi kırmak için de her türlü yolu denedi. TKİ Genel Müdürlüğü grevle ilgili yalan haberler çıkarttı.

Tercüman,. Hürriyet ve Bayrak gibi gazetelerde bu tür haberler yer aldı; grevin Erzincan ve Tunceli'den getirilen kişilerce yürütüldüğü,işçilerin greve katılmadığı yalanlarına başvuruldu. TKİ Genel Müdürlüğü, grevi kırmak için zimmet, sahtekarlık ve karaborsa suçlarından sanık olan Mustafa Küçük'ü

15 günlük kaydıyla İşletme Müdürlüğü'ne atadı. Yeni müdür hemen Ülkü Ocaklı faşistlerle ilişkiye geçti ve grevi bu yolla (faşistler eliyle) kırmağa çalıştı.

Bu arada işyerine jandarma birliği dışında, mavi bereli komando birliği, Erzurum'dan toplum polisi getirildi. Toplum polislerinin yanında bir sürü Ülkü Ocağı militanı da bulunuyordu. Bu militanlar ve polis işçilerin yatakhaneden çıkmasına izin vermediler ve böylelikle faşistlerin ocağı işgal etmelerini sağlamak istediler. Ancak işçiler polis ve jandarma kordonunu yararak iş yerine girdiler.

Aynı gün Benek, Şıhveren, Hacıhamza köylüleri de yolların karla kaplı olmasına rağmen, köylerinden çıkarak işçilere yardıma geldiler. Jandarma işyerinin 500 metre dışında karşıladığı köylüleri içeri sokmamaya çalıştı. Ateş açacağını söyledi. Fakat köylüler durdurulamadı. Böylece, faşistlerin ocakları işgali önlendi.

Baskı ve saldırılar Aşkale kasabası içinde de sürdü. Erzurum'dan Ülkü Ocaklı faşistler otobüslerle Aşkale'ye getirildi. Sokaklarda işçilere saldırıya başladılar. İşletme müdürüyle görüşmeye giden sendika örgütlenme sekreterini bıçakladılar. Aşkale'de Maden işçilerinin ve onları destekleyenlerin yollarını kesip dövmeye kalktılar. Grevden vazgeçmeleri için tehditlerde bulundular.

Bakanlar Kurulu, 68. gününde grevi durdurma kararı aldı ve ocakların kapatıldığını ilan etti. Ancak işçiler ocakları terk etmeyerek burada direnişe başladılar ve üretimi kendi kontrollerinde sürdürdüler. Böylece ocağın kapatılması kararı kağıt üzerinde kaldı. Üretilen kömür satılmadı, stoklarda biriktirildi.

Sonuçta, Yeraltı Maden-İş sendikası önderliğinde grev ve direniş başarıyla sonuçlandı; toplu iş sözleşmesi imzalandı. Böylece 9 ay önceki kapatma kararını işveren kaldırdı ve Enerji Bakanlığı da ocağın açılmasını onayladı. Ocakta üretime başlandı. Bu gelişmeler olurken, Malatya, Hekimhan'da 411 maden işçisinin Bilfer Şirketi'nde sürdürdükleri grev de 200. günü aşıyordu.

Amasya-Çeltek'te Yeni Çeltek Kömür İşletmesi'nde çalışan bin işçi adına sürdürülen toplu sözleşme görüşmelerinde de Yeraltı Maden-İş grev kararı aldı. Cizre-Şırnak'ta Asfaltit işletmelerinde de greve çıkıldı.

Yeni Çeltek'te 26 gün süren grev sonrasında toplu sözleşme imzalandı. İşçiler sözleşmeyi "Türkiye'de örnek bir sözleşme" olarak niteleldiler.

Cizre-Şırnak İşletmelerinde 55 gündür süren grev de, imzalanan sözleşmeyle son buldu.

Mayıs 1977 sonunda 30 binden fazla işçi MESS'e karşı direnişe başladı.

DİSK Maden-İş Sendikasının başlattığı grevler üzerine, MESS de Maden-İş üyelerine karşı lokavt uygulamaya başladı.

Kasım ayında 33 grev ve 12 lokavt ile MESS-Maden İş mücadelesi sürüyordu.

4 Şubat 1978 tarihinde MESS ile olan anlaşmazlığın çözüldüğü ve toplu iş sözleşmesinin imzalandığı açıklandı.

1 Mayıs Katliamı ve Provokasyonlar Zinciri

1 Mayıs 1977'de Türkiye'nin en büyük kitle gösterisi ve en vahşi katliamlarından biri yaşandı. CIA, MİT, Kontr-Gerilla gibi faşist güçler, 35 kişinin hayatını yitirdiği büyük bir provokasyon yarattılar.

1 Mayıs sabahı Beşiktaş'ta yüzbinlerce insan erken saatlerde toplanmaya ve adı "1 Mayıs Alanı" olarak değiştirilen Taksim Alanı'na yürümek için beklemeye başladı.

Sonra yürüme vakti geldi. Binlerce işçi, genç, memur, emekçi, Taksim Alanı'na vardığında yürüyüş kolunun bir ucu hâlâ Beşiktaş'ta idi. Son yürüyüş kolları, ancak saat 19.00'a geldiğinde Taksim Alanı'na ulaşabilmişti.

Alanda yüzbinler dalgalanıyordu. DİSK Genel Başkanı konuşmasını bitirmek ve son yürüyüş kolları alana girmek üzereyken, üç el silah sesiyle bütün alan önce ölümcül bir sessizliğe büründü. Sonra bütün alan ölümcül bir kargaşa yaşadı.

1 Mayıs Katliamı başlamıştı.

Miting alanı çevresindeki binalarda, Intercontinental Oteli'nde, Sular İdaresi'nde pusuya yatmış kişiler, yüzbinlerce insanın üzerine otomatik silahlarla kurşun yağdırdılar. Yaylım ateşiyle birlikte panzerler hücuma geçti. Ses bombaları ve otomatik silahların ateşi,miting alanını bir anda savaş alanına çevirdi. Büyük bir panik başladı. Binlerce insan yerlere serildi; koşmaya, kaçmaya çalışan çok sayıda insan köşelerde sıkışarak, panzer altında ezilerek can verdi.

Kazancı Yokuşu yönüne sürüklenen binlerce kişi üzerine beyaz bir Renault arabadan otomatik silahlarla ateş açıldı. Bu sırada, yokuşun ortasına park edilen bir kamyon dar yolu tıkamıştı. Kaçanlar kapana kısıldılar, üst üste yığıldılar ve çoğu burada ezilerek, boğularak öldüler.

Gazeteci Şükran Ketenci gördüklerinden bir bölümünü daha sonra şöyle dile getirecekti:

"Taşkışla Yolu'ndan hızla iki panzer alana girdi. Sıkışmış olan kalabalığı yeniden kürsüye doğru yöneltecek şekilde ucundan tarayarak... hareket etti. Net olarak, açık renk giysili bir kadının panzer altında kaldığını gördüm."

Panzer altında kalan açık renk giysili kadın, katliamın kurbanlarından yalnızca birisi olmuştu. Katliam başarıyla tamamlanmış; toplam 35 kişi can vermişti.

1 Mayıs katliamı, o günlerde sol içi bir çatışma olarak gösterilmek istendi. Halbuki mitinge katılanlar arasında en ufak bir çatışma meydana gelmemişti. Katliamın tanığı olan bütün herkes, bunun CIA, MİT, Kontr-Gerilla tarafından tertiplenen kanlı bir saldırı, vahşi bir provokasyon olduğunu anladı, gördü.

Ve aylar, yıllar geçtikçe, 1 Mayıs katliamı üzerine yapılan araştırmalar, incelemeler, ifşaatlar, bu gerçeğin daha fazla anlaşılmasına imkan sağladı.

Ve en son 1987 yılında, MİT'ten sorumlu eski Başbakan Yardımcılarından Sadi Koçaş, 1 Mayıs katliamının Kontr-Gerilla tarafından düzenlendiğini itiraf etti. 8 Mayıs 1987 günlü Hürriyet gazetesinde "1 Mayıs Olayı" adlı araştırma yazısında kendisine sorulan soruları cevaplandıran Sadi Koçaş, şunları söyledi:

"(...) Bunu tertipleyenler vardı. İç ve dış mihraklı, isteyenler vardı. (...) Kontr-Gerilla, gerillaya karşı biz Kontr-Gerillayız diyen bir takım insanlardan oluşan bir örgüt. Bunların, gerilla, komando oldukları kendilerinden menkûl, ama bunlar bir makamdan yetki alıyorlar. Nedir o makam? Belki Cumhurbaşkanı ve Genelkurmay Başkanı'nın emri var, bilemiyorum, ama Milli İstihbarat Teşkilatı olduğu kesindir. (...) Bazı isimleri tanıyorum, bunların içinden o zaman bu işleri yapan Binbaşı, Yarbay ve Yüzbaşı gibi rütbeli kimselerden bahsedilirdi. Hatırladıklarım, MİT'de çalışıyorlardı. (...) Ama asıl suç emri verenlerindir."(*)

Sadi Koçaş, o dönemle ilgili olarak Kontr-Gerilla hakkında bildiklerini -hepsini yayınlamaması koşuluyla- gazeteciye anlatmış ve

(*) Hürriyet, 8 Mayıs 1987

1 Mayıs olayının: "1 Mayıs günü ortaya çıkmış bir olay değil, 1968-1969 ve 1970'lerden itibaren en az 7-8 senelik olayların bir birikimi olduğunu" söylemişti. Yani, Sadi Koçaş'ın gazetelerde yayınlanmış olanlarla sınırlı kalan anlatımlarından bile bir gerçek ortaya çıkıyor; Kontr-Gerilla'nın yalnızca 1 Mayıs katliamından değil, bir bütün olarak geçmiş dönemdeki karanlıkta kalmış cinayet ve katliamlardan sorumlu olduğu anlaşılıyordu.

Çünkü 1 Mayıs olayı, ne yazık ki, tek olay olarak kalmamış, arkasından üniversite katliamları, K.Maraş-Çorum olayları gibi, kanlı tertip ve gerici ayaklanmaların yarattığı büyük katliamlar, gazetecilerden profesörlere uzanan toplumun bütününü sarsan sansasyonel cinayetler gelmişti. 1980 öncesinin iç savaş ve terörü işte bu katliamlar ve cinayetlerdi. Bir eski başbakan yardımcısının "tanıyorum, biliyorum" dediği bu olayların tertipçileri yargılanmadılar. Bu teröre ve katliamlara karşı çıkanlar, direnenler, devrimciler, 1980 öncesi anarşi ve terör ortamının yaratıcısı olmakla suçlandılar ve yargılandılar.

Bugün iyice gün ışığına çıkmaya başlayan bu gerçekler, 1977'lerin toz duman bulutu içinde gizlenebiliyor ve bu olayların tertipçileri pervasızca işlerini sürdürüyorlardı. Nitekim 1 Mayıs katliamı, 1977 erken seçimi öncesindeki kargaşa ortamında ortaya konulan olayların başlangıcı oldu ve aynı günlerde tezgahlanan başka tertiplerle devam ettirildi.

Yeşilköy Havaalanı ve Sirkeci Garında Patlayan Bombalar ve Ecevit'e Suikast Girişimi

29 Mayıs günü Yeşilköy Havaalanı ve Sirkeci Garı'nda bombalar patladı; 5 kişi öldü, 51 kişi yaralandı.

Öğleden sonra saat 16.00'da ilk patlama Sirkeci Garı'nda meydana geldi. Bavul içindeki plastik bombanın patlaması sonucu emanet deposunun tavanı çöktü ve duvarları önemli ölçüde hasara uğradı, çevredeki bir çok cam çerçeve kırıldı; 1 no.lu peronun önündeki güneşliğin tavanı çöktü.

Sirkeci'deki patlamadan 15 dakika sonra Yeşilköy Havaalanı'nın dış hatlar girişi önündeki bagaj kısmında büyük bir patlama meydana geldi. Burada da bavul içerisindeki plastik bombaların patlaması sırasında 5 kişi öldü, emanet bölümünün

tavanı olduğu gibi çöktü ve dış hatlar girişinin kapısında büyük bir delik açıldı. Patlamanın hemen ardından yangın çıktı.

Bu arada gerek patlamalar, gerekse meydana gelen panik sırasında yaralanmalar oldu. Emanetteki bazı şüpheli çantalarda yapılan aramalarda sağcı yayınlarla, bozkurt rozeti, MHP amblemli anahtar ve kolye bulundu.

Aynı gün Ecevit, Ege seçim gezisi nedeniyle İzmir'e gelişi sırasında, Çiğli Havaalanı'nda bir toplum polisi tarafından öldürülmek istendi. Olayda İstanbul Belediye Başkanı'nın kardeşi ayağından yaralandı.

2 Haziran günü Başbakan Süleyman Demirel, CHP Genel Başkanı B.Ecevit'e "Gizli ve zat'a mahsus" kaydıyla gönderdiği mektupta, 3 Haziran'daki Taksim mitinginde Ecevit'in suikaste uğrayacağına dair haberler alındığını, kendisine Sheraton Oteli'nin üst katlarındaki odalardan birinden uzun namlulu ve dürbünlü bir silahla ateş edileceğini bildirdi. Başbakan Demirel, gereği için Genelkurmay Başkanlığı'na, İçişleri Bakanlığı'na ve MİT Müsteşarlığı'na, bilgi için de Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne gönderdiği bu mektupta aynen şöyle diyordu:

"CHP Genel Başkanı B.Ecevit'in 3 Haziran 1977 günü İstanbul'da, Taksim Meydanı'ndaki CHP mitingi sırasında, Sheraton Oteli üst katlarındaki odalardan birinden uzun namlulu ve dürbünlü bir silahla ateş edileceği, bu teşebbüsün 29 Mayıs 1977 günü İzmir'in Çiğli Havaalanında cereyan eden olayla birlikte, 1 Mayıs 1977'de Taksim Meydanı'nda vukua gelen olaydan cesaret alan, iç barışı büyük ölçüde sarsabilecek kanlı tertiplere karar veren ve ayrıca 5 Haziran 1977 tarihinde yapılacak seçimlerden bir fayda ummayan, seçimlerin yapılmasını arzulamayan veya seçimlere gölge düşürmek isteyen illegal komünist terörist örgütlerin yanı sıra, memleketimizi iç meselelerle uğraştırmak isteyen yabancı kuruluşların ve uluslararası tedhiş teşekküllerinin muhtemel suikast ve sabotaj eylemleriyle özellikle vazifelendirilmiş kimseler tarafından yapılmak istendiği alınan haberler meyanındadır.

Keyfiyetten bilgi edinilmesini ve konunun üzerinde önemle durularak, gerekli tedbirlerin alınmasını ve gereğinin ifasını rica ederim."(*)

(*) Cumhuriyet, 3.6.1977

Demirel'in mektubu kamuoyuna Ecevit tarafından açıklanınca, bir bomba gibi patladı ve Türkiye'de yaşanan olaylarla ilgili çok önemli ip uçları ortaya çıkaran soruların sorulmasına yol açtı. Kimdi, Ecevit'e karşı yapılan Çiğli suikasti ve 1 Mayıs katliamıyla irtibatlı olarak Sheraton Oteli'nin tepesinden Ecevit'i vuracak kişiler! O günkü seçim öncesi ortamında CHP'nin seçimi kazanacağına kesin gözüyle bakılıyordu. Peki o halde, bu seçimlerin yapılmasından bir fayda ummayan, memleketimizi iç meselelerle uğraştırmak isteyen yabancı kuruluşlar ve uluslararası yabancı teşekküller hangileriydi? Bunlarla, hemen bu olayın arkasından Kara Kuvvetleri Komutanı N.Kemal Ersun'un emekliye ayrılması ve Kontr-Gerillacı oldukları söylenen 200 subayın göz altına alındıkları haberleri arasında ne gibi bir ilişki vardı. Yine bu suikast ve sabotaj eylemleriyle vazifelendirilmiş kimselerle ülkede her gün yaşanan faşist terör, cinayetler ve Yeşilköy Havaalanı ile Sirkeci Garı'ndaki patlamalar arasında nasıl bir ilişki vardı. Bunların kim oldukları neden açıklanmıyor, neden tutuklanıp cezalandırılmıyordu.

Bu açıklamayla birlikte aynı gün gazetelerde "Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na atamanın seçimlerden sonra yapılacağı" şeklinde haberler de yayınlanmıştı. 2 Haziran günü ise, Orgeneral Namık Kemal Ersun emekliye ayrıldı. Ersun, MGK'nın son toplantısında, CHP Genel Başkanı için ağır sözler söylemiş, "Ecevit komünisttir" demişti. Basında yer alan "MHP eğilimli", "Türkeş yanlısı" gibi yayınlar nedeniyle ordu içindeki saygınlığını yitirdiği ileri sürülmüştü. Ersun'un emekliye ayrıldığı günlerde Kontr-Gerilla'da görevli 200 kadar subayın göz altına alındığı haberleri basında yer aldı.

Bu gelişmeyi değerlendiren Cüneyt Arcayürek de, 1985 yılında yayınladığı kitabında ilginç yorumlarda bulundu:

> "Demirel, 25 Mayıs 1977'de 'seçime 3 gün kala bir takım talihsiz işler olabilir, hiç öngörmediğimiz talihsiz işler' demişti. Bugün de (2 Haziran 1977), 'suikast ihbarında' bulunuyordu. Bir başka olay yansıdı. Kara Kuvvetleri Komutanı Namık Kemal Ersun emekliliğini istedi, ayrıldı. Bu olaylar bir arada gelişip sonuçlanıyordu. Kontr-Gerilla kuşkuları hemen her yazıda önemle yer alıyordu."(*)

(*) C.ARCAYÜREK, C. Arcayürek Açıklıyor-7, s.105-106

Cüneyt Arcayürek de, bir arada gelişip sonuçlanan bütün bu olayları Kontr-Gerillaya bağlamışu.

Anlaşılan oydu ki, seçimlerde CHP'nin kazanma olasılığından rahatsız olan bazı çevreler, faşist bir darbe tezgahlamaya uğraşıyorlardı. Nitekim, o günlerde N.Kemal Ersun'un başında bulunduğu bir cuntanın bir darbe hazırlığı içinde olduğu(*); patlatılan bombaların, suikastlerin,katliamların (Kontr-Gerillanın evrensel pasifikasyon yöntemleri olmasının yanı sıra) böyle bir faşist darbe için ortam yaratma amacına da yönelik olduğu ifade edilmiştir. Bu görüşlerin doğru olmadığını gösteren hiç bir şey yoktur.

Öte yandan bütün bu gelişmeler, Türkiye'yi bir iç savaşa ve karanlık bir geleceğe sürüklemek isteyenlerin kimler olduğunu da ortaya koymaktaydı. 1 Mayıs katliamları, suikast girişimleri, Sirkeci Garı'nda ve Yeşilköy Havaalanı'nda patlatılan bombalar ve her gün yaşanan faşist terör eylemleri... Bütün bunlar sonraki yıllarda sansasyonel cinayetler, gazetecilere, ünlü bilim adamları ve profesörlere yönelik suikastler, kanlı tertipler, Çorum ve Kahraman Maraş'taki gibi büyük kitle katliamlarıyla sürecek olan geniş kapsamlı bir stratejinin ilk parçaları ve göstergeleriydi.

Erken Seçimler

1977 Haziran'ındaki erken seçimler böyle bir ortam içinde, suikastler, darbe teşebbüsleri, faşist saldırı ve katliamların yarattığı kargaşa ortamı içinde yapıldı. Kontr-Gerilla eylemleriyle, CHP mitinglerini ve CHP'li kitleleri de hedefleyen faşist terör hareketleriyle, geniş halk kitleleri yoğun bir baskı altına alındı.

5 Haziran 1977'de yapılan erken seçimlere katılma oranı % 72'yi buldu ve sonuç olarak hiçbir parti çoğunluk elde edemedi. CHP 213, AP 189 milletvekili; CHP 28, AP 21 senatör çıkardı. Seçimlerden önce 40 milletvekili olan MSP, 24 milletvekili

(*) Bazı Çevreler tarafından bu cuntanın sonradan 12 Eylül'deki darbeyi gerçekleştiren cuntayla irtibatlı olduğu görüşleri de ortaya atılmıştır. 12 Eylül'den sonra, 12 Eylül öncesinden her şey soruşturma konusu olurken, bütün bu olayların soruşturma konusu yapılmaması ilginç değil midir?

çıkarabilirken, MC döneminde hükümet olanaklarından en geniş bir şekilde yararlanan ve Meclis'te 3 üyesi bulunmasına rağmen kendisine 2 bakanlık verilen MHP, 16 milletvekili kazandı. 1973 seçimlerinde % 12'yi bulan bir oy yüzdesiyle 45 milletvekili kazanmış olan DP ise sadece 1 milletvekilliği kazanabilmişti ve oyları, diğer sağ partilere dağılmıştı.

Böylece, seçimlerden sonra hükümetin istifasıyla I.MC dönemi sona eriyordu.

I.MC dönemi, Türkiye için tam bir felaket dönemi olarak yaşanmıştı. 1974'teki nispi sukünet ortamı çoktan yok olup gitmiş; her gün insanların sokak ortalarında öldürüldüğü, yokluk ve pahalılığın kol gezdiği bir dehşet ortamına sürüklenilmişti. Faşist terör hareketlerinin bütün ülkeyi sardığı I.MC Hükümeti döneminde toplam 339 kişi siyasi olaylar nedeniyle hayatını kaybetmişti. Ölenlerden 197'si sol, 59'u sağ görüşlüydü.

10. II.MC NASIL KURULDU?

Seçimlerden sonra 213 milletvekili çıkararak Meclis'in en büyük partisi haline gelen CHP, tek başına hükümet kurabilecek bir çoğunluk sağlayamadı. Ecevit'in kurduğu azınlık hükümeti güvenoyu alamayınca, Demirel yeniden ikinci bir MC Hükümeti kuracaktı.

1977'nin Haziran-Temmuz aylarında siyasi oluşumlar alabildiğine hızlı yaşandı ve bu kısa süre içinde sonraki yıllardaki siyasi kavgaların-çekişmelerin yoğunlaşmış örnekleri sergilendi. Ecevit'in o günlerde hükümet kuramayışı, daha sonra kuracağı hükümetin kaderinin de habercisi oldu. Ecevit, bir yanda tekellere ve emperyalist çevrelere elinden geldiğince güvence vererek, onların desteğini sağlamaya çalışırken, diğer yandan faşistlere barış çağrısında bulunuyor ve halkın umudu olamayacağını daha o günden gösteriyordu. MC ise, hükümete ancak zoraki olarak yeniden gelebiliyor; Demirel, emperyalistlerin ve tekellerin neden kendisine mecbur olduğunu kanıtlamak istercesine, toplumdaki bölünmeyi şu "veciz" sözleriyle tanımlıyordu: "Türkiye ikiye ayrılmıştır: Milliyetçiler ve solcular." Gerçekten de, Türkiye ikiye ayrılmıştı: Faşist güçler ve emekçi sınıflar...

Aslında MC, gelinen noktada (Erbakanlı yapısıyla!) egemen sınıflar ve emperyalist güçler açısından geçerliğini yitirmiş durumdaydı. Egemen sınıfların o aşamadaki tercihlerinin, kontrol altındaki bir CHP hükümeti yönünde olduğunu gösteren belirtiler vardı. (Ecevit'e yönelik suikast olayları arkasından ordudaki tasfiyeler ve N.Kemal Ersun'un emekliye ayrılması,bu belirtiler arasında sayılabilir.) Bu tercihin nedenleri üzerinde tartışılabilir: Kontrol altında tutulacak bir Ecevit Hükümeti'nin, Erbakan'lı bir MC'den tekelci burjuvazinin sorunlarının çözümü bakımından daha elverişli olanaklar sunabileceği düşünülmüş ve Ecevit'in şahsında solun yıpratılması da hesaplanmış olabilir...

Ancak seçim sonrasında ortaya çıkan parlamento aritmetiği, bunun hemen gerçekleşmesine olanak tanımadı. Demirel iktidar olanaklarından her zaman sonuna kadar yararlanma eğilimindeki bir siyaset adamı olarak, eli kanlı faşist terör çeteleriyle birlikte, Erbakanı da arkasına takarak, II.MC'yi kurdu. 5 ay kadar süren bu II.MC, ekonomik kriz, döviz sıkıntısı, faşist terör ve katliamlar vb. yönlerden hiçbir şekilde I.MC'yi aratmadı.

11. SALDIRILAR ÖĞRETİM ÜYELERİNE YÖNELİYOR

1977 yılından itibaren faşist saldırıların öğretim üyelerine yöneldiği görüldü. Nisan ayında H.Ü. Rektör vekili Prof. Gürel Ataman'ın evine bomba atmışlardı. Mayıs ayında ODTÜ öğretim üyelerinden Korel Göymen'in evine bomba atıldı ve Prof. Uğur Ersoy'a saldırı düzenlendi. 15 Haziran'da ise, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde Doçent olan Orhan Yavuz, faşistler tarafından öldürüldü.

Doç. Orhan Yavuz Cinayeti

15 Haziran günü Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde Doçent olan Orhan Yavuz, sabah saat 8.00 sıralarında kampüs içinde bulunan lojmandan ayrılarak, bir başka öğretim görevlisiyle birlikte Üniversite'ye doğru yürümeye başladı.

Yolda giderken karşısına iki kişi çıktı. İki kişi, Doçenti, "Bir şey konuşacağız" diye çevredeki fundalıklara götürdüler.

Doç. Yavuz burada bıçak darbeleriyle kanlar içinde bırakıldı. Kalbine 3 kez, diğer yerlerine 5 kez bıçak saplanmıştı.

Doçent hastaneye kaldırıldı. Ameliyata rağmen kurtarılamayarak can verdi. Cinayete, Doç. Yavuz'un yanındaki öğretim üyesi ve bazı işçiler tanık oldular.

Tanık öğretim üyesi şok geçirdi ve olayla ilgili hiçbir şey hatırlamadığını söyledi.

Doç. Orhan Yavuz 36 yaşındaydı. İlkokulu Sarıkamış'ın Yeniköy'ünde bitirdikten sonra, Cılavuz İlköğretmen Okulu'ndan mezun olmuş, sonradan Ankara Kimya Fakültesini başarıyla bitirmiş, iki yıl kadar ABD'de doktora çalışması yaptıktan sonra, 1974'ten itibaren Erzurum Üniversitesi'nde Doçentlik görevini sürdürüyordu.

Köy ilkokulundan başlayan, ABD'de doktora çalışmasından üniversite öğretim üyeliğine kadar binbir zorlukla yükselen Doç. Yavuz, değerli bir bilim adamıydı.

Orhan Yavuz cinayeti, olayların, "aşırı sağ-sol çatışması" olmadığını gösteren ilk çarpıcı örnekti.

Peki, ılımlı bir kişiliğe sahip olan ve o güne kadar hiçbir çatışmaya karışmayan demokrat görüşlü bu insanı niçin öldürüyorlardı?

Bu cinayetin bir rastlantı sonucu olmadığı tam o sıralarda sanki ayarlanmış gibi, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde aynı türden saldırıların yapılmış olmasından bellidir. Daha sonra bu tür saldırıların ünlü isimlere yönelerek, sürdürüleceği de görülecektir.

Bu tür cinayetlerin amacını saptayabilmek için, faşist hareketin saldırı taktiklerinin doğru olarak kavranması gerekir.

Daha önce söz ettiğimiz MHP Genel Merkezi'ndeki Türkeş'in çalışma odasında bulunan bir rapordaki görüşleri tekrar hatırlatmakta fayda vardır. Bu raporda, "Üniversitelerde yapılan ideolojik ve kuvvete dayanan mücadeleye" yardımcı olmak için, "savunma kuvvetlerinin" kurulması önerilmekte; hareketin hızını azaltmak isteyenlere ve harekete zarar verenlere karşı şehir gerillası hareketlerinin örgütlenmesi önerilmekteydi. Liberal-demokrat fikirli öğretim üyeleri, faşistlerin üniversitelerde yürüttüğü "kuvvete dayalı ideolojik mücadele"nin önündeki engeller olarak görülmüş ve birer taktik hedef olarak belirlenmiştir. Amerikalı Kontr-Gerilia teorisyenlerinden Lindsay de "seçilmiş ve şuursuz terörizm" ayrımı yapmakta ve seçilmiş terörizme

örnek olarak, "liberal fikirli aydınlara yönelik eylemleri" göstermektedir.

> "Liberal fikirli olanlar arasında asi ile anlaşmaya meyyal olan kimseler terörist taarruzlara hedef teşkil ederler. (*)

Doçent Orhan Yavuz'un öldürülmesi olayının bir "seçilmiş terörizm" örneği olduğundan şüphe edilemez. Türkiye'deki faşist terör hareketlerinin Amerikan Kontr-Gerilla teorileri doğrultusunda yönlendirildiğinden kuşku duyulmamalıdır.

> Doç. Orhan Yavuz'u katletmelerinden başka, Haziran ayında seçimlerden sonraki cinayet ve saldırılarında yine bir çok kişiyi öldürdüler. Ankara'da bir öğrenciyi davadan döndüğü için öldürdüler. İstanbul'da bir başka faşist yine davadan döndüğü için işkence edilerek öldürülmüş bulundu. Bursa'da bir öğrenciyi, Ankara Beypazarı'nda CHP'li bir işçiyi, Ordu-Fatsa'da polisle işbirliği yaparak düzenledikleri saldırıda Halkevi Başkanını, Ankara'da biri Memurlar Derneği'nde (MEM-DER) odacılık yapan 2 işçiyi öldürdüler.

(*) F. A. LINDSAY, Gayri Nizami Harp, s.53 (Kontr-Gerilla, Aydınlık Yay, s.53)

12. II.MİLLİYETÇİ CEPHE

Demirel'in II.MC Hükümeti, 1 Ağustos 1977'de güvenoyu aldı. MSP'ye 8, MHP'ye 5 Bakanlık verilmişti. Özel koalisyon protokolu açıklanmamış, kamuoyundan gizli tutulmuştur. Devrimci Yol dergisi, hükümetin kurulduğu günlerde, "MC adeta bir hilkat garibesi gibi dirildi" diye yazıyordu.

Ekonomi tam bir iflas halindeydi. Eylül ayında IMF'nin "müfettişler" heyeti Ankara'ya geldi ve hükümet yeni zamları hemen açıkladı. Buna rağmen, IMF gerekli yardımı vermiyordu. IMF'nin zorunlu kıldığı % 25'lik devalüasyon, hükümet içinde yine anlaşmazlık yaratıyor ve Erbakan'ın karşı çıkmasına rağmen, devalüasyonun % 10'luk ilk taksidi ilan ediliyordu!

Faşizme Karşı Birlik Çağrısı

Devrimci Yol dergisi II.MC'nin kurulmasıyla birlikte devrimcilerin nasıl hareket etmesi gerektiğini şöyle anlatıyordu:

> "MC'nin yeniden kurulmasıyla birlikte devrimci bir birlik sorunu, faşizme karşı devrimci bir anti-faşist cephe sorunu, bugün gerçekten üzerinde önemle durulması gereken bir sorundur. (...)
>
> Faşizme karşı mücadele bir iktidar alternatifini zorunlu kılar. Faşizme karşı mücadele, iktidar mücadelesinden ayrı düşünülemez. Ülkemizde anti-faşist bir iktidar alternatifi, bir demokratik halk iktidarı olabilir. Bugün devrimci mücadele böyle bir aşamada değildir. Bugün yapılması gereken, emekçi halkın iktidar mücadelesinin bir aracı olarak bağımsız bir devrimci siyasi hareketin yaratılmasını esas alarak mücadele etmektir. Bu devrimcilerin faşizme karşı mücadelede savunma durumunda bulunmaları demektir. Bugün faşizme karşı mücadelede (pasif ve durağan olmayan) devrimci bir savunma çizgisi, asla terkedilmemelidir.
>
> Faşist terörün etkisizleştirilmesi için faşist demagojiyi açığa çıkararak, tüm emekçi halkın anti faşist mücadeledeki omuz omuza mücadele ve dayanışmasını sağlamak için çaba harcamalıyız. Her mahallede, her bölgede tüm halkı birleştirmek için mücadele etmeliyiz."(*)

(*) Devrimci Yol Dergisi, sayı: 7, 1 Ağustos 1977

Bu tespitlerin doğruluğu bizzat faşist güçlerin II.MC dönemindeki azgın saldırılarıyla kanıtlandı. II.MC döneminde de saldırılar, tertipler ve katliamlar devam etti ve bizatihi bunlar, devrimcilerin savunma çağrılarının ne denli doğru ve haklı olduğunu ortaya koydu.

Sağda Solda Patlayan Bombalar

II. MC'nin kurulmasından sonra faşist terör hareketleri ve siyasal çatışmalar, yurdun çeşitli bölgelerinde devam etti. Toplumun her kesiminde tam bir keşmekeş hüküm sürüyordu. Bu arada büyük şehirlerin kalabalık yerlerinde, sağda solda bombalar patlamaya; fabrikalara, yolcu vapurlarına sabotajlar düzenlenmeye başlandı. Çöp kutularında, elektrik direklerinde, gelişigüzel yerlerde bombalar patlıyor; bazı yerlerde, özellikle halkın yoğun olarak bulunduğu yerlerde, yüksek tahrip gücüne sahip bomba ve tahrip kalıplarının patlamadan ele geçirildiği "yetkili makamlar" tarafından açıklanıyor ve bütün bu haberler bir kısım sağ basın tarafından halk içinde bir panik ve dehşet ortamı yaratacak şekilde ve sol örgütlere mal edilerek manşetlerden veriliyordu. Bu gazeteler sürekli dehşet saçan gizli örgütlerden, bunların esrarengiz şeflerinden söz ediyordu. Bomba olaylarının bir kısmına, bazı sözde gizli örgütlerin sahip çıktığı haberleri de yer alıyordu.

Devrimci Yol Dergisi'nde bu günlerde kaleme alınan bir değerlendirme yazısında, bu tür eylemlerin büyük bir çoğunluğunun polis ve Kontr-Gerillacılar tarafından yapıldığı açıklanıyor; sol güçlerin bu oyunlara gelmemesi gerektiği, devrimcilik adına bu tür işlerin yapılmasının yanlış olduğu anlatılıyordu. Devrimci Yol Dergisi'nin 8. sayısında yer alan bu yazıda, bu konuda şu görüşlere yer veriliyordu:

> "(...) Karşı-devrim güçleri uzun zamandır CIA ve Kontr-Gerillanın dünyanın her tarafında uygulanan kitle pasifikasyonu yöntemlerinin bir parçası olarak, kitle içinde, olur olmaz yerlerde hedefsiz bombalar patlatmakta ve yığınlar içinde genel bir panik ve yılgınlık ortamı elde etmeye ve faşizmin yayılması ve faşist demagoji için uygun bir kitle psikolojisi

ortamı yaratmaya uğraşmaktadırlar.(...)

Faşizm, kitlelerin politik eylemlerinin yok edilmesidir. Faşizm, milyonlarca emekçinin bir dehşet ortamı içerisinde köleleştirilmesidir. Bugün, böylesi bir ortam içerisinde, bu ortamın siyasal iktidar aracılığıyla tüm unsurları oluşturulmaya çalışılmakta, faşizmin kitle temeli kazanabilmesi ve yaygınlaştırılması için çalışılmaktadır. Her türden faşist demagoji için uygun bir ortam yaratılmaya çalışılıyor. Kitle pasifikasyonu eylemleri ve provokasyonlarının genel yönelimi bugün budur." (*)

Yine bu yazıda, polisin kendi yaptığı -halk içinde panik yaratacak, onu korku ve telaşa sevk edecek bu tür işleri devrimcilere maletmeye çalışmasına ve bazı sol grupların bu tür işlere sahip çıkmaya kalkışmasına cevap olarak şöyle denmişti:

"Hiçbir devrimci, **üretim araçlarına, fabrikalara** vs. sabotajlar düzenlemez. Sağda solda, sokak ortalarında bombalar patlatmaz. Halka zarar verecek şeyler yapmaz. Bunları yapanlar halkı bir dehşet ortamı içinde bırakmak, faşist terör ve demagojilerine uygun bir ortam hazırlamak isteyenlerdir." (**)

Evet, Devrimci Yol Dergisi, bu bombalamaların, halkı bir panik ve dehşet ortamına, yılgınlığa sürükleyecek eylemlerin Kontr-Gerillacılar tarafından yapıldığını açıklıyordu. Kontr-Gerillacılar, gizli faşist örgütler bunları niçin yapıyorlardı?

Burada hemen, daha önce sözünü ettiğimiz "sahte operasyonlar" düzenlenmesi konusunda Kontr-Gerilla taktiklerini hatırlamak gerekiyor. Türkiye'de Özel Harp Dairesi'nin ve ona bağlı Kontr-Gerillanın kurucusu olan Cihat Akyol'un bu konudaki önerileri şöyleydi:

"Bazı ahvalde propaganda için istismar edilmek üzere mürettep (tertiplenmiş) olaylar meydana getirilir." (***)

(*) Devrimci Yol Dergisi, sayı-8

(**) Aynı yerde

(***) Tümg. C.AKYOL, Ayaklanmaya Karşı Koyma Harekatında Psikolojik Harp, s.8

"Halkı mukavemetçilerden ayırmak için, sanki ayaklanma kuvvetleri (solcular diye okuyun) yapıyormuş gibi, mücadele kuvvetlerince halka zulme kadar varan haksız muamele örnekleri ile sahte operasyonlara başvurulması tavsiye edilir." (*)

Yani Kontr-Gerilla, sanki solcular yapıyormuş gibi, halka zarar verecek eylemler yapacak ve bunlar solcuların aleyhinde propaganda yapmak için istismar edilecek. İşte 1977 sonbaharında böyle bir taktikle, Kontr-Gerilla sahnedeydi. Halkın topluca bulunduğu yerlerde,tren istasyonlarında, hava alanlarında bombalar patlatıyor; hiçbir şeyden habersiz insanlar, çocuklar, kadınlar parçalanıp ölüyor, yaralanıyor. Arkasından da bazı malûm basın organlarında bu olaylar sözde gizli sol örgütlere mal edilerek "propaganda" yapılıyor! İşte Kontr-Gerillacı aklı bu! İşte güya memleketi solculardan kurtarmak için işlenen haltlar bunlar!

Kuşkusuz Kontr-Gerillacıların bu "sahte operasyonları" o dönemde faşist terörü perdelemeyi de amaçlıyordu. Faşistlerin işledikleri cinayetlerin kamuoyunda yarattığı nefret gölgeleniyor, "işte solcular da böyle kötü şeyler yapıyor" düşüncesi yaratılmaya çalışılıyordu.

Aynı zamanda, yine o günlerde IMF'nin emrettiği doğrultuda zamların yapıldığı bir ortamda, halk muhalefetini daha rahat ezebilmek için, CIA'nın, Kontr-Gerillanın marifetiyle yaratılan bu şekildeki bir "anarşi" bahane edilerek, "anarşiyi önleme yasa tasarısı" hazırlanıyor ve emekçi sınıflar üzerinde yeni **siyasi baskı** imkanları yaratılıyordu.

Böylece, bir yandan sol üzerindeki faşist baskı uygulamaları sürdürülebilecek, öte yandan da yaratılan bu bulanık ortam içinde faşist terörün, sonraki dönemlerde karşılaşacağımız, daha üst boyutlara tırmandırılması mümkün olabilecekti.

Gecekondu Bölgelerini Faşistleştirme Çabaları

1977 yılının sonlarına doğru faşist terör hareketlerinin okullardan mahallelere, gecekondu bölgelerine doğru kaydığı görülmüştü. Buralarda hakimiyet kurmaya çalışıyor, her yerde olduğu gibi, buralarda da şiddete başvuruyorlardı.

(*) Tümg. C.AKYOL, Gayri Nizami Kuvvetlere Karşı Harekat, s.15

Ağustos ayında, Ankara'da, Yahyalı gecekondu mahallesinde pusu kurarak; Yıldız ve Ayvalı mahalleleriyle Sanatoryum Caddesinde 4 ayrı kahveyi silahla tarayarak, toplam 4 kişiyi öldürdüler.

Hedef olarak seçtikleri bölgelere önce silahlı saldırılar, çeşitli baskı ve terör uygulamaları yönelttiler. Bu saldırılarında başarılı olamadıkları zaman, sindiremedikleri-yıldıramadıkları muhalefet güçlerini ve öncelikle devrimcileri pusularda öldürdüler. Bu şekilde gecekondu mahallelerinde ilk çatışmalar başlatılmış oldu. Faşist saldırılar çeşitli biçimlerde gelişerek devam etti.

Faşistler gecekondu bölgelerinde hakimiyet kurmak için gerçek anlamda savaş taktikleri uyguluyorlardı. Önce, girecekleri bölgedeki dörtyol ağızlarında,kavşak noktalarda (stratejik yerlerde!) derneklerini açıyorlar, çarşıyı denetimleri altına alıyorlar, halkın alış-verişine, günlük yaşantısına müdahale ediyorlar, esnafı haraca kesiyorlar ve bunlar arasında kendilerine taraftar kazanmaya çalışıyorlardı. Ayrıca, bölgeye ulaşım yolları ve araçları üzerinde denetim sağlıyorlar, kimlik kontrolü yaparak giriş-çıkışa hakim oluyorlardı. Yine, yaygın şekilde açtıkları "kitaplıklar" sayesinde ve bunların sağladığı görüntü ardında, gizli oba teşkilatları kuruyorlardı. Böyle bir altyapı üzerinde ve böyle bir işgal planı dahilinde geliştirdikleri, halktan zorla para toplama, haraç vermeyenlerin işyerlerini kundaklama, evlerini bombalama eylemlerini; giderek kendilerinden olmayanları mahalleden göçe zorlama, toplu şekilde katliamlar düzenleyerek yok etme, kahvehanelere baskınlar düzenleyerek halkı sindirme ve mahallelerinde barınamaz-yaşayamaz hale getirme biçimlerine dönüştürdüler. Bazı gecekondu bölgelerinde, şehir-bölge ayrılıklarını, aşiret anlaşmazlıklarını ve mezhep çatışmalarını körüklediler; halkı bölerek birbirine düşman haline getirip, kendileri bir tarafta yer alarak, bu şekilde kitle tabanı yaratma yolunu seçtiler.

Faşistlerin gecekondu semtlerine yukarda anlattığımız savaş taktikleri, işgal planlarıyla müdahale etmesi, şiddetin, toplumun daha geniş kesimlerine yayılmasına ve iç savaş tohumlarının daha geniş bir alana serpilmesine hizmet etmekten başka bir işe yaramadı. Çünkü tıpkı okullarda, öğrencilerin can güvenliği-öğrenim özgürlüğü talebi etrafında faşist işgallere karşı direnmesiyle çatışmaların kaçınılmaz biçimde yaşanması gibi; gecekondu semtlerinde de hükümetin baskı ve

zülmüne karşı koyan, faşist cinayetlere ve mahallelerin faşistleştirilmesine karşı çıkan halk kesimlerinin haklı direnişi, şiddeti artık halkın günlük hayatının bir parçası haline getirdi. Başlangıçta da (birinci bölümde) söylediğimiz bir olgu, adım adım gerçekleşiyordu.

Amerikancı-faşist MC yönetimine karşı gelişen her türlü muhalefetin, Amerikan beslemesi "muharip"ler rolündeki Ülkü Ocaklı çeteler aracılığıyla bastırılması gündeme gelmişti. Toplumsal-ekonomik-siyasal kriz döneminde, bölgesel ayrılıkların, mezhep farklılıklarının ve sınıf çelişkilerinin en uç noktalarında yaşandığı gecekondu semtlerinde, muhalefetin kök salması kaçınılmaz bir şeydi. MC güçleri böyle bir toplumsal zemin üzerinde yer alan gecekondu halkının kendilerine karşı koymasını, muhalefet etmesini, şiddete başvurarak, faşist çetelerine cinayetler işleterek, katliamlar yaptırarak bastırma yoluna gidince, şiddet ve çatışmalar, büyük şehirleri çepeçevre saran gecekondu semtlerinde günlük olaylar haline geldi, getirildi. Bu durumda, önce okullarda başlayan ve ülkenin diğer yerlerinde gelişen olaylar, artık gecekondu semtlerinde de kaçınılmaz biçimde ve hatta en yoğun ölçeklerde bir **iç savaş** yönünde gelişmeye başladı.

Bütün bu gelişmeler içerisinde gecekondu semtlerindeki halk da, kendiliğinden ve dağınık-örgütsüz bir şekilde de olsa, canını-malını korumak için çeşitli yollara başvurdu, çeşitli karşı koyma araçları yarattı. Silahlandı. Mahallesine, sokağına, evine yönelik saldırılara karşı nöbet tutmaya başladı. Saldırılara ortak bir şekilde karşı koyabilmek, tek tek yok olmamak, saldırıya uğrayanları yalnız bırakmamak ve birbirlerine destek olmak kaygısıyla maddi ve manevi bir dayanışma ve mücadele ruhu, bir direnme geleneği ortaya çıktı.

> 1977'nin sonbaharı, faşist güçlerin saldırılarını yine gecekondu bölgelerinde yoğunlaştırdıkları bir dönem olarak yaşandı. Eylül ayında Ankara Dikmen'de ve Gazi Mahallesi'nde faşistlerle çıkan çatışmalarda birer devrimci öldürüldü. Ekim ayında Öveçler Halkla Dayanışma Derneği'ni taradılar, bir kişiyi öldürdüler, iki kişiyi de yaraladılar. Bu günlerde özellikle Doç. Orhan Yavuz'u öldürmeleriyle başlattıkları öğretim üyelerine yönelik saldırılarına devam ettiler. Eylül ayında Ankara'da H.Ü. Öğretim Üyesi Gülseren Ağrıdağı'nın otomobilini bombaladılar. Ekim ayında Fen Fakültesi öğretim üyesi Prof. Burhan C.Ünal'ın

bürosuna bomba attılar, Prof. yaralandı. Kasım ayında ODTÜ Rektör Vekili Mehmet Kıcıman'ın evine bomba attılar. Bu profesörün evine atılan ikinci bombaydı.

(Ümraniye) 1 Mayıs Gecekondu Halkının Direnişi

3 Eylül günü gazeteler; "Gecekondu bölgesinde kan aktı", "Ümraniye'de ölüm, zulüm, yıkım", "Ümraniye, 1 Mayıs mahallesi'nde çatışma, 6 kişi öldü" manşetleriyle çıktı. Neydi Ümraniye olaylarının aslı ve 6 kişinin öldüğü çatışmanın kaynağı?

Ümraniye 1 Mayıs Mahallesi yoksul bir gecekondu mahallesiydi. Karınlarını doyurmak için gece gündüz çalışan bu yoksul insanlar, ayrıca sürekli, elleriyle yaptıkları gecekondularının yıkılacağı tehditi altında yaşıyorlardı. Fakat, mahalle halkının çoluk çocuğuyla başlarını soktukları bu 2 göz gecekonduları yıktırmaya niyetleri yoktu. Daha önce 2 kez gelen yıkım ekipleri, halkın direnişi karşısında geri dönmek zorunda kalmışlardı.

Fakat yıkımcılar 2 Eylül günü tekrar geldiler. Bu sefer hazırlıklıydılar; yıkımcıların yanında yüzlerce polis,panzer ve zırhlı birlikler de vardı ve bu sefer gecekonduları yıkmağa kararlıydılar.

Polis panzerlerinin ve zırhlı araçların görünmesi üzerine tüm gecekondu halkı sokağa döküldü. Bir uçtan yıkıma başlayan ekipler, hep bir ağızdan haykırılan, "Polis, defol" sloganı karşısında gerilemeye başladılar. Yıkım araçlarının yerini otomatik silahlı polisler ve panzerler aldı. Evlerini yıktırmamak için slogan atan halkın üstüne bir anda sis, göz yaşartıcı bombalar ve otomatik silahlardan çıkan kurşunlar yağdı. Halktan bir çok kişi yaralandı. Yaralıların hastaneye kaldırılmasına izin verilmedi.

Bu saldırı üzerine 1 Mayıs halkı, taş-sopa, eline ne geçirdiyse polislerin üzerine atarak direnmeye çalıştı.Ve direniş karşısında polisler mahalleye giremediler. Polislerin yakaladıklarını yerlerde sürükleyerek, döverek gözaltına almaya başlaması üzerine, toplanarak yürüyüşe geçen 1 Mayıs halkı, Ankara asfaltını işgal etti ve polisler mahalleyi terk etmek zorunda kaldı. Onlarca yaralı ve 6 yoksul insanın ölümü pahasına bu kez de gecekondularını yıktırmayan 1 Mayıs halkı, ölümlerle, büyük acılarla da olsa kendilerine yapılan her türlü saldırıyı bir araya gelerek geri püskürtebileceğini gösterdi.

Divriği Olayları ve Alevi -Sünni Ayrımcılığı

Faşistler o güne dek çeşitli yerlerde başvurdukları Alevi-Sünni halkı kışkırtarak çatışma çıkarma yönteminin çarpıcı bir örneğini Sivas'ın Divriği ilçesinde yarattılar. 11 Eylül 1977 günü halka saldırmak, gerici kitleleri harekete geçirmek için "Kadir gecesi"nde, Hasanağa Camiinde Teravih namazı kılındığı bir sırada, cami yakınlarında bir bomba patlattılar.

Camide hazır olarak bulunan kışkırtıcıları,"Camiye komünistler-aleviler bomba attılar" diye halkı galeyana getirdiler. Kışkırtabildikleri gerici unsurlarla birlikte sokaklara dağıldılar. Önlerine gelene saldırmaya, işyerlerini tahrip etmeye koyuldular. Halkla faşistler arasında çıkan çatışmada,bir faşist öldü, 4 faşist yaralandı.

Camiye bomba atan 2 faşist ise, daha sonra tutuklandı ve mahkum oldu. Faşistlerin tertipleri daha başlangıçta apaçık kendini belli eden bir aptallık ürünü olarak ortaya çıkmasına rağmen, bu kadar açık ve ilkel bir tertiple bile kandırabilecek kimseler bulabilmeleri bakımından öğreticiydi. Çünkü, aynı ilkel yöntemlerle, sonraki yıllarda büyük gerici ayaklanmalar ve katliamlar düzenlemeyi başaracaklardı. Divriği'de halk, faşistlerin saldırılarını ilk elde püskürttü ve boşa çıkardı, ama onların yapamadığını resmi güçler tamamladı. Olayların hemen arkasından komando birlikleri Divriği'ne doldu. Çevre köyler üzerinde yoğun bir devlet terörü uygulandı. Devrimci Yol Dergisi, Divriği olaylarının altında yatan gerçekleri tespit ederek, Alevi-Sünni çatışmasının faşistler tarafından hangi amaçlarla kışkırtıldığına dikkatleri çekmişti:

"Faşistler emekçi halk üzerindeki baskılarını artırabilmek için sürdürdükleri tertip, demagoji ve teröre dayalı saldırılarından birini de Sivas'ta uyguladılar. Faşistler bu bölgede, ülkemizin diğer bazı bölgelerinde olduğu gibi, mezhep ayrılıklarından ve dini taassuptan yararlanmaya çalışıyorlar. Orta Anadolu'nun birçok bölgesinde olduğu gibi, Divriği'de de Alevi-Sünni çatışması biçiminde bir mezhep ayrılığı kışkırtması yoluyla, Alevi halkın üzerindeki baskıları artırmak ve Aleviliğe karşı bir görünüm altında gerici kitleleri örgütlemek için tertipler peşinde koşmuşlardır."(*)

Faşist Zulme ve Pahalılığa Karşı Direniş Kampanyası

II.MC'nin uyguladığı zam ve zulüm kampanyasına karşı

(*) Devrimci Yol Dergisi, sayı: 9

Devrimci Yol Dergisi, "Faşist Zulme ve Pahalılığa Karşı Direniş Kampanyası" açtı.

Ekim ayında açılan bu kampanya, ara seçimler döneminde de sürdükten sonra, 15 Ocak 1978 günü Ankara'da yapılan "Halkın Devrimci Talepleri Mitingi" ile son buldu. Devrimci Yol Dergisinin 14. sayısında kampanyanın genel değerlendirmesi şöyle yapılıyordu:

> "Kampanyayı, oligarşinin emekçi halklarımıza karşı II.MC çetesi eliyle bir zam,pahalılık ve zulüm kampanyası başlatması karşısında ve bu zam ve zulüm kampanyasına karşı üstümüze düşen devrimci görevlerimizi yerine getirebilmek amacıyla başlattık. Oligarşi (...) bir dizi ekonomik ve siyasi çıkmazlarla karşı karşıyaydı. Bu çıkmazların dayattığı tedbirler ise, emekçi halkın ağır bir sefalete itilmesi ve zalim bir sömürüye tabi tutulmasından başka bir şey değildir.
>
> Bu soygunu gerçekleştirebilmek için ise, halka karşı bir terör ve yıldırma politikası sürdürülerek, halk susturulacak, uslu durdurulacaktı.
>
> Bu doğrultuda zamlar, devalüasyonlar, taban fiyatlarının düşük tutulması ve 'anarşiyi önleme' operasyonları birbirini **izlemeye başlamıştı. Bu gözdağı ve soygun politikaları** karşısında ise, emekçi halklarımız örgütsüz, dağınık ve gerçek anlamda devrimci bir önderlikten yoksundu. Emekçi halkımızın davasını savunmaktan başka bir amacı olmayan devrimcilerin omuzuna düşen görevler bu denli ağırdı.
>
> Ayağa kalkmalı ve olanca gücümüzle bu zalimlere karşı emekçi halklarımızın yanı başında yer almalıydık. Tüm gücümüzü bu doğrultuya seferber etmeliydik. Gün mücadele günü, diyerek ileri atılmalıydık.Oligarşinin faşist politikaları bu yolla boşa çıkartılabilirdi. (...)
>
> Oligarşinin, MC eliyle yürüttüğü zam ve terör politikaları da, eğer kısmen uygulanabilmiş ve oligarşinin taleplerini tam olarak yerine getirmeyen MC çetesi yerel seçimler sonrasında çökmüşse, bu siyasal gelişmelerdeki faşist terör kampanyaları karşısında devrimcilerin her türlü teslimiyet önermelerini kararlılıkla reddederek, aktif bir mücadele ve devrimci bir savunma anlayışını bir ölçüde hayata geçirebilmiş olmalarının rolüne (hiç şüphesiz bunu abartmadan) mutlaka işaret edilmelidir."

II.MC'nin Son Günleri

II.MC Hükümeti yıkılmak üzereyken, faşistler Aralık ayı içinde düzenledikleri öğrenci kitlelerine yönelik bombalı, silahlı katliam girişimlerinde, pusuda işledikleri cinayetlerde ve çıkardıkları silahlı çatışmalarda, 12'si öğrenci, toplam 19 kişiyi öldürdüler.

11 Aralık'ta yapılan yerel seçimlerdeki saldırı ve cinayetlerin yanı sıra, bu ay içinde öğrenci kitlelerine vahşice saldırmaları dikkati çekti. Bir türlü faşistleştiremedikleri ODTÜ'de ve faşist işgalin kırıldığı ADMMA'da (Yükseliş) katliam girişimlerinde bulunarak, bu okulların hükümet tarafından kapatılmasını sağlamaya çalıştılar.

ODTÜ Öğrencilerine Bombalı Silahlı Saldırı

2 Aralık günü, ODTÜ'de Rektörlük karşısındaki üçlü anfide AYÖD toplantısı yapılırken, Hasan Tan tarafından üniversiteye işçi kılığında doldurulan bir grup faşist, Rektörlük binasından öğrencilere küfür etmeye, bağırmaya başladılar. Çevredeki fakülte binalarından ve AYÖD toplantısından çıkan 5 bine yakın öğrenci, faşistleri protesto etmek için Rektörlük binasının önünde toplandı.

Bu sırada faşistler, Rektörlüğün kayıt kabul binası bölümünden öğrencilerin üzerine bir ilaç kutusuna konmuş patlayıcı madde attılar. Bunun üzerine öğrenciler jandarmadan, arama yapmasını istediler. Bir jandarma gö revlisi, patlayıcı maddenin öğrenciler tarafından atıldığını ileri sürerken, tam bu sırada, faşistler bu kez Rektörlük binasının beşinci katından, öğrenci kitlesinin tam ortasına, tahrip gücü yüksek bir bomba attılar. Bombanın patlamasından sonra öğrenciler yere yattılar. Bu sırada faşistler kitle üzerine kurşun yağdırmaya başladılar. 24 öğrenci bu katliam girişimi sırasında yaralandı. Ve yaralı öğrencilerden biri, sonraki günlerde öldü. Faşistlerin yaylım ateşi devam ederken, bazı öğrenciler arkadaşlarını korumak için faşistlere silahla karşı koydular ve bu sayede diğer öğrenciler çevre binalara sığınarak canlarını kurtarabildiler.

Bütün bunlar olurken, Rektörlük binası etrafındaki jandarma birlikleri, öğrencilere bombalı-silahlı saldırıda bulunan faşistlere hiç müdahale etmedi. Onların arabalara binip kaçışlarını seyretmekle yetindi. Üniversite kapısındaki "güvenliği sağlamakla görevli" polisler ise, kaçan katillere kapıdan geçiş izni verirken, onları izleyen ve katillerin

yakalanmasını isteyen öğrencileri durdurup dövdüler.

ODTÜ öğrencileri, öğretim üyeleri ve işçileri bu katliam girişimini protesto etmek için olaydan hemen sonra üniversite kafeteryası önünde forum yapmak amacıyla toplanmak istediler. Birdenbire panzerler ve yüzlerce toplum polisi,bu toplantıyı engellemek üzere buraya doluştular.

Bunun üzerine, ODTÜ'lüler yurt binalarına çekildiler. Saldırıyı duyan analar-babalar, üniversite kapısında birikmeye başladılar; fakat içeriye alınmadılar. Saldırının ertesi günü öğrenci velileri bin kişiye yakın bir topluluk oluşturarak, Meclis Başkanı ile görüşmek üzere TBMM'ye bir yürüyüş yaptılar. MHP Genel Sekreteri Yaşar Okuyan ise, "ODTÜ'de önceki gün meydana gelen olaylar komünist bölücü grupların, kendi aralarındaki çelişkiler sonucunda ortaya çıkmıştır... Hadiseleri çıkaranlar ODTÜ'de çalışan yiğit Türk işçileri değil, solculardır... Huzur sağlanana kadar ODTÜ kapatılmalıdır," dedi.

Yükseliş Öğrencilerine Bombalı Saldırı

Ankara'da 15 Aralık günü ise, ADMMA (Yükseliş) öğrencilerinin toplandıkları Albayrak Kıraathanesi'nde büyük bir patlama oldu. 4'ü ağır olmak üzere çok sayıda öğrenci yaralandı, daha sonra yaralı öğrencilerden ikisi öldü.

Eski adı Yükseliş olan ADMMA'da okuyan öğrenciler, uzun süren bir mücadeleden sonra 40~50 faşistin okuldaki işgalini kırmışlar, okula devam etmeye başlamışlardı.

Faşistler bundan sonra okulu kapattırmak için okula ve öğrencilere sürekli saldırmaktaydılar.

Öğrenciler bu faşist saldırılara karşı koyabilmek amacıyla toplu halde okula gitmek için, her sabah olduğu gibi, 15 Aralık sabahı da önce TMGT binasında, sonra da Albayrak Kıraathanesi'nde biraraya gelmişlerdi. Erken saatlerde kahveye gelen öğrenciler, burada otururken, büyük bir patlama oldu. 200 kadar devrimci öğrencinin bulunduğu kahveyi harap eden bomba, 60'dan fazla gencin yaralanmasına yol açtı.

Öğrenciler, yaralı arkadaşlarını hastaneye taşıdıktan sonra geri döndüklerinde okula girmek isteyince, bu kez polisin saldırısına uğradılar ve okula alınmadılar. Polis, okula girmek isteyen bir çok öğrenciyi gözaltına aldı.

Kitle katliamına girişen faşistler serbestçe dolaşırken, saldırıya uğrayan ve okula girmek isteyenlere baskı uygulanıyor, faşizmin sivil güçlerinin terörünü resmi güçlerin terörü tamamlıyordu. Patlayıcı maddenin dinamit lokumu olduğu ve buna

bir saat ilavesiyle saatli bomba haline getirildiği, bu şekilde bir masanın altına yerleştirildiği anlaşıldı.

Yaralı öğrencilerden 2'si daha sonraki günlerde ölürken, bir öğrencinin de ameliyatla bacakları kesildi ve sakat kaldı. Kahvede oturan bir astsubay da patlama sonucu öldü.

Yükseliş öğrencileri kısa süre sonra iki kez daha bombalı saldırıya uğrayacaklardı.

Faşist çeteler, Aralık ayında da öğretim üyelerini hedef almayı sürdürdüler.

Prof. Yalçın Sanalan'a Silahlı Saldırı

27 Aralık gecesi, Ankara HÜ Profesör'lerinden Yalçın Sanalan, evine gelen saldırganlar tarafından kurşunlanarak ağır yaralandı. Gece saat 21.30 sıralarında, kendilerini gizlemeye dahi gerek duymayan uzun boylu, esmer, bıyıklı 2 katil profesörün kapısını çaldılar, kapıyı açan profesörün üzerine ateş açtılar. Karısının ve çocuklarının gözü önünde yere yıkılan profesörün öldüğünden emin olmak isteyen katiller, 2 kurşun daha sıktılar.

Soğukkanlı bir şekilde, profesyonelce gerçekleştirdikleri bu saldırıdan sonra, öldü sandıkları Sanalan'ın evinden ayrılan 2 kişi, bir araca binerek kaçtılar. Sanalan'ın kardeşi saldırganların peşinden koşarak kovaladı, fakat yakalaması mümkün olmadı. Prof. Yalçın Sanalan, ağır yaralı olarak kaldırıldığı hastanede ameliyat edildi ve safra kesesi alındı.

Profesöre daha önce evine patlayıcı madde atılacağı ve öldürüleceği yolunda tehditlerde bulunulmuştu. Sanalan'ın evinin 50 metre kadar ilerisinde faşistlerin gittiği bir kahvehane ve 100 metre kadar uzaklıkta faşist öğrencilerin kaldığı Kadastro Yurdu yer alıyordu.

Hacettepe Üniversitesi bu olay nedeniyle bir yıl kapatıldı. Siyasal cinayetleri artık sıradan zabıta olayları olarak görmeye alışan aydınlar ve öğretim üyeleri, Orhan Yavuz cinayeti ve meslektaşlarına yönelik peşpeşe sıralanan saldırılardan ve özellikle bu olaydan sonra, öldürülme sırasının kendilerine de gelmekte olduğunu görünce, yavaş yavaş da olsa ayağa kalkmaya, tepki göstermeye başlamışlardı. Ve bu günlerde birçok ilerici yayın organında, Nazi Toplama Kamplarından

kurtulabilen bir Alman profesörün sözleri yayınlanıyordu:

"İlk önce geldiler, komünistleri alıp götürdüler, öldürdüler, ben sesimi çıkarmadım. Beni ilgilendirmiyordu çünkü. Sonra Yahudileri aldılar, toplama kamplarına, işkenceye götürdüler. Ben yine sesimi çıkarmadım. Çünkü bana göre bir şey yoktu. Sonra Sosyal Demokratları vurmaya, hapse atmaya, toplama kamplarına götürmeye başladılar. Ben yine sesimi çıkarmadım, çünkü bana dokunan yoktu. Bir gün kapım çalındı. Beni alıp toplama kamplarına götürdüler, işkenceye. Hiç kimse ses çıkarmadı. Çünkü ses çıkaracak kimse kalmamıştı."

Bu sözler şimdi, yıllarca faşist terör karşısında sessiz kalan ve nihayet şimdi bu terörün birer taktik hedefi haline gelen aydınlar için söylenir olmuştu. Aralık ayı içinde faşistler bir başka cinayet biçimini de gündeme getirdiler: Adam kaçırdılar, işkence ettiler, öldürdüler.

İki Kıbrıslı Öğrencinin Kaçırıldıktan Sonra İşkenceyle Öldürülmesi

6 Aralık günü, 2 Kıbrıslı öğrenci okula gitmek üzere kaldıkları yurttan ayrılmışlardı. Fındıkzade yakınlarında araba beklerken, bazı kişiler tarafından silah zoruyla ilk önce faşist işgal altındaki Çapa İlköğretmen Okulu'na, oradan da Cerrahpaşa civarında bir eve götürülmüşler; evde kendilerine ağır işkence yapılmış ve sorguya çekilmişler; daha sonra da bir arabayla Büyükçekmece taraflarında boş bir araziye götürülerek kurşuna dizilmişlerdi. Muharrem Özdemir adındaki genç ölmüş, diğeri ağır yaralı olarak kurtulmuştu. Ağır yaralı gencin ölmemesi, bu olayın kamuoyuna yansımasını sağladı: Faşistler artık adam kaçırıyorlar, işkence ile sorgulama yapıyorlar,"yargılama" sonucunda infazda bulunuyorlardı.

Bu olaydan kısa bir süre sonra, Ankara'da, ODTÜ mezunu, mühendis Salih Kandemir'i kaçırdılar ve işkence ederek öldürdüler. 15 Aralık gecesi ODTÜ Kampüsünden 23.15 servisiyle şehre inen genç mühendis, İstanbul'a bilet almak için otobüs terminaline giderken faşistler tarafından kaçırıldı. Daha sonra Kıbrıslı öğrencilere yapıldığı gibi, işkence altında sorguya çekilerek, 19-20 Aralık günleri arasında boğularak öldürüldü. Ardından ölümünden emin olmak için gırtlağı kesildi ve cinayete adi bir zabıta olayı süsü verilmek üzere cesedi dereye atıldı. Mühendisin cesedi 21 Aralık günü bulundu.

Faşist katliam ve cinayetler Aralık ayında bu şekilde sürdü, gitti. Meydana gelen diğer olaylarda, İstanbul'da İDMMA öğrencilerinden birisini zincir, bıçak ve silahlarla yaptıkları saldırıda öldürdüler, 6 öğrenciyi yaraladılar.

Çorum, Osmancık'ta devrimcilerin desteklediği bağımsız Belediye Başkan adayının düzenlediği mitinge bir arabadan yaylım ateş açtılar. Çatışma çıktı; bir devrimci, bir faşist öldürüldü, 4 kişi yaralandı. Akşehir'de 200 kişilik bir grup faşist, CHP ilçe merkezine baskın yaptı, binayı tahrip ettiler.

İstanbul'da, işgal edemedikleri okulu kapatmak için İTİA binasını kundaklayarak yaktılar. İTÜ'ni 8 saat süreyle işgal ettiler. İstanbul'da 3 üniversite kapatıldı. Faşistler amaçlarına ulaşıyorlardı.

1978 yılına girildiğinde, Ocak ayının ilk 4 gününde, Ankara'da Yükseliş öğrencilerinin bindiği arabayı silahla taradılar, arabanın şöförünü öldürdüler, 6 kişiyi yaraladılar. Cebeci'de bir kahvehaneyi taradılar, bir kişiyi öldürdüler, 3 kişiyi yaraladılar.

II.MC dönemi boyunca artık olağan hale gelen faşist cinayetler, giderek daha özel biçimlere bürünmüş; saldırılar pervasızca faşist olmayan herkese, kahvede, sokak ortasında, iş yerinde, evlerin içinde yöneltilmiş, gecekondu semtlerinde yoğunlaşan saldırılarda, halkın toplu oturduğu kahvehanelere silahlı baskınlar düzenlenmiş; artık işgallerini sürdüremedikleri okulları kapattırmak amacıyla öğrenci kitlelerine karşı bombalı-silahlı katliam girişimlerine başvurulmuş; adam kaçırıp işkence ederek sıradan insanları yıldırma taktikleri güdülmüş ve bu şekilde geliştirmekte oldukları iç savaşın yeni bir evresine girilmişti. Bundan sonraki saldırılar tam anlamıyla bütün halka yönelik bir terör kampanyası olarak yaşanacaktı.

II.MC'nin kuruluşundan yıkılışına kadar geçen süre içerisinde toplam 155 kişi öldürülmüştü. Bunlardan 68'i sol, 37'si sağ görüşlüydü. Diğerlerini arada kalan, belli bir görüşü olmayan kişiler, çocuklar ve güvenlik mensupları oluşturuyordu.

Bu dönem boyunca topluluğun üzerine bomba atma, kahve tarama gibi kitlelere yönelik 8 saldırı olayında 10 kişi öldü, yüzlerce kişi yaralandı.

13. 1978: II.MC'NİN YIKILIŞI VE ECEVİT HÜKÜMETİNİN KURULUŞU

II.MC Hükümeti'nin Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu sorunları o aşamada çözebilecek bir yapıya sahip olmadığı daha başlangıçta ortadaydı. Nitekim, MC kısa bir süre içerisinde tıkanıp kaldı. Daha yerel seçimlerin yapıldığı Aralık ayından önce İSO, Hükümeti sert bir dille eleştirerek AP-CHP koalisyonu önermişti. Keza Vehbi Koç, buhranın aşılabilmesi için CHP ile AP'nin işbirliği yapması gerektiğini ileri sürüyordu.

11 Aralık'ta yerel seçimler yapıldı. Seçim günü çıkan olaylarda 19 kişi öldü. CHP ile MHP ve AP'liler arasında silahlı çatışmalar çıktı. Seçimlerde il merkezlerindeki belediye başkanlıklarından 42'sini CHP, 15'ini AP kazanmıştı.

Seçimleri takip eden günlerde AP'den 12 milletvekili ayrıldı. CHP'nin verdiği gensoru önergesi sonunda hükümet düştü ve Ecevit, CHP, DP, CGP ve bağımsızlardan oluşan koalisyon hükümetini 5 Ocak 1978'de kurdu.

Böylece Ecevit, kendi ifadeleriyle söyleyecek olursak, yıllardır kendisine kuşkuyla bakan çevrelerin (emperyalist güçlerin ve yerli tekellerin) kuşkularını giderebilmiş ve nihayet Başbakan olmuştu. Ayrıca emperyalizmin Ecevit'ten Kıbrıs konusunda bazı çözümler getirebileceği yönünde beklentisi de vardı.

Herkesin gözü, yeni hükümete ve Ecevit'e çevrildi.

Ecevit, ekonomik, sosyal ve siyasal çalkantılar içindeki toplumun geniş kesimleri tarafından bir umut olarak görülmüştü. Ama o günkü koşullarda sadece emekçi-yoksul halk kesimleri için değil, sanki egemen çevreler için de bir umut haline gelmiş gibiydi.

Ecevit, toplumun çok çeşitli kesimlerinde yarattığı beklentileri gerçekleştirebilecek miydi?

Enflasyon,fiyat artışları, pahalılık önlenebilecek, işsizlik azaltılabilecek miydi? Döviz sıkıntısı giderilebilecek, ekonomik kriz atlatılabilecek miydi? Ve en önemlisi, faşist terör ve saldırıların, çatışmaların toplumun her yanını sarması nedeniyle ülkenin bir numaralı sorunu haline gelen can güvenliği sağlanabilecek; ana babalar çocuklarını "acaba akşam eve sağ dönebilecek mi?" diye korkmadan

okullarına gönderebilecek miydi?

İşte bütün bunlar ve benzeri beklentilerle herkesin gözü Ecevit'e ve Ecevit Hükümeti'ne çevrilmişti.

Toplumların çaresizlik içinde kaldıkları ve gerçekçi çözüm yollarının görülemediği bunalım dönemlerinde insanlar, çocukça denilebilecek hayallere kapılırlar; en olmayacak şeylere bile inanabilecek bir ruh hali içine girerler. Bazen bu hayaller tek bir insana yönelir. Tek bir insan bütün bir toplumun hayallerinin bir simgesi, sanki bir anda mucizeler gerçekleştirebilecek bir güç olarak görülür. Türkiye'nin içinde bulunduğu durum da, aşağı yukarı böyleydi. Ecevit, kendisinden mucizevi çözümler beklenen bir "umut adam" haline gelmişti.

Mucizevi çözümlerden hiçbiri gerçekleşmedi.

Ekonomik alandaki sorunlar çözülemedi. Siyasal kargaşa, faşist terör eylemleri durmak şöyle dursun, daha da bir azgınlaşarak sürdü gitti.

Sonraki bütün gelişmeler, Devrimci Yol Dergisi'nin 14.sayısında söylendiği gibi, "CHP Hükümeti'nin iç savaşa bir tür müdahale amacıyla gündeme getirilmiş olduğunu" ortaya koydu.

Ecevit Politikaları

Ecevit, iktidara geldikten sonra öncelikle ekonomik alanda "taze para" sorunuyla, siyasi alanda ise, can güvenliği ve "asayişi sağlama" sorunuyla yüz yüze gelmişti.

Ecevit, ekonomik alandaki "taze para" (döviz) bulma sorununun, Kıbrıs konusunda düğümlendiği düşüncesiyle -daha güvenoyu bile almadan- çarpıcı girişimlere yöneldi. Böylece IMF kilidinin açılabileceğini ve Türkiye'nin içinde bulunduğu büyük ekonomik bunalımdan kurtulmak için gerekli dış yardımın sağlanabileceğini düşünüyor; bekliyordu. Ecevit, dış yardımın sağlanması konusundaki sorunların çözülmesinde MC'nin çelişkili (ve Erbakanlı) yapısına göre, kendisinin daha geniş olanaklara sahip olduğunu, Batının kendisine karşı taşıdığı olumlu yaklaşımın da kendisine yardımcı olacağını umuyordu.

Ecevit'in bütün beklentilerinin boşa çıktığı kısa zamanda

görüldü. Batı, bütün yardım taleplerine karşı yine IMF'yi çıkardı. IMF de, bilinen öneri ya da koşulları; kur ayarlamaları (devalüasyon), fiyat ayarlamaları (zam) ve yatırım harcamalarının kısıtlanması ve diğerleri...

Ecevit'in iktidara gelmeden önce karşı çıktığı bütün bu ödünler karşısında elde edilen "yardım" ise, hiçbir zaman ekonomiyi içinde bulunduğu krizden kurtaracak ve düze çıkaracak boyutta olmadı. Binbir ödünle, çabayla elde edilen "yardımlar", sadece ekonominin yıkılmadan ayakta kalabilmesini (ve de eski borç ödemelerinin sürdürülebilmesini) sağlamaya ancak yetiyordu. Emperyalizmin sömürü yasaları herşeyin üstünde, sürüyordu.

Ecevit, bütün iktidar dönemi boyunca, bu "emperyalist kıskacı" aşabilecek bir politikayı hiçbir zaman benimsemedi. Bazen, çok sıkıştığı zamanlarda, öfkeli sözler söylediği; "duvarın öbür tarafına atlamak"tan, "ekonomik kurtuluş savaşıyla bunalımı aşmak"tan söz ettiği oldu. Ama, bunları ister öfkeyle, ister blöf olarak, isterse inanarak söylemiş olsun, temel politik çizgisi hiç değişmedi: Batıyı ikna etmeye çalıştı; IMF'nin dayatmalarına biraz yumuşatarak da olsa uydu ve o amansız emperyalist kıskacın arasında ezilip kaldı...

Ecevit'in önündeki diğer önemli sorun "asayiş" ya da "anarşi ve terör"ün önlenmesi olarak görülen, faşist terörün önlenerek, ülkede can güvenliğinin sağlanması sorunuydu. Önceki MC Hükümetlerine en sert eleştirileri bu konuda yöneltmişti. Ecevit, kendisini Başbakanlığa kadar getiren yükselişi boyunca, Türkiye'deki faşist hareketin, sağ hükümetler, AP ve MC Hükümetleri tarafından desteklendiğini haklı olarak vurgulamıştı. Ona göre, eğer iktidar ve devletin güvenlik güçleri faşist-sağ kesimi korumaz da sağ ve sol şiddet eylemcileri karşısında tarafsız hareket ederse, yasalar herkese tarafsız ve eşit olarak uygulanırsa, "anarşi" önlenir, barış ve huzur sağlanabilirdi. Bu yaklaşım, iktidara geldikten sonra CHP Hükümeti'nin takip edeceği politikayı da belirledi. Ecevit Hükümeti, mevcut yasaları sağ ve sol kesime karşı tarafsız olarak uygulayarak, "anarşi ve terörü" önleyecekti. Çünkü, bu şekilde devletin güvenlik güçlerinin koruma ve desteğinden yoksun kalan faşist çeteler, kolayca etkisiz hale getirilebilecekti.

Ecevit Hükümeti'nin göreve başlamasından sonraki gelişmeler bu işin o kadar kolay olmadığını ortaya koydu. Çünkü,Türkiye'deki

faşist hareketin sahip olduğu destek, sadece hükümet olanaklarıyla sınırlı değildi: Faşist hareketin arkasında-hükümet dışındaki-devlet kurumlarından gelen CIA, MİT, Kontr-Gerilla bağlantılı geniş bir destek vardı. Savunmamızın ön açıklamalar bölümünde anlatmaya çalıştığımız bu gerçek aslında Ecevit tarafından da biliniyordu ve onun pek çok konuşmasında da ifade edilmişti. Bu nedenle, Ecevit'in savunduğu yaklaşımın kolayca uygulanması, faşist hareketin arkasındaki desteğin ortadan kaldırılarak, "asayişin" sağlanması kolay değil, hatta olanaksızdı.

Bu da kısa sürede ortaya çıktı.

Savcı Doğan Öz'ün Öldürülmesi

Ecevit Hükümeti'nin kurulmasından hemen sonra, faşist terörün azalmak şöyle dursun, daha da şiddetlenerek devam ettiği görüldü. Savcılar, Ecevit'in politikası doğrultusunda, faşist terör çetelerine karşı harekete geçerek, yasaları uygulamaya kalktıklarında, faşistler tarafından vurulmaya başlandı. Örneğin, Ankara C.Savcısı Doğan Öz, faşistlerin üstlendiği Site Yurdu'nda arama yaptırınca, faşistlerin üzerine gitmek isteyen görevlilere gözdağı olarak, evinin önünde vurulup öldürülmüştü. Yine Ecevit Hükümeti'nin daha ilk aylarında, İstanbul Üniversitesi'nde 8 öğrencinin ölümüyle sonuçlanan bomba atma olayı, önceden ihbar edilmesine rağmen gerekli önlemler alınamamış ve Ecevit'in bütün iktidar döneminde bu olayların sorumluları bile bulunamamıştır.

Faşist terörün önlenmesi için yasaları uygulamaya kalktığında Ecevit Hükümeti, faşist terör çeteleri ve Kontr-Gerilla türünden gizli örgütlerle birlikte, yasalara göre kendi yanında ve emrinde olması gereken kimi devlet güçlerinin de karşısında yer aldığını görüyordu.

Faşist güçler, Ecevit Hükümeti'nin kurulmasından sonra, hükümetin olayları önleyemeyeceğini, can güvenliğini sağlayamayacağını göstermek amacıyla daha çok olay çıkartmaya, daha çok saldırılarda bulunmaya başladılar. Ecevit Hükümeti'nin kurulmasından önceki 3 ay içinde toplam 78 kişi ölmüşken; Hükümet'in kurulmasından sonraki 3 ay içerisinde toplam 187 kişi ölmüştü. Faşistlerin düzenlediği silahlı saldırılar sonucunda kahvehaneler, otobüsler taranıyor, öğrencilerin üzerlerine bombalar

atılıyor, solcu öğrenciler, CHP'liler, sıradan vatandaşlar, yaralanıp ölüyor; arkasından sağ partiler, MC partileri sözcüleri, Ecevit'in başarılı olamadığını, anarşiyi önleyemediğini söylüyorlardı. Şiddet, faşist-sağ partilerin bir siyaset aracı olarak yürütülüyor ve sürdürülüyordu.

Ve Devam Eden Olaylar, Yükseliş'te 2. Bombalı Saldırı

Ocak ayı içinde en önemli saldırılar yine Yükseliş öğrencilerine yöneldi. Yılın ilk günlerinde Yükseliş öğrencilerinin bindikleri arabaları kurşunladıktan sonra, 27 Ocak'ta bu öğrencilere ikinci kez bombalı saldırı düzenlediler.

24 Ocak 1978 gecesi ADMMA'nden çıkan öğrencilerin üzerine yine patlayıcı madde atıldı. Çok sayıda öğrenci yaralandı, sonraki günlerde yaralı öğrencilerden birisi öldü. Saat 21.05 sıralarında okulun akşam bölümüne devam eden öğrenciler, topluca kapıdan çıkarlarken, "Bozkurtlar geliyor, komünistlere ölüm" diye bağıran bir grubun bombalı saldırısına uğradılar. Patlama sırasında 9'u ağır olmak üzere 26 kişi yaralandı. Öğrencilerin bir bölümü yaralıları hastaneye taşırken, diğerleri de bombayı atan 6 faşisti kovaladılar.

Görgü tanıkları deri ceketli olan 6 kişinin Yükseliş Koleji'ne kaçtıklarını söylediler. Yine görgü tanıkları, patlamadan önce öğrenciler okuldan çıkarken katlardan birinin ışıklarının söndürüldüğünü ve aynı anda patlayıcı maddenin atıldığını anlattılar.

Patlamadan hemen sonra, saat 22.00 sıralarında öğrenciler, 1500 kişilik bir topluluk halinde Kızılay Meydanı'na kadar yürüdüler. Trafiği kesen öğrenciler, faşist katliam girişimini protesto ettiler. Ertesi gün, diğer okul öğrencilerinin de katılımıyla, Hacettepe Üniversitesi'nde 7 bin kişilik bir genel forum yapıldı.

Faşistler Ocak ayı içinde bombalı saldırılarını yaygınlaştırdılar. Faşist cinayet örgütleri ve Kont-Gerilla konusunda Meclis'te ilginç açıklamalarda bulunan CHP'li milletvekili Süleyman Genç'in evine bu konuşmasından hemen sonra, tahrip gücü yüksek bir bomba attılar.

Aynı günlerde ODTÜ Öğretim Üyeleri Derneği'ni bombaladılar. Mecliste Hükümet programının açıklandığı günün ertesinde Halkevleri Genel Merkezi'ni bombaladılar; atılan bomba Süleyman Genç'in evine atılan bombanın benzeriydi.

Sonraki günlerde İstanbul Kasımpaşa'da bir ilkokula ve Nazım Hikmet'in bir eserinin oynandığı Fatih Tiyatrosu'na bomba attılar. 15 Ocak'ta Ankara Emek'te bir kahvehaneyi taradılar; Hasan Çaylı adındaki işçi öldü. Maraş'ta bir faşist, evinde bomba imal ederken, bombanın patlaması sonucunda öldü.

Ayrıca Bursa'da 15-20 faşist bir kahvehaneye silahlı baskın yaptı, Emin Çınaroğlu isimli öğrenciyi öldürdüler. Malatya'da da Çarmuzu Mahallesinde bir kahvehaneyi silahla taradılar, 2 kişiyi öldürdüler.

Ecevit Hükümeti'nin kurulduğu Ocak ayı içinde toplam 67 kişi ölmüştü. Bir önceki ayda seçimlerin yapılmış olması nedeniyle, Ocak ayını Kasım ayıyla kıyaslayacak olursak, Ecevit Hükümeti'nin kurulmasıyla birlikte, ölenlerin sayısı üç katına çıkmıştı (Kasım'da 21). Ocak ayında ölenlerin 34'ü sol, 20'si sağ görüşlüydü (diğerlerinden 7'si belli bir siyasi görüşü olmayan veya belirlenemeyen kişiler, 4'ü ise, emniyet mensubu idi. 2 AP'li, CHP'liler ile AP'liler arasında çıkan bir olayda ölmüştü).

Olaylar, Şubat-Mart aylarında da aynı doğrultuda ve yoğunlaşarak sürdü. 1 Şubat'ta Ankara Emek'te faşistler, İbrahim Bozkurt adındaki öğrenciyi vurarak öldürdüler. Ankara Beşevler'de durakta bekleyen öğrencilere ateş açtılar; ve Atilla Acartürk'ü öldürdüler, 4 kişi de yaralandı. 6 Şubat'ta ODTÜ işçisi İsmail Şahin'i de ağaca asarak öldürdüler.

21 Şubat'ta Kars, Ardahan'da lise önünde sol görüşlü bir öğrenciyi öldüren faşistin evi halk tarafından basıldı, faşist linç edildi ve ilçede yaygın çatışmalar meydana geldi.

Danıştay 1 Mart'ta faşistler tarafından bombalandı. Arkasından Elmalı TÖB-DER binası kurşunlandı. Mart ayı içinde Gaziantep'te, Ankara Dikmen ve Bülbülderesi'nde 3 kahvehane yine faşistler tarafından otomatik silahlarla tarandı, 3 kişi öldürüldü ve pek çok kişi yaralandı.

Faşist terör hareketleri, artık Ecevit Hükümeti'nin başarısızlığını kanıtlamayı da amaçlayarak pervasızca sürüp gitti. Kahvehaneler, otobüsler taranıyor, otobüs durağında, kahvehanede ya da başka bir yerde topluca bulunan insanların üzerine otomatik silahlarla ateş açılıyor, bombalar atılıyordu. Sadece Ecevit Hükümeti'nin kurulmasından sonraki 3 ay içerisinde, faşistler 73 kişiyi öldürmüşlerdi. Bunlardan 68'i sol görüşlü, biri polis, biri sağ kesimden, biri çocuk, biri de görüşü belli olmayan bir kişiydi.

Kontr-Gerilla Tartışmaları

Ecevit, hükümetin kuruluşundan kısa bir süre sonra Demirel tarafından Kontr-Gerilla konusunda sıkıştırılmaya başlandı. Muhalefetteyken Kontr-Gerilla üzerine yaptığı konuşmaları hatırlatarak, Ecevit'in şimdi hükümetin başında bulunduğunu, bu yüzden sözünü ettiği Kontr-Gerillayı açıklaması gerektiğini ileri sürdü. Amaç belliydi; ya bu konudaki gerçekleri açıklayacak ve böylece devletin duyarlı kesimleriyle kavgaya tutuşacak, ya da kendi söylediklerini geri alacak ve Kontr-Gerillayı aklayacaktı. Ecevit tartışmaları geçiştirmeye çalıştı. Sıkıştırılınca, yaptığı araştırmaya göre, devletçe düzenlenmiş Kontr-Gerilla denen bir örgüt olmadığını, Kontr-Gerillanın evvelce fiili devlet görevlerinde bulunmuş kimselerin yanlış tanımlaması sonucu ortaya çıktığını, bu yanlış tanımlamanın sonucunda yanlış bir yorumda bulunulduğunu, bu yanlış yorumu yapanların yanlış görevler yaptıklarının belli olduğunu söyledi. Demirel, Ecevit'in Cumhurbaşkanı'na bu konuda yazdığı mektubu açıklayarak, sözü edilen örgütün Özel Harp Dairesi olduğunu ifşa etti. Bir Başbakanla bir eski Başbakan arasındaki bu tartışma sürdü gitti. Ve sonuçta gerçekleri gizlemek için gösterilen onca çabaya rağmen Kontr-Gerilla adlı gizli terör örgütünün devletin bir resmi kurumuyla olan ilişkisi ortaya çıktı.

16 Mart Katliamı

16 Mart 1978 saat 13.20'de, İstanbul Üniversitesi Merkez binasından öğrenciler toplu halde ve polisin eşliğinde çıkmaya başladılar. Faşistlerin saldırılarına karşı korunmak amacıyla okula bu şekilde gidip geliyorlardı. Esmer, kısa boylu bir kişi, Beyazıt yönünden geldi ve elindeki bombayı, "Kahrolsun komünistler" diye bağırdıktan sonra öğrencilerin üzerine doğru fırlattı.

Polislerden biri bombanın atılışını gördü ve "bomba" diye bağırarak, kendini yere attı. Bu uyarı üzerine yüzlerce öğrenci de kendilerini yere attı. Ancak, tahrip gücü çok yüksek olan bomba, öğrencilerin tam ortasında patlamıştı. Olay yeri bir anda kana bulandı ve panik başladı. Olay yerinde ilk anda 5 kişi parçalanarak öldü. 31'i ağır olmak üzere, 100'den fazla öğrenci yaralandı.

Patlamadan sonra bu kez yine Beyazıt'a bakan yöne park eden otomobiller arasına mevzilenen 4 saldırgan, otomatik silahlarla kaçışanlara ve yaralılara yaylım ateşine başladılar. Yaylım ateşi sırasında da bir çok kişi kurşunlara hedef olarak yaralandı. Yaralılardan 2 kişinin de sonraki günlerde can vermesiyle, ölü sayısı 7'ye çıktı.(*)

Öte yandan, öğrenci topluluğuna sözde korumak üzere eşlik eden polis, hiçbir müdahalede bulunmadı. Bomba atanı engellemedi. Kurşun sıkanları yakalamadı. Katiller, ellerini kollarını sallayarak, polisin gözü önünde olay yerinden uzaklaştılar.

Halbuki, olaydan çok önce böyle bir katliamın düzenleneceğini polis haber almıştı. POL-DER İstanbul Şubesi Başkanı Kazım Bilir, 23 Mart 1978 günü gazetelerde yayınlanan açıklamasında,İstanbul Üniversitesi'nde 16 Mart günü meydana gelen katliamın polis örgütüne 10 gün önceden bildirildiğini belirtti ve buna ilişkin yazının fotokopisini basına dağıttı. Toplum Zabıtası Müdür vekili Murat Azimoğlu tarafından 8 Mart 1978 tarih, 1297 sayı ile "Müd.Mak.Nöb. Amirliğine 9,10 ve Üniversite Brl.A. İstihb.K.'na" yazılan yazıda aynen şunlar yer alıyordu:

"İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde 8.2.1978 günü Ülkücü gruba mensup öğrencilerin, karşıt görüşlü öğrencilere Anfi 1'de saldıracakları, sol gruba mensup öğrencilerin Fakülteye gelmeye devam etmeleri halinde, 8-10 gün içinde bu grup üzerine dinamit atılacağı, Em. Müdürlüğünün 7.3.1978 gün ve Plan ve Hrk. Şb.Ks. 1-892 sayılı yazılarıyla bildirilmiştir. Bilgi edinilmesini ve herhangi bir olay vukuunda gerekli emniyet tedbirlerinin alınmasını rica ederim."

Bu açıklamadan sonra, İçişleri Bakanlığı'nca bomba ihbarının doğru olduğu açıklandı ve ihbarın değerlendirilip değerlendirilmediğinin araştırıldığı bildirildi. Ve konu bu şekilde kapatılmış oldu.

(*) İşte 12 Eylül'ün nedeni olarak gösterilen anarşi ve terör dedikleri olaylardan bir tanesi. Ama tuhaf bir duruma da işaret etmeden geçmeyelim. 12 Eylül, sözde bu ve benzeri olaylar üzerine ve bu anarşiyi önlemek için geldi. Ama, 12 Eylül'den sonra nedense öğrencilerin üzerlerine bomba atanlar değil, üzerine bomba atılan öğrenciler suçlandı ve cezalandırıldı. 12 Eylül'den sonra, 16 Mart katliamından dolayı tek bir kişi yakalanıp cezalandırılmadı. Ama, bu ve benzeri katliamlara karşı çıkanlar suçlandı ve cezalandırıldı.

16 Mart Katliamına Karşı 20 Mart Protesto Eylemleri

16 Mart günü İstanbul Üniversitesi öğrencileri üzerine bomba atılıp, kurşunlanması sonucu 7 öğrencinin ölmesi ve onlarca öğrencinin yaralanması, tüm yurtta şok etkisi yarattı. Faşistlerin bugüne kadar düzenledikleri en büyük ve en kanlı katliam olan bu olay, yalnız anti-faşist halk güçlerinin değil, faşist olmayan, sağduyu sahibi tüm insanların sınırsız nefretine yol açtı.

Arkadaşlarının katledilmesi üzerine hemen bir araya gelen öğrenciler, İTÜ Merkez Binasını ertesi sabaha kadar işgal ederek, can güvenliklerinin sağlanması talebiyle direndiler.

Olayın tüm yurtta duyulması üzerine, 17 Mart günü bütün Yüksek okullarda boykotlar, direnişler düzenlendi. Ankara SBF'nin önünde toplanan 10 binden fazla öğrenci, bu vahşi katliamı protesto etti.

Ertesi günlerde Adana'da, Urfa'da, Diyarbakır'da, Mersin'de ve İzmir'de tüm demokratik örgütler olayı kınayan bildiriler yayınlayıp, gösteriler düzenlerken, Siverek'te 5, Gölcük'te 2 bin kişinin katıldığı mitingler yapıldı.

19 Mart günü İstanbul'da 40, Ankara'da 24 demokratik dernek,olayı kınayan bildiriler yayınlarken, DİSK de 20 Mart günü 2 saatlik iş bırakma eylemi düzenleyeceğini açıkladı.

O güne kadar bu faşist katliam hakkında birşey söylemeyen hükümet yetkilileri ve iş çevreleri, DİSK'in bu kararı üzerine hep bir ağızdan bağırmaya başladılar. Ecevit, DİSK'in bu direniş kararını yasa dışı ilan ederken, TİSK Yönetim Kurulu Başkanı Halit Narin, DİSK'i tehdit ederek, direnişe katılan işçilerin haftalık izin ücretlerinin kesilebileceğini ilan etti.

Ve 20 Mart günü sabah saat 10.00'da, DİSK'in ilan ettiği direniş, tüm devrimci-demokrat dernek ve kuruluşların desteğiyle başladı. Yurdun büyük bir bölümünde bir anda hayat durdu. Elektrikler kesildi, sular akmadı, otobüsler çalışmadı, belediye hizmetleri yapılmadı. Birçok esnaf kepenklerini indirirken,işçiler de şalterlerini kapatıyorlardı.

Sokağa dökülen binlerce öğrenci, bir anda şehrin sokaklarını faşist katliamları kınayan sloganlarla doldurdular; Ankara'da Tandoğan, Kızılay ve Ulus'ta biraraya gelen öğrenciler kendilerini dağıtmak isteyen polisle çatıştılar; İTÜ'de öğrenci gösterilerine 100'den fazla öğretim üyesi katıldı.

Tüm yurtta, Lise ve Ortaokullarda boykot, forum ve işgaller gerçekleştirildi. TÖB-DER'li öğretmenler hiçbir yerde derse girmediler.

İstanbul ve Ankara Barosu avukatları davalara girmediler. Cezaevleri direniş ve gösterilerle çalkalandı. Memurlar işi bıraktı.

Cumhuriyet Gazetesi'nin tahminine göre bu direnişe 610 bin işçi katılmıştı. Bu sayıya öğrenciler, taşra il ve kasabalarda sokağa dökülen anti - faşist insanlar ve köylüler dahil değildi.

20 Mart'ta bir anda, faşistlerin katliamlarını protesto etmek için hayatı durduran devrimci halk güçleri, böylece eylemlerini yasa dışı ilan eden Ecevit'i de yanıtlamış oluyorlardı.

Emekçi sınıfların o zamana kadar yaptıkları en büyük birleşik direniş olan, 20 Mart Direnişi, yurdun en ücra köşelerine kadar coşkuyla yayılırken, eli kanlı faşistler ve onların destekçilerine karşı güçlü bir direniş eylemi gerçekleşmiş oluyordu.

İstanbul Üniversitesi katliamının yanı sıra, bugünlerde peşpeşe gelen diğer tertip ve provokasyonlar, dikkati çekiyordu. Mart ayının başında Danıştay binasına patlayıcı madde atılmıştı. Yine bugünlerde, İstanbul-Pendik arasında çalışan banliyö trenine sabotaj yapıldı. Ardından İstanbul'da Eminönü-Adalar seferini yapan vapurda, kanepelerin altında kamorotlardan biri tarafından bir saatli bomba bulunup denize atıldı.

Aynı gün Ankara'da Tandoğan'daki bir anaokuluna patlayıcı madde konuldu. 3 gün sonra İETT'nin Topkapı Garajı'na konan patlayıcı maddelerden biri patladı, birçok otobüs hasar gördü. Ertesi gece de İstanbul Belediye Sarayı ikinci kez bombalandı.

Artık bütün bunları yapanları tanıyor, amaçlarını biliyoruz.(*)

1977 erken seçim dönemindeki ve 1977 Ağustos ayındaki Kontr-Gerilla taktiklerinin tekrarlanması ve yeniden yoğunlaştırılması olan bu tertiplerin ortak yönü, halk kitlelerinin yoğun olarak bulunduğu yerlere yönelik olmasıydı.

Devrimci Yol Dergisi, bütün imkanlarıyla bu tertiplerin üzerine gitti. Ve bu Kontr-Gerilla talimatlarını, 16. Sayısında kapakta yayınlayarak, oynanan oyunları açığa çıkarmaya çalıştı. Ama, ülkeyi iç savaşa doğru sürükleyen bu oyunların üzerine hiçbir hükümet yetkilisi gitmedi. Olaylar, TRT ve basında "sıradan birer anarşi hadisesi" olarak sunuldu. Egemen sınıfların "büyük basını" tarafından bir "anarşi" olayı olarak, "anarşistlerin" eylemi olarak sunuldu. Resmi-sivil faşist güçler öğrencilere bombalı,silahlı saldırılar tertipliyorlar, pervasızca önüne gelen kürşunluyorlar, sağda solda halkın toplu olarak bulunduğu yerlerde bombalar patlatıyorlar; polis cenaze töreni yapmak isteyen, okula gitmek isteyen öğrencileri gözaltına alıyor, gecekondularda faşistlerin mahallerini işgal etmesine karşı çıkan halkı tutukluyordu. Ve sonradan bütün bunlar hâlâ, "aşırı sağ ve aşırı solcuların çatışması" adı altında, genel bir "anarşi" olarak gösterilmek isteniyordu. Bu şekilde CIA'sı, MİT'i, Kontr-Gerillası, MHP'si ile orta yerde duran, halka karşı savaşı sürdüren resmi,sivil faşist güçler istedikleri sonucu elde etmiş oluyorlardı.

(*) Olup biten herşey, örneğin Kontr-Gerillacı Cahit Vural'ın şu tespitleriyle karşılaştırıldığında daha anlamlı, daha anlaşılır oluyordu:

"Kalabalık şehirlerde kışkırtıcı ajanlar organize edilip, üniversite ve fabrikalara sokulurlar, endüstri ve eğitim merkezlerini ele geçirirler. Bu ajanlar, sabotaj malzemeleriyle yıkıcı harekatta bulunurlar. Tedhiş hareketleri düzenleyerek, gaye uğruna soygunlar yaparlar ve cinayetler işlerler.

Şehirde mevcut haydutlar, gerillacılar tarafından sevilmezler. Çünkü haydutlar, halka zarar veren hareketlerde bulunabilirler ve bu eylemleri de gerillaya mal edilir. Bu suretle gerillacı, halk nazarında küçük düşürülmüş olur." (Kıdemli Albay Cahit Vural, Gerillaya Giriş-Hizmete Özel)

Kontr-Gerilla'cı M.Ali Çevikel Olayı

Aynı günlerde, daha sonra Kontr-Gerilla'cı bir faşist olduğu açığa çıkan Yüzbaşı Mehmet Ali Çevikel olayı manşetlere çıktı. Kontr-Gerilla örgütlenmesinin bir hücresine mensup olan emekli yüzbaşı Çevikel, 16 Şubat günü Ankara'da kaldığı bir evde askeri malzeme ile yakalandığında, "anarşistlere patlayıcı madde sağladığı" açıklanmıştı. 18 Şubat günü sorgulamasına dayanarak, "silah kaçakçılığı konusunda önemli bilgiler elde edildiği ve 11 kişinin daha gözaltına alındığı " bildirildi.

Sonraki günlerde Emekli Komando Yüzbaşının Ermeni gizli örgütleriyle de ilişki kurduğu ileri sürüldü. 21 Şubat günü Çevikel'in ifadesinde ismi geçtiği söylenen bir Ermeni kuyumcu ve K.Maraş'ta bazı kişilerin kurduğu "örgüte" ait patlayıcı madde deposu bulundu, iki ana depo boş çıktı.

Daha sonra, İstanbul'un yarısını havaya uçuracak güçte patlayıcı madde, Ataköy'de bir tarlada ele geçecekti. 8 Mart günü Çevikel konusunda bir açıklama yapan İçişleri Bakanı İ.Özaydınlı, "Emekli Yüzbaşının babasının Mamak'taki evinde TNT kalıpları, el bombaları, fünyeler ve dinamit fitilleri ele geçtiğini, Çevikel'in sahte evrak düzenleyerek İstanbul'daki askeri birliklerden 5 sandık içinde 250 tahrip kalıbı aldığını" söyledi.

Bundan 8-9 ay sonra, Yüzbaşı Çevikel'in bomba ve silah naklettiği Kahramanmaraş'ta, aynı silahlarla-bombalarla düzenlenen bir gerici ayaklanma sonucu büyük bir katliam meydana gelecekti.(*)

(*) 12 Eylül'den önce, 1980 yılında çeşitli itiraflarda bulunan MHP davası sanıklarından Ali Yurtaslan, M.Ali Çevikel'in MHP'li olduğunu ve MHP milletvekili Necati Gültekin'in ve Baki Tuğ'un yardımıyla ordu içinde MHP'ye ordu malı silah ve patlayıcı madde sağlayan bir örgüt kurduklarını; sağlanan TNT'lerin Yüzbaşı vasıtasıyla MHP'lilere aktarıldığını, bunlardan bir kısmının Maraş'a gönderildiğini, 16 Mart İstanbul Üniversitesi ve Kahramanmaraş katliamlarında bu "Amerikan TNT'si" denilen patlayıcıların kullanıldığını, MHP'lilerin yakalanan M.A.Çevikel'i kaçırmak veya konuşmasını önlemek için çalıştıklarını, kendisine bu konuda M.Yazıcıoğlu ve A.Çatlı tarafından verilen talimatları yerine getirmek için, cezaevine giderek, Yüzbaşıyla konuştuğunu anlatmış ve bu konuda pek çok ayrıntılı bilgi vermiştir. (MHP Merkezindeki Adam, Ali Yurtaslan'ın İtirafı, Aydınlık Yayınları, s.96 vd.)

Devrimci Yol'a Karşı Tertip ve Provokasyonlar

Devrimci Yol Dergisi 21 Şubat 1978 tarihli 15. sayısında, "Faşist Güçler Devrimci Harekete Karşı Karanlık Tertipler Peşinde" başlıklı bir yazı yayınlamıştı. Bu yazıda, Emniyet Müdürlüğü tarafından yayınlanan "kişiye özel" bir gizli yazıda, Devrimci Yol hakkında bir takım tertipler düzenlendiğinin haber alındığı kamuoyuna açıklandı. Nitekim dergideki bu yazıdan bir hafta kadar sonra Hürriyet gazetesinde, Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi Başkanlığı'nın A-4 64 sayılı gizli yazısının özeti haber olarak verildi:

> "Güvenilir bir kaynaktan elde edilen bilgiye göre, aşırı solda bulunan ve 'Devrimci Yol' grubu olarak adlandırılan bir grubun Silahlı Kuvvetler ve Emniyet mensuplarını hedef alan bir saldırıya geçtikleri öğrenilmiştir. Silahlı ve bombalı saldırılar karşısında teşkilatın çok dikkatli olması gerekir. Tüm Emniyet teşkilatının durumdan haberdar edilerek, saldırılara karşı uyarılması önemle duyurulur."

Devrimci Yol Dergisi, bu asılsız haber nedeniyle Hürriyet gazetesini mahkemeye verdi ve davayı kazandı. Ama asıl önemlisi, böyle bir haberin nasıl ve ne amaçla yayınlandığıdır.

Hürriyet gibi bazı gazetelerin, MİT vb. örgütlerle bağlantılı yayınlar yaptığı şu son günlerde iyice su yüzüne çıktı. Ve bunu kendileri de kabul ettiler. Bir başka gazete, Hürriyet'in MİT'den alınmış uydurma bir resimli haberi manşetten verdiğini ortaya koyunca, Hürriyet eskiden beri bütün gazetelerin MİT'den aldığı bilgilerle bu şekilde yayınlar yaptığını, kendilerinin hatasının devletin istihbarat örgütüne güvenmek olduğunu; MİT'in kendilerini aldattığını vb. açıkladı.

İşte kamuoyu Türkiye'de böyle oluşturuluyordu, daha doğrusu, halk böyle kandırılıyordu. Hürriyet'teki Devrimci Yol'la ilgili uydurma haberin de aynı yolla oluştuğu belliydi. Türkiye'nin karanlık bir iç savaşın içine sürüklenmesinde birinci derecede sorumlu olan CIA ile içiçe geçmiş bir takım karanlık faşist güçler, günlük gazeteleri kullanarak, devrimci kesimlerle ilgili uydurma haberler yayınlatıyorlar ve devrimcilere, ilericilere, tüm yoksul halka yönelecek faşist saldırı

ve katliamlar için uygun-bulanık bir ortam hazırlıyorlardı. Herkesin gözü önünde sürüp giden faşist terör ve katliamlar dengelenmiş oluyor; bu şekilde kimin yaptığı, neden yaptığı belli olmayan bir kargaşa ortamı yaratılıyordu. Örneğin, 26 Şubat tarihli Hürriyet gazetesinin manşeti, "Dikkat, anarşistler evlere dadandı! Her zil çaldığında kapınızı açmayın," şeklindeydi.

Bu ve benzeri gazete haberlerinin ve onların arkasındaki provokasyonların, tertiplerin, Kontr-Gerilla eylemlerinin hepsi aynı amaca yönelivordu: Herkesi bir dehşet ortamı içine sürüklemek; sanki bütün topluma bir "deli gömleği" giydirmek istiyorlardı. İnsanları, sürüp giden sömürü düzenine ve faşist terör eylemlerine karşı çıkmak bir yana, evinin kapısı çalındığında bile açamayan, bir askeri faşist darbeyi bile "kurtuluş" olarak görebilecek hale getiren bir deli gömleği...

Bütün bu gelişmeler olur ve Devrimci Yol Dergisi bütün gücüyle gerçekleri hemen her sayısında anlatmaya çalışırken, iktidar olanaklarına sahip olan (ve tabii, bu tertiplerin içinde yer alan kimi devlet örgütlerinin amiri olması gereken) Ecevit ne yapıyordu? Ecevit Hükümeti nasıl bir politika izliyordu?

Gerçekçi olmak gerekirse, yukarda temel yaklaşımını kısaca özetlediğimiz Ecevit Hükümeti'nden (Feyzioğlu vb.ile birlikte) olayların bu kör gidişini önleyebilecek aktif bir tavır beklenemeyeceği ortadaydı. Yaşanan olayların anlamını kavrayabildikleri de kuşkuluydu. Nitekim, Ecevit Hükümeti, bir bakıma kendi geleceğini de belirleyen bu konuda, Türkiye'deki gelişmelerin yönünü değiştirebilecek bir tutum gösterememiş; faşist tertiplerin, katliamların, provokasyonların belirlediği bir ortam içinde olayların arkasından sürüklenip gitmiştir.

Tanilli'ye Silahlı Saldırı ve Yükseliş Öğrencilerinin Bombalanması.

Nisan ayı da peşpeşe işlenen sansasyonel cinayetler, yeni katliam girişimleriyle faşist terörün yoğun olarak yaşandığı bir ay oldu. İstanbul'da öğretim üyesi Server Tanilli'yi kurşunlayarak ağır şekilde yaraladılar ve Ankara'da Yükseliş öğrencilerine 3. kez bombalı saldırı düzenleyerek bir katliam girişiminde daha bulundular.

7 Nisan 1978'de, Doç. Server Tanilli, saat 21.30 sıralarında evine giderken, Suadiye Avşar Sokak girişinde silahlı saldırıya uğradı. Bir otomobilden yakın mesafeden üzerine ateş açılan Tanilli, göğsünden ağır yaralandı. Tanilli'ye 5 kurşun sıkıldı; kurşunlardan biri göğsüne girdi. Diğer ikisi de vücudunu sıyırdı. Tanilli evine 150 metre kala vurulmuştu. Hastaneye kaldırılan Tanilli, "Beni bir genç öğrenci vurdu" dedi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Kürsüsü doçenti olan Server Tanilli, Üniversite'de en çok sevilen öğretim üyelerinden birisiydi.

Server Tanilli iyileşemedi, eski haline dönemedi. Felç nedeniyle hayatının sonraki bölümünü tekerlekli sandalyede sürdürüyor...

12 Nisan sabahı ADMMA (Yükseliş) öğrencileri Maltepe'de üçüncü kez bombalı saldırıya uğradılar. Öğrencilerin geçiş yolu olan sokağa bırakılmış olan bir Anadol otomobilin bagajına konulan saatli bombanın patlaması sonucunda, 7'si ağır 23 öğrenci yaralandı.

Sabah saat 08.00'de okula gitmek üzere bir kısmı Albayrak Kıraathanesinde oturan devrimci öğrencilerden bazıları caddenin karşısındaki Galeri Rasim'in önünde, Köşe apartmanının yanında bulunuyorlardı. Çalıntı olduğu anlaşılan Anadol marka otomobilin bagajına, öğrencilerin tam buradan geçtiği saate göre ayarlanmış bir saatli bomba yerleştirilmişti. Patlamada otomobil havaya uçtu ve kalabalık gruplar halinde orada bulunan öğrencilerden 20'den fazlası yaralandı.

Tahrip gücü çok yüksek olan patlama, Ankara'nın bir çok semtinden duyuldu. Patlama sırasında olay yerinde bulunan öğrenciler, katliam girişimini gazetecilere şöyle anlatmışlardı:

"Biz, sol görüşlü öğrenciler, komando saldırılarından korunmak için genellikle sabahları patlamanın meydana geldiği köşede toplanmaktayız. Burada bir araya gelen 2 bin dolayında öğrenci topluca okula gitmektedir. Bugün de daha 20-30 kişi toplandığı sırada Anadol geldi. İçinde 3 kişi vardı. Arkadaşlarımız arabayı itekleverek park etmesini sağladılar. Sürücü arkadaşlarımıza teşekkür etti. Ancak 10 dakika sonra patlama oldu. Eğer patlama, 08.30 sıralarında olsaydı, tablo istedikleri, planladıkları gibi, çok kanlı olabilirdi.

Nisan ayında Yükseliş'teki katliam girişiminden önce yine Ankara,Emek'te topluca okula giden öğrencileri uzaktan silahla taramışlar, bir öğrenciyi öldürmüşlerdi. Ankara'da ODTÜ Rektör Yardımcısı'nın ve 2 öğretim görevlisinin evlerine patlayıcı madde attılar ve aynı gün bir öğrenciyi öldürdüler.

Sonraki günlerde Trabzon'da KTÜ öğretim üyesi, Doçent Akın Önalp'in de çalışma odasına bomba attılar. Balıkesir'de garaj yakınlarında çıkan bir çatışmada bir işçi arada kalarak öldü.

Faşistler yine Balıkesir'de, Yüksek Talebe Yurdu'nu kurşunlayarak, bir öğrenciyi, Ankara'da CHP'li Cebeci Muhtarı'nı, Manisa Saruhan İsak Çelebi Köyü'nde çıkardıkları kavgada CHP'li bir köylüyü, Adana'da 2 kişiyi, İstanbul'da bildiri dağıtan İGD'lilere ateş açmaları sonucu 2 seyyar satıcıyı, Ankara'da Kütahya Yurdu önünde bir işçiyi öldürdüler.

Nisan ayının diğer önemli bir özelliği vardı. O güne dek daha ziyade büyük şehirlerde yoğunlaşan Kontr-Gerilla tertipleri, artık Anadolu'ya da taşınmaya başlamış, Alevi-Sünni çatışmaları temelinde büyük toplumsal olaylar-gerici ayaklanmalar yaratılmaya çalışılarak, iç savaş tohumları ülke düzeyinde yeşertilmeye çaba sarfedilmişti. Bugünlerde, Kahramanmaraş'ta, Tokat'ta başlatılan bu tür kışkırtmalar, Malatya'da doruk noktasına çıkmış, sonraki günlerde Muş, Erzurum, Kars-Iğdır ve Manisa Demirci'deki gerici ayaklanmalarla yaygınlaştırılarak sürdürülmüştü.

Hamit Fendoğlu'nun Öldürülmesi ve Malatya Olayları

17 Nisan günü Malatya Belediye Başkanı, bir suikast sonucu öldürüldü. Ve olayın arkasından Malatya'da 3 gün devam eden gerici ayaklanma ve saldırılar yaşandı.

17 Nisan günü akşam saat 17.30 sıralarında, Ankara'dan postalanmış olan bir bombalı paketin patlaması sonucunda, Malatya Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu, gelini ve torunuyla birlikte parçalanarak ölmüştü. Bu olay, kısa süre içinde, "Hamido solcular tarafından öldürüldü" şeklinde, Malatya'nın her tarafına yayıldı. Bu haber, günlerdir bir barut fıçısı haline getirilen şehirde, gerici bir ayaklanmanın başlatılması için bir kıvılcım görevi gördü.

Hamido'yu kim öldürmüştü? Bu soru bugüne kadar hep karanlıkta bırakıldı. Aynı günlerde, Pazarcık'taki Alevi aşiret liderlerinden birine de, aynı tür bir bomba, aynı şekilde Ankara'dan postalanmış, fakat postahanede patlamıştı. **Biri CHP'li ve Alevi kökenli**, diğeri **AP'li ve Sünni kökenli** iki kişiye suikast

düzenleyen bu aynı kişiler kimlerdi? O günlerde Hamido'nun solcular tarafından öldürüldüğü kanısı uyandırılmaya çalışılmıştı. Ama, zamanla olayın gösterilmek istendiğinin tam tersi olduğu ortaya çıkmaya başladı. Zamanla anlaşıldı ki, suikastin düzenlenmesinden önceki günlerde,Hamido'nun özellikle MHP ile arası açıktı ve Ecevit'le görüşerek, CHP'ye girmesi bekleniyordu.(*)

Ve zamanla anlaşıldı ki, bu bombaları gönderenlerle,sonraki günlerde Malatya, Kahramanmaraş vb. yerlerde gerici ayaklanmalar, Alevi-Sünni çatışmaları, katliamlar düzenleyenler aynı çevreler ve aynı güçlerdi.

> Bombanın patlamasından önceki günlerde faşistler, Malatya'da 3 öğrenciyi öldürmüştü.
>
> Hamido'nun öldürülmesinin hemen arkasından şehir merkezinde sağa sola saldırılar başladı, ancak karanlık çöktüğü için olaylar yaygınlaşmadı.
>
> Ve asıl tertipli planlı saldırılar,18 Nisan sabahı başladı. Sabahın erken saatlerinden itibaren Malatya'da mahalle mahalle, sokak sokak iç savaş görüntüleri yaşandı. CHP'lilere ait yüzlerce iş yeri, TÖB-DER, TÜM-DER lokalleri ateşe verildi, dükkanlar yağmalandı.Valilik sokağa çıkma yasağı ilan etti, askeri birlikler olaylara müdahale etmeye çalıştı. Ve aynı gün 3 lise öğrencisi daha kurşunlanarak öldürülmüş bulundu.
>
> 19 Nisan günü olaylar daha da gelişerek bütün şehri bir savaş alanına çevirdi. Yakma, yıkma ve saldırı şeklinde süren olaylar artık silahlı çatışmalara dönüşmüştü. 19 Nisan günü öğleden sonra, kenar mahallelerde başlayan silahlı çatışmalar, giderek şehrin başka bölgelerine de sıçradı ve 2,5 saat kadar devam etti.

Malatya olayları günlerdir hazırlanan bir provokasyon sonucu ortaya konan bir gerici ayaklanma olarak gerçekleşmiş; bu ayaklanmanın planlı, tertipli bir Alevi-Sünni çatışmasına dönüştürülmesi amaçlanmıştı. Olaylardan 15-20 gün öncesinden başlayarak şehirde imzasız ve sahte bildiriler dağıtıldı. Devrimcilerin

(*) Bkz: M.Ali Birand, 12 Eylül 04.00

üslubu taklit edilerek kaleme alınan bir imzasız bildiride, "Alevi ve Kürt Halkları ayaklanmaya ve faşist diktatörlüğü, hükümeti yıkmaya" davet edildi. Bu ve benzeri bildiriler sistemli şekilde çoğaltılırken, ÜGD-MHP, imzalı bildirilerinde, "Din, iman elden gidiyor, İslam için silaha sarılmazsan bir gün minarelerden komünist marşları dinleyeceksin" vb. cümlelerle halkı kışkırtmak için olağanüstü bir çabanın içine girdiler. "Hamido"nun evinde bomba patlamadan 10 saat kadar önce, CIA ile ilişkisinden söz edilen "Malatya Kültür ve İlim Yayma Cemiyeti" dağıttığı bildiride, cihada hazır olduğunu ilan etmişti. Bu bildirilerden sonra bomba patlamış ve gerici ayaklanma başlamıştı.

Malatya'da yaratılan bu ayaklanma, bir katliam boyutuna ulaşamadığı için başarısız sayılabilirdi. Ama provokasyon genelde başarılı oldu. Alevi-Sünni kutuplaşmasının keskinleşmesine ve ayrışmanın bölge çapında tamamlanmasına yaradı. Geniş Sünni kesim, faşistlerin etkinlik alanı içine girdi.

Öte yandan, bu provokasyon, yalnızca Malatya ile sınırlı kalmadı. Hamido'nun evine gönderilen bombalı paket, Alevi-Sünni halkın birlikte yaşadığı illerde mezhep çatışması çıkarmak, gerici ayaklanmalar yaratmak için tek elden hazırlanan, çok geniş kapsamlı faşist provokasyonun bir parçasından başka bir şey değildi. Daha önceden de belirttiğimiz gibi, aynı günlerde benzer paketler, Alevi-Sünni yoğunluğu olan başka yörelere de postalanmıştı. 14 Nisan 1978'de, Hamit Fendoğlu'nun öldüğü tertipte bir bombalı paket de, Kahramanmaraş Pazarcık postahanesinde patlamış; bir kişi ölmüş, 3'ü ağır, 4 kişi yaralanmıştı. Paket, Pazarcık'ta Alevi aşiret liderlerinden birisi olan CHP İlçe Başkanı Memiş Özdal'ın adresine gönderilmişti. Pazarcık'ta da bir Alevi-Sünni çatışmasının başlatılmasının amaçlandığı anlaşılıyordu. Bu olaylardan bir ay sonra, 15 Mayıs'ta, Adıyaman Emniyet Müdür Yardımcısı olan MSP eğilimli Abdülkadir Aksu'ya gönderilen bir başka paket de patlamadan etkisiz hale getirilerek, uzmanlarca açılıp incelenmişti. İncelemeler sonucu elde edilen bulgulardan, 3 bombanın da aynı elden çıktığı saptanmıştı. Ama bütün bu gerçeklerin üstü örtüldü, bombalı paketleri bir sol-terörist örgütün gönderdiği de ilan edilerek, konu iyice bulandırıldı.

Malatya olaylarının meydana geldiği Nisan ayı, mezhep ayrımlarının bulunduğu ve gerici ayaklanmalara elverişli hassas bölgelerde bir dizi faşist tertip ve provokasyonun yaratıldığı örneklerin yaşandığı bir ay oldu.

Alevi-Sünni halkın birlikte yaşadığı K.Maraş'ta, Malatya olaylarından önce, 4 Nisan günü faşistler, Yörükselim Mahallesi'nde bir kahvehaneye bomba atmışlar, silahla taramışlar ve bir kişiyi öldürmüşlerdi. Ve 6 Nisan günü de Tokat'ta çeşitli gösteriler yapmışlar ve CHP'lilere ait 10 işyerini tahrip etmişlerdi.

Malatya olaylarının başladığı gün ise, aşiret çatışmalarının olduğu Muş'ta, 500 kişilik bir faşist grup bildiri dağıtan devrimcilere saldırdı; bir öğrenciyi öldürdüler, 8 işyerini tahrip ettiler, 3 okula ve bir karakola baskın düzenlediler, biri subay, 2'si er 5 kişiyi yaraladılar.

Aynı gün Elazığ'da da bir öğrenciyi öldürdüler. 20 Nisan günü ise, Erzurum'da faşistlerin üniversitede çıkarttıkları olaylar şehir'e sıçradı; bir çok araç ve binayı tahrip ettiler, polisle çatıştılar, olaylar sonrasında 500 kadar faşist gözaltına alındı.

23 Nisan günü Azeri-Kürt çelişkilerinin körüklendiği Kars'ın Iğdır ilçesinde bir gün önce ölen bir faşistin cenaze töreninde, faşistler, çeşitli gösteriler yaptılar ve polisle çatıştılar. Aralarında TÖB-DER ve CHP binalarının da bulunduğu 200'den fazla işyeri ve evi tahrip ettiler. Çok sayıda insanın yaralandığı olaylar giderek tam bir gerici ayaklanma biçimine büründü; askeri birlikler müdahale etti. Ve ilçede sokağa çıkma yasağı kondu.

Faşistler bir ay sonra Manisa'nın Demirci ilçesinde de gerici ayaklanmalar çıkarmak isteyeceklerdi.

Alevi-Sünni Çatışmaları Faşistler Tarafından Tertiplendi

Türkiye'de 12 Eylül öncesinde yaşanan olayların bir iç savaşa doğru derinleştirilmesinde, Malatya-Elazığ-Sivas-Çorum olayları ve Kahramanmaraş katliamı önemli dönemeçler oluşturdu. Bu olaylar kamuoyuna kasıtlı olarak "Alevi-Sünni çatışmaları" biçiminde yansıtıldı. Bu olayların çıkmasında, Alevi-Sünni çatışmalarının kışkırtılmasında faşist güçlerin oynadıkları belirleyici roller perdelenmek, hatta unutturulmak istendi. Hatta faşizmin yalan ve

demagojilerine dayalı propagandalarıyla, bu olaylar solun-devrimcilerin üzerine yıkılmaya çalışıldı.

Ülkemizde Aleviler ve Sünniler yüzyıllardır birlikte yaşadılar,birbirlerinin inançlarına saygı gösterdiler. Özellikle laik Cumhuriyet döneminde sahte mezhep husumeti küllendi, son yıllara dek böyle bir sorun gündeme gelmedi. Türkiye'de ilk Alevi-Sünni kışkırtmasının 1960'ların sonlarında sivil faşist hareketin gelişmeye başladığı döneme rastlaması ilginçtir. Faşist MHP hareketi, kendisine kitle tabanı yaratmak amacıyla halk içindeki mezhep ayrımını istismar ederek, ilk çatışmaları başlattı; ve 1970 yılında Antakya'nın Kırıkhan ilçesinde bu türden bir olay meydana geldi. "Komünizmle Mücadele Derneği" bünyesinde örgütlü faşist sağcılar tarafından kandırılan bir kısım Sünni yurttaş, Alevilerin üzerine "Kızılbaş komünistlere ölüm" kışkırtmalarıyla saldırtıldı. Daha ilk olayda Alevilik ve solculuk aynılaştırıldı. Böylece Sünnilerin bilinçsiz cahil bir kesimindeki Alevi husumeti ("Rafızi" düşmanlığı) solculuğa-sosyalizme yöneltildi. Sünnilerin sağcı, Alevilerin ise solcu olduğu aldatmacasıyla, faşist güçler politik yarar sağlamanın elverişli bir yöntemini keşfettiler. Bundan böyle bu tahrik yöntemi süreklilik kazandı ve zaman içinde geliştirilerek, daha etkili hale getirildi. Faşist güçler, solculara karşı bilinçsiz emekçileri düşman etmek için solcuların Alevi ya da Alevilerin solcu oldukları şeklindeki yalan ve demagojilerini dillerinden düşürmediler.

1970 Kırıkhan olaylarından bir süre sonra, 12 Mart muhtırası verilmişti. 12 Mart dönemi boyunca Alevi-Sünni çatışması yeniden küllendi. Ancak sonraki yıllarda MHP'nin yeni bir atılımla örgütlenmeye başlaması, Alevi-Sünni çatışmalarının yurdun çeşitli yerlerinde yeniden kışkırtılması anlamına geldi.

11 Eylül 1977 günü Divriği'de faşist militanlar camiye bomba koydular. "Aleviler camiyi bombaladı" diye halkı galeyana getirdiler. Daha sonra camiye bomba koyan faşistler yakalandı ve mahkum oldu. Ancak halkın içine nifak tohumlarını ekmeyi başarmışlardı.

Özellikle 1977'den itibaren faşistlerin iç savaş çıkarma politikalarına paralel olarak, Alevi-Sünni kışkırtmaları ve çatışmaları yoğunluk kazandı. Faşist güçler ülke çapında sürdürdükleri tahakküm ve yok etme savaşında, cinayet ve katliamlarını, Alevi ve Sünni

yurttaşların birlikte yaşadıkları duyarlı bölgelerde mezhep çatışması görüntüsü altında gerçekleştirmeye özen gösterdiler. Erzurum-Erzincan- Sivas - Yozgat - Tokat - Çorum - Kayseri - Kahramanmaraş-Malatya Elazığ çemberi içinde özel provokasyon yöntemleri geliştirdiler.

İşte Nisan 1978'de meydana gelen Malatya olayları, bu planın önemli aşamalarından birini teşkil etmişti.

Önce yerel olarak başlattıkları bu kışkırtma ve çatışmalar, Malatya olaylarından sonra daha da gelişecek, Eylül 1978'deki Sivas olaylarından sonra da bölgesel çatışmalar niteliğini kazanacak; ve nihayet, 1978 sonundaki K.Maraş katliamıyla doruk noktasına ulaşacaktı. K.Maraş son olmayacak ve 1980'deki Çorum olaylarıyla bu çatışmalar sürdürülecekti.

Diğer tüm faşist saldırılar gibi, Alevi-Sünni çatışması görüntüsü altındaki olaylar, CIA, MİT, Kontr-Gerilla'dan MHP ve Ülkü Ocakları'na uzanan bir zincir tarafından planlandı, tertiplendi ve hayata geçirildi. Bu olayların iç yüzü, anlamının asıl içeriği, ancak faşist güçler tarafından uygulanan ve halka karşı sürdürülen gerici savaşın bir parçası olarak ele alındıkları zaman açıklığa kavuşmaktadır.

Özellikle bilinçsiz emekçi yığınlar, umutsuzluk ve çözümsüzlük ortamında, 1970'lerde faşist demagojilere daha açık hale geldiler. Orta sınıflar "Komünizm gelecek, varınızı yoğunuzu elinizden alacak" korkutmacasıyla, faşist harekete destek vermeye zorlandılar. İşsiz ve lümpen gençler türlü iş vaadleriyle ve macera hevesleriyle faşist kadrolar olarak yetiştirildiler. Yarının ne olacağının bilinmediği bir belirsizlik ortamı, bu dünyadan umudu kesme, öbür dünyaya umut bağlama eğilimi, yoksul kitleler üzerinde dinsel ideolojinin ve her türlü hurafenin etkinliğini artırdı. Faşistlerin dini istismar ederek kendilerine siyasi taban oluşturmaları mümkün oldu. Bu dünyadan umudu kesmiş yığınlara, öbür dünyanın nimetlerini şimdiden kazanmaları için, dinsiz-komünistlere, Alevilere cihad açmaları; bu cihad'ta şehit olanların cennete gideceği öğütlendi. MHP'liler bu amaçlarını gerçekleştirmede halkın bilinçsiz olduğu yerlerde fazla güçlük çekmediler. 1970'lere dek ağırlıkla ırkçı-kafatasçı ve şöven milliyetçi görüşlerle, hatta putperest-şamanist inançlarla taraftar toplamaya çalışmış olan MHP, bunların etkisiz kaldığını görünce, dört

elle din istismarına sarıldı, "sofu" oldu. Türkeş Hac'ca gitti. Faşist demagoji içinde dinsel inançların istismarı en öncelikli bir yer tuttu.

Alevi-Sünni çatışması vb. görüntüler altında toplumdaki kargaşayı ve kutuplaşmayı (sınıf temeli dışında) artıran bu faşist yöntemler, ülkemizde yıllardır sahnelenmekte olan Amerikancı gerici savaş stratejisinden kaynaklanan Kontr-Gerilla taktiklerinden başka birşey değildi. Daha önce çeşitli örneklerini gördüğümüz bu Kontr-Gerilla savaşı, mezhep çatışmalarının kışkırtılması sırasında da cüretli cinayet ve katliamları, gerici ayaklanmalarla, hedef şaşırtıcı aldatma eylem ve taktiklerini, yıldırıcı, panik yaratıcı pasifikasyon yöntemlerini içeren psiko-politik savaş kurallarına göre uygulandı. Faşistlerce yapılan herşey,CIA'nın Kontr-Gerilla uzmanlarınca hazırlanan talimatlara göre gerçekleşti. Yıllar önce faşistler, uzmanlar tarafından "komando kampları"nda askeri-siyasi-ideolojik eğitime tabi tutulmuşlardı. Sonuçta Kontr-Gerilla taktiklerine göre yönlendirilen örgütlü bir reaksiyoner (gerici) hareket yaratıldı. MHP bu doğrultuda ABD ve tekelci burjuvazi tarafından teşvik edildi.

Malatya olaylarına sebep olan bombalı paketin aynı merkezden ve aynı günlerde Kahramanmaraş'taki Alevi aşiret reisine de gönderilmiş olması bir rastlantı değildi; Alevi-Sünni yurttaşların bölge çapında birbiriyle vuruşmasının amaçlandığı açıktı. Yine Malatya olaylarının, bombalı paket patlamadan çok önce şehirdeki kışkırtmalarla da zeminin hazırlanması ve bu hazırlıkta CIA ile ilişkisi bilinen "İlim Yayma Cemiyeti"nin cihad çağrılarıyla en faal rolü oynaması da yine bir rastlantı değildi. Sonraki aylarda meydana gelecek olan K.Maraş-Çorum olaylarından önce de bu bölgelerde ABD elçilik görevlisi A.Peck, çeşitli temaslarda bulunacak, gericiler ve MHP'lilerle görüşecek ve bunun haberleri basında yer alacaktı. Aynı şekilde, CIA ajanları Paul Henze ve (Türkeş'in yakın dostu) Ruzi Nazar'ın MHP'lilerle ilişki içinde, mezhep çatışmalarıyla yakından ilgilendikleri ifade edilecekti.

Alevi-Sünni çatışmalarının çıkarıldığı her şehirde hep aynı plan uygulandı, hep aynı yalanlar tekrarlandı. MHP'li ve Ülkü Ocaklı faşistler olayları başlatmadan önce her yerde aynı bildiri, afiş ve propagandalarla saldırılara zemin hazırladılar: "Alevi-Komünistler camiyi bombaladı, kızılbaşlar camiden çıkan müslümanları kurşunladı"

söylentilerini yaydılar. Ve çoğu yerde bizzat faşistler olayları başlatmak için ya cami bombaladılar ya cemaati kurşunladılar. Yaptıklarını solculara-Alevilere mal ettiler. Olaylar sırasında ya da sonrasında bu işlerin bütün faillerinin, istisnasız hepsinin, faşist görüşteki kişiler olduğu ortaya çıktı; bir kısmı yakalandı ve bu gerçek, çeşitli mahkeme kararlarıyla ispatlandı.

Faşistlerin mezhep kışkırtıcılığı yaptıkları her yerde saldırılarının hedefi hiçbir zaman yalnızca Aleviler olmadı, her yerde, Sünni CHP'lilere, hatta kendilerine haraç vermeyen AP'li, MSP'li yurttaşlara da saldırdılar; evlerini, işyerlerini tahrip ettiler. Bu ayaklanmalar her seferinde yağma ve talan, eza, tecavüz ve çeşitli işkencelere varan vahşiliklerle sürdürüldü. Olaylardan sonra yine hep benzeri suçlamalar tekrarlandı. Bütün suç devrimcilerin üstüne yıkılmak istendi. Ve gerçek failler serbestçe gezerken, bu olaylar emekçilere yeni baskılar için bir vesile olarak kullanıldı. Halk içine bir kez Alevi-Sünni düşmanlığı düşürülünce, onun düzene karşı muhalefeti de etkisizleştirildi, halk güçleri parçalandı. İnsanlar Alevi ve Sünni olmalarına göre mahallelerini iyice ayırdılar. Mahallelerden ve şehirlerden göçe zorlandılar. Böylece faşistler, Sünnilerden yana gözükerek, kendilerine kitle tabanı yaratma ve bir kısım halk üzerinde tahakküm kurma imkanına daha kolay sahip oldular. Ve faşist terör, dinsel bir kisveye de bürünerek sürdürüldü.(*)

(*) Devrimci Yol dergisi, Divriği'de 1977 Eylül'ünde meydana gelen benzer olaylarda açığa çıkan bütün bu gerçekleri Malatya olayları sırasında bir kez daha vurgulamıştı.

"Faşist güçlerin emekçi halk üzerindeki hakimiyet ve baskılarını kurabilmek için halkı bölüp parçalayarak kendilerine yol açmak taktiği, bilinen bir şeydir. Bunu, Alevi-Sünni ayrılığı üzerine giderek, bunun yarattığı bir gerilim üzerine, ülkenin bir çok bölgesinde, özellikle de Orta Anadolu'nun doğusunda, Sivas- Yozgat Tokat - Malatya - Elazığ Erzincan Kahramanmaraş yörelerinde uzun süreden beri uygulamaya çalışmaktadırlar.

Son yıllarda, bu bölgelerde Alevilerin üzerlerine Sünnileri kışkırtmaya yönelik çeşitli tertipler düzenlemişlerdir. Camilere bomba atarak tertipler yaratmışlar, bu yolla bir çok çatışmalar çıkarmışlardır. Faşistler bu yolla Sünnileri kendi taraflarına çekmeyi, onların desteğini sağlamayı hedeflemekte, bunda da bir çok yerde belirli bir başarı elde edebilmektedirler. Devlet güçleri ve polis

Devrimciler Ne Önerdi?

O günlerde açıkça, faşist güçlerin 16 Mart katliamlarıyla, Malatya olaylarıyla ve yeni yeni cinayetlerle, belirsiz bir kaos ortamı yaratmak istedikleri görülebiliyordu. Faşist güçlerin bu yolla iç savaşı derinleştirme politikaları karşısında, Devrimci Yol Dergisi, devrimcilerin nasıl davranması gerektiğine ilişkin şunları yazıyordu:

> "Mevcut krizin devrimci bir anlayışla derinleştirilmesi ile faşist güçlerin yaratmaya çalıştıkları şekilsiz bir kargaşa ortamı aynı şeyler değildir... Mevcut krizin devrimci bir doğrultuda derinleştirilmesi, şekilsiz bir kargaşanın tam tersine emekçi ve ezilen sınıfların tercihlerinin farklılığının berraklaştırılmasını, ideolojik-siyasal-örgütsel alanlarda bu ayırım çizgilerinin netleştirilmesini, bağımsız ve devrimci bir iktidar alternatifi hareketinin yaratılmasını, devrimci güçlerle emekçi sınıflar arasındaki bağların kuvvetlendirilmesini vb. içerir.
>
> Bu ayırım çizgileri,faşizme karşı aktif ve tutarlı bir devrimci savunma çizgisinin de belirleyici ögelerini vermektedir. Bütün eylemlerin, halkın faşizme karşı savunma güçlerini

---

özellikle bu ayırıma yardımcı olacak bir tutum izlemektedir. Örneğin, bu yörelerde devrimci düşünceleri benimseyen Sünnilere karşı görülmedik baskılar, işkenceler uygulamaktadırlar. Faşistlerin bu siyasetlerinin belirli bir başarı elde etmesi (örneğin MHP'nin bu bölgelerden çok sayıda milletvekili çıkarabilmesi) büyük ölçüde bu yüzden mümkün olabilmektedir." (Devrimci Yol Dergisi, sayı: 17)

"Faşist güçlerin ülke çapındaki genel kitle pasifikasyonu ve kitle terörünün bir parçası olarak gündeme gelen Malatya provokasyonu, özellikle yaşadığımız günlerde yaratılmak istenen kaos ortamına dört dörtlük bir şekilde hizmet edecek tarzda hazırlanmıştı. Pazarcık'ta CHP'li bir şahsa gönderilen ve PTT görevlilerinin elinde patlayan diğer koli de göz önüne alındığında, Malatya çevresinde, meydana gelen karışıklıktan daha büyük çaplısının hedeflenmiş olduğu hemen anlaşılabiliyordu. Alevi-Sünni ayrımının kışkırtılması noktasından hareket eden bu faşist tedhiş programı, emekçi halk güçlerinin birbirini kırmasını, kimin kimden yana olduğunun belirsizleşmesini de amaçlıyordu.(...) Hamido'ya gönderilen paket bombanın Kontr-Gerilla (ya da benzeri bir gizli faşist örgüt) tarafından hazırlandığı açığa çıktı." (Devrimci Yol Dergisi, sayı: 18)

pekiştirecek, faşist güçlerin aleyhine devrimci halk güçleri lehine siyasal sonuçlar yaratacak, faşizmin demagojilerini açığa çıkartacak, siyasal bulanıklık değil, siyasal netleşme yaratacak, halkın panik ve yılgınlığını değil,faşizme karşı mücadele azmini pekiştirecek vb. niteliklere sahip olması gereği bu doğrultuda derinliğine kavranmalıdır."(*)

1 Mayıs 1978

İşçi sınıfının ve tüm ezilen halkların mücadele, birlik ve dayanışma günü olan 1 Mayıs, 1978 yılında da tüm yurtta, kahvelerde, alanlarda, mahalle ve köylerde düzenlenen toplantı ve gösterilerle, devrimci bir coşkuyla kutlandı.

Artvin'den İstanbul'a, Çarşamba'dan Milas'a kadar her yerde 1 Mayıs'ın bir mücadele günü olduğu sloganlarla, söylenen marşlarla dile getirildi. Bu gösterilerde, 1 Mayıs 1977 katliamı lanetlendi. Bütün bu gösteri ve mitingler, 1977 1 Mayıs'ında halkın devrimci muhalefetini yok etmek için düzenlenen kirli katliamın geri teptiğini, halkın nefret ve öfkesini artırdığını gösterdi.

(*) Devrimci Yol Dergisi, sayı: 17, 1 Mayıs 1978

14. DEMİREL'İN BAYRAK MİTİNGLERİ ve SİVİL SIKIYÖNETİM

Ecevit Hükümeti'nin ilk 6 ayı tamamlanırken, faşist saldırılar giderek bir gerici ayaklanma görüntüsü kazanmaya başlamıştı. İlk başlardaki tek tek kişilere yönelik saldırılar, 1977 ortalarından sonra kitlelere yönelik saldırılara, katliamlara dönüşmüş; 1978 ortalarına doğru ise, bölgesel düzeydeki gerici ayaklanmalar başlamıştı. Malatya'da çıkartılan olayların benzerleri, takip eden günlerde Doğanşehir, Iğdır, Demirci, Isparta ve Urfa'da da tekrarlanmak istenmişti.(*) Böylece, şiddet artık kitlesel bir nitelik kazanmaya başlıyordu.

İşte tam bu sıralarda, Demirel'in "Kars Kalesi'ne orak çekiçli bayrak asıldığı ve 10 gün asılı kaldığı" şeklinde maksatlı ve uydurma bir haberi bahane ederek başlattığı "Bayrak Mitingleri" gündeme geldi. Kars Belediye Başkanı ve Vali yardımcısı tarafından **yalanlanmasına rağmen**, Demirel diğer MC ortaklarıyla beraber yurt düzeyinde mitingler yaptı ve kendi uydurdukları bu orak çekiçli bayrak asma olayını sözde protesto etmek için yoğun bir anti-komünizm kampanyası sürdürdü. Demirel meydanlarda "kızıl yılan ezilecektir" diye bağırdıkça, "komünizme karşı cihad" çığlıkları ortalığı kapladı. Bütün bunlar, gerçekte yangına benzin dökmekten başka bir anlam taşımıyordu. Nitekim, Demirel'in bu tutumu, ortamın daha da gerginleşmesinden, siyasal kamplaşmanın ve kutuplaşmanın büyümesinden, AP'li kitlenin MHP'nin yürüttüğü şiddet politikalarının peşinden daha çok sürüklenmesinden başka bir sonuç vermedi.

(*) Faşistler, Mayıs ayında Malatya Doğanşehir'de CHP ilçe binası ve bazı CHP'lilere ait işyerlerinin de içinde yer aldığı 140 işyerini tahrip ettiler; yaralananlar oldu ve askeri birlikler olaylara el koydu. 27 Mayıs günü de faşistler Manisa Demirci'de gerici ayaklanma çıkartmak istediler. TÖB-DER üyesi öğretmenlerin evlerine, arabalarına ve okullara bomba attılar. Faşist işgalin kırıldığı Eğitim Enstitüsünü kapattırmak için okulu bombaladılar. Öğretmenlere kurşun yağdırdılar.İlçe dışından ve Ankara'dan getirebildikleri diğer faşistlerle birlikte ilerici görüşlü kişilere ait bir çok işyerini tahrip ettiler. CHP binasını yaktılar, bir öğrenciyi öldürdüler.

Egemen sınıfların ve Emperyalist güçlerin istediği de bundan başka bir şey değildi. Ecevit Hükümetinin "anarşiyi önleme ve can güvenliğini sağlama" konusunda tam bir çıkmaza sürüklenmesi, bir yandan hükümete istedikleri politikaları rahatça uygulatabilmelerine, diğer yandan da bu hükümetin işini tamamlamasından sonra gündeme getirilecek bir askeri darbe ortamının canlı tutulmasına hizmet ediyordu.

Ecevit Hükümeti, olayların bu tür bir gelişme göstermesi karşısında -ister kendi tercihinin bir sonucu olarak olsun, ister politik yanılgıları nedeniyle-sonuç olarak egemen sınıfların istemlerine uygun bir politika izlemiştir.

Gelinen noktada "güvenlik güçlerinin tarafsız davranması yoluyla, 'şiddet olaylarının' durdurulabileceği" inancına dayanan Ecevit politikalarının geçersiz kaldığı görülüyordu. Faşistler geliyor, okula giden öğrencilerin üzerine bomba atıyor, kurşun yağdırıyor, kahvehaneler otomatik silahlarla taranıyor, ertesi gün Türkeş ve Demirel ortaya çıkıyor, "Ecevit anarşiyi durduramadı" diye (gülerek!) demeçler veriyorlar; arkasından bir de Ecevit'in komünistleri koruduğunu, zaten kendisinin de komünist olduğunu söylüyorlardı! Bunlara karşı Ecevit'in yapabildiği, kendisinin "komünist olmadığını, sağa da,sola da karşı olduğunu" kanıtlamaya çalışmak oluyordu.

Böylece, Türkiye'nin gündemindeki faşist terör ve cinayetlerin önlenmesi, can güvenliğinin sağlanması sorunu, soyut bir "anarşi sorunu" haline dönüştürüldü. Ecevit Hükümeti bu şekilde senelerdir süren sağ iktidarlar ve MC Hükümetleri dönemlerinde oluşturulmuş, siyasi yapısı bilinen güvenlik güçleri vasıtasıyla "anarşiyi" önlemeye yöneltildi. Gerçekte olayların önlenmesi için faşist saldırıların durdurulması yeterliydi. Ama bu güvenlik güçleri, "anarşiyi" önleme denince, işçilerin, öğrencilerin, solcuların ezilmesini anlıyordu. Senelerce sırf bu iş için eğitilip, örgütlenmişlerdi. Sonuçta faşistlerin terör ve katliamları, polisin gözü önünde öğrencilerin ortasına bomba atılması (önceden haberli olunmasına rağmen) "önlenemiyor!", ama bu katliamlara karşı çıkan solcular, öğrenciler toplanıp cezaevine doldurduluyordu.

Böyle bir politikayla elbette ki olaylar durdurulamaz, faşist terör eylemleri sona erdirilemezdi.

Nisan ve Mayıs aylarında meydana gelen olaylarda, çoğu öğrenci olan sol görüşlü 52 kişi öldürülmüştü. Buna karşı, çıkan olaylarda ölen faşistlerin sayısı 23'tü.

CHP Hükümeti faşist güçlere karşı tam bir hayırhah tutum içine girmişti. Öyle ki, CHP Hükümeti döneminde Ümit Erdal isimli bir 12 Mart işkencecisi bile terfi ettirildi. Buna karşılık Hükümet sola karşı yeni baskı tedbirleri planladı. Otoriter devlet özlemlerini yaydı. Kürt halkı üzerindeki ulusal baskı, kontrol ve pasifikasyon çabalarını yoğunlaştırdı. Düzenlenen Kanatlı J-78 tatbikatlarında, askerlere Kürt köylüsü elbiseleri giydirilerek, Kürt halkına karşı düzenlenecek askeri harekatların, katliamların canlı ve yerinde hazırlıkları yapıldı.(*) Bütün emekçi halk kesimleri üzerindeki baskıların adım adım artırılmasına yöneldi. Ecevit'in başlangıçta halk tarafından kendisine verilen "umut kredisi" vardı. Bu krediyi boşa harcadı ve bu kredi azaldıkça, yerini halk muhalefetini bastırmanın evrensel yöntemi olan,baskı tedbirlerinin alması kaçınılmaz birşeydi.

Bu konuda Temmuz ayında iki önemli adım attı. Birincisi, en diri toplumsal muhalefet olan işçi hareketlerini etkisizleştirecek. tedbirlere başvurdu. 20 Temmuz'da Bakanlar Kurulu TÜRK-İŞ'le "Toplumsal Anlaşma" yaptı.

Ecevit, büyük çabalarla, TÜRK-İŞ ve DİSK'i biraraya getirdi ve bu iki büyük işçi örgütünün terörizme karşı birleştiklerini açıklamalarını sağladı. Bu tutum, gündemdeki faşist terör ve katliamları göz ardı eden, içeriğiyle tam da egemen sınıfların ve faşist güçlerin istediği birşeydi. İşçiler, gündeme geldiği her yerde daima toplumun faşizme karşı en büyük direniş gösteren kesimi olmuştur.

(*) Basında, Doğu'da yapılan "Kanatlı Jandarma-78" tatbikatına ait fotoğraflar yer aldı. Bu fotoğraflar ve haberlerde; tatbikatta "düşman" tarafını temsil eden askerlerin, bir Kürt köyündeki erkek, kadın, çocuk ve yaşlılar gibi giyinmiş oldukları, onlar gibi yaşadıkları görülüyordu. Aynı fotoğraflarda ve haberlerde TSK'ni temsil eden askerlerin de bu Kürt emekçileri görünümündeki "düşman"ı imha ettikleri görülüyor ve yazılıyordu. "Kanatlı J-78" tatbikatı, Orta Amerika ülkelerinde, Orta Amerika'nın NATO'su olan CONDECA (Orta Amerika Savunma Konseyi) bünyesinde yapılan, kırsal kesimde gerilla örgütlerinin etkin olduğu bölge halklarına karşı uygulanan "KARTAL" adlı askeri terör harekatlarına benzetiliyordu.

Güçlü ve bilinçli bir işçi hareketi, faşizmin önündeki en büyük engel ve demokrasi güçlerinin en büyük dayanağı olmuştu. Bu yüzden Ecevit, faşist saldırıların çok kritik bir noktaya geldiği bir dönemde, işçi sınıfının faşizme karşı mücadele bilincinin güçlenmesine yardım edeceği yerde, kendi çıkarları da bunu gerektirdiği halde, ne idüğü belirsiz "terör ve anarşi" laflarıyla, "terör ve anarşiye karşı mücadele" edebiyatıyla tam tersini yapmış; işçilerin mücadelesinin pasifize edilmesine yardımcı olmuştur. Daha sonraki sıkıyönetim dönemlerinde de aynı tutumunu sürdürmüştür. Türkiye'de faşist güçlerin -12 Eylül'le birlikte- başarı kazanmasındaki en önemli sebeplerden biri de budur.

Ecevit Hükümeti'nin attığı ikinci adım, sivil sıkıyönetim uygulamalarıydı.

20 bine yakın "mavi bereli" jandarma, başta İstanbul ve Ankara olmak üzere, belli başlı kentlerde polisin yanında sürekli görev aldılar. Bölgelerde telsizlerle ve otomatik silahlarla donatılmış, motorize jandarma-polis ekipleri, 24 saat sürekli devriye gezdiler. Helikopter de devreye sokuldu. Hassas bölge olarak belirlenen, 25 il ve 5 ilçede adli zabıta örgütleri kuruldu. "Terörist" eylemlerin soruşturulmasında görev alacak bu örgütler, savcıların emrinde ve denetiminde hareket edecekti.

Öncelikle, gecekondu bölgelerinde operasyonlara başlandı ve olan, halka oldu. Başlatılan operasyonlarla profesyonel faşist katiller bulunamadı. Fakat bu katillere karşı koyan, kendini savunan gecekondu halkını sindirmek, savunma araçlarından yoksun bırakmak yoluna gidildi. Sivil sıkıyönetim uygulaması, halkın can güvenliğini sağlamasını engellemekten, onu faşist terör karşısında silahsızlandırmaya çalışmaktan başka bir anlama gelmedi.

Sivil sıkıyönetim uygulaması, Ecevit'in köşeye sıkıştığı bir ortamda başvurmak zorunda bırakıldığı açık baskı uygulamalarından birini teşkil etti. Ecevit sivil sıkıyönetime, kendisine başlangıçta destek veren iç ve dış çevrelerin dayatması üzerine, onların çözmesini istediği sorunlar karşısındaki çaresizliğinin içinde, bir "çare" olarak başvurdu. Daha önce "faşist ülkeler" için geçerli gördüğü ve karşı çıktığı IMF talimatlarına boyun eğdi, bu talimatların halk için zam, yokluk ve sömürü anlamına gelen ekonomik gerekçelerini yerine getirdikten sonra, buna denk düşen siyasi adımları da attı. Tıpkı MC gibi, ekonomik sömürü tedbirlerini bu şekilde sivil sıkıyönetim vb.

siyasi baskı tedbirleriyle tamamladı. Öte yandan Türkiye'nin de içinde yer aldığı bölgede meydana gelen son gelişmeler, Türkiye'nin, ABD bakımından kendi politikalarını itirazsız benimseyeceği bir ülke haline getirilmesini de zorunlu kılıyordu. Afganistan'da Sovyet yanlısı bir darbe olmuş, İran ve Afganistan ilişkileri bozulmuş, İran'da karışıklıklar çıkmış ve ABD-SSCB ilişkileri gerginleşmişti. Böylece, bu kritik bölge içinde yer alan Türkiye, ABD Emperyalizminin Ortadoğu'daki varlığı açısından çözümü zorunlu bir çok çelişkinin düğüm noktası haline gelmişti. İşte bu nedenle, 1978'lerde, ABD-Türkiye ilişkileri, örtük ya da açık, ama daha doğrudan bir şekilde iç politik gelişmeleri de etkilemeye aday görünüyordu. 1978'den itibaren ABD için Türkiye'de bir askeri darbe gerekli hale gelmeye başlamıştı ve işte tam da bu sırada anarşiyi önleme amacıyla ordunun devreye sokulması, sivil sıkıyönetim adı altında başlamıştı.

Sivil sıkıyönetim ile ordunun devreye sokulması, aynı amaçla daha sonraki dönemlerde gündeme getirilecek olan sıkıyönetim ve askeri yönetimler doğrultusunda atılmış bir adımdan başka bir şey değildi. Bu olgu, Devrimci Yol Dergisi'nin 20. sayısında, sivil sıkıyönetim uygulamalarının gündeme getirildiği günlerde şöyle ifade edilmişti:

> "(...) Sivil sıkıyönetim uygulamaları yakın dönem açısından sol görünümlü bir hükümet aracılığıyla uygulanacak bir dizi baskıcı politikalara doğru atılmış önemli bir adım olma özelliği taşımaktadır. (...) Bu alınan tedbirler... faşizme kan vermekten başka bir anlama gelmez! Bu şekilde iç savaşı önleyeceğim diye ordunun devreye sokulması yoluyla daha ileri bir aşamada ordunun doğrudan bir şekilde aracılık edeceği açık faşist bir rejime geçişi sağlamaktan başka bir anlama gelmez."

Gelişmeler, bu satırları ilerde doğrulayacaktı. "Bayrak Mitingleriyle" ortalığı daha da alevlendiren Demirel de, bu politikaları yürüten Ecevit de adeta bir askeri darbenin gerçekleşmesi için gerekli ortamı yaratacak her şeyi yapıyor, kendi geleceklerini kendileri belirliyorlardı.

Çok daha önceden başlayan Silahlı Kuvvetlerin idareye el koyması yönündeki çalışmaların o sıralarda gizli gizli sürmekte

olduğu, bugün açığa çıkmış durumdadır.(*) Çeşitli yer ve tarihlerde sık sık toplantılar yapan generaller, koşulların idareye el koymak için uygun olup olmadığını değerlendiriyor; bir askeri darbe için gerekli koşulların olgunlaşması için bekliyorlardı.

Faşist terör hareketleri ise, o zamandan sonra giderek bir askeri darbe ortamı yaratmaya yönelecektir.

Bedrettin Cömert'in Öldürülmesi

Sivil sıkıyönetim uygulaması, faşist terör bakımından bir şey değiştirmedi. Tertip ve cinayetler artarak devam etti. Haziran ayında 32 kişi öldürmüş olan faşistler, sivil sıkıyönetim uygulamasına başlanan Temmuz ayında 35 kişiyi öldürdüler. Temmuz ayındaki en önemli cinayetlerini, Doç. Bedrettin Cömert'i öldürerek işlediler.

> 11 Temmuz 1978 günü Bedrettin Cömert ve eşi, Ankara Gaziosmanpaşa'da, MESA Bloklarındaki evlerinden çıktıktan sonra, Köroğlu Sokağı'nda yüz-yüzelli metre kadar uzakta önlerini bir başka otomobil kesti. Otomobilde 3 kişi vardı. 3 kişi bindikleri otomobilden Cömert'lerin otomobiline 9 mm'lik kurşunlarla seri atışa başladılar.
>
> Yaylım ateşi sonucunda Bedrettin Cömert hemen arabanın içinde can verdi. Karısı ise yaralandı. Katiller olay sırasında kullandıkları aracı terk ettiler ve başka bir arabayla yollarına devam ettiler.
>
> Doç. Bedrettin Cömert öldürüldüğünde 38 yaşındaydı. Roma Üniversitesi'nde Sanat Tarihi öğrenimi görmüştü. Aynı üniversitede sanat doktorası, Hacettepe Üniversitesi'nde ise, estetik doktorası yapmıştı. 2 çocuk sahibi olan Cömert, üniversite ve sanat çevresinde çok sevilen bir öğretim üyesiydi. Siyasal düşünce bakımından "ılımlı" olarak tanınmıştı.
>
> Doç. Cömert ayrıca, sağcı terör örgütlerinin eylemlerini soruşturan komisyonda görev almıştı.

Faşistler, Bedrettin Cömert'i öldürerek, aynı zamanda diğer aydınların da korkup sessizce yerlerinde oturmalarını, sinmelerini

(*) M.Ali BİRAND, 12 Eylül-04.00

amaçlamışlardı. Ama bu kez pek öyle olmadı. Tüm demokratik kuruluşlar, aydınlar, bilim adamları ve sanatçılar, hükümetin faşist güçlere karşı uzlaşmacı tavrının bilime, sanata ve insanlığa düşman olan faşist güçlerin terörlerini daha da artırmalarına yol açtığını belirttiler ve hükümeti uyardılar.

Başbakan Ecevit, olay sonrasında TDK'na gelerek, cinayeti "sert, duygusal ve edebi" bir demeçle kınadı ve peşinden anti-faşist güçleri oyuna gelmemeye çağırdı. Ecevit'e en iyi yanıtı, o sırada orada bulunan Aziz Nesin verdi:

> "Başbakan konuşmasında karşıt görüşlerden söz etti. Sorun, karşıt görüşlü akımlar sorunu değildir. Hedef öğretmenlerdir, aydınlardır. Başbakan tuzağa düşmeyeceğiz dedi. Nasıl tuzağa düşmeyeceğiz? Otomobile mi binmeyeceğiz? Evde oturamayacak mıyız? Yarın kimin öldürüleceği belli değil, dün olduğu gibi hepimiz için can güvenliği sorunu var. Biz söz değil, kesin önlem alınmasını istiyoruz."

Temmuz ayında meydana gelen olaylarda Bedrettin Cömert'ten başka 15 öğrenci, 4 işçi, 2 devlet memuru, 5 öğretmen ve daha pek çok insan, çocuklar, köylüler faşistler tarafından kimi kaçırılıp işkence edilerek, kimi silahla vurularak, kimi ağzında fünyeli sigara patlatılarak öldürülmüşlerdir. Öldürülenler arasında kendi arkadaşları da vardı.

> Isparta'da Eğitim Enstitülerinin kapatılması vesilesiyle şehirde her yere saldırmışlar, CHP'lilere ait 50 kadar işyerini, 15 arabayı, CHP ve TÖB-DER Lokallerini tahrip etmişler, 3 yeri bombalamışlar; bir öğretmeni kaçırıp işkence ederek öldürmüşlerdi. Kırşehir'de okula gitmekte olan öğrencilerin üzerine bomba attılar, 29 öğrenci yaralandı, şans eseri kimse ölmedi.

Ceylanpınar Devlet Üretme Çiftliğinde Tarım İşçileri Direnişte

> Ceylanpınar'da tarım işçileri fazla mesai almadan, günde 10-12 saat çalıştırılmalarına, sağlık koşullarının kötülüğüne, iş yasalarının çiğnenmesine karşı çıktıklarını bildirdiler.

Direniş tüm işyerlerinde ve 3 sarı sendikanın karşı çıkmasına rağmen sürdü. Hükümet bölgeye zırhlı araçlar, askeri birlikler ve Urfa'dan polis kuvvetleri gönderdi. İşçilerden tutuklananlar oldu. Kürtçülük-bölücülük yapıldığı öne sürülerek, MİT ve jandarma komandolarınca operasyonlar düzenlendi. Gözaltına alınanlar karakollarda işkence yapıldığını, dövüldüklerini açıkladılar, ama direniş kırılmadı.

Direnişin sürmesi üzerine İçişleri, Tarım ve Çalışma Bakanları işçilere 8 saat üzerindeki her saat ve tatil günlerindeki çalışmalar için fazla mesai ücreti verileceğini, sözleşmede doğacak farklar için avans ödeneceğini açıkladılar. Gözaltına alınanların da serbest bırakılacağına söz verdiler.

İskenderun Akala Fabrikasında Faşistleştirme Çabaları

350 işçinin çalıştığı iplik-dokuma fabrikası, 1976 yılında Yahya Demirel tarafından satın alınmıştı. Fabrikada senelerdir keyfi işten atmalar, işçi dövmek, sigortasız işçi çalıştırmak günlük olaylardan sayılıyordu.

İşçiler, bu tür uygulamalara karşı çıkarak, yeni bir sendikaya (Tekstil) geçtiler. İşyeri sahibi Yahya Demirel, bunun üzerine MİSK'i devreye soktu. İşyerini faşistleştirme çabalarına başladı. Öncelikle MHP eğilimli Adacı ve Saket köylerinden gelme işçilere el attı. Milliyetçilik propagandası ile bütün Sünni ve Türk işçileri toparlamaya çalıştı.

Propaganda sonuç vermedi. Bunun üzerine köylerde işçilere saldırılar, tehditler başladı. 25'e yakın işçiyi işten attılar. İşçiler, işten çıkarmalara karşı açlık grevine başladılar. Anayolun üstünde açlık grevi çadırı kurdular. Polisin müdahalesine rağmen grev sürdü. Direniş diğer fabrika işçilerinin ve İskenderun'daki devrimcilerin de desteğini aldı; toplantı, gösteri ve mitingler yapıldı.

İşten çıkartılan işçilerin yerine 75 faşist militanın alınmasına işçiler tepki gösterdiler. İşyerinde her gün kavgalar çıktı. Sonunda işveren fabrikayı kapattı. Bir daha açmadı ve fabrikayı SSK'ya satmak zorunda kaldı.

Tepecik Otobüsü ve Balgat Katliamları

Ağustos ayında bütün Türkiye, Ankara'da peşpeşe meydana gelen iki katliam girişimiyle dehşetle irkildi. Faşistler, Mamak'ta bir belediye otobüsünü kurşun yağmuruna tutmuşlar ve Balgat'ta peşpeşe 4 kahvehaneyi silahla taramışlardı. Bu iki olayda toplam 7 masum insanı öldürdüler ve 4'ü ağır 27 kişi yaralandı.

8 Ağustos 1978 günü saat 19.00 sıralarında Ankara'nın Mamak semtinde Tepecik'e gitmekte olan bir belediye otobüsüne maskeli 3 kişi tarafından yaylım ateşi açıldı. 3 kişi öldü, 2'si ağır 16 kişi yaralandı. Otobüsteki yurttaşlardan çoğu Tepecik gecekondularında oturan emekçilerdi.

Olaydan hemen sonra gelen 702 kod numaralı polis ekip otosunda bulunan görevli polisler, havaya ateş açarak katillerin kaçmasına yardımcı oldular. Ankara Valisi Tekin Alp, yaptığı açıklamada, saldırganların ülkücü olduklarının belirlendiğini söyledi.

Tepecik, faşistlerin bir türlü işgal edemedikleri gecekondu semtlerinden biriydi. Her fırsatta Tepecikli gecekondululara saldıran katiller sürüsü, her saldırılarında da halkın direnişiyle karşılaşmışlar, püskürtülmüşlerdi. Mahalleye giremeyince, bu kez halkın tek ulaşım aracı olan belediye otobüsünü hedef olarak seçmişler, genç, ihtiyar, çocuk, kadın ayırdetmeksizin, otobüste bulunan herkesi kurşunlamışlardı.

Yaralılarını hastaneye taşıdıktan sonra mahalleye dönen gecekondu halkı, bu kez polis ve sivil sıkıyönetimin mavi bereli jandarmalarının baskısıyla karşılaşmıştı.

Katliamdan hemen sonra panzerlerin, cemselerin istilasına uğrayan Tepecik'te, yeni bir terör estirilmişti. Sonraki günlerde de sivil sıkıyönetimin programı doğrultusunda, Tepecik gecekondularına operasyonlar sürüp gitmişti.

Ecevit bu olayı da karşıt görüşlülerin çatışması olarak almıştı. Ecevit'e göre, Tepecik halkının oyuna gelmemesi için kadınların, çocukların, yaşlıların evlerinden hiç çıkmamaları, otobüse filan binmemeleri gerekiyordu.

Tepecik'ten iki gün sonra faşistler, işgal edemedikleri bir başka gecekondu semtinde, Ankara'nın diğer ucunda sahneye çıktılar. Balgat'ta 10 Ağustos 1978 gecesi saat 21.30 sıralarında

4 ayrı kahvenin otomatik silahla taranması sonucu 5 kişi öldü 2'si ağır 11 kişi yaralandı. Saat 21.30 sıralarında çalıntı bir beyaz Murat arabadan 4 ayrı kahvehanenin önünden geçerken yaylım ateşi açılmıştı.

Balgatlı bir emekçi bu katliamı Devrimci Yol Dergisi'ne şöyle anlatmıştı:

"10.8.1978 saat 21.30 sıralarında Nergiz Kıraathanesi'nde oturuyorduk. Diğer masalarda genç, ihtiyar, halktan kimseler sohbet ediyorlardı. Aniden otomatik silah sesleri duyduk. Beyaz Murat marka bir arabadan üzerimize kurşun yağdırıyorlardı. O anda kendimizi yere attık. Bir kaç saniye sonra kalktık. Yaralıların iniltileri, yerde hareketsiz yatanlar ve kan deryası içindeki ortalık savaş alanından farksızdı."

Faşist caniler kahvehaneleri taraya taraya ve aynı zamanda bununla da yetinmeyip, yolda yürüyenlere ve karpuz sergilerine de ateş ederek, Balgat su deposunun oralarda arabayı terk ederek kaçmışlardır. Kahvehanelerde sağ kalan, yara almayan kişiler ve evlerinden çıkan halk, yaralıları yoldan geçen arabalara bindirerek hastaneye gönderdiler. Yaralıları taşırken jandarma geldi ve bazı jandarmalar, yaralıları taşıyan halkı dipçiklediler.

Tepecik ve Balgat olaylarının hemen ardından MHP ve ÜGD, olayları kınayan, hatta olayları devrimcilerin üstüne atan demeçler yayınladı. MHP sözcüsü Sadi Somuncuoğlu, Tepecik otobüsüne ateş açanların devrimci olduklarını söyleyerek, olayın sorumlusu olarak yakalanan MHP'li katilleri gizlemeye çalıştı. Somuncuoğlu'nun bu açıklaması, onların olayla doğrudan ilişkili olduklarının bir kanıtıydı. Onların görevi kamuoyunu yanıltmak, ortalığı bulandırmaktı. Bu iş de planlı olarak yapılan bir görev bölüşümüne dayanıyordu.

Balgat olayından sonra da faşistler "olaydan duydukları üzüntüyü bildirdiler" ama, bu olayın da hemen arkasından MHP'li bir faşist, katliamda kullanılan makinalı tüfek ve tabancalarla yakalanmıştı. Faşistler, her zaman olduğu gibi, bir yandan azgınca saldırırken, diğer yandan da demagoji ve yalanla bunu örtmeye çalışıyorlardı.

Balgat'taki katliam girişimini, olaydan bir süre sonra yakalanan ve idam edilen Mustafa Pehlivanoğlu, idam'dan önce Askeri Savcılığa

kendi başvurusuyla yaptığı açıklamalarda şöyle anlatmaktaydı:

> "1978 yılı Ramazan'ının 10. günü tahmin ediyorum, bir akşam üzeri (...) İsmail Köksal ile karşılaştım. Beni İsa Armağan'ın çağırdığını söyledi. (...) Bir gün önce İsmail Köksal ile bir otoyu gaspettikten sonra, gece Keklik Pınarı'na bırakmıştık. İsa Armağan o aracı aldıktan sonra bahsettiğim okulun arkasında araba ile bizi bekliyordu. İsmail ile birlikte arabaya bindik. (...) Yeniden Keklik Pınarı'na çıkarak, arkadaşımız Fehmi Kandemir'in evine gittik. İsa, Fehmi'nin evine girdi. (...) Biraz sonra İsa'nın elinde bir çanta olduğu halde, Fehmi ile birlikte onlar da arabaya bindiler. (...) İsa çantayı açarak bana Çek yapısı bir tabanca, İsmail'e 12'lik Beratta tabancayı verdi, kendisinde de otomatik Mat marka tabanca bulunuyordu. Ayrıyetten çantada bir de el bombası vardı. Bu şekilde yeniden hareket ettikten sonra, Balgat'ın içine girdik, kahvehanelerin bulunduğu yola geldiğimizde, solda bulunan ilk kahveye İsa, İsmail'e ateş etmesini söyledi. İsmail, 2-3 el ateş ettikten sonra, geriye yaslanınca, bu sefer İsa ARMAĞAN, elindeki otomatik silahla kahveyi taradı. Bu sırada da araba yavaş olarak hareket ediyordu. Aynı şekilde ikinci kahveyi de taradıktan sonra, sağ tarafta bulunan başka bir kahvenin hizasına geldiğimizde İsa, kahveden çıkan olmasın diye benim de ateş etmemi söyledi. Ben 2 el havaya ateş ettim. Bu şekilde yukarı doğru çıkarken, solda bulunan 3. kahveyi de İsmail ve İsa ARMAĞAN (...) taradılar. Ve akabinde süratle olay yerinden uzaklaştık (...) Geceyi Fehmi'nin evinde geçirdik, zaten aynı gece haberlerden, bizim kahveyi taramamız sonucunda 5 kişinin öldüğünü, 14 kişinin de yaralandığını öğrendik." (MHP ve Ülkücü Kuruluşlar İddianamesi)

Mustafa Pehlivanoğlu ve İsa Armağan, Ekim ayında yakalandılar, idama mahkum oldular. Cezaları Meclis'te görüşülürken, Temmuz 1980 tarihinde Mamak Askeri Cezaevi'nden kaçırıldılar. İtirafları yapan Pehlivanoğlu daha sonra idam edilirken, İsa Armağan yurt dışına kaçırılmıştı.

Faşistler Ağustos ayında, bir ay önce öldürdüklerinden 2 kişi daha fazla öldürdüler. Canına kıydıkları 37 insandan 14'ü öğrenci, 10'u

da işçiydi. Ağustos ayında saldırılarını şehirlerin yanı sıra ilçelerde de yoğunlaştırdıkları dikkati çekti. Kilis, Nizip, Hilvan, Malkara, Eşme, Tirebolu, Çiçekdağ, Iğdır, Senirkent, Acıpayam faşist saldırıların yapıldığı ilçeler arasında yer aldı.

Galata Köprüsü'nde, Adliye Sarayı'nda, Tren Yolunda Bomba

Yine 25 Ağustos'ta İstanbul'da Galata Köprüsü'nde, Adliye Sarayı'nda ve Edebiyat Fakültesi'nde önceden yerleştirilmiş bombalar patladı. 3 Eylül'de ise, Pendik'te tren yolunda saatli bomba patladı, trenin rötar yapması nedeniyle tesadüfen ölen olmadı.

Eylül ayı, daha önceleri olduğu gibi, halkın kalabalık olarak bulunduğu bina ve ulaşım araçlarında patlatılan bombalarla, faşist cinayetlerin içiçe geçtiği bir ortamda başlamıştı.

İSDEMİR İşçilerinin Mücadelesi

İSDEMİR'de çalışan işçiler, İskenderun ile fabrika arasında işçileri taşıyan trene faşistleri almıyorlardı. Çünkü faşistler trende işçilere saldırıyor, dövüyor, silah çekiyorlardı.

1 Eylül günü, gündüz vardiyasında çalışan işçilerin dönüşü sırasında trene gizlice giren bir faşist, şehir dışında trenin imdat kolunu çekerek durdurdu.

Daha önceden trenin duracağı bu yere arabalarla gelmiş bekleyen faşistler, trenden inen işçiler üzerine ateş açtı. İşçiler de karşı koydular. Çatışmada faşistler 2 işçiyi öldürdüler ve kaçtılar.

Olay üzerine İskenderun'da işçi gösterileri başladı. Polis ve jandarma, protesto gösterilerini önlemek istedi. Halkla polis arasında silahlı çatışma çıktı. Bir polis öldü.

Ertesi gün geniş güvenlik önlemlerine ve baskıya rağmen, kalabalık bir topluluk, 2 işçinin cenaze törenine katıldı.

Sivas Olayları

Bu provokasyon yöntemlerinin artık alışılmış olan bir benzeri, Sivas'ta, Alevi-Sünni kışkırtması temelinde yeniden yaratıldı:

Sivas'taki olaylar aniden başlamadı. Ramazan ayı boyunca mezhep ayrılıklarına dayanan propagandalar; camilerde, evlerde ve gazetelerde yaygınlaştırıldı. Duvarlara "Alevi öldüren Cennete gider" vb. sloganlar yazıldı. Bildiriler dağıtıldı. "Camilere saldırılıyor, oruç tutturulmuyor, Aleviler ayaklanacak" şeklinde söylentiler çıkartılıyordu.

Sivas'a diğer illerden ve köylerden getirilen militanlar, Ülkü Ocakları yatakhanelerine yerleştirildiler. Toplu şekilde çarşıda, mahallede gezerek, gövde gösterisi yaptılar.

Nihayet, 3 Eylül günü önceden tertiplenen olaylar patlak verdi. Şehrin her yerinde taksilerden megafonlarla, "Aleviler camiye bomba attılar, Aleviler camileri yakıyorlar, Müslümanları kesecekler, Müslümanlar birleşin" çağırıları yapıldı. "Dinsizleri öldürürsek, tarlaları, dükkanları bize kalacak, hükümet bize bir şey yapmayacak" aldatmacalarıyla, cahil insanlar kandırıldı.

Bu yalanlarla aldatılan ve 13-15 yaşındaki çocukların çoğunlukta olduğu, gerici kitle harekete geçti. 5-6 yerden birden 80-100 kişilik gruplar halinde, önceden tespit ettikleri mahallelere, evlere ve dükkanlara yöneldiler. Alibaba Mahallesi'ni uzun menzilli silahlarla yaylım ateşine tuttular. Alevi olmayan, ama CHP'lilerin yoğun olduğu Yüceyurt, Çavuşbaşı gibi semtlere yapılan saldırılar da, halkın karşı koymasıyla sonuçsuz kaldı.

Saldırganlar bu kez çarşıda Belediye binasını ve dükkanları yıkıp yaktılar ve sadece Alevilerin değil, CHP'lilerin ve Ülkü Ocaklarına haraç vermeyen AP'lilerin, MSP'lilerin de dükkanlarını yağmaladılar, talan ettiler; önceden işaret koydukları, kendi yandaşlarının, MHP'lilerin dükkanlarına dokunmadılar.

Bu arada Yüceyurt Mahallesinde herkesin gözü önünde, Bakkal dükkanında bir kız çocuğuna tecavüze yeltendiler. Yine aynı mahallede "komünistlerin cami derneği" diyerek bir cami derneğini tahrip ettiler.

Sivas Valisi Hikmet Koçak, basına şu açıklamayı yapmıştı:

"3-4 Eylül tarihlerinde ilimizde vukubulan çok üzücü olaylar sonrası, bazı meçhul kaynaklarca ilimizde bazı camilerin bombalandığı veya yakıldığı şeklinde söylentiler çıkartılarak, vatandaşlarımız tahrik edilmek istenmektedir. Olay günü ve sonrası hiçbir camiye belirtildiği şekilde tecavüz vaki olmamıştır."

Aynı günlerde, "Yüceyurt Mahallesi Cami Onarım ve Güzelleştirme Derneği" adına, Başkan Hacı Kaya Kaneş ve

üyelerce yapılan imzalı ve mühürlü basın açıklamasında: "Bir grup faşist saldırgan, mahallemize gelerek bir çok ev ve işyerlerinin yanı sıra, derneğimizi de tahrip ederek yağmalamışlardır. 'Yüceyurt Mahallesi Cami Onarım ve Güzelleştirme Derneği' yöneticileri olarak bu çirkin olayı şiddetle kınıyoruz" denildi.

Sivas'ın yanı sıra, benzer özelliklere ve gelişmelere sahip komşu Elazığ'da ve Malatya'da da aynı günlerde faşistler benzer tertip ve cinayetlere girişmişlerdi. Eylül ayında Sivas olaylarından sonra Elazığ'da da peşpeşe çıkardıkları olaylarda 8 kişi, Malatya'da ise 7 kişi can verdi

Bu saldırılarında 7 Eylül günü Kasaplar Çarşısı'nda silahlı baskınlarla dükkanında oturan bir tekel bayiini, 2 saat sonra yine dükkanında bulunan Alevi ve CHP'li bakkalı, 4 gün sonraki silahlı saldırıda yine dükkanında bulunan fotoğrafçıyı, ertesi gün işinden çıkarken bir memuru, 2 gün sonra evine giderken başgardiyanı, 4 gün sonra da sol görüşlü bir işçiyi öldürdüler.

Elazığ'dan sonra sıra Malatya'ya gelmişti. 22 Eylül'den itibaren Malatya'da da 7 kişi can verdi. Silahlı saldırıda bir memuru, 2 gün sonra saçı uzun olduğu gerekçesiyle bir genci, 2 gün sonra TÖB-DER üyesi bir öğretmeni ve bir öğrenciyi, 2 gün sonra yine 2 öğrenciyi öldürdüler. 26 Eylül günü 10 gün önce silahlı saldırıda yaralanan TBP Gençlik Kolları Başkanı da öldü.

Bütün bunlardan önce ise, Ankara'da kanlı bir terör yaşanmış, 1 Eylül gecesi sabaha karşı POL-BİR'li polisler, 3-4 saat önce bölgede geçen bir olayı bahane ederek, Şentepe'de dernek binası olarak kullanmaya başlayacakları bir binada bulunan 3 yurtseveri mahalle halkının gözleri önünde, apansız makineli tüfeklerle kurşuna dizerek katletmişlerdi.

Eylül ayında başka cinayetler de işlediler. İskenderun'da İSDEMİR işçilerini taşıyan trene silahlı baskın düzenlediler, çıkan çatışmada 2 işçiyi öldürdüler.

Ankara Ulubey'de kahvehanenin önünde duran halka kurşun sıktılar ve 2 kişiyi de burada öldürdüler.

Şişli'de evine gitmekte olan öğretmene pusu kurdular. Mecidiyeköy'de Profilo işçilerinin gittiği kahvehaneye yaylım ateşi açtılar.

Adana'da MHP binasının önünden geçmekte olan 3 CHP'liye ateş ettiler.

Ankara'da Hasanoğlan yakınlarında devrimci bir öğretmenin cesedi, işkence edilmiş bir vaziyette bulundu.

Eylül ayındaki bu ve diğer saldırılarında toplam 41 kişiyi öldürdüler.

Eylül ayından sonra bütün faşist güçlerin hükümetin düşürülmesine yönelik pervasız saldırıları devam ederken, bir yandan da hükümeti sıkıyönetim ilanına zorlamaya, ordunun idareyi ele almasını sağlamaya çalışıkları görüldü.

2 Ekim günü Türkeş, sıkıyönetim ilan edilmesini istedi. Aynı gün MHP Genel İdare Kurulu bir açıklama yaparak, "Meclisin hemen toplanması ve sorumluluğun orduya devredilmesi" çağrısında bulundu. Her sıkıyönetim çağrısı, bir cinayet ve katliamla tamamlandı. Bahçelievler'de 7 genci öldürdükleri bir katliam düzenlediler. İstanbul'da Prof. Bedri Karafakioğlu'nu öldürdüler. Ankara'da vahşi "Çuval Cinayetleri"ni gerçekleştirdiler.

Bahçelievler Katliamı

6 Ekim'de Demirel, "MGK ne yapıyor?" diye sorduktan sonra ve 7 Ekim'de Türkeş'in, "Ecevit ordudan korkuyor" demesinin peşinden... 8 Ekim gecesi, Ankara'da Bahçelievler'deki bir eve silahlı baskın yapan 3 kişi, TİP üyesi 7 genci hunharca öldürdüler.

7 gençten 3'ünü kurşuna dizerek, birini havluyla boğarak öldürmüş, birini ağır biçimde yaralamış, ikisini ise kaçırdıktan sonra, Eskişehir yolunda öldürmüşlerdi. Katliamdan yaralı olarak kurtulan gencin ölmeden önceki günlerde verdiği bilgiye göre, olay şöyle gerçekleşmişti:

Silahlı 3 kişi, Hacettepe Üniversitesi'nden 2 öğrencinin kaldığı Bahçelievler 15. sokaktaki eve baskın düzenlediler. Dairede bulunan 7 genci silah zoruyla tesirsiz hale getiren saldırganlar, ellerini arkadan elektrik kablosuyla bağladılar ve yüzükoyun yere yatırdılar. Daha sonra bu gençleri eter koklatarak bayılttılar. Bayılttıkları gençlerden birini boğarak, 3'ünü de otomatik silahlarla vurarak öldürdüler.

Katiller, saat 03.00 sıralarında, yanlarına diğer 3 genci de alarak evden çıktılar. Ancak bunlardan birisini yeniden eve getirdiler, kurşunladılar. Ve öldü sanarak evde bıraktılar. Silahlı kişiler, daha sonra diğer 2 genci alarak olay yerinden uzaklaştılar.

Cinayetlerin işlendiği eve yakın bir evde oturan bir komiser muavini, silah seslerini duyarak olay yerine geldi. Komiser muavini ve yanındakiler apartmanın bodrum katındaki eve girdiklerinde bir kan gölü ile karşılaştılar.

Ağır yaralı olarak bulunan Serdar Alten hastaneye kaldırıldı. Silahlı katillerce kaçırılan 2 genç ise, Eskişehir yolu 33. km.'deki Bolkuyu köyü yakınlarında ölü olarak bulundu. Yol kenarına atılan cesetlerin ellerinin elektrik kablosu ile bağlı olduğu görüldü. 2 genç enselerine 3'er kurşun sıkılarak öldürülmüşlerdi. Olayın tek canlı tanığı olan Serdar Alten ise, daha sonra hastanede öldü.

Katliamı gerçekleştirenlerden MHP'li H.Kırcı ve E.Gedikli, daha sonra yakalanarak, adi suç hükümlerine göre idam cezasına mahkum oldular. Mahkemeler bu katliamın solcuların eylemlerinin aksine, devlete karşı bir muhteva taşımadığı kanısına varıyordu. Olaya yardımcı olan diğer bazı kişilere 10'ar yıl civarında ceza verildi. Olayla alakalı görülen MHP sorumlularından hiç kimse ceza almadı. Olayda arabası kullanıldığı sabit olan MHP Gençlik Kolları Başkanı Mustafa Mit beraat etti. Şimdi Türkeş'le birlikte kurdukları bir turizm şirketini yönetiyor. Olayda sorumlu görülenlerden Ülkü Ocakları İkinci Başkanı A.Çatlı ise, 1980'lerde bir süre Kapalı Çarşı'da kuyumculuk yapmış, şimdi Avrupa'da yaşıyor, uyuşturucu kaçakçılığıyla uğraştığı söyleniyor.

Bu gibi olaylar karşısında Ecevit Hükümeti neden çaresiz kalıyordu. Sorunun cevabını 12 Eylül'ün Ankara Sıkıyönetim Baş Savcısı Nurettin Soyer'in anlattıklarında bulmak mümkündür:

"...Emniyet Müdürlüğü'nün bir sistemi var. Aldığı istihbarata göre, herhangi bir suç işleyen kişi yakalandığında, hemen komutandan, o kişinin durumuna göre 10, 15, 20, 30 güne kadar gözetim yetkisi istiyorlar.

Tarihini tam hatırlamıyorum. İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Ankara'da Bahçelievler'de 7 kişiyi boğarak öldüren sanıklardan Haluk Kırcı'yı yakalamış. Nasıl yakalamışlar bilmiyorum. Aranan kişiydi ve çetenin önemli adamlarından biriydi.

Neyse, İstanbul Emniyet Müdürlüğü, bu sanığı yakalamış, Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne teslim etmiş... Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün bu sanığı en az 28 gün gözetim altında tutması

gerekir ki, çete hakkında, cinayet hakkında bilgi toplanabilsin. İstanbul Emniyetinden geldiği gün baktım, Haluk Kırcı polis nezaretinde benim kapımın önüne getirildi. "Bu nedir böyle" dedim, "Sorgusu var mı?" Yok dediler.

"Sorgusu yapılmadı, nasıl getirildi buraya?"

"Vallahi," dediler, "Birinci Şubeden emir verildi, biz de getirdik"

Savcılık olarak bu sanığı biz sorguladık.

Tabii ne çeteyle ilgili bilgi verdi, ne de başka şey... Yalnız yedi kişiyi öldürdüğünü bizlere söyledi.

Söylemeyebilirdi... Ama söyledi... "Bundan nedamet duyuyorum" dedi. "Sıkıntı içindeyim" dedi... "Onun için söylüyorum, dedi.

Hatta çocuklardan birini tel askıyla boğduğunu anlatırken, savcı yardımcısı, "Bak neler söylüyor," dedi.

Ben de koştum dinledim bir nebze...

Şimdi bu olay oldu, benim çok ağrıma gitti. Bu korkunç bir örgüt. Bu örgüt ile ilgili bu adamdan yığınla bilgi alınacak.

O sırada savcı yardımcılarından biri, "Ağabey, pankart astı diye bir kızı yakalamışlardı. Bende evrakı var." dedi. Kızı 15 gün emniyette gözetimde tutmuşlar, sorgulanmış, öyle gönderilmiş.

Savcı yardımcısı "3 ay önce pankart astı diye 15 gün gözetimde tutmuşlar, bu ne biçim iş?" diye sordu.

Emniyet Müdürlüğünün bu hareketinin çok sakıncalı olduğunu komutana yazı ile bildirdim.

Fakat komutandan bir cevap alamadım.

Sözlü olarak da sordum: "Emniyetin işi başından aşıyor" dedi.

Biri sağdan... katliam yapmış bir kişi, biri soldan, pankart asmış bir kız..."(*)

Evet, Ecevit Hükümeti'nin, "anarşi ve terörü(!)" neden önleyemediği, neden olayların durdurulamadığı , neden ülkede can güvenliğinin sağlanamadığı sorularının cevabını herhalde bu satırlarda bulmak mümkündür. Çünkü Ecevit, 12 Eylül'den sonraki hareket tarzı bundan ibaret olan, aynı "güvenlik kuvvetleriyle" anarşiyi önlemeye çalışıyordu. Güvenlik güçleri, pankart asan kız çocuklarıyla uğraşıyordu. Ülkede pankart asılması, miting yürüyüş grev yapılmasını önlemeye uğraşıyordu... Anarşi - terör dedikleri buydu.

(*) Uğur MUMCU, 12 Eylül Adaleti, s.25

7 gencin telle boğulması, kaçırılıp işkence edilerek, kurşunlanarak öldürülmesi; bunlar sıradan, adi olaylardı. "Vaka-i adiye"dendi. Devlet böyle görüyordu!

Sıkıyönetim mahkemeleri, Askeri Yargıtay da bu olayları "adi suç" olduğuna, "pankart asan kız çocuklarının" suçlarının ise "Anayasal düzeni yıkma suçu" olduğuna karar vermemiş miydi?

Bedri Karafakioğlu Cinayeti

> 20 Ekim 1978 günü, İTÜ Elektrik Fakültesi dekanı Prof. Bedri Karafakioğlu da öldürüldü. Bakırköy'de sabah saat 10'da, Anadol Marka bir arabadan inen silahlı 3 kişi, sokakta yürümekte olan değerli bilim adamını 4 kurşunla vurdu. Bedri Karafakioğlu'nu öldüren faşistler hiçbir dönemde belirlenmedi. Ne 12 Eylül'den önce, ne de sonra hiç kimse bu faşist cinayeti işleyenlerden hesap sormadı.

Ekim ayı içinde meydana gelen olaylarda ölenlerin sayısı 106 kişiyi bulmuştu ve ölen 36 kişinin hiçbir siyasi görüşü yoktu veya belirlenemedi. Sıkıyönetim ve darbe için genel bir "anarşi" görüntüsü işte bu şekilde çok sayıda insanın kim vurduya gittiği bir ortamda yaratılıyordu. Faşistler, toplumu dehşet havasına sürüklemek için kurdukları pusularda, kitleler üzerine açtıkları yaylım ateşinde, kahvehaneleri silahla taramalarında ve adam kaçırarak işledikleri cinayetlerde bu görüntünün pekişmesini amaçlıyorlardı.

> Yine Ekim ayında İstanbul'da 4 devrimci öğrenciyi silah zoruyla otobüsten indirerek kaçırdılar, sonra kurşuna dizdiler. 3 öğrenci öldü, biri yaralı olarak kurtuldu. Kadıköy'de İGD binasına yerleştirdikleri bombanın patlaması sonucu 70 kişiyi yaraladılar. Bingöl'de gerici ayaklanma girişiminde bulundular.

Maraş'a Doğru

1978 sonbaharına gelindiğinde, CHP Hükümeti, ne sivil sıkıyönetim ile asayiş sorununu çözebilmiş, ne de "ekonomiyi kurtarma operasyonu"nda başarılı olabilmişti. 20. yy. başındaki Osmanlı devletinin "düyun-u umumiye" hükümetleri durumuna

düşmüştü. Ödeme zamanı gelmiş eski borçların ödenmesi ve ekonominin acil ihtiyaçlarının karşılanması için gereken dövizin sağlanması amacıyla devlet ve hükümet adamları, son Osmanlı nazırları, sefirleri gibi, emperyalist ülkeleri kapı kapı dolaşarak borç dileniyorlardı. Diğer yandan CHP Hükümeti, bu aylarda faşist güçlerin son derece yoğunlaşan saldırılarıyla hiçbir şekilde baş edemez bir noktaya gelmiş, tıkanmıştı.

Bütün bu saldırıları sırasında, faşist güçler, egemen sınıfların ve emperyalist güçlerin o günkü tercihleri ve kendi aralarındaki çeşitlenme nedeniyle hemen hükümeti devirme olanağına sahip değildiler. Bu nedenle iktidar planındaki temel taktikleri Ecevit Hükümeti'ni bir sıkıyönetim ilanına zorlamak oldu. MHP kendi başına bir askeri darbe gerçekleştirme olanağına sahip değildi. AP ise, doğrudan bir askeri darbe yerine, Ecevit'in ve CHP'nin iyice yıpranmasına ve bu yolla daha çok kendisine seçimle iktidar şansının açılmasına imkan tanıyacak gelişmelerden yana bir siyaset izledi. Bu iki siyaset, faşizmin gizli ve açık biçimleri arasındaki bir tercih farklılığından kaynaklanmıştı. Ama bu farklılıklarına rağmen, kendi bakış açılarına uygun olarak faşist terör ve katliamların sürdürülmesinde ve hükümetin bir sıkıyönetim ilanına zorlanmasında birleştiler; çünkü, böylesi bir gelişme, devlet içindeki faşist güçlerin daha fazla insiyatif kazanması demekti.

İşte bu nedenle özellikle 1978 sonbaharından itibaren ardı arkası kesilmeyen cinayetleri, katliamları, binlerce saldırıyı, bir dizi gerici ayaklanmayı tertiplediler ve kışkırttılar. Hükümetten "anarşinin önlenmesi" için tedbir alınmasını, sıkıyönetim ilan edilmesini, idarenin orduya devredilmesini istediler. Aksi takdirde daha çok kan akacağını (daha çok kan akıtacaklarını demek istiyorlardı aslında) söylediler, tehditler savurdular. Bu şekilde, hükümeti sivil sıkıyönetim uygulamasına, baskı yasalarını hazırlamaya zorladılar.

O günlerde, bu oyunu öylesine pervasız oynadılar ki, bunu duymayan, görmeyen ve yazıp söylemeyen yoktu.

Ecevit ve CHP Hükümeti, faşist güçlerin açık ve pervasızca oynadıkları bu kanlı oyunu bozmak için hiçbir şey yapamadı. Yalnızca oyuna gelmeyeceğini söyleyip durdu. Kasım ayında Ecevit, üniversitelerin öğrenime başlaması dolayısıyla verdiği demeçte, "Bizi

şiddete zorluyorlar, ancak oyuna gelmeyeceğiz" dedi.

Faşistler Ecevit'e "komünist" dedikçe, Ecevit komünist olmadığını, sola da karşı olduğunu tekrarlayıp durdu. Ecevit'in izlediği politikalara rağmen, bir süre ayakta kalabilmesi ise, büyük ölçüde emekçi halk güçlerinin oluşturduğu devrimci bir savunma anlayışının kendi bütün eksik ve zaaflarına ve Ecevit'e rağmen, faşist güçlerin karşısında güçlü bir barikat oluşturabilmesi sayesinde mümkün oldu. Yoksa Ecevit'in egemen kılmaya çalıştığı bir anlayışla, bütün yurtta kapılar kısa sürede faşist güçlere ardına kadar açılmış olacaktı.

Ecevit, egemen güçlerin taleplerini yerine getirerek, onların faşizmi değil, kendisini tercih etmelerini sağlamaya çalışırken, faşist güçlerin gerçekleştirebileceği şeyleri yerine getirme görevleriyle yüzyüze geldi. Böyle yapmakla Ecevit, egemen güçler, kendi temel tercihleri olan açık faşist rejime yöneldiklerinde, kendisinin kolayca bir kenara itilebilmesinin koşullarını da hazırlıyordu.

1978'e doğru yaşanan bütün olayların anlamı, görmek isteyenler için çok açıktı. Emperyalist egemen güçlerin ülkemizi nereye sürüklemek istedikleri, ne kadar açıksa, onların uşaklarının, faşist katillerin yaptıkları da o denli apaçık ortadaydı.

Eylül ayından itibaren olayların birden vites değiştirmişcesine hız kazandığı görülüyordu. Eylül'e kadar genellikle 50-60 dolayında olan (Nisan: 55, Mayıs: 67, Haziran: 54, Temmuz: 66, Ağustos: 72) aylık ölüm miktarı, ilk kez Eylül ayında 100'ün üstüne çıkıyordu. (Eylül: 120, Ekim: 106, Kasım: 106,)

Malatya, Kahramanmaraş, Sivas vb. yerlerde yaratılan olaylar ise, adeta Aralık ayında meydana gelecek büyük, Kahramanmaraş katliamının birer ön habercisi gibiydiler. Türkeş'in sık sık yinelemeye başladığı, "yetki ve sorumluluğun askeri yönetime devredilmesi" istekleri de...

> "1[illegible] ...nbaharında Genelkurmay iki kişilik özel bir ekip kurdu ve bir karargah etüdü istedi. Etüdden yanıt bulması istenen sorun, 'bu aşamada Silahlı Kuvvetlerin müdahalede bulunmasına gerek var mıdır? Varsa, müdahalenin temeli ne olabilir?' idi"(*)

(*) M.Ali BİRAND, 12 Eylül-04.00, s.61

Generaller, sonuçta müdahale için koşulların henüz olgunlaşmadığı kanısına varıyorlardı.

Ecevit Hükümeti, bütün bu gelişmeler karşısında tam bir aymazlık içindeydi. Uyguladığı tüm politikalar, egemen sınıfların sonuçta kendisini de devre dışına çıkaracak bir özellik taşıyordu.

Necdet Bulut'un Öldürülmesi

26 Kasım 1978 günü, saat 23.30 sıralarında Trabzon KTÜ öğretim üyesi Dr. Necdet Bulut, özel otosunda, beraberinde eşi ve oğlu olduğu halde sahil sitesindeki evine giderken, kentin iki kilometre dışında ve Karayolları Bölge Müdürlüğü önünde, yolun iki tarafına pusu kuran kişilerce yaylım ateşine tutuldu. Dr. Bulut, yaralanmasına karşın otomobilini sürerek, Üniversite Sitesi'ne geldi. Eşi ve oğlu da yaralanan Dr. Bulut, sonraki günlerde hastanede öldü.

Dr. Necdet Bulut'un eşi, gazetecilere, saldırının son derece planlı bir şekilde düzenlendiğini, içinde bulundukları otonun bir virajı almak için yavaşlaması sırasında, yolun iki tarafında bulunan ve sayıları 5-6 kişi olan saldırganların yaylım ateşine tuttuklarını anlatmıştı. Ve daha önceden de sürekli tehdit altında bulunduklarını belirtmişti.

Necdet Bulut'un katilleri, 12 Eylül döneminde sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanmış, adi suç hükümlerine göre (ölüme sebebiyetten) 10-15 sene arasında ceza almışlardır.

Kasım ayında faşistlerin özellikle Adana'da motorsikletlerle cinayet işlemeye başladıkları dikkati çekti. Bir öğretmeni ve bir işçiyi bu şekilde öldürdüler.

İstanbul Üsküdar'da bir lise öğrencisini kaçırdıktan sonra boğarak öldürdüler. Politika gazetesi yazı işleri müdürünün cesedi de, bir araba içinde, işkence edilmiş olarak bulundu. Karikatürist Bedri Koraman, evinin önünde faşistlerin silahlı saldırısında yaralandı.

Faşistler Aralık ayında Elazığ'da ve Adana'da, peşpeşe cinayetler işlediler. Yalnızca bu iki şehirde meydana gelen 18 olayda, 23 kişiyi öldürdüler.

Elazığ'da ilk gün Harput Caddesinde bir işçiyi bıçakladılar, bir öğrenciyi vurdular. Ertesi gün başka bir işçiye silahlı saldırıda bulundular. 4 Aralık günü CHP'lilere saldırdılar, 20 kadar işyerini tahrip ettiler ve gösteriler yaptılar. Olaylar sırasında silahla taradıkları bir kahvehanede bulunan 2 kişiyi öldürdüler. Başka bir saldırıda 2 kişiyi daha kurşunladılar. 4 gün

içinde 9 kişiyi öldürmüşlerdi.

Adana'da ise, çeşitli saldırılarında aralarında ADAKO Birlik Başkanı'nın da bulunduğu 14 kişinin canına kıydılar.

Elazığ Valisi'nin Açıklamaları

Malatya, Sivas, Kahramanmaraş gibi illerde süren olayların benzerleri, Elazığ'da da yaşanıyordu. Elazığ valisi Güngör Aydın, mahkeme önünde yaptığı açıklamasında, faşistlerin Elazığ'da yaratukları (bir bakıma Kahramanmaraş'takiyle aynı nitelikleri taşıyan) ortamı şöyle anlatıyordu:

"Elazığ, bu aşamadaki Türkiye'nin, değişik ırk ve mezhepleri, geniş bir düşünsel eğilim yelpazesini kavrayan toplumsal oluşumu ile, Orta ve Doğu .Anadolu arasında toplumsal-ekonomik bir geçiş noktası olması yönlerinden, özellikle duyarlık taşıyan bir kentiydi. Kuşkusuz bu özellikleri nedeniyle, Elazığ'ı, terörü örgütleyip yönlendiren ve sağ kesimin küçük azınlığını oluşturan güçler, öncelikli bir merkez olarak seçmişlerdi.

Büyük güç yığınağı yaptıkları Elazığ'da sözü edilen şiddet ve terör örgütleri, bu amaçla etkinliklerini yoğunlaştırıp, odaklaştırarak geniş bir toplumsal örgütlenme olanağını sağlayabilmişlerdi. Başta belediye olmak üzere birçok kurumu ele geçirmişlerdi.

Varolan anayasal düzeni hiçe sayarak,öngördükleri devlet düzenini zorla terör yoluyla gerçekleştirmeye yönelik olarak başta **KOLORDU, MİT BÖLGE MÜFETTİŞLİĞİ, JANDARMA, POLİS, ÜNİVERSİTE, OKULLAR, PTT olmak üzere, tüm ildeki kamu kurumlarını, fabrikaları, bir kısım sendika ve dernekleri,değişik kademelerdeki yöneticilerini, etkileme, baskı ya da teslim alma yoluyla, genelde güdüm ve denetimleri altına almışlardı.**

Elazığ'da bu ölçüde egemen olan bu güçler, diğer etkin oldukları bölgelerde yaptıkları gibi, insan haklarına dayalı demokratik Anayasal devlet anlayışını zedeleyip, işlemez hale getirerek, demokratik kurumları felç edip, yıkarak, yerine ırkçı, çağ dışı, otoriter, baskıcı, faşist bir devlet anlayışını ilde, giderek bütün ülkede egemen kılmak için büyük çaba harcıyorlardı.

Bu amaçlarını gerçekleştirebilmek için sömürdükleri ulusal, dinsel, kutsal kavramlarla tek yönlü düşünen, düğmeye basınca her türlü vurma ve saldırma, öldürme eylemlerini yapabilecek, acımasız, 'duygusuz birer robot haline getirdikleri militanlarıyla sürekli şiddet, tehdit, öldürme, toplu yerlere, hedef göstermeksizin saldırı düzenleme, baskı ve korku yaratma yoluyla toplulukları yıldırmaya, sindirmeye, yılgın, ürkek, kuşkulu, sinmiş bir insanlar topluluğuna, oradan robotlaşmış, sağlıklı düşünemeyen, en ilkel otoriteye ve sertliğe yatkınlaşmış bir topluma, oradan da bir dikta yönetimine ulaşmaya çalışıyorlardı." (*)

Yeni Baskı Yasalarına Hayır

CHP Hükümeti, "Anarşi ve terörizmle mücadele" adına gündeme getirdiği yeni baskı yasalarını Meclis'ten geçirmek için, yoğun bir kampanya başlattı. Bu kampanya için radyo, TV gibi, her türlü aracı kullanan CHP Hükümeti, bir yandan da MC partilerine işbirliği çağrıları yaparak, halkın devrimci muhalefetine karşı her şeyi yapabileceğini ortaya koydu.

Valilere geniş yetkiler tanıyan, polis devletinin kurulmasını amaçlayan, memurları askerleştirmeyi ve DGM'leri yeniden kurmayı hedefleyen bu baskı yasaları, özünde silahlı faşist çeteler karşısında halk güçlerini silahsızlandırmaya ve her türlü faşist saldırıya karşı korumasız bırakmaya hizmet ediyordu.

Meclis'ten geçirilmeye çalışılan bu faşist yasalar karşısında DİSK, TÜRK-İŞ'e "anarşiye ve teröre karşı" güçbirliği önerisinde bulunurken, tüm devrimci ve yurtseverler bu yasalara karşı çıktılar.

Devrimci Yol Dergisi, 25. sayısıyla Baskı Yasaları'na karşı bir kampanya başlattı. Devrimci Yol Dergisi'nin bu kampanyası, 13 ilde yapılan mitinglerle desteklendi. Ankara, Uşak, İstanbul, Denizli, Kars, Niğde, Samsun, Antalya, İzmir, Balıkesir,Zonguldak-Karabük, Adana ve Tunceli'de yapılan bu mitinglere onbinlerce devrimci-yurtsever insan katıldı.

Yeni Baskı Yasaları'nı protesto etmek için yükselen halkın sesi, şehirlerden kasabalara, oradan da köylere kadar yayıldı. Halkın

(*) Erbil TUŞALP, Bin Belge, s. 239-241

bağrından yükselen bu direniş, gecekondulardan tüm demokrat çevrelere kadar, herkesçe desteklendi. Devrimci-demokratik kuruluşlar, yapıkları açık oturumlarla, bildirilerle bu yasalara karşı çıktılar.

Bu Baskı Yasaları'nı protesto eden halk güçlerinin temel şiarı "Baskı Yasaları değil, özgürlük istiyoruz"du. Ancak, 13 ilde mitinglerin yapıldığı gün, faşist güçler Kahramanmaraş katliamını başlatmışlardı. Halkın özgürlük talebine karşı, CHP Hükümeti'nin verdiği yanıt, Kahramanmaraş nedeniyle ilan edilen sıkıyönetim ve özgürlüklerin kısıtlanması oldu.

15. MARAŞ KATLİAMI

19 Aralık 1978 günü saat 21.00'e doğru Ökkeş Kenger, dinamit lokumunu Çiçek Sineması'nda patlattı. Kahramanmaraş ÜGD Şubesi Başkanı Mehmet Leblebici ile İkinci Başkanı Mustafa Kanlıdere, Sünnileri, Alevilere karşı kışkırtacak planı, Ökkeş Kenger'e aktarmışlardı. Sovyet aleyhtarı "Güneş Ne Zaman Doğacak" isimli bir filmin gösterildiği sinema salonuna dinamiti atacaklar ve bunu, solcuların yaptığı görüntüsünü vereceklerdi. Böylece aldatılmış Sünni halkı Alevilere, solculara saldırtmak için ilk adım atılmış olacaktı. ÜGD yöneticileri bu talimatı verdikten sonra şehirden ayrıldılar. Ökkeş Kenger, talimatı yerine getirdi. Daha sonraki ekspertiz raporları, Ökkeş Kenger'in attığı dinamitin yaralanmaya bile yol açmayacak türden olduğunu gösterecekti.

Dinamitin patlamasıyla birlikte arka sırada oturan Mustafa Özdemir, daha önce aldığı talimata uygun olarak, Türkoğlu ilçesinden o gece getirttiği 20-25 kişilik bir gruba ve sinemadaki seyircilere, "Müslüman Türkiye", "Kanımız Aksa da Zafer İslamın" gibi sloganlar söyletmeye başladı. Böylece istenilen şekilde gerilim arttırıldı. Sinemadan çıkan 200-300 kişilik grup, yakındaki CHP İl Merkezi'ni tahrip ettiler, PTT binasını taşladılar. Bu sırada Ankara'ya, ÜGD Merkezi'ne telefon edilerek, dinamitin patlatıldığı, görevin yerine getirildiği bildirilmişti.(*)

20 Aralık günü Alevi şahıslarca işletilen Akın Kıraathanesi bombalandı.

21 Aralık günü bu olayın yol açtığı gerginlik hâlâ yok olmamıştı. Endüstri Meslek Lisesi öğretmenlerinden TÖB-DER'li Hacı Çolak ve Mustafa Yüzbaşıoğlu sokakta vuruldu.

22 Aralık günü yapılan solcu 2 öğretmenin cenaze törenine saldırı düzenlendi. MHP'lilerin ve Ülkü Ocaklıların elebaşılık yaptığı gruplar, "Komünistlerin ve Alevilerin cenaze namazı kılınmaz" şeklinde sloganlar atarak, taş ve sopalarla cenaze törenine katılanlara karşı saldırıya geçtiler. Bu şekilde önceden hazırlıklı olduğu anlaşılan

---

(*) Maraş Olayları Davası Gerekçeli Hükmü, s.85; Türkiye Ansiklopedisi, Kaynak yayınları, s. 1672

silahlı, sopalı, baltalı, gözü dönmüş saldırganlar, cenaze törenine katılan kalabalığı dağıttılar; cenazeler ortada kaldı. Sonraki yıllarda, Kahramanmaraş olayları davasına bakan mahkeme tarafından yazılan gerekçeli hükümde, cenaze töreni sırasında meydana gelen olaylar şöyle değerlendirilecekti:

> "Cenaze kortejinde... bulunanların eski Belediye Meydanı'na kadar etrafa herhangi bir saldırıda bulunmaları ve tahribat yapmaları söz konusu değildir. Kortej hareket etmeden önce, kortejde bulunan şahısların üzerleri aranmış, kortej sopa, kırmızı boya ve fırçalardan arındırılmıştır. Kortej eski Belediye Meydanı'na geldikten ve orada Ulucami içinde, önünde ve çevresinde cenaze namazını kıldırtmamak korteji camiye sokmamak için toplanmış bir sağ grup görülerek durdurulduktan sonra, kortejde bulunan bazı şahıslar, etraftaki ağaçların dallarını koparark sopa yapmışlardır. Ulucami önü ve çevresinde toplanmış olan gruptan taş, sopa, takunya atılmaya başlanmasından sonra, cenaze kortejinde bulunanlar tarafından karşılık verilmiştir. O ana kadar cenaze kortejindekilerin herhangi bir saldırgan durumu yoktu. Saldırgan durumda olan Ulucami içi, önü ve çevresinde toplanmış olan gruptu. (...) Cenaze kortejini oluşturan sol grup, karşıt grubun saldırısı üzerine cenazeleri yerde bırakarak dağılmış ve güvenlik kuvvetlerinin himayesinde olay yerinden uzaklaştırılmıştır."(*)

Güvenlik kuvvetleri saldırganlara müdahale etmedi ve sağcı güçler çarşıya doğru yürüyüşe geçtiler. CHP'li ve Alevi yurttaşlara ait işyerlerini tahrip ettiler ve iki polis otosunu yaktılar. Saldırılar sırasında 3 kişi öldürüldü ve çok sayıda kişi de yaralandı. Olaylar doruk noktasına ulaştığı halde, Ankara'daki hükümet seyirci kalmış ve hiçbir önlem almamıştır.

23 Aralık Cumartesi ve 24 Aralık Pazar günleri silahlı, sopalı, baltalı saldırganlar, ayrı gruplar halinde CHP'lilerin ve Alevilerin evlerine, dükkanlarına saldırdılar. Polis arabalarını yaktılar, evleri ve dükkanları ateşe verdiler. Ele geçirdiklerini kadın ve çocuk demeden öldürdüler. Özellikle Alevilerin yoğun olduğu Yörükselim, Serintepe, Mağaralı ve Yenimahalle semtlerinde evleri uzun menzilli silahlar da kullanarak kurşun yağmuruna tuttular; patlayıcı madde atarak,

(*) Maraş Olayları Davası Gerekçeli Hüküm, s.296

mazot-benzin dökerek yaktılar; bununla da kalmayarak, hastane çevresini sardılar, getirilen yaralılara ve cankurtaran şöförlerine ateş ettiler. Bu görülmemiş katliam sırasında, resmi makamlara göre 111 (aslında daha çok) insan öldürüldü; yüzlercesi yaralandı, sakat kaldı. 210 ev ve 70 işyeri yıkılıp yakıldı. Binlerce Alevi yurttaş şehri terk ederek başka yerlere göç etmek zorunda bırakıldı.(*)

24 Aralık sabahı sokağa çıkma yasağı ilan edilmişti; ama bütün katiller hâlâ sokaktaydı ve asker kışlasında, polis karakolunda, masum yurttaşlar ise evlerinde ölümü bekliyorlardı. Yakın köylerden ve ilçelerden getirilen ülkücüler şehire doluştular. Sabahın erken saatlerinde kentin çeşitli kesimlerinde gruplar oluştu ve "Müslüman Türkiye" sloganlarıyla harekete geçtiler. Çoğunluğunun 18 yaşından küçük kişilerin oluşturduğu gruplar, av tüfeği ile malzemelerini satan dükkanların kapılarını kırarak silahlandılar. Ellerinde dinamit ve uzun menzilli silahlar da bulunan saldırganlar, CHP'li ve Alevi yurttaşların işyerlerini, gaz-mazot-benzin dökerek ateşe verdiler. Öğle saatlerinde artık CHP,TİP, TİKP, POL-DER, TÖB-DER binalarını ve Sağlık Müdürlüğünü yıkıp yakmışlardı.

Canını kurtarabilen bir kısım yurttaş vilayete sığındı. Bu arada Gazipaşa semtinde askere sığınan 2 yurttaş, saldırganlar tarafından askerlerin elinden geri alındı; bunlardan biri öldürüldü, diğeri de ağır yaralı olarak sokakta bırakıldı. Sağlık Ocağı'nda bulunan 2 yaralıyı ise, zorla dışarı çıkararak kurşuna dizdiler. Devlet hastanesini de kuşattılar ve hastaneye getirilen yaralılara ateş açtılar. Yaralı taşıyan bir cankurtaran şoförü kurşunlanarak öldürüldü.

Öğleden sonra, yüzleri maskeli bir grup evleri yanan yurttaşların sığındığı bir apartmana yaylım ateş açtı. CHP yöneticisi Ali Doğan'ın çırçır fabrikasını yaktılar. Şehirdeki durum tam anlamıyla gerici bir isyana dönüşmüştü. Şehrin çeşitli yerlerinde yangınlar çıkarılıyor, evler otomatik silahlarla taranıyor, basılıyor; kadın, çocuk, genç, ihtiyar çok sayıda insan topluca katlediliyordu. Alevilerin oturduğu Yörükselim, Yenimahalle ve Karamaraş gibi semtlerin yanı sıra, Sünnilerin çoğunlukta bulunduğu semtlerde üçer beşer Alevi ailelerin yaşadıkları evler, katlıamın doruğa ulaştığı yerler oldu. Faşistler bu mahallelere ve evlere uzun menzilli silahlarla

(*) Türkiye Ansiklopedisi, Kaynak Yayınları, s. 1672

saldırdılar; evleri ateşe verdiler, bebeleri, çocukları satırlarla doğradılar. Hamile kadınların karınlarını deştiler, yaşlı kadınların gözlerini oydular, tecavüz ettiler.

Kahramanmaraş Olayları Davası Duruşma Tutanaklarından

"Kahramanmaraş'ta, 19-25 Aralık 1978 tarihleri arasında meydana gelen olayların sanıkları hakkındaki gerekçeli hüküm"de olayların gelişimini görgü tanıklarının anlatımından izlemek mümkündür:

Binbaşı Kemal Gündüz:

"Kahramanmaraş 3. Piyade Tabur Komutanı olduğunu (...) 23.12.1978 günü 08.30 sıralarında... Yörükselim mahallesinin üstündeki çamlık bölgesine geldiğinde... ellerinde Türk Bayrağı bulunan 700-800 civarında bir kalabalığın, Mağaralı mahallesinin daha ilerisinde de ellerinde üç hilalli bayrak bulunan grupların toplanmış olduğunu gördüğünü; (...) saat 10.00 sıralarında (...) topluluğun 50-60 metre gerilerinde sopa bayrak direği kaldırdığını bu gruplar daha büyük şekilde tekrar toplanarak, yukarı Yörükselim mahallesine çıkmak için direnmekte olduğunu; halkın artık ikna edilemeyeceğini anlayınca, yukarı doğru çıkmak için herhangi bir hareketleri olduğu takdirde ateş edileceğini tekrar tekrar ikaz ettikten sonra, kariyerleri ve erleri 75 metre kadar yukarı açık araziye çekip, bir baraj ateşi kurarak kalabalığın yukarı çıkmasına engel olunduğunu; (...) Yörükselim mahallesine batı kesiminden de hedef gözetmeksizin kendileri dahil olmak üzere ateş edildiğini; bu arada bir erin hafifçe baldırından yaralandığını; bir de Yörükselim mahallesinin üst tarafındaki çamlık bölgesindeki ara sokaklardan hedef gözetmeksizin ateş edildiğini, (...) bu mücadelelerin 11.30-12.00'ye kadar sürdüğünü..." (Gerekçeli Hüküm, s. 169)

Yüzbaşı Timur Şen:

22 Aralık'tan itibaren gelişen olayları anlatırken verdiği ifadede özetle şunları anlatıyor:

"Kahramanmaraş 3. Tabur, 8. Bölük Komutanı olduğunu; 22.12.1978 günü cereyan eden cenaze töreni olayları sırasında, General BOĞUŞLU'nun Başkanlığında yapılan toplantıda, Yörükselim mahallesinde oturan Alevilere karşı harekete geçileceği yolunda istihbarat alındığı için bu mahalle ile diğer mahalleler arasında birliklerin yerleştirilmesine karar verildiği; kendisinin de (...) 23.12.1978 günü 04.30-05.00 civarında (...) özellikle Uzunoluk Caddesi'nin Işık Caddesi'nin kesiştiği Uğrak pastanesinin bulunduğu köşeye askerlerini yerleştirdiğini; (...) saat 07.00 sıralarında gün yeni ışımaya başlarken, Belediye hoparlöründen 'Dünkü olaylarda şehit edilen 2 din kardeşimizin cenazesi kaldırılacaktır. Bütün din kardeşlerimiz buna katılsınlar, din kardeşlerimiz son görevlerinizi yapın' şeklinde ve genel mahiyeti itibariyle sağ görüşlü kişileri toplamayı amaçlayan anonsların yapıldığını; anonsların arkasından, anonsu yapan dernek veya partinin isminin söylendiğini; bu anonsların 08.00'e kadar devam ettiğini; durumu telsizle Tabur Komutanına bildirerek, anonsların önlenmesini istediğini, Tabur Komutanı'nın valilikle temasa geçtiğini söylediğini; bu anonslar üzerine köşe başını tuttuğu yollarda şehir merkezine doğru şahısların birer ikişer inmeye başladığını;

Saat 09.00 civarında Uzunoluk caddesinden yukarıya, tertibat aldığı yere doğru ellerinde kalın sopalar ve taşlar olan, 'kahrolsun komünistler, şehitlerimizin kanını yerde bırakmayacağız, hesap soracağız' diye bağıran, yol üzerindeki işyerlerini tahrip ederek ilerleyen 15.000 kişi civarında bir topluluğun gelmekte olduğunu; UĞRAK pastanesinin köşesinde 15 askeri, bir takım komutanı ve kendisinin beklemekte olduklarını, grubun hareketlerini devamlı olarak tabur komutanına rapor ettiğini; yolun ortasına bir makinalı tüfek yerleştirerek,beklemeye başladığını; grupla arasında 100 metre kalınca, gruba doğru giderek, daha fazla ilerlememelerini, bağırmamalarını, aksi halde ateş açacağını söylediğini; grubun bu ihtar üzerine durduğunu, ellerindeki sopaları devamlı salladıklarını; hepsi ile muhatap olamayacağını, liderleri kimse, onun gelip konuşmasını söyleyince, grubun önündeki lider pozisyonundaki 3 kişinin gayet küstahça ve ellerindeki sopalarla kendisine doğru ilerleyerek 'söyle biziz' dediklerini; bu üç kişiyi bir gün önceki cenaze töreni olayları sırasında Ulucami önündeki

sağ grubun en ön saflarında görmüş ve tahrik edici davranışlarda bulunduğunu farkettiğini; (...) bu üç kişiye bulunduğu yerden geçemeyeceklerini; bu hususta emir aldığını, geçmeye çalıştıkları taktirde, makinalı tüfekle ateş ettireceğini ve ne pahasına olursa olsun, buradan geçirtmeyeceğini söylediğini, bu üç kişinin kalabalık gruba dönerek, geçemeyeceklerini söylemesi üzerine, grubun içinde dalgalanmalar olduğunu, kimisinin geriye döndüğünü, kimisinin tekrar kendilerine doğru yürümeye başladıklarını, bu gruptan bir kısmının, 'bizim ordüyla işimiz yok, bırakın bizi yukarıya geçelim' dediklerini, kendisiyle konuşan 3 kişinin ise, topluluğa dönüp, "Yörükselim Mahallesi'nde arkadaşlarımız şehit ediliyor, gidelim" diyerek, grubu tahrik etmeye çalıştıklarını; bu arada şehir içinde muhtelif yerlerden, özellikle Yörükselim Mahallesi'nden yoğun bir şekilde makinalı tüfek sesi geldiğini; saat 09.00-09.30 sıralarında yine Belediye hoparlöründen valiliğin sokağa çıkma yasağı ilan ettiğini, bunun üzerine kendisinin hem bu üç kişiye, hem de gruptakilere dağılmalarını, evlerine gitmelerini tekrar söylediğini; gruptan kopmalar olmasına rağmen, 4 veya 5 bin kişi civarında bir topluluğun hava kararana kadar sokakta kalmaya devam ettiğini; topluluğun liderlerine çocukları niçin aralarına aldıklarını, ateş etmesi halinde doğacak panikten çocukların ezilip ölebileceklerini söylediğinde, 'onlar davalarına inanan kişiler, bu yaşta davalarına hizmet ediyorlar' diye cevap verdiklerini, (...) grubun saat 21.00 sıralarında tamamen dağıldığını, 24 ve 25 Aralık pazar ve pazartesi günleri de aynı yerde görev yaptığını ve sokağa çıkma yasağı uyguladığını.." (s. 172-173)

Üsteğmen Zekai Çetiner:

"(...) 24.12.1978 günü, Yörükselim mahallesindeki ölüleri topladığı, 10 kadar cesetten birisinin tamamen yanmış vaziyette olduğunu; mahalledeki evlerin de tamamen yakılmış vaziyette olduklarını(...)" (s.173)

K.Maraş Valisi Tahsin Soylu ifadesinde:

"(...) 23.12.1978 günü sabah saat 09.00 sıralarında, Belediye hoparlörleri ile halkı tahrik edici ölüm ilanlarının yapıldığının telefonla Valiliğe ihbar edilmesi üzerine, Belediye Başkanını telefonla evinde bulduarak, yayınların derhal

durdurulması ve ilan metinlerinin Valiliğe gönderilmesini istediğini, bu ilanların MHP Merkez İlçe Başkanı, ÜGD ve diğer bir dernek tarafından yaptırıldığının anlaşıldığını; ilan metinlerinde 'şehitlerimize yakışır bir şekilde cenazelerin kaldırılması için' halka çağrıda bulunulduğunu ve bu ilan metni dışında bazı tahrik edici ifadelerin kullanıldığını; şehirde tansiyonun yüksek olması ve bazı grupların hastane civarında toplandığının öğrenilmesi üzerine, hukuk anlayışına göre valiliğin sokağa çıkma yasağı koymak yetkisi olmasına rağmen, saat 10.00'dan geçerli olmak üzere sokağa çıkma yasağı konularak, belediye hoparlörleriyle halka duyurulduğunu..." (s.182)

Jandarma Astsubay Orhan Efe:

"23.12.1978 günü (...) birkaç bin kişilik bir grubun jandarma binasının lojmanlar kısmı önünden 'Aleviler bir astsubayı öldürmüşler, cesedini rehin aldılar, 10 eri de şehit ettiler, niçin duruyorsunuz, o silahlarınızı ne zaman kullanacaksınız, biz silahlarımızı almaya gidiyoruz' gibi tahrik edici sözler söyleyerek, Yörükselim'e doğru geçip gittiklerini..." (s.177)

Tanıklar;Mahmut Duman,Ümmühan Duman:

"23.12.1978 günü sabah saat 08.30 sıralarında Kahramanmaraş Yörükselim Mahallesi Çeşme Sokaktaki evlerindeyken, bir grup kalabalığın mahalleyi ve evlerini çevirdiklerini; etraftan silah sesleri gelmeye başladığını ve üst taraflarındaki bir kaç evi yaktıklarını (...) saat 12.00 sıralarında dışarıdan evlerine ateş edilmeye başlandığını; evlerinin önündeki yolda bulunan 25-30 saldırganın gaz doldurdukları şişeleri ateşleyerek, pencerelerden içeri attıklarını ve daha sonra kapıyı kırarak içeri girdiklerini; ellerinde tahra, nacak, silah bulunan saldırganların kendilerini evden dışarı çıkarttıklarını ve ellerini başlarının üzerine kaldırtarak, her taraftan kendilerine ateş ettiklerini; olayda oğulları Mehmet Duman'ın öldüğünü, kendilerinin yaralandığını" (s.186)

Tanıklar; Hatun Köse, Hasan Yıldız, Ökkeş Kaya, Mehmet Polat:

"Bu topluluğun bir süre sonra Yörükselim'den tekrar geriye dönerek (...) Mehmet Polat'ın evine gelerek taş ve sopalarla pencerelerini kırdıklarını; 'Vurun komüniste ne duruyorsunuz' diye bağırarak kapının önünde oturmakta olan M.Ali Güner isimli yaşlı adamın boynuna tahrayı dayayarak, 'müslüman musınız, değil misiniz' diye sorduklarını; o sırada evin bulunduğu yere gelen askerlerin bu saldırganları aşağıya doğru uzaklaştırdıkları ve evin ön tarafına 5'er metre aralıkla dizilerek, burada 2-2,5 saat kaldıkları; saat 14.30 sıralarında askerler 'cephaneliğe yürüdüler' diyerek kendilerini bırakıp kışlaya doğru gitmeye başlayınca, kendilerinin de askerlerin arkasından gitmeye başladıklarını; bu sırada hem aşağıdan, hem yukarıdan yağmur gibi kurşun yağdığını; ateş edildiği için yatarak kalkarak kaçtıklarını; bu sırada Hüseyin Kilit ve Hatice Temiz'in yaralandıklarını; saldırganların 'vurun komünistlere' diye bağırmakta olduklarını; Mağaralı deresini geçerek Molla Tabak'ın evine sığındıklarını ve o sırada evden içeri girmekte olan Hüseyin Baz'ın hanımı Fatma Baz'ın kapıda vurularak öldüğünü, çocuğu Yılmaz Baz'ın da öldüğünü; Zeynep Aydoğan'ın da Molla Tabak'ın evinin önünde öldüğünü; Molla Tabak'ın evinin her tarafının sarılarak kurşun yağmurunu tutulduğunu; üç hilalli bayrakla eve doğru yürüdüklerini; bir süre sonra kariyerlerle askerlerin yetişerek kendilerini kurtardığını ve kariyerlerin himayesinde kışlaya götürüldüklerini" (s.194-195).

Tanıklar; Kamil Berk, Ali Erdem, Güllü Erdem, Ahmet Tabak, Elif Ün, Meryem Ün:

"(...) 3 aylı bayrak bulunduğunu... tabancalar, otomatik tüfekler, benzin şişeleri ile evlerine saldırdıklarını; ellerindeki benzin şişelerini pencereden içeri atarak evlerini yaktıklarını; bu grubun elinde de üç hilalli bayrak olduğunu ve 'Maraş size ancak mezar olur, vatan olmaz, yaşasın Türkeş! Yaşasın MHP' diye bağırdıklarını; ellerindeki uzun menzilli silahlarla ateş ederek yollardan kaçanları vurduklarını; bu arada evlerinden çıkmakta olan Cemal Bayır ve Ali Ün'e de ateş ederek öldürdüklerini; o sırada kariyerler gelince Molla Tabak'ın evine sığındıklarını ve bu eve de ateş ederek, merdiven başındaki Fatma Baz ve Zeynep

Aydoğdu'yu öldürdüklerini; oradan kariyerlerin himayesinde kışlaya gittiklerini" (s.196).

Tanık, Hamza Sancar:

"Yusuflar Mahallesi'nde Çehre Sokak ile Dalyan Sokağın kesiştikleri köşede oturduğunu; 23.12.1978 Cumartesi günü sabahleyin Çehre sokağın 2 tarafından ve Dalyan sokaktan 'solcu evi gösterin, Alevi evi gösterin, komünistler Moskova'ya' diye bağıran ve elinde baltalar, sopalar, tüfekler, dinamitler, gaz bulunan mahşeri bir kalabalığın geldiğini; bu topluluğun kendi evinin önünde ikiye ayrılarak, bir grubun Ünver ailesinin, diğer bir grubun da Akırmak ailesinin evine doğru gittiklerini; Ünver ailesinin evine saldıran topluluğun 'vurun komünistlere' diye bağırarak kapıları kırdıklarını, duvarları deldiklerini, 15-20'sinin de dama çıkarak, damı delmeye çalıştıklarını; evi ateşe verdiklerini; topluluğun bundan sonra Ünver'lerin bitişiğindeki Osman Küçükbeşer'in evine saldırdıklarını; dışarıdan silah sesleri, 'Aha kaçıyor, Aha gidiyor' diye seslerin gelmeye başladığını; pencereden baktığında yolda 2 ceset gördüğünü; aynı saldırgan topluluğun Osman Küçükbeşer'in evinden bu defa, Ünver'lerin küçük oğlunu sürükleyerek üç yol ağzına getirerek orada vurduklarını; bu saldırganların o sırada kendi içlerinden marangozun oğlu Mehdi Köklü'yü de yanlışlıkla vurduklarını, bu şahsı alıp götürdüklerini; Ünver ailesinin kadın ve çocuklarının ölenlerin üzerine kapandığını, bu sırada saldırgan topluluğun o aileden ihtiyar bir adamla ihtiyar bir kadını da öldürdüklerini; bu saldırgan topluluğun, 'sen solcuymuşsun, Alevi besliyormuşsun' diye kendi evini de bastıklarını ve sonra gittiklerini" (s.197-198).

Tanıklar; Mahmut Ünver ve Leyla Ünver:

"(...) yolun ortasında Malik Ünver'i öldürdüklerini; ailenin kadınları Malik'in üzerine kapanınca saldırganların hepsinin üzerine ateş ettiklerini; bu ateş sonucu İbrahim ve Leyla Ünver ile Abdullah (Abdulvahap) Yıldırım'ın yaralandıklarını; bunun üzerine herkesin bir tarafa dağıldığını (...), oradan kocası İbrahim ile birlikte Şeker'in, dereye inerek oğulları Mahmut Ünver'i bulup, sağlık ocağına götürdükleri, saldırganların bu defa bulundukları sağlık ocağına gelerek, zorla kapıyı açıp, İbrahim Ünver'i dışarıda öldürdüklerini" (s.198).

Tanık, İsmail Yılmaz:

"(...) 23.12.1978 cumartesi günü saat 11.00 sıralarında bir grubun 'vurun kızıl komünistlere, bunlara yaşamak haramdır' diye bağırarak evlerine saldırdıkları; kendisini, vücudununun muhtelif yerlerinden yaraladıklarını; saldırganların sopa, taş ve şişelerle eve girerek, babası Ali Yılmaz, annesi Hatice Yılmaz ve ağabeyi Hüseyin Yılmaz'a saldırdıkları; saldırganların elinden yaralı olarak kaçmaya çalışırken ayağı kayarak geriye doğru yuvarlandığını; annesinin, babasının ve ağabeyinin 'bizi öldürmeyin' diye yalvarmalarını duyduğunu; oradan hastaneye gittiğini ve bir gün yattığını, 24.12.1978 pazar günü hastaneden çıkıp eve geldiğinde, annesinin, babasının ve ağabeyinin cesetlerini evin kapısı önünde gördüğünü; saldırganların babasının parmaklarını keserek, kanını bir kazanın içine akıttıklarını, annesinin kafasını biriketle parçaladıklarını ve yüzünün tanınmaz halde olduğunu" (s.199).

Tanık, Ayşe İşbilir:

"(...) 23.12.1978 cumartesi günü öğleden sonra ellerinde balta, av tüfeği, sopa, kazma, tahra, et keseri, tabanca olan kalabalık bir grubun eve doğru geldiğini görünce, kapıları kilitleyerek misafir odasında toplandıklarını, kalabalığın kendi evlerini aradığını ve 'hangisi, hangisi' diye sorduklarını; saldırganların, evin damına çıkarak, 'Alevi, komünist dışarı çık' diye bağırdıklarını; daha sonra evin damından aşağıya inerek, kapı ve pencereleri kırıp, silah sıkarak içeri girdiklerini; evde bulunan herkesin banyo aralığında toplandığını; kocası öğretmen Ali Rıza İşbilir'in ellerini havaya kaldırarak, 'teslimim, çocuklarıma aileme dokunmayın, ne yapacaksanız bana yapın' dediğini; grubun başındaki yaşlı bir şahsın, 'bunları teslim alın' demesi üzerine saldırganlardan bir kısmının oğlu Mehmet İşbilir'i evden dışarı çekmeye başladıklarını; kocası Ali Rıza İşbilir ile birlikte oğlunu bırakmamak için arkasından sarıldıklarını, bu defa saldırganların oğlu Mehmet'i bırakarak, kocası Ali Rıza İşbilir'i dışarı çıkardıklarını ve ellerindeki keserlerle kafasına vurarak yere serdiklerini; evden kaçmak isterken kendisini yakalayan saldırganların tekrar eve getirdiklerini; bunlardan 50-60 yaşlarında sakallı bir saldırganın durmadan küfür ederek, et

keseri ile başına vurduğunu, yere düşerek bayıldığını; o zaman saldırganların kendisine silahla ateş etmiş ve sol elini bileğe kadar kestikten sonra öldü diye bırakmış olduklarını; bundan sonra saldırganların kızı Sabahat İşbilir'i öldürerek, kendi üzerine yatırmış olduklarını; oğlu Mehmet İşbilir'i de aşağıdaki caminin orda öldürmüş olduklarını, keza kayını polis memuru Hacı Veli İşbilir'i de saldırganların öldürmüş olduğunu" (s.204).

Tanıklar;Nursel Metin,Birgül Metin,Songül Metin:

"(...) Refet Efendi Caddesinde Musa Suna'ya ait iki katlı evin alt katında oturduklarını; olaydan bir hafta kadar önce bir cumartesi günü ellerinde defter, kalem olan iki şahsın gelerek nüfus sayımı olduğunu söyleyip, evde kaç kişi olduğunu yazdıktan sonra, yeni kapı numarasının 12/A olduğunu söyleyip, bunu kapının üzerine yazarak gittiklerini;

·22.12.1978 cuma günü akşamı mahallede büyük bir topluluğun oluştuğunu; arka sokakta oturan Çokuçkunlar'ın taksisinin geceleyin sayısız gelip gittiğini;

23.12.1978 cumartesi günü sabah 08.00-08.30 sıralarında ellerinde kırma av tüfeği, taş, sopa.... olan 300-400 kişilik büyük bir topluluğun 'Müslüman Türkiye, Kahrolsun Komünistler, Komünistler Moskova'ya, Alevilere ölüm' diye bağırarak evin önünden geçip aşağıya doğru gittiklerini; bitişiklerindeki eve kamyon ve taksiyle bir şeyler getirildiğini, karşılarındaki odun deposundan da bu topluluğa odun dağıtıldığını; saat 11.30 sıralarında saldırganların eve saldırdıklarını; banyo ile tuvalet arasına sığındıklarını, saldırganların camları taşla kırıp içeriye gazlı meşaleleri attıklarını; yatak odasında içeriye attıkları bombanın patladığını; çıkan yangını söndürmek için uğraşırken, evi kurşun yağmuruna tuttuklarını; bu sırada somyanın üzerine çıkıp dışarı bakmakta olan babaları ilköğretim müfettişi Süleyman Metin'in karnından yaralandığını; mutfağın pencere demirini kesen iki kişinin içeri girerek babalarına teslim olmasını söylediklerini, babalarının 'çoluğumla çocuğumla teslim oluyorum, garantinizi gösterirseniz dışarı çıkacağım,' dediğini; 8-9 yaşlarında bir çocuğun babalarının elinden tabancasını aldığını; açılan kapıdan evin içine bir çok saldırganın girdiğini; babalarının bu şahıslara, 'teslim olduk daha ne istiyorsunuz' dediğini; içeriye giren saldırganların dışarıdakilere 'artık teslim oldu, ateşi kesin' diye bağırdıklarını; eve giren saldırganlardan elinde av tüfeği ve sopa bulunan birisinin babalarını dövmeye başladığını ve arkasından silah sesi geldiğini; annelerinin

'öldürdünüz' diye bağırdığını; o zaman sığındıkları yerden çıkarak salona geçtiklerini; babalarının kanlar içinde yerde yatmakta olduğunu; küçük kardeşleri Hürriyet'in babasına sarılmasına evdeki saldırganların gülüştüğünü; saldırganların evin her tarafına gaz dökerek tutuşturduklarını, evin her tarafının yanmaya başladığını; salondaki halı da ateş alınca babalarının cesedinin yanmaması için dış kapıya kadar götürdüklerini; saldırganların 'bırakın kafir yansın' diye bağırarak cesedi tekrar ateşe doğru götürmek istediklerini ve saldırganlardan bir kaçının kendilerine sopayla vurduklarını" (s.209-210).

"Kapıya çıktıklarında saldırganların kendilerini evden alarak, döve döve ve sürükleyerek, sokak sokak gezdirdiklerini, pijamalarını iki defa indirdiklerini ve utanç verici hareketler yaptıklarını; topluluğun başında bulunan sakallı Mahmut Doğan'ın (73 iddianame numaralı sanık) elinde et keseri olduğu halde 'sizin hesabınızı daha sonra göreceğiz, Alevilerin son günü, boynunuzu vuracağız' diyerek topluluğu devamlı olarak tahrik ve idare ettiğini; bu şahsın yanında iki tane daha sakallı şahısla, sarı bıyıklı bir şahsın bulunduğunu ve bunların da topluluğa 'yakın yıkın' diye bağırdıklarını; Namık Kemal Mahallesi, Çerkezler semtine geldiklerinde, topluluktan birisinin 'Müslüman olan kızlara dokunmasın' demesi üzerine, Eğitim Enstitüsü öğrencisi Ramazan Purkaya'nın kendilerini topluluğun elinden aldığını ve 'Nursel, olacağını biliyordum, ama bu kadar olacağını bilmiyordum, asıl hedefleri siz değildiniz, Musa Suna idi' diyerek kendi evlerine götürdüğünü; o sırada saldırganların tekrar kendi evlerine doğru döndüklerini (...)". (s.210).

Tanık, Elif Suna:

"(...) 23.12.1978 cumartesi günü sabahı 'dükkanlar tahrip edildi' diye haber gelince, önce arabayla çocukları Fazlı ve Mehmet Suna'nın ve arkasından da yaya olarak kocası Musa Suna'nın Döngel sitesindeki dükkanlarına bakmak üzere gittiklerini; mahallenin yukarısından gelen 300-400 kişilik bir grubun 'Müslüman Türkiye, Maraş Alevilere mezar olacak' diye bağırarak, aşağıya Islıkçı Köprüsü'ne doğru gittiklerini; bir süre sonra çocukları Fazlı ve Mehmet Suna ile kocası Musa Suna'nın eve geldiklerini; akrabaları Ali Uzunçay'ın da eve misafir olarak geldiğini; aşağıya inen ve Islıkçı köprüsünün orada toplanan grubun saat 11.30 sıralarında yukarı çıkarak, evin önündeki meydanlığa geldiklerini; 'Alevilere hücum, Maraş Alevilere mezar olacak, komünistler Moskova'ya' diye bağırmaya başladıklarını;

evin karşısında Milcan Gök (319 iddianame numaralı sanık)'e ait odun deposunda, bu topluluğa sopa dağıtıldığını; saldırganların önce alt katta oturan ilköğretim müfettişi, Süleyman Metin'in evine taş ve sopalarla saldırdıklarını, gaz döküp evi yaktıklarını ve ilköğretim müfettişi Süleyman Metin'i öldürdüklerini, o sırada tanıdıkları Musa Funda'nın duvardan atlayarak eve geldiğini; kendisinin birkaç sefer 'imdat' diye bağırarak komşu bir kadına 'İslam değil misiniz, Müslüman değil misiniz, hangi gavurdan geldik, hiç olmazsa biriniz bizi kurtarın' dediğini; eve merdiven dayayan bu kadına saldırarak dövdüklerini ve evinden içeriye soktuklarını ve duvarın dibinde mevziiye girdiklerini; saldırganların gaza bulanmış bezleri ateşleyerek içeri attıklarını, arka taraftaki arsada bulunan taksiyle traktörü yaktıklarını, arabada bir CHP bayrağı bulunca 'anasını S.K. ettiğimin komünist Halk Partisi'nin bayrağı var arabasında' diye küfür ettiklerini; evin her tarafını ateş sardığını; saldırganlardan birisinin devamlı olarak 'çıkın dışarıya, bizi ne oyalıyorsunuz, komünistler Moskova'ya öldüreceğiz, Maraş size mezar olacak' diye bağırdığını; kendisinin 'kardeşler, yapmayın bu vicdansızlığı, biz de Müslümanız, yarın pişman olursunuz, bizim ölümümüzde ne var, biz ölürüz geri kalanlar yine beraber yaşayacak, yapmayın bunu' dedikçe saldırganların 'anasını avradını S.K. ettiğimin orospusu, sen daha konuşuyor musun, neren Müslüman senin, eşhedü çek bakalım' dediklerini; eşhedüyü çekmesine rağmen inanmadıklarını; bu şekilde saat 16.30'a kadar eve saldırdıklarını, saldırganların 'size bir şey yapmayacağız, dışarı çıkın, teslim olun' diye bağırmaları üzerine kızı Fidan Suna ve yeğeni Aziz Tüzün'ün teslim olmak için balkona çıktıkları sırada Şeker Mehmet'in (365 iddianame numaralı sanık Mehmet Çetintaş) evinden yapılan atışla vuruldukları; oğlu Fikri Suna'nın cenazeleri banyoya taşıdığını; evin her tarafını ateş sarması üzerine çocuklarla beraber banyoya girdiğini, kocası Musa Suna'nın tuvalete girdiğini, Musa Funda'nın da tuvaletin önüne saklandığını; o sırada yapılan ateşle bir merminin gözünü sıyırarak geçtiğini; balkonda bulunan Musa Funda'nın önüne 2 bidon benzin atıp ateşlemeleri üzerine Musa Funda'nın karşı taraftaki misafir odasına geçtiğini, saldırganların bu defa, 'bunlar banyoya girmişlerdir, oraya bir bomba atak da kurtulak' demesi üzerine misafir odasına geçtiklerini, bu sırada Musa Funda'nın beyninden vurulduğunu," (s.211-212).

"(...) ve oğlu Ali Suna'ya ateş ettiklerini, yaralı vaziyetteki Ali Suna'nın koluna girerek yolun ortasına doğru götürdüklerini; aşağıya indiğinde saldırganlardan birisinin

kendisinin kolundan tutarak, 'kimden medet umuyorsun, Ecevit'ini çağır, Türkeş karşındadır' diye bağırdığını; yola çıktığında Ali Suna'nın öldürülmüş olduğunu ve saldırganların Ali'nin cesedine sopalarla vurmakta olduklarını gördüğünü;" (s.212)

Tanık, Fazlı Suna:

"(...) yaralı vaziyetteki yengeleri Esma Suna ile kız kardeşleri Fidan Suna'nın cesedini merdivenlerden aşağıya indirdiklerini; o sırada eve giren saldırganların, kendilerine vurmaya başladıklarını; 'öldüreceksenız şimdi öldürmeyin, yalnız şu hamile kadın ölecek, önce onu kurtaralım, ondan sonra öldürün,' diyerek yengeleri Esma Suna'yı Cuma Kahya'nın dükkanının önüne götürdüklerini; bu sırada yolun üzerindeki saldırganların 'Müslüman Türkiye, Komünistlere ölüm, Komünistler Moskova'ya, Ecevit'iniz nerede, gelsin sizi kurtarsın, Türkeş'imiz yanımızda, kara itiniz nerede, gelsin sizi kurtarsın' diye bağırdıklarını, bazılarının elinde üç hilalli bayraklar olduğunu; ağabeyleri Mehmet Suna ile birlikte kendilerini teslim alan saldırganlara, 'neden böyle yapıyorsunuz, hepimiz Müslüman değil miyiz, hepimiz kardeş değil miyiz' diyerek komünist olmadıklarını, komünistlere karşı olduklarını, Halk partili olmanın komünist demek olmadığını söylediklerini; toplulukta bir yumuşama görüldüğü sırada, saldırganlardan birisinin 'bunlar komünisttir, öldürelim' diye kışkırtması üzerine, saldırganların ellerindeki demir, et satırı ve silahlarla kendilerine vurmaya başladıklarını; ellerinden kaçtıkları sırada birikethanenin orada saldırganların ağabeyleri Mehmet Suna'yı yakalayarak öldürdüklerini;(...) (s. 213-214)

Tanık, Selda Bilmez:

"(...) 23.12.1978 cumartesi günü saat 10.00-10.30 sıralarında kardeşi Murat'ı kucağına alarak balkona çıktığında, karşısında oturan Göksun'lu Suna ailesinin (300 iddianame numaralı sanık Hasan Sarıoğlan) kızlarının 'biraz sonra çocuk sevmeyi gösteririz' dediğini, evden içeriye girdiğinde babası İbrahim Bilmez'in 'ev sahibinin karısı ile oğlu geldi, evi basacaklarmış' diye konuştuğunu; hemen arkasından da evin 500-600 kişilik bir grup tarafından çevrildiğini; bunların 'Başbuğ Türkeş' diye bağırdıklarını; çoğunun elinde Türk bayrağı

ve üç hilalli bayrak olduğunu, saldırganların 'erkekler çıksın, kadın ve çocuklara bir şey yapmayacağız' diye bağırdıklarını; evin erkeklerini bir odaya koyarak, kadınların bu odanın kapısının önünde topladıklarını; saldırganların bir kısmının yukarı çıktıklarını; ev sahibinin oğlu Şükrü Sarıkaya'nın (292 iddianame numaralı sanık) kendisine bir tekme vurarak yere devirdiğini ve içerden kilitli olan kapıyı kırarak, 'erkekler, gavurlar burada' diye bağırdığını ve aşağıya indiğini; o zaman saldırganların aşağıda bulunan odunlarını yaktıklarını, evin içine ateş ettiklerini, dinamit, yakılmış naylon ve gaz doldurulmuş şişeler attıklarını; yanmakta olan evi söndürmek için suyu açtıklarını, saldırganlar aşağıdan 'erkek yok, bir ben varım, çoluk çocuğuma dokunmayın' diyerek kendisini pencereden aşağıya attığını; evi ateş ve duman sardığı için kadın ve çocukların balkona çıkarak, biriketlerin oraya sığındıklarını; kardeşleri Ali ve Hasan Bilmez ile komşuları Hasan Ildırcan ve Hasan Yakarcan'ın sedirlerin altına saklanmış olduklarını; balkonda bulundukları sırada eve yapılan ateşin devam etmekte olduğunu; aşağıda kadınların şişelere gaz doldurup erkeklere verdiğini, erkeklerin de bunları evden içeri attıklarını, 'Alevileri öldürelim, bir Aleviyi öldüren bir yıl hacca gitmiş olur' diye bağırdıklarını; o sırada yanımıza gelen ve gözleri az gören ağabeyim Ali Bilmez'i damda bulan bir adamın (306 iddianame numaralı sanık Recep Esenceli) 'seni kurtaracağım' diyerek dama çıkardığını, ağabeyi Ali Bilmez'in dama çıkmasıyla vurulmasının bir olduğunu; o sırada saldırganların damdan, sokaktaki demir elektrik direğini dayadıkları pencereden içeriye girmeye başladıklarını; dama çıkmak isteyen Hasan Ildırcan'ı da vurduklarını; Hasan Yakarcan'ı da merdivenden indiği sırada vurduklarını ve ateşe attıklarını; saldırganların dışarıdan tekrar 'teslim olun' diye bağırdıklarını; bunun üzerine yanlarında bulunan büyük ağabeyi Hasan Bilmez'in 'teslim oluyoruz' diye ayağa kalktığında onu da vurduklarını; (...)" (s.219)

Tanık, Seda Bilmez:

"(...) kendilerini bitişik evin damına dayadıkları merdivenden aşağıya indirmeye başladıklarını; önce çocukların indiğini ve onları komşulara götürdüklerini ve arkalarından yaralı büyük ağabeyi Hasan Bilmez'i, annesi Fatma Bilmez'i de ortalarına alarak merdivenden sokağa indirmeye başladıklarını; kendisi sokağa indiği sırada, saldırganlardan birisinin ağabeyi Hasan Bilmez'i çekerek düşürdüğünü, annesi Fatma Bilmez'in de

ağabeyinin üzerine düştüğünü; o zaman saldırganların ateş ederek ve sopalarla vurarak annesini ve ağabeyini öldürdüklerini; bağırarak üzerlerine atıldığı sırada iki saldırganın kollarından tutarak dövdüklerini ve diğer çocuklarla beraber arka taraftaki Yassıada sokaktaki Hüseyin Kekik'in (372 iddianame numaralı sanık) evine götürerek, 'bunları rehine alalım, bizim onlarda adamlarımız var' dediklerini; bir süre sonra gelen askerlerin kendilerini kurtardıklarını; olaylar sırasında saldırganlardan bazılarının 'yeter' diyerek çekilmek istediklerini, elleri silahlı elebaşların ise, 'çekilirseniz sizi vururum' diyerek dağılmayı önlediklerini." (s.219)

Tanık, P.Yzb. Sedat Kiper:

"23.12.1978 günü akşamı bölüklerden birer manga er alarak itfaiyeye gittiğini ve geceleyin itfaiyeninin bulunduğu yerin arkasındaki mahallede bir evde yangın olduğunun bildirilmesi üzerine, itfaiye ile yangın mahalline gittiklerini; bir elektrik direğinin yanan eve dayanmış olduğunu, evin önünde yerde biri kadın, ikisi erkek, üç cesedin bulunduğunu; evdeki yangının itfaiye tarafından söndürüldüğünü," (s.222)

482 İddianame nolu sanık Ali Korkulu, Mahkeme huzurunda verdiği ifadesinde:

"24.12.1978 pazar günü evinde bulunduğu sırada komşularının öğleye doğru kaçmaya başladıklarını; 'nereye kaçıyorsunuz, ne var' diye sorduğunda, 'Namık Kemal mahallesinde sağ,sol çatışması var, bundan korkup kaçıyoruz' dediklerini; bu komşular mahalleyi terk etmeden önce Namık Kemal mahallesi tarafından büyük bir topluluğun gelmekte olduğunu; bu topluluğun evin ön tarafındaki odanın penceresinin önüne yığıldığını; burada 'üzerinde yazı bulunan evleri yakın, diğer evlere dokunmayın' diye bir ses geldiğini; bunu söyleyenin kim olduğunu bilmediğini; olay öncesinde evlerin duvarlarında böyle yazılar gördüğünü." (s. 246)

Ökkeş Yılmaz:

"Olaydan 15-20 gün önce, 3 memurun gelerek kapılara tebeşir ile işaret vurduklarını; kendilerine nedenini sorduğunda 'ilerde mektuplarınız geldiğinde sizi kolay bulsun' diye yazıyoruz

dediklerini; ertesi gün bu defa 4 kişinin geldiğini, üçünün önceki, 4'üncünün ise yabancı olduğunu; bunlardan bazılarının yazı yazdığını, bazılarının da evde kaç kişi var diye sorduklarını." (s.246)

Tanık, Maviş Toklu:

"24.12.1978 pazar günü saat 10.00-10.30 sıralarında başlarında bir elinde bayrak, bir elinde silahla muhtar Mehmet Yemşen (458 iddianame numaralı sanık) ve Fevzi Görkem (472 iddianame numaralı sanık) olduğu halde, saldırganların 'Allah Allah, komünistlerin kökünü kazıyacağız, komünistlerin büyüğü küçüğü demeyin, kafasını ezin' diye bağırarak, batı taraftan gelip, evine hücum ettiklerini; kapıyı kırarak içeri girdiklerini ve orada bulunan kocası Kalender Toklu'yu alıp, bahçeye çıkardıklarını; kendisinin de arkalarından dışarı çıktığını; muhtara 'aman etmeyin, eylemeyin, kocamı öldürmeyin, çoluk çocuğumu meydanda koymayın' diye yalvardığımda, muhtarın 'çoluk çocuklarını götür, Karaoğlan beslesin, kocanı Karaoğlan'ın yoluna kurban kesiyorum' dediğini, 'Karaoğlan kimdir?' diye sorunca da 'Ecevit' diye cevap verdiğini; kocası Kalender Toklu'yu gözünün önünde öldürdüklerini; öldürürken kocasına sarıldığını, üstünün başının hep kan olduğunu; 'aman muhtar, etme eyleme, sen ne ediyorsun' dediğinde, 'pişirdik pişirdik komünistler gelsinler hep yesinler' dediğini, saldırganların bu defa yakında oturan kardeşi Hüseyin Toklu'nun evinin etrafını sardıklarını; kardeşi Hüseyin Toklu'yu içeriden çıkardıklarını; orada da muhtara 'etme eyleme, kocamı öldürdün, kardeşim Hüseyin'i öldürme' deyince, muhtarın 'Hüseyin de Karaoğlan yoluna kurban gidiyor, sen daha Hüseyin'i arıyorsun' diye cevap verdiğini; diğer saldırganlara da kardeşi Hüseyin Toklu'yu öldürmemeleri için yalvardığını, onların da 'Hüseyin de Karaoğlan yoluna kurban gidiyor, biz Karaoğlan yoluna bu sene kurban keseceğiz, bayram günü gelmiş' dediklerini ve kardeşi Hüseyin Toklu'yu öldürdüklerini, saldırganların daha sonra karşı taraftaki bir gözü görmeyen yaşlı kadın Cennet Çimen'in evine gittiklerini; bu kadını 'gel nene gel nene' diye dışarı çıkardıklarını; Cuma (529 iddianame numaralı sanık Cuma Yalçın) ile Nuri Boğa (552 iddianame numaralı sanık)'nın bu kadının gözünü tornavida ile oyarak, silah sıktıklarını ve öldürdüklerini; yakındaki hela çukuruna baş üzeri atıp, oradaki at arabasını kadını üzerine devirdiklerini; saldırganların daha sonra oradaki bütün evleri, bu arada kendi evini de yaktıklarını; saldırganlardan Fevzi Görkem 'yürü haydi seni kurtarayım' deyince

onunla beraber bir süre gittiğini, fakat kalbinin bozuk olduğunu anlayınca geri dönerek evine geldiğini; 15 dakika kadar evde kaldıktan sonra, askerlere sığınmak için giderken yolda Mustafa'yı (480 iddianame numaralı sanık Mustafa Gökyokuş) bir eliyle İbrahim Usta'nın boynuna sarılmış, bir elinde de tabanca olduğu halde yanında kanını evime akıtmayın diye bir başka şahısla toplumun içine götürdüğünü; İbrahim Usta'yı da orada öldürdüklerini; o zaman kaçarak canını kurtardığını... beyan etmişlerdir." (s.252)

Kimdi Bunlar?

Peki, kimdi bütün bunları tertipleyenler?

Amaçları neydi?

Türkiye'yi 12 Eylül'e kimin getirdiği, 12 Eylül öncesindeki iç savaş ortamının yaratılmasından kimin sorumlu olduğu sorularının karşılıklarını bu soruların yanıtlarında bulmak mümkündür.

Bu konuda da önce Kahramanmaraş katliamı davasının görüldüğü mahkemenin gerekçeli kararına bakmak gerekiyor.Gerekçeli hükmün 1177. sayfasında bu konuda şu değerlendirme yapılıyor:

> "Gerekçeli hükmün olaylarla ilgili deliller başlıklı 4. bölümünde, olayların cereyan tarzı ve hukuki değerlendirmesi başlıklı 5. bölümünde geniş olarak açıklandığı üzere; olaylar sırasında saldırgan gruplar MHP'nin amblemini taşımışlar, MHP ile ilgili sloganlar söylemişler, üzerine MHP yazılı evlere veya dükkanlara dokunmamışlardır."(*)

Buna rağmen mahkeme, MHP'nin olaydaki rolü çok açık olarak görülebilmesine rağmen, olaylarda rol alan MHP'li sanıkların olay sırasında MHP ile resmi ilişkilerinin saptanamamış olması nedeniyle, MHP hakkında bir karara varamamıştır.

Yine Gerekçeli Hükümde katliamın amacıyla ilgili olarak şu saptamada bulunulmuştur:

> "Olay tarihlerinde Türkiye'de demokratik anlamda sol çizgide bir program izleyeceğini öne süren bir siyasal kadro, TBMM'den güvenoyu alarak iktidar olmuştur. Bu siyasi görüşü benimsemeyen aşırı sağ siyasal görüşteki kuruluş ve kişilerin,

(*) Maraş Olayları Davası Gerekçeli Hüküm, s.1177

iktidarın Anayasal yollarla değil de şiddet eylemleriyle zayıflatılıp yıpratılarak sonuçta istifasını sağlamak için, sade vatandaşları tahrik ve teşvik ettikleri, bilinen bir gerçektir. İşte uzun süreden beri yapıla gelen bu tahrik ve teşvik sonucu, K.Maraş ilinde 23.12.1978 cumartesi günü sabah erken saatlerden itibaren binlerce Sünni vatandaş sokaklara dökülmüş, 25.12.1978 günü akşamına kadar K.Maraş'ta devlet güçleri zaafa uğratılmış ve şehre sokaktaki güçler hakim olmuştur." (*)

İlginçtir ki, Tercüman gazetesi yazarlarından Ahmet Kabaklı da aynı kanıdadır. A. Kabaklı, 26 Aralık 1978 tarihli Tercüman gazetesindeki köşesinde olayları "binicisini beğenmeyen asil bir kısrağın şahlanışı" olarak tanımlamıştır. Kabaklı'nın asil bir kısrağa benzettiği, o insanlık dışı vahşeti gerçekleştirenlerdir. Ona göre, bu asil kısrak beğenmediği binicisini, yani Ecevit Hükümetini üstünden düşürmek için şaha kalkarak bu katliamı gerçekleştirmiştir. İnsanın, o küçücük çocukların keserlerle kafasına vurularak öldürülmesini, yetmişlik ninelerin gözlerinin oyulup, ırzına geçilmesini, hamile kadınların karnı deşilerek katledilişini... Bütün bu vahşeti ve alçaklıkları "asil bir kısrağın şahlanışına" benzeterek alkışlayabilmesi için insanın nasıl aşağılık-faşist bir kafaya sahip olması gerekir? Şaşılacak ve gerçekten anlaşılması zor birşeydir.

Gerçekten, olayların CHP Hükümetine yönelik bir amaçla kışkırtılmış olduğu açıkça görülmektedir. Ancak bu olayların basit bir kışkırtma olmadığının da hemen belirtilmesi gerekir. Maraş katliamına gelinceye kadar, Orta Anadolu'nun benzer özelliklere sahip yörelerinde, aynı doğrultuda çok sayıda kışkırtmalar düzenlenmiştir. Malatya, Sivas, Elazığ gibi illerde daha önce meydana gelmiş olan yukarıda aktardığımız olaylar adeta Maraş katliamının birer provası gibiydi. Kuşkusuz, 17 Nisan 1978'de Hamit Fendoğlu'na ve Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesindeki CHP'li bir Alevi aşiret liderine Ankara'dan bombalı paket göndererek suikast düzenleyen çevrelerle, Kahramanmaraş katliamını düzenleyen çevreler aynı faşist çevrelerdir.

Kuşkusuz, bu olayların tarihi, sosyal ve ekonomik çok yönlü nedenlerinin bulunduğunu söylemek mümkündür: Dinsel kökenli

(*) Maraş Olayları Davası Gerekçeli Hüküm, s. 796

çelişkiler çok uzun tarihsel köklere sahiptir. Ekonomik ve sosyal uyuşmazlıklar özellikle kapitalizmin ve şehirleşmenin hızlanmasıyla son yıllarda artmıştır. Ülke çapında yükselen politikleşme kaçınılmaz olarak bu ayrılıkların politik bir muhteva kazanmasına da yol açmıştır. Bütün bunlar ne kadar gerçekse, bazı güçlerin ve egemen çıkar çevrelerinin, 1978 yılı sonlarına doğru bu çelişme ve ayrılıkları kendi çıkarları doğrultusundaki bazı siyasal amaçlar için bir iç savaşa doğru kışkırtukları da o kadar gerçektir.

Olayları, siyasal sonuçlarıyla birlikte ele alarak değerlendirmek gerekir.

MHP, Kahramanmaraş olaylarına gelinceye kadar hükümeti sıkıyönetim ilan etmeye zorlayan bir politika izlemiş, zaman zaman idarenin orduya devredilmesini açıkça istemekten kaçınmamıştır. MHP'nin olayların kışkırtılmasında bu doğrultuda bir amaç güttüğü açıkça görülmüştür. Kahramanmaraş olaylarından sonra sıkıyönetim ilan edilmesi Mecliste kabul edildiğinde, Demirel ve Türkeş sevinçle kucaklaştıklarına göre, aynı amacın, Ecevit'in başarısızlığını kanıtlayacağı için, AP tarafından da benimsendiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Ancak, bu olayları kışkırtanların arkasında daha başka belki ilk bakışta görülemeyen güçlerin de bulunduğunu gösteren pek çok belirti vardır.

Kahramanmaraş olaylarını değerlendiren Radio France Internationale, 27.12.1978'de, "Türkiye'de meydana gelen olaylarda yabancı gizli servislerin, özellikle CIA'nın rolü var" şeklinde yayın yapmıştı.

25 Aralık 1978'de BBC'nin yorumunda şu görüşlere yer verilmişti:

> "Kahramanmaraş olayları, Pakistan, Afganistan ve İran'dan sonra belki de kaos ve belirsizlik içine düşme sırasının Türkiye'ye geldiğini gösteriyor.(...) Başbakan Bülent Ecevit dahil olmak üzere, giderek artan sayıda kişi, bir iç savaş tehlikesine dikkati çekiyorlar.(...)

Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir kez daha kendisini müdahale zorunda hissetmesi olasılığı güçlü durumda."(*)

Aynı günlerde Türkiye'ye gelen Dünya Bankası yetkilisi Charney "Bugünkü Türk hükümeti, ekonomik dar boğazı geçiştirecek önlemleri alamıyor. Askeri yönetim gelirse, bu güçlükleri önleyebilir." diyordu.

O günlerin kargaşası içinde bile görülebilen bu gerçekler, yani Kahramanmaraş katliamının CIA-Kontr Gerilla gibi gizli örgütlerin tezgahladığı doğrultuda, önce bir sıkıyönetimi, sonra askeri bir darbeyi kolaylaştırmak için MHP'li faşistler tarafından gerçekleştirilmiş olması, bugün büyük bir şaşkınlık ve suskunlukla geçiştirilmeye ve unutturulmaya çalışılmaktadır. Ne var ki, Dünya ve Türkiye kamuoyunun gözleri önünde ve kimin çıkarına ve kimler tarafından yapıldığı, yapılmış olduğu sırada bile açığa çıkan; mahkeme tutanaklarında bu konuda sayısız kanıt bulunan bu katliamı unutmak mümkün müdür? Aynı faşist güçler tarafından Sivas'ta, Malatya'da sahneye konularak, provası yapılmış ve tecrübe kazanılmış olan bu katliamda, mahkeme tutanaklarında gösterildiği şekilde, katliamdan önce saldırılacak evlerin kendilerini Belediye görevlisi olarak tanıtan MHP'liler tarafından işaretlenmesi,hangi evde ne kadar silah bulunduğunun araştırılması, katliam için çevre ilçe ve köylerden adam getirilmesi, sinemaya bomba atılarak yaratılan provokasyon, olaylar sırasında "Aleviler camiyi bombaladı" yalanlarının ortaya atılması, katil sürülerinin sokaklarda ellerinde MHP bayrakları ve dillerinde MHP sloganları ile dolaşmaları; işte bütün bunlar, katliamın CIA ve Kontr-Gerilla kitaplarında yazıldığı biçimiyle ve CIA'nın, Kontr-Gerilla'nın o günkü Türkiye'de yaratılmasını istedikleri ortamı yaratmak için MHP'li faşistler tarafından yapılmış olduğunun kanıtları değil de, başka nedir? (**)

(*) C.ARCAYÜREK, C.Arcayürek Açıklıyor - 8

(**) Ve Devrimci Yol dergisi, Maraş'tan sonra şunları yazdı:
"Kahramanmaraş'ta katledilen halkımız savunmasızdı. Bu yüzden katiller böylesine çok cana kıyabildiler, böylesine cesaretli olabildiler. O halde vakit geçirmeksizin savunma tedbirlerimizi

Evet, Kahramanmaraş katliamı sıkıyönetimle sonuçlandı.

Sıkıyönetim ise, Türkiye'de bazı çevrelerin istediği bir askeri darbeye giden sürecin başlangıcını oluşturuyordu.

---

almalıyız.
Her mahallede, fabrikada, okulda ve işyerlerinde halkımız, devrimcilerin önderliğinde direniş komiteleri oluşturmalıdır.(...)
Direniş komiteleri, bulundukları yerleri faşist saldırılara karşı birer kale gibi koruyacaktır.
Bir mahallede direniş komiteleri oluşturulabilmişse, oraya faşist caniler yaklaşamazlar. Yaklaşanlar da gereken dersi fazlasıyla alırlar.
Her direniş komitesi, bulunduğu bölgeyi herhangi bir saldırıya karşı korumak için gereken bütün savunma tedbirlerini almalıdır.
Saldırı tehditi altındaki bölgelerde, direniş komiteleri biçiminde örgütlenen halk, kendi mahallesini gece ve gündüz sürekli nöbetler tutarak korumalıdır. Fabrikalar, işyerleri ve okullarda da gereken tedbirler alınmalıdır.
Faşizmin Kahramanmaraş'taki katliamları, halkımızın faşizme karşı kendini savunmak zorunda olduğunu ve bu savunmayı direniş komiteleri biçiminde örgütlenerek yapabileceğini bir kez daha ortaya koymuştur."

16. SIKIYÖNETİM VE SONRASI

Kahramanmaraş olaylarının Türkiye'deki gelişmeler üzerindeki etkisi çok büyük olmuştur. Bu olaylarla birlikte artık hiç kimse, kendi geleceğinin güvenlik altında olduğunu düşünemez olmuştur. Kahramanmaraş'ta saldırılara hedef olan çaresiz insanların yaşadığı dehşet, dalga dalga yayılarak, bütün ülkeyi kaplamış, bütün bir toplum tam bir dehşet ortamına sürüklenmiştir. Türkiye'nin her tarafında insanlar kendi güvenliklerini sağlayabilmenin yollarını aramaya koyulmuşlardır. Mahalleden mahalleye, şehirden şehire büyük göçler yaşanmış ve tarihimizin en büyük silahlanma eğilimi ortaya çıkmıştır. Herkes bir silah edinmenin yolunu aramaya çalışmış, yoksul insanlar öküzünü-ineğini satarak, silah satın almaya başlamış, geceleri mahallelerde silahlı nöbetler tutulmuştur. Kahramanmaraş olaylarıyla birlikte bütün Türkiye toplumu, en küçük birimine kadar ikiye bölünmüştür.Kahramanmaraş olaylarının en önemli sonuçlarından biri de kuşkusuz, 13 ilde sıkıyönetim ilan edilmiş olmasıdır. Böylece faşist güçlerin, Ecevit Hükümeti'nin kuruluşundan sonra hükümeti sıkıyönetim ilan ettirmeye, orduyu yönetime el koymaya zorlayıcı yöndeki saldırı taktikleri ilk önemli başarısını elde etmiş oluyordu.

CHP Hükümeti'nin kurulmasından sıkıyönetim ilanına kadar geçen bir yıllık süre içinde faşistlerin yarattığı olaylar sonucunda 1072 kişi hayatını kaybetmişti. Bu olaylarda ölenlerin 509'u sol, 214'ü sağ görüşlüydü. Olaylar sırasında 17 diğer siyasi görüşlere sahip kişi, 36 güvenlik görevlisi, 19 çocuk, 277 de belli bir siyasi görüşü olmayan (ya da belirlenemeyen) kişi ölmüştü. Bu dönemde faşistlerin tek tek kişilere yönelik pusu kurma ya da silahlı saldırı düzenleme şeklindeki eylemlerinin yanı sıra (ki bu tür olaylar sonucu faşistler 1978 yılında 236 kişiyi öldürmüşlerdi) kitlelere yönelik kahve, otobüs taramaları, toplu olarak bulunan kitlenin üzerine bomba atılması gibi saldırılar gündeme gelmişti.

1978 yılı içerisinde bu tür **kahve, otobüs tarama gibi katliamlar sonucunda** faşistler tarafından bizim saptayabildiğimiz kadarıyla 63 kişi öldürülmüştür. Aynı dönemde solcular tarafından bu şekilde gerçekleştirilmiş tek bir olay göstermek mümkün değildir. Yine 1978 yılında düzenledikleri 23 gerici ayaklanmada 106 kişinin

ölmesine yol açmışlar, 23 kişiyi de silah zoruyla **kaçırdıktan sonra işkence ederek** öldürmüşlerdir. 1978 yılı içinde öğretim üyelerine yönelik saldırılar sonucu, pek çok öğretim üyesini vurmuşlar; biri profesör, 2'si doçent, 3 üniversite öğretim üyesini öldürmüşlerdir.

Elbette bütün bu rakamlar, Türkiye'de yaşanan gerçeğin ve faşistlerin yarattığı dehşet ortamının ancak çok az bir kısmını yansıtabilmektedir. Sakat kalan, evsiz, yurtsuz, işsiz kalan; büyük bir can korkusu içine sürüklenen milyonlarca insanın gerçeğini rakamlarla anlatmak, tabii ki olanaksızdır. Ama bu rakamlar bile Türkiye'yi bir iç savaş ortamına sürükleyenlerin, sıkıyönetim ilan ettirenlerin ve 12 Eylül'e getirenlerin kimler olduğunu gözler önüne sermeye yetmektedir. Sadece bu rakamlar bile ortaya koymaktadır ki, **gerçek, 12 Eylül iddianamelerinde gösterilmeye çalışılanın tam tersidir.**

Öte yandan Kahramanmaraş olayları nedeniyle ilan edilen sıkıyönetimin yarattığı bir sis perdesi arkasında, en başta Kahramanmaraş olayları olmak üzere, herkesin gözü önünde yaşanan gerçeklerin üstü örtülmeye ve unutturulmaya çalışılmıştır. Yaşanan olaylar bir sağ-sol çatışması, aşırı uçların çatışması olarak gösterilmek istenmiştir. Hatta bazı çevreler, daha da ileri giderek, olaylardan solu ve devrimcileri sorumlu tutmak, sağcıların kendilerini ve devleti korumak için mücadele ettiklerini ileri sürmek yüzsüzlüğünü göstermişlerdir.

Sıkıyönetim uygulamaları da bu faşist çevrelerin "hem suçlu, hem güçlü!" utanmazlıklarını destekler bir muhteva taşımıştır. Kahramanmaraş katliamının, 16 Mart katliamının gerçek sorumluları ortalıkta serbestçe dolaşır ve yeni tertipler peşinde koşarlarken, sıkıyönetim kuvvetleri Kahramanmaraş katliamını protesto için pankart asan, bildiri dağıtan kız çocuklarıyla uğraşmışlardır. İlerici yayınları, işçilerin ve emekçilerin demokratik haklarını yasaklamaya, faşizme karşı mücadeleyi bastırmaya çalışmışlardır. Halkın çıkarlarını savunan, düşünen, faşizme karşı olan kim varsa, baskı ve zulme uğratılmıştır. Mahalleler, evler basılıp; halka gözdağı verilmiştir.

Esasen, bütün egemen-emperyalist çevrelerin ve faşist güçlerin sıkıyönetim ilan ettirmek için gösterdikleri onca gayretin amacı da buydu. Bir kere, sıkıyönetim ilan edildikten sonra, solcular,

devrimciler kaçınılmaz olarak anti-demokratik uygulama ve baskılara karşı çıkacaklar ve güvenlik kuvvetleri de bir kere daha **"solun ezilmesi"** için çalışacaktı. Böyle bir gelişmeden ise sadece ve sadece egemen güçlerle faşistlerin kârlı çıkacağı gün gibi açıktı."Oyun" da, "hesap" da buydu.

Devrimci Yol Dergisi, sıkıyönetim sonrasında ortaya çıkan durumu şöyle değerlendirmişti:

> "Şimdi, sıkıyönetim altında sol görünümlü bir hükümet aracılığıyla sürdürülen bir baskı dönemi yaşanmaktadır.(...) Şimdi kesin olarak bilinen şey, faşist güçlerin siyasi gelişmeleri bir açık faşist rejime doğru zorlamaya devam edecekleridir. Mevcut hükümeti parlamentoda düşürme olanaklarının bugün için zayıf olduğu hesaba katılacak olursa, gelişmeleri ordunun doğrudan aracılık edeceği bir açık faşizme doğru zorlamaya çalışacaklarını söylemek mümkündür. Faşist güçler böyle bir amaç doğrultusunda, yeni saldırı taktiklerini gündeme getirme durumundadırlar." (*)

Nitekim, faşist terör eylemlerinin sıkıyönetimden sonra da duraksamaksızın devam ettiği görüldü. Şu farkla ki, o zamana kadar taktik hedef olarak sıkıyönetim ilan ettirmeye yönelen faşist saldırılar, sıkıyönetimin ilanından sonra doğrudan bir askeri darbeyi hedefleyen bir özelliğe bürünmüştür.

Devrimci Yol Sıkıyönetime Karşı Mücadeleyi Savunuyor

> "Bugünkü koşullarda, yaşanılan sürecin karakterinden ileri gelen ikili bir görevle karşı karşıyadır devrimci güçler. Sol görünümlü bir hükümet aracılığıyla sürdürülecek baskı politikalarına karşı bugüne kadar sürdürülen mücadele, bugün sıkıyönetime karşı mücadele olarak çok daha özgül bir öneme ulaşmıştır. İkinci olarak da, son gelişmelerin güncelleştirdiği; açık faşizme karşı mücadele...
>
> Bugün, doğru mücadele çizgisi bu iki görevin birbiriyle olan sıkı ilişkisini kavrayabilen bir mücadele çizgisidir. (...) Bir açık faşizme geçişe karşı mücadele, bugün mevcut sıkıyönetime karşı mücadele etmekle mümkündür. Sonuçta çeşitli nedenlerle bir

(*) Devrimci Yol Dergisi, sayı: 26

açık faşizme geçişi önleyemeyebiliriz. Bunu bilerek ve mutlaka çalışmalarımızda bunu ağırlıklı olarak hesaba katarak, sıkıyönetime karşı mücadeleyi, **bir açık faşizme geçişe karşı mücadele** doğrultusunda kavrayarak, bütün demokratik güçleri bu yönde seferber ederek, sonuna kadar direnilmelidir.

Bu doğrultuda, en geniş güçler seferber edilmeli, faşist güçlerin çirkin yüzü ve taktikleri açığa çıkarılmalı; CHP'nin gerçekte faşist cinayet çeteleriyle, saldırıya uğrayan halk güçlerini 'eşit' tutan 'denge'politikaları mahkûm edilmeli, sıkıyönetimin faşizme kan, emekçi halka ise zulüm demek olduğu teşhir edilerek, en geniş halk kitleleri, faşist güçlerin karşısına dikilmelidir. Eylemde ise, faşist güçlerin saldırı taktikleri hesaba katılmalı, bu taktikleri bozmaya yönelik bir savunma çizgisi, doğru bir eylem çizgisi izlemeye mutlaka büyük bir özen gösterilmelidir.

Bütün gelişmeler, devrimcilerin sonuna kadar haklı olduğunu, halk güçlerinin haklı ve meşru bir savunma durumunda olduklarını ve faşist çetelerin azgın saldırılarına karşı aktif bir DİRENME anlayışını asla terk etmeyeceklerini ortaya koymuştur. Faşist güçlerle devrimci halk güçleri arasındaki (faşistlerin Kahramanmaraş'ta en çarpıcı, en kanlı örneğini sergiledikleri) ölüm-kalım savaşı önümüzdeki gelişmelerin muhtemel bütün biçimlerinde devam edecektir.(...)

Halkın bazı kesimleri içinde 'sıkıyönetimin çatışmaları önleyerek sükunet getireceği' şeklindeki eğilimlerin yayılması ve bu şekilde halkın direnme mevzilerinin dağıtılmaya çalışılmasına karşı mücadele edilmelidir. Aynı şekilde sıkıyönetimin Ecevit'in 'eşgüdümünde' olduğu ve faşistlerin üstüne gideceği gibi aldatmacalara da asla yer bırakılmamalıdır.(...)

Fabrikalarda, okullarda, işyerlerinde, mahallelerde, her yerde yeni yeni direniş mevzileri, yeni yeni direniş komiteleri örgütlenmelidir."(*)

Abdi İpekçi'nin Öldürülmesi

Devrimci Yol Dergisi'nin 5 Ocak 1979 tarihli 26.sayısında yukarıda bir bölümünü aktardığımız değerlendirmesi şöyle devam ediyordu:

"(...) Şimdi kesin olarak bilinen şey, faşist güçlerin siyasi gelişmeleri bir açık faşist rejime doğru zorlamaya devam

(*) Devrimci Yol Dergisi, sayı:26

edecekleridir.(...) Bunu sağlayabilmek için yeni saldırı taktiklerine ihtiyaçları olacaktır. Zira eski saldırı taktikleri, vur kaç eylemleri, gerici ayaklanmalar ve katliamlar, bu yöndeki amaçlarına ulaşmak açısından elverişli eylemler olmaktan çıkmıştır. Bu yüzden (...) özellikle büyük şehirlerde gizli faşist örgütleri aracılığıyla **sansasyonel, şaşırtıcı eylemler düzenlemeye çalışmaları mümkündür.** Kimin yaptığı, ne için yapıldığı belli olmayan, hava alanlarının, tren istasyonlarının, otobüs ve vapurların bombalanması türünden gürültülü eylemlerin sahnelenmesi mümkündür."

Bu satırların yazılmasından sadece 26 gün sonra, 1 Şubat 1979'da Milliyet Gazetesi Başyazarı Abdi İpekçi vurularak öldürüldü.

Tercüman gazetesi vb. basın organları, olayı THKO ya da "aşırı sol örgütlere" mal ederek verdiler.

Bazı basın organları, sanki suikasti düzenleyenlerin amaçlarına yardım edercesine bir yayın politikası yürütmüş, kamuoyunu tam bir şaşkınlığın içine sürüklemek istemişlerdir. Abdi İpekçi'yi öldüren faşist (Ağca) daha sonra yakalandı; mahkemesi görülürken, İstanbul'daki 1. Ordu merkezinden kaçırılarak yurtdışına çıkarıldı. Olayın perde arkasındaki güçler ise, hiç bir zaman açığa çıkarılmadı ve bu cinayetten dolayı hiç kimse cezalandırılmadı.

İpekçi'nin öldürülmesi tam bir şok etkisi yaratmıştı. Bütün toplum ve devlet sarsılmıştı. Yaratılan etki şuydu: Sıkıyönetime rağmen, faşist terör durmayacaktı! Ecevit'in en yakın destekleyicilerinin bile vardığı kanı buydu. 3 Şubat 1979 günü Uğur Mumcu köşesinde şunu yazıyordu:

> ...Ey hükümet, 'karınca ezmez' hükümet, uyan artık! Bu aymazlıktan uyan artık! İstanbul'da kan kusan çetelerin hakkından gelemiyorsan çekil git...

20 Şubat günü ise Demirel, Ecevit'i Allende'ye benzetti, onun da sonunun Allende'ye benzeyeceğini ileri sürdü. Bu benzetme herkesi ayağa kaldırdı. Hele arkasından AP yanlısı Nakliyeciler Derneği'nin öncülüğünde bir Nakliyeciler grevinden söz edilmeye başlanması, ilginç tartışma ve benzerlikleri gündeme getirdi. Türkiye'de Amerikan gizli örgütlerinin ve tekellerinin güdümünde (tıpkı Amerikan ajanı

General Pinochet'nin Allende'yi devirmesi gibi) bir askeri darbe mi olacaktı? Kuşkusuz, Demirel'in Allende benzetmesinin ilginçliği Türkiye'nin bir askeri faşist diktatörlüğün eşiğine getirilmiş olmasından ve bunun egemen güçlerin gündemindeki siyasal programın başında yer almasından ileri gelmişti. Burjuva politikacıları, gazete yazarları, büyük işadamları ve çeşitli çevreler, özetle hemen herkes "Türkiye'nin tarihinin en büyük bunalımlı dönemini" yaşadığından söz etmeye başlamışlardı. Uğur Mumcu bile CHP Hükümeti'ne "çekil git" diyordu ve kamuoyunda uyanan ortak duygu buydu.

Evet ama, Ecevit çekilip gittikten sonra kim gelecekti? Kimi çevreler Türkeş'i (!), kimisi ordu müdahalesini düşünüyordu. İpekçi'yi öldürenlerin amacı da bu değil miydi? Faşist saldırılar, işte böyle bir "aymazlıklar" ortamında sürüp gidiyordu:

> Faşistler saldırılarını kitleye yönelik kurşunlama, bombalama ve silahlı baskınlar biçiminde sürdürdüler. Şubat ayındaki **kahvehane saldırılarında 10 kişiyi öldürdüler.** Ordu-Aybastı ilçesinin Kabataşlı bucağında devrimcilerin kahvede düzenlediği toplantıya silahlı baskın yaptılar, çıkan çatışmada kahveciyi öldürdüler, saldırganlardan iki faşist öldü, 3 kişi de yaralandı.
>
> İstanbul Beşiktaş'ta devrimcilerin gittiği kahveye attıkları bombanın patlaması sonucu yaşlı bir kadının ölümüne neden oldular.
>
> Adana'da Narlıca mahallesinde kahvehaneyi kurşunladılar; 4 kişiyi öldürdüler, 2 kişiyi yaraladılar. 6 gün sonra İstasyon mahallesinde başka bir kahveyi silahla taradılar; 4 kişiyi daha öldürdüler, 5 kişiyi yaraladılar.
>
> Ankara'da 21 Şubat günü CHP Genel Merkezi'ne bomba attılar.
>
> İstanbul'da bir gün arayla davadan döndükleri için Ülkü Ocakları eski Şube Başkanı'nı ve Atatürk Eğitim Enstitüsü'nde okuyan bir öğrenciyi öldürdüler. Şubat ayı sonunda, Fatih'te Akıncılar ile silahlı çatışmaya girdiler. Akıncılar bir dükkana baskın düzenleyerek orada bulunan faşisti yaraladı. Faşistler ise, misilleme olarak Akıncılar Derneği İstanbul Şube Başkanını öldürdüler.
>
> Şubat ayı içinde faşistlerin öldürdüklerinin toplam sayısı 27 oldu.

Mart ayında, çeşitli yerlerde düzenledikleri silahlı saldırılarda, kurdukları pusularda 16 kişiyi öldürdüler.

Ayrıca, Adana'da bir kahvehaneyi silahla taradılar, 3 kişiyi yaraladılar. Kahvehanedekilerin açtığı ateş sonucu bir faşist saldırgan öldü. Yine Adana'da başka bir kahveyi kurşun yağmuruna tuttular; 3 kişiyi daha öldürdüler, 9 kişiyi yaraladılar. Bu kahvehaneden açılan ateş sonucu iki saldırgan faşist yaralandı. Son iki ay içerisinde faşistlerin kahvehane baskınları sonucu öldürdükleri insan sayısı yalnızca Adana'da 11'i bulmuştu.

Kahvehane saldırılarını Ordu'da sürdürdüler. Kahvehaneye yaptıkları silahlı baskında bir kişiyi daha öldürdüler.

Niğde-Ulukışla'da ise, bir yargıcın evini ve TÖB-DER lokalini kurşunladılar. Mart ayı içinde toplam 21 kişi faşistler tarafından öldürülmüştü.

Nisan ayındaki saldırıları özellikle yine Adana'da yoğunlaştı. Adana'da 7 kişiyi öldürdüler.

İstanbul'da TEP Genel Başkanı **Mihri Belli**'yi silahlı saldırıda yaraladılar. Fikirtepe'de Türk Yurdu binasında kendi adamlarından birine işkence yaptılar, tecavüz ettiler ve parasını gasp ettiler.

Yozgat'ta lisede çıkan kavga üzerine KÖY-KOOP, Halkevleri binalarını ve CHP'lilere ait 30 kadar işyerini tahrip ettiler; caminin yakıldığı şeklinde söylentiler çıkardılar, gösteri yaptılar; gece sokağa çıkma yasağı ilan edildi ve askeri birlikler, gerici ayaklanma girişimini bastırdı.

İçel-Gülnar'da bir grup faşist, Kaymakama ve daha sonra emniyet binasına saldırı düzenledi.

Fatsa'da kadın kılığına girmiş bir faşist sokakta bir devrimciyi vurdu, yaralanan devrimci de ölmeden önce ateş açarak, kendini vuran faşisti öldürdü.

Nisan ayında 34 kişi öldürmüş olan faşistler Mayıs ayında cinayetlerini daha da artırarak 45 kişiyi öldürdüler. 13 öğrenci, 9 öğretmen, 8 işçi bu saldırılarda can verdi.

Piyangotepe Katliamı

Mayıs ayındaki en cüretli saldırılarını, Ankara Piyangotepe'de kahvehane baskını sonucu yaptıkları katliam ile gerçekleştirdiler: Piyangotepe katliamında 7 kişi öldü.

16 Mayıs gecesi, Etlik-Piyangotepe Refik Saydam Caddesinde bulunan ve sol görüşlülerin devam ettiği Çelik

kahvehanesine saat 22.45 sıralarında 3 kişi girdi. Başlarına siyah çorap geçiren ve boyunlarında kırmızı atkı bulunan silahlı kişiler, kahvedekilere dönerek, "Bu bir soygundur, herkes yere yatsın" dediler. Bunun üzerine kahvede bulunan 20 kişi yere yattı. Silahlı saldırganlar daha sonra hiçbir şey söylemeden, kahvenin caddeye yakın ön kısmında yüzükoyun yatan kişilere kurşun yağdırmaya başladılar. 6 kişi olay yerinde, bir kişi ise hastaneye kaldırılırken öldü. 3 katil, çalıntı bir Murat taksiye binerek olay yerinden kaçtılar. Çaldıkları arabanın şöförüne tecavüz ettiler.

Mayıs ayındaki Piyangotepe katliamı ve diğer saldırılar, faşistlerin, saldırılarını yeniden sıkıyönetim altındaki bölgelerde yoğunlaştırdıklarını gösteriyordu.

Sıkıyönetim altındaki Gaziantep'te bir kilim atölyesine yaptıkları silahlı baskında 4 kişiyi öldürdüler, 2 kişiyi yaraladılar.

Ankara'da bir lise öğrencisini kahvede yere yatırıp öldürdükten sonra, cinayette kullandıkları arabanın sahibine, şikayet etmemesi için tecavüz ettiler.

Kuştepe Lisesi'nin TÖB-DER üyesi müdürünü, Gültepe'de CHP delegesi işçiyi ve bir öğretmeni bu baskınlar sırasında öldürdüler ve evlerde bulunan diğer kişileri yaraladılar.Manisa'da 2 faşistin öldürülmesinin ardından yaptıkları gösterilerde ilericilerin dükkanlarını tahrip ettiler,2 ayrı saldırıda biri komiser 3 kişiyi yaraladılar.

Tarsus'ta evine ateş açtıkları öğretmeni öldürdüler.

İstanbul'da öğrencilerin **pikniğe** gitmek için toplanacakları yere getirdikleri arabaya saatli bomba yerleştirdiler. Öğrencilerin geldiği sırada iskelede patlayan bomba sonucu 8 kişi yaralandı, 5 araba tahrip oldu. İstanbul Küçükköy'de silahla taradıkları kahvede bulunan bir kişi öldü, 2 kişi yaral ndı.

Konya -Seydişehir'de Maden-İş ve MİSK'e bağlı işçiler arasında çıkan çatışma bütün ilçeye yayıldı. 23 kişi yaralandı; DİSK, TÖB-DER, Halkevi binaları ile ilericilere ait bazı işyerleri ve evler tahrip edildi; gece sokağa çıkma yasağı konuldu.

İstanbul-Ortaköy'de, Eğitim Enstitüsü öğrencilerinin gittiği çay bahçesine yerleştirilen saatli bombanın patlaması sonucu 8 kişi yaralandı. Zeytinburnu'nda çıkan silahlı çatışmada bir devrimci öldürüldü, biri faşist 3 kişi yaralandı. İstanbul'da davadan döndüğü için bir öğrenciyi silahlı saldırıda öldürdüler.

1 Mayıs 1979

1 Mayıs 1979 tarihi yaklaşırken, tüm gerici çevreler hep bir ağızdan, 1 Mayıs gösterilerine karşı kampanya başlattılar. Sıkıyönetim komutanlıkları yayınladıkları bildirilerle, 1 Mayıs gösterilerinin yapılmasının yasaklandığını ilan ettiler. 1 Mayıs'ı destekleyeceklerini ilan eden demokratik kitle örgütlerinin üzerine yoğun sıkıyönetim baskısı uygulanmaya başlandı. DİSK yöneticileri gözaltına alındı. Onların yerine 1 Mayıs gösterilerinin düzenlenmesine uğraşan yeni yöneticiler de sıkıyönetim tarafından gözaltına alındı; 1 Mayıs alanı olarak bilinen Taksim Alanı'nı tanklarla çeviren sıkıyönetim güçleri, buraya savaş sancağı çekerek, halka karşı savaş ilan ettiler. Bu önlemler ancak düşman bir ülkeye giren işgal kuvvetlerinin yapabileceği uygulamalara benzer biçimde, sıkıyönetim ilan edilen yerlerde yürürlüğe kondu.

Ama bütün bu önlemler Edirne'den Kars'a kadar 1 Mayıs kutlamalarının yapılmasına engel olamadı.

1979 Baharında ABD-Türkiye İlişkilerinde Yeni Gelişmeler

1979 Baharında, İran'da faşist Şah rejimi devrildi. Böylece ABD,İran'ı Ortadoğu'daki çıkarlarını korumakta bir üs olarak kullanma imkanlarını yitirdi. Afganistan'ın Sovyetler tarafından işgali ve İran'daki Şah rejiminin devrilmesiyle birlikte ABD bölgedeki politikalarını sürdürmede önemli güçlüklerle karşılaşmıştı.

Devrimci Yol Dergisi, bu gelişmenin önemine Afganistan'ın işgali ve İran'da karışıklıkların başladığı günlerde dikkatleri çekmişti. 25 Mayıs 1979 tarihli 28. sayısında Devrimci Yol Dergisi aynı konunun kazandığı önemi bir kez daha vurguladı:

> "İran'daki faşist Şah rejiminin devrimci halk hareketiyle devrilmesiyle beraber (...) Yeni dönemde ABD emperyalizminin Türkiye'deki siyasal koşulları Ortadoğu'daki politikasına hizmet edecek bir siyasal rejime doğru zorlamaları artarak yoğunlaşacaktır.(...) ABD'nin Ortadoğu'da ABD politikası doğrultusunda davranacak bir Türkiye'ye duyduğu ihtiyaç açıktır. Türkiye'de ABD politikasını hayata geçirecek bir hükümetin

toplumsal ve siyasal bütün muhalefeti bastırması, yok etmesi gereklidir. Bu ise, ancak açık faşist bir rejimle mümkün olabilir."

O zamanki ABD Başkanı Jimmy Carter, 1985 yılında Cumhuriyet gazetesinde Ufuk Güldemir ile yaptığı konuşmada bu saptamayı doğruluyordu. Carter şöyle diyordu:

"12 Eylül harekatından önce Türkiye'nin durumu savunma açısından tehlike arz ediyordu. Afganistan'ın işgal edilmesi ve İran monarşisinin devrilmesinden sonra Türkiye'deki bu istikrar hareketi içimizi ferahlatmıştı..."(*)

ABD'nin, 1979 ortalarında Türkiye'deki gelişmeleri "içlerini ferahlatacak" bir doğrultuya yöneltmek için harekete geçmeleri doğaldır. Bunun belirtilerinin ortaya çıkması da çok gecikmedi:

Emperyalizmin ve tekellerin hükümeti sıkıştırma operasyonları çeşitli biçimlerde gündeme gelmeye başladı. IMF ve OECD'nin sıkıştırmaları arttı. Tekellerin devlet içindeki etkili temsilcilerinin (sözgelimi bazı generallerin!) dayatmalarına başvuruldu; işadamları "muhtıra" verdi; "bağımsız bakanlar" aracılığıyla hükümetin düşürülmesi tehditi ortaya sürüldü.(**)

IMF-OECD Görüşmeleri ve İşadamlarının Muhtırası

Dışa bağımlı ekonominin krizi arttıkça, emperyalistlerin "yardım"ına duyulan ihtiyaç da arttı. Bu dış "yardımlar" alınmayınca da kriz derinleşti. Emperyalistler, kendilerine bağımlı bir ekonominin çarklarının gıcırdayarak da olsa dönebilmesi için gerekli olan borcu vermediler.

1978 Ekim ayında bir TÜSİAD heyeti, kredilerin neden gelmediğini, neden ertelendiğini yerinde görmek üzere, Amerika'ya gitmişti. Burada Carter yönetimiyle, IMF ve Dünya Bankası

(*) Cumhuriyet, 21.7.1985

(**) Bkz: Devrimci Yol Dergisi, sayı: 28

uzmanlarıyla, Uluslararası bankalar ve firmalarla bir dizi görüşme yapmıştı. Heyet bu geziden çok olumsuz izlenimlerle dönmüştü. Tam bu sıralarda, IMF ve OECD ile görüşmelerin devam ettiği 1979 baharında, bu kez yerli tekeller biraraya gelip, bir muhtıra yayınladılar. Kamuoyunda "İşadamları Muhtırası" olarak anılan bu uyarıda şu görüşlere yer verilmişti:

> "Şiddetle ihtiyaç duyduğumuz dış kredilerle, uyguladığımız ekonomik sistem birbirine çok yakın bağlıdır. Pazar ekonomisinden giderek uzaklaşan bir anlayışla ne Batı dünyasında hak ettiğimiz yeri, ne yeterli kredileri, ne yatırımlara gerekli dış sermayeyi bulabiliriz."

Ecevit hükümeti için artık alarm zilleri çalmaya başlamış, hükümetin artık suyu ısınmıştı.

> "Başlangıçta Ecevit'i büyük umutlarla destekleyen sermaye sınıfı, 1978 ve 1979 yıllarında 'son yılların en yüksek kârını elde etmiş olmasına karşın' büyük huzursuzluk içindeydi ve Ecevit'ten desteklerini açıkça çekmişti. Gazetelere verdikleri ilanlarla, Ecevit'e açıkça cephe alan iş çevreleri, her toplantıda konuyu gündeme getiriyordu."
>
> "İktidarı süresince giderek sağa kayan Sosyal Demokratlar, sermayenin kârlarını 'beş-altı misline' çıkardıkları halde bile, yine de ilk anda sağladıkları desteği(yitirebilmişlerdi)." (*)

"Bağımsız Bakanlar" Olayı

Emperyalizmin ve tekellerin hükümeti sıkıştırma operasyonları hükümet içine dek uzandı. Ecevit'in Maliye Bakanı'nın İsviçre'de IMF ile anlaşmaya imza attığı sırada, Ankara'da 6 bağımsız Bakan, Ecevit'e muhtıra verdi ve bunu basına açıkladı:

> "Maliye Bakanı'nın, Zürih'te IMF ile anlaşmaya vardığı saatlerde Ankara'da 'görünmez bir el' hükümetteki kimi bağımsız bakanları harekete geçiriyor ve Ecevit'e destek veren onbirlerden altısı (...), Ecevit'e başkaldırarak, Türkiye'nin gündemindeki

(*) Yalçın DOĞAN, IMF Kıskacında Türkiye, s. 168

yardımı dramatik bir biçimde etkiliyorlardı.(...) Yardımla bağlantılar bir yana, 6 bağımsız bakanın muhtıra vermesi, aslında akla başka ilginç bağlantıları da getirmektedir. Bu bağlantıların başında da Tahtakale gelmektedir. Tahtakale demek, önce altın kaçakçılığı, sonra döviz kaçakçılığı demektir. Altın satışlarını denetleyen kararname tüm Tahtakale'yi ayağa kaldırmış, hatta karara öncülük eden kimi bakanlara tehditler yağmıştır." (*)

Bu olay da tekellerin Ecevit'ten vazgeçtiklerini ve ekonominin dişli kesimlerinden olan Tahtakale çevrelerinin Ecevit'e savaş açmış olduklarını gösteriyordu. Hükümet ise, dört yandan gelen bu sıkıştırma operasyonları karşısında kendisinden istenilenleri elinden geldiğince yerine getirmeye çalıştı. Sıkıyönetimin uzatılması gündeme geldiğinde, sıkıyönetimin gerekçelerinin ve kapsamının genişletilmesi, aşamalı olarak bütün ülke sathına yayılması gibi istekleri en küçük bir itiraz ileri sürmeden benimsedi ve uygulamaya koydu. Bu, sıkıyönetim terörünün yoğunlaştırılması ve kalıcı kılınması, bütün ülkenin aşamalı olarak sıkıyönetim ile yönetilmesine (12 Eylül'e!) doğru atılmış yeni ve önemli bir adımdı.(**)

Şavşat Katliamı

CHP Hükümeti, kurulduğu günden beri uygulaya geldiği politikaların olağan, hatta kaçınılmaz bir sonucu olarak, artık düşme noktasına gelip dayanmıştı.

Tam bu noktada elbette faşistler de boş durmamışlar, 1979 yaz aylarında hükümete emperyalist kuruluşlardan, yerli tekelcilerden ve hükümet içinden ortaya konan çeşitli sıkıştırma operasyonlarına kendi yöntemleriyle katılmışlar ve hükümeti işledikleri cinayetlerle silkelemeye devam etmişlerdir.Haziran ayında 10 öğrenci, 7 işçi, 4 öğretmen; toplam 35 kişi öldürüldü.Temmuz ayında sıkıyönetim bulunmayan bir şehirde, Artvin'de görülmedik bir devlet terörü yaşandı. 23 Temmuz 1979'da Artvin'in Şavşat ilçesinde mitingden dağılan halkın üzerine jandarma tarafından otomatik silahlarla ateş açıldı. Jandarma birliklerinin saldırısında 5 kişi öldü, 30 kişi yaralandı.

(*) Yalçın DOĞAN, IMF Kıskacında Türkiye, s. 173

(**) Bkz: Devrimci Yol Dergisi, sayı: 28

Halk, ölülerini sloganlar atarak hastaneye taşıdı.

Şavşat katliamı da diğer örneklerde olduğu gibi, önceden hazırlanmış bir katliam olarak gerçekleşti. Temmuz'un ilk haftasında arama yapmak iddiasıyla Şavşat'a Giresun'dan bir komando alayı getirilmişti. Alayın komutanı ilçeye geldiğinde "Şavşat'ı Anavatan topraklarına katmaya geldiklerini" söylemişti. Alayın ilçeye gelmesiyle birlikte, halk üzerinde devlet terörü başladı. Komandolar yüzbaşının emriyle, alış veriş ettikleri esnafa hiç para ödemediler, taksi minibüs gibi araçlara el koyarak, ilçede devriye gezdiler. Her gün bir baştan bir başa ilçede aramaya çıkan yüzbaşı, halka olmadık hakaretler yaptı.Demokratik kitle örgütleri, CHP il ve ilçe yöneticileri bu durumu çeşitli yollarla protesto ettiler ve komando alayının Şavşat'tan geri çekilmesini istediler. 18 Temmuz'da esnaf dükkanlarını açmayarak, protesto eylemlerine başladı. Şoförler arabalarını çalıştırmadılar. Memurlar ve işçiler iş bıraktılar.

23 Temmuz 1979'da ise, yoğunlaşan baskıları protesto etmek amacıyla izinli bir miting düzenlediler. Mitinge Murgul, Ardanuç, Artvin ve Şavşat yörelerinden 10 bin civarında halk topluluğu katıldı. Saat 12.00'de başlayan mitingin yapıldığı alanın çevresi "mavi bereli"lerce kuşatılmıştı. Miting, yapılan konuşmalardan sonra 14.20 sıralarında sona erdi. Bu arada Ardanuç'tan mitinge gelen halk topluluğu, yolda beş kez durdurularak aranmış, mitinge katılmaları engellenmek istenmişti. Ardanuç'lular mitinge ancak saat 14.30 sıralarında yetişebilmişti. İlçenin üst tarafından gelen 2.500 kişilik Ardanuç'lu grup, mitingin dağılmış olması nedeniyle TÖB-DER binasının önünde toplandı ve yapılan bir konuşmadan sonra dağılmaya başladılar.

Jandarma yüzbaşısı, otomatik silahıyla ve 40 kadar askerle yolun kenarında, okul duvarında saldırıya hazırlanmış gibi bekliyordu. Halkın dağılması sırasında askerleriyle birlikte koşarak kalabalığın önüne geçti. Dağılmakta olan halk topluluğunun üzerine ateş emri verdi ve ilk yaylım ateşini kendisi başlattı. 5 kişiyi öldüren, 30 kişiyi yaralayan askeri birlikler, halkın büyük tepkisi karşısında hükümet konağına çekilmek zorunda kaldı. Bu olaylar halktan yana olduğunu söyleyen bir sosyal demokrat iktidar zamanında ve halkının büyük çoğunluğu ilerici-demokrat nitelik taşıyan (oylarını çoğunlukla CHP'ye vermiş!) bir ilde oluyordu!

O günlerde kamuoyunda seçimlerden sonra bir "ara rejim" oluşturulması üstünde duruldu. Hükümetin CIA ajanı olduğu söylenen üyesi Faruk Sükan'ın hükümetten istifasından sonra, bu konu üzerinde daha sık durulur oldu. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ve Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'in TRT'de yayınlanan konuşmalarının, seçimlerden sonra böyle bir ara rejimin gündeme getirilmesine yönelik olduğu şeklindeki görüşler yaygınlaştı.

Cumhurbaşkanı 30 Ağustos mesajında "Genç harbiyelilerin sesine dikkat ediniz" demişti. Genelkurmay Başkanı, "TSK, icabında bunları bir ay içinde temizler" derken, 6 Eylül 1979'da Deniz Kuvvetleri Komutanı Bülend Ulusu ise, Cüneyt Arcayürek'e daha açık konuşmuş, "Başka çare yok, memleket elden gidiyor. Eğer bunlar elele vermezse, biz müdahale ederiz" demişti.(*)

Ordu müdahalesinin kokusunu alan Faruk Sükan, 19 Eylül'de hükümetten istifa etti.

Ordu ise, daha Temmuz 1979'da yönetime el koymaya hazırlanmış, tarih de saptanmıştı: 29 Eylül 1979.

> "Bu kararın neden değiştirildiğini kimi çevreler şöyle açıklayacaktı: 14 Ekim 1979'da önemli bir gösterge sayılan ara seçimler vardı; bu seçimler yapıldıktan sonra, siyasal durumun ne olacağını görmek istemişlerdi. Daha gerçekçi olan açıklama, **olayların gelişmesiyle bir müdahale ortamının olgunlaşmasını beklemek**, sonuna dek 'sivil yönetime bir şans daha tanımak,' ordu müdahalesi gerçekleştiği zaman hiç kimsenin buna karşı çıkmasına olanak sağlamamak biçimindeydi.(...) Ordunun yönetime el koymasıyla ilgili hazırlıklar bir süredir başlamıştı. 1979'un ikinci yarısından sonra bu hazırlıklar tümüyle genişleyecek, müdahaleyi yapan üst düzeyin onayladığı cümleye göre 'bir müdahale için "gerekli" olan ortamın tam anlamıyla olgunlaşması' beklenecek ve... 12 Eylül gelecekti." (abç) (**)

(*) C.ARCAYÜREK, C.Arcayürek Açıklıyor-8, s.270

(**) C.ARCAYÜREK, C.Arcayürek Açıklıyor-8, s.196

1979 yılının Eylül ayında "müdahale" artık kesinleşmiş ve siyasi kulislerde, müdahalenin getireceği öğeler tartışılıp, konuşulmaya başlanmıştı. Bunlardan birisi yeni bir Anayasaydı. Cuntanın adamı olarak bilinen, ABD'lilerle çok sıkı ilişkileri olan Büyükelçi Coşkun Kırca, Cüneyt Arcayürek'e Eylül 1979'da yapılacak müdahaleyi şöyle anlatmıştı:

> "Müdahale elbette 'dışa' güvence verecek, içerde de Türk demokrasisini açmaya çalışacağını bildirecek. 1) Anayasayı tadil edip, halk oyundan geçirece ler; 2) NATO'ya bağlı kalacağımızı açıklayacaklar; 3) Kıbrıs-Yunan ve Ege işini çözmeyi içtenlikle istediklerini gösterecekler; 4) Kanun kuvvetinde kararnamelerle ülkeyi yönetecekler; 5) Asıl unsur: Haziran 1981'de mutlaka seçim yapılacağını açıklayacaklar."

Arcayürek bu Anayasa'yı kısa zamanda kime yaptıracaklar diye sorunca, "Kolay, bir haftalık iş" demişti Kırca. Tepki de olmazdı. Her köşe başına bir tank ile komünistlerden arınma sağlanırdı. Arcayürek, Coşkun Kırca'nın yüzüne "Bu faşist rejim olur" diyemediğini belirtiyordu, "Bu kapalı rejim olur" demişti. Kırca ise bunu, "Başka çare var mı? Ordu da öyleleri var ki, bir anda temizleyelim diyorlar" diye cevaplamıştı. Kırca'ya göre askerler 14 Eylül'deki MGK'ndan sonra aralarında toplanmışlardı; bu toplantının önemli yanı, artık askerlerin CHP-AP işbirliğinden vazgeçmiş olmalarıydı.(*)

> "Kuliste için için yanan ateş, ordu müdahalesinin kapıda olduğunun bir başka kanıtıydı. Bu ateş Coşkun Kırca ve Adnan Başer Kafaoğlu'nun 'yeni Anayasa modeli' ile başlamıştı; sürüp gidiyordu. Ama henüz somut biçimde bir Anayasa taslağı ortaya çıkmamıştı. Çıkacaktı. Asker kökenli Başbakan, Meclislerin bir süre tatile girmesi, kararnamelerle devletin yönetimi... sonra De Gaulle'ist bir Anayasa... Ağırlık kazanan çevrelere göre durum buydu. Demokrasi 'çerçevesine oturtulacaktı'"(**)

Genelkurmay Başkanı Kenan Evren, seçimlerden önceki son MGK toplantısında: "Açıkça herkese söyleyeyim, ordunun tamamını

(*) C.ARCAYÜREK, C.Arcayürek Açıklıyor-8, s.261
(**) C.ARCAYÜREK, C.Arcayürek Açıklıyor-8, s.288

kullanmaya hazırlanıyorum" dedi ve ordunun müdahaleye hazırlandığını aslında herkese açıkça,söylemiş oldu.

Evet, 1979 sonbaharında işte böyle bir ortam içerisinde Türkiye kısmi seçimlere gidiyordu. Aslında seçimlerin doğrudan hükümet değişikliği yaratacak bir özelliği yoktu.(Boşalan 5 milletvekilliği ve 50 senatörlük için yapılıyordu.)

Ama yaratılan hava, seçimlerle hükümetin değiştirileceğiydi. Egemen çevreler hükümeti çoktan gözden çıkarmışlardı. Hükümet de bizzat kendi uygulamalarıyla arkasındaki aydın kamuoyunu ve halkın desteğini kaybetmişti. Ve nihayet ordu, müdahale için kararını çoktan vermiş, kendi ifadeleriyle "olayların gelişmesiyle bir müdahale ortamının olgunlaşmasını" bekliyorlardı (acaba sadece bekliyorlar mıydı?).

Ve de elbette, "bir müdahale ortamının olgunlaşmasını sağlayacak" olaylar, faşist terör hareketleri, azgın bir canavar gibi, sürüp gidiyordu.

Sonradan sıkıyönetimin olayları niçin durdurmadığı çok tartışılmış, olayların durdurulamadığı mı, yoksa kasten (müdahale ortamını olgunlaştırmak için!) durdurulmadığı mı soruları sorulmuştur. (Özellikle, Demirel ve Ecevit, kendi hükümetleri döneminde olayları durduramayan güvenlik güçlerinin nasıl olup da 12 Eylül ile birlikte bıçakla keser gibi durdurabildiklerini sormuşlar; darbecilerin olayların önlenmesini, durdurulmasını kasten engelledıklerini ileri sürmüşlerdir.)

Gerçekten, sıkıyönetim sonrasında olaylar durmamış, sıkıyönetim sonrasındaki ilk birkaç aylık sürede görülen kısa bir duraklamadan sonra olayların yeniden tırmanışa geçtiği görülmüştür.

Sıkıyönetim ilan edilmesinden sonra 1979 yılının Ocak ayında 50, Şubat'ta 53, Mart'ta 64, Nisan'da 94, Mayıs'ta 114, Haziran'da 95, Temmuz'da 89, Ağustos'ta 171, Eylül'de 149 kişi hayatını kaybetmiştir.

Ecevit hükümeti dönemindeki sıkıyönetim uygulamaları sırasında, Ocak 1979'dan Ekim 1979'a kadar, toplam 879 kişi ölmüştü. Ölenlerden 317'si sol, 269'u sağ görüşlüydü.

Aynı dönemde 43 güvenlik görevlisi, 11 çocuk, diğer çeşitli siyasi görüşlerden 51 kişiyle siyasi görüşü belirlenemeyen ya da belli bir siyasi görüşten olmayan 188 kişi öldürülmüştü.

Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul'un Öldürülmesi

Faşistlerin o günlerdeki en önemli eylemlerinden biri, Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul'un öldürülmesiydi.

> 28 Eylül 1979 sabahı, Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul,Reşatbey mahallesindeki lojmanından görevine gitmek üzere,yanında kayınpederi olduğu halde,makam arabasına binerek ayrıldı. Keresteciler Çarşısı'na geldiğinde, Adalet caddesinin Cumhuriyet caddesiyle kesiştiği kavşakta otomobili yavaşladı ve pusuda bekleyen saldırganlardan biri, otomatik silahlarla şöförün bulunduğu bölüme ateş etti; bir diğer saldırgan da Yurdakul'un oturduğu sağ arka köşeyi taradı. Lojmanına 150 metre uzaklıkta meydana gelen olayda Yurdakul başından ve göğsünden yediği kurşunlarla hemen öldü. Kayınpederi ve makam şöförü ağır yaralandı. Bu arada atılan kurşunlardan işine gitmekte olan bir yurttaş da can verdi. Katillerden ikisi aksi yönlere yaya olarak kaçtılar, diğerleri ise, kendilerini bekleyen bir otomobile binerek olay yerinden uzaklaştılar.

Adana faşist terörün en yoğun biçimde sürdürüldüğü illerden biriydi. Faşistler burada çok sayıda cinayet işlemişlerdi.Sadece Ankara'da görülen MHP Adana davasında yüzleri bulan öldürme olayı vardır. Yurdakul'un öldürülmesinden önceki aylarda, özellikle kahve taramalarıyla yaratılan katliamlar yapmışlardı. Yine, sadece 1979 yılının Nisan ayında, Yurdakul'un öldürüldüğü zamana kadar biri polis memuru 32 kişinin faşistlerce öldürüldüğü belirlenmişti. Faili belirlenemeyen pek çok öldürme olayının da önemli bir kısmının faşistlerce gerçekleştirilmiş olması büyük olasılıktı.

Yurdakul, Adana'daki faşist terör hareketlerine karşı etkili bir mücadele yürütmeye çalışıyordu. MHP Adana davasında Yurdakul'un öldürülmesi nedeniyle yargılanan sanıkların ifadelerinde, Yurdakul'un Adana'daki ülkücülere baskı yaptığı, bu nedenle Türkeş'in verdiği emirle öldürüldüğü anlatılıyordu. Anlaşılan Adana Emniyet Müdürü, diğer pek çok yerde olduğu gibi, faşistlerin cinayet ve katliamlarına seyirci kalmadığı , onlara karşı görevini yapmaya çalıştığı için hedef seçilerek (tıpkı Doğan Öz gibi) öldürülmüştü.Adana Emniyet Müdürü

C.Yurdakul'u öldürdüğü belirlenenlerden biri, bugün hâlâ firardadır. Cinayete katılanlardan bir kısmı adi suç hükümlerine göre, çeşitli cezalara çarptırılmışlardır. Yurdakul'un öldürülmesi için emir verdiği belirtilen MHP yöneticilerinden, Türkeş dahil hiç kimse sorumlu tutulmamıştır.

14 Ekim 1979 Kısmi Seçimleri

14 Ekim 1979'da Senato kısmi yenileme seçimleri yapıldı. Seçim kampanyası sıkıyönetimin (bulunduğu bölgelerdeki) yoğun baskıları altında yürütüldü. Devrimci Yol Dergisi, hükümetin halkın çıkarlarına ters düşen politikasını ve faşist baskıları protesto etmek için diğer bazı sol gruplarla birlikte seçimlerin boykot edilmesi çağrısını yaptı.(*)

Seçim sonucunda CHP'nin büyük oy kaybına uğradığı görüldü. Eski oylarını koruyan AP ise, 50 senatörlükten 33'ünü, 5 milletvekilliğinin de hepsini kazandı. Seçimlere katılım büyük oranda düşüş göstermişti.

Seçim kampanyası boyunca "boykot" çağrısı nedeniyle

(*) O günlerde Devrimci Yol Dergisinde boykot konusunda şu tesbitler yapılıyordu:

"Bugün seçimlerin boykotu bir siyasi protesto eylemi olarak gündeme getirilmektedir. Bütün gücünü ve haklılığını da buradan almaktadır. Boykot, bugünkü koşullarda, 'seçimlerin engellenmesi', 'isteyenlerin oy kullanmasına engel olunması' şeklinde anlaşılamaz. Biz halkın bizim görüşlerimizi, devrimci fikirleri kavrayıp benimsemesini, kendi kaderini tayin etme hakkına sahip çıkmasını, bu doğrultuda bugünkü faşist baskı politikalarını, yasaklı-sıkıyönetimli seçim oyununu protesto etmesini isiyoruz. Boykot kampanyamızın özü budur. Bunun çeşitli yönlerden saptırılmasına hiçbir şekilde izin verilmeyecektir.(...)

Bugünkü sıkıyönetim baskısı altındaki seçimleri reddederken ve bu yolla bugünkü faşist baskılara karşı halkın direnişini genişletip, güçlendirmeye çalışırken, bunu aynı zamanda seçimler sonrasındaki yoğunlaştırılacak faşist baskılara karşı güçlü bir direniş mücadelesini yürütmenin zorunlu bir ön koşulu,bir ön hazırlığı olarak da kavrıyoruz." (Boykot Gerçek Bir Demokrasi Mücadelesidir, Devrimci Yol Dergisi, sayı: 31, Ekim 1979)

Devrimci Yol'u suçlayan Bülent Ecevit, seçimlerden sonra yapılan CHP Kurultayı'nda, " CHP'liler uygulamamızı beğenmemişlerdir, seçime ilgisiz kalmışlardır. Böylece bize uyarıda bulunmuşlardır..."(*) diye konuşuyordu. Aynı Kurultay'daki konuşmasında Deniz Baykal da şunları söylemişti:

> "Eski seçimlerde yanımızda olan öğretmenleri, işçileri, sendikacıları, gençleri yanımızda bulamadık. Devrim sözünden korkar hale geldik. Miting alanında bize karşı çıkan gençlere, biz de karşı çıkarken, bir anlamda Türkiye'nin başka kesimlerine güven vermeye çalıştık. Biz, bizimle yürüyen insanları karşımıza aldık."(**)

CHP Hükümeti'nin düşürülmesine egemen güçler çoktan karar vermişlerdi. Seçimlerden sonra Ecevit Hükümeti,hemen istifa etti ve Demirel yeni hükümeti kurmakla görevlendirildi. 12 Eylül öncesindeki son "sivil" hükümeti böylece yine bir MC Hükümeti olarak göreve başlıyordu. Bir farkla ki, bu kez dıştan destekli bir MC hükümeti kuruldu.(***)

(*) Ecevit, faşist güçlerle mücadele etmek yerine, onlarla uzlaşmaya yöneldi. Başbakan olduktan iki gün sonra yaptığı konuşmada, faşistlere seslenerek "Huzurun gerçekleşmesi için katkıda bulunursanız, geçmişin yaralarını daha çabuk sararız," dedi. Ecevit, faşistlere karşı olduğu halde, onlarla mücadele edilmesinden, onlara karşı direnilmesinden yana olmadı. Faşizme karşı direnmekten yana olan halka ve devrimcilere tavır aldı, onları engellemeye çalıştı. Sonuçta ise, hayatın binbir acılı deneyi ile faşist güçlere karşı mücadelenin bir zorunluluk olduğu, onları barış çağrılarıyla etkisizleştirmenin mümkün olamayacağı Kahramanmaraş'ta, Çorum'da kanıtlandı. Yaşanılan herşey, Ecevit'i değil, devrimcileri haklı çıkardı.

(**) C.ARCAYÜREK, C.Arcayürek Açıklıyor-8, s.313

(***) III.MC'nin iktidara gelmesinin hemen sonrasında Devrimci Yol Dergisi "Emekçi halklarımıza ve kamuoyuna" bir açıklama yayınlayarak, bu hükümet politikalarına karşı bir kampanya açtığını duyurdu. Açıklamada özetle şu görüşlere yer veriliyordu:

"İşbaşına getirilen yeni hükümet, halkımızın değil büyük sermaye çevrelerinin istekleri üzerine kurdurulmuştur. Daha şimdiden açığa çıkmıştır ki, bu hükümet, buhranın bütün yükünü emekçi halka yüklemek için memur edilmiştir. Yeni zamlar, yeni devalüasyonlar

Aslında bu hükümetin, Türkiye'de yaşanan buhranın derinliği karşısında hemen hiçbir çözüm getirme şansı yoktu. Bunu herkes açıkça görüyordu. Bir askeri müdahale kararı çoktan alınmıştı. O tarihten 12 Eylül'e kadar geçen süre, bir bakıma darbe ortamının olgunlaşmasını bekleme süresiydi. Sanki darbenin son rötuşları yapılıyordu.

> 27 Ekim 1979'da İstanbul Bayrampaşa'da gece geç saatlerde Devrim Mahallesi, Eti Sokaktaki kahvehaneye gelen 3 silahlı kişi, burada oturanların üzerine otomatik silahlarla ateş açtı; saldırı sonucu 6 kişi öldü, 6 kişi de yaralandı. Katiller katliamdan sonra yaya olarak kaçtılar. Silahlı saldırıya uğrayan kahvehaneye genellikle sol görüşlü kişiler devam ediyordu.

Demirel'in, MHP'liler cinayet işledikçe kendisini sıkıştıran gazetecilere verdiği cevap hep aynı oldu: "Bana sağcılar suç işliyor dedirtemezsiniz!.." Bu hükümetle daha önceki MC'ler arasındaki farklılıklar, siyasal gelişmelerde esasa ilişkin bir değişiklik yaratmadı. Aslında Demirel'in kendisi bile fütursuzca:

"İsterlerse faşizm desinler..." diyerek, neler yaptığını/yapmak istediğini açıkça ortaya koyuyordu.

Adana Tekel'de Direniş

Adana Tekel Sigara Fabrikası, 20 Eylül 1979 günü ihbar var, gerekçesiyle, sıkıyönetim güçleri tarafından basıldı. Ellerinde "arananların isim listesi" adı altında solcu işçilerin ve işçi

---

gündemdedir. Hayat bütün emekçi halk için her geçen gün daha da yaşanmaz hale gelmektedir. İşte bu yeni MC eliyle başta işçi sınıfı olmak üzere, bütün yoksul emekçi halk kesimleri üzerinde baskıları yoğunlaştırarak, halkın tepkilerini önlemek istiyorlar. Faşist köpekleri halkın üzerine salacaklar, yeni katliamlar, yeni cinayetler işleyecekler, onların yetmediği yerde resmi güçleri devreye sokarak, anarşi var bahanesiyle halkın direnme gücünü bütünüyle yok etmeye çalışacaklardır.(...)

Her türlü faşist baskı ve saldırıya karşı aktif bir şekilde sonuna kadar direnmeye kararlıyız.

Bu doğrultuda, her türlü imkanımızı seferber ederek, mücadeleyi yurt çapında bir direniş kampanyası şeklinde yürüteceğiz."

(Devrimci Yol Dergisi, sayı: 33, 3 Aralık 1979)

temsilcilerinin adları vardı. 8 işçi gözaltına alındı. Bunun üzerine tüm işçiler makinaları bağlayıp, üretimi durdurdular ve direnişe geçtiler. Kısa süre sonra 5 işçi serbest bırakıldı. Geri kalan 3 işçi ise, emniyete götürüldü. Tekel işçileri, bu işçilerin de serbest bırakılmasını talep ettiler ve direnişlerini 4 gün sürdürdüler.

Direniş sırasında fabrikadaki 30 faşist, işyerinden işçiler tarafından kovuldu.

Ümit Yaşar Doğanay'ın Öldürülmesi

20 Kasım 1979, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Profesör Ümit Yaşar Doğanay, sabah Etiler'deki Profesörler Sitesi'ndeki evinden telefonla Kimya Fakültesi Dekanını aramış ve fakülteye birlikte gitmelerini istemişti. Tespit edilen saat 08.45'te Profesör Doğanay, sitenin önünde kendilerini almak için gelen resmi arabaya bindi. Sitenin kapıcısı Dekan'ın hemen geleceğini haber vermek üzere, yanına geldiği sırada, lacivert renkli bir Renault otomobil Profesörler Sitesi'ne girdi ve makam arabasının önünde durdu; lacivert takside, 16-25 yaşlarında, biri kız 4 genç vardı. Kız, takside kaldı ve taksiden inen 20-21 yaşlarında, esmer-bıyıklı, 20-25 yaşlarında esmer-zayıf ve 15-16 yaşlarında kısa boylu 3 kişi profesörün bulunduğu otomobili yaylım ateşine tuttu. Prof. Doğanay hemen öldü, şöför ve kapıcı ağır yaralandı.

Kurşun sesleri üzerine site sakinleri pencerelerini açtılar, saldırganlar bağıranlara da tabancayla ateş ettiler. Katiller, aynı otomobil ile Levent'e doğru hızla uzaklaştılar. Olayı hemen duyan Doğanay'ın eşi ve yakınları profesörün cesedi başında sinir krizi geçirdiler.

Prof. Ümit Yaşar Doğanay'ı öldüren faşistler hiçbir zaman yakalanamadı ve bu alçakça cinayet nedeniyle hiç kimseye ceza verilmedi.

Kayseri'de Kahve Katliamı

28 Kasım 1979 akşamı, Kayseri'de solcuların devam ettiği bir kahvehane, silahlı kişiler tarafından tarandı ve 5 kişi öldü. Saat 19.00 sıralarında, Mimar Sinan Mahallesi Fuzuli Caddesi üzerinde bulunan bir kahvehaneye silahlı baskın düzenlendi. Kahvehanede bulunanlardan 5 kişi ölürken, 7 kişi de yaralandı. Faşist katiller kaçtılar.

Bu iki saldırının dışında Kasım ayında cinayetlerini

sürdüren faşistler, Muş-Bulanık'ta İlköğretim Müdürü'nün evine baskın yaptılar, müdürün eşini vurdular.

İstanbul Kartal'da bir dükkana yaptıkları silahlı baskında da bir öğretmeni kurşunladılar.

Gaziantep'te kahvehaneye ateş açtılar, 2 kişi can verdi.

Kilis'te ise, lokantayı kurşunladılar, biri CHP ilçe başkanı olan 3 kişiyi daha vurdular.

Hatay Reyhanlı Akkerpiç köyünde kahvehaneye ateş açtılar, bir kişiyi vurdular.

Ankara Yenimahalle'de bir eve bomba attılar, 2 kişiyi öldürdüler.

Kayseri'de CHP'li bir grupla kavga ettiler, kavga sırasında CHP Gençlik Kolları üyesi bir genci bıçakladılar.

İstanbul Zeytinburnu'nda kahvehaneye silahlı baskın yaptılar, 2 kişiyi yere yatırarak kurşuna dizdiler.

Aralık ayında faşistlerin vurduğu insan sayısı 59'a çıktı.

Hatay Kırıkhan'da bir evde bulunan çoğu çocuk, 8 kişiyi yakarak katlettiler.

Prof. Cavit Orhan Tütengil'i de İstanbul'da vurdular. Yine İstanbul Beşiktaş'ta bir kahvehaneye bomba yerleştirmeleri sonucunda 5 kişi daha can verdi.

Kırıkhan'da Katliam

3 Aralık 1979. Hatay'a bağlı Kırıkhan ilçesinde gece saatlerinde bir gecekondu kundaklanarak yakıldı. Cevizli yokuşundaki gecekondu mahallesinde tek odalı evde 20.30 sıralarında aniden çıkan yangın kısa sürede genişledi. Yangında, evde uyumakta olan 60 yaşındaki dedenin yanı sıra, anneleriyle birlikte 6 küçük çocuk feci şekilde yanarak can verdiler. Olayın kundaklama sonucu olduğunun anlaşılması üzerine ilçede gerginlik arttı. Özellikle yanarak ölen aile fertlerinin Kürt ve Alevi olmaları, ilçede bir Alevi-Sünni çatışması çıkarılması için evin kundaklanarak bir provokasyon yaratılmasının işareti olmuştu.

Prof. Cavit Orhan Tütengil'in Katli

7 Aralık 1979. İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Cavit Orhan Tütengil, Levent'teki evinden çıkıp otobüse giderken, 4 kişinin açtığı çapraz ateş sonucu kurşunlanarak öldürüldü. Saldırganlar olay yerinden bir Murat taksiyle kaçtılar. 10 Aralık günü yapılan Prof. Tütengil'in cenaze töreninde polis cenaze törenine katılanlara ateş açtı ve bir kişiyi öldürdü. Diğer bütün

katliamlarda olduğu gibi, Prof. Tütengil'i katleden faşistler de hiçbir zaman yakalanmadı ve cezalandırılmadı.

İstanbul Beşiktaş'ta Kahvehane Katliamı

16 Aralık 1979. Beşiktaş'ta DMMA yanındaki Barbaros Kıraathanesinde saat 18.40'ta büyük bir patlama meydana geldi. Üniversite öğrencilerinin devam ettiği, 3 katlı binanın Barbaros kıraathanesinin olduğu bölümde kalorifer radyatörlerinin altına, kimlikleri belirsiz kişilerce bırakılan tahrip gücü yüksek bomba, büyük bir gürültüyle patladı. Patlamada 3 kişi olay yerinde, 2 kişi kaldırıldıkları hastanede olmak üzere, toplam 5 kişi öldü ve çoğu ağır 22 kişi de yaralandı. Genellikle sol görüşlü öğrencilerin çıktığı kahvehane, olay sırasında çok kalabalıktı. Patlama binada büyük hasara yol açtı. Çevredeki bazı binaların camları kırıldı.

Evet, Türkiye'de 1980 yılına, işte bu görüntülerle, yurdun her yanında meydana gelen benzer olaylarlarla giriliyordu. Ve doğrusu, Demirel'in yönetiminde ve sıkıyönetim altında bir askeri darbenin koşulları **pek güzel "olgunlaştırılıyordu."**

1979'un son ayında, olaylar o yılın en üst noktasına ulaşmıştı. 71'i sol, 56'sı sağ görüşlü olmak üzere toplam 195 kişi hayatını yitirdi. Diğer ölenlerin 9'u çocuk, 44'ü de belli bir siyasi görüşü olmayan kişilerdi.

Sıkıyönetim altında geçen 1979 yılı içinde ise, ölenlerin toplam sayısı, 1360'ı bulmuştu. Bunlardan siyasi görüşleri belirlenebilenlerin 484'ü sol, 406'sı sağ görüşlüydü.

Maraş'ı Unutmadık, Unutturamayacaklar

Kahramanmaraş katliamı, birinci yılında gerçekleştirilen protesto eylemleriyle, şanlı bir direniş haline dönüştü. 23-24 Aralık tarihlerinde bütün Türkiye çapında yüz binlerce insanın katıldığı gösteri ve direnişlerle faşizmin bütün cinayet ve katliamları lanetlendi. Bir yıl önce Maraş'ta faşistler tarafından katledilen insanlar bir kez daha anıldı.

17. 1980: 12 EYLÜL'E DOĞRU

1979 sonlarında Türkiye'de Amerika'nın, CIA ve Kontr-Gerilla gibi örgütlerin yaratılmasını istedikleri ortam, artık yaratılmıştı. Bu ortamı yaratmak için uzun süre faşist terör, cinayetler ve katliamlarla uygulanmış iç savaş politikaları toplumu istenen psikolojik koşullara sürüklemişti.Toplumun terörize edilmesi; dehşet duygularının yayılması, geleceğin belirsizliği içinde cinayet, katliam ve ölüm korkusuna sürüklenmesi, artık geniş toplum kesimlerini bir askeri darbeyi "kurtuluş" görmeye sevk edecek düzeye ulaşmıştı. Toplumun devrimcilerden, namuslu demokratlardan ve emekçi sınıfların en bilinçli kısmından oluşan kesimi dışında kalanlar, demokrasiden söz edemez olmuş; ancak gerçek bir demokrasi mücadelesiyle, topyekün bir direnişle faşizmin kurduğu tuzakların bozulabileceğini göremez olmuştu. İşte bu psikolojik koşullarda can ve mal güvenliğini sağlayabilecek, nasıl olursa olsun, güçlü bir devlet otoritesine razı ve böyle bir otoriteyi arar bir toplum kesimi yaratılmıştı. Artık askerler, ordu işbaşına getirilebilirdi.

Orgeneral Bedrettin Demirel, C.Arcayürek'le yaptığı söyleşisinde şöyle diyordu:

> "Benim kanaatim, 1978'de en geç 1979'da müdahalenin yapılmasıydı, her gün cinayetler işleniyor, önlenemiyor, tırmanıyordu. Bu yargımı, sayın Evren'e, daha 1978'de, hele 1979'da açık seçik söyledim.(...) Sayın Evren, bütün bu olumsuz durumu görüyordu, kabul ediyordu. Fakat bir ordu müdahalesi için 'zamanın iyi seçilmesi' kanaatinde idi" diyecekti. (*)

Askeri darbenin yapılacağı artık kesinleşmiş gibi bir şeydi. Sorun zamanlama sorunuydu yalnızca. Bu sorunu çözebilmek için generaller 13 Ar .lık 1979'da Selimiye'de biraraya geldiler. Kenan Evren'in "Müdahaleden önce siyasilere bir olanak daha tanıyalım, belki toparlanırlar. Bir uyarı yollayalım" görüşü genel kabul gördü. Belli ki "gerekli" ortam generallere göre henüz tam olgunlaşmamıştı. Müdahaleden önce bir uyarı mektubu kaleme alınacaktı.(**)

(*) C.ARCAYÜREK, C.Arcayürek Açıklıyor-9, s.269

(**) Bkz: M.Ali BİRAND, 12 Eylül-04.00

27 Aralık'ta generaller muhtırayı gerekli mercilere iletmesi kaydıyla Cumhurbaşkanı'na verdiler.

4 Ocak 1980 günü İstanbul Ticaret Odası Başkanı Nuh Kuşculu basına verdiği demeçte "Silahlı Kuvvetler düşüncemize tercüman oldu" dedi. Muhtıra aslında 12 Eylül müdahalesinin bir ön hazırlığıydı. Nitekim, muhtıranın verilmesini takip eden aylarda Genelkurmay Başkanı Kenan Evren 15 Şubat'la 16 Mayıs arasında tam üç ay boyunca bütün ordu ve kolorduları dolaşarak "nabız yoklamıştı"

Buna rağmen kamuoyunda daha çok muhtıranın kime verildiği tartışıldı. Muhtıra açık bir Anayasa ihlali ve yasa dışı bir eylemdi ve failleri hakkında adli ve idari soruşturma açılması gerekirdi. Sırası gelince demokrasi mücadelesini kimselere bırakmak istemeyen zamanın Başbakanı Demirel ise, kendisine bağlı "memurların" bu tehditlerine karşı, "muhatabı ben değilim" diyerek, muhtırayı Ecevit'in üzerine atmaya çalışmıştı. Böyle bir tutumu içine sindirebilen siyasetçilerin askeri darbelerden yakınmaya hakları olmaması gerekirdi.

NOTAM 714'ün Kaldırılması

Bu sıralarda, o kargaşalık içinde bir başka önemli olay daha oldu. 6 Şubat'ta ABD'den gelen bazı generallerle, Türk Genelkurmay'ındaki generaller arasında yapılan bir dizi toplantının ardından, 23 Şubat'ta, NOTAM 714'ün kaldırıldığı açıklandı. Hükümetin bu karardan haberi yoktu!

M.Ali Birand bu oldu bitti'yi şöyle anlatıyordu:

> "NATO'nun Avrupa ve Amerika Kuvvetleri Komutanı General Rogers kendisine muhatap olarak Genelkurmay Başkanı'nı seçmişti. Konunun askeri yönü ağır bastığı gerekçesiyle,(oysa tamamen siyasiydi) tüm pazarlıklar Türk Genelkurmay Başkanı ve onun karargahı ile yürütülüyordu. Genelkurmay da eskiden işin içinde olan Dışişleri Bakanlığı'nı devre dışı bırakmıştı."(*)

(*) Bkz: M.Ali BİRAND, 12 Eylül-04.00

Bundan dolayı NOTAM'ın kaldırılması kararına en çok Dışişleri Bakanlığı yetkilileri şaşırdılar. Ertesi gün Demirel, kendisine bu tavrın nedenini soran Dışişleri yetkililerine, "olayı karıştırmamalarını, komutanların çok ısrar ettiğini" söylemişti.

> "Israrın nedenini, aynı günlerde Genelkurmay İkinci Başkanı Haydar Saltık, Atina Büyükelçisi'ne vermişti: "General Rogers yakında Türkiye'ye gelecek. Ondan önce yapmak istedik. Kararı Yunanistan dışındaki nedenlerle aldık"(*)

Bu olayın en çok dikkati çeken yönlerinden biri, kuşkusuz, biçime ilişkin olanıydı: Siyasal nitelikte bir sorunun çözümü için ABD artık TC Hükümeti ve Dışişlerini devre dışı tutarak, Genelkurmay'ı muhatap alabiliyordu!

1980 başında, ABD'nin Türkiye'den beklentileri, artık 12 Eylül'e doğru yol alınırken, NATO'nun güney kanadındaki bu gelişmeler, Ortadoğu'daki yeni gelişmeler ve "Çevik Kuvvet" olgularıyla birlikte anlam kazanıyordu...

18. BUNALIMDAN ÇIKIŞ ÇABALARI ve 24 OCAK KARARLARI

1979 sonlarında Demirel'in yeniden hükümet kurduğu dönemde, ekonomi tam bir tıkanma noktasındaydı.1977 yılında MC Hükümeti döneminde karşı karşıya kalınan ekonomik bunalım, arada geçen Ecevit Hükümeti döneminde ortadan kaldırılamamış; çöküntüyü kısmen erteleyen önlemler dışında, köklü çözümler getirilememişti. Şimdi iki yıl geçtikten sonra, 1980 başlarında aynı sorunlar -belki biraz daha derinleşmiş olarak- ortada duruyordu: Çok yüksek boyutlara varan bir enflasyon ve pahalılık, yokluklar, karaborsa ve ekonomiyi çalışamaz hale sokan bir döviz darboğazı. Biriken dış borçların faizleri bile ödenemez bir duruma gelinmişti.

(*) M.Ali BİRAND, 12 Eylül-04.00

Aslında, ortadaki sorunlar, dışa bağlı ekonominin yapısal özelliklerinden kaynaklanıyordu ve bunalımdan çıkış ancak köklü çözüm yollarıyla olanaklıydı.

Özetle tekrar edilecek olursa, 1950'ler sonrasında emperyalizmin yeni sömürgecilik uygulamalarının sonucunda Türkiye'de tüketim malları üretimine yönelik bir sanayi gelişmişti. Çeşitli korumacılık önlemleri ve sabit kurlarla himaye edilen bu montaj sanayii makine, hammadde,aramallar, teknoloji ve sermaye bakımlarından dışa bağımlı bir nitelik taşıyordu. Bu nedenle, sanayinin çarklarını döndürebilmek için ara ve yatırım malları ithalatına olan gereksinim dış para (döviz) sorununu sürekli gündemde tutmuştur. Genellikle tekel imtiyazı tanınan ve ithalat kısıtlamaları bulunan alanlarda gelişen bu sanayi, son derece düşük bir ürün kalitesiyle, tamamen iç pazara dönük bir üretim sürdürüyordu. Korumacılık politikalarının yarattığı olanaklardan yabancı sermaye de yararlandığından, yerli tekellerle ortaklık içindeki yabancı sermaye de büyük kârlar elde edebiliyordu. Emperyalist tekeller, üretim için gerekli girdileri yüksek fiyatlarla ülkemize satarken, diğer yandan kâr transferleri,patent, lisans, know-how, royalty haklarını satarak, önemli oranda artı değeri emperyalist ülkelere aktarıyorlardı. (Vehbi Koç'un deyimi ile bu çark işledikçe "hem General Elektrik kazanıyordu, hem Koç topluluğu.")

İhracat yapamayan, ama varlığını sürekli ithalat yaparak sürdürebilen bir ekonomik yapının sürekli bir ödemeler dengesi açığı ve döviz darboğazı yaratması, Türkiye ekonomisinin kronik bir hastalığı olarak ortaya çıkmıştır.

Ortaya çıkan ödemeler dengesi açığı ise, sürekli dış borçlanmalarla karşılanmıştır. Dış borçlanmanın artması ise, ekonominin dışa bağımlılığının daha çok artmasını gündeme getirmiştir. Böylece Türkiye tam bir "borç tuzağı" içinde örümcek ağına yakalanan bir sinek gibi, çırpındıkça bu ağa daha çok dolanmışur.

İşte 1980 başında Türkiye'yi emperyalist ülkelere olan borçlarının faizlerini bile ödeyemez duruma sürükleyen olay budur.

Türkiye'nin dış borçlarının faizlerini bile ödeyemez duruma düşmesi demek, aynı zamanda emperyalist sömürü çarkının da işlemez hale gelmesi demekti. Bu nedenle bu çarkı yeniden döndürebilmek için

Dünya Bankası, IMF ve OECD uzmanları harekete geçti. Dünya Bankası'nın Türkiye uzmanlarından Balassa, 1979 yılında düzenlenen MEBAN seminerinde Türkiye'nin yeni bir ekonomi politikası saptayıp, uygulamaya koymasını önerdi. Balassa'ya göre Türkiye "ihracata yönelik bir ekonomi modeline" yönelmeliydi. Serbest piyasa ekonomisini temel alan, sabit kur yerine serbest kur politikasını benimseyen, ihracatı teşvik eden ve ithalatı serbest bırakan bir ekonomik model, serbest faiz, ücret kısıtlamaları ve sıkı para politikalarıyla birlikte yürütülmeliydi. TÜSİAD da emperyalist kuruluşların bu önerilerini benimsedi. TÜSİAD'ın 1980 yılı başındaki raporunda şu görüşlere yer verildi:

> "Türk eknomisinin kurtuluşu dışa açılmaktır. Dışa açılmada ilk hedef ihracatı artırmaktır. İç pazarın cazibesi sürdüğü, iç talep, tahminlerin üzerinde büyümeye devam ettiği sürece bu olmaz. İç piyasada satmaktansa, ihraç yapmayı daha kârlı kılmada araç, fiyat -kâr politikasıdır."(*)

24 Ocak 1980 tarihinde Hükümet, IMF'nin ve yerli tekellerin önerileri (ya da dayatmaları) doğrultusunda ünlü 24 Ocak kararlarını aldı. Demirel tarafından, bakanlarüstü bir statü verilerek, Başbakanlık Müsteşarı yapılan "işveren sendikası" (MESS'in) eski başkanı Turgut Özal, 24 Ocak kararlarını yürütmekte görevlendirilmişti. Özal, ekonominin tek hakimi haline gelmişti. Hemen, 24 Ocak günü IMF taleplerinin de üstündeki bir oranla (% 49) devalüasyon yapıldı ve Dolar 70 TL oldu.

Arkasından zam kararları bomba gibi patlatılmaya başlandı. Petrol ürünlerine, kömüre, demir-çelik ürünlerine, çimentoya, kağıta yüksek oranlı zamlar yapıldı.

Alınan bu ilk kararlarla, ilk elde belli bir dış yardım sağlanması, ekonominin canlandırılması hedefleniyordu ve giderek iç talebin kısıtlandığı, halkın alım gücünün kısıtlandığı bir ortamda getirilecek diğer önlemlerle ekonomi ihracata yönlendirilecek; bu suretle Türkiye borçlarını faizleriyle birlikte ödeyebilir hale gelecekti. Egemen çevrelerin bunalımdan çıkış için öngördükleri ve uygulamaya

(*) TÜSİAD Raporu, 18 Ocak 1980

geçirilen çözüm yolu buydu.

B.Ecevit "şimdi izlenmekte olan ekonomik ve sosyal politikalar bir dikta rejimine oturmadan uygulanamaz" diye 24 Ocak'a karşı çıktı.

> "Bundan böyle Türk ekonomisinin ve toplumunun yönlendirilmesini bazı büyük sermaye çevreleri ile onların işbirliği yapacağı bazı dış finans çevreleri üslenmiş olacaktır."(*)

Bu programın askeri faşist bir diktatörlük olmadan uygulanamayacağını herkes görebiliyordu: İşçi ücretleri sınırlandırılacak, tarım ürünlerinin fiyatları, memurların ve tüm çalışan halk kesimlerinin gelirleri düşük tutulacak, buna karşılık hemen her şeye yüksek oranlı zamlar getirilecek ve halkın tükettiği bütün mallar pahalandırılacak.. Bütün bunların işçi sendikaları kapatılmadan, halkın çıkarlarını savunan bütün güçler ortadan kaldırılmadan ve bizatihi halkın kendisi yoğun bir faşist baskı altında tutulmadan gerçekleştirilemeyeceği apaçık ortadaydı.

12 Eylül'ün ucu, 24 Ocak'tan görülmeye başlamıştı!

Gazeteci Emin Çölaşan, 24 Ocak kararlarının oluşturulmasını anlatan kitabında, Dünya Bankası yöneticilerinin istekleri karşısında Özal'ın "Bu adamlar çıldırmış, bunu imzalayanları ipe gönderirler" diye tepki gösterdiğini aktarıyor.

(Ama Türkiye'de "bu kararları alanları" değil, bu kararlara karşı çıkanları ipe gönderdiler!)

Burada, 24 Ocak kararlarının "demokratik-parlamenter" bir düzen altında uygulama şansı bulunmaması noktasından, Demirel'in tutumunun açıklanması gereklidir. Kuşkusuz Demirel'in doğrudan bir askeri darbe taraftarı olduğu, bir başka ifadeyle, bir askeri darbe getirme amacına yönelik bir politika izlediğini söylemek doğru olmaz. Ama, kendisine aldırılan 24 Ocak kararlarının, bir askeri darbeyi zorunlu kılan bir özellik taşıdığı da gerçektir ve Demirel'in bundan habersiz olduğu da söylenemez.

Demirel, bu durum karşısında bir askeri darbeyi gerektirmeyecek (aratmayacak!), bir politika izlemeye çalışmıştır. Sol

(*) Akt: O.ULAGAY, Kim Kazandı Kim Kaybetti, s.53

muhalefeti basturabilmek için ancak bir açık faşist diktatörlük altında yürütülebilecek operasyonlar yürütmüş, ordu bir askeri idare olmadan da (Demirel'in yönetiminde) "anarşiyi önlemek için" yapılabilecek herşeyi yapmaya zorlanmıştı.

Demirel'in bu tutumu, Devrimci Yol Dergisi'nin 1980 başlarında yayınlanan 35. sayısında şu biçimde eleştiriliyordu:

> "(...) Sivil faşist çetelerin, işçilerin-devrimcilerin ve halkın üzerine saldırtılması ile başlatılan bir iç savaş süreci, şimdi artık resmi devlet güçlerinin halka ve devrimcilere karşı daha etkin bir tarzda saldırtıldığı bir aşamaya doğru geliştirilmektedir.
>
> (...) Demirel Hükümeti'nin kurulmasından sonra gündeme getirilen uygulamalar sonucu, Ecevit tarafından başlatılan bir süreç hızla derinleştirilmekte, **Demirel orduyu sevk ve idaresi altında işçilerin, gençlerin, halk kitlelerinin üzerine saldırtmakta** ve resmi devlet kuvvetleri giderek daha açık bir şekilde sivil faşist cinayet şebekelerinin hamiliği ve yardımcılığı görevini üstlenmektedir.
>
> Yaşanılan sürecin en belirgin özelliklerinden biri, artık çoğu kere resmi devlet kuvvetlerinin açıktan yer aldığı kitlesel katliamların günlük ve sıradan bir olay haline getirilmesidir."(*)

19. DEMİREL'İN POLİTİKALARINA BİR ÖRNEK: TARİŞ

Demirel, bütün MC hükümetleri sırasında MHP'li faşistleri açıktan destekleyen ve koruyan bir politika yürütmüştür. Faşist saldırılar pek çok yerde AP'li yurttaşları da hedeflemesine ve kendi partilileri de zarara uğramasına rağmen, bu politikasını pervasızca sürdürmekten vazgeçmemiştir.

İzmir'deki TARİŞ işletmelerinde yaşananlar, durumun örneklerinden birini oluşturur.

İlk MC Hükümeti'nin kurulmasından sonra bütün devlet işletmelerinde olduğu gibi TARİŞ'te de yoğun bir faşistleştirme

(*) Devrimci Yol Dergisi, sayı: 35

politikası yürütülmüştü. İşletmeye MHP'li militanlar doldurulmuş(*); işçiler faşistlerin baskı ve saldırılarıyla sindirilmiş; TARİŞ, faşistlerin arpalığı ve bir saldırı üssü haline getirilmişti.

AP İzmir milletvekili Talat Asal, Başbakan Süleyman Demirel'e yazdığı bir raporda TARİŞ'teki durumu aynen şöyle anlatıyordu:

> "İzmir İl Başkanımızın isteği üzerine TARİŞ iplik fabrikası bünyesindeki hadiselerin delillerle sabit fecaatı karşısında durumu zat-ı alilerine arz zarureti hasıl olmuştur.
>
> Bahis konusu gün iplik fabrikasında 500 işçinin işi bırakma zaruretinde kaldığı, bunlardan tamamının AP'li olduğu ve tamama yakın olanların ÇİĞLİ BELEDİYE binasında toplanmış bulunduğu, durumu görmemiz gerektiğini İl Başkanımız tarafından bildirildi. Şikayetleri dinlemeye başladık, şurasını hemen arz etmek isterim ki, her şikayeti delille tespit ettik.
>
> Ülkücü İşçiler Derneği piyango biletleri, çekiliş zamanı geçmiş olmasına rağmen, AP'li işçilere 50 TL mukabilinde zorla satılmıştır. Almak istemeyenler dövülmüşlerdir, dövülmektedirler. Tarafımızdan bu kişilerin salonda olup olmadığı sorulmuş, bu kişiler huzura alınmış ve yüzdeki darp izleri bizzat müşahade edilmiştir.
>
> Ülkücü İşçiler Derneği'nin aidat makbuzları karşılığında AP'li işçilerden para toplanmıştır. MHP Genel Merkezi'nden emir verildiği, seçim için para toplanacağı bildirilerek, her işçiden 100-200 lira talep olunmuştur, talep olunmaktadır. Vermeyen işçiler, işkenceye muhatap tutulmuşlardır.
>
> Örnek olarak ilişikte takdim edilen bülten ve benzeri MHP bildirileri, AP'li işçilere zorla dağıttırılmaktadır. İtiraz edenler dayağa maruz kalmaktadırlar.
>
> İki adeti örnek olması için takdim kılınan üye kayıt fişleri ile derneğe zorla üye kayıt ettirilmektedir.
>
> AP'liler zorla partiden istifaya davet olunmaktadır. Bunu yapmayanların cezası işkencedir. Bu da sabittir.
>
> Irza tecavüzle ilgili hususlar tesbit edilmiştir. Bu feci hali burada açıkça izahtan utanç duyuyorum. Aynen arz ediyorum. Elif Türkmen: 'Bana ve arkadaşlarıma söyleyemeyeceğim çirkin

---

(*) Önceki bölümlerde anlatılan ODTÜ olayları sonrasında, Hasan Tan zamanında okula doldurulan, fakat öğrencilerin direnişi üzerine işlerine son verilen faşistlerin bir kısmı da Tariş iplik fabrikasına yerleştirilmişti.

tekliflerde bulundular. Makine aralarına sokup sıkıştırmak istediler. Zorla ve para mukabili çirkin tekliflerde bulundular.

Fatma Zeymek: 'Zorla götürmek istediler, gitmedim. Korkumdan on gün işe gidemedim. İşi bırakmak istedim. Bıraktırmadılar. İsim veriyorum, oba başkanı Mehmet Kandilli. Bu ifadelerin karşısında diğer kadınların konuşmasına müsaade etmedik.

Maalesef bunların tamamı doğrudur. Hatta daha ilerisi vardır. Özel işkence odaları meydana getirilmiştir. Bunların, dövülenlerin sesi duyulmasın diye gürültülü yerlerde yapıldığı bize ifade olunmuştur. Bize mensup ya da bize yakın olanlar, idareciler, hepsini doğrulamışlardır."(*)

İşte Demirel, daima (kendi partililerine bile işkence yapan, haraç vermeye, AP'den ayrılarak MHP'ye geçmeye zorlayan, AP'li kadın işçilerin ırzına tecavüz eden) bu faşistleri destekleyen bir politika yürütmüştür. MC hükümetleri döneminde böyle bir görünüm kazanan TARİŞ işletmeleri de tam bir iflasın eşiğine gelmişti.

Ancak, 1977 yılında MC'nin düşmesinden sonra işçilerin mücadeleleri sonucu TARİŞ yeniden normal bir işletme haline dönüşmüş; üretim en yüksek düzeye ulaşmıştı.

Demirel 1980 yılına girerken, III.MC Hükümeti'ni kurduktan sonra TARİŞ'te (herhalde Talat Asal'ın mektubunda anlatılan eski haline döndürmek için olacak!) hiç vakit kaybetmeden harekete geçti.

TARİŞ Olayları

Şubat ayı içerisinde, TARİŞ işletmelerinde çalışan işçiler -büyük tepkiler yaratacağı biline biline- işletmelerdeki işlerinden atılmak istendi. Binlerce işçi, haklı olarak bu karara karşı çıktı ve direnişe geçti.

Hükümet, orduyu-polisi işçilerin üzerine sevk etti. İzmir'de yayın yapan hükümet yanlısı Yeni Asır gazetesi, Tariş işletmelerinin duvarlarına "Türk askerini arkadan vur, Rus askerine selam dur" yazıları yazıldığı şeklinde, tümüyle yalan haberler yayınladı ve orduyu, askerleri işçilerin üzerine kışkırttı. Olaylar işten çıkarılmak istenen işçilerin oturduğu mahallelere yayıldı. Polis ve askerler işçileri

(*) E.TUŞALP, Bin Belge, s. 118-120

destekleyen halka ve öğrencilere saldırdı. Olaylar TV'de ve bazı gazetelerde daha da büyütülerek, sanki bir savaş haberi gibi yansıtıldı. İşçilerin fabrikaları, işletmeleri tahrip ettiği(!) silahlanıp dağlara çıktıkları(!) yazıldı. Hepsi tümüyle yalandı.

22 Ocak günü "arama yapmak" bahanesiyle, yüzlerce polis ve jandarma panzerlerle, kariyerlerle TARİŞ'e baskın yaptılar. Tüm işletmelerde operasyon düzenlendi. Panzerler kapıları kırıyor, duvarları yıkıyor, işçilerin üzerlerine ateş açıyordu. Yapılan arama falan değil, düpedüz bir saldırı ve işgal operasyonuydu.

İlk önce üzüm işletmeleri ve yağ kombinalarına saldıran polis ve jandarmanın bu tutumunu gören iplik fabrikasındaki işçiler, aynı tür bir uygulamayla karşılaşacaklarını anlayınca, direnişe geçtiler. Polisin silahlı saldırısına karşı kendilerini iğlerle, masuralarla korumaya çalıştılar. Polis bu direniş nedeniyle fabrikaya giremedi.

Olay çok kısa sürede İzmir'de duyuldu. İzmir'in gecekondu mahallerinde özellikle de TARİŞ işçilerinin oturduğu Çimentepe, Gültepe gibi gecekondu bölgelerinde halk sokağa döküldü. Ege Üniversitesi öğrencileri Üniversiteyi işgal ederek, TARİŞ direnişini desteklediler. Polisle öğrenciler arasında çıkan çatışmada 60'tan fazla öğrenci ve 7 polis yaralandı. Çatışmalar gecekondu mahallelerinde de sürdü.

22 Ocak günü sabaha karşı işletme yönetimine haber vermeden "arama" bahanesiyle yapılan baskın üzerine başlayan direnişler, bir süre sonra kendiliğinden kaldırılmış ve tüm işletmelerde üretim yeniden başlamıştı. Ancak hemen arkasından gazetelere verilen paralı ilanlarla, fabrikaların bir hafta süreyle kapatılacağı, işletmenin bütün işçilerin işine son verme hakkının doğduğu, fabrikalar yeniden açıldığında direnişe katılmayanların yeniden işe başlayabileceği açıklandı. Bu bir haftalık süre içinde amaç bütün işçilerin işlerine son vermek, yerlerine kendi adamlarını doldurmaktı.

7 Şubat günü polis tekrar operasyona başladı. İşçiler işletmelerde barikatları yeniden kurdular ve polisi içeri sokmadılar. Generallerin yönetimindeki güvenlik güçleri, kariyerler, tanklar, helikopterlerle hücuma geçtiler ve çatışma başladı. Ateşli silahların kullanılmadığı, ancak panzerlerin devrede olduğu, taş, sopa, molotof kokteyli vb. araçlarla yapılan çatışma 3 saat kadar sürdü. Birçok işçi

yaralandı. Fabrikalar boşaltıldı. Yüzlerce işçi gözaltına alınarak, Alsancak'taki stadyuma götürüldü. Diğer fabrikalar boşaltıldıktan sonra, iplik fabrikasına giden güvenlik kuvvetleri, daha fabrikaya varmadan gecekondu halkının barikatlarıyla karşılaştı. Çiğli, Çimentepe, Maraş Mahallesi gecekondu halkının oluşturduğu barikatlar, polis tarafından aşılamadı. Bir gün öncesinden de, diğer üniversitelerdeki operasyonları protesto etmek amacıyla Gültepe ve Altındağ'da ve diğer semtlerde halk sokağa dökülmüştü. Kentin çeşitli yerlerinde esnaflar dükkanlarının kepenklerini indirdiler. DİSK üyesi işçiler tüm işyerlerinde bir günlük direnişe geçtiler. Gültepe başta olmak üzere diğer bölgelerde gecekondu halkı ile polis arasında çatışmalar çıktı. Gültepe'de 400 işçiyle birlikte, "halkı tahrik ettiği" gerekçesiyle Gültepe Belediye Başkanı da gözaltına alındı.

Bir gün önce polis tarafından boşaltılan Yağ Kombinası, işçiler tarafından bir süre tekrar geri alındı. Fabrikaya girmeyi başaran işçiler, yeniden direnişe geçtiler. Ancak polis hemen müdahale etti. Yağ Kombinasına panzerlerle giren polis ile işçiler arasında çıkan çatışmada 3 kişi polisin açtığı ateş sonucu yaralandı. İşçiler fabrikayı yeniden boşaltılar.

Diğer üniteler boşaltıldıktan sonra, 7-10 Şubat arası Çiğli,Çimentepe, Maraş mahalleleri halkının direnişe verdiği destek de sona erdi. 4 gün süren gösteri ve çatışmalarda bir öğrenci polisin ateşi sonucunda öldü. Birçok insan yaralandı ve gözaltına alındı.

Direnişe devam eden İplik fabrikası işçilerine karşı 10 Şubat'ta bir operasyon başlatıldı. Sabaha karşı onbine yakın asker, polis, kariyerlerle, helikopterlerle fabrikaya baskın düzenlediler. Sonunda güvenlik güçleri fabrikaya girdiler ve kimseye dokunmayacaklarına söz verdikleri halde, işçileri tutukladılar ve işkenceden geçirdiler. Tariş olaylarını Erzurum'dan izleyen Genelkurmay Başkanı K.Evren, "Biz dış düşmanlarla değil, iç düşmanlarla uğraşıyoruz" dedi. Haksız yere işlerinden çıkarılmalarına karşı direnen işçiler "düşman" olarak gösterilmek isteniyordu.

Olaylardan sonra işçilerin çoğunluğunun işlerine son verildi ve yerlerine MHP'li faşist militanlar doldurulduğu. İşine geri alınmayarak 4 çocuğu ve ailesiyle birlikte aç bırakılan Nesimi Çınar isimli işçi,kendini asarak intihar etti. İşçiler aleyhine açılan davada 135 işçiye

direnişe katıldıkları gerekçesiyle 25'er ay ceza verildi.

Tariş olaylarını yaşayan işçiler olayları şöyle anlattılar:

Tariş Davası Tutanaklarından

Askeri Savcılığın İddianamesinden:

"İçişleri Bakanlığı'nın 14.1.1980 gün ve A-63211 sayılı yayınında TARİŞ ile bağlı kuruluşlarında birliğin karar ve icra organlarında çeşitli siyasi baskılar altında kaldıkları, ayrıca idarece icraata gidilmesi halinde bütün il sınırları içine yapılabilecek ölçüde olayların meydana gelebileceği (...) 22.1.1980 tarihinde uygulanacak bir planın yapılması gerekli görüldüğü İzmir Valiliği'ne bildirilmiş ve gerekenin yapılması istenmiştir. Bu emir, 22.1.1980 tarihinde İzmir ilinde yürürlüğe konulmuş bu meyanda TARİŞ İplik Fabrikası'nda da güvenlik kuvvetlerince sabah erken saatlerde arama yapılmaya başlanılmış, ancak polisin ani, sabah erken saatlerde ve fabrika yetkililerine haber verilmeden arama faaliyetine girişmesi, işçiler tarafından arama faaliyeti dışında yorumlanmış ve işten atılacakları değerlendirmesi yapılarak, güvenlik kuvvetlerine karşı konulmuş, çatışma çıkmış, bilahare güvenlik kuvveti ile fabrika yetkilileri arasında görüşme yapılarak durum anlatılmış ve güvenlik kuvvetlerinden ayrılan bir kuvvet, fabrika içinde arama yapmış, bu aramada her hangi bir suç unsuruna rastlanmamıştır. Bu aramadan sonra fabrikada güvenlik kuvvetlerinin davranış ve arama faaliyetini protesto maksadıyla işçiler direnişe geçmişler ve çalışmalarını durdurmuşlardır.

"(...) İplik Fabrikası Müdürlüğü, yasadışı örgüt faaliyetine rastlanmadığını, genel müdürlükten arama yapılması konusunda bir talepte bulunmadıklarını, işbaşına geldikleri Temmuz 1979 ayından beri, fabrikada olay çıkmadığını, fabrikanın tatil edilmesine gerekçe olarak gösterilen hususların iplik fabrikasında geçerli olmadığını, fabrikanın normal çalışma düzeninde bulunduğunu Genel Müdürlüğe bildirdiklerini, fabrikanın tatile sokulmasına gerek olup olmadığının kendilerine hiç sorulmadığını, kendisine 'aramadan' haber verilseydi bu kabil olayların olmayacağını.."

Mahkemenin Gerekçeli Kararından

"(...) 22.1.1980 tarihinde yapılan ve bazı ünitelerde aramaya karşı çıkan bir kısım işçinin yakalanıp göz altına alınması dışında başkaca bir tespit yapılmayan operasyonlara, sonraki tarihlerde devam edilmemiş, işçilerin tekrar çalışmaya başlamaları ile olaylar kapanmıştır.

Ne var ki, 6.2.1980 günü gazetelerde 'Tariş Genel Müdürlüğü ve Yönetim Kurulları kararı olarak 'Tariş İşçilerine Açık Duyuru' başlığı altında bir ilan yayınlanmıştır. Bu ilanda 'üretime ve çalışmaya bugünden itibaren (6.2.1980) bir hafta süreyle ara verilmiştir.

İş Kanunun 17. maddesine ve 274 sayılı yasanın 29. maddesine göre, İŞÇİLERİMİZİN TÜMÜNÜN İŞ AKİDLERİNİN FESHİ ZORUNLULUĞU VE HAKKI DOĞMUŞTUR' ifadeleri kullanılmıştır.Görüldüğü gibi, duyuru hiçbir ayırım yapmaksızın Tariş ünitelerinde çalışan işçilerin tümüne hitap etmektedir. Keza kaleme alınış biçimi itibarıyla, zaten kuşku ve kaygı içinde bulunan işçilerde tam bir panik havası yaratacak anlam taşımaktadır.(...)

Paralı ilan vermek suretiyle kararların ilgililere tebliğ edilmiş olmasını kişisel ya da siyasal nedenler dışında haklı gerekçelerle açıklamak mümkün değildir."

"İçişleri Bakanlığı'nın 14.1.1980 tarihli yazılı emrinde, Tariş işletmelerinde idarece icraate gidilmesi halinde, olayların çok büyük boyutlara ulaşabileceği açıklanmış iken, ilan yolu ile 'işçilerimizin tümünün iş akitlerinin feshi zorunluluğu ve hakkı doğmuştur...' tarzında her türlü yoruma açık ve kesin olmaktan çok uzak açıklamalar yapılmış olması, üzerinde durulması gereken bir tutum olarak değerlendirilmiştir. Ne var ki, Tariş Genel Müdürü bu yolda tevcih edilen sorulara, 'kararımızın bu şekilde istismar edileceğini önceden düşünmedim' tarzında inandırıcılıktan uzak cevaplar vermiştir."(*)

Avukat Fehmi Çam'ın Açıklamasından:

"Tariş İplik Fabrikası'nda meydana geldiği ileri sürülen olaylarla ilgili dava, sıkıyönetim mahkemesinde görüldü. Bu dava ilginç bir seyir izlemiştir. Sıkıyönetim mahkemesi işçilerin

(*) TARIŞ olayları ile ilgili Ege Ordu Sıkıyönetim komutanlığı 2 no.lu Askeri Mahkemesi, 1983/2 no.lu Gerekçeli Hükmü, s. 14-15

suça tahrik ve teşvik edildiğinden bahisle, TCK 51. maddede yazılı ağır tahrik hükümlerinden faydalanması görüşüne varmıştır. Burada tahrik ve teşvikçi Tariş Genel Müdürü ve yöneticileridir. Bu gerekçeli karara yansımıştır."

Gerekçeli Hükümden:

"(...) Anılan tarihte Emniyet Müdürlüğünce Tariş'in tüm ünitelerine ani baskın yapılarak, genel bir arama yapılması yolu tercih edilmiştir! Neden bu yol tercih edilmiştir? Kimlerin ve hangi nedenlerle yakalanmaları planlanmıştır? Aramadaki genel amaç neydi? gibi sorulara yanıt verebilecek bir belge ya da tanık anlatımı dosyada mevcut değildir."(*)

İşçi Yaşar Piliç'in Savunmasından:

"(...) Elbette ki, her yeni iktidar, önce yukarıdan başlayarak,bu işletmelerdeki yöneticilerin görevden alınması ve yerine yandaşlarının yerleştirilmesiyle işe girişiyordu.. Arkasından, tabana inilerek, çalışanların işlerine son verilmesi gündeme geliyordu. Öyle ki, her iktidar değişikliği bu işletmelerde çalışanların hemen hemen tamamına yakın bir bölümünün işten atılmasına neden oluyordu. İktidarın yandaşları ve militanları bu kuruluşlara yerleştiriliyordu. Bu uygulama hep böyle sürüp giderdi ve bu işletmelerde çalışanlar, devamlı bir huzursuzluk ve işten atılma korkusuyla iç içeydiler.

İşte bu işletmelerdeki huzursuzluk ve tedirginliğin baş sorumluları, sözünü ettiğimiz bu iktidarlardır. Yani, diyeceğim şu ki, eğer bu tür işletmelerde bir takım huzursuzluklar ve olaylar olmuşsa, bunun yegane suçluları, o günün iktidarlarıdır. Yani, alın terimizle çalıştığımız Tariş İşletmelerinde bir olay olmuşsa, bu olayların sanıkları bizler değil, bizim yerimize dönemin iktidarları bu sanık sandalyelerinde oturmalı ve hesap vermeliydi.Çünkü sorumlu da onlardır, suçlu da onlardır.(...)

(...) Eski Tariş Genel Müdürü Erdinç Gönenç görevden alınıp, yerine faşist Hakkı Gürün atandıktan sonra, sıra işçilere gelmişti. İlk olarak 22 Ocak 1980 tarihinde hiç bir neden yokken, Tariş ünitelerinde arama yapılacak bahanesiyle, binlerce güvenlik görevlisi, tanklar, panzerler ve makinalılar gölgesinde Tariş ünitelerine giriyor, normal aramadan öte bir takım

(*) Gerekçeli Hüküm, s.9

uygulamalarda da bulunuyor, işçiler coplanıyor, kadın işçilerin soyunma odalarına girilerek hakaretlerde bulunuluyor ve kadın işçiler dövülüp coplanıyor. Bu kadarıyla da yetinilmeyerek, tam bir terör havası estirmek için, fabrikanın kapıları ve duvarları panzerlerle kırılarak, yıkılarak işletmenin içine giriliyor. Arkasından hiçbir neden olmadığı halde, bir kısım işçi arkadaş alınarak Emniyete götürülüp, işkenceye tabi tutuluyor.

Amaç bellidir, yapılmak istenen şudur:

İşçileri huzursuz ve tedirgin etmek, böylece sahnelenecek oyuna zemin oluşturmak. Bu gelişmeleri başka türlü yorumlamak olası değildi.

Nitekim, bu uygulamalar karşısında, işçilerin haklı tepkileri gündeme geldi ve Tariş ünitelerinde kademeli olarak, bildiğimiz olaylar gündeme geldi ve gelişti."

Ali Hikmet, 1 No.lu Üzüm İşletmesinde İşçi:

"(...) Tariş İşletmeleri I. ve II. MC Hükümetleri döneminde MHP militanları ile dolduruldu. Eli silahlı, coplu, zincirli bu işveren uşakları ve onların sözde sendikaları MİSK, biz işçileri en düşük ücret ve en kötü çalışma koşullarına karşılık işverene sattılar.

1978-1979 yıllarına gelindiğinde Tariş işçilerinin mücadelesi işveren uşaklarını ve onların sözde sendikaları MİSK'i saf dışı etmişti.(...) Üretim ise, görülmemiş bir düzeye çıkıyor, iç ve dış piyasada Tariş'in itibarı artıyor, bütün bunlar 'anarşist ve terörist' olmakla suçlanan bizlerin çalışması ile oluyordu. Bu gelişmelerden rahatsızlık duyan çıkar çevreleri III. MC Hükümeti ve yine onun maşası MHP'yi devreye sokup, Tariş'i yeniden faşist militanların yuvası ve kendileri için dikensiz gül bahçesi haline getirmek istediler. İşte direniş bu noktada başladı."

Y.Yıldız, 2 No.lu Üzüm İşletmesinde Temsilci (işçi):

"Ben 1978 yılında, Tariş 2 no.lu Üzüm İşletmesi'nde işe başladım. İşe başladığım günlerde koşullar oldukça zordu. Üretim en alt düzeydeydi. İşletme, daha önceleri MHP'li faşistler tarafından karargah haline getirilmişti. İşletme neredeyse MHP hesabına çalışmaktaydı. Tüm işçi arkadaşlar haraca bağlanmıştı. Faşist militanlar çalışmadan maaş alıyorlardı. 1978 öncesi II.MC iktidarı dönemindeki Genel Müdür Orhan Davut, faşistleri şöyle

tanıtmıştı: 'Bunlar milliyetçi mücahitlerdir. Komünistlerin düşmanıdırlar. Onları gözlerini kırpmadan vururlar. Bu milliyetçilerin hakkıdır, çalışmadan para almak.' İşte bu durumda üretimin nasıl olacağını siz düşünün.

Ancak, özellikle de 1978'den sonra üretim giderek yükseldi, rekor bir seviyeye geldi. Bunu, günlük ve aylık olarak tutulan üretim defterinden de öğrenebilirsiniz. Böyle bir tempo ile çalışırken, bizleri ödüllendirdiler. Bir gün sabahın erken saatlerinde, arama bahanesiyle bizlere saldırdılar. Tarih 22 Ocak 1980.

Aslında amaçları arama değildi. Bizleri sokağa atmak, açlığa mahkum etmekti. Kamuoyunda bizleri 'terörist' olarak tanıtmak istediler. Bu politikanın amacı, AP Hükümetinin Tariş'i yeniden MHP'li faşistlerin karargahı haline getirmekti.

Bizler ise, işimizi kaybetmemek ve açlığa mahkum olmamak için meşru tepkimizi gösterdik. Böylece, diğer işletmelerde olduğu gibi, 2.no.lu Üzüm işletmesinde de direniş başlamış oldu.

Taleplerimiz şunlardı: Can güvenliğimizin sağlanması, işten atılmaların önlenmesi. Zaten bizlerin çıkış listeleri,aramadan önce hazırlanmıştı. Ayrıca, başka yerlere sürgün gönderme gibi ceza yöntemleri uygulanıyordu."

Mustafa Karahan, Tariş İplik Fabrikası'nda İşçi:

"(...) Bizler, o fabrikaya köylerinden, kasabalarından kalıcı bir iş sahibi olmak, evlenmek-barklanmak için gelmiş insanlardık. O denilen şey, bizler öncesiydi. Yani işçileri zorla MHP'ye, Ülkü Ocakları'na nöbet tutmaya ve başta okullar olmak üzere diğer kuruluşlara saldırıya gönderen militanların olduğu dönemdi. Fabrikayı üs olarak kullanan, klimalarda sıradan işçilere bile işkence eden bizler değildik. Onlar 1983'te davası biten ve 15 yıl ceza alan Eyüp Gümüş ve 12 arkadaşıydı. Onlar Duran Ağa'lardı. Onlar MHP'li militanlardı.

İşte yeniden gerçekleştirilmek istenen de buydu. Yani onların tekrar üssü durumuna getirmek. Nitekim, bizden sonra da gerçekleştirildi. İşe alınan 700'ü geçkin sağ görüşlü kişilerin içinde, Hakan Çelebi adlı devrimcinin katili Emin Eyyübü ve ona yataklık eden, silahlarını sağlayan kişiler de vardı. Ege Ordusu Sıkıyönetim Komutanlığı, 2.nolu mahkemesinin Tariş davası Gerekçeli Kararında da bunlar yazılıdır.

Psikolojik olarak gerilim içindeydik. Eski günleri yeniden yaşamak istemiyorduk. Ayrıca eski durumlara düşme

korkusunu ençok eski arkadaşlar yaşıyordu.(...)

Ocak ayının son haftalarında izinsiz olarak Tariş'in tüm ünitelerini arama bahanesiyle zor kullanılarak girildi. Vardiya şefleri de dahil, kadın-erkek tüm işçiler tartaklandı. İçeride bir suç unsuru bulunmadı. Bizler, bu durumu protesto etmek, can güvenliklerimizin sağlanması, iş güvenliklerimizin sağlanması ve sesimizi kamuoyuna duyurmak için direnişe geçtik.(...)

Bir haftalık direnişten sonra, kendiliğinden (bunun sebepleri var) direnişi kaldırıp, panzerlerle kırılıp, ezilen kapıları ve kart basma saatlerini onarıp; polis tarafından kurşunlanan camların yerine kontraplaklar kaplayıp, normal olarak üretime aynı kapasiteyle başladık. Makinalarda hasar yoktu.

Aradan birkaç gün geçti. Genel Müdürlük, fabrikaların bir hafta tatil edileceğini, makinaların revizyondan geçirileceğini ve işçilerin tekrar çağırılacağına dair bir duyuru yayınladı. Bu duyuru bardağı taşıran son damla oldu. Çünkü makinaların yıllık bakımları daha yeni yapılmıştı. Amaç, işçileri dışarı çıkartıp, güvenlik güçlerini de içeriye yığarak, bizleri bir daha geri almamaktı. Bu karar bizlerce tanınmayıp, fabrikanın tam kapasiteyle çalıştırılıp,ispat için üretime devam edildi.(...)

Kısa zaman sonra işverence yine gazeteler kanalıyla bir ilan daha: 'Direnişe katılan ve aşağıda adları yazılı olan kişilerin iş akidleri fesh edilmiştir.' (..)

1986'nın Mayıs ayından beri dışardayım. Bu süre içerisinde en son çalışmakta olduğum inşaattan düşünceye kadar, bu gibi yerlerde çalıştım.(...)

İsyan deniliyor. Ayaklanma deniliyor. Anayasal düzeni değiştirmeye kalkıştığımız söyleniyor. Hem de bunları silah zoruyla yaptığımız iddia ediliyor. O, çok üzerinde durdukları Anayasayı kimlerin daha sonra silah zoruyla değiştirdiği ortada değil mi? Bu ülkede bu gibi suçlamalar geçerlidir. İdam cezaları verilir. Yüzlerce değil, binlere yaklaşan örnekleri var. Ülkemizde insan yaşamı heryanıyla sudan ucuz, insana verilen, hele işçilere verilen diğer ne yazık ki bu. (...)

E.leri işçinin, emekçinin cebinde olanlar, ülke ekonomisine ve siyasetine yön verir. Onlara, siz hırsızsınız diyenler en ağır kovuşturmalara uğratılır. Cezaevlerine doldurulur. Ama nereye kadar?

Kendi sorunumuz olarak gördüğümüz ve haklı bulduğumuz bir direnişe katılmakla nerelerden nerelere geldim. Askerliğini bitirip, kasabasından şehire kalıcı bir işte çalışabilmek için gelen, çalıştığı sürece de bir tek satır kitap okumayan, 'feodal'

dürüst değer yargılarıyla doğru bulduğu şeyleri destekleyen Mustafa ve yüz binlerce insan sağolsun derim." (*)

İşte 12 Eylül'den bu yana her fırsatta işçileri ve devrimcileri suçlamak için kullanılmak istenen TARİŞ OLAYLARI'nın gerçekleri bunlardır.

(*) Anlatımlar, Hacay YILMAZ'ın "TARİŞ OLAYLARI" isimli kitabından aktarılmıştır.

20. CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ ve ANAYASA TARTIŞMALARI

1980 yılının Mart ayında Cumhurbaşkanlığı seçimleri gündeme geldi ve Meclis'teki ilk turlarla birlikte seçimlerden bir sonuç alınamayacağı, Cumhurbaşkanının kolay kolay seçilemeyeceği anlaşılmaya başlandı. O günlerdeki Meclis aritmetiğine göre hiçbir parti tek başına Cumhurbaşkanını seçebilecek çoğunluğu sağlayamıyordu ve partiler arasında bir uzlaşma (özelikle AP'nin tutumu yüzünden) sağlanamıyordu. AP Genel Başkanı Demirel, CHP ile (1973 yılında olduğu gibi) anlaşarak yeni bir Cumhurbaşkanı seçme yoluna yanaşmadı ve başka bir yol da bulunmadığından seçimler kısa süre içinde "kilitlendi".

Mevcut siyasal buhranın en üst noktasını oluşturan bu olayla birlikte Türkiye bir askeri müdahale sürecine fiilen girmiş oluyor; bir başka ifadeyle, 12 Eylül'e doğru geriye sayma başlıyordu.

"Siyasi Partilerin aralarında anlaşarak Devlete bir baş bile seçememeleri" darbecilerin gözünde askeri müdahalenin önemli bahanelerinden birini daha oluşturuyordu. Nitekim, bu konu 12 Eylül'den sonra K.Evren'in 12 Eylül'ün "mazeretlerini" açıklamaya çalışırken devamlı öne sürdüğü konulardan biri olmuştur.

O dönemde ülkedeki siyasal gelişmelerin belirlenmesinde etkin durumda olan egemen çevrelerde siyasal bunalımın aşılması için başlıca iki eğilimin bulunduğu söylenebilir: Askeri yönetim ve CHP-AP arasındaki bir işbirliği. Buhran derinleştikçe, ikinci eğilim (yani CHP-AP arasındaki uzlaşma yoluyla bunalımı aşma eğilimi) giderek zayıflamış ve tekelci burjuva çevrelerinde bir askeri darbe tercihi iyice ağır basmaya başlamıştı.

CHP Genel Başkanı B.Ecevit, (özellikle hükümetten düştükten sonra) ısrarla bunalımın aşılması için AP ile işbirliği önermiş, bir CHP-AP koalisyonunu esas alan bir politika izleyerek, tekelci burjuva ve ordu çevrelerindeki askeri darbe eğilimlerini önlemeye çalışmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında da Ecevit, aynı doğrultuda bir politika izleyerek, AP'ye Cumhurbaşkanı seçimi için işbirliği yapmayı ve bir AP-CHP koalisyonu kurmayı ısrarla önermiştir.

Demirel ise bu öneriye yanaşmamış ve Cumhurbaşkanının seçilemeyişi karşısında Anayasa değişikliği yapılarak, Cumhurbaşkanının doğrudan halk tarafından seçilmesini ve erken seçimlere gidilmesini önermiştir. Demirel'in isteklerinin o günkü koşullarda gerçekleşme şansı bulunmadığı ortadaydı. Bu durumda Demirel'in politikasının ve tutumunun gerçek amacının ne olduğu sorusu ortaya çıkacaktır. AP'nin CHP ile uzlaşarak, Cumhurbaşkanı seçimini sağlaması, hiç değilse darbecilerin elindeki kozlardan birini ortadan kaldıracağına göre, her fırsatta ve ısrarla "militarizme ve askeri darbelere karşı olduğunu" söyleyen Demirel niçin buna yanaşmamıştır? Demirel, 12 Eylül'den sonraki yıllarda kendisine yöneltilen bu doğrultudaki sorulara hiçbir zaman tatminkar bir açıklama getirememiştir.

Bir tarafta tekelci ve darbeci çevrelerde yeni bir Anayasa tartışmaları (ve hangi çevrelerin adamı olduğu bilinen Coşkun Kırca gibilerine hazırlatılmış Anayasa taslakları!) ortalıkta dolaşıyorken, Demirel izlediği bu politikayla, ortadaki Anayasa tartışmalarına bir yanından katılmış oluyordu. Demirel'in bu tutumunun (subjektif niyeti bir tarafa) sonuçta askeri darbe eğilimlerine güç verdiği ortadadır.

Demirel, bilerek ve isteyerek bir rejim bunalımı yaratıyordu. Yaptığı, uzun süredir başında bulunduğu "iç savaş politikalarının" bu düzlemde uygulanmasından başka bir şey değildi. Cumhurbaşkanını seçtirmeyerek, istediği doğrultuda bir Anayasa değişikliğini dayatıyordu.

Cumhurbaşkanlığı seçimi turları, Anayasa değişikliği tartışmaları ve askeri darbe söylentileri arasında sürdü gitti. Haziran ayı geldiğinde, turlar Muhsin Batur ve Faik Türün'ün adaylıklarıyla devam ediyordu. ("Parlamenter demokrasimizin" çıkarabildiği Cumhurbaşkanı adaylarından biri, **12 Mart muhtıracısı**, diğeri **12 Mart işkencecisiydi**!)

Artan Devlet Terörü

1980 yılının ilk aylarından itibaren olayların hızla yoğunlaşmaya başladığı gözleniyordu. 1980 Ocak'ında 178 kişi ölmüş, Şubat ayında ise, sayı 200'ün üzerine çıkarak, 224'ü bulmuştu. Şubat

ayından sonra da sürekli yükselen bir çizgi izleyerek, 300'lere doğru tırmanmaya başlıyordu. 1980 yılının baharında Cumhurbaşkanlığı turları, Anayasa değişiklikleri ve askeri darbe tartışmalarının sürüp gittiği bir ortamda artık Türkiye günde ortalama on kişinin öldüğü bir ülke haline gelmişti.

Yine dikkati çeken bir nokta, 1980 başından itibaren güvenlik kuvvetleri tarafından vurularak öldürülenlerin sayısının gittikçe artmaya başlamasıydı. Bu şekilde Ocak ayı içinde 13, Şubat ayında 18, Mart'ta 17, Nisan'da 38, Mayıs'ta 24 ve Haziran'da 34 kişi güvenlik kuvvetleri tarafından vurularak öldürülmüştü.

Örneğin Mart ayında, İstanbul Kuştepe'de jandarmanın bildiri dağıtan solcu bir gruba ateş açması sonucu, bir genç vurularak öldü. Ertesi gün de Çağlayan'da bildiri dağıtan 16 yaşındaki bir genç aynı şekilde can verdi. Gültepe kavşağında ise, jandarmanın dur ihtarına uymayan bir polis yaralandı.

Uşak'ta polis, işkenceyi protesto etmek için gösteri yapan öğrencilere ateş açtı ve 3 öğrenci yaralandı.

Ankara Yenişehir Sağlık kolejine faşistlerin saldırısından sonra polis öğrencilere ateş açtı, 8 öğrenci yaralandı.

İstanbul Sefaköy'de jandarma bir genci vurarak öldürdü.

Mardin Derik ilçesi Şikestun köyünde jandarma ile bir grup arasında meydana gelen çatışmada biri öğretmen 3 kişi ile bir yüzbaşı, bir astsubay ve bir de er öldü.

Adana Kiremithane mahallesinde polisle çatışmaya giren 5 faşistten 2'si yaralandı. Nisan ayında 6 kişi daha yine polis ve jandarma tarafından dur ihtarına uymadıkları gerekçesiyle kurşunlanarak öldürüldüler.

Mardin'de 2 çoban, jandarma tarafından öldürüldü. Jandarma Bandırma'da dur ihtarına uymayan bir otomobile ateş açtı, otomobilde bulunan bir kişi öldü.

Kars'ta jandarma, bir operasyonu sırasında, aranmakta olan bir kişiyi öldürdü.

Giresun'da dur ihtarına uymayan bir kişi öldürüldü. Adıyaman Gerger ilçesi Gönen köyünde jandarmanın ihtarına uymayan bir kişi daha öldürüldü.

Kasımpaşa'da yine jandarmanın dur ihtarına uymayan bir genç öldürüldü. Ankara Ege Mahallesinde de bir genç aynı şekilde jandarma tarafından öldürüldü. Polis Üsküdar'da bir eve düzenlediği operasyonda bir genci öldürdü.

Artvin-Şavşat'ta jandarma ile halk arasında çıkan

çatışmada bir kadın öldürüldü, 2'si asker 3 kişi yaralandı. İzmir'de pul yapıştıran bir öğrenci polis tarafından kurşunlanarak ağır yaralandı.

1 Mayıs kutlamaları nedeniyle yapılan gösterilerde, Ankara Tuzluçayır'da jandarma ateşi sonucu bir kadın öldü,498 kişi gözaltına alındı.

İstanbul'da dur ihtarına uymadıkları gerekçesiyle kurşunlanan 2 kişiden biri öldü, diğeri yaralandı. Bayrampaşa'da duvarlara yazı yazanlara polisin ateş açması sonucu,çıkan çatışmada arada kalan bir ortaokul öğrencisi vurularak öldü.

Tarsus Katliamı

Yine bu aylarda güvenlik kuvvetleri tarafından yaratılan bu tür olayların en önemlilerinden biri, 23 Nisan günü Tarsus'ta yaşandı.

23 Nisan günü, Tarsus'ta, Adana-Mersin karayolunda hasta olan babasına ilaç almaya giden 15 yaşındaki bir kız çocuğu kamyon altında kalarak öldü. Bu ölüm haberi kısa sürede çevre mahallelerde duyuldu. Aynı yol üzerinde 24 kurban veren ve sayısız önlem alınması için yetkililere başvuran, buna karşılık kendi elleriyle yola yaptıkları kasisler bile sökülen halk, akın akın kaza yerine geldi. Burada toplanan 1500'ü aşkın kalabalık, yollara barikatlar kurdu ve gösteriler yaptı.

Çevre il ve ilçelerden takviye edilen güvenlik güçleri, halk topluluğunun çevresini kuşattı. Tartışmalar başladı. Bu tartışmalar sürerken, bir subay aniden ateş emri verdi. Jandarma ateş açtı. Bu ateş ve çıkan panik sonucu 10 kişi can verdi. Ölenler arasında biri altı yaşında 3 çocuk ve 65 yaşında bir yaşlı da bulunuyordu. Ayrıca 21'i ağır olmak üzere 300 kişi çeşitli yerlerinden yaralandı. Katliam sonrasında yüzden fazla insan gözaltına alındı. Katliam, "Çatışma çıktı, asker de ateş açtı" yalanıyla örtbas edilmeye çalışıldı.

Bir tarafta faşistlerin işlediği cinayet ve katliamlar azgınca sürdürülürken, halkın can güvenliğini sağlaması gereken güvenlik kuvvetleri, afiş asan, duvarlara yazı yazan, bildiri dağıtanlara ve dur ihtarına uymadığı gibi sudan gerekçelerle sıradan vatandaşlara ateş açıyor ve çok sayıda insanın hayatını kaybetmesine yol açıyordu. Ama ne gam! Böylece, kendi arabasıyla yolda giderken bile ölüm tehlikesi ensesinden eksik edilmeyen insanlarda,bu olayların ne pahasına olursa olsun önlenmesi düşünceleri güçlendirilmiş ve yaygınlaştırılmış

oluyordu. Evet, "Birileri gelsin; ne olursa olsun, nasıl yaparsa yapsın, bu işi bitirsin; huzuru sağlasın!"

"Güvenlik Kuvvetlerinin" bu asayişi sağlama(!) operasyonları sürerken, faşist terör, cinayet ve katliamlar hiç durmaksızın sürüp gidiyordu.

Ümit Kaftancıoğlu Cinayeti

11 Nisan 1980. Mecidiyeköy'deki evinden sabah saat 08.20'de çıkan yazar ve TRT İstanbul Radyosu kültür yayınları yapımcılarından Ümit Kaftancıoğlu, otomobiline bineceği sırada, silahlı saldırıya uğradı. Yazar Kaftancıoğlu, saldırganlarca açılan yaylım ateşi sonucu ağır biçimde aralandı. Koma halinde hastaneye kaldırılan yazar, ameliyata alınmadan önce can verdi. 1965'ten beri İstanbul Radyosu'nda görev yapan Kaftancıoğlu'nun roman, öykü ve inceleme dalında 12 eseri yayınlanmıştı. Kaftancıoğlu, TRT Büyük Ödülü'nü ve Milliyet gazetesinin Karacan Armağanını da kazanmıştı.

Dr. Sevinç Özgüner Cinayeti

23 Mayıs 1980. Mecidiyeköy'de Ümit Kaftancıoğlu'nun öldürüldüğü sokaktan 200 metre kadar uzaklıktaki başka bir sokakta, sabah saat 04.00 sıralarında silah ve çığlık sesleri duyuldu. Hedef, Türk Tabipler Birliği yöneticilerinden diş hekimi Dr. Sevinç Özgüner ve kocası TEP yöneticisi Vecdi Özgüner'di.

Özgüner'ler daha önce bir çok kez tehdit edilmişti: 3 gün önce de evlerinin kapısını kıran bazı kişiler içeri girmişlerdi. Çocukları da Mecidiyeköy'ün "komünistlere mezar olacak" yazılı sokaklarında çeşitli sataşmalara uğramışlardı. Bir gün önceden bir tanıdık gibi telefon ederek, o akşam evde olup olmadıklarını soran katiller, sabah saat 04.00'de kapıya geldiler. Kapıyı hızla vurarak, polis olduklarını söylediler,kapının açılmaması üzerine kırarak içeri girdiler.

İçeri giren 3 kişinin silahlarını kendisine yönelttiklerini gören Sevinç Özgüner, mutfağa kaçtı. 3 katil burada kıstırdıkları doktorun başına ve göğsüne 7-8 el ateş ederek öldürdüler. Yatak odasına geçen faşistler, burada da Vecdi Özgüner'i kurşunladılar. Vecdi Özgüner'i ağır yaralayan faşistler evden kaçtılar. Bu arada dışarıdan pencerelere çıkan komşulara da 2-3 el ateş ettiler.

Ümit Kaftancıoğlu'nun öldürülmesiyle ilgili olarak Ahmet Mustafa Kıvılcım isimli bir MHP'li, MHP İstanbul davasında

yargılandı. Daha pek çok öldürme olayından sorumlu tutulan A.M.Kıvılcım, adi suç hükümlerine göre, 36 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Dr. Sevinç Özgüner'i öldüren, eşi Vecdi Özgüner'i yaralayan faşistler ise bulunmadı, cezalandırılmadı.

Çuval Cinayetleri

Yine o sıralarda faşistlerin, sol görüşlü olarak bilinen kişileri sokakta herkesin önünde vurmak yerine, kaçırdıktan sonra işkence ederek öldürmeye başladıkları görüldü.1980 başlarından itibaren insanlar sokak ortasında silah zoruyla kaçırılıyor; birkaç gün sonra işkence edilerek, öldürülmüş haldeki cesetleri rastgele yerlere, çuval ya da TV kutusu gibi şeylerin içinde bırakılıyordu. Bu şekilde 1980'in ilk altı ayı içinde (Ocak ayından Haziran'a kadar) 33 kişiyi kaçırarak, işkence yaparak öldürmüşlerdi.

İstanbul 2 no.lu Askeri Mahkemesinde görülen MHP ve Ülkücü Kuruluşlarla ilgili davada yargılanan N.Tevfik Ağansoy'un itiraflarında bu olaylar şöyle anlatılıyor:

> "Sıkıyönetimin ilanıyla birlikte (...) bir takım provokasyonlar yapılarak, askerin aşırı solun üzerine gitmesi sağlanacaktı. Bu amaçla karakollara yakın duvarlara, 'Faşist Pol'sten hesap sorulacak -THKP-C' yazardık.
>
> Solu bir yandan şikayet ederken bir yandan da temizlik hareketi yürütülüyordu. İl başkanlıklarının talimatına göre, bölgedeki bazı militanlar, öldürülmesi gereken komünistleri cadde ortasında vurmak yerine, silah tehdidiyle kaçırarak, parti veya dernek binasına getiriyorlar, sonra bunları işkenceye tabi tutarak, sorgulamalarını yapıyorlardı. Sorgulama sonucu alınan bilgiler değerlendirildikten sonra da bu kişiler boğma teli veya naylon iple, çoğu zaman da komando düğümü atılarak boğulmaya bırakılır, bir battaniye, televizyon kutusu ya da çuvala sarılarak, içerisine de genellikle 'Şeriatçı İntikam Tugayı' bildirileriyle komünistlerin hakim olduğu bölgelerden birine bırakılırdı."(*)

1980 Ocak'ından Haziran'a kadar 6 ay içinde sadece İstanbul'da 16 kişi kaçırılarak işkence edilmiş ve öldürülmüştü. Kaçırılıp işkence

(*) N.Tevfik Ağansoy'un İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 No.lu Askeri Mahkemesinde görülen dava dosyasındaki itiraflarından.

edilen ve öldü diye sokağa atılanlardan canlı olarak kurtulabilenlerin sayısı ise, çok daha fazlaydı.

Ağansoy'un anlatımlarında, bu tür olaylardan birinde aydınlatıcı bilgiler de yer alıyor:

> "(...) bir misal daha vereyim, Mehmet Öz, Gülşen Kavak ile yaşadığı dost hayatını, onu öldürmekle, kadını da komünist olarak tanıtmakla noktalamıştır. Kadına işkence yaparak,cinsel organına kazık sokmuşlar, daha sonra da iple boğmuşlardır:'Devlet için!' Olayı... Adapazarı Cezaevinde yatarken, Günaydın gazetesinin haberinden öğrendik. Haberde kadının ellerinin ve ayaklarının arkadan bağlanarak boğulduğunu, boğulmadan evvel tecavüz edildiğini ve cinsel organına kazık sokulduğunu yazıyordu... Gazete ayrıca kadının o halde bir resmini de yayınlamış, cesedin Arnavutköy'de bulunduğunu haber etmişti(...)
>
> Kısa bir süre sonra bu işin bölgemiz militanlarından Mehmet Öz, Hasan Taygar ve Ali Peker tarafından gerçekleştirildiğini öğrendik."(*)

1 Mayıs 1980

Alınan olağanüstü tedbir ve tehditlere rağmen 29-30 Nisan ve 1 Mayıs günlerinde ülke çapında yaygın "*Faşizmi Protesto* " eylemleri gerçekleştirildi.

Genel direniş süresince Ankara'da, İstanbul'da, Adana'da, İzmir'de ve yurdun dört bir yanında onbinlerce insanın katıldığı gösteriler düzenlendi. İşçiler üretimi durdurdular ve fabrikalarda direnişe geçtiler. Emekçi halk güçleri mahalle mahalle, köy köy, baskı ve yasaklara karşı mitingler, yürüyüşler ve korsan gösteriler düzenlediler. Okullarda forum,boykot ve işgaller yapıldı; devlet dairelerinde toplu olarak iş bırakıldı. Dört bir yana pankartlar asıldı. Bu haklı direnişleri bastırmak isteyen sıkıyönetim güçleri ve polis çaresiz kaldı.

Başbakan Demirel, 1 Mayıs günü akşamı TV'de "1 Mayıs'ı kutlatmadıklarını" söylerken bile,sokaklarda 1 Mayıs gösterileri devam ediyordu.

(*) N.Tevfik Ağansoy'un İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 No.lu Askeri Mahkemesinde görülen dava dosyasındaki itiraflarından.

CHP'lilere Karşı Yoğunlaşan Saldırılar

1980 yılında, CHP'lilere yönelik saldırıların da yoğunlaştığı görülür. Bu saldırılar sonucunda çok sayıda parti yöneticisi hayatını kaybetti. Demirel'in III.MC Hükümeti'nin kurulmasından sonra Haziran ayının sonuna kadar geçen süre içinde, aralarında Adana İl Başkanı Avukat Ahmet Albay, Kayseri İl Başkanı Avukat Mustafa Kulkuloğlu, Nevşehir İl Başkanı eski milletvekili Avukat Zeki Tekinel, İstanbul Beyoğlu İlçe Başkanı ve İstanbul Belediye Başkan Yardımcısı Bülent Demir, yine İstanbul eski merkez ilçe yönetim kurulu üyesi Avukat Burhanettin Erozan, Denizli Günver kasabası ile Konya Çumra Belediye Başkanları, Kahramanmaraş olayları davası avukatlarından (Adana) H.Sıtkı Güllüoğlu, Uşak CHP İl Sekreteri Mühendis Ethem Kaya ve Manisa eski İl Başkanı Eczacı Mete Erdem'in de bulunduğu 50'ye yakın CHP yöneticisi, faşistler tarafından vurularak öldürülmüştü. Bu arada pek çok yerde de CHP binalarına ve Halkevlerine saldırılarak tahrip edilmiş, aralarında CHP'li milletvekillerinin de bulunduğu CHP'lilere yönelik saldırılarda,pek çok CHP'li yurttaş yaralanmış ya da öldürülmüştür.

27 Mayıs günü MHP'li eski bakanlardan Gün Sazak Ankara'da öldürüldü. Gün Sazak'ın öldürülmesi nedeniyle faşistler tüm yurtta terör estirdiler.

> 28 Mayıs günü Konya'da 2000 kadar faşist, çeşitli gösteriler yaptılar. CHP binasını tahrip ettiler. Olaylarda biri polis 6 kişi yaralandı. Olaylar, sonraki günlerde de devam etti. İnşaat işçilerinin kaldığı eve silahlı baskın düzenleyerek, 2 işçiyi öldürdüler, bir işçiyi yaraladılar. Belediye binasını tahrip ettiler. Bir kitapçı dükkanını yaktılar. Çumra'da da gösteriler yapan faşistler CHP binasını yaktılar. "Çumra'da Çığır" gazetesinin binasını tahrip ettiler. İlçede sokağa çıkma yasağı kondu, buna rağmen 3 otoya ve bir eve daha patlayıcı madde attılar.
>
> Beşiktaş'ta Halk tüketim kooperatifine baskın düzenleyerek, bir öğrenciyi öldürdüler, 2 kişiyi yaraladılar. Adana'da yazıhanesine baskın yaptıkları Avukat Ahmet Albay'ı öldürdüler. Eskişehir'de faşistlerin kepenk kapattırmasına karşı çıkan lokanta sahibi, dükkanında vurularak öldürüldü. Adana'da CHP merkez ilçe başkanı doktor'un muayenehanesine baskın

yaptılar, 3 kişiyi yaraladılar, kaçarken bir jandarma erini öldürdüler, diğerini yaraladılar. Bursa Gemlik'te TSİP yöneticisini öldürdüler. Erzurum'da Atatürk Üniversitesi dahil, tüm öğrencileri derslere sokmayarak, boykot yaptırdılar, şehir merkezinde bütün esnafa kepenk kapattırdılar. Ağrı'da belediye otobüsüne ateş açtılar, bir kişiyi öldürdüler, 2 kişiyi yaraladılar.

28-29 Mayıs günlerinde Sivas'ta da çeşitli gösteriler düzenleyen faşistler, kışkırttıkları kalabalık bir öğrenci kitlesine sokaklarda yürüyüşler yaptırdılar. Şehir merkezinde toplandıktan sonra buradan solcuların ve Alevilerin oturduğu mahallelere saldırıya geçtiler. Sokağa çıkma yasağına rağmen, saldırılarını sürdürdüler ve CHP'lilere, Alevilere ait evleri yakıp yıktılar. Hedef gözetmeksizin halkı kurşunlayarak, 2 gün boyunca şehirde terör estirdiler.

Çorum'da ise, saldırılarını bir gerici ayaklanmaya kalkışmaya kadar genişlettiler. Çatışmalarda TÖB-DER'li bir öğretmeni öldürdüler. CHP'lilere, ilericilere ait 50'ye yakın işyerini tahrip ettiler, çok sayıda yurttaşın yer aldığı olaylar askeri birliklerin müdahalesi sonucu bastırılabildi.

Halktan kimseler, gazetecilere, "eğer hazırlıklı olmasaydık, faşistler ikinci bir Kahramanmaraş yaratacaklar, çoluk çocuğu katledeceklerdi" dediler. Saldırıları önlemeye çalışan askeri birliklere faşistler ateş açtı. Askerlerle faşistler arasında da çatışmalar çıktı. Bu olaylar sırasında tarafsız davranan askeri birliklerin komutanı ise daha sonra görevinden alındı.

Bütün bunlar, bir süre sonra meydana gelecek olan büyük Çorum olaylarının bir habercisi, başlangıcı gibiydi.

İnciraltı Katliamı

12 Haziran 1980. İzmir İnciraltı Yurtlarında üniversite öğrencileri, seçme sınavına girecek öğrencilerin de katıldığı bir moral gecesi düzenlediler. Moral gecesi, polis ve jandarmanın namlularından çıkan kurşunlarla ölen 6 öğrencinin ve çok sayıda yaralının kanlarına bulandı. Katliama tanık olan bir öğrenci, bu tertibi gazetecilere anlatırken şunları söylemişti:

"Moral gecesi başlayalı bir saat kadar olmuştu. Folklor ekibini izliyorduk. Güvenlik kuvvetleri aniden giriş kapısından girerek bir araya toplanmamızı istediler. Biz ayağa kalkınca ateş

edildi. Kurşunlardan korunmak için yere yattık. 'Ayağa kalkın' diye bağırdılar. Ayağa kalkanların üzerine yeniden ateş ettiler. Bu arada bir arkadaşımız beyni parçalanarak öldü. Bir kısmımız bloklara sığınırken, bazı arkadaşlar da arka bahçeye doğru kaçtı. Çeşitli yerlerden yardım isteyen sesler geliyordu. 3. bloktan bir kız arkadaş 'burada yaralı var' diye bağırdı. Fakat güvenlik kuvvetleri 'içeriye gir, yoksa seni de vururuz' şeklinde karşılık verdi.Yaralı arkadaş sabahleyin aynı yerde ölü olarak bulundu. Barsakları parçalanmıştı."

Diğer yaralılar da uzun süre bekletildiler. Bir yaralı öğrenci daha kan kaybından öldü. Kalbi rahatsız olan bir başka öğrenci de kalp krizi geçirerek hayatını kaybetti. Yaralanan öğrencilerden birisi sonraki gelişmeleri şöyle anlatmıştı:

"Olay sırasında yere yattığımız halde kurşunlardan kurtulamadık. Kurşun kafama geldi. 3 saat sonra hastaneye kaldırdılar. Pansuman yapıp karakola götürdüler. Kimi arkadaşın belinde, bazılarının bacağında kurşunlar hâlâ duruyordu. Nezaret kan içinde kaldı."

Evet, aynen böyle! Öğrenciler moral gecesinde şarkılar,türküler söylüyorlar. Herhalde bu durumu "Türkiye'nin güvenliğine yönelik bir düşman saldırısı" olarak değerlendiriyorlar ve yaylım ateşiyle öğrencilerin 6'sını öldürüyorlar. Yaralı olarak kurtulabilenleri karakolda sorguya çekiyorlar!

Olay üzerine yetkililerden doğru dürüst bir açıklama da yapılmıyor. Askeri birliğin komutanı olan üsteğmenin MHP'li olduğu söyleniyor. (6 kişiyi öldürten üsteğmen çok sonraları olay nedeniyle 25 yıl hapis cezasına çarptırıldı!)

Nevşehir Olayları

17-18 Haziran 1980. CHP eski milletvekili ve Nevşehir İl Başkanı Zeki Tekinel yazıhanesinden evine dönerken, 18.00 civarında, CHP İl Yönetim Kurulu üyesi olan bakkal Yavuz Baba'nın dükkanına uğradı. Buraya silahlı baskın düzenleyen 3 faşist, Zeki Tekinel ve Yavuz Baba'yı öldürdüler. Tekinel bir hafta önce Ankara'ya giderek bazı CHP milletvekillerine kendisinin izlendiğini söylemiş ve "Beni vurmak istiyorlar" demişti. Ertesi gün düzenlenen cenaze törenine Ecevit ve CHP milletvekilleri de katıldı. Polisin hiçbir tedbir almadığı cenaze töreninde kortejde bulunan Ecevit ve milletvekillerinin üzerine

büyük bir binadan ve 2 yerden faşistler tarafından yaylım ateş açıldı. Saldırı sonucunda 2 milletvekili ve CHP Gençlik Kolları Sekreteri kurşunlanarak yaralandı. Ecevit ateş edilmeye başlanınca Vilayet konağına sığındı ve Başbakan Demirel ve Genelkurmay Başkanı Evren'i telefonla aradı. Henüz yaralıların vücudundan kurşunlar çıkarılmamışken,demeç veren İçişleri Bakanı ise, "Olaylarda silah kulanılmamıştır, mühim bir olay değil, sadece taşlamışlar" dedi.

Haziran ayının bir diğer özelliği,topyekün bir niteliğe bürünen faşist saldırılar karşısında yurdun çeşitli yerlerinde kazanılan deneylerin de bir sonucu olarak, halkın gecekondu mahallelerinde, kasabalarda ve işyerlerinde "barrkatlar" kurarak direnmeye çalışması oldu. Kahramanmaraş katliamından ders çıkaran halk güçleri, her bir faşist saldırıda kendisini savunmak ve direnmek üzere önlemler almaya başladı. Özellikle TARİŞ direnişinden ve ilk Çorum olaylarından sonra bu, direnme yöntemi olarak giderek yaygınlaştı. Haziran ayında Tarsus'ta ve Ordu-Gölköy'de bu tür çatışmalar oldu. Bütün bunlar, iç savaşın vardığı boyutun ve halkın faşizme kitle halinde meşru bir karşı koyuşunun göstergesiydi. Çünkü halk bu tür yöntemleri yaratmasa, barikat kurarak kendini savunmasa, faşistler tıpkı K.Maraş'ta yaptıkları, Çorum'da yapmaya çalıştıkları gibi, mahallere girecekler; çoluk çocuk herkesi keseceklerdi.

Öte yandan, Ecevit'in Nevşehir'den telefonla arayarak kendisinin, milletvekillerinin ve partili yurttaşların can güvenliğinin sağlanması için yardım istediği Genelkurmay Başkanı Evren o sırada bir askeri darbenin gerçekleştirilmesi için gerekli kararı çıkarmakla meşguldü.

Gerçekten de 1980 Haziran ayının ortalarına gelindiğinde, askeri darbe için "koşullar yeterince olgunlaşmış" sayılabilirdi. Mayıs ayında 266 kişi ölmüştü. Ölenlerden 114'ü sol, 52'si sağ görüşlüydü. Haziran ayının ortalarına gelindiğinde, her gün ortalama 10 kişi ölüyordu. Cumhurbaşkanı seçilemiyordu. Faşist terör ve katliamlar sonucu halk büyük bir tedirginlik içine sürüklenmişti.

17 Haziran günü, genişletilmiş sıkıyönetim ve MGK toplantısına katılan bütün generaller, koşulların olgunlaştığı konusunda fikir birliğine vardılar, darbe için gün tespit ettiler.1978'de

kurulmuş ve 2 kişiden oluşturulmuş olan "özel çalışma grubu"nun Genelkurmay 2. Başkanı General Haydar Saltık'ın emrinde uzun süredir hazırladığı "Bayrak Planı"nın çeşitli ordu kademelerine iletilmesi kararlaştırıldı:

> "Genelkurmay Başkanı, Kuvvet Komutanları ve 2.Başkanı çağırdı ve hareket emrini uzattı. 'BÜTÜN ORDU KOMUTANLARINA: BAYRAK PLANININ UYGULAMAYA GİRİŞ GÜNÜ 11 TEMMUZ, SAATİ İSE 04.00'DÜR' Bayrak Planı, özel kuryelerle dağıtılmaya başlandı.(*)

Bayrak Planının dağıtılmaya başlandığı günlerde CHP,hükümeti düşürmek için bir gensoruyu Meclise vermişti. MSP ise, hükümetten desteğini çektiğini açıklamıştı.

2 Temmuz günü Mecliste yapılan gensoru oylamasında, MSP yeniden karar değiştirerek, hükümete güvenoyu verince, gensoru reddedildi ve hükümet düşmekten kurtuldu.

Genelkurmay, o gün Bayrak Planını geri toplattı: Darbe ertelenmişti. Sonradan, "Yeni güvenoyu almış bir hükümetin düşürülmesi uygun görülmedi," diye açıklanacaktı.

Erbil Tuşalp ise, Eylül İmparatorluğu isimli kitabında bu konuda şunları söylüyor:

> "Zamanlama açısından ortaya çıkan belirsizliğin bir tek nedeni vardı. Sağ-sol ayırımı ordunun genç kesiminde çok ciddi boyutlara ulaşmıştı. Yönetime el koymak için hemen hareket edilirse, Silahlı Kuvvetlerin genç subaylarının karışacağı bir iç çatışmadan korkuluyordu. Ordu içinde çıkabilecek bir çatışmayı ortadan kaldıracak önlemlerin alınması için zamana ve özel düzenlemelere gereksinim vardı.(...)
>
> Ordunun tabanındaki güçlü siyasal eğilimin yönetime el konulması karşısında tutumunun ne olacağı hesaplanmadan düğmeye basılmayacaktı.
>
> Genç subaylar silahlarını temizliyorlardı. Sağ görüşlü bir teğmen, silahıyla oynarken kendini vurmuştu. Yöneticiler olayın çok ucuz atlatıldığını söylüyorlardı. Vurulan karşı görüşten biri olsaydı, istenmeyen gelişmelerden söz ediliyordu.(**)

(*) M.Ali BİRAND, 12 Eylül 04.00, s.209

(**) E.TUŞALP, Eylül İmparatorluğu, s.36

21. ÇORUM OLAYLARI

Aynı günlerde Çorum'da, Kahramanmaraş benzeri, büyük olaylar yaşanıyordu. 27 Mayıs 1980 günü MHP'li Bakanlardan Gün Sazak'ın öldürülmesinin arkasından Çorum'da da faşistler tarafından karışıklıklar çıkartılmak istenmiş, ancak, Kahramanmaraş olaylarının etkisiyle halkın sokaklara barikatlar kurarak kendilerini savunmaları sonucunda başarılamamıştı. Bu sonuçta, bölgede görev yapan askeri birliklerin başında bulunan generalin tarafsız tutumunun da katkısı olmuştu. Olaylar sırasında tarafsız davranan bu komutan ise (her nedense!) daha sonra görevinden alınmıştı. Ondan sonra faşistlerin bölgedeki saldırıları, yeni bir Kahramanmaraş katliamı yaratma çabaları, provokasyonları, Alevi-Sünni kışkırtmaları daha da yoğunlaştı.

1 Temmuz 1980. Çorum'da faşistlerin yeniden saldırılara başlaması sonucunda yer yer çatışmalar oldu. CHP'li ve sol görüşlü yurttaşların evlerine girişilen saldırılar sonucunda 4 kişi hayatını kaybetti. Faşist saldırıların genişlemesinden sonra, 2 Temmuz sabah saat 06-00'da başlamak üzere Çorum'da yeniden sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

2-3 Temmuz günleri sokağa çıkma yasağına rağmen, faşistler bombalı ve silahlı saldırılarını sürdürdüler. Olaylarda 3 kişi daha öldü ve 5 kişi yaralandı. Bu 3 kişinin 2'si İskilip yolu üzerinde ölü olarak bulunmuştu. Faşistler çok sayıda işyerini ateşe verdiler. Her yerde arama yapılmasına rağmen, faşistlerin saldırı üssü olarak kullanıldığı mahallelerde güvenlik kuvvetleri hiç bir arama yapmadılar.

Bu arada 2-3 Temmuz günlerinde Çorum'un Alaca ilçesinde de bin kişilik bir faşist grup saldırıya geçerek 50 işyerini tahrip etti ve 8 kişiyi yaraladı. Mecitözü'ndeki olaylarda da Hisarkavak köyünden bir kişi tabancayla vurularak öldürüldü., 3 kişi yaralandı. Hisarkavaklılar ilçeye gelerek protesto gösterilerinde bulundular.

4 Temmuz Cuma günü faşistler Çorum'da sokağa çıkma yasağı kaldırıldıktan sonra uzun menzilli silahlar ve bombalarla topyekün bir saldırıya geçtiler; ikinci bir Maraş katliamı yaratmayı amaçladılar. Önceden planladıkları saldırılarla Çorum bir savaş alanı oldu.

Cuma günü olaylar, faşistlerin Milönü mahallesinde

bulunan Alaaddin Camiinin bombalandığı ve kurşunlandığı şeklinde yalan haberleri yaymalarıyla doruk noktasına çıktı. Ulu Camiinde Cuma namazından sonra vaaz verilirken bir faşist camiye girdi ve "Alaaddin Camiini yaktılar siz ne duruyorsunuz" diye bağırdı. Aynı anda bütün camilerde benzeraprop gandalar yapıldı. Camilerden boşalan vatandaşların büyük bir kısmı haberin yalan olduğunu anlayınca faşistlerin peşinden gitmedi. Ancak, "Komünistler camileri yakıp yıkıyor" söylentileri şehirde yoğun bir şekilde işlendi ve bir kısım yurttaş tahrik edildi. Sigortaevleri, Terlemezevler semtlerinde başlayan olaylarda bazı polisler de kalabalık faşist topluluklara öncülük ettiler. Gösteri ve saldırılar daha sonra sol görüşlü kişilerin oturduğu mahallelere yayıldı ve yüzlerce ev çıkarılan yangınlar sonucu hasar gördü. Saldırıların yöneldiği semtlerde, faşistlerle halk arasında yoğun çatışmalar oldu. Saldırganlar her seferinde barikatların ardındaki halk tarafından püskürtüldü.

Bir Gazeteci Anlatıyor

O sırada Çorum'da görevli bulunan Hürriyet gazetesi muhabiri gazeteci Saygı Öztürk olayların başlangıcını ve başından geçenleri şöyle anlatıyor:

"(...) O gün bir polis yetkilisi bana, 'Saygı, olay çıkarsa cuma günü çıkar, çok dikkatli ol' demişti.(...) Hatta bu polis yetkilisi 'cuma namazını atlat, eğer olay çıkmazsa gidersin' demişti. Ben şehir merkezinde bir otelde kalıyordum. Bu arada tam öğle saatiydi. 'Allah Allah' sesleriyle birlikte şehrin merkezi ana,baba gününe dönmüştü. Birkaç kişi de toplanan halka, 'siz ne duruyorsunuz, Aleviler Alaaddin Camisini yaktılar. Allah'ını seven silahına sarılsın, bugün *Cihat* günüdür' diye bağırıyordu. Ben otelin terasına çıkarak yanan camiyi görmek istiyordum. Yanımdakilere, 'yanan cami hangisi' diye sorduğumda, Milönü semtinde yanan bir evi gösterdiler, 'işte şu dumanın çıktığı yer Alaaddin Camisi' dediler. Ben pek camiye benzetemedim ve otelden aşağıya inerek, kalabalığın arasına karıştım. Bu arada herkesin elinde tabanca, av tüfeği, balta, tırpan gibi aletler vardı. Benim elime de demir bir çubuk tutuşturdular. Ben de kalabalık ile birlikte caminin bulunduğu mahalleye doğru ilerlemeye başladım. Benim tek amacım alevler içerisinde yanan caminin resmini çekmekti.(...) Mahalleye yaklaştıkça,

kalabalığın sayısı azalıyordu. Yaşlıca bir adama rastladım. 'Amca bu yakılan cami nerede?' diye sordum. Adam elimdeki makineyi görünce gazeteci olduğumu anladı. Tam bana caminin yakılmadığını ve bunların hepsinin yalan olduğunu izah ediyordu ki, adamın yanında bir genç belirdi. Elinde bir karyola demiri vardı. Bu arada -ben daha önce tanıdığım için biliyorum- bir sivil polis mahalleye doğru ilerleyen halka caminin yakılmadığını, bunun tamamen provokasyon olduğunu izah ediyordu. MHP'li bazı militanlar polisin kafasına demir çubuk vurmak suretiyle etkisiz hale getirdiler. Bayıldı mı, öldü mü bilemiyorum. O sırada yaşlı adamın yanında peydahlanan genç bana, 'sen camiyi niye soruyorsun, kimsin sen?' diye sordu. Kendisine gazeteci olduğumu söyleyince, bahçe duvarından atlayarak, bir-iki dakikalığına kayboldu ve yanında 10-15 kişilik bir grup ile geri döndü. O genç grubuna, 'bakın bir komünist yakaladık,' dedi. Grup hemen elimdeki makineyi aldı ve ellerindeki tabancalarla beni tehdit ederek SSK Hastanesine doğru götürmeye başladılar. (...) Hastaneye geldiğimizde, orada daha kalabalık bir grupla karşılaştım. Bunların hepsi sağcıydı. Hastaneyi de kaleleri olarak ilan etmişlerdi. Hastanede beni bir odaya çıkardılar ve sorguladılar.(...) Bu arada hastanede herkes, kimi saçını kesiyor, kimi bıyıklarını kesiyor, yani yüzlerini değiştiriyorlardı. Bunu tanınmamak için yapıyorlarmış. Bu 6-7 saat süren rehinelik süresini hiç unutamıyorum. (...) Ya serbest bırakılacak, ya da öldürülecektim. (...) MHP'liler askerlere, 'komünist asker' diye bağırıyorlardı. Tam bu kargaşa sırasında grubun arkasından fırladığım gibi askerlerin yanına koştum. (...) Bazı Bakanlar gelmiş, basın toplantısı düzenliyorlardı. Hatta dönemin Sağlık Bakanı da hastanelerde durumun iyi olduğunu söylemişti.(...) Bakan'a 'yalan söylüyorsunuz. Biraz önce beni SSK Hastanesinde öldüreceklerdi!' dedim..."(*)

O gün silah ve bomba sesleri gün boyu susmadı. Çevre illerden Çorum'a askeri birlikler geldi ve şehrin üzerinde zaman zaman jetler uçtu. Askeri birlikler şehirde devriye görevi yapmaya başladılar. Bazı polisler faşistlere büyük ölçüde yardımcı oldular. Bu arada, bir polis panzerinden halkın üzerine ateş açıldı.

Barikat çatışmalarına katılan bir yurttaş, polisin tutumunu şöyle anlatmıştı:

(*) Nokta Dergisi, 8 Haziran 1986

"Faşistler saldırıya geçiyor önce, diyelim ki, yaklaşık 100 metre ilerliyorlar, sonra halk karşı saldırıya geçiyor ve faşistleri önüne katarak kovalamaya başlıyor. Faşistler geldikleri son noktadan 50 metre içeri atıldıkları zaman, önce polis panzeri devreye giriyor ve ateş açarak halkı durduruyor. Halk eğer panzere ve polise karşı koyuyorsa, bu kez asker geliyor, araya giriyor ve faşistler 50 metrelik bir alan daha kazanmış oluyor."

Öte yandan, faşist katiller ellerini kollarını sallayarak gezerken, iki saldırganı yakalayan polis memuruna Vali, "götür bunları, bana Milönü semtinde sokağa çıkanları getir" demişti. Çünkü Milönü sol görüşlü halkın çoğunlukta olduğu bir semtti.

Polislerin olaylar içindeki rolü o günlerde gazetelerde yer alan haberlerde bile açıkça gözleniyordu:

"Çorum-(...) halkın kendilerini barikatlarla koruyamadığı, sol görüşlü kişilerin oturduğu Milönü mahallesini çevreleyen bu semtten başlayan gösteriler sırasında güvenlik kuvvetlerinin etkili olmadığı gibi, bazı polislerin bunlara öncülük yaptığı öne sürülmüştür." (Cumhuriyet, 5.7.1980)

"(...) İşte size dün öğle saatlerinde Çorum'la yapılmış bir telefon konuşmasını naklediyoruz:

(...) - Polisin durumu?

-Bir Polis panzeri var, faşistlerin koruyuculuğunu yapıyor. Halkın üzerine ateş açan, saldıran faşistleri koruyor bir yerden örneğin Milönü'ne bugün (dün) faşist grupların giriştiği saldırının önünde bir panzer vardı." (Cumhuriyet, 4.7.1980)

"Çorum- (...) Cumhuriyet Savcısı Ertem Türker'in dün verdiği bilgiye göre, evlerine bomba atılarak ağır yaralanan sol görüşlü Aslan Işıtman ve Mustafa Tahtasız tedavi altına alınmışlardır (Mustafa Tahtasız birkaç gün sonra öldü)" (Cumhuriyet, 4.7.1980)

Erzincan Sıkıyönetim Komutanlığı 1 no.lu Askeri Mahkemesi, 1982/275 no.lu kararını tekrar gözden geçirip, 2 Temmuz 1980 günü Çorum olayları sırasında Çorum Emniyet Müdürlüğü'nde görevli polis memurları Ekrem Bağana, Kemal Maraşlı ve Yalçın Malkoç'u ekip arabasıyla gelip bir evde önce arama yaparak, dışarı çıkıktan sonra , eve karşıdan bomba atıp tarayarak Mustafa Tahtasız'ı öldürüp, Aslan Işıtman'ı yaralamaktan dolayı önce ölüm, daha sonra ömür boyu hapse mahkum etti. Ekrem Bağana Ankara Emniyeti'nde 12 Eylül'den sonra

Ankara Devrimci Yol Davası sanıklarını (yani bizleri) sorgulayan DAL grubunda da görev yapmıştı.

Çorum'daki faşist katliam, bu şekilde devletin güvenlik güçlerinin, polislerin gözetim ve desteği altında devam etti:

> Olaylar sırasında elektrik ve sular da faşistler tarafından kesilmişti. Halk ekmek almak için sokağa çıkamadı. Sol görüşlü kişilerin oturduğu ve barikatlarla korunan mahallelerde ise halk kendi ekmek dağıtımını gerçekleştirdi. 8 Temmuz 1980 tarihli Cumhuriyet gazetesinde, Çorum halkının faşist saldırılara karşı dayanışması ve direnişi ve de örgütlenmesi şu şekilde yer almıştı:
> "TEK GÜVENCE BARİKATLAR: Tek güvencenin barikatlar olduğu bu savaş kentinde, güvenlik kuvvetlerinin tutumu ise insanların kinini artırmaktan başka bir işe yaramıyor.
> Örneğin bir devlet adamı çıkıp da, evleri dükkanları,araçları yakılanlara devlet elini uzatacak demedi şimdiye dek. Bu da saldırıya uğramış ve can ve mal yitirmiş insanların sorunlarını kendi başlarına çözmeye itmiş.
> BİR DENEY, MAHALLE KOMİTELERİ: Çorum'un bir kesiminde bir deney yaşanmaktadır. Devrimci-demokrat güçlerin örgütlendikleri 'Mahalle Komiteleri'... Komitelerin görevleri, 'barikatların sağlamlaştırılması, nöbet işlerinin düzenlenmesi ve halkın öteki sorunlarının çözümlenmesi' olarak özetlenebilir."

Çorum'daki katliam halkın direnmesi sayesinde K.Maraş'taki gibi büyük ölçekte olmamıştı. Ama sonraki günlerde sağda solda işkenceyle öldürülmüş, kurşunlanmış cesetler bulunmaya devam edildi. Şehir içinde halk güvenilir semtlere, bir kısmı ise, Çorum'dan başka yerlere göç etmeye başladı.

O günlerde Kahramanmaraş'takine benzer sahneler de yaşandı. İşte onlardan bazı örnekler:

> "Hamza Kökmen, Çorum'un Sarılık mahallesine dayıoğlu Elvan Çağlar'ın şehir içi göçüne yardımcı olmak için gelir. 15-20 kişi tarafından karşı mezhepten diye yakalanır. Bir inşaata götürülmek için çağrılan taksinin gelmesini beklerken kaçmaya çalışır,yakalanır, olay yerine (Çorum İbrahim Çayırı mevkiine) taksiyle götürülür, bir ağaca bağlanır, yüzü gözü bıçakla kesilir, deşilir, kurşunlanır. Bir ara öldü sanılarak bırakıldığı yerden,

gözleri akmış biçimde sürünerek kaçmaya çalışırken yakalanır, 4 saat işkence sonucu öldürülür. Muhtarın da kararıyla gömülür. Cesedin gömüldüğü yerin kazılmasıyla 2 yıl sonra pantalonu, ayakkabısı vs. bulunarak, yakınları tarafından teşhis edilir. Sanıklardan birinin olaydan sonra kan tuttuğu için, 'ben adam kestim' diye sokaklarda bağırıp çağırdığı görülür.."

Erzincan Sıkıyönetim Komutanlığı 1 nolu As.Mahkemesi 1983/ 115 Evrak, 83/40 Esas ve 1983/339 sayılı 29.12.1983 günlü karar gerekçesinden.

SONUÇ: Olay devletin Anayasal düzeniyle ilgili bulunmadı ve adi cinayet hükümlerine göre 450/3'e göre bir ölüm ve diğer sanıklara çeşitli hapis cezaları verildi.

4 Temmuz günü, 8 Alevi rehin alınıp bir inşaatın bodrumunda hava kararıncaya kadar bekletilmişti. Daha sonra kolları bağlı rehineler, maskeli silahlı kişiler tarafından bir tarlaya götürülmüş, burada topluca katledilmişti.

Bu katliamın nasıl olduğu, kimler tarafından düzenlendiği 6 yıl sonra mahkemede açığa çıktı. Çorum olaylarının görüldüğü mahkemede yapılan açıklamalara göre bu olayın nasıl gerçekleştiği, Nokta dergisinin 8 Haziran 1986 tarihli sayısında şöyle yer aldı:

"(...) 4 Temmuz cuma günü faşistler bazı Alevi yurttaşları rehin almaya başladılar. Alevi Kartal ailesi o gün kapılarını sıkı sıkıya kapattı, korku içinde dışardan gelen sesleri dinledi. Birden onların da kapısı çalındı. Bazı kimseler 'dışarı çıkın, öldüreceğiz sizi' diye bağırdılar. Satılmış Kartal kapıyı kırılmak üzereyken açtı. Kapıdan elleri sopalı bir grup içeri dalmıştı. Satılmış Kartal o kargaşada kendini dışarı atmıştı ve bitişik apartmanda gizlenmeyi başarmıştı. Ama karısı, Gökçen Kartal evde kalmıştı. Kadının bağırmaları duyuluyordu. Gökçen Kartal sürüklenerek dışarı çıkarıldı. Orta yaşlı kadın önce yakınlardaki başka bir eve götürüldü. Aynı mahallede oturan Emine Üreyen, saldırganların bir ara Gökçen Kartal'ın kilotunu çıkartarak değneğe takıp salladıklarını, sonra urganla el ve ayaklarını bağlayarak götürdüklerini gördü.

Gökçen Kartal'ın ardından Emine Üreyen'in de kocasını rehin aldılar. Dehşetin kol gezdiği Çepni mahallesinde Süleyman Üreyen, silahlı ve sopalı insan avcılarının ikinci avı olmuştu.

Aynı saatlerde Ahmet Doğan bu cehennemden kurtulabilmek için göç hazırlığına başlamıştı. Bir kamyon

tutmuş, eşyasını alelacele yüklemiş, çoluk çocuğunu da bindirmişti. Kendisi de tam kamyonun üzerine çıkacağı sırada, yani kurtuluşun eşiğinde iken 'avcılar' geldiler. Ahmet Doğan'ı ve arkadaşı Veli Solmaz'ı zorla kamyondan indirdiler, her ikisi de 'kurtarın öldürüyorlar' diye bağırdı. Ahmet Doğan ve Veli Solmaz ile birlikte rehin alınanların sayısı 4 olmuştu.

Mustafa Bağcı, Şükrü Yalçın, Hayri Büyücü, Mehmet Yılmaz da o saatlerde rehin düştüler.Rehin alınan 8 kişi kolları ayakları bağlı biçimde bir inşaatın bodrum katına götürüldüler. Hava kararmak üzereydi.

Aynı saatlerde, Çorum'da büyük olaylar çıktığını duyan Karapürçek ve Hacıpaşa köylerinden bir grup, traktörleriyle kente geldiler. Kent girişinde durduruldular ve yüzleri maskeli kişilerce kimlik kontrolünden geçtiler. Kontrolü yapanlar, 'bunlar Sünni, bizden' dediler. Köylüler o akşam daha kente bile girmeden kendilerini katliamın içinde bulacaklardı.

Mahallenin oba başkanı Eyüp Gül, ÜYD Çorum Başkanı Seydi Esenyel'i evinin önünde karşıladı. 'Başkan' dedi, 'Alevilere ait 30'u aşkın ev ve işyeri tahrip ettirdim. Bir yandan da devam ediyoruz ve 8 tane rehinemiz var'(...)

ÜYD Başkanı olaylara 'tanık' olmaları için köylülerin orada kalmasını istemişti. Ancak köylülerin sağlama alınması için, 'suça da iştirak ettirilmesi' gerektiğini düşündü. Oba Başkanı'na bu doğrultuda talimat verdi.(...) Maskeli faşistler, köylüler ve rehinelerden oluşan topluluğa Esenyel son bir konuşma yaptı ve şunları söyledi: 'yapılan her hareket, Türk milletinin bölünmezliği ve parçalanmaması içindir. Köylülerle birlikte gideceksiniz bu işi bitireceksiniz. Öldüreceksiniz.'

Rehineler Çorum'un dışında bir-iki kilometre uzakta Hıdırlık mevkiine bir tarlaya götürüldüler.(...) Köylülerin başında 20 kadar maskeli kaldı. Diğer maskelilerden 10-15 kadarı rehineleri köylülerden 200 m. uzaklığa, ekinlerin içine götürdüler. Oradan silah sesleri geldi. Rehineler öldürülmüştü.(...)

Ölüm mangası Çorum'a geri döndüğünde ÜYD Başkanı kendilerine, 'Türk Milliyetçiliği adına yapılan eylemler için minnettar olduğunu' söyledi!"

Katliam mahkeme tutanaklarında bu şekilde yer aldı.

Ve 8 yıl sonra gazetelerde şöyle bir haber yayınlandı:

'Çorum olayları' davası 8 yılda bitti: Erzincan Askeri Mahkemesi'nde 8 yıldır süren 53 sanıklı 'Çorum Olayları' davası dün sonuçlandı. Mahkeme, 2 sanığa önce ölüm cezası verdi, daha

sonra 24'er yıl ağır hapis cezasına çevirdi. Öteki sanıklar serbest bırakıldı.

Erzincan Askeri Mahkemesi'ndeki davada yargılanan sanıklardan Seydi Esenyel ile Recep Uslu önce ölüm cezasına çarptırıldılar. Ancak, duruşmalar sırasında 'pişman' olduklarını belirterek, çeşitli itiraflarda bulunan sanıkların bu tutumları hafifletici neden olarak kabul edildi ve sanıklar hakkındaki ölüm cezaları, 24'er yıl ağır hapis cezasına dönüştürüldü.

Aynı davada yargılanan tutuklu 13 sanık ise, ceza evinde yattıkları süre göz önünde bulundurularak, serbest bırakıldılar. 'Çorum olayları' davasında daha önce 38 kişi de beraat etmişti. Böylece yaklaşık 8 yıl süren 'Çorum olayları' davasının dosyası kapanmış oldu." (*)

General Esengün Açıklıyor

Çorum Olayları sırasında bölgeden sorumlu 15. Piyade Tugayı Komutanı olan emekli Tuğgeneral Şahabettin Esengün, Nokta dergisinin 8 Haziran 1986 tarihli sayısında kendisine yöneltilen sorulan cevapladı:

Nokta: ... neydi Çorum Olayları?
ESENGÜN: Çorum Olayları bir mezhep kavgası değildi. Böyle bir imaj verilmeye çalışılmıştır. Mezhep ayrılığı, aşırı sağ ve aşırı solun çatışması için bir provokasyon olarak kullanılmıştır. (...) Münferit olaylar 1980 yılı içerisinde Amasya'da, Çorum'da, Tokat'ta oluyor, zaman zaman ilgili valilerin talebi ile olayları önlemek için kanun gereği askeri birlikleri sevk ediyorduk. Ancak Gün Sazak'ın ölümünden sonra olayı protesto eder nitelikte Çorum il merkezinde ve özellikle alış veriş merkezinde çok yaygın dükkan tahrip etme, yangın çıkartma olaylarının başladığını bana intikal ettirdiler. Hemen Çorum'a gittim. Gördüğüm manzara dehşet vericiydi. Tamamen Alevilere ait olduğunu öğrendiğim bir kısım dükkan yakılmış, yıkılmış, tahrip olmuştu. Çoğunluk Alevilerin bulunduğu Milönü kesimine girmenin imkanı yoktu. Tamamen barikatlarla çevrilmiş ve adeta şehir bu görünümü ile ikiye ayrılmıştı. Şaşkınlığımı gizleyemedim ve zamanın Valisine 'bir şehir bir gecede bu hale nasıl gelebilir?' diye sordum. Daha sonra bana bağlı bir kısım birlikleri üst komutanlıktan aldığım emirle Çorum'a sevk ettim.

(*) Hürriyet, 25 Haziran 1988

Nokta: İlk olayların başlangıcında bazı kamu görevlilerinin taraf tutması ya da olaylara müdahale etmemesi söz konusu mu?
ESENGÜN: Valiye 'bir şehir nasıl böyle parçalanır' dediğimi aktarmıştım size. Onun altında çok şeyler yatıyor. 'Emniyet kuvvetleri neredeydi?' diye sordum,. 'Bu dükkanlar polis kuvvetlerinin görev yaptığı bir yerde güpegündüz nasıl tahrip edilir ve önlenemez ve bir şehir iki kesime nasıl ayrılır, Doğu ve Batı Berlin gibi?'(...)
Nokta: Bildiğim kadarıyla 2 MHP milletvekili sizi bu olaylar sırasında ziyaret ediyor. Bu milletvekillerinin uyarılarındaki amaç neydi?
ESENGÜN:İsimlerini dahi hatırlamak istemiyorum. Bu milletvekilleri devamlı surette yaranın kabuklaşması değil, kanamasını isteyen tiplerdi. İşleri güçleri, Ankara'da belirli odakları tahrik etmek ve almış olduğu yetkilerle Çorum'a gelip, karmakarışık etmekti. Bu iki milletvekili olayların tarafımdan bastırılmasını memnuniyetle karşılamadı. Yani ne istiyorlardı? Bir taraf korunsun, diğer taraf öldürülsün. Yani katalizör rol oynamayacaksınız, güvenlik tedbirlerini tam olarak almayacaksınız, bir kesim ki ona Sünni kesim diyebilirsiniz, Alevileri esasen sıkışmış bir bölgede çevirmiş, onların üstüne saldırıp imha etmek istiyorlardı.
Nokta: Bu iki milletvekilinin size açıktan bir tehditleri söz konusu oldu mu?
ESENGÜN: Bir asker kişi olarak, bir generale tehditleri zaten sökmezdi de, ama 'senin cezanı biz veririz' gibi bir davranış içindeydiler. Özellikle biri fevkalade küstah bir tavır içindeydi. Bunun karşısında benden gerekli uyarıyı aldılar. Zamanın Valisi Yüksel Çavuşoğlu'nun makamında, son olaylar sırasında kendilerine Çorum'da bulunmamalarının daha hayırlı olacağını, güvenlik kuvvetlerinin ve güvenlikten sorumlu bana bağlı birliklerin burada vazifeli olduğunu ve asker oldukça onların beklediği manzaranın ortaya çıkmayacağını kendilerine söyledim.
Nokta: İkinci olaylar nasıl başladı. İkinci olaylar öncesi ne gibi olaylar cereyan etti?
ESENGÜN: Saat 13 civarında öğlen namazı vakti Jandarma Alay komutanlığından ayrılıp, tabur merkezine gideceğim sırada adeta bir merkezden sinyal almışcasına bir-bir buçuk saat içerisinde sağ kesim sokaklarında hayret verici bir biçimde barikatlar oluşturulmuştu. Şehrin muhtelif kritik ve kilit noktalarına yerleştirdiğim birlik komutanlarından devamlı telsiz raporları alıyordum. Sağ kesimin böyle çok ani barikatlarla

donatıldığını, sol kesimde durumun nasıl olduğunu sorduğumda onlarda da aynı yoğunlukta barikatlar kurulduğunu öğrendim.

Nokta: Siz jandarma alayından çıkışınızda herhangi bir müdahale ile karşılaştınız mı?

ESENGÜN: Muazzam bir direniş vardı. Beni örtülü olarak enterne etmeye çalışıyorlardı. Jandarma Alay komutanlığı dahil her tarafı barikatlarla donatmalarının amacı buydu. Ve bunların bir merkezden sevk ve idare edildiğinden kesinlikle kuşkum yoktu. Sivil toplum bu ölçüde bilinçli olamaz. Alaaddin Camii'ni bombalama haberi bu sırada meydana geldi. 'Alaaddin Camii'nin de yakıldığını söylüyorlar, kuvvetler nerede? Var mı böyle bir durum?' dediğimde, orada görevli subayın, 'kesinlikle böyle bir durum yoktur, cami güvenlik altındadır. Çünkü o civarda güvenlik önlemleri var. Ancak biliyorsunuz yer yer yangın çıkartıyorlar, cadde üzerinde barikatlar, alevler var. Demek ki camiyi yakıyorlar imajı vermek için bu yangınlar çıkartılmış' dedi. Askeri birlikler, çıkarılan bu sahte haberi alınan önlemlerle bir balon gibi söndürdüler.Ancak ne yazık ki, bu mizansene asker dışında bazı kamu görevlileri de inanarak Ankara'ya caminin gerçekten yakıldığını rapor ettiler (...) Maalesef her iki olayda da kesin olarak hatırlamamakla birlikte 50 civarında masum insan, kalleşçe kaçırılarak öldürüldü. Bunları önlemenin imkanı olmadı.

Nokta: Emniyet kuvvetlerinin tutumunu nasıl tanımlayabilirsiniz?

ESENGÜN: Şu anda emniyet kuvvetlerinden memnun olduğumu söyleyemem. Tabii, o olaylar bu görevlilerin gerçek tutumunu daha ziyade ortaya çıkardı. Öyle hadiseler oldu ki, polis teşkilatı görev duygusu içinde davranmış olsaydı, böyle bir sonuç ortaya çıkmış olmazdı.

Nokta: Olaylardan çıkar uman bazı mihraklardan bahsettiniz. Bu mihraklardan kastınız MHP örgütlenmesi miydi? Yoksa başka bir örgütlenme mi?

ESENGÜN: Ben bu konudaki değerlendirmemi o zaman yaptım. İlgili makamlara ilettim. Daha doğrusu bağlı olduğum makamlara çok açık bir dille rapor ettim. Ancak bunlar tabii askeri rapor olduğu için, bir on yıl geçmeden açıklanamaz. Neden Çorum'da böylesine kanlı olaylar sahnelendi. Niyetleri neydi? Bu niyetlerini şu anda tam olarak teşhis etmiş değilim. Ne amaç güttüler, neden bu kadar insanı öldürdüler, öldürttüler? Niçin evler, işyerleri yakıldı yıkıldı? Amaçları neydi? Ülke çapında bir iç ayaklanmanın provası mıydı. Yoksa bir askeri darbeyi, askeri ihtilali zorunlu kılacak bir şey mi yaratmak istediler? Bir talan mı yaratmak istediler? Bunu çıkaramıyorum. Ama amaç ne olursa

olsun, bu olayları yaratanları ve olaylarda maalesef maşa olarak kullanılanları lanetliyorum."(*)

İşte, As.Savcıların İddianame'nin 1280.ci sayfasında "Fatsa ve ÇORUM olayları da nazara alındığında örgütün ...Anayasal düzeni cebren ortadan kaldırmak amacına yönelik ve bu amaç için elverişli nitelikte olduğu görülmektedir" diyerek bizim Anayasal düzeni yıkmaya kalktığımızın bir kanıtı(!) olarak ileri sürdüğü ÇORUM olayları!..

Ve işte General Esengün'ün (Mahkemenizin reddettiği) tanıklığı ve ortaya koyduğu gerçekler...

Ve yine işte bu saygıdeğer Generalin ortaya koyduğu sorular:

> "Neden Çorum'da böylesine kanlı olaylar sahnelendi? Neden bu kadar çok insan öldürdüler, öldürttüler? Niçin evler, işyerleri yakıldı, yıkıldı? Amaçları neydi? Ülke çapında bir ayaklanmanın provası mıydı? Yoksa bir askeri darbeyi, askeri ihtilali zorunlu kılacak bir şey mi yaratmak istediler? Bir talan mı yaratmak istediler?"

Bu soruların karşılığında bütün bu olaylardan dolayı bizleri -devrimcileri- suçlayanların örtbas etmek istedikleri gerçekler yatıyor.

Çorum'u Bırak Fatsa'ya Bak

Çorum olayları üzerine zamanın İçişleri Bakanı Gülcügil, "Çorum olaylarını devlete karşı solcular çıkardı, devleti destekleyen sağcılar, solculara karşı mücadele etti" diye bir açıklama yaptı. Herşey öylesine açık, öylesine ortadaydı ki, herkes ayağa kalktı. Ecevit bile, çok sert bir konuşmayla, İçişleri Bakanını Çorum'da katliama girişen faşistleri desteklemekle suçladı. Bunun üzerine Gülcügil, 180 derecelik bir dönüş yaparak, faşistleri de suçlayan bir konuşma yaptı ve 1970'den önce Adalet Partisi içinde sola karşı ülkücülerin desteklenip örgütlendirilmesi önerilerine kendisinin karşı çıktığını açıklayarak, faşistlere karşı olduğunu göstermeye ve kendisini savunmaya çalıştı. (**)

(*) NOKTA, 8 Haziran 1986

(**) Gülcügil'in sözünü ettiği olay,Özel Harp Dairesi Başkanı C.Akyol'un 1965 sonrasında gelişen sol düşüncelere karşı sağın (Ülkü Ocakları çevresinde) "örgütlendirilmesi" önerisi ve bu önerinin AP içinde tartışılması olayıdır.

Tartışma, kısa süre sonra (herhalde bu son açıklamalara MHP'nin gösterdiği tepki nedeniyle) Gülcügil'in İçişleri Bakanlığı'ndan istifasıyla sonuçlandı.

Ecevit, Hükümetten Çorum ve çevresinde sıkıyönetim ilan edilmesini istedi. Ancak MHP'liler, Çorum'da görevli askeri birliklerin tutumundan hiç te hoşnut değillerdi ve Demirel Çorum'da sıkıyönetim önerisine yanaşmadı.

Evet, Çorum'da yaşananlar öylesine açık, herşey öylesine ortadaydı ki, Demirel rahatsız olmaya başlamıştı. Çorum olayları üzerine tekrar tekrar soru soran gazetecilere sinirlenerek,"Siz Çorum'u bırakın, Fatsa'ya bakın!" dedi.

Demirel'in sözleri, panayır yerinde cambaz seyreden kalabalığın içinde, tam adamın cebinden cüzdanını çekerken yakalanan hırsızın ne yaptığını soran adama verdiği cevaba benziyordu:. "Aldırma, cambaza bak!"

Evet, "Çorum'u bırak, Fatsa'ya bak!" ya da "Aldırma cambaza bak!"

22. FATSA'DA "NOKTA" OPERASYONU

Çorum'da yaşanan olaylar faşistlere karşı kamuoyunda çok güçlü bir tepkinin oluşmasına yol açmıştı. Bu yüzden bu havanın dağıtılması ve dikkatlerin başka yöne çekilmesi gerekiyordu. Bu nedenle Fatsa'da "Nokta" operasyonu adını verdikleri operasyonu başlattılar. Faşist ve gerici çevrelerce ileri sürülen, Fatsa'ya pasaportsuz girilemediği, halkın baskı altında olduğu gibi yalanların arkasından Fatsa'yı kuşattılar.O sıralar hayat kadınlarıyla eğlenirken ortalıkta görünmeyen iki başçavuşun kaybolduğu, kaçırıldığı haberleri çıkarıldı. İlçenin dışında güvenlik kuvvetleri günlerce bekletildi. Böylece ilçeye girilemediği görüntüsü yaratılıyor ve tüm dikkatler Fatsa üzerinde yoğunlaşırılıyordu. Ve günlerce süren bir yaygaranın arkasından 12 Temmuz günü bir mekanize piyade taburu, üç jandarma komando birliği ile il alay komutanlığı takviye kuvvetleri, Ordu Emniyet Müdürlüğü ekipleri, zırhlı araçların eşliğinde Fatsa'ya girdiler.

Günlerce öyle bir gerilim yaratılmıştı ki, askeri birliklerin ilçeye girişinde savaş çıkacakmış gibi bir hava yaratılmıştı. Oysa, o günlerde kopartılan yaygaralara karşı, ilçenin Belediye Başkanı AP, CHP ve MSP ilçe başkanlarıyla birlikte kopartılan yaygaranın asılsız olduğunu gazeteler aracılığıyla duyurmaya çalışıyor; bu küçük-yoksul ilçe insanları üzerinde oynanmak istenen oyunları açığa çıkarmak için çırpınıyorlar; gerçekleri görmesi için Demirel'i Fatsa'ya davet ediyorlardı. Ama Demirel'in derdi başkaydı ve koparılan yaygara o kadar gürültülüydü ki, kimse onları duymadı ve duymak istemedi.

Böylé bir gürültü ve toz duman içerisinde zırhlı birlikler eşliğindeki güvenlik kuvvetleri ilçeye girdiler! Güvenlik kuvvetlerine herhangi bir karşı koyma olmadı. İlçede büyük bir arama tarama operasyonuna girişildi ve 16 ruhsatsız tabanca ele geçirildi!

Demirel'in "Çorum'u bırak Fatsa'ya bak" sözleriyle, Çorum'daki 50'ye yakın ölü, yakılıp yıkılan evler, barikatlar ve sabahtan akşama susmayan otomatik silahlardan başını kaldıran herkes, Fatsa'da işte bunları gördü: 16 ruhsatsız tabanca! Ve güvenlik kuvvetlerine yol gösteren yüzleri maskeli bazı sivil şahıslar. Şehirde arama yapan ekiplerin önünden giden bu "maskeli siviller" bazı kişileri

gösteriyor, güvenlik kuvvetleri de onları göz altına alıyordu. Gazeteciler, bu maskelileri merak ettiler ve bu maskeli sivil şahısların bazılarının cinayet işledikleri için polis tarafından aranan Ülkü Ocaklı militanlar olduklarını öğrendiler. Evet, aynen böyle: Silahlı saldırılara katılan, cinayet işleyen ve bu suçlarından dolayı sözde güvenlik kuvvetleri tarafından "aranan" faşist militanlar, Fatsa halkı tarafından tanınmasın diye, yüzlerine maske takılarak güvenlik kuvvetlerinin düzenlediği operasyonlara katılıyor, rehberlik ediyorlardı. Gazeteciler, Vali Reşat Akkaya'ya bu durumu sorduklarında R.Akkaya onların ülkücü ve aranan şahıs olmalarının önemli olmadığını, savaşta hayat kadınlarından bile yararlanılabileceğini söyledi.

Fatsa "Nokta" operasyonu, Demirel açısından fiyasko ile sonuçlanmıştı. Başbakan, alınan sonucu yetersiz buluyordu. 3 Ağustos günü yapılan sıkıyönetim koordinasyon toplantısında okuduğu raporunda, "Fatsa'da meydana gelen olay, Fatsa Cumhuriyeti olayıdır. Orada devlet yoktur. Seyirci kalmıştır. Henüz Fatsa'nın başındayız. Kökünde Kızıldere vardır. Bu mesele yarım bırakılamaz. Bırakılırsa yüz Fatsa çıkar" diyordu.(*)

Demirel niçin "bırakılırsa yüz Fatsa çıkar" diyordu? Fatsa o dönemde Türkiye'nin hemen hiç olay yaşanmayan, en sakin yörelerinden biriyken, neden rahatsız ediyordu birilerini? Demirel Fatsa'dan niçin korkuyordu?

Bunu anlayabilmek için Fatsa'ya biraz daha yakından bakmak ve biraz daha geriye gitmek gerekiyor.

Fatsa, Türkiye'de yaşananları anlayabilmek için belki de en iyi örneklerden birini oluşturuyor.

Fatsa

12 Mart sonrasında Türkiye'nin her yanında olduğu gibi, Fatsa'da da sivil faşist hareket devlet tarafından desteklenip güçlendirilmişti.Fatsalı devrimciler, ilericiler 12 Mart işkencehanelerinde, zindanlarında zulüm görürken, Fatsa'da Ülkü Ocakları vb. kuruluşların kurulup, çalışması için her türlü destek ve

(*) C.ARCAYÜREK, C.Arcayürek Açıklıyor-10, s.299

olanak sağlandı. Yörede büyük gücü olan tefecilerin de desteğiyle, MHP ve Ülkü Ocaklarını kurdular. MC'nin kurulmasından sonra faşistlerin Fatsa halkına yönelik saldırıları yoğunlaştı. Sopalı, zincirli, bıçaklı saldırılarda pek çok insanı yaraladılar. Okullara yönelik saldırılarla, özellikle orta dereceli okulları ele geçirmeye çalıştılar, sessiz çoğunluk üzerinde terör estirdiler. Her gün öğrencilerden bir kısmı okul kapısında ya da sokaklarda,dışardan getirilmiş serserilerden oluşan faşist güruhlar tarafından dövülüyordu. Bu dönemde sol görüşlü kişilerin rahatça girebilecekleri yerler çok sınırlıydı. Halkevi üyeleri bile Halkevi binasına gitmeye çekinir durumdaydı. 1977 yılı başlarında Halkevi Başkanı Kemal Kara, gece evine giderken faşistler tarafından demir çubuk ve zincirlerle dövülerek ağır şekilde yaralandı. Kemal Kara saldırganları teşhis etmesine rağmen, polisler hiçbir işlem yapmadı.

Bu olaydan bir süre sonra, 15 Haziran 1977'de aynı faşist çetenin saldırısı sonucunda Kemal Kara öldürüldü.

Bu olay Fatsa'da meydana gelen ilk öldürme olayıdır.

Halk arasında çok sevilen Kemal Kara'nın öldürülmesi, Fatsa'da büyük bir tepki doğurdu. Cenazeye büyük bir kalabalık katıldı. Fatsalı gençler, faşist serserilere topluca karşı koymaya başladılar. Zaten bir avuç serserinin zorbalığına dayanan faşistlerin etkinliği kısa sürede ortadan kalktı ve sokaklarda eskisi gibi rahatça dolaşıp kabadayılık edemez hale geldiler.

Bunlardan biri bir keresinde siyah çarşaflara bürünerek kadın kılığına girip, gizlice Fatsa Halkevi binasının önüne gelerek, katliam yapmak istemiş; ancak orada kimseyi bulamayınca, sokakta rastladığı İsa Aydemir adındaki devrimci bir genci çarşafının altına sakladığı silahla vurmuştu. İsa Aydemir de ölmeden önce silahını ateşleyerek, kendisini vuran kadın kılığındaki faşist Oktay Orbey'i öldürmüş,olay o tarihteki Günaydın gazetesinde "kendi katilini kendisi vurdu" diye yer almıştı.

Ekonomik bunalımın, yoksulların, karaborsanın sürüp gittiği bir dönemde yapılan seçimlerde; karaborsaya ve yolsuzluklara karşı mücadele edeceğini söyleyen, halkın söz ve karar sahibi olacağı bir belediyecilik anlayışını savunan ve seçimlerden önce faşistler tarafından vurularak öldürülmek istenen Fikri Sönmez, Belediy e Başkanlığı'na seçildi.

Seçimlerden bir ay sonra Fatsa halkı, kendi seçtiği temsilciler aracılığıyla içinde AP'li ve MSP'lilerin de bulunduğu 11 halk komitesi kurdu. Fatsa halkı bu komiteler içinde örgütlenerek şenlik düzenledi, tefecilerle mücadele etti. Halkın gücüne dayanan bu çalışmalar kısa sürede başarı kazandı.

Türkiye'nin her yanını saran silahlı çatışmalar Fatsa'da söz konusu değildi. Fatsa'da herkes dostluk-kardeşlik içinde yaşamaya başladı. "Dört yılda yapılamaz" denen Fatsa sokakları, kadın-çocuk herkesin katılımıyla sürdürülen "Çamura Son" kampanyasıyla bir hafta içinde yeniden düzenlendi. Fatsa kadınlarının çabalarıyla 400 profesyonel kumarcının bulunduğu ilçede kumar oynamaya son verildi. Parası ödendiği halde alınamayan itfaiye aracının yerine, sağdan soldan bulunan parçalarla eski bir itfaiye aracı çalışır hale getirildi. Karadeniz'deki tüm küçük üreticileri ağır bir sömürü altında tutan tefeciler, Fatsa'da eski yöntemlerini uygulayamaz oldular. Yüksek faizli tefeci sömürüsü son buldu; büyük tefeciler, yoksul köylülerden,biriken faiz borçlarını toplayamadılar. Fatsa'da karaborsa önlendi. Halka satılmadan istif edilen yağlar, istifçilerin depoları açılarak halk komiteleri eliyle halka dağıtıldı. 7'den 70'e herkesin katıldığı halk şenlikleri düzenlendi. Fatsalılar o güne dek hiç yaşamadıkları huzur ve güvene kavuştular. Öyle ki, AP ilçe yöneticileri bile parti merkezlerine çektikleri telgrafla, "Bize yapacağınız en büyük iyilik, Fatsa'nın idaresini bize bırakmanız, karışmamanızdır." dediler. Fatsa AP İlçe Başkanı operasyon öncesinde gazetecilere şunları söylüyordu:

> "Huzur içinde Fatsalı kardeşlerimizle yaşıyoruz. Ünye ve Ordu'ya gittiğimizde sıkıntılarımız oluyor. Dövülüyor, horlanıyoruz. Bizim ilçemizde kan yok, ateş yok, barut yok."(*)

MSP İlçe Başkanı aynı tarihli Milliyet'te şunları açıklıyordu:

> "Fatsa'da ateş ile barut yok. Böylesine huzurlu bir yerde olay çıkarmak istemek niye? Değişik görüşlerle her zaman bir aradayız. İlçede zorlama yok, tazyik yok, herkese insan gözüyle bakılıyor.."

(*) Milliyet, 4 Temmuz 1980

Ve işte Fatsa'daki bu gelişmeler, egemen sınıf temsilcilerini ve politikacılarını dehşete sürüklemişti. Fatsa, kendi bozuk-çürümüş düzenleri karşısında korkutucu-güzel bir örnek olmuştu. Fatsa halkı kendi gücüne güvenmesini, kendisini yönetmesini öğrenmişti.

Halk komitelerinde görev alan bir AP'li şöyle demişti:

> "Bugün belediye bir şey yapacağı zaman, halka danışalım diyor. Ama biz, halk zaten bizi seçmiş, tekrar halka danışmanın ne anlamı var, diye düşünürdük. Şimdi, mahallelerdeki halk komitelerine danışılmadan birşey yapılmıyor."

İşte bu sözler "demokrasi" aldatmacasıyla ortada dolaşan Demirel'lerin yüreğine korku salmaya yetmişti. Fatsa'da gerçek bir demokrasinin, gerçek bir halk yönetiminin çekirdekleri atılmıştı. Halk binlerce yıldır kendilerini yönettiğini söyleyen sömürücülere-asalaklara ihtiyacı bulunmadığını, kendi kendisini pekâla daha iyi yöneteceğini fark etmeye başlamıştı. Bu küçük ilçe halkının kendi elleriyle yarattıkları güzellikler öylesine etkileyiciydi ki, çevre ilçelerde kulaktan kulağa, dilden dile yayılmaya başladı. Çevre ilçelerdeki AP'li Belediye Başkanları bile, Fatsa'ya geliyor, Belediye Başkanıyla görüşüyor, yapılan çalışmaları görerek, kendi ilçelerinde de gerçekleştirebilmek için bilgi alıyorlardı.

İşte Demirel'in "bırakırsanız yüz Fatsa çıkar" dediği olay buydu.

Ve işte bunun için, o zamana kadar Türkiye'nin en huzurlu köşelerinden biri olan Fatsa, böyle güzel bir örnek olmaktan çıkarılmalıydı.

Demirel'in Ordu Valisi Kelle İstiyor

Demirel, bu kararın yerine getirilmesi için, Türkeş'e gönderdiği "Başbuğum" diye başlayan mektuplarıyla tanınan MHP'li Reşat Akkaya'yı Ordu'ya Vali olarak gönderdi. Genelkurmay Başkanlığına gönderilen bir raporda "Atatürk devrimleri düşmanı olduğu" belirtilen R.Akkaya, Emniyet Müdürlüğü yaptığı her ilde olay çıkarmış ve görevinden alınmıştır. Eskişehir ve Mersin Emniyet Müdürlükleri görevini yürütürken, AP yanlısı olan Valilerin isteği üzerine görevinden alınmıştır. Görev yaptığı her yerde MHP yanlısı tutumuyla

dikkat çekmiştir.

Ankara Emniyet Müdürlüğü yaptığı sırada Balgat kahvehane katliamını ve Tepecik otobüs katliamını düzenleyen faşistleri yakalayan 2. Şube ekibini görevden uzaklaştırmıştı. Yine 1979 yılında Gümrük ve Tekel Bakanlığı'nı basan faşistler, sıkıyönetim görevlilerince yakalanınca, Ankara Emniyet Müdürü Reşat Akkaya hemen bir basın toplantısı düzenleyerek, bakanlığı basanların milliyetçiler değil, kızıl komünistler olduğunu açıklamış; arkasından Ankara Sıkıyönetim Komutanı, saldırganların sağ görüşlü olduğunu açıklayarak, R.Akkaya'nın görevden alınmasını istemiş ve R.Akkaya görevden alınmıştı.

İşte, Demirel'in Ordu'ya Vali olarak atadığı kişi budur. R.Akkaya, Ordu Emniyet Müdürlüğü'ne,Amasya'da bir yurttaşın ölümüne yol açan MHP militanı Z.Abidin Aksoy'u, Milli Eğitim Müdürlüğüne de yine Ülkü Ocakları kurucusu Celal Şahin'i atar. Fatsalı faşistlerle bir toplantı yaparak,onları "ses isterim, kelle isterim.." diye kışkırtır.

> "Fatsa'da çıkarlarını korumaya kararlı bir halk vardı. Sömürüye hayır diyen bir halk vardı.
>
> Fatsa'nın karışması, kana bulanması gerekiyordu.
>
> Devletin Valisi R.Akkaya göreve başlamadan önce 11 Temmuz 1980'e dek 14 öldürme olayı olmuştu Fatsa'da. 11 Temmuz 1980'den 12 Eylül'e kadar ise (2 ayda!), tam 56 öldürme olayı yaşanacaktı.
>
> 1977 Haziran'ında Fatsa Halkevleri Şube Başkanı Kemal Kara'nın öldürülmesiyle başlayan saldırı, üç yıl sonra amacına ulaşmış, Fatsa'nın kararlı direnişi, bir askeri müdahalenin somut nedenleri arasına konulmuştu."(*)

MHP'nin valisi, önce Fatsa'yı çevreleyen ilçe ve kasabalara yüklendi. Nisan ayında göreve başlar başlamaz, Gürgentepe ve Çamaş bucaklarında CHP'li Belediye Başkanlarına saldırdı. Özel emir vererek, Gürgentepe'deki Belediye işhanını tahrip ettirdi. Gölköy'de uzun menzilli silahlarla halkın üzerine ateş açtırdı; ve çok sayıda insanın ölümüne ve yaralanmasına neden oldu. Saldırıya uğrayan insanları, saldırıların sorumlusu gibi gösterdi, emniyet binalarında, cezaevlerinde

(*) Erbil TUŞALP, Eylül İmparatorluğu, s.124

işkenceden geçirdi. MHP'li olmayan kamu görevlilerini il dışına tayin ettirdi. Faşist yöneticilere destek oldu. Örneğin, Ünye'de Validen destek alan MHP'li emniyet kadrosu, ilçede devlet terörü estirdi. Sivil faşistler elini kolunu sallayarak halka saldırmaya, gözdağı vermeye başladılar. Haziranın son günlerinde Aybastı yolu üzerinde yaptıkları katliamda 5 kişiyi öldürdüler. Temmuz başında Fatsa'da bir kasap, dışardan gelen faşistler tarafından dükkanının önünde öldürüldü. Aybastı'daki katliamdan sonra, burada halk ile faşistler arasında silahlı çatışmalar başladı. Çamaş'ta jandarma bir öğretmeni öldürünce,halkla jandarma arasında çatışma çıktı; jandarma 3 kişiyi daha öldürdü ve çatışmada bir de astsubay öldü. Samsun'dan getirilen askeri takviye birlikleri Ordu'nun ilçelerine yerleştirildi.

Sıra Fatsa'ya Gelmişti

9 Temmuz günü bir demeç veren Demirel, "küçük terör odaklarının kurutulacağını" söyledi. Fatsa, Erzincan ve Sarıkamış'tan getirilen askeri birlikler tarafından kuşatıldı.

Fatsa'nın CHP,AP ve MSP'li ilçe başkanları, 11 Temmuz'da bu gelişmeler üzerine gazetelere bir açıklama yaparak şöyle dediler:

> "Her yerde kan var. Biz burada huzur içindeyiz..'Fatsa'ya pasaportsuz girilmiyor' gibi söylentiler yalandır. Fatsa halkı için dosyalardan, dedikodulardan,fısıltılardan aldığınız bilgilerle karar vermeyin. Bizlerle değil, halkla görüşün."

İşte "Nokta" operasyonu bu ortamda başladı ve gelişti. Operasyon sırasında bütün Fatsa'yı ev ev, didik didik aradılar; Su Ürünleri binası hemen bir işkencehane haline getirildi. Aralarında Belediye Başkanı Fikri Sönmez'in de bulunduğu 390 kişi, vakit yitirilmeden işkenceden geçirilmeye başlandı. Sivil faşist terör ile devlet terörü elbirliği içinde Fatsa'nın üzerine bir kâbus gibi çöktü.

MHP'li faşistler, Vali R.Akkaya eliyle operasyondan hemen sonra Fatsa'ya yerleştirildi; Vali onlara dernek açmaları için kendi elleriyle bir bina tuttu. Kalacak yerleri olmayan faşistlere her gün ilçeye gelip akşamları dönebilmeleri için özel otobüs seferleri düzenledi. Faşistler bellerindeki silahlarla caddelerde boy göstermeye,

halka zulmetmeye, haraç toplamaya başladılar. Fatsa'da büyük bir operasyonla günlerce silah arayan polisler, bu katilleri ve bellerindeki silahları görmezden geldiler.

Erzincan'dan Fatsa'ya geçici görevle gönderilen polisler, görev sürelerini doldurmadan, can güvenliklerinin olmaması nedeniyle ilçeyi terk ettiler ve bunlardan 8'inin Ordu Emniyet Müdürü ile Fatsa Emniyet Amiri hakkında suç duyurusunda bulundukları saptanmıştı. Dilekçede yakınmaya neden olan olaylar şöyle sıralanmıştı:

> "30 temmuz günü görev almak üzere Fatsa Emniyet Amirliğinin önünde hazır bulunduk. Aynı gün karakoldaki işkenceler devam ediyordu (...) Bir takım adamlarının olduğunu, bunların silahlandırıldığını ve bu vatandaşların yakalanmayacağı emrini veriyorlardı.(...) 30 Temmuz 1980 günü saat 9.00 sularında sahil yolunda devriye dolaşırken şüphelendiğimiz bir otoyu aramaya karar verdik. Arabadan inmek istemediler. Kendilerinin memur olduklarını söylediler. Biz inanmayıp, arama yaptık. 3 kişinin üzerindeki üç silahı, mermiler silaha sürülü vaziyette ellerinden aldık. Bu şahısların üzerindeki silahları çıkardığımız an, Komiser Orhan Candan'ın ekibi yanımıza gelerek, yakaladıklarımızı bırakmamızı istediler. Yakaladıklarımızı karakola götürmek için arabaya bindirirken, Konya ekibinden sivil bir polis memuru elindeki otomatik silahı bize doğrultarak,'yakalayacak başka kimse bulamadınız mı?' diye bizleri tehdit etti. Karakola geldiğimizde ise (...) yakalananların üzerinden aldığımız silahı bir arkadaşımızın elinden almak istedi. Bu sırada Emniyet Amiri Kemal Şahin geldi, yakaladığımız kişilere dönerek, 'ulan... çocukları' diye bağırarak, 'silahları bu polislere yakalatacağınıza, onları tarayıp yakalanmasaydınız' dedi. Ve orada bulunan polislere dönerek, 'hadi bunlar kendilerini yakalayanları taramadılar, siz neden taramadınız' diye bağırdı. 'Yarın sizi Çullu tepesine gönderip, hızınızı orada keseceğim' dedi. Biz de 'Türk bayrağı olan her yerde görev yaparız' dedik. Bunun üzerine bizi panzerle kariyerlerin giremediği yerlere gönderip, teker teker temizleteceklerini söylediler."(*)

İşte, sözde Fatsa'ya huzur getirmek için yapılan "Nokta operasyonu!" Değil halkın, devlet görevlilerinin bile can güvenliği kalmıyor. Kaymakam Aslan Gündüz, R.Akkaya tarafından görevden

(*) Cumhuriyet, 21 Ağustos 1980

alınıyor. C.Savcısı görevden ayrılmak zorunda bırakılıyor. Ünye'deki bir savcıya telefon eden C.Savcısı C.Erdemir:

> "Rapor alıp gideceğim ağabey" diyor, "oraya not alın: başıma bir şey gelirse, canımdan olursam yani, sorumlusu Emniyet Amiridir. Korktuğum yok,ama yavaş yavaş ortaya çıkıyor herşey. Hakim mi? izne ayrıldı. Ne yapsın kızcağız?.. Onun da başı dertte."(*)

C.Savcısı Erdemir, ilçeden ayrılmadan önce 28.7.1980 tarihinde Fatsa Kaymakamlığına, Ünye Savcılığına, Ordu Valiliği'ne, Jandarma Birlik Komutanlığına yazdığı yazıda, Fatsa'daki olaylar hakkında bilgi vermekteydi:

> "Fatsa merkezinde işlenen faili meçhul darp olaylarında sağ görüşlü kişilerin darp yaptığı saptanmıştır. Mağdurların emniyete başvurmaktan çekindikleri veya başvurmaktan alıkonuldukları bilinmektedir."(**)

Nokta Operasyonu devam ettiği sırada, panzerlerin, binlerce askerin, polislerin kol gezdiği şehir merkezinde, Sait Alp (öğrenci), Dursun Özdemir (öğrenci), Hacı Uygun (köylü), Baki Ata (Seber Köyü Muhtarı), Ahmet Gündoğdu (köylü), Kazım Sarı (köylü), Muammer Yavuz (öğrenci), Mehmet Demir (şoför) ÜGD militanlarınca öldürülmüşlerdir.

Yaşlı-genç, CHP'li, AP'li, MSP'li yüzlerce insan dövülmüş, yaralanmış, evleri, işyerleri tahrip edilmiş, yakılıp kurşunlanmıştır.

Operasyon sonrasındaki Fatsa'yı bir AP'li yurttaş gazetelere şöyle anlatmıştır:

> "Bugün de, devlet terörü yaşanıyor Fatsa'da. Sonra biz devlet deyince çok büyük bir güç görmeye alışmışızdır. Ama gördük ki, peşlerine taktıkları iki sidikli adamla girdi devlet Fatsa'ya. Böylesine de devlet demek çok güç. Fatsa'ya oradan buradan getirilenlerle hiçbir yere gidilmez. Yarın öbürgün tokatını yerler Fatsalı'ların o köşe başlarında bekleyenler."(***)

(*) Cumhuriyet, 15 Ağustos 1980
(**) Aynı Yerde
(***) Cumhuriyet, 19 Ağustos 1980

Gerçekten de öyle oldu.

Bugün Fatsa davasında görülen olayların büyük çoğunluğu Vali R.Akkaya'nın Ordu'ya atanmasından ve Nokta operasyonunda sonra, faşistlerin (bellerinde Validen aldıkları silahlarla) Fatsa'ya -devlet eliyle- yerleştirilmelerinden sonra meydana gelmiştir. Yani, "terör ve anarşi" Fatsa'ya devlet eliyle getirilmiştir.(*)

Niçin Fatsa?

Sadece Çorum'da değil, Türkiye'nin her yanında faşist terör ve katliamların sürüp gittiği bir dönemde, Fatsa kasıtlı olarak hedef haline getirilmiştir.

Tercüman gazetesinin Kahramanmaraş katliamından sonra sevinç çığlıkları atan E.Göze ve A.Kabaklı gibi yazarları, Fatsa'yı dillerine dolayarak, bir hedef tahtası haline getirmek istemişler; Fatsa'ya sağcıların giremediği, "pasaport" kontrolü yapıldığı, Fatsa'da solcu olmayanlara zulmedildiği yaygaralarını tekrarlayıp durmuşlardır.

O dönemde sürüp giden iç savaş ortamı içinde ülkedeki kamplaşmanın en üst noktalara vardığı bir gerçekti. Özellikle K.Maraş katliamı, bu kamplaşmayı korkunç boyutlara ulaştırmış, sadece mahalleler değil, şehirler bile bölünmüştü. Örneğin Malatya'dan binlerce aile,K.Maraş ve Malatya olaylarının etkisiyle, İstanbul'a

(*) 12 Eylül sonrasında görülen Aybastı olayları davası kararında, bir yargıcın şu şerhi yer aldı: "1980 yılı Ağustos ayında Aybastı operasyonlarının başlatıldığı ve bu operasyonlarla birlikte sağ çetenin seri şekilde öldürmelere giriştiği görülür. Devlet güçlerine yardımcı olduklarına inandırılan sağ çete mensuplarının özellikle operasyon döneminde işledikleri suçlardan sanıkların yanında operasyon yapanların da sorumlulukları vardır. Hatta sağ çete mensuplarının operasyonlar sırasında kendilerine komiser ve polis demeleri anlamlıdır. Belki de bu görev kendilerine başkaları tarafından verilmiştir. Sağ çetenin başkanı Nevzat Karayüz'ün Aybastı'ya getirilişindeki giz henüz çözülebilmiş değildir. Kısacası, sağ çetenin Aybastı'da gerçekleştirdiği olaylarda başkalarının etkileri açıkça görülmektedir.(...) Devletin görevi suç işlenmesini önlemektir..." (Erz.Sk.Km. 1 no.lu Mah. Aybastı Davası Gerekçeli Kararı. Yargıç Galip Güzel'in karşı oy yazısı.)
(E.TUŞALP, Eylül İmparatorluğu, s.122)

göçmüştü. Başkent Ankara'da mahalleler bölünmüş, karşılıklı olarak solcuların ve sağcıların giremediği mahalleler ve bölgeler meydana gelmişti. Ecevit Çankaya köşkünde, dönemin Cumhurbaşkanı Vekili Çağlayangil ve Demirel ile yaptığı görüşmesinde, Ankara'nın göbeğindeki Bahçelievler'de faşistlerin hakimiyet kurduklarından, oradaki CHP milletvekillerinin evlerine zorla girerek haraç aldıklarından yakınmıştı. Gazeteci Hasan Cemal, Ankara'nın kenar semtlerinde yaşanan dehşet ortamını, o günlerde kaleme aldığı bir yazısında şöyle anlatıyordu:

"22 Temmuz 1980.

Maden-İş Genel Başkanı Kemal Türkler, İstanbul'da öldürüldü bugün.

Hava olağanüstü gergin.

Çankaya Çevre sokak'taki CHP Genel Merkezi çok kalabalık.

Genel Sekreter Yardımcısı Altan Öymen'in odası ana baba günü.

Kadın, çoluk çocuk doluşmuşlar. Ankara'nın çeşitli mahallelerinden vatandaşlar. Ama galiba daha çok Etimesgut ilçesinin 30 Ağustos mahallesinden gelmişlerdi.

Bağıra çağıra dertlerini anlatmak çabasındalar. Sessizce bir köşeye çekilip dinlemeye koyuldum.

'Gece sabaha kadar silah atılıyor, çoktandır karyolada yattığımız yok. Yataklar yerde... Başımızı pencere yüksekliğine kaldıramıyoruz..' 'Bu çocuğu kurşun korkusundan günlerce banyonun içine yatırdık. Hastalandı. Şu çocuğun dili tutuldu. Doktora götürdük, şok dedi.'

'Evimize girdiler. Televizyonu kırdılar. Eşyaları parçaladılar. komşularımız hep göç etti. Biz de mi göç edelim? Yoksa silahlanalım mı?'

Genel Sekreter Yardımcısı bir yandan bunları dinliyor, bir yandan da elindeki bir yazıyı tamamlamaya çalışıyordu:

'Kusura bakmayın, şunu bir bitirip göndereyim de... dedi, 'Parti adına başsağlığı telgrafı.'

Gene vurulanlar vardı: AbdurrahmanKöksaloğlu, Nihat Erim, Kemal Türkler zinciri... Bir yandan yurdun çeşitli yerlerinden birbirini izleyen öteki ölümler...

Genel Sekreter Yardımcısı kaleme sarılınca, oturanlardan bir genç, can kulağıyla dinlenmediği duygusuna kapılmış olacak, kafasının tası atmış gibi patladı:

'Başsağlığı telgraflarıyla olmaz. Diyalogla, iktidara el uzatmakla olmaz. Eli silahlı canilerin saldırıları sürüp gidiyor... Lafla, güvercin uçurmakla bunlar nasıl önlenecek?..Başka şeyler yapmak lazım.'

Genellikle sinirleri alınmış bir adam izlenimi bırakan Altan Öymen, bir anda yerinden fırlayıp, 'peki ne yapalım!' diye bağırmaya başladı, susmuyordu:

'Biz muhalefetteyiz unutuyor musunuz?.. Sonra sen sadece sizin mahalle mi kurşunlanıyor sanıyorsun? Bak Çorum'a, Merzifon'a, Adana'ya, Hatay'a... Şu telefon on dakikadır çalmadı. Beş dakika geçsin, gene bir ölüm haberi gelir.'

Öymen sakinleşmeye çalıştı. Bağırdığı gence 'kusura bakma' gibisinden Samsun paketinden bir sigara tuttu. Her zaman olduğu gibi ceplerinde, masanın üstünde kibrit, çakmak aradı; ama bulamadı.

Ve 'Nasıl bir muhalefet'i tartışmaya başladılar sakin sakin...'

Bu tür tartışma ve yakınmalara Halk Partisi Merkezinde veya tabandan yönetime dönük olarak sürekli tanık olunmakta. Bunun gibi sayısız örneği partili yetkililerden dinliyoruz.

İnsanlar, terör ve şiddete karşı, devletin güvenlik kuvveti yetersiz kalınca veya tarafsız davranmazsa, kendi başının çaresine bakmaya yöneliyor. İttifaklar arıyor, canını, malını korumak için. Bu da cepheleşmenin koyulaşması demek, eli silahlı uç fraksiyonların değirmenine su taşınması demek...

Özellikle Halk Partili vatandaşlar açısından bu durum Çorum'da yaşandı, hatta hâlâ da yaşanmaktadır diyebiliriz.

Alevilere ve CHP'lilere yönelik saldırılar ancak solun tüm kesimleri arasında dayanışma ile bir ölçüde göğüslenebildi. Bir ölçüde diyoruz, çünkü 40'a yakın yurttaş çatışmalarda ölmüştür.

Sözünü ettiğim bu kendiliğinden dayanışmanın bir başka çarpıcı yanı vardır. Dayanışma can ve mal güvenliğini korumak için bir bakıma içgüdüsel biçimde gerçekleşmiştir. Ama burda başı çekenler vardır: Soldaki bazı silahlı gruplar.

Anladığımız kadarıyla mekanizma şöyle işliyor:

Alevi yurttaşlara, Halk Partililere saldırılar başlar. Devletin güvenlik kuvvetleri yetersiz veya seyirci kalır; yer yer görmezlikten gelir, hatta bazen sırt sıvazlar. O zaman vatandaş, devletin, tarafsız Anayasal yörüngede olması gereken güvenlik veya koruma şemsiyesinin dışında kaldığını hisseder ve fiilen yaşarsa ne yapacaktır?...

'Devletin devletliği kalmadığını kendi hayatında yaşamaya başlarsa vatandaş ne yapacaktır?..

Bir yandan kendini, kendi kaba gücüyle korumaya hazırlanırken, öte yandan kendisine alternatif bir 'koruma şemsiyesi' sunmaya dünden hazır silahlı eylemcilere -istemeye istemeye- de olsa yönelecektir; çünkü can korkusu, mal kaygısı içindedir.

Çorum'da olan, bir açıdan budur işte.

Başkenti çevreleyen gecekondu mahallelerinde de genellikle benzer bir süreç işlemeye başlamıştır.

Başkentin varoşlarında 'ilan edilmemiş bir iç savaş'ın yaşandığı söylenebilir. Çankaya tepelerindeki blok apartmanların sakinleri, güneş batımıyla birlikte duyulmaya başlayan silah seslerini neredeyse kanıksamışlardır. Yalnızca gecekondulara bakan alt katlarda oturanlar, ilk silah sesinde, pencere önlerinden çekilip, sırtlarını duvara vermektedirler...

'Hemen her gün Ankara büromuzun kapısını çalan vatandaşların yakınmalarını biliyoruz; tümü de Halk Partili değil bu insanların. Hepsinin anlattıkları aynı olguyu açığa çıkarıyor: Devlet yok buralarda...Devlet devletliğini yitirmeye başlayınca yurttaşın gözünde, insanlar kendine 'koruma şemsiyesi' sunanlara yaklaşıyor... Ya da kendini, kendi gücüyle korumanın yollarını arıyor ve buluyor. Bazı mahallelerin kilit yerlerinde nöbet noktaları oluşturulmuş durumda. Sırayla nöbet tutulmakta; tabii elde sopayla değil, başka şeylerle...

Ve kamplaşma, cepheleşme denen olgu derinleşmeye başlıyor kendiliğinden. 'devleti' ortada göremeyenler, onun koruyucu şemsiyesinin işlemediğini veya tek yanlı işlediğini görenler, kendi başlarının çaresine bakmaya koyuluyorlar..."(*)

Evet, yazarın öznel yorumları dışında, Ankara'nın durumu buydu. Faşist saldırılar karşısında "Devlet"in tek yanlı (yani taraflı!) tutumu sonucunda insanların kendi canının derdine düştüğünü, kendini kendi gücüyle korumanın yollarını aradığını, bazı mahallelerin kilit yerlerinde (silahlı!) nöbetler tutulduğunu ve kamplaşma-cepheleşme denen olgunun -bu yoldan- derinleşmeye başladığını sergileyen bu satırlar, sadece Ankara'nın değil bütün yurdun içinde bulunduğu durumu yansıtmaktaydı.

Sadece mahalleler değil, şehirler bölünmeye başlamıştı.

(*) H. CEMAL, Tank Sesiyle Uyanmak, s. 92

Örneğin Erzurum,Gümüşhane, Yozgat gibi iller tümüyle faşistlerin hakimiyeti altına girmiş, solcular giremez hale gelmişti. O sıralarda Yozgat'ın MHP'li Belediye Başkanının kendi istihbaratlarının devletin istihbarat teşkilatından daha güçlü olduğunu, 5 bin silahlı militanlarının olduğunu, Yozgat'ta kendilerinden habersiz kuş bile uçamayacağını söylediği haberleri yayınlanıyordu. O halde niçin bir Erzurum, bir Gümüşhane, bir Yozgat değil de yalnızca Fatsa? Niçin Fatsa'daki gibi bir operasyon da örneğin Yozgat'a düzenlenmemiştir? Öyle bir operasyon düzenlenmiş olsaydı, Yozgat Belediye Başkanı ve "5 bin silahlı militanı" göz altına alınıp, işkence yapılsaydı, Yozgat'a giremeyen solcuların beline (Vali tarafından!) silah takılıp, dernek binası tutularak yerleştirilseydi, neler olurdu Yozgat'ta?

Kuşkusuz ki, Fatsa "Nokta" operasyonu, 12 Eylül için bir "ön çalışma" niteliğini taşıyordu. O günkü ortam içinde toplumun büyük çoğunluğu bir askeri darbeyi bekler hale getirilmişti. Ama Çorum'daki, Kahramanmaraş'taki, 16 Mart'taki, Bahçelievler'deki insanlık dışı katliamlarıyla; İpekçi'lerden, Tütengil'e, onlarca değerli bilim adamımızın katledilmesiyle; kahvehane taramaları, çuval cinayetleriyle faşizmin çirkin yüzü öylesine açığa çıkmıştır ki, o ortamda yapılacak bir askeri müdahaleden kamuoyu bu faşist katliamların hesabının sorulmasını bekleyecekti. Bu nedenle, faşizmin bu çirkin yüzünü örtbas etmek için Fatsa'da devlet eli ve tahrikiyle çıkartmayı umdukları olayları istismar edebilecekleri hesabını yapıyorlardı. Fatsa'yı dillerine doladılar; bu küçük ilçeyi bir "günah keçisi" haline getirmek istediler.

Ve bu nedenle, 12 Eylül'den sonra, Tütengil'lerin, Karafakioğlu'ların katilleri bulunamazken, K.Maraş, Çorum, 16 Mart katliamlarını tertipleyenlere değil, bunları protesto edenlere idam cezaları verilirken, Bahçelievler katliamının sanığı emniyette bir gün bile tutulmaz, ama pankart asan kız çocuklarına haftalarca işkence yapılırken... Cuntacılar Fatsa'yı dillerinden hiç düşürmediler...

Abdurrahman Köksaloğlu, Nihat Erim, Kemal Türkler

Temmuz ayında Çorum ve Fatsa olaylarından sonra peşpeşe üç önemli olay daha meydana geldi.

Önce 15 Temmuz günü faşistler, büyük bir pervasızlıkla, CHP

İstanbul milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu'nu öldürdüler. Köksaloğlu'nu, bürosuna yaptıkları bir silahlı baskından sonra öldüren faşistlerden MHP'li Osman Tüfekçi, daha sonra yakalanarak Sıkıyönetim Mahemesinde yargılandı ve adi suç hükümlerine göre (adiyen katil!) 29 sene hapis cezasına mahkum oldu.

19 Temmuz'da ise, bu kez 12 Mart döneminin ünlü Başbakanı N.Erim, Dragos'taki evinin yakınlarında, koruma polisiyle birlikte vurularak öldürüldü. N.Erim'in öldürülmesinden dolayı sol bir gruba mensup üç kişi 146/1'e göre idam cezasına çarptırıldılar.

Erim'den sonra sıra Kemal Türkler'deydi. DİSK kurucularından ve eski Genel Başkanlarından, Maden-İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Türkler, 20 Temmuz'da İstanbul Merter sitesindeki evininin önünde, arabasının içinde silahlı 4 faşist tarafından çapraz ateşe tutularak öldürüldü. MHP İstanbul davası iddianamesinde, Alpaslan Türkeş'in Yakacık'taki evinde görüştüğü Yılma Durak ve Celal Adan'a, DİSK'in komünist hareketin kaynağı olduğunu söylediği ve DİSK yöneticilerinin yok edilmesi emrini (elini ot biçer gibi yaparak) verdiği(*) ve daha sonra adı geçenlerin, Berker İnanoğlu'nun yazıhanesinde yeniden biraraya geldikleri, DİSK yöneticilerinin adreslerini sağlayan Aydın Esin'in bu adresleri Celal Adan'a yazdırdığı, Celal Adan tarafından MHP militanlarından Ünal Osmanagaoğlu, Abdülsamet Karakuş, Aydın Eryılmaz ve İsmet Koçak'ın Kemal Türkler'in öldürülmesiyle görevlendirildiği, adı geçen şahısların 22 Temmuz günü Türkler'in evinin önüne, Aydın Eryılmaz'ın bir gün önce çaldığı bir otoyla gittikleri, İsmet Koçak'ın Türkler'in evden çıktığını haber verdiği, Abdülsamet Karakuş, İsmet Koçak ve Ünal Osmanağaoğlu'nun birlikte ateş ederek Türkler'i öldürdükten sonra, Aydın Eryılmaz'ın kullandığı otoyla kaçtıkları (Celal Adan,Yılma Durak ve diğer sanıkların ifadelerine dayanılarak) anlatılmıştır. Mahkeme sanıklardan Abdülsamet Karakuş ve Aydın Eryılmaz'a bu olay nedeniyle 16'şar yıl ceza verdi. İsmet Kocak, Celal Adan , Yılma Durak ve Alpaslan Türkeş, bu olaydan beraat ettiler. Ünal Osmanağaoğlu ise kaçak.

Temmuz ayı içerisinde toplam 388 kişi öldü.

(*) Bkz: İstanbul MHP Davası İddianamesi, s.759 vd.

Ölenlerden 122'si sol, 86'sı sağ görüşlü.

Güvenlik kuvvetleri 34 kişiyi öldürmüştü.

Olaylar sırasında belli bir siyasi görüşü olmayan ya da belirlenemeyen 125 kişi de hayatını yitirmişti.

Çorum olayları, Fatsa operasyonu, aralarında Kemal Türkler'in, Nihat Erim'in A.Köksaloğlu'nun da bulunduğu yüzlerce ölü. Gazetelerde her gün yer alan, kaçırıldıktan sonra boğulmuş, işkenceyle öldürülmüş, TV kutusunda ya da çuval içinde bulunmuş cesetlerin haberleriyle,katliam haberleriyle dehşete sürüklenmiş bir toplum...

Artık bir askeri darbe için her şey hazırdı.

Ağustos ayında toplanan Askeri Şura'da darbe günü de belirlendi. Darbe Ağustos ayındaki ordu içi atamalar tamamlandıktan sonra, Eylül ayının 12'sinde gerçekleşecekti.

Artık 12 Eylül'e kadar müdahale'nin teknik hazırlıklarının tamamlanmasından ve darbe sonrası programlarının ayrıntılarının gözden geçirilmesinden başka yapılacak bir şey yoktu.

Ağustos ayının başından 12 Eylül'e kadar geçen 42 günlük süre içinde meydana gelen olaylarda 571 kişi hayatını kaybetmişti...

Artık tam bir kaostu yaşananlar.

Ordu Aybastı'da, 2 CHP'liyi ve yoldan geçen bir kadını kurşunladılar. Gaziantep Kilis'te CHP ilçe yönetim kurulu üyesi Avukata gece yolda yürürken pusu kurdular. Adana,Pozantı'da arabayla Bürücek yaylasına giden il genel meclisi üyesi CHP'liye ve yanındaki 2 kişiye ateş açtılar.

İstanbul Pendik'te CHP Kartal eski ilçe başkanı oto elektrikçisini, dükkanına yaptıkları silahlı baskında vurdular. Adana Taşköprü'de il genel meclisi üyesi olan CHP'li bakkal da aynı şekilde dükkanında kurşunlandı. Osmaniye'de CHP ilçe yönetim kurulu üyesi dişçiyi de muayenehanesinde vurdular. Hepsi ölümle sonuçlanan bu saldırılarda CHP örgütünden 7 kişi can verdi.

Kayseri'de kendilerini polis olarak tanıtan faşistler, Etibank Çin-Kur fabrikasında MİSK'e karşı DİSK'in sendikal faaliyetlerini sürdüren 3 CHP'li işçiyi işten dönerken kurşunlayarak öldürdüler.

Niğde Bor'da çıkan çatışmada bir devrimciyi öldürdüler, 7 kişiyi yaraladılar. İstanbul Zeytinburnu'nda terzi dükkanına yaptıkları silahlı baskın sonucu çıkan çatışmada bir işçiyi

öldürdüler. Diğer çatışmalarda yine Niğde Bor'da bir kişiyi, Ankara Hamamönünde bir öğrenciyi, Adana Demirköprü'de bir kişiyi öldürdüler. Ankara Yıldızevler'inde çıkan çatışmada bir faşist öldü, 2 kişi de yaralandı. 5 gün sonra aynı yerde çıkan ikinci çatışmada faşistler bir öğrenciyi öldürdüler. Konya Ereğlisinde hükümet konağı civarında çıkan çatışmada biri faşist iki kişi öldü, 3 kişi yaralandı. Ankara Cengiz Topel mahallesindeki çatışmada evinde oturmakta olan bir terziyi öldürdüler.

Samsun Çarşamba'da bir kahvehaneyi silahlâ taradılar, 3 kişiyi öldürdüler, 9 kişiyi yaraladılar. İstanbul Şişli'de durakta bekleyenlere ateş açtılar ve bir işçiyi öldürdüler, 3 kişiyi yaraladılar. Ankara Aydınlıkevler'de silahla taradıkları kahvehanede bulunan bir kişiyi öldürdüler, bir kişiyi yaraladılar. Bursa Gemlik'te kurşunladıkları evdeki bir işçiyi, Gaziantep Nizip'te aynı şekilde evinin balkonunda oturan bir öğretmeni, Balıkesir'de evinde bulunan bir kişiyi, Ankara İncesu'da patlayıcı madde attıkları evdeki bir kadını öldürdüler.

Tarsus'da faşistlerle devrimciler arasında meydana gelen yaygın silahlı çatışmalarda polis gösteri yapan devrimcilere ateş açtı, 2 kişiyi öldürdü. Çatışmalar sırasında 8 kişi yaralandı ve bazı evler yakıldı.

Çorum Kargı'nın bir köyünde, bir grup faşist şehire gelmek için otobüs bekleyen köylülerin üzerine ateş açtılar, 5 köylüyü katlettiler.

Düzenledikleri silahlı baskınlarda Bursa'daki bakkal dükkanında yeğeni solcu olduğu için bakkalı; Konya'da kayınpederine ait bakkal dükkanında bulunan öğretmeni; Adana Karaisalı Behirli köyünde kahvehanede bulunan 2 genci, İstanbul Mecidiyeköy'de nalbur dükkanında dükkan sahibini; Ankara Abidinpaşa'da baharatçı dükkanında 2 kişiyi, Bursa'da bakkal dükkanındaki öğrenciyi, Kırşehir'deki eczanedeki eczacıyı, Denizli Acıpayam Dere köyünde kahvede bulunan 2 genci, Bursa'da eczanesine yaptıkları baskında Eczacılar Odası Başkanını öldürdüler.

Bursa'da biri tornacı diğeri işçi 2 genci kaçırdılar, işkence ettiler, kurşunladılar. İstanbul Sağmalcılar cezaevinde, koğuşlarındaki 2 adli tutukluyu işkence yaptıktan sonra şişleyerek öldürdüler. Mecidiyeköy'de yağlı boyacı bir genci kaçırdılar, işkence ile öldürdüler ve cesedini bir çuval içinde yola bıraktılar. Tarsus'da 2 lise öğrencisini kaçırdılar, işkence ettiler ve kurşunladılar. Bursa'da kaçırdıkları bir öğrenciyi Piremur mezarlığında kafasına kurşun sıkarak öldürdüler.

Ankara Dikmen mahallesinde çıkardıkları silahlı çatışmada bir ODTÜ işçisini, başka bir mahallede aynı şekilde bir kişiyi daha öldürdüler. Beşevler'de okula giden öğrencilere ateş açtılar, bir kişi öldü, 5 kişi yaralandı. Eskişehir Alanönü'nde silahla taradıkları kahvehanede bulunanAP'li bir işçi öldü, 3 kişi yaralandı. Mersin'de sinema önünde bekleyenlere ateş açmaları sonucu 2'si çocuk 3 kişiyi öldürdüler, 10 kişiyi yaraladılar ve saldırıda kullandıkları taksinin şoförünü de öldürdüler. Ankara Seyranbağları'ndaki birahaneyi silahla taradılar; birahanenin sahibi öldü, 3 kişi yaralandı.

Ordu Aybastı Uzundere köyünde CHP'li bir ailenin evini otomatik silahlarla taradılar, 5 kişiyi katlettiler.Ankara Türközü'nde belediye işçisinin evine bomba attılar, kurşunladıkları bir kişiyi öldürdüler. Düzenledikleri silahlı baskınlarda Adana'da bir dükkan sahibini, İstanbul Eyüp'te tuhafiyeci dükkanının sahibinin eşi olan öğretmeni, Adana'da muayenehaneye doktor gibi geldikten sonra doktoru, Balıkesir'de kahvedeki bir işçiyi, Etlik Ayvalı'da gece kapısını kırarak girdikleri evde bulunan 2 memur kadeşi,İstanbul Hürriyet mahallesinde kahvedeki bir pideciyi öldürdüler, Ankara'da bir öğretmeni kaçırdılar, işkence ettiler, öldürdüler.

Eylül ayının ilk haftasında Dışişleri Bakanı H.Erkmen hakkında verilen gensoru sonucunda Hükümet güvenoyu alamadı ve bakan düştü. Konya'da MSP'nin düzenlediği mitingde "şeriat isteriz" sloganları atıldı, İstiklel Marşı söylenirken yere oturuldu ve ezan okundu. mahallelerinin oluşması, toplumsal

Ecevit aynı günlerde yaptığı bir konuşmada şöyle demişti:

"(...) Fakat toplum tribünde seyirci, partiler de sahada oyuncu durumda olursa, yalnızca partilerle politikacılar soyunup sahaya çıkar, halk da tribünlerde seyirci gibi kalırsa, demokrasi gerçeklik kazanamaz. Demokrasinin böyle sanıldığı ,böyle uygulandığı bir ülkede siyaset giderek çirkin ve anlamsız bir oyuna dönüşür... Toplumun sabrını tüketen bir kavgaya dönüşür... Sonunda korkarım ki birisi çıkar, düdüğü çalar, 'oyun bitti, herkes evine' der."(*)

12 Eylül 1980'de düdük öttü.

Oyun bitti.

Ve, bu kez karanlıkta oynanan bir başka kanlı "oyun" başladı Türkiye'de.

(*) Cüneyt ARCAYÜREK, C.Arcayürek Açıklıyor-10, s.367

23. 12 EYLÜL NEDEN ÖNLENEMEDİ?

12 Eylül öncesine gelindiğinde, Türkiye'de bir askeri müdahalenin gerekli olduğu görüşü çok geniş bir kesim üzerinde egemen hale gelmişti. İktidar ve ana muhalefet partilerinin milletvekillerinden pek çoğu, ordunun üst kademeleriyle temas kurarak, ordunun yönetime el koymasını istiyorlardı. Tekelci çevreler, işadamları, çoktan bir askeri yönetimden yana açık tavır koymuşlardı. Geniş halk kesimleri ise, tam anlamıya terörize edilmiş, can derdine düşürülmüş, ne pahasına olursa olsun, can güvenliğinin sağlanabileceği herhangi bir çözüme razı hale gelmişti. Daha doğru bir ifadeyle söylersek, Kontr-Gerilla teorileri uyarınca, sürüp giden faşist terör kampanyaları, katliamlar ve toplumun her yanını saran şiddet nedeniyle, "huzur bir ana dava haline getirilmiştir" Bu durumda ordunun yönetime el koyması, "huzurun sağlanması" toplumun içine sürüklendiği bunalımdan çıkabilmesi için en yakın çözüm yolu olarak görülmüştür.

1980 sonbaharının Türkiye'si, bir başka çözüm yolunu ortaya koyamamıştır.

Bu niçin böyle olmuştur?

12 Eylül neden önlenememiştir?

Ve neydi, Türkiye 12 Eylül'e sürüklenirken yaşanan olayların anlamı?

Çorum'da, Kahramanmaraş'ta, tanımadıkları insanları farklı mezhepten oldukları için öldürecek hale gelmiş köylüler...Yıllardır yanyana yaşadıkları komşularını komünist, CHP'li, vs. diye yaşlı-genç, çocuk demeden, kadın-kız demeden satırla doğrayan, hamile kadınların karınlarını deşen, evlerini işyerlerini yakan insanlar..Vurulduğu sokak ortasında saatlerce can çekişen öğretmeni, pencerelerinden korku ve dehşet içinde, yardım edemeden seyreden insanlar...Üniversiteye gitmek için otobüs beklerken durakta vurulup, düştüğü yerde -kan gölü içinde- yatan 65 yaşında, ak saçlı bir profesör.. Aynı şekilde saldırıların hedefi olmuş onlarca profesör, yüzlerce öğretmen.

Öğrenciler... İşçiler... Gazeteciler... Mühendisler... Sanatçılar... Köylüler...

Neydi bütün bu yaşadıklarımız?

Türkiye 1980'lere gelirken büyük bir bunalımın içine sürüklenmiştir. 1950'lerden sonra ABD ile geliştirilen ilişkilere paralel olarak oluşan yeni-sömürge düzeni, ekonomisinden siyasetine, insan ilişkilerine, toplumsal düzenine kadar her şeyiyle tıkanmış, işlemez hale gelmişti.

Düzen her yönüyle çürümüştü.

Ekonomik sorunlar çözülemiyordu. Enflasyon önlenemiyor; üretimin sürmesi için gerekli döviz hammade gereksinimleri karşılanamıyor, kalp ilaçları bile -döviz yokluğundan- getirilemiyor; üretim nerede ise durma noktasına geliyordu.

Ekonomik krizin derinleşmesi, toplumsal sorunların büyümesine yol açıyor; sürüp giden yüksek oranlı bir enflasyon ve pahalılık, buna paralel olarak orta sınıflar içinde artan iflaslar ve mülksüzleşme, yoksullaşma olgusu, artan işsizlik, kırsal kesimlerden şehirlere ve büyük sanayi merkezlerine yoğun göçler, şehirlerin kenar bölgelerinde büyük gecekondu mahallelerinin oluşması, toplumsal alandaki bunalımın derinleşmesini getiriyordu. Gelir dağılımındaki eşitsizlik korkunç boyutlara ulaştı. Bir yanda alabildiğine lüks, israf içinde bir refah; öte yanda yokluk, işsizlik ve açlık içinde bir sefalet gözler önüne serildi. Bunalım derinleştikçe, çelişkiler alabildiğine keskinleşti.

Bunalımın bir yönü de siyasal alanda ortaya çıkmıştı. Türkiye'nin ekonomik yapısındaki gelişmeler nedeniyle egemen sınıflar içindeki çıkar çelişkileri büyümüş, güçlenen tekelci burjuvazi dışındaki kesimlerin çıkarlarını savunan (MSP, DP vb.) siyasal ayrışmalar nedeniyle, egemen sınıflar, kendileri için "istikrarlı" bir yönetim oluşturamaz hale gelmişlerdi. MC'ler geçici bir çözüm olmaktan öteye gidememiş, düzenin sorunları çözülmemiş, buhranın daha da derinleştirilmesinden, toplumdaki kamplaşmanın büyümesinden başka bir sonuç vermemiştir.

Bunalım içindeki bir düzende toplumsal ve siyasal muhalefetin yükselmesi kaçınılmazdır. Türkiye'de de düzenin içine girdiği bunalım derinleştikçe, toplumsal ve siyasal muhalefet akımları hızla yükselmeye başlamıştır. İşçilerin grevleri, öğrencilerin eylemleri yaygınlaşmış, sol akımlar toplum içinde güçlenmeye başlamıştır.

Toplumsal ve siyasal muhalefetin güçlenmeye başladığı anda ise, egemen güçlerin bu akımları "şiddet" yoluyla bastırma politikaları gündeme gelmiştir. 1970 öncesinde Amerikalılar tarafından getirilen Özel Harp Dairesine bağlı Kontr-Gerilla uygulamaları çerçevesi içinde örgütlendirilmiş sivil reaksiyoner -gerici- faşist örgütler vasıtasıyla ve şiddet yoluyla toplumsal muhalefet akımlarının bastırılması politikaları özellikle 1975'lerden sonra yoğun bir şekilde gündeme getirilmiştir.

Bu politika, "şiddetin", toplumun ve ülkenin her yanını sarmasının da başlangıcını oluşturmuştur. Çünkü bunalım içindeki düzende, muhalefet akımlarının kökleri toplumun en derin noktalarına kadar iner. Bu yüzden, örneğin Konya'nın Seydişehir ilçesindeki alüminyum tesislerinde çalışan işçilerin ekonomik, sendikal hakları için yürüttükleri mücadele (1975'lerde olduğu gibi) silahlı faşist militanlar eliyle bastırılmak istenirse; şiddete dayalı mücadele ve çatışmalar sadece o ilçede egemen hale gelmekle de kalmaz, binlerce işçinin ve yakınlarının ailelerinin bulunduğu köylere kadar yaygınlaşması kaçınılmaz hale gelir. Bu şekilde toplumun bağrında gelişen çelişki ve kutuplaşmaların bir sonucu olarak ortaya çıkan çatışmalar, özellikle 1975'ten sonraki MC dönemi içinde,Türkiye'nin her yanını ve toplumun bütün kesimlerini sarmıştır.

Çatışmaların Türkiye sathında yayılmasını getiren önemli nedenlerden biri de, 1975'lerden sonra saldırıların sadece solcu kesimleri hedef almaktan çıkarak, CHP'lilere ve Alevi kesimlere de yöneltilmesidir. 1970'ler öncesinde faşist saldırılar sol kesime ve ağırlıklı olarak da öğrenci kesimlere yönelmişti. Solun o dönemlerde kitlesel bir niteliğe ulaşmamış olması nedeniyle de çatışmalar nisbeten sınırlı kalmıştı. Ancak 1975'lerden sonra saldırıların yurt sathında yaygınlaşmaya başlayan sol muhalefetin yanı sıra CHP'lilere ve farklı mezheplere ait (Alevi) kesimlere de yönelmesi nedeniyle şiddet kitlesel bir nitelik kazanmaya ve çatışmalar hızla yaygınlaşmaya

başlamış ve Türkiye tarihinde görülmedik boyutlara ulaşmıştır.

Örneğin, seçim kampanyası nedeniyle Niksar,Şiran,Erzincan'da miting düzenleyen CHP'lilere ve Ecevit'e silahlı, taşlı, sopalı saldırılar olmuş; Ecevit konuşturulmamış, mitingler dağıtılmış; Ecevit ve milletvekilleri canlarını zor kurtarmışlardır. Bu ve benzeri olaylarla faşist saldırılar milyonlarca insanın içinde yer aldığı bir topluluğa yönelince,bu insanlar kaçınılmaz olarak çatışma alanı içine sokulmuştu. Bu olay ise,MC ile birlikte başlatılan siyasal kutuplaşmanın daha keskinleşmesinden başka bir sonuç yaratmadı. Aynı durum mezhep ayrılıkları konusunda da geçerlidir. Anadolu'da halk kesimleri arasında yüzlerce yıllık bir geçmişi olan dinsel kökenli ayrılıklar, kırsal bölgelerden göçün hızlanmasıyla birlikte, kentlere taşınmış ve farklı mezheplere mensup halk kesimleri kentlerde yan yana ve iç içe yaşamaya başlamışlardır. Faşistlerin bu ayrılıklardan, çelişkilerden yararlanma, daha geniş olan muhafazakâr-Sünni kesimleri kazanma amacıyla saldırılarını Alevi kesimlere yöneltmeleri bu kez şiddetin ve çatışmaların, mezhep çelişkilerinin bulunduğu toplum kesimleri içinde yaygınlaşmasını getirmiştir.

Böylece şiddet giderek toplumsal ve kitlesel bir nitelik kazanmış, çatışmalar yurdun ve toplumun her yanını sararken, bunalım yavaş yavaş bir iç savaş boyutuna yükselmeye başlamıştır.

Türkiye 1980'lere gelirken, düzenin siyasal kurumları, bu şekilde bir iç savaş doğrultusunda gelişen bunalımdan bir çıkış yolu getiremiyordu. Partiler ve parlamento, düzenin yüz yüze kaldığı sorunları çözemiyor, ekonomik kriz önlenemiyor, çatışmalar-kamplaşmalar durdurulamıyordu.

Genel olarak burjuva toplumların bu şekilde derin bir bunalım içine sürüklendiği ve bunalımdan demokratik bir çıkış yolunun bulunamadığı dönemlerde, faşist yönetimler gündeme gelir. Faşizm, emperyalist-kapitalist sistem içinde böyle bunalımlar içinde doğup gelişmiş bir olgudur. I.Dünya Savaşı sonrası Avrupa'sının, savaştan yenik çıkmış Almanya ve İtalya gibi ülkelerin içine sürüklendikleri bunalımlar, bu ülkelerde faşizme yol açmıştır. Öylesine derin bir bunalım içine giren toplumlarda, ya devrimci-demokratik bir çıkış yolu bulunur, ya da düzen kendi içinde çıkış yolları arar. Faşizm ,burjuvazinin başvurduğu sınırsız bir şiddete ve savaşa dayanan bir "çıkış yolu"dur.

Türkiye'deki durumun (Almanya ve İtalya gibi ülkelerden) farkı, emperyalizme bağımlı bir yeni -sömürge düzeni söz konusu olmasıdır. Bu yüzden bunalımın niteliği kadar bunalımdan çıkış yolları da farklı olmuş, emperyalizme bağımlılık ilişkilerinin damgasını taşımıştır. Zaten kendisi emperyalizme bağımlı olan ve bu nedenle bunalıma sürüklenen bir ülkenin emperyalist savaşa yönelmesi düşünülemezdi.

Bunalım ortamı içinde bulunan orta sınıf kesimlerdeki gerici fanatik eğilimleri örgütleyerek, MHP çevresinde gelişen faşist hareket, emperyalizm ve tekelci burjuvazi tarafından desteklenmekle birlikte, temel tercihleri haline gelememiştir. Gerek emperyalist güçler, gerekse tekelci burjuvazi MHP çevresindeki faşist hareketi düzene karşı gelişen toplumsal muhalefeti bastırma ve bunalımdan devrimci-demokratik bir çıkış yolunu önleme aracı olarak, bir iç savaş aracı olarak desteklemişler; buna karşı esas tercih olarak bir askeri darbe yolunu seçmişlerdir.

Verili karmaşık toplumsal yapısı ve jeopolitik konumuyla, 1980 Türkiye'sinde, sonuç olarak bütün ülkeyi K.Maraş'a dönüştürme anlamına gelen bir programın taşıdığı riskler ortadaydı. (Böyle bir gelişmenin sonunun nereye varacağı kestirilemezdi.) Bu yüzden emperyalizm ve tekelci burjuvazinin tercihi kendileri için denenmiş ve "güvenli bir yol" olan bir askeri darbe yönünde gerçekleşmiştir.

12 Eylül'ün bu şekilde kaçınılmaz hale gelişinde, 1980 öncesindeki çeşitli siyasal akımların katkısını,rolünü ve sorumluluğunu da göz önünde tutmak gereklidir.

Türkiye'nin öylesine derin bir bunalıma sürüklenmesinde, siyasi partiler arasında en önemli sorumluluk, kuşkusuz, kendi iktidarlarını sürdürebilmek uğruna, 1975'ten sonra izlediği MC politikalarıyla ülkenin bir kan gölüne dönmesine yol açan Adalet Partisi'nin üstündedir. Her zaman militarizme ve askeri darbelere karşı olduğunu söyleyen Demirel, Türkiye'nin içine sürüklendiği bunalımdan demokrasi içindeki bir çıkış yolunu gerçekte hiçbir zaman savunmamıştır. 12 Eylül öncesinde Demirel'in siyasi programının özü, kendi iktidarına dokunulmamak kaydıyla, ancak bir açık faşist rejim altında yapılabilecek herşeyin (kendi iktidarı altında!) yapılmasından ibarettir. Nitekim, kendisi bunu o dönemde "İsterlerse faşist desinler, ne gerekiyorsa yapılacaktır" diyerek ifade ediyordu. Bu

programın demokrasinin savunulmasıyla uzaktan yakından ilgisinin bulunmadığı açıktır. Dahası, bu tutumuyla "İsterlerse faşist desinler" dediği şeyleri yapacak olanları, yani askerlerin ("davul benim boynumda olduğuna göre, tokmakta benim elimde olmalı" diye düşünerek), yönetime tümüyle el koymalarını kolaylaştırdığını söylemek de olanaklıdır.

Türkiye'nin en bunalımlı bir döneminde 2 yıl iktidarda kalan "Demokratik Sol" Ecevit Hükümeti de, ne bunalımdan çıkışı sağlayabilecek bir sosyal demokrat program getirebilmiş, ne de faşist saldırıları durdurarak, halkın can güvenliğini sağlayabilmiştir. Türkiye'nin 1980'lere gelirken karşılaştığı bunalımın bir sosyal demokrat programla aşılıp aşılamayacağı ayrı bir sorundur. Ecevit, karşı karşıya bulunulan ekonomik-sosyal ve siyasal sorunları çözmeyi hedefleyen ciddiye alınabilecek bir program bile ortaya koyamamıştır. Sonunda 2 yıllık iktidarı boyunca pek çok konuda her hangi bir sağ iktidardan pek fazla bir farkı olmayan bir politika yürütmüş ve kaçınılmaz olarak başarısızlığa uğramıştır. En önemlisi de bir yanda faşizmin, en önemli sorun olarak ortaya çıktığı bir dönemde, Ecevit Hükümetinin ciddi bir faşizme karşı mücadele düşüncesine bile sahip olamayışıdır. O, sorunu faşizme karşı mücadele olarak değil, soyut bir "anarşi ve terör" ün önlenmesi olarak görmüştür. Böyle bir anlayışla faşizme karşı mücadelenin başarılamayacağı ortadaydı. Tekelci çevreler tarafından iktidardan düşürüldükten sonra ise Ecevit, AP ile kurulacak bir koalisyon hükümeti ile sorunların çözülebileceği, "anarşi ve terörün" önlenerek, bunalımın aşılabileceğini savunmuş ve bunun dışında başka bir çözüm yolu getirememiştir.

Bu noktada, 12 Eylül'ün önlenemeyişinde solun sorumluluğu üzerinde hiç değilse birkaç sözün söylenmesi gerekiyor.

Egemen burjuva güçlerinin bu şekilde açık faşizmi dayattıkları bir dönemde geriye tek alternatif olarak kalan devrimci-demokratik bir çıkış yolu, ancak devrimci-demokrat güçler tarafından gerçekleştirilebilirdi. 12 Eylül'ün, emperyalizmin ve tekelci burjuvazinin bir tercihi olarak dayatıldığı 1980 Türkiye'sinde sol, 12 Eylül'ü önleyebilecek devrimci-demokratik bir çözüm yolunu getirememiştir. İçe dönük, olumsuz, rekabetçi bir mücadele anlayışı içindeki, kırk parçaya bölünmüş, örgütsüz, dağınık ve kendiliğindenci

yapılarıyla devrimci-demokratik sol kesimlerin bunalım içindeki topluma, demokratik bir alternatif çözüm yolunu önerip, gerçekleştirebilecek bir **olgunluktan, yetkinlikten çok uzak olduğu** bir gerçektir.

1980 sonbaharının Türkiye'si, işte bu nedenlerle 12 Eylül'ü önleyebilecek -ona alternatif- bir çözüm yolunu getirememiştir.

12 Eylül askeri darbesi gündeme gelene kadar, Türkiye'de yaşanan olayların genel dökümüne göz gezdirdiğimizde, faşist güçlerin gerçekleştirdikleri olayların büyük bir toplama ulaştığı ve en acımasız biçimlere büründüğü ortaya çıkmaktadır.

12 Eylül öncesinde meydana gelen ölüm olaylarının genel dökümü tespit edebildiğimiz kadar şöyledir:

SİYASİ GÖRÜŞÜ	*TOPLAM ÖLÜM*
SOL	**2109**
SAĞ	1286
DİĞER	268
GÜVENLİK KUV.	281
ÇOCUK	94
BELİRSİZ	1350
GENEL TOPLAM	**5388**

Tablodan da görüldüğü gibi, 12 Eylül öncesinde meydana gelen olaylarda 2109 sol görüşlü insana karşılık, 1286 sağ görüşlü insan ölmüştür. Ölen solcuların sayısı, ölen sağcıların sayısının iki katına yakındır.

Faşistler ayrıca 129 adet kahve tarama, okula giden öğrencilerin üzerine bomba atma, tarama, belediye otobüslerini kurşunlama gibi olaylarda 177 kişiyi; Balgat, Piyangotepe, Mecidiyeköy pasaj baskını ve benzeri 13 toplu katliamda 77 kişiyi; K.Maraş, Çorum, Malatya

gibi 55 gerici ayaklanmada ve gerici ayaklanma girişimde 129 kişiyi; 79 adam kaçırma olayında çoğunluğu işkenceyle olmak üzere, 92 kişiyi öldürdüler. Yine davadan döndüğü için de, 16 kişi faşistler tarafından vurularak öldürüldü.

Faşistler tarafından öldürülenler arasında Abdi İpekçi gibi gazeteciler, Cavit Orhan Tütengil, Ümit Yaşar Doğanay vb. gibi profesörler, Cevat Yurdakul gibi emniyet müdürleri, Abdurrahman Köksaloğlu gibi milletvekilleri, Doğan Öz gibi savcılar, Ümit Kaftancıoğlu gibi yazarlar, Kemal Türkler gibi sendika başkanları ve daha birçok aydın, belediye başkanı, CHP il başkanı vb. de bulunmaktadır. Bir anlamda 12 Eylül öncesinin simgesi olan Kahramanmaraş, Çorum vb. katliamlarla birlikte bütün bu toplumun önde gelen insanlarına karşı girişilen eylemlerin altında faşistlerin imzası bulunmaktadır.

III. 12 EYLÜL VE SONRASI

"03.30-WASHINGTON (Yerel saatle 20.00)

Milli Güvenlik Konseyi Türkiye Masası sorumlusu Paul Henze, evine yeni gelmişti. Beyaz Saray'ın 'Situation Room' diye adlandırdıkları bölümünü aradı. Dünyada ABD açısından çok önemli diye nitelendirilebilecek gelişmeler bu bölüme yollanırdı. Pentagon olsun, Dışişleri, CIA olsun, Başkan'ın duyması gereken önemdeki konuları buraya yöneltirlerdi. Situation Roomda önce alt düzeyden başlayarak ve onay alarak haberi gerektiğinde Başkan'a kadar iletirdi.

Paul, seninkiler nihayet yaptı.(...your boys have done it)
Kim benimkiler, neden bahsediyorsun?
Senin generaller Türkiye'de darbe yaptılar.
- O, öyle mi? Çok memnun oldum.

Henze, gerçekten de memnun olmuştu. Derin bir iç çekti. Sekiz aydır bekliyordu bu anı. Türkiye gibi, NATO'nun önemli bir halkası kopmaktan kurtulmuştu.

- Haber nereden geldi?
Jusmatt'dan geliyor..

* * *

Biraz önce Türk Genelkurmay'ından Jusmatt'a resmi bilgi vermişler. Biz, Zbig'e (ABD Milli Güvenlik Konseyi Sorumlusu, Başkan Carter'ın Güvenlik danışmanı Brezezinski) haber verdik.

- Muskie'ye de vermişler mi?

Evet, Dışişleri de Bakana bildirmiş. Acil durum grubunu da kurmuşlar.

O zaman Başkan'a da haber verilebilir. Herhangi birşey yapılmasına gerek yok. Bu müdahale bizim için iyidir. Bunu ö söyleyin.

Başkan Carter, Kennedy Center'da Damdaki Ker müzikalini seyrediyordu. Locasının hemen dışındaki te sinyal verdi. Beyaz Saray Santrali Dışişleri Bakanı M görüşmek istediğini söyledi. Başkan telefona geldi.

Türk Ordusu'nun komuta heyeti Ankara'da yönetime el koydu. Herhangi bir kuşku ve kaygıya gerek yok. Müdahale etmesi gerekenler etti."(*)

Gazeteci M.Ali Birand'ın, 12 Eylül saat 04.00 adlı kitabında aktardığı bu diyaloğa göre Washington'un 11 Eylül gecesi saat 03.30'da öğrendiği 12 Eylül askeri darbesini, Türk halkı saatler sonra 12 Eylül 1980 sabahında öğrendi.

1. 12 EYLÜL ASKERİ DARBESİ ABD EMPERYALİZMİNİN ÇIKARLARI DOĞRULTUSUNDA GÜNDEME GELDİ

Savunmanın birinci bölümünde Amerika'nın azgelişmiş ülkelerdeki askeri darbelerle olan ilişkileri üzerinde durmuş ve darbelerin asıl kaynağının emperyalizme bağımlılık olgusunda aranması gerektiğini belirtmiştik.

Amerika, az gelişmiş ülkelerle olan ilişkilerinde kendi çıkarlarını korumak için o ülkelerde ideolojisine uygun insanlar ve kurumlar yaratmakta ve bunlar eliyle içkarışıklıklar çıkartmakta, askeri darbeler örgütlemektedir. Örneğin ABD Senato Dışilişkiler Komisyonu için hazırlanan bir raporda, bir çok ülkeye yapılan askeri yardımların esas amacının "generaller ve amirallerin idareyi devralmak için yetiştirilmesi" olduğu belirtilmekte, yine ABD Savunma Bakanlarından Mc Namara, askeri yardımların amacının "azgelişmiş ülke askerlerini ABD ideolojisine göre yetiştirmek ve onlardan gelecekte gerektiğinde o ülke yönetiminde yararlanmak " olduğundan söz etmekte ve Brezilya örneği üzerinde ABD'nin nasıl bir askeri darbe yaptırdığını ortaya koymaktaydı. Bunlar konuya ilişkin olarak bizzat Amerikalıların kendi yaptıkları tanıklıklardır ve kuşkusuz bu gerçeği doğrulayan, bunlardan başka yüzlerce belge bulabilmek olanaklıdır. Türkiye de bu genel gerçeğin dışında değildir. Bir bütün olarak Türkiye-ABD ilişkileri gözden geçirildiğinde, yönetimi ele almak üzere

(*) M.Ali BİRAND, 12 Eylül saat 04.00

Amerikancı ideolojilerle koşullandırılmış general ve amirallerin yetiştirildiği ortaya çıkmaktadır. Örneğin 27 Mayıs darbesinin önderlerinden General Cemal Madanoğlu, Mayıs 1988'de komutanlara CIA'nın sicil verdiğini, atama ve tayin işlerinin bu siciller doğrultusunda yapıldığını açıklamıştır.(*)

Bütün bunlar göz önüne alındığında, ABD'nin 12 Eylül darbesini yapan generallerden"darbe yapması gerekenler" olarak söz etmesi ve yine ABD yönetiminin en yetkili kişilerince, 12 Eylül'cülerin, bir CIA ajanı olan "**Paul Henze'nin çocukları**" olarak nitelenmesi, daha kolay anlaşılabilmektedir.

Bugün 12 Eylül darbesinin ardında ABD'nin olduğu tartışmasız bir gerçektir ve 12 Eylül rejiminin hemen tüm yaptıkları bu gerçeği doğrulamaktadır.

12 Eylül neler yaptı?

Hangi koşullar böyle bir askeri darbeye yol açmıştır?

Uluslararası arenada ve özellikle de Ortadoğu'daki gelişmeler, ABD'nin bütünüyle kendi egemenliği altında,bağımlı ve "istikrarlı" bir Türkiye özlemine dört elle sarılmasının koşullarını oluşturuyordu. Bölgedeki ABD ileri karakolu, Şahlık rejimi devrilmiş ve ABD stratejileri açısından büyük boşluk doğmuştu. ABD en önemli müttefiki olan Şah İran'ında, anti Amerikan bir islami halk hareketinin kazandığı bu başarıdan büyük rahatsızlık duyuyordu. Amerika'nın, Ortadoğu'daki İsrail merkezli politikalarının verdiği gedik, sadece İran'ın yitirilmesiyle de kalmadı. İsrail ve Mısır'ın Camp David zirvesinde bir araya gelerek barış antlaşması imzalamalarının hemen sonrasında, Mısır'ın Arap dünyasından soyutlanması ve İran Devrim'inin yarattığı "İslami uyanış" iklimi içinde İslam radikalizminin güç kazanmaya başlaması da ABD'yi oldukça kaygılandırıyordu.

ABD emperyalizmi bölgede kendi egemenliğinin sonu olabilecek böyle bir gelişmeyi önlemek için yeni stratejilere başvurdu. Mısır'ı destekleyecek bir "ılımlı Müslüman ülkeler kuşağı" yaratma doğrultusundaki Pentagon stratejileri yeniden önem kazandı. ABD'nin çıkarları açısından Türkiye de böyle bir kuşağın içinde yer almalıydı.

(*) Bkz: 2000'e doğru Dergisi, sayı:22, 1988

Ortadoğu'daki gelişmeleri yakından ilgilendiren bir diğer olay, Afganistan'da Sovyet yanlısı bir darbenin gündeme gelmesiydi. Bu askeri darbeyi iç karışıklıklar, tasfiyeler ve nihayet Sovyetler Birliği'nin Afganistan'i işgal etmesi izledi.

Afganistan'ın işgaliyle birlikte Ortadoğu açısından stratejik bir "atlama tahtası" elde eden Sovyetler Birliği, buna paralel olarak radikal Arap rejimleriyle de sıcak ilişkiler geliştirdi.

Bütün bu gelişmeler, dünya çapında olduğu gibi, Ortadoğu'da da ABD emperyalizminin güç yitirdiğini gösteriyordu.

Artık Pentagon için yapılacak olan belliydi: "Türkiye ayağını sağlam basmak"

Sadece Ortadoğu'daki kriz açısından değil, ABD-Türkiye ilişkilerinin bütünü açısından da Türkiye'de tam anlamıyla Amerikan güdümünde bir rejim arayışı kendini dayatıyordu. NATO'nun Güney Doğu Kanadı'nda Kıbrıs ve Ege'deki sorunlar nedeniyle ortaya çıkan Yunanistan-Türkiye ilişkilerindeki gerginlik ve krizin çözümü, U-2 casus uçaklarının Türkiye'de üslendirilmesi için yoğunlaşan talepler, Türkiye'nin Ortadoğu'daki bir kriz anında bölgedeki ABD çıkarlarını korumak için düşünülen Çevik Kuvvet konusunda yükümlülükler alması vb... sorunları mevcut düzen sınırları içinde istenildiği gibi çözebilmek olanaklı görünmüyordu.

Bütün bu sorunları, emperyalizmin istediği biçimde çözüme bağlayacak düzeyde bir Amerikancılık, ancak ülkemizdeki halk muhalefetinin bastırıldığı, ilerici yurtsever insanların ezildiği susturulduğu koşullarda yürütülebilirdi ve bu koşulları yaratabilmenin tek yolu vardı: Açık faşist bir rejim kurma.

ABD yönetimi böyle bir rejimin kurulması doğrultusunda yoğun çabalara girişti. O günlerde ABD dış politikasının mimarlarından Brezezinski, TÜSİAD heyetleriyle ve Kenan Evren'le yaptığı görüşmelerde "istikrarlı bir Türkiye istiyorum, gelişmeler bu yönde gitmiyor" diyerek "istikrarlı bir Türkiye" konusundaki düşüncelerini dile getirdi.

Bu ne anlama geliyordu?

ABD yönetiminin sürekli dile getirdiği "istikrar"dan anladığı neydi? Ve nasıl sağlanacaktı.

Bunun ABD politikaları açısından tek bir anlamı vardır;

Amerikan güdümündeki bir askeri darbe. Bir çok emperyalizme bağımlı azgelişmiş ülkede Amerika'nın CIA eliyle benzer stratejileri hayata geçirdiği, bir avuç sermayedar dışında bütün bir halkın ezildiği, solun ve halktan yana örgütlerin bastırıldığı güdümlü faşist rejimler kurdurduğu bilinen bir gerçektir.

Nitekim, bizzat Brezezinski, daha sonra yayınlanan anılarında Türkiye'yi de örnek göstererek, istikrardan ne anladığını şöyle anlatacaktı:

> "En iyi çözümün zamanla sivilleştirilecek bir askeri yönetim olduğunu savundum. Ordu, disiplinli, iyi örgütlenmiş ve güçlüydü. Pakistan, Türkiye, Brezilya, Mısır ve başka yerlerde ordu hem iktidara geçme, hem de yönetme bakımından başarılı olabilmişti."(*)

"Zamanla sivilleştirilecek bir askeri yönetim" derken 12 Eylül darbesinin kastedildiği, üzerinde söz edilmeyecek denli açıktır.

Brezezinski'nin Kenan Evren ve TÜSİAD heyeti ile yürüttüğü temasların ve önerilerin Türkiye'de bir ordu darbesi için hazırlıkların hızlandığı günlere denk düşmesi, bu açıdan bir rastlantı olmasa gerektir. Nitekim, daha sonraları, 12 Eylül darbesinin "hazırlık planı" niteliğindeki "Bayrak Harekatının" o günlerde oluşturulduğuna ve olgunlaştırıldığına ilişkin belgeler, Türk basınında yer aldı. Bütün bunlar ülkemizde milliyetçiliği kimseye bırakmayan, kendileri dışında herkesi vatan haini olmakla suçlayan, 12 Eylül generallerinin ve işadamlarının Amerikan yönetimiyle olan ilişkililerini ortaya koyan gerçeklerdir.

Bütün bu gelişmeler, 12 Eylül askeri darbesinin bizzat ABD tarafından örgütlendiğini ve onun çıkarlarına uygun bir siyasal rejim yaratmaya yönelik olarak gündeme getirildiğini göstermektedir.(**)

(*) Cumhuriyet

(**) ABD Büyükelçisi J.Spain anılarında, bir çok insanın 12 Eylül askeri darbesinin arkasında Amerika'nın olduğu konusunda düşünceleri bulunduğunu şöyle anlatıyor:

" Ertesi sabah şimdi yeni rejimde yüksek bir görevli olan eski bir dosta rastladığımda sohbetimize pek çok bilgisiz Türk'ün, darbenin CIA tarafından yönlendirildiğini söylemelerinin üzücü olduğunu belirterek başladı. Ben de tam hem fikir olduğumu söylüyordum ki, yüzünde bir sırıtma ile sırtıma vurarak ekledi,'elbette darbeyi CIA yaptırmamıştır. Çünkü müdahale başarılı oldu. O halde mutlaka Pentagon yaptırmıştır.'

Hükümet değişmişti, ama Türk mizah yeteneği değişmemişti."

" Öğlene doğru ikinci sekreterlerimizden birisi, ABD'nin darbeyi yönlendirmesinden dolayı kendisini açıktan kutlayan İngiliz ikinci sekreteri ile yaptığı bir toplantıdan henüz geldiğini bildirmek için içeri geldi."

Nitekim, 12 Eylül döneminin en önemli sonuçlarından biri, Türkiye'nin emperyalizme bağımlılığının şimdiye dek görülmedik boyutlarda artması oldu. Bütün milliyetçilik demagojilerine karşın 12 Eylül dönemi boyunca Türkiye-IMF ilişkilerinde, Türkiye-ABD ilişkilerinde hiç bir sorun çıkmadı. Amerikan Senatosu Askeri Komite Başkanı John Tower'in deyimiyle, "Türkiye-ABD ilişkileri, tarihinin en iyi dönemini yaşadı." (12 Şubat 1981, Gazeteler)

Öyle ki, Türkiye'de hangi partilerin seçimlere katılacağını, hangisinin iktidar olacağını, Anayasa'nın ne tür hükümler içereceğini, insan hakları ve işkence konularında ne tür adımlar atılacağını vb. sanki Türkiye bir ABD eyaletiymişcesine Amerikalılar belirledi. Bütün ekonomik kararlar IMF-OECD gibi örgütlerce alındı ve Türkiye'ye dikte ettirildi. Dış politika konularında Türk hükümetleri değil, Amerikalı NATO generallerinin planları geçerli oldu.

12 Eylül'den sonra Askeri Yönetimin çözdüğü ilk sorun, Yunanistan'ın NATO Askeri Kanadı'na dönüşünü sağlamaktı.(*)

Batılı basın yayın organları Türkiye'deki askeri darbeyi "Türkiye'de askeri darbe oldu: Yunanistan NATO'nun askeri kanadına

(*) Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına en kısa zamanda dönmesinin önemli olduğuna inanıyorduk ve yeniden bütünleşmenin (reentegrasyon'un) General Rogers'ın planı ile başarılabileceğine dair çok umutluyduk. Eğer General Rogers bunu başaramasaydı, o zaman ABD ve bizzat Başkan Carter'ın işin içine girmesi gerekebilecekti.(...) (darbeden sonraki ziyaretimde) ayrılırken General Evren ittifakı tekrar birleştirmek için elinden geleni yapmaya niyetli olduğunu söyledi ve iki hafta daha sabırlı olmamızı söyledi. Tam 15 gün sonra Rogers planıyla Yunanistan'ın yeniden bütünleşmesi (reentegrasyonu) duyuruldu. General Evren'in bu konudaki kararlılığı ve güvenirliliği, askeri rejimin karakterist iğiydi.(...) 'paşa'ların' bu iş bitiriciliğinin Washington'da hoşnutlukla karşılandığı bir gerçektir.... Askeri alımlardaki uzun vadeli borçlar temizlendi. Güvenlik Yardımı programı dahilindeki silah ihtiyaç listeleri derhal ve eksiksiz olarakgörülmeye başladı. Millet Meclisinde aylardır bekleyen Amerikan-Türk Savunma İşbirliği Antlaşması ve Tutuklu Mübadelesi Sözleşmesi' parlamentonun yerine görev yapan Milli Güvenlik Konseyi ve Bakanlar Kurulu tarafından derhal onaylandı. Üst düzeydeki Türk yetkililer, Kıbrıs ve Ege konularında Yunanlı yetkililerle düzenli bir toplantı dizisine başladılar."
(American Diplomacy in Turkey/James Spain, sf. 20,22,25)

Amerikalı NATO generallerinin planları geçerli oldu.

12 Eylül'den sonra Askeri Yönetimin çözdüğü ilk sorun, Yunanistan'ın NATO Askeri Kanadı'na dönüşünü sağlamaktı.(*)

Batılı basın yayın organları Türkiye'deki askeri darbeyi "Türkiye'de askeri darbe oldu: Yunanistan NATO'nun askeri kanadına dönüyor" başlığı ile ve 12 Eylül'le Yunanistan'ın NATO Askeri Kanadına dönüşünü irtibatlandırarak verdiler. Yunanistan Savunma Bakanı darbenin olduğu gün yaptığı açıklamada, iki saat önce Ankara kaynaklı bir mesaj aldığını ve "geri dönüşün" gerçekleşeceği konusunda güvence verildiğini açıkladı. Dönemin ABD büyükelçisi Spain de anılarında B.Ulusu'nun bu konuda her türlü kolaylığı göstereceğine dair söz vermiş olduğunu yazdı.

Bütün bunlar 12 Eylül'ün gerekçeleriyle ABD çıkarlarının çakışmakta olduğunu ortaya koymaktadır. Çünkü Yunanistan-Türkiye ilişkilerindeki krizin NATO'nun Güney Doğu kanadında açmış olduğu gedik, ABD'yi sürekli rahatsız ediyordu ve 1980 öncesinde bu konunun çözülmesi için sivil hükümetler üzerinde sürekli bir ABD baskısı gündemde tutulmuştu. Ancak, 12 Eylül darbesine kadar hiçbir sivil hükümet böyle bir şey yapmaya cesaret edemedi. Çünkü böyle bir kararın alınması, çok açık bir biçimde Türkiye'nin dış politikasıyla NATO'nun genel politikasının çeliştiği bir noktada, tercihi NATO, dolayısıyla da ABD çıkarlarından yana yapmak anlamına geliyordu. Ki bu, seçimle işbaşına gelen hiçbir hükümetin göğüslemeye cesaret edemeyeceği denli bir kamuoyu baskısına neden olurdu.

Bu nedenle, NATO'nun "çift şapkalı" generali ve Kenan Evren'in "kadim dostu" Rogers, 12 Eylül'den sonra kendi adını taşıyan "Rogers Planı"nı hazırlayarak sorunu bizzat çözme görevini üstlendi.

"Kanat Operasyonu" olarak adlandırılan bu dönüşün perde arkası, belki de Cumhuriyet tarihimizde en çok milliyetçilik ve vatan hainliği edebiyatının yapıldığı bir dönem olan 12 Eylül'ün, kapalı kapılar ardında, ülke çıkarlarını nasıl yabancı ülkelere çiğnettiğini gözler önüne sermektedir.

Yeni rejime açık ABD desteği, daha fazla askeri yardım vb. sağlamak amacıyla ve bir "asker sözüne" kanarak(!) imzalanan "Rogers Antlaşması" bugün Yunanistan'ın antlaşmadan doğan

yükümlülüklerinin hiçbirine uymaması nedeniyle, tamamiyle Türkiye'nin aleyhine bir antlaşma olarak tarihte yerini aldı. Bütün yönetim kademelerini, Dışişleri Bakanlığını, devre dışı bırakarak, bizzat MGK ve Kenan Evren'in direktifleriyle imzalanan bu antlaşmanın ABD ve NATO'nun çıkarlarına uygun olduğu ise açık bir gerçektir.

12 Eylül'ün olduğu gün konunun hemen gündeme getirilmesi ise, ABD'nin askeri darbeyi yapan generallerin hangi doğrultuda politikalar uygulayacağından haberdar olduğunu, ya da "yönetime getirmek için generaller ve amiraller yetiştirdiğini" ortaya koymaktadır. Nitekim, daha sonraları ülkemizi ziyaret eden dönemin ABD Başkanı Carter'in konuya ilişkin açıklamaları, ABD'nin "Rogers Planından" ve 12 Eylül'den hoşnutluğunun anlaşılabilmesi için yeterlidir.

Carter şöyle diyor;

> "Asıl zorlandığım konu, Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına yeniden bütünleşmesini sağlamak olmuştu. Gerçi bu sorun daha sonraları kolay çözüldü.
>
> Nasıl kolay?
>
> Biraz General Rogers sayesinde. Sayın Evren ile çok yakın dosttu. Sayın Evren'in, çok takdir ettiğim bu güçlü liderin iyi niyetli yaklaşımı olmasaydı, bu sorun çözülemezdi. Tamamen iki askerin dostluğu sayesinde gerçekleşti. Yıllarca uğraşıp, vaadler yapıp telkinlerde bulunup başaramamıştık, ama dostlukla oldu. 12 Eylül harekatı olmasa bu olmazdı."(*)

"Rogers-Evren dostluğu" sonucunda dış politika açısından önemli bir konu NATO ve ABD yararına işte böyle çözüldü!

Herhalde NATO generalleriyle dost olmayı kendi ülkesiyle dost olmaya tercih eden devlet yöneticileri olgusu, azgelişmiş ülkelerin bir "kaderi" sayılmalıdır.

Aynı Türkiye'de olduğu gibi, dünyanın bir çok azgelişmiş ülkesinde de Amerikancılığı karakterlerinin ayrılmaz bir parçası yapan bu insanlar, gerçek yurtseverleri "vatan hainliği" ile suçlarlar. Bu bir anlamda Pentagon uzmanlarının bir "propaganda hilesi" sayılmalıdır.

Çünkü, kendi elleriyle yetiştirdikleri ve darbe yaptırdıkları

(*) Ufuk GÜLDEMİR, Kanat Operasyonu, s.94

kişilerin bu işbirlikçi tutumunu gizleyebilmenin en uygun yolu, onların siyasi muarızlarına kendi sıfatlarını yakıştırmalarıdır. Soğuk savaş yıllarından beri dünyanın bir çok ülkesinde Amerikancı rejimler kendi gerçek yüzlerini gizleyebilmek için kendilerine karşı çıkan herkesi vatan ihaneti ile suçlamışlardır. Marcos'un, Pinochet'nin, Şahlık rejiminin ve 12 Eylül'ün yaptığı da hep budur.

12 Eylül faşizmi döneminde de kitleler bu kökü dışarıda doktrine uygun olarak yürütülen ideolojik karalama kampanyalarıyla yönlendirilmeye çalışıldı, devrimci ve yurtseverler üzerinde bir kara çalma bombardımanı kesintisiz olarak sürdürüldü. Ancak bombardımanın tozu-dumanı dağılmaya yüz tutunca, ortaya çıkan gerçekler bu demagojilerin gizlemeye çalıştığı işbirlikçiliği gözler önüne serdi. İşte "Kanat Operasyonu" olayı bu işbirlikçi davranışın örneklerinden sadece bir tanesidir.

Elbette Türkiye'nin 12 Eylül döneminde ABD'ye verdiği tavizler sadece "Kanat Operasyonu" olayıyla sınırlı değildi. Bütün bu dönem boyunca ABD-Türkiye ilişkileri açısından önemli bir diğer konu da "Çevik Kuvvet"in Türkiye'de üslenmesi sorunuydu.

Afganistan olaylarıyla birlikte Sovyetlerin "sıcak sulara", yani Basra Körfezine inmek için bir atlama tahtası elde etmeleri ve İran'daki İslam devriminin yarattığı sorunlar sonucunda Basra Körfezi, ABD ve Batı çıkarları için "hayati önemdeki bölge" ilan ediliyordu. Amerika, Sovyetlerin bu bölgeye inmemesi için elinden gelen her türlü olanağı kullanacağını açıkladı. Bu temel düşünce etrafında Pentagon, yeni askeri stratejiler geliştirdi. Bu stratejilerle birlikte dünya siyasetine yeni bir kavram girecekti; Çevik Kuvvet. Türkiye kamuoyu da bu yeni kavramla yakından ilgilenmek zorunda kaldı. Çünkü, Türkiye bir yönüyle Ortadoğu ülkesiydi ve bu yeni kuvvetin üs lendirilmesinin düşünüldüğü yerlerin başında geliyordu.

Çevik Kuvvetin görevi, Sovyetlerin İran üzerinden bölgeye sarkması durumunda, bu "sarkma harekatı"nın önünü kesmekti. Bu iş için en uygun coğrafi konumdaki ülke ise Türkiye'ydi. Bu nedenle, ülkemize gelen hemen bütün Amerikalı uzmanlar, Türkiye'nin Çevik Kuvvet'le ilgili görev almasının gerekliliğini vurguladılar. Ardından Paul Henze'nin ve diğer ABD'li uzmanların katıldığı SİSAV seminerlerinde Çevik Kuvvet konusu tartışıldı. Bugün Türkiye'de

böyle bir harekatın alt yapısını oluşturan Doğu Anadolu bölgesindeki NATO hava alanları inşaatları yapılmış durumdadır. ABD emperyalizminin Ortadoğu'daki çıkarlarıyla çelişecek olası gelişmelere karşı Türkiye'yi bir ileri karakol olarak kullanması anlamına gelecek politikalara destek verilmesinin Türkiye için bir macera olacağı ve bu durumun emperyalizmin çıkarlarına yedeklenmek olduğu açıktır. Nitekim, ABD'nin İncirlik Üssü'nü kullanarak Lübnan'a müdahale etmesi, Türkiye tarihinde hâlâ kara bir leke olarak durmaktadır. Ortadoğu'da ABD'nin ileri karakolu olmayı kabullenmek, sadece ve sadece bu kara lekeleri çoğaltacaktır.

Türkiye 12 Eylül döneminde çok daha fazla bir biçimde ABD'nin denetimi altına sokulmuştur.

En son "İrangate" olarak adlandırılan uluslararası skandalda, CIA görevlisi Albay North ve adamlarının, İran'a baskın düzenlemek için Türkiye'deki NATO üslerinde konakladıklarının açığa çıkmış olması da bunu göstermektedir. Öyle ki, Türkiye kendi toprakları üzerindeki bu karanlık işlerden ancak ABD Kongresi'nin soruşturma tutanaklarının yayınlanmasından sonra haberdar olabilmektedir. Böyle bir ülkenin bağımsızlığından söz edilebilir mi? Ülkemizi bu hale getirenlerin gerçek yurtseverler oldukları kabul edilebilir mi? Ve bu duruma göz yumanların, ülkesinin bağımsızlığını herşeyin üstünde tutan devrimcileri vatana ihanet ile suçlamalarına inanılabilir mi? Bir nebze ulusal onur taşıyanları isyan ettirecek düzeyde bir işbirlikçilik artık 12 Eylül'le birlikte gündelik olaylar haline getirilmiş durumdadır. 12 Eylül döneminde "tam bağımsızlık" ülküsü bile modası geçmiş bir kavram haline getirildi. Amerikan işbirlikçisi köşe yazarları ve IMF şakşakçıları artık tam bağımsızlığın bir ilkellik olduğunu söyleyerek, "karşılıklı bağımlılık" teorisini ortaya attılar. Ve Türkiye'nin bağımsız bir ülke olması gerektiği, sadece ve sadece dış ülkelerin "İnsanlarınıza işkence yapmayın.insan haklarına saygılı olun" dedikleri zaman hatırlandı. IMF'nin soframızdaki ekmeğe, ABD'nin hangi partiyi iktidara getireceğimize karışması ortada dururken, "insan haklarına uyulması" talebi "iç işlerimize karışma" olarak nitelendi.

Eski dönemlerde ABD ile kolkola olmak bir ulusal utanç sayılırken, bugün bu, "dış itibar" olarak görülmektedir. Yurtseverlik:

İşkence ve hapishane; işbirlikçilik; itibar ve menfaat demektir.

Böyle bir Türkiye'nin emperyalizmin menfaatlerine uygun olduğu elbette açıktır. Zaten ABD, 12 Eylül darbesiyle, kendi menfaatlerine uygun ("ABD çıkarının öncelikle dikkate alınacağı") bir Türkiye yaratılacağından hiç kuşku duymamıştır. ABD Büyükelçisi J.Spain;

> kısa bir telgraf yazdım ve Dışişleri Bakanlığı'na gönderdim. Güvenlik ilişkimizin korunması ve temsili, hemen ve etkili geri dönüşün sağlanması şeklindeki **iki önemli ABD çıkarının** öncelikle dikkate alınmasını belirttim.
>
> Önceki askeri müdahaleler ve paşalar hakkındaki bildiklerimiz her iki konuda da acil bir tehlike olmadığını gösteriyordu."(*)

diyerek, 12 Eylül "paşalarına" olan güvenini dile getirmektedir.

2. 12 EYLÜL EKONOMİK KRİZİN YÜKÜNÜN EMEKÇİ HALKIN ÜZERİNE YIKILMASI İÇİN GÜNDEME GETİRİLDİ

Önceki bölümlerde gösterdiğimiz gibi, 1980 yılına gelindiğinde,Türkiye içte o günlerin yaygın deyişiyle"tarihinin en büyük bunalımını" yaşıyordu. Bir yandan tıkanan dışa bağımlı ekonomi, kendini yokluklar, karaborsa, enflasyon, döviz darboğazı vb. belirtilerle hissettirirken, diğer yandan işçilerin insanca bir yaşam arayışı için gündeme getirdikleri grevler giderek yaygınlaşıyordu.(**)

Türkiye tam bir ekonomik kriz içindeydi ve dışa bağımlı çarpık ekonomik yapı, kendi içinde bunalımı aşabilecek çözümler üretemiyordu. Biriken dış borçların faizleri bile ödenemez hale geldiğinden, dış finans çevreleri, IMF-OECD gibi emperyalist kuruluşlar, Türkiye'ye kendi reçetelerini dikte ediyorlar, ekonomik

(*) American Diplomacy in Turkey, J.Spain, sf.20

(**) "12 Eylül 1980'e gelindiğinde süren grevlerin durumu Çalışma Bakanlığı verilerine göre şöyleydi: 1979'da 176 olan ve 25 bin işçinin katıldığı grev sayısı, 1980'de 220'ye ve greve katılan işçi sayısı 34 bine çıkmıştı. Grevde geçen işgünü sayısı ise, 1979'da 1,5 milyon gün dolayındayken, 1980'de 4.3 milyon işgününe çıkmıştı. (Akt: Mustafa SÖNMEZ, Türkiye Ekonomisinde Bunalım, s.229)

çarkların yeniden dönebilmesi için gerekli döviz girişi, IMF'nin "yeşil ışığına" bırakılıyordu. İçine düşülen bu "borç tuzağı" Türkiye'nin pazarlık olanaklarını daraltıyor, ülkeyi bu baskılara boyun eğmeye zorunlu hale getiriyordu. IMF ve diğer emperyalist kuruluşlar da aynı talebi yineleyip duruyorlardı. "İstikrarlı bir Türkiye". Bunun yolu ise, IMF önerileri doğrultusunda kamu harcamalarının kısılması, yüksek oranlı devalüasyon ve sıkı para ve bütçe politikaları, KİT ürünlerine yapılacak zamlar ve maaş, ücret kısıtlamaları, düşük taban fiyatlarından geçiyordu. Ekonomik istikrar, ancak bu tedbirlerin alınmasıyla sağlanabilirdi. Tedbirlerin öz olarak krizin yükünün geniş halk kesimlerinin üzerine yıkma anlamına geldiği açıktı.

Buna paralel olarak, yerli tekelci çevreler de, IMF direktiflerine uyulmasını, Freidmancı-Monaterist ekonomik önlemlerin alınarak, ekonominin dışa açılmasını sürekli olarak hükümetten talep ediyorlardı. Tekelci burjuvaziye göre ekonomik bunalım esas olarak yüksek ücretlerden, sosyal harcamaların (sağlık, eğitim vb.) yükünden ve grevlerden kaynaklanıyordu. Bu nedenle ücretler, maaşlar ve taban fiyatları kısıtlanmalı, grevler yasaklanmalı ve işçi hakları ortadan kaldırılmalıydı. Böylece devletin bütün olanakları sadece ve sadece kendilerine sunulmalıydı. Bunalım ancak bu yolla aşılabilirdi. TÜSİAD'ın yıllık raporlarında ve özellikle de 1979-80 raporlarında iş çevrelerinin dile getirdiği düşünceler, hiçbir değişiklik yapılmadan, 12 Eylül'ün ekonomik politikaları haline gelecekti.

Demirel azınlık hükümeti emperyalizmin dayatmalarına boyun eğerek, IMF direktifleri doğrultusunda 24 Ocak kararları olarak bilinen "Ekonomik Önlemler Paketini" gündeme getirdi. 24 Ocak kararları, IMF'nin de işaret ettiği şekilde ekonomik bunalımın bütün yükünü halkın omuzlarına yıkarak, burjuva kesimlerine geniş olanaklar sağlamayı öngörüyordu.

Ancak görünürde de olsa "parlamenter rejim" koşullarında halkın oyuna gereksinim duyan hükümetlerin, emperyalizmin ve yerli tekellerin talep ettikleri bu vahşi kapitalizmin gerektirdiği önlemleri yürütebilmeleri olanaksızdı. Halkı böyle bir kölelik rejimine açık bir zor uygulamaksızın "ikna" etmek kolay değildi. İşte "istikrar" çığlıklarının ortaya çıktığı nokta tam da burasıdır.

hükümetince alınan 24 Ocak kararları, 12 Eylül yönetimi tarafından aynen benimseniyordu. Bu nedenle kararların mimarı sayılan Turgut Özal "istikrar programının" yürütülmesi için görevinde bırakıldı. IMF direktiflerinin bütünüyle yerine getirilebilmesi için, Türkiye'ye IMF tarafından dayatılan ekonomik önlemlerin süratle alınabilmesi işini de askeri yönetim üstlendi. Devlet harcamaları kısıtlanacak, yeni bir vergi yasası çıkartılacak, grevler ve toplu sözleşmeler yasaklanacak, özetle, uluslararası emperyalist kuruluşların ve yerli tekellerin her türlü talepleri yerine getirilecekti. Bu ekonomik tedbirlere, devlet yapısında, hukuksal ve siyasal sistemde yapılacak olan yeni düzenlemelerin eşlik etmesi öngörülüyordu. Türkiye'de sağcı-gerici çevrelerin yıllardır siyasal krizin nedeni olarak suçla dıkları 1961 Anayasası'nın değiştirileceği, Türk Ceza Kanunu'nda, Sendikalar ve Dernekler Yasasında, Siyasal Partiler ve Seçim Yasalarıyla, Üniversite Yasalarında önemli değişiklikler düşünüldüğü açıklandı.

12 Eylül askeri darbesinin hemen ardından grev yasaklamaları, sendika ve derneklerin kapatılmaları, toplu sözleşmelerin durdurulması gündeme getirildi. Yıllardır Türkiye burjuvazisinin her fırsatta bir yakınma konusu olarak gündeme getirdiği işçi hakları ve sendikal haklar bir çırpıda ortadan kaldırıldı. DİSK ve diğer ilerici işçi sendikaları, mallarına el konularak kapatılırken, yöneticileri de tutuklandı, işkence tezgahlarına yatırıldı. İşçi sendikaları ve halktan yana örgütler zor ve terörle dağıtılırken, işveren sendikalarına tam bir serbestlik tanındı. TİSK,MESS ve işveren örgütleri hükümet politikalarını birinci dereceden etkileyen örgütler haline geldiler. İş hayatına ilişkin yasaların düzenlenmesi bütünüyle istedikleri biçimde yapıldı.

12 Eylül rejimi döneminde kurulan YHK eliyle toplu sözleşmelerin işçiler aleyhine sonuçlanması ve böylece işçi ücretlerinin kısıtlanması için her tür tedbir alındı, grev yasaklamaları, işten çıkartmalar, işçi önderlerinin iş yerlerinden tasfiye edilmesi birbirini izledi. TİSK Başkanı Halit Narin, bu konudaki hoşnutluğunu şöyle dile getirecekti: "Yirmi yıldır biz ağladık, onlar güldü" ("onlar" sözüyle işçileri kastederek). Halit Narin'in bu sözleri 12 Eylül'ün esas anlamının tekelleri güldürmek ve işçileri ağlatmak olduğunun itirafıydı.

Dernekler konusunda da benzer biçimde davranan askeri yönetim, halkın bütün örgütlerini, TÖB-DER'i, TÜM-DER'i vb. lerini kapatıp, yöneticilerini tutukladı. 12 Eylül savcıları bu örgütlere ilişkin ceza davaları açılmasını talep ettiler. Buna karşılık bir zenginler kulübü olarak adlandırılan büyük tekellerin örgütü TÜSİAD'a 12 Eylül döneminde kamu yararına çalışan dernek statüsü verildi. TÜSİAD'da örgütlenmiş tekelci burjuva kesimler, ekonomik-siyasal kararların alınmasında birinci dereceden söz sahibi konuma yükseldiler. DİSK, TÖB-DER gibi demokratik kitle örgütlerince oluşturulan "Demokratik Platform" 146/1. maddenin ihlal edildiğinin delili olarak gösterilirken, TİSK, Odalar Birliği gibi sermaye örgütlerince oluşturulan "Hür Teşebbüs Konseyi" varlığını ve etkinliğini sürdürdü.

Bu arada 12 Eylül darbesinin planlayıcılarından eski Deniz Kuvvetleri Komutanı B.Ulusu, Başbakanlığa getirildi. Emekli generallerden ve holding yönetim kurulu üyelerinden oluşan 12 Eylül hükümeti, gerek programı, gerekse de üyeleriyle büyük burjuvazinin bir komitesi niteliğini taşıyordu.

Ekonomik işlerden sorumlu Başbakan Yardımcılığı görevini üslenen Turgut Özal, eski Dünya Bankası görevlisi, MESS Başkanı ve Sabancı Holding yönetim kurulu üyesiydi. 1982 yılında yaşanan "bankerler krizi" sonucunda(*) Turgut Özal yerini bir diğer TÜSİAD üyesine, Adnan Başer Kafaoğlu'na bıraktı. Sanayi ve Teknoloji Bakanı Şahap Kocatopçu, daha sonra TÜSİAD Başkanlığı yapacaktı. Bunlardan başka 12 Eylül hükümetinin 8 Bakanı daha holding yönetimlerinde yer alıyordu. Bütün bunlara ek olarak, bizzat MGK üyesi olan ve kamuoyunu aylar süren yolsuzluk iddialarıyla meşgul

(*) Bankerler krizi 12 Eylül döneminde meydana gelen en ilginç olaylardan biriydi. 24 Ocak kararları ve onun bir devamı olarak gündeme gelen Temmuz Bankacılığı, o güne değin ekonominin işleyişinde önemli değişiklikler meydana getirmişti. Bu noktada faizlerin serbest bırakılması, öz sermaye sıkıntısı çeken çeşitli kapitalist firmaların piyasada para arayışına yönelmelerini gerekli kılıyordu. Çünkü yüksek faizlerle alınan kredilerin geri ödenmesi ve belirli bir kârlılık sağlanması son derece zordu.

Hiçbir yasal tedbir alınmaksızın bankerlerin de piyasadan para toplamalarına izin verilmesi, bir anda son derece yüksek faizlerle halktan para toplayan köşebaşı bankerlerinin ortaya çıkmasına neden

eden Tahsin Şahinkaya ile Nejat Tümer'in holding hissedarları oldukları daha sonra ortaya çıkacaktı. Benzer biçimde Mehmet Buyruk, Doğan Özgöçmen gibi, 12 Eylül'ün etkili generalleri, emekli olduktan sonra büyük sermaye şirketlerinin yönetim kurullarında yer aldılar.

Tekelci sermaye ile bu denli içli dışlı ilişkiler içinde olan hükümetin programı da sınıf yapısına uygun bir içerik taşıyordu. Hükümet programı o günlerde "Demirel'siz Demirel programı" olarak adlandırıldı. 12 Eylül o güne değin sağcı-gerici çevrelerin ileri sürdüğü talepleri kendi programı olarak ilan etti. Hükümetin ekonomik planda ilk işi, 24 Ocak kararlarını kutsamak oldu. B.Ulu su "olumlu neticeleri görülen ekonomik istikrar programını uygulamaya devam edeceklerini" açıkladı.

---

oldu. Halk ve özellikle de orta gelir grubundan kitleler, tatlı gelecek vaadleriyle ortaya çıkan bu yeni olanağa dört elle sarılarak, bir ömür boyu biriktirdikleri değerleri bankerlere teslim ettiler. Ve halktan toplanan bu değerlerin büyük bir kısmı "kredi" olarak, tekellere, holdinglere akmaya başladı. Ancak bir noktada deniz bitti. Banker iflasları birbirini izledi ve Türkiye'deki en büyük bankerlik kuruluşlarından biri olan Kastelli'nin iflası ve bu kuruluşun sahibi Cevher Özden'in yurtdışına kaçmasıyla doruğuna ulaştı. 12 Eylül yönetimi tarafından ekonominin kilit noktalarına getirilen T.Özal, Kaya Erdem gibi Bakanlar, halkla alay edercesine "Bankere para yatıranlar kumar oynamıştır" şeklinde açıklamalarda bulundular. Gerçekten de bankere para yatıranlar kumar oynamışlar ve kumarı,açıktan hile yaparak bu paraları -halkın birikimlerini- kredi olarak ellerinde toplayan ve bunları geri ödemeyen holdingler kazanmıştı. Bankerler iflası nedeniyle özellikle orta gelir gruplarından holdinglere milyonlarca para aktarıldığı ve bunun yükünün devlete (dolayısıyla vergi olarak yine halka) ve özellikle orta gelir gruplarına yıkıldığı bugün bütün yönleriyle bilinmektedir.

12 Eylül yönetimi bu açık talan karşısında da holding çıkarlarından yana tavır aldı. Gazetelerde banker iflaslarına ilişkin haber yayınlanması yasaklandı. Olayı protesto etmek için toplanan "banker alacaklılarını" polis zoruyla dağıtarak bu olayı örtbas etmeye çalıştı.

İşte, T.Özal ve K.Erdem'in istifasına yol açan Bankerler Olayı, 12 Eylül faşizminin orta sınıflar açısından yarattığı gelir kaybının çarpıcı örneklerinden biri oldu.

Böylece dünyanın bir çok geri bırakılmış ülkesinde yaşananlar bir kez daha Türkiye'nin başına geliyordu; IMF direktifleriyle gündeme getirilen ekonomik istikrar politikaları artı, Amerikan güdümünde bir askeri darbe ve faşist rejim.

24 Ocak kararlarının ve 12 Eylül askeri darbesinin üzerinden bugün 8 yıla yakın bir süre geçti. 24 Ocak üzerine çok şey söylendi, çok şey yazıldı. Ancak eleştirenlerce de savunanlarca da kabul edilen bir gerçek var; hemen herkes bir konuda anlaşıyor; 24 Ocak kararları 12 Eylül olmasaydı uygulanamazdı. Özellikle tekelci burjuva çevreler bu konuyu sürekli vurgulamakta, 24 Ocak ve 12 Eylül'e övgüler düzmektedir.

> Örneğin, işadamı ve İTO Meclis Başkanı İbrahim Bodur, "24 Ocak kararlarının başarıya ulaşmasında en büyük pay, 12 Eylül yönetimine aittir. Bu yönetim, kararların başarısını iki kat arttırmıştır." derken, Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanı Rahmi Koç, "12 Eylül harekatından önce herşeyi demokratik sistem içinde yapmak zorundaydık. Bu da karar almak ya da yönetmelik çıkartmak için aylar geçmesini gerektiriyordu, ayrıca herşeye politik açıdan bakılıyordu. Ekonomik yaklaşım hep arkadan geliyordu. Askeri yönetim altında fark, alınan kararların parlamento'dan geçmesi gibi bir zorunluluk olmadığı için çok hızlı hareket edilebilmesi, yapılan yanlışın kısa sürede düzeltilebilmesi ve politik yaklaşımların söz konusu olmaması"(*)

diyerek, 12 Eylül'ün, 24 Ocak kararlarının başarısı için gerekliliğini ortaya koydu.

Bu ne anlama geliyor?

Neden bir ekonomik önlemler paketini uygulamak için askeri darbe gerekli görülüyor?

(*) O.ULAGAY, Kim Kazandı Kim Kaybetti, s. 63-64

Bu gereklilik sadece Rahmi Koç'un dediği gibi, ekonomik kararların alınmasında hızlı davranılabilmesi nedeniyle midir? Yoksa daha köklü nedenler mi söz konusudur?

Bu soruların yanıtları bizzat 24 Ocak kararlarının mantığında gizlidir. 24 Ocak'ın temel mantığı, tekelci sermayeye her türlü olanağı sağlamak, böylece gerekli sermaye birikimini gerçekleştirmek ve bu yolla bunalımın aşılması olarak özetlenebilir. Bu nedenle de tekelci sermayenin kârlarını azaltacak her türlü engel ortadan kaldırılmalı, her türlü devlet desteği sadece tekellere verilmelidir. Ücret ve maaş kısıtlanmalı, grevler kontrol altına alınmalı, taban fiyatları düşük tutularak ve tarım vergilendirilerek, tarımdan sanayiye değer aktarılmalı, devlet harcamaları sağlık ve eğitim de dahil olmak üzere kısıtlanmalıdır.

24 Ocak kararları bu mantık doğrultusunda, halkın elinden alınan değerlerin sermaye sınıfına aktarılabilmesi için gerekli her tür ekonomik önlemi içeriyordu. Ama bu tür bir yağmayı, tamamen ekonomik önlemlerle ve "nispi demokratik" bir ortamda gerçekleştirebilmek olanaksızdır. Halkın kazanımları, aşı, ekmeği ancak zorla elinden alınabilirdi. Sendikal haklar, örgütlenme hakları, parlamento, partiler vb. ortadan kaldırılmadan, böyle bir kölelik düzenine hiç kimse boyun eğmezdi.

Nitekim 12 Eylül rejimi de bunları yaptı ve halkı yoksullaştırmaya yönelik bir programa yönelmesi muhtemel tepkileri sınırsız bir terör uygulayarak önlemeye çalıştı.

12 Eylül faşizmi koşullarında, bir askeri yönetimin baskı ve terör uygulamalarıyla desteklenen bu ekonomik önlemler paketinin sonuçları, 12 Eylül'ün sınıf rengini bütünüyle ortaya koymaktadır.

Geriye dönüp bakıldığında, 24 Ocak kararlarıyla başlayan süreçte halktan tekellere büyük değerler aktarıldığı ve bu yolla zenginler daha zenginleşirken, fakirlerin daha fakirleştiği büyük bir netlikle görülebilmektedir.

Gelir dağılımı tablolarına bakıldığında, fonksiyonel dağılım olarak 1980-1988 arasında tarım gelirlerinin % 24.33'den % 14.00'a, ücret-maaş payının % 32.79'dan, % 13.70'e düştüğü görülmektedir. Buna karşılık kâr-faiz ve rant gelirleri ise % 42.38'den % 73.00'a yükselmiştir. Bu köylülerin, işçilerin, memurların kaybettiğini buna karşılık, kâr-faiz-rantla geçinen sermaye gruplarının kazandığını büyük bir

açıklıkla ortaya koymuştur. Gelir grupları açısından bakıldığında da ezilen sınıfların giderek yoksullaştığı, buna karşılık büyük sermayenin daha da zenginleştiği görülmektedir.1978-1983 yılları arasında nüfusun en az gelir elde eden % 20'sinin milli gelir içindeki payı %2, 84'den % 2.63'e düşerken,en üst % 20'nin payı % 54.71'den % 55.93'e yükselmiş durumdadır. Ve bu rakamlarla Türkiye dünyada gelir dağılımı en bozuk 6. ülkedir.(*)

Bu oranları parasal büyüklük olarak saptayabilmek de olanaklıdır; buna göre, 1980-86 yılları arasında ücretli-maaşlı ve tarım kesimlerinden, kâr, rant ve faizle geçinen kesimlere cari fiyatlarla 17.675 milyar, 1986 fiyatlarıyla 29.629 milyar lira aktarılmıştır.

Buna bağlı olarak gerçek ücretler 1980-84 yılları arasında 15.34'ten 13.25'e düşerken, büyük holdinglerin kârları senede % 104 artış gösteriyordu.

Ülke içinde kimin kazandığı, kimin kaybettiği çok açıktı. 12 Eylül'le tekeller kazanmış, halk kaybetmişti. Ve ekonomi politiğin temel yasası geçerliliğini sürdürüyordu: "Bir sınıftan almadan, diğer bir sınıfa verilemez."

Ancak 12 Eylül, artı 24 Ocak kararları olarak adlandırılan dönemin tek sonucu, tekelci burjuvaziye sınırsız olanaklar sağlaması değildi. Belki de ülkemizin geleceğinin uzun yıllar ipotek altına alınmasına neden olduğu için ondan da önemli olan diğer bir çarpıcı sonuç daha vardı: Dış borçlanmalardaki muazzam artış ve emperyalizme ekonomik tutsaklık.

(*) Türkiye'de 1973 yılından beri resmi olarak Gelir Dağılımı araştırmaları yapılmıyor. Gelir uçurumunun ortaya çıkacağından korkulduğu için devlet tarafından özel olarak engellenen araştırma, ancak bilim adamlarının kişisel çalışmaları sonucunda yapılabildi. Son yıllarda öğretim üyeleri Merih Celasun ve Süleyman Özmucur tarafından yapılan araştırmaların sonuçları devletin niye bu araştırmanın yapılmasını engellediğinin de ip uçlarını ortaya koyuyor. Gelir dağılımındaki bozulma ve bunun 1980 sonrasında daha da hızlanması, bu araştırmalar tarafından açıkça ortaya serilmiştir. Yukarda aktardığımız rakamlar,(O.Ulagay, Kim Kazandı Kim Kaybetti; 11. Bölüm) S.Özmucur'un 1987'de ve M.Celasun'un 1986'da yaptıkları gelir dağılımı araştırmalarından alınmıştır.

Türkiye'nin dış borçları 1980'de 16 milyar dolarken, 1986'da 30 milyar dolar sınırına dayandı. Türkiye bu rakamlarla dünyanın en çok borçlu 5-6 ülkesinden biri durumundaydı. Toplam dış borçların GSMH'ya oranı % 53.5 olan, yılda ortalama 5 milyar dolar borç ödeme zorunda bırakılan bir ülkenin, emperyalizmden bağımsız olduğu söylenemez. Nitekim uluslararası emperyalist kuruluşlar, bu borçlanma yoluyla yaratılan bağımlılık koşullarında Türkiye ekonomisine istedikleri biçimde yön verebilmektedirler.

Türkiye yeni ekonomik programı uygulamaya koyarken, 13 Milyar dolar civarında dış borcu vardı. Programın en önemli unsurlarından biri, ekonominin çarkının döndürülmesinde dış kaynağa ağırlık verilmesiydi. Bu nedenle, yoğun borçlanmaya gidilmiştir. Ayrıca borçlanmanın sürdürülmesi için birikmiş borçların ve faizlerin ödenmesi zorunlu olduğundan, borcu borçla ödeme yoluna gidilmiştir. Böylece, borçlanma artarak sürmüştür. İthalatın serbest bırakılması sonucunda lüks tüketim malları Türkiye pazarını doldurmuş, bunun sonucunda büyük bir döviz israfı gündeme gelmiştir. Sanayi girdileri için gerekli olan dövizle birlikte bu lüks tüketim araçlarına ödenen döviz dış borçları daha da kabartmıştır.

Bu nedenle, 1986 yılında dış borç, 31.2 milyar dolara yükseldi. Yani Türkiye'nin, 1980'den 1986'ya, 8,5 milyar dış borç ödemesine karşın, borçları azalmamış, 2,5 kat artmıştır. 1980'de borçlar GSMH'nın % 27,8'ini oluştururken, 1986'da % 53.5'e yükselmiştir. Üstelik bu borçların önemli bir kısmını kısa vadeli borçlar oluşturmaktadır.(*)

OECD'nin Türkiye için hazırladığı bir raporda, Türkiye'nin ortalama olarak 1987'den 1995'e kadar, her yıl 5,5 milyar dolar civarında borç ödemek durumunda olduğu belirtilmektedir. Türkiye'nin bu borçları yeni borçlanmalarla kapatacağı düşünüldüğünde, aynı rapora göre, Türkiye'nin 1995'te dış borçlarının 37,5 milyar dolara çıkacağı öngörülmektedir. Yani Türkiye 8 yılda yaklaşık 45 milyar dolar dış borç ödeyecek, ancak yine de dış borç toplamı 31,2 milyar dolardan, 37.5 milyar dolara çıkacaktır. Ancak son zamanlarda OECD raporunda

---

(*) O.ULAGAY, Kim Kazandı Kim Kaybetti, s. 234-235

belirlenen bu rakamların gerçeği tam olarak yansıtmadığı, gerçek rakamların çok daha yüksek olduğu ve Türkiye'nin dış borçlarının daha şimdiden (1988 yılında) 50 milyar dolara yaklaştığı anlaşılmıştır.

Emperyalizme bağımlılığı artıran tek olgu, dış borçlanma da değildir. Türkiye ithalatın serbest bırakılması sonucunda, tam bir açık pazar haline gelirken, ihracatını artırmak için uzmanlaştığı sanayi ve tarım ürünleri açısından da uluslararası iş bölümü içinde bağımlı bir konuma düşüyordu. Dünya Bankası, IMF gibi emperyalist kuruluşların önerileri doğrultusunda "sanayileşme" hedefini terk eden Türkiye, artık kaderini bütünüyle emperyalist-kapitalist sistemle bütünleşmeye bağlıyordu. Bunun, 1000 dolar civarındaki kişi başına ulusal geliriyle, az gelişmiş bir ülke olan Türkiye için bir kurtuluş getirmeyeceği ortadadadır. Çünkü emperyalizm tarafından iliğine kadar sömürülen **hiç bir azgelişmiş ülkenin kapitalist kalkınma yolunu seçerek azgelişmişlik çemberini kırabildiği görülmemiştir.**

24 Ocak kararları, emperyalist-kapitalist sisteme entegrasyonu sağlama konusunda ileri adımlar attığı için, Türkiye'nin bağımsızlığı ve kurtuluşu açısından en büyük tahribatı bu noktada yapmıştır.(*)

(*) Dünya Bankası'nın 107 borçlu ülkeyi kapsayan "Kalkınma ve Dış Borç Ödemeleri" başlıklı raporunda yer alan rakamlar, Türkiye'nin 1979'dan sonra dolar bazında mili geliri en fazla gerileyen ve en hızlı yoksullaşan ülkeler arasında bulunduğunu göstermektedir. 24 Ocak kararlarının gündeme geldiği 1980 yılından itibaren GSMH rakamı % 30 gerilemiştir. Aynı dönemde pek çok ülkede GSMH dolar olarak yükselirken, 107 ülkeden 31'i yoksullaşmıştır. Türkiye, bu ülkeler arasında en çok yoksullaşan sondan 5'inci ülkedir.(Cumhuriyet, 8.4.1986), GSMH 1979-70.8; 1980-58.3; 1981-53.7; 1983-50.9; 1984-50.1 milyar dolar.) Bu konuda Singapur, Filipinler, Malezya vb. ülkeler bile Türkiye'den daha şanslıdır.

3. 12 EYLÜL MEVCUT SÖMÜRÜ DÜZENİNİN ONARILMASINI HEDEFLEDİ

12 Eylül öncesinde mevcut düzenin içine sürüklendiği bunalım, toplumun bütün dokularına yayılmış, devrimci halk muhalefetinin giderek güçlenmesi ve egemen sınıfların iç çelişmeleri sonucunda bu bunalımın eski yöntemlerle aşılabilmesi olanaksız hale gelmişti. Derin bir ekonomik bunalım, parçalanan geleneksel ilişki biçimleri, parlamento, partiler, hükümetler vb. gibi düzeni ayakta tutması gerekli kurumların işlevsiz kalması ve derinleşen iç savaş, burjuva düzeninin artık iyice yıprandığını ve ayakta duramaz hale geldiğini ortaya koyuyordu.

12 Eylül öncesinde faşist, karşı devrim güçleriyle emekçi halk güçleri arasındaki mücadelenin bir iç savaş doğrultusunda derinleşmesi ve böyle bir ortam içinde düzenin bunalımının giderek derinleşmesi emperyalizmin ve yerli egemen sınıfların iç savaşa başka bir biçimde müdahalesini dayatıyordu. İşte 12 Eylül askeri darbesi ve onun gerçekleştirmeyi hedeflediği program iç savaşa bir tür müdahale olarak gündeme gelmişti.

Sivil faşist çetelerin halk muhalefetini bastırma konusunda yetersiz kalmaları karşısında egemen sınıflar devreye başka güçleri sokarak, düzenin bunalımını bu yolla aşmayı planladılar.

Onları böyle bir tercihe yönelten nedenlerden biri de sivil faşist hareketin kitleler içinde yaratmış olduğu nefret eğilimlerinin giderek güçlenmesi ve bunun egemen sınıfların kendi düzenlerinin geleceği açısından çeşitli riskler taşımasıydı.

Ayrıca bu yaygın çatışma ortamında belirli bir kitle desteği de kazanan sivil faşist hareket, ordu içinde de kendine yandaşlar bularak, MHP'li bir askeri darbeyi tekelci burjuvazinin önüne kullanılabilir bir tercih olarak sunuyordu.

Ancak o günün koşullarında MHP'li bir darbenin Türkiye'yi tam bir bölünmeye ve çok büyük çaplı bir iç savaşa sürükleyecek olması, tekellerin "sağa da sola da karşı" olduğu söylenen bir ordu darbesini tercih etmelerine kaynaklık etti.

Böyle bir tercih ilk dönemlerinde kitle desteği sağlayabilmek için MHP'ye karşı da göstermelik tedbirler aldı ve bir anlamda sivil

faşist çeteleri gözden çıkartu.(*) Ancak bu 12 Eylül'ün bütün yapmaya çalıştığı ve yaptığı şeylerin MHP'nin programıyla özdeş olduğu gerçeğine aykırı değildi. 12 Eylül faşizminin uygulamaları bunun bir gözden çıkartma değil, bir görev devir teslimi olduğunu göstermektedir. Çünkü 12 Eylül'ün yaptığı herşey ideolojik ve pratik olarak devletin ve toplumun bütün olarak faşistleştirilmesine ve MHP'nin üzerinde yükseldiği faşist tabanı güçlendirmeye yöneliktir.

A.O.Güner'in MHP duruşmasında "kendileri hapiste fikirleri iktidarda olan tek siyasi kadro biziz" derken kastettiği şey, işte tam budur.

Bunalımın MHP'nin ağırlıklı olarak rol aldığı bir iç savaş politikası içinde çözülmeyecek olması,devrimci halk muhalefetinin giderek toplumda kök salması karşısında, bütün burjuva çevrelerde büyük bir telaş ortaya çıkardı.

"Devletin ve vatanın elden gittiği", "Türkiye'yi bölüp parçalamak isteyenlerin hain emellerini" gerçekleştiremeyecekleri, türünden hamasi nutuklar ortalığı kapladı.

İşte bu koşullarda 12 Eylül darbesiyle yönetime gelen cuntacı generaller, mevcut sömürü düzenin onarılmasını kendilerine iş edindiler. "Sarsılan devlet otoritesinin" yeniden tesis edileceği, "Türkiye'yi bölmek isteyenlere karşı" her türlü tedbirin alınacağı ilan edildi.

Yeni bir Anayasa yapılacağı, hak ve özgürlüklerin anarşiye

(*) Bir savaş hilesi olarak da olsa, MHP'nin efendileri tarafından bu biçimde gözden çıkarılması, sivil faşist hareketin saflarında önemli bir parçalanma ve dağınıklık yarattı. 12 Eylül rejiminin örgütlediği yeni dönemde MHP büyük ölçüde "boşluk"ta kaldı. Bunun sonucunda eskiden sivil faşist hareketin içinde yer alanlar gemiyi terk etmeye başladılar. Bir bölümü ANAP içinde yer alarak, yeni dönemin yarattığı maddi olanaklar ve yağmadan pay alma yolunu seçerlerken, bir kısmı "militan" da silaha dönerek senet mafyacılığı, eroin ticareti vb. işleri, yani lümpen ve serseri bir yaşam tarzını yürütmeye başladı. MHP tabanında yer alan bir çok insan da 12 Eylül'ün yarattığı "dinsel'in teş edilmesi" ortamı içinde "başbuğ" yerine tarikat şeyhlerinin pe takıldılar. Türkeş ve MÇP'si ise, belki de yeni bir MHP halinde için uygun koşulları, efendilerinin yine kendilerine sını bekliyor.

neden oldukları için kısıtlanacağı, Anayasa Mahkemesi, Danıştay vb. kurumların yeniden düzenleneceği, siyasi partiler, üniversiteler, sendikalar vb. alanlarda yeni düzenlemelere gidileceği açıklandı. Burjuva düzeninin bütün "üst yapısı" yeniden düzenlenerek, egemen sınıfların sömürülerini çok daha uygun koşullarda sürdürebilmesi, bu yollarla kolaylaştırılmaya çalışıldı.

12 Eylül ilk iş olarak Anayasa sorununu ele aldı. Türkiye'de ne zaman, kurulu düzenin içinde sürüklendiği sorunlar, içinden çıkılmaz bir hale gelirse, mutlaka Anayasa tartışmaları da gündeme gelir. Bunalımdan çıkabilmek için Anayasa'nın değiştirilmesi gerekliliği ileri sürülür. Son derece köklü ekonomik ve sosyal sorunların bir Anayasa değişikliği ile ortadan kaldırılabileceği yanılgısı,Osmanlının son dönemlerinden beri Türkiye tarihinin bütününde sık sık rastlanan bir düşünce biçimi olarak kabul görmüştür.

Bu gelenek değişik biçimlerde de olsa, 12 Eylül öncesinde de yaygın bir eğilimdi. Düzenin içine sürüklendiği bunalımın Anayasa'dan kaynaklandığı ve bir Anayasa değişikliğinin gerekli olduğu ileri sürülüyordu.

Nitekim; 12 Eylül günü iktidarı ele alan generaller de Anayasayı fesh ettiklerini açıkladılar. Önce MGK'nın her emrinin Anayasa hükmü olacağı ilan edildi. Ardından yeni bir Anayasa yapılması için gerekli hazırlıklara girişildi.

Özel sınıf dengelerinin bir yansıması olarak ortaya çıkan 1961 Anayasası, 27 Mayıs askeri darbesinin etkisini yitirdiği günden beri, Türkiye'deki siyasal tartışmaların önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaktaydı. Özellikle gerici-sağcı çevreler, bu Anayasa'nın getirdiği özgürlüklerin ve demokratik hakların Türkiye için "lüks" olduğunu, bu nedenle daha otoriter bir Anayasa'nın yapılması gerektiğini açıkça dile getirerek, 1961 Anayasası'na özellikle de onun demokratik öğelerine karşı savaş açtılar. Örneğin AP lideri Demirel, her fırsatta Türkiye'deki bunalımın esas nedeninin Anayasa olduğunu, bu Anayasa ile devlet yönetilemeyeceğini dile getirdi. Demirel 1980 yılının sonlarında bile, "ben on yıldır söylüyorum, Türkiye sıkıntıların içinden ancak bir Anayasa değişikliğiyle çıkabilir" diyordu.

Demirel'in bu düşünceleri, işçi hakları, demokrasi, örgütlenme

özgürlüğü vb. konulardan rahatsızlık duyan tekelci burjuvazinin özlemleriyle de çakışıyordu. Sermaye örgütleri bu nedenle sürekli olarak 1961 Anayasası'nın değiştirilmesini ve yerine otoriter bir Anayasanın yapılmasını talep ettiler.

Örneğin 12 Mart'tan bir gün önce, sermaye sınıflarının has örgütü Odalar Birliği'nin resmi yayın organı Türkiye İktisat gazetesinin başyazarı Namık Zeki Aral şunları yazıyordu:

> "Bugün artık Anayasa'yı ve buna müteferri kurumları ta'dil etmeksizin ortadaki anarşiyi söküp atamazsınız. Memlekette kol gezen anarşi bizzat Anayasa'nın dibacesinde yazılan direnme hakkından ayrıca bir kuvvet alıp kullanarak, bu hakkı zabıta kuvvetlerinin yüzüne karşı haykırmaktır. Bugün artık Anayasa'yı ve buna müteferri kanunları ta'dil etmeksizin üniversiteyi ve ilmi muhtariyetini üniversite binalarında karargah kurmuş anarşiden kurtaramazsınız"(*)

12 Mart faşizmi döneminde sermaye örgütlerinin ve gerici çevrelerin bu talepleri ve bakış açıları, 12 Mart generallerince de benimsendi. Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, "ekonomik ve sosyal gelişmenin toplumsal uyanışın gerisinde kaldığını" ileri sürerek, toplumsal uyanışın bastırılması gerektiğini açıkladı. 12 Mart'ın toplumsal uyanışı bastırma araçlarından biri de 1961 Anayasası'ndaki özgürlükçü ve demokratik ögeleri ortadan kaldırmak ve daha baskıcı bir devlet mekanizması yaratmanın koşullarını ("yasal" dayanaklarını!) sağlamak oldu. Dernek, sendika vb. örgütlenme hakları kısıtlanırken, yürütmeyi güçlendiren, sıkıyönetim gibi olağanüstü yönetim biçimlerininkurumsallaşmasını sağlayan, özerk kurumları kontrol altına alan Anayasa değişiklikleri, 12 Mart döneminde gerçekleştirildi. Demirel daha sonraları 12 Mart döneminde yapılan Anayasa değişikliklerinin kendi programıyla çakıştığını, "Erim değişiklikleri bizim hazırladığımız taslaktan almıştır."(**) diye belirtecektir.

(*) Türkiye İktisat Gazetesi, 9 Temmuz 1970 (Akt: Y. KÜÇÜK, Planlama, Kalkınma ve Türkiye)

(**) C.ARCAYÜREK, C.Arcayürek Açıklıyor-6

Ancak 12 Mart dönemindeki bu değişiklikler, egemen sınıfların kendi iç çelişkileri ve toplumsal muhalefetin yükselmesi nedeniyle tamamlanamadı. Bu nedenle de değişiklikler halk için daha çok baskı, daha az özgürlük isteyen egemen sınıfları doyurmadı. 12 Mart açık faşizminin düzenin bunalımını istenildiği gibi çözemeyişi, baskı-terör ve Anayasa değişiklikleriyle toplumsal muhalefeti bastıramayışı, egemen sınıfların yeni ve otoriter bir Anayasa arayışlarının sürmesine neden oldu.

12 Eylül öncesinde de Anayasa tartışmaları, siyasal gündemin önemli maddelerinden biriydi.

1979 yılında, Demirel hükümetince Anayasayı değiştirme çalışmaları başlatıldı. **TİSK aynı yıl bu çalışmalara ilişkin Demirel hükümetine verdiği raporda, Anayasa'nın özellikle iş yasaları ile, ekonomik ve sosyal haklar bölümlerinin değiştirilmesini talep etti.** Bu hazırlıklara sürekli olarak 1961 Anayasası'nı karalayan, "anarşi ve terör"ü özgürlüklere bağlayan gerici bir propaganda eşlik etti. 1980 yılına gelindiğinde Tercüman gazetesince hazırlanan bir dizi Anayasa semineriyle birlikte daha otoriter ve baskıcı bir Anayasa'nın ideolojik temelleri atıldı. Bu seminerlerde oluşturulan "yeni Anayasa"ya ilişkin önerilerin bir çoğu, 1982 Anayasası'nda yer alacaktı. Tercüman gazetesinin başını çektiği bu kampanyaya paralel olarak, sağcı çevrelerde başka tür hazırlıklar da gündeme geldi. Bir dönem 12 Eylül yönetiminin danışmanlığını yapan ve 12 Eylül hükümetlerinde etkili görevler alan Adnan Başer Kafaoğlu ve Coşkun Kırca tarafından hazırlanan bir Anayasa taslağı, siyasal kulislerde, ordu üst kademelerinde dolaşmaya başladı. Türkiye'nin hızla bir askeri darbeye doğru sürüklendiği, toplumsal krizin giderek derinleştiği bu dönemde bütün bunlar "masum" birer akademik çalışma olmanın ötesinde anlamlar taşıyordu. Örneğin Kafaoğlu-Kırca taslağı, faşist bir Anayasa metni olmasının yanı sıra, hazırlandığı dönemde kızışan cunta tartışmalarıyla birlikte de anılıyordu. Nitekim 12 Eylül döneminde hazırlanan ve kabul ettirilen 1982 Anayasası gerek maddeleri, gerekse de "siyasal felsefesi" bakımından bu taslağın önemli izlerini taşımaktadır. Yine 12 Eylül öncesinde Tercüman gazetesince sürdürülen Anayasa tartışmaları, 12 Eylül sonrasında, bu kez

SİSAV'ca düzenlenecek, CIA ajanlarının, Tercüman yazarlarının ve Aydınlar Ocağı yöneticilerinin danışman-konuşmacı olarak katıldıkları bu seminerlerde dile getirilen düşünceler, 1982 Anayasası'nın ideolojik çatısını oluşturacaktı.

Bunun karşısında; Anayasa tartışmaları ekseninde demokrasi yanlısı kesimler, 1961 Anayasası'nı savundular. 1961 Anayasası'nın bütün yönleriyle uygulanmasını, özgürlüklerin ve demokratik hakların genişletilmesini talep ettiler. Ancak, demokrasi güçleri bu mücadelede yenik düştüler, etkisiz kaldılar.

Bu tartışmaların tepe noktasına ulaştığı bir dönemde gerçekleştirilen 12 Eylül darbesi, özgürlük düşmanı sağcı-gerici çevrelerin düşünceleri doğrultusunda davranarak ülkemizdeki kötülüklerin kaynağı olarak 1961 Anayasası'nı gösterdi ve Anayasayı "ilga" etti.

Cunta bir yandan 1961 Anayasası'nı Türkiye'yi 12 Eylül'e getiren nedenlerin başında sayarken, diğer yandan, o güne değin Anayasayı ve demokratik hakları savunan devrimci-demokrat kişi ve kuruluşları TCK'nın 146/1 maddesi gereği, Anayasayı ihlal suçundan yargılamaya başladı. Öyle ki, bütün ideolojik görüşleri "1961 Anayasası'nın bütün yönleriyle hayata geçirilmesini" istemekle sınırlı olan DİSK yöneticilerinin bile, 146/1 gereği idamları istendi. Sıkıyönetim savcıları devrimci-demokrat kişi ve kuruluşlar hakkında 1961 Anayasası'nı ilga etmek suçuyla davalar açtılar. Açılan bu davalar sonucu binlerce kişi ağır hapis cezalarına çarptırıldı, idam edildi.

Siyasal partilerin kapatıldığı, halkın bütün örgütlenmelerinin dağıtıldığı basın üzerinde koyu bir sansürün uygulandığı Türkiye'nin işkenceler ülkesi, bir açık hava hapishanesi durumuna getirildiği koşullarda, yeni bir Anayasa taslağı hazırlandı ve Danışma Meclisi'ne sunuldu. Yeni Anayasa taslağı her açıdan hazırlandığı dönemin izlerini taşıyan, anti-demokratik bir taslaktı ve ülkemizdeki egemen sınıfların tüm özlemlerini, Anayasa metni haline getiriyordu.

Örneğin TİSK'in Danışma Meclisine sunduğu raporda şu görüşlere yer verildi:

> "Hiç şüphe yok ki, geçen dönemin ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlarının tümünü Anayasa'ya yüklemek doğru değilse

de, 1961 Anayasası'nın Türkiye'ye getirdiği anlayış **farklılıklarının ve tartışma ortamının** bir ölçüde sonucu olduğunu da kabul etmek gerekecektir. Özellikle Anayasa'nın ekonomik ve sosyal haklar bölümü ülkenin sosyal ve ekonomik yapısından daha ilerde bir düzenleme getirmiştir. Bu sınırın geniş tutulması ve Anayasa'da vaad edilenlerin büyük bir kısmının gerçekleştirilemeyişi, toplumda gösterilen tepkinin gerekçesi olmuştur. Özlemleri arttıran bu düzenleme, ekonomik imkanlar sınırlı olduğu için yerine getirilememiş, bunun sonucu olarak da belli siyasi amaçlı toplulukların bu hususları istismar etmesine ve tahrik vasıtası olarak kullanılmasına sebep olmuştur"(*)

TİSK bu raporunda, 1961 Anayasası'nın demokratik özelliklerinin bir uzantısı olan "anlayış farklılıklarından ve tartışma ortamından" yani demokrasiden hoşnutsuzluğunu dile getirirken, diğer yandan 1961 Anayasası'nın "vaad ettiklerinin" gerçekleştirilemediğini ve toplumsal tepkinin bu nedenlerden kaynaklandığını kabul etmektedir. Bu "itiraf" 1980 öncesinde kimlerin Anayasa'yı uygulamadığını, kimlerinse uygulatmak istediğini açığa çıkarmaktadır. Aynı raporda TİSK kendi deyişiyle 1961 Anayasası'nın getirdiği "ileri" anlayıştan ve özellikle de "ekonomik ve sosyal haklar" bölümünden rahatsız olduğunu dile getirmekte ve 1982 Anayasası'nda bu hakların ve özgürlüklerin kısıtlanmasını talep etmektedir.

İşveren örgütlerinin Anayasa tartışmalarına katılımı salt düşünsel planda da kalmamış, bizzat pratikte yeni Anayasa'nın "işçi ve sendika haklarıyla" ilgili bölümleri TİSK Genel Sekreteri ve Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu üyesi Rafet İbrahimoğlu tarafından kaleme alınmıştır. (Danışma Meclisi üyesi M.Alpdündar'ın açıklaması, Güneş gazetesi, 9 Eylül 1982)

Sonuçta 1982 Anayasası tam anlamıyla bir işveren Anayasası olarak şekillenmiştir. Bu biçimde egemen sınıfların özlemleri doğrultusunda hazırlanan Anayasa'ya ilişkin tartışmalar da tek yanlı propagandalarla kabul ettirilmeye çalışıldı.

TV'de gazetelerde her gün K.Evren Anayasayı tanıtıcı konuşmalar yaptı. Evren'e göre, "Anayasa'ya Hayır" diyenler vatan hainleriydi. Dış güçlerden emir alan anarşist ve teröristlerdi. Anayasa'ya hayır diye çalışma yapanların kendilerine bildirilmesini de

(*) Cumhuriyet Yıllığı, 1982

isteyen Evren, bu tür "tanıtım faaliyetlerini" Adana konuşmasında şöyle anlatıyordu:

> "Nush ile uslanmayanı etmeli tekdir/Tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir. Gençler belki bilmez, bizde bu beyit çok yaygındır. Yani önce nasihat et, sonra ikaz et; en sonunda döversin. Biz önce işi nasihatle halletmeye çalışıyoruz."(*)

Aynı günlerde Sıkıyönetim Komutanları da "Anayasaya Hayır" diyen anarşist ve teröristlerin yakalandığını açıklayarak, bu kampanyaya katıldılar. "Nasihatla uslanmayanlara" ne yapıldığı da böylelikle açığa çıkıyordu.

Böyle bir ortamda Anayasa halk oyuna sunuluncaya değin, hemen her gün:

- TV'de ve gazetelerde K.Evren konuştu.
- SİSAV seminerlerinde Tercüman yazarları, Aydınlar Ocağı yöneticileri, başta Paul Henze olmak üzere CİA ajanları konuştu.

TÜSİAD'tan, TİSK'e; Halit Narin'den, Sabancı'ya bütün sermaye örgütleri ve işadamları konuştu.

Hapishaneleri dolduran devrimci-demokrat insanlar, kapatılan devrimci-demokrat örgüt ve kurumlar konuşamadı.

İlerici-demokrat yazarlar, Anayasa'ya hayır diyen yazılar yazdıkları için hapis cezasına çarptırıldıklarından, gazeteler sıkıyönetim emriyle kapatıldıklarından konuşamadılar.

Baskı ve terörle sindirilmiş halk kitleleri konuşamadılar.

1402 sayılı yasayla işlerinden atılan ilerici öğretim üyeleri, YÖK cenderesi altındaki üniversiteler konuşamadı.

Sonuçta böyle bir Türkiye'de 1982 Anayasası ve Evren'in Cumhurbaşkanlığı "onaylanarak" kabul ettirildi.

Bu durum "en büyük güçlüğüm demokratik bir Anayasayı demokratik olmayan bir ortamda yapmaktan kaynaklanıyor" diyen Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanı Orhan Aldıkaçtı tarafından bile kabul edilmektedir.

Peki, gerçekten "demokratik olmayan bir ortamda" "demokratik" bir Anayasa yapılabilmiş midir? MGK'nun ileri sürdüğü gibi, "insan

---

(*) Cumhuriyet Yıllığı, 1982

haklarına ve hukuka saygılı parlamenter demokrasiyi yeniden kurmak" görevi yerine getirilebilmiş midir?

Türkiye'nin parlamento tarihinin başlangıcında yaşanan Abdülhamit istibdatından beri ilk kez parlamentosuz bir dönem yaşanarak "parlamenter demokrasi" kurulabilir miydi?

En temel insan hakları çiğnenerek, yüzlerce insan işkenceyle öldürülerek, yüzbinlercesine işkence yapılarak, "insan avları" düzenleyerek, yargılamalardaki açık adaletsizliklerle, idam sehpalarıyla insan haklarına ve hukuku saygılı bir rejim kurulabilir miydi?

Her türlü muhalefet bastırılarak, kendinden başka hiç kimseye söz hakkı tanımayarak, siyasal partileri, sendikaları, demokratik kitle örgütlerini kapatarak, basını sansür ve baskıyla susturarak, düşünen insana karşı düşmanlık besleyerek demokrasi kurulabilir miydi?

Bütün bu ve benzeri soruların yanıtları kocaman bir "hayır"dır. Çünkü demokrasiyi kurmak için en azından demokrat olmak gerekir. Bütün bu uygulamalardan sonra hâlâ "demokrat" kalabilmek olanaksızdır. Demokrasi ancak bütün halkın özgürce katıldığı, insanların düşüncelerini açıklamaktan, işkence görmekten korkmadığı özgür ve adaletli bir rejim koşullarında yeşerebilir. Bu nedenle de, 12 Eylül rejiminden çıkan sadece ve sadece, baskıcı bir Anayasa olmuştur.

1982 Anayasası gerek hazırlandığı ortam, gerekse de öngördüğü "rejim" açısından burjuva demokratik geleneğin dışına düşmektedir. Anayasa'nın temel felsefesi birey karşısında devleti korumak, temel hak ve özgürlüklerin özünü kısıtlayarak otoriteyi sağlamak olarak özetlenebilir.

1982 Anayasası 12 Eylül rejiminin anti-demokratik ve totaliter özelliklerini ortaya koyan tek metin de değildir. Daha Anayasa kabul edilmeden önce MGK tarafından çıkartılan belli yasalar "yeni" rejimin baskıcı özelliklerinin sınırlarını en ince noktalarına değin çizmekteydi.

> "Yargıtay Kanunu, Hakimler ve Savcılar Kanunu, Siyasi Partiler Kanunu, Millet vekili Seçimi Kanunu, Sendikalar Kanunu, DGM'lerin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, Dernekler Kanunu, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu,

Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu, Kamulaştırma Kanunu, Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, TRT Kanunu gibi yeni yasalar bunlara örnektir."(*)

Böylece Anayasa'nın geçici 15. maddesi gereği Anayasa'ya aykırılığı iddia edilemeyen bu yeni yasalarla öngörülen rejimin anti-demokratik ve baskıcı karakteri tamamlanıyordu.

Ayrıca böyle bir Anayasa'nın ve hukuk düzeninin, 24 Ocak kararlarıyla birlikte ortaya konan ekonomik politikalarla da uygunluk gösterdiği açıktır. Sınırsız bir sömürü anlamına gelen ekonomik politikalara karşı oluşması muhtemel muhalefet hareketleri de bu yolla "zapt-ü rapt" altına alınmaya çalışılmaktadır.

Özetle 12 Eylül sonrasının siyasal rejimi bir bütün olarak her ne kadar "demokrasi" diye sunulsa da, özünde ülkemizdeki kurumsal faşizmin daha da derinleşmesinden başka bir anlam taşımamaktadır.

4. 12 EYLÜL VE İNSAN HAKLARI-DEMOKRASİ

12 Eylül askeri darbesiyle birlikte, Türkiye tam bir korku (terör) ülkesi haline geldi. Türkiye'nin adı, dünyanın bir çok ülkesinde işkenceyle birlikte anılır oldu.

Büyük kentlerden, Anadolu'nun en ücra köşelerine değin, hemen her yerde işkence merkezleri kuruldu. Yüz binlerce insan toplu operasyonlar sonucu göz altına alınarak, ağır işkencelere tabi tutuldu ya da şehirlerde, köylerde sorgusuz sualsiz kurşuna dizildi. "Gizli Örgüt" kurdukları, bir siyasi partiye ya da sendikaya üye oldukları gerekçesiyle gözaltına alınan insanlar biraraya getirilerek, sanık sayıları binlere ulaşan toplu davalar açıldı. On binlerce insan askeri mahkemelerde her türlü savunma olanaklarından yoksun olarak en temel hukuk kurallarının çiğnendiği bir yargılama süreci sonucunda ağır cezalara çarptırıldı. İdamlar ve idam cezaları birbirini izledi. Bu yargılamalar sürecinde, birer toplama kampına dönüştürülen cezaevlerinde insanlık onuruna aykırı cezalar ve işkenceler uygulandı. İki yüze yakın tutuklu işkenceler sonucunda ölürken, binlercesi de işkenceler nedeniyle sağlıklarını yitirdi. Özellikle yoksul halk

(*) B.TANÖR, İki Anayasa, s.112

kesimlerinin yaşadığı büyük kentlerin gecekondu mahallelerinde ya da ilerici olarak bilinen halk kitlelerinin çoğunlukta olduğu kentlerde, kasaba ve köylerde toplu tutuklamalarla, işkencelerle, meydan dayaklarıyla, sürgünlerle tam bir kitle yılgınlığı yaratma politikası izlendi. Yine bu dönemde Kürt halkı üzerinde sınırsız bir milli zulüm ve baskı politikası sürdürüldü. Bütün bu işkenceler, somut kanıt ve rakamlarıyla savunmamızın ekinde yer almaktadır.(*) Toplumun çeşitli kesimleri üzerindeki baskılar sadece işkenceyle de kalmadı, onbinlerce insan güvenlik soruşturmaları bahane edilerek işinden atıldı ve açlığa mahkum edildi.

Üniversite sistemini düzenleme bahanesiyle çıkartılan YÖK yasası sonucunda bilimsel özgürlük yok edilirken, sıkıyönetim komutanlarının emriyle ilerici demokrat düşünceleriyle tanınan binlerce öğretim üyesi ve görevlisi üniversitelerden uzaklaştırıldı. Bütün üniversite yönetimlerine atama yoluyla Türk-İslam sentezi olarak bilinen gerici ve çağ dışı düşünceleri savunan insanlar getirildi. Üniversitelerde bir muhbir ve sivil polis ağı kurularak,birer bilim yuvası olması gereken okullar kışla haline getirildi. 1930'lu yıllarda Avrupalı bilim adamları Hitler faşizminden kaçarak, kendilerine daha özgür bir çalışma ortamını sunan Türkiye'ye sığınmışlardı. 1980'li yıllarda ise bu süreç tersine işledi. 12 Eylül faşizminden kaçan Türkiyeli bilim adamları, Batılı ülkelere sığındılar. Bunun sonucunda büyük bir "beyin göçü" yaşandı.

Birçok aydın ve demokrat insana ölümcül sağlık sorunları için bile pasaport verilmezken, her türlü kaçakçıya, dolandırıcıya, MHP yöneticilerine özel izinle yurt dışına çıkma izni verildi. Yine işkenceden ve haksız mahkumiyetlere çarptırılmaktan çekindiği için yurt dışına giden onbinlerce insan, vatandaşlıktan çıkarıldı, mallarına el konuldu.

Basın üzerinde de koyu bir sansür ve baskı uygulandı. Birçok basın yayın organı ve günlük gazete, sıkıyönetim komutanlarının emirleriyle kapatılırken, yazarlar, gazeteciler çeşitli cezalara çarptırıldılar.

12 Eylül faşizminin yarattığı bu korku rejimi tam bir ahlaki ve kültürel yozlaşmaya da kaynaklık etti. Muhbirlik yaygın teşvik gördü. İnsanlar en yakınlarını, ailesini, arkadaşlarını ihbar etmeye

(*) Belirtilen ek, bu kitaba alınmamıştır. (Yayınevi Notu)

zorlandı. Pişmanlık yasalarıyla, maddi ödüllerle ve zorbalıkla ihbarcılık kurumlaştırıldı.

Türkiye özgürce düşünen, yaratıcı insanlar ülkesi olmaktan çıkartılarak, bir "terör" ülkesi haline getirildi. Öyle ki "terör" toplumun bütün dokularına sızdı. İstanbul'un en işlek caddesinde reklam yapmak için nazi subayı kimliğine bürünen Küçük Sahne tiyatro oyuncularının "kimlik bitte" komutuna hemen hemen bütün insanlar itirazsız uyar hale geldiler. Faşizmin bu sosyo-psikolojik iklimi yaratabilmiş olması bile, 12 Eylül rejiminin yarattığı toplumsal dejenerasyonu ve çöküşü anlamak için yeterlidir.

Ancak 12 Eylül'ün yarattığı korku (terör) rejiminin bir diğer özelliği daha vardır. 12 Eylül sadece on binlerce insana işkence yapmakla kalmamış, aynı zamanda binlerce insanı da işkenceci yapmıştır.

Çünkü, Türkiye'de işkence resmi devlet açıklamalarında yer aldığı biçimiyle, kendini bilmez bir kaç devlet görevlisinin ya da bir kaç sadistin yaptığı bir iş değildir. Kuşkusuz, işkenceciler arasında bu tür hastalıklı kişiler de vardır, ama ülkenin hemen hemen bütün yörelerinde benzer tekniklerle ve araçlarla yapılması ve yüz binlerce insanı kapsayan bir yaygınlığa ulaşması, işkencenin bizzat bir devlet politikası olduğunu ortaya koymaktadır.

Bütün bunlar neden ve nasıl böyle oldu? Bir ülkenin insanlarından binlercesini kendi hemcinslerine işkence yapan birer işkenceci haline getiren bir kafa yapısı,bir psikolojik iklim nasıl yaratıldı?

Türkiye'de demokrasi ve özgürlük sorunlarına bakışta liberal-demokratik bir perspektif bile egemen olamamaktadır.Devletin ve düzenin korunması düşüncesi bu anlamda bireysel hak ve özgürlüklerin önüne geçmekte, onları tali ve vazgeçilebilir bir konuma itmektedir. Aslında bu sorun salt Türkiye'ye özgü de değildir. Başta Latin Amerika ülkeleri olmak üzere hemen hemen ABD egemenliği altındaki tüm üçüncü dünya ülkelerinde yöneten sınıflar, "özgürlük ve demokrasi" sorunlarına, yönettikleri sınıfları baskı ve şiddetle sindirebilme noktasından yaklaşmaktadırlar.

Bu bakış açıları bütün "milliyetçilik" görüntüsüne karşın, esas olarak ABD emperyalizminin üçüncü dünya ülkelerindeki yönetimsel

siyasi yapılar için formüle ettiği "Ulusal Güvenlik Doktrini" çerçevesinde ifadesini bulur.

Bu doktrinde; bir üçüncü dünya ülkesinin düşman ülkelerle çevrili ve uluslararası komünizmin destabilizasyon politikalarının uygulama alanı olduğu varsayılır. İçteki muhalefet akımları bu dış kaynaklı (kökü dışarda) politikaların doğrudan bir uzantısı olarak görüldüklerinden "iç düşman" sayılırlar. Ülke sürekli olarak bir ateş hattında yer aldığından, bu "bölücü ve yıkıcı" faaliyetler karşısında esas sorun devleti ve ülkeyi bölünmekten ve parçalanmaktan korumak, yani "ulusal güvenliktir" Özgürlük ve demokrasi sorunlarına yaklaşımda da bu bakış açısı egemen durumdadır. Ülke " azgelişmiş" olduğundan, eğer "demokrasi" uygulanır ve muhalefet akımlarının özgürce gelişmesine izin verilirse, yoksul kitlelerin devlete ve düzene karşı hareketleri komünizmin ve dış düşmanların kışkırtmaları nedeniyle tehlikeli boyutlara ulaşabilir. Ayrıca ülkenin kalkınabilmesi ve azgelişmişlikten kurtarılabilmesi için, "otorite"nin kurulması, ekonomik ve sosyal hakların kısıtlanması gerektiğinden, "demokrasi" bir "lüks" olarak görülmektedir.

"'Yıkıcılık', azgelişmiş bir sosyo-ekonomik çerçevede gelişir. Bu yüzden 'yıkıcı unsurlar' 'azgelişmişliğin' yol açtığı şiddetli toplumsal çatışmaları sürdürmeye ve büyütmeye en büyük önemi verirler."(*) Bu nedenle de, "yerel silahlı kuvvetler, dış savaşlara hazırlıklı olmak 'geleneksel hedefine' ek olarak, 'özel görevleri' arasına 'azgelişmiş' ulusları 'batı uygarlığından' koparark, onları 'komünist' boyunduruğuna sokmaya çalışan yıkıcı unsurlara karşı iç savaşı da katmalıdır."(**) Böylece, bu tür ülkelerin orduları ABD tarafından iç savaş orduları olarak örgütlendirilirler.

Bu doktrinde, "iç düşman" kavramı son derece geniş bir kavram olarak ele alınmakta ve her tür muhalefet akım bu kavrama dahil edilmektedir. Esas olan, "ulusal güvenlik" olduğu için, "'amaç bu plana karşı olan tüm görüşleri nötralize etmek ve askeri diktatörlüğe

(*) Latin Amerika'da Militarizm, Devlet ve Demokrasi Dosyası, s.73
(**) Age., s74

karşı çıkanları düşman olarak tanımlamaktı. Siyasal karşıtlığı suç olarak tanımlamak... bütün ulusal güvenlik devletlerinin ve buna ek olarak tabii ki, bütün totaliter toplumların karakteristik özelliğidir."(*)

"Ulusal Güvenlik" denilen sınırları belirsiz bir kavramı, toplumdaki her tür düzenlemenin ayracı haline getiren bir anlayışın demokrasi ve özgürlük sorunları karşısında baskıcı çözümler önermesi kaçınılmazdır. Nitekim bu doktrin, esas olarak Latin Amerika'da ve Güneydoğu Asya'daki bir çok askeri dikta rejimlerince uygulamaya konmuş, sonuçta milyonlarca insan, "yıkıcı" faaliyetleri gerekçe gösterilerek işkencelerde, hapishanelerde öldürülmüş ya da "devletin güvenliğini" sağladığı iddiasında olan resmi örgütler tarafından kaçırılarak yok edilmişlerdir.

12 Eylül döneminde Türkiye'de de bu doktrin yerli motiflerle de süslenerek, bir devlet doktrini haline getirilmiştir. Sıkıyönetim komutanları bu doğrultuda "Türkiye'yi Moskova'nın peyki haline getirmeye çalışan komünist ve bölücü örgütler'e ilişkin raporlar hazırlamışlar, sıkıyönetim savcıları "Çar deli Petro'nun sıcak sulara inme stratejisini benimseyen Komünist Rusya'nın ülkemizdeki toplumsal çatışmaların sorumlusu olduğunu ve ülkemizdeki komünist ve bölücü örgütlerin bu planın uygulayıcıları oldukları" ya da "Fatsa'nın Sovyetler Birliği'nin çıkartma yapabileceği uygun bir coğrafyaya sahip olduğu için komünistlerce çalışma bölgesi olarak seçildiğini" ileri süren iddianameler hazırlamışlardır. Yine bütün bir 12 Eylül dönemi boyunca, askeri yönetimin kararlarına karşı çıkan hemen herkesin dış düşmanların maşası, bölücü ve vatan hainleri oldukları sürekli olarak vurgulanmıştır. Bütün bu yıkıcı faaliyetler karşısında esas olanın devlet otoritesinin sağlanması, milli birlik ve beraberliğin korunması olduğu söylenmiş, özgürlüklerin ve demokratik hakların bu tür yıkıcı faaliyetlerin gelişmesine uygun bir zemin yarattığı ve sonuçta ülkemizin 12 Eylül öncesinde yaşanan olaylarla bölünmenin eşiğine geldiği ileri sürülmüştür.

Türkiye'nin Sovyetler Birliği'ne yakınlığı (jeo-stratejik konumu) göz önüne alındığında, Batılı anlamda bir demokrasinin ülkemiz açısından olanaksız olduğu, böyle bir demokrasinin yıkıcılığın gelişmesine olanak sağlayacağı ve bu nedenle Türkiye'nin

(*) Dünya Ekonomisi, Bunalım ve Siyasal Yapılar, s. 298-299 (Bunalım ve Çağdaş Toplumsal Kontrol Biçimleri, M. Oppenheimer, J.C.Canning'den)

kendine özgü bir demokrasiye(!) gereksinimi olduğu, 12 Eylül'cülerin temel düşüncesi olmuştur. Böyle bir demokrasinin "ulusal güvenliği" korumak için işkence, baskı ve terör olacağı açıktır. İşte kendine karşı çıkan herkesi hastalıklı bir kafa yapısıyla iç düşman olarak gören bu bakış açıları, 12 Eylül yönetimi tarafından hemen her fırsatta tekrarlandı, göz altına aldıkları, yargıladıkları insanları birer düşman olarak görme düşüncesi dalga dalga bütün devlet görevlilerine yayılarak, egemen bir bakış açısı haline getirildi. Artık, karşısındaki insanı bir düşman olarak algıladıktan sonra her şey kolaydı.

Bu doğrultuda koşullandırılmış toplumsal ve politik bilinci zayıf devlet görevlilerine işkence de dahil her türlü baskı ve terörü, adalet sizliği uygulatabilmek mümkün hale geliyordu. Nitekim, 12 Eylül döneminde işkence olaylarına katıldıktan sonra pişman olup, itiraflarda bulunan Sedat Caner, işkence yaptıkları insanları bu propagandaların etkisiyle insan olarak görmediklerini anlattı. Yine Sıddık Bilgin adlı bir öğretmenin işkenceyle öldürülmesine katılan bir onbaşı "onun vatan haini olduğuna bizi inandırdılar, o nedenle işkence yaparken ve öldürürken herhangi bir vicdan azabı duymadığını" belirtti. Yine örneğin, Mamak Askeri Cezaevi'nde ve diğer askeri cezaevlerinde tutuklulara yıllarca süren zulüm ve işkenceler "vatan haini" naralarıyla birlikte sürdürüldü. Kuşkusuz bu örnekler çoğaltılabilir. Ama Türkiye'nin 12 Eylül faşizmi döneminde nasıl bir "kitle psikolojisi" içine sürüklendiğini gösterebilmek açısından bu kadarı yeterli sayılmalıdır.

Mahkemelerin işkenceye dayalı ifadelere göre hüküm verdiği, yargı organlarının işkenceyi ve işkencecileri aklayan gerekçeli kararlar yazdığı, işkencecilerin devlet başkanınca ödüllendirildiği, sıkıyönetim komutanlarınca kollandığı, insan haklarını savunan kişilerin "vatan haini" ilan edildiği bir ülkede en aşağılık işkencelerin yapılmış olması hiç de şaşırtıcı değildir. Ama ülkemizin tarihine bu utancın yazdırılmasının gerçek bir vatan ihaneti ve insanlık suçu olduğu da unutulmamalıdır.

5. 12 EYLÜL, ATATÜRKÇÜLÜK,DİN VE LAİKLİK

12 Eylül yönetimi Atatürkçülüğü sürekli olarak bir ideolojik motif olarak kullandı. 12 Eylül generalleri her fırsatta "Atatürk ilke ve inkılaplarına" bağlılıklarını belirttiler. Buna karşın attıkları her adımda Kemalizm'de olumlu olan ne kadar öge varsa yok ettiler. Atatürk'ün partisi CHP'yi, Atatürk'ün kurumları TBMM, TTK, TDK, Halkevleri'ni hem de Mustafa Kemal'in mirasını çiğneyerek kapattılar.

Kemalizm, her şeyden önce emperyalizme karşı kurtuluş savaşı veren bir halkın milliyetçi-devrimci tepkisini dile getiriyordu ve bu anlamda da bir ulusal kurtuluşculuktu. 12 Eylül yönetimi bütün "Atatürkçülük" demagojisine karşın, emperyalizm karşısında teslimiyetçi,işbirlikçi bir tutum takındı, bunun sonucunda emperyalizmin ülkemiz üzerindeki egemenliği Cumhuriyet tarihinde görülmemiş boyutlara ulaştı.

12 Eylül'cüler Kemalizmin en temel unsurunu oluşturan laiklik ilkesini de ortadan kaldırdılar. Bu dönemde uzun yıllar devletin resmi ideolojisi olarak varlığını sürdüren Kemalizm'in önce içeriği boşaltıldı, sonra da yerine Türk-İslam Sentezi (TİS) adı verilen bağnaz ve gerici bir dünya görüşü geçirilmeye çalışıldı.

Ancak bütün bunların tarihsel süreç içinde kolay ve kendiliğinden olmadığı açıktır. Kemalistlerin güçlerini yitirip, yerlerini başka toplumsal güçlere bırakmaları önemli yasal çalkantılar. yaratan çeşitli mücadele ve çatışmalar sonucunda mümkün olabildi. 12 Eylül bu noktada bir son darbe özelliği taşımaktadır.

Ancak, 12 Eylül'ün dinsel düşüncenin yaygınlık kazanması için gerekli düzenlemeleri yapmasının başka nedenleri de vardır.

12 Eylül döneminde dizginleşmemiş bir devlet terörü ve baskı uygulamalarıyla politikadan arındırılan (depolitizasyon) insanların içine düştükleri "kimlik bunalımı" bu yolla çözülmeye çalışıldı. Toplumdaki korku ve yılgınlık havasının kitleler içinde mistisizmin ve dinselliğin gelişmesine uygun bir sosyo-psikolojik zemin yaratmasından da faydalanan dinsel akımlar, giderek yaygınlaştı.

Çağdaş ve özgürlük yanlısı dünya görüşlerinin bastırıldığı

totaliter bir rejimde, çağdışılığın ve gericiliğin gün yüzüne çıkması kaçınılmazdır. İlerici ve devrimci düşünceleri ezmek, bilimsel ve özgür düşünceyi baskı altına almak demek, gericilikten yana tercih yapmak demektir. 12 Eylül döneminde bir yönüyle bu yapılmıştır. Her türlü ilerici-devrimci düşünce zor, baskı ve karalamayla engellenmiş, böylece çağdışı bir gericiliğin beslenip büyüyebilmesi için bütün kanallar açılmıştır. Diğer yandan, bununla da yetinilmemiş, gericiliğin güçlenip, gelişebilmesi için her türlü önlem de alınmıştır. Şeriatçı militanlar devletin kilit noktalarına bu dönemde getirildiler. Tarikatlar, Kur'an kursları, serbestçe örgütlendiler. Öğrenim birliği yasası çiğnendi. Okullara zorunlu din dersleri kondu. Hemen her okulda, devlet dairesinde mescitler açıldı. Ders kitapları akla ve bilime göre değil, dinin dogmalarına göre yeniden düzenlendi. Öyle ki, bizzat MGK'nin imzaladığı bir hükümet kararıyla, laik Cumhuriyetin devlet memurlarına, tüzüğünde amaç maddesi olarak "dünyaya şeriat'i yaymak" için geldiklerini yazan bir şeriat örgütü, Rabıta'nın maaş verdiği ortaya çıktı. Belki de Osmanlı İmparatorluğu'ndaki cuma hutbelerinden sonra ilk kez bir devlet başkanı konuşmalarında halka Kur'an'dan ayetler okuyarak yol göstermeye çalıştı. Bütün bu uygulamalar sonuçta, laik devletin cihad çağrısı yapma noktasına geldi dayandı. PKK eylemleri nedeniyle sıkıyönetim tarafından halka dağıtılan bir bildiride, Bakara suresinin 190. ayetine göre "kâfirlere" karşı savaşmanın dinin bir "vecibesi" olduğuna yer verilerek, halk PKK'ya karşı "cihad"a çağrıldı.

Türkiye'de dinselliğin yaygınlaşması,salt toplumun kendi yapısından kaynaklanmamaktadır. Özellikle emperyalizmin anti-komünist bir panzehir olarak gördüğü dinin örgütlenmesi için yaygın destek ve mali yardımlar yaptığı açıktır. Bu nedenle gerek ABD'de gerekse de ABD'nin egemenliği altındaki ülkelerde dinsel örgütlenmeleri destekleyen özel vakıflar kurulmuştur. Örneğin Ford Vakfı, ABD içindeki dinsel akımlara destek sağlarken, Eisenhower Vakfı, ABD dışındaki ülkelerde ABD güdümündeki din akımlarının gelişmesi için gerekli mali desteği sağlamaktadır. Türkiye'de de bu vakıftan burs veya yardım alan insanlar ve kuruluşlar mevcuttur.

Petrolün yaratığı parasal zenginlikleri İslami ideolojinin yagınlaşması için kullanan gerici Arap rejimleri de dinsel akımların

beslendiği önemli bir kaynaktır. Petrol zengini gerici Arap rejimlerince finanse edilen şirketler, bankalar bir anda Türkiye'ye doluştular. Bunu "ideolojik" yayılma araçları, Cami Yaptırma Dernekleri, Vakıflar vb... izledi.

Bir çok geri bırakılmış ülkede olduğu gibi, Türkiye'de de din, ilerici devrimci düşüncelerin gelişmesinin önünde bir barikat olarak örgütlendi.Bu stratejilerin gerçekliği, yani muhalefet akımlarının bastırılması için gerici reaksiyoner akımların desteklenmesi, Türkiye'nin yakın tarihinin önemli olgularından biridir. Örneğin, anti-Amerikancı muhalefetin yükseldiği 1960'lı yıllar aynı zamânda dinsel gericiliğin de güçlendiği yıllardır; gericilik, 6. Filo protestolarının kırılmasında, TİP'in anti-Amerikancı bilinçlenme doğrultusundaki eylemlerinin engellenmesinde vb. kullanılmış, bunun sonucunda Türkiye, "Kanlı Pazar"lardan, İmran Öktem'in cenazesine yapılan saldırıdan, Çorumlara, Maraşlara getirilmiştir.

Bu tür bir kurumsallaşmanın Türkiye'nin toplumsal örgütlenmesi ve geleceği açısından önemli sonuçlarının olacağı açıktır. Çünkü, 12 Eylül öncesinde ülkemizi bir kan gölüne çeviren sivil faşist terör hareketleri ve onun siyasi partisi MHP de bu gelişmelere paralel olarak "dinsel motifleri" -mezhep çatışmalarını- bir istismar aracı olarak kullanmaya başlamıştı.

Türkiye'de örgütlü İslamcı hareketlerin bu tutucu ideolojileri, düzenin payandası olan faşistlerce yönlendirildiğinde, yeni bir iç savaşın tohumları atılmış demektir.

Bütün bunlar düşünüldüğünde, çağdaş ve ilerici düşüncelerin, bağnaz kendi doktrini dışında hiçbir kişi ve düşünceye var olma hakkı tanımayan akımlarca bastırılmaya çalışılmasının, dininpolitikanın bir aracı haline getirilerek, muhalefet hareketlerinin bastırılmasında kullanılmasının ateşle oynamak olacağı ve yeni bir iç savaşa davetiye çıkartmaktan başka bir anlama gelmeyeceği açıktır.

Belki de 12 Eylül faşizminin ülkemizin geleceğinde gündeme gelmesi muhtemel kanlı bir çatışmanın tohumlarını atması, onun toplumsal düzlemde yarattığı en önemli sonuçlardan biridir.

6. SONUÇ

"Adım adım bu bataklığa doğru itilmektedir Türkiye. Ve ülkeyi bu yöne sürüklemek isteyenler, öylesine büyük başarılar kazanmışlardır ki, insan şaşıyor.

İş, bu noktaya vardıktan sonra neler olur?

Ya da neler olmaz?

Şimdi iktidar yanlısı gazeteler, Milli Güvenlik Kurulu'nun son toplantısını dillerine dolayarak, halkı tehdit yoluna başvuruyorlar.

Söyledikleri laflar:

Bu devlet sahipsiz değildir.

Son Türk Devleti yıkılmayacak.

Devleti kurtaracağız.

Dillerinin altındaki bakla nedir? Bilmeyen kaldı mı? İstiyorlar ki ordu gelsin; oluşturdukları çirkefin bütün sorumluluğunu üstüne alsın; pisliklerin, yolsuzlukların, rüşvetlerin üstüne sünger çeksin; solun üstüne hışımla gitsin; korku ve baskı ortamında olağanüstü mahkemeler kursun; memurların maaşını, köylünün gelirini, işçinin ücretini kısıtlasın; üç-beş genç insanı assın. Ordu bu işleri yaparken, sermaye çevrelerinin sivil politikacıları, geride kalıp sipere yatsın. Sıkıyönetim mi, çok sıkıyönetim mi, her neyse, silahlı kuvvetler maşa gibi kullanılsın. Her şey olup bittikten sonra kapılar yine açılsın, iktidar yine ağalara, kompradorlara sunulsun: Herkese ağız birliğiyle bağırsın:

Sivil yönetime dönüyoruz: Yaşasın demokrasi."(*)

Cumhuriyet gazetesi yazarlarından İlhan Selçuk, bu satırları 2 Mart 1977'de yazdı. Türkiye'de hemen herkes tarafından gözlenebilen bu süreç, egemen sınıfların istediği bir biçimde 12 Eylül'le sonuçlandı

Ve:

"Ordu geldi." "Pisliklerin, yolsuzlukların, soygunların, rüşvetlerin üstüne sünger çekildi." "Solun üstüne hışımla gidildi." "Korku ve baskı ortamında olağanüstü mahkemeler kuruldu." "İnsanlar asıldı, öldürüldü, işkencelerden geçirildi." "İşçinin ücreti, memurun maaşı, köylünün geliri kısıtlandı." Ve bütün bunlardan sonra bugün yine "sivil yönetime dönüyoruz, yaşasın demokrasi" çığlıkları ortalığı

(*) Cumhuriyet, 2 Mart 1977

kaplamış durumdadır.

Herkesin yaşadığı bu olaylar,12 Eylül darbesiyle başlayan süreçte gerçekleşti.

Neydi 12 Eylül?

Türkiye'nin toplumsal ve siyasal tarihi açısından neyi temsil ediyordu?

Sorulara vermeye çalıştığımız yanıtlar, gerçeklerin ortaya çıkması için gerekli ip uçlarını ortaya koymuştur. Bunlar anlaşılmadan ve bilinmeden, bizlerin yargılanmamızın, bunca işkencenin, demokrasiye ait ne varsa yok edilmesinin nedenlerini anlayabilmek olanaksızdır.

Çünkü 12 Eylül faşizmi tüm uygulamalarıyla halka karşı bir yönetim kurdu. Ve bu dönemde en ağır haksızlıklara uğrayanlar da halk ve devrimciler oldu.

Egemen sınıflarla halk arasındaki çelişmenin yanı sıra, 12 Eylül faşizmi egemen sınıfların kendi aralarındaki çelişmelerin çözülmesi açısından da önemli bir dönemeç noktası oldu. Tekelci burjuvazi ülke yönetiminde bütünüyle hegemonya kurmak ve ekonomik artıktan daha fazla pay almak için iktidar ortaklarıyla arasındaki güç dengelerini değiştirmek istiyordu. 12 Mart'la başlayan bu süreç, tekelci burjuvazinin giderek güçlenmesi biçiminde sürmüş, ancak 12 Mart sonrasında yükselen halk muhalefeti, oligarşi içi sorunların geri plana itilmesine neden olmuştu. 12 Eylül faşizmi tekelci burjuvaziye oligarşi içi dengeleri düzenlemek için bütün olanakları sağladı. Artık Türkiye de sınıf dengeleri yeni bir düzlemde ve tekelci burjuvazinin yöneten sınıflar içindeki kesin hegemonyası altında kurulmuş durumdadır. Eski geleneksel sınıfların ve tekel dışı sermaye gruplarını yöneten sınıflar içindeki konumu bütünüyle tekelci burjuvazinin ekonomik ve siyasal sorunlarına göre şekillenmektedir.

Kuşkusuz, 12 Eylül faşizminin Türkiye'deki sınıflar mücadelesi açısından yarattığı en köklü sonuçlar emek/sermaye çelişkisi düzlemindedir. Bu süreçte işçi sınıfının bütün politik ve sendikal örgütlenmeleri dağıtılmış, en temel hakları gaspedilmiş, sınırsız bir sömürü ve baskı politikası acımasızca sürdürülmüştür. Aynı sonuçlar, diğer ezilen halk kesimleri için de geçerlidir. Bir bütün olarak halk sınıfları, örgütlenme açısından olsun, ekonomik durumları açısından

olsun güç yitirdiler. Devletin yeniden düzenlenmesi, ezilen sınıfların baskı altında tutulabilmelerinin koşullarını daha da sağlamlaştırdı. Bu, mevcut sömürü ve baskı düzeninin kendine daha da sağlam dayanaklar yaratması, buna karşılık ezilen sınıfların muhalefet yollarının tıkanması anlamına gelmektedir.

Örneğin ekonomik planda ücret ve maaşla geçinen kesimlerin milli gelir içindeki payları büyük oranda azaldı. Yine işçi başına verimlilik artarken, üretilen katma değerden ücretlere ayrılan pay azaldı. Bu, sömürünün 12 Eylül döneminde daha da artması, insanların daha çok çalışıp, daha çok ürettikleri halde, kendi üretimlerinden daha az pay almaları demektir. Benzer biçimde emeğin alım gücü de sürekli olarak düşmektedir. 8 yıl öncesine göre herhangi bir mal alabilmek için şimdi çok daha fazla çalışmak gerekmektedir. Halkın ekonomik anlamda güçsüzleştiğini ortaya koyan örnekleri çoğaltabilmek olanaklıdır.

Ancak, halk sınıflarının güç yitirmesi salt ekonomik göstergelerle sınırlı sayılmamalıdır. Özellikle ideolojik-siyasal düzlemlerde, burjuvazi baskı ve terör uygulamalarına ek olarak sürdürdüğü demagoji kampanyalarıyla önemli kazanımlar elde etmiştir. Ülkemizin 1980 öncesinde yaşadığı ekonomik-sosyal ve siyasal krizin faturası işçilere çıkartılmış, bu bahane edilerek, işçi örgütleri dağıtılmış, işçi önderleri tutuklanmış, öldürülmüştür.

Baskı ve terörle birlikte sürdürülen depolitizasyon ve yozlaştırma politikaları sonucu halkın siyaset dışı tutulması da tekelci burjuvazinin kokuşmuş ve köhne düzenini sürdürebilmesi için geniş bir manevra alanı yaratmıştır.

Özetle ifade etmek gerekirse, 12 Eylül, 1950'lerden sonra, Türkiye'de geliştirilen yeni sömürge düzeninin içine girdiği bunalımın tekelci burjuvazinin çıkarları yönünden ve tekel dışı burjuva kesimlerinin ve tüm emekçi halkın aleyhine olarak çözülmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla gerek ekonomik alanda, gerekse üst yapıda yeni politik ve hukuki düzenlemeler getirilmiş; gelişen sol muhalefet akımları, demokrasi dışı,faşist baskı yöntemleriyle işkencelerle ezilerek dağıtılmıştır.

Siyasal partiler yasası değiştirilerek ve kapatılan eski partilerin yerine yeni partiler kurularak, düzenin ve tekelci burjuvazinin

sorunlarının çözülebilmesini, emperyalizmin taleplerinin yerine getirilebilmesini sağlayabilecek yeni bir siyasal yapı oluşturulmaya çalışılmıştır. Öteden beri tüm egemen sınıf kesimlerinin Türkiye'ye bol geldiğini, lüks olduğunu söyledikleri Anayasa yerine toplumsal muhalefetin gelişmesine olanak tanımayacak baskıcı ve katı bir Anayasa getirilmiştir.

Ancak, getirilen bu yeni siyasi ve hukuki yapının demokratik toplumsal muhalefet unsurlarını dışta bırakan özellikleriyle, Türkiye'ye çok "dar" geleceği bellidir ve diktikleri bu elbisenin sağı-solu daha şimdiden patlamaya başlamıştır. 27 Mayıs'tan 12 Eylül'e kadar geçen dönem boyunca, 1961 Anayasası ile egemen sınıflar arasındaki çelişme, önemli siyasal mücadele konularından birini oluşturmuştu. Şimdi, 12 Eylül'den sonra başlayan bu yeni süreç içinde,bu kez 1961 Anayasası'nın emekçi halka sağladığı demokratik hak ve özgürlükleri yok eden 1982 cunta Anayasası ve siyasi düzenlemelerle bütün emekçi halk kesimleri arasındaki çelişme önemli bir mücadele konusu olarak sürecektir.

12 Eylül, bunalımın yarattığı bazı sorunları "çözerken", öte yandan yeni bunalım unsurlarını da beraberinde getirmiştir.

Korkunç boyutlara ulaşan dış borçlanma, artan bağımlılık ve sanayileşmeyi bütünüyle bir tarafa bırakan yeni ekonomi politikalarıyla emperyalizme bağımlı -yeni sömürge- düzeni, yeni sorunlar üretmeye devam edecektir.

IV. KÜRT SORUNU

Ortak savunma dilekçesinin bu bölümü, derlemeye alınmamıştır.
(Yayınevinin notu)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE FAŞİZM VE DEVRİMCİ YOL GERÇEĞİ

1. DEVRİMCİLER, FAŞİZME KARŞI MÜCADELEYİ GERÇEK DEMOKRASİ İCİN MÜCADELENİN BİR PARÇASI SAYARLAR

Faşizm hakkında doğru ve tutarlı bir görüş ve değerlendirmeye sahip olmanın faşizme karşı mücadelede daha etkili ve kalıcı sonuçlar alınabilmesi için gerekli olduğu açıktır. Devrimciler de faşizm konusunda, faşizmin ne olduğu ve ülkemiz somutunda nasıl şekillendiği üzerinde doğru çözümlemeler ve görüşler geliştirmiş; bu görüşler ışığında anti-faşist mücadeleyi sürdürmeye çalışmışlardır.

Burada önemli olan, faşizm gerçeğinin daha çok ülkemiz somutunda doğru kavranabilmesiydi. Çünkü, ülkemizde faşizm, sadece teorik bir çözümleme konusu ya da tarihte Almanya ve İtalya gibi ülkelerde ortaya çıkmış ve II. Dünya Savaşıyla dünya çapında bir insanlık faciası yaratmış, sonra da bilinen sonuçlarıyla icabına bakılmış, geçmişe ait bir tarih konusu değildir. Aksine, ülkemizde faşizm yaşayan, saldıran, terör uygulayan, kan döken ve bütün toplumu tehdit eden bir gerçektir. Bu nedenle ülkemizde anti-faşistlerin mücadele edecekleri nesneyi iyi tanımaları ve doğru tanımlayabilmeleri can alıcı önemde bir konudur.

Faşizm, emperyalizm çağının bir olgusudur.

Tekelci burjuvazinin ekonomideki tekelini politikada ve devlet yönetiminde gerçekleştirme şekillerinden biri olarak tarih sahnesine çıkmıştır. Faşizm, burjuvazinin tekelleştikten sonra gericileşmesi ve devleti daha doğrudan şekillerde kendi sınıf çıkarlarının (tekelci burjuvazinin) bir aracı olarak kullanmak istemelerinin ve bunu becerebilme olanaklarına sahip olabilmelerinin, böyle bir olanağı tekelci burjuvaziye sunan tarihsel toplumsal koşulların sonucu olarak emperyalizmle birlikte, daha doğrusu emperyalizmin bir türevi olarak oluşmuştur.

Bu nedenle faşizm, hiçbir zaman emperyalizmden soyutlanarak ele alınamayacak bir konudur. Faşizm olayının temelindeki merkezde tekelci burjuvazi yatar. İşte bu emperyalizm ve tekelci burjuvazinin faşizm olgusunun merkezinde bulunması durumu, faşizmi, diğer baskıcı, doğrudan zor yöntemleriyle yöneten yönetim şekillerinden (devlet şekillerinden) ayıran temel ölçüt olmaktadır. Yani açık zora

dayalı (esas olarak açık zora dayalı) yönetim yöntemleriyle idare edilen bütün devlet şekillerine faşizm denmemesi; açık zora dayalı yönetim yöntemlerini uygulayan devletin hangi sınıf veya sınıf fraksiyonlarının elinde olduğuna bakılması ayırtedici olmaktadır. Faşizmde devlet, burjuvazinin bütününün değil; küçük bir azınlığının, en zengin, tekelleşmiş olan en bağnaz ve gerici kesimin elindedir.

Faşizmin emperyalizme yapışık olması, sınıfsal özünün tekelci burjuvaziye dayanması, ülkemizdeki faşizm olgusunun Almanya ve İtalya'dakinden farklılığının, ülkemizin sosyo-ekonomik durumuyla Almanya-İtalya gibi ülkelerin sosyo-ekonomik durumları arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını söylemeye bile gerek yoktur.

Kapitalizmin geliştiği ve emperyalist bir aşamaya yükseldiği Almanya'daki tekelci burjuvazi ile, yeni sömürge bir ülkede yabancı tekellerin bir uzantısı ve bunlarla bütünleşerek gelişebilmiş tekelci burjuvazi arasındaki fark ne kadar belirginse, bu ülkelerde faşizmin ortaya çıkış biçimlerinde ve uygulanmasındaki farklılıklar da o kadar belirgindir. Birinin güçlülüğü ve emperyalist amaçları için devleti ve bütün ulusu savaş düzenine sokmak azmi ve bunun için açık baskı ve zor yöntemlerini uygulamak gücü ve yeteneğine karşı, diğerinin güçsüzlüğü yanısıra bağımsız emperyalist amaçlar peşinde (paylaşım savaşları gibi) koşturamayacak (çünkü kendisi zaten ekonomik yönden yabancı emperyalist tekellerin ülke içindeki bir uzantısıdır.) bir tekelci burjuvazi olması, hem devleti kendi sınıf çıkarları için doğrudan bir araç olarak kullanmada; hem de bu iş için doğrudan zor ve terör yöntemlerinin seçilip uygulanmasında ve bunların devlet içinde kurumlaştırılmasında farklılıklar yaratmaktadır.

Faşizmin ortaya çıkışında siyasal koşullardaki farklılıklar da çok önemlidir. Almanya ve İtalya gibi ülkelerde tekelci burjuvazi, burjuva demokrasilerini yıkarak faşizme ulaşıyorken; bizim gibi ülkelerde burjuva demokrasileri henüz gerçekleşebilmiş bir devlet şekli de değildir. Sınıf mücadelelerinin bir bileşkesi olarak oluşabilmiş burjuva demokrasileri, yeni sömürge ülkelerinin verili sosyo-ekonomik koşullarında elde edilebilmiş bir sonuç değildir ve emperyalizmin girişiyle de bu süreç çarpıtılmış, sürecin burjuva demokrasisine doğru gelişip, kurumlaşması engellenmiştir. Buralar, burjuvazi ve iktidarı paylaştığı müttefiklerinin, burjuva

demokrasilerinden gelen demokratik ögelerle açık zor ögelerinin iç içe geçtiği ve birarada kullanıldığı yönetim yöntemleriyle egemenliklerini sürdürdükleri, demokratik hak ve özgürlüklerin son derece sınırlı olduğu, var olanların da sık sık olur olmaz vesilelerle rafa kaldırıldığı, ne burjuva demokrasisi ne de Almanya, İtalya örneğinde gördüğümüz türden faşizm diyebileceğimiz bir devlet şekliyle yönetilen ülkelerdir.

Bu tür ülkelerde hakim sınıflar ittifakı çelişen çıkarlarından dolayı (sömürüyü paylaşmak temelinde) ellerindeki devleti, ittifak içindeki güçlerin herbirini eşit şekilde memnun edecek tarzda kullanma olanağına sahip değillerdir. Hakim sınıfların en irilerinin toplanmış olduğu çelişkili bir ittifak olan oligarşinin içinde, devletin kendi çıkarlarına göre kullanılmadığı şikayetleri hiç bitmez. Oligarşinin her kesimi bu bakımdan diğerleriyle bir çekişme içindedir.

Bu çekişmeler, doğrudan zor yöntemleri için devletin kullanılmasında yavaşlamalar ve duraksamalar şeklinde boşluklar doğurmaktadır. İşte bu duraksama ve boşluk dönemlerinde, yönetimde demokratik ögelerin daha görünür ve ön planda olduğu, açık baskı ve zor ögelerinin kullanılmasının yavaşladığı, ikinci planda kaldığı dönemler yaşanmaktadır. Bu dönemlerin varlığı ve bunların burjuva demokrasilerine çağrışımlar yaptırması, yanılmalara ve yüzeysel değerlendirmelere, bunlara burjuva demokrasisi denmesine yol açmaktadır.

Oysa bu dönemlerde dahi (yani oligarşinin devlet iktidarını iç çelişkilerinden dolayı istediğince etkin kullanamadığı dönemler) sistemde demokratik hak ve özgürlükler öylesine güdüktür ve var olanların fiilen kullanılabilmesi öylesine zor ve tehlikelidir ki, bunları kullanmaya kalkanların başına bu dönemlerde dahi burjuva demokrasilerinde asla düşünülmeyecek olmadık belalar yağar.

Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü yoktur. Siyasal partiler demokrasinin "vazgeçilmez unsurları" olarak Anayasalara yazılır ama, belirli düşüncelerin örgütlenip partileşebilmesi ceza kanunlarına konulmuş maddelerle yasaklanmıştır. Polis baskısı, dayak ve işkence devam eder. 141-142 gibi maddeler (ki bunlar faşist İtalya'dan alınmıştır) burjuva demokrasilerinde düşünülmez. Bu maddelerdeki cezalar da Batı demokrasilerinde herkese dehşet verecek derecede artırılmıştır. İlk alındıklarında bu maddelerdeki cezalar aylarla ifade

edilen miktarlardayken, sonra attırıla arttırıla bugün 15 yıla kadar çıkartılmış durumdadır.

Hakim sınıflar böyle bir devletle açık baskı ve zor yöntemlerinin esas, baskının dolaylı ve üstü örtülmüş şeklinin de tali olduğu bir yönetim sürdürmektedirler. Bu esas karakterleri dolaylı değil,doğrudan baskıcı olan politik düzene burjuva demokrasisi denemeyeceği açıktır. Böyle bir politik düzen içerisinde hakim sınıflar ittifakında tekelci burjuvazinin emperyalizmle girdiği ilişkiler sonucu ve belirleyici bir konuma yükselmesiyle devlet iktidarı eliyle uygulanan baskı ve zor yöntemleri de faşist bir karakter kazanmıştır. Çünkü, faşizm yukarıda da söylediğimiz gibi, emperyalizm ve tekelci burjuvaziyle ayrı düşünülemez; bunlardan kopartılamaz bir olgudur.

Ayrıca bizim tekelci burjuvaların yabancı emperyalist tekellerle birlikte, onların bir uzantısı, onlarla bütünleşerek emperyalizmin içsel bir olgu haline gelmesinin sosyal temeli ve dayanağı olduğu da göz önüne alındığında, ülkemizdeki faşizm olgusunu emperyalizmin ülkemizdeki düzene bir müdahale şekli olarak kavramak,sermaye ihracının yanında, siyasal rejim ihracı, politik düzene ve devlete bir siyasal müdahale şeklinde değerlendirmek zorunlu olmaktadır. Ve zaten yaşanan gerçekler de çok somut bir şekilde bu değerlendirmeyi doğrulamaktadır. Savunmanın önceki bölümlerinde gösterildiği gibi,Kontr-Gerilladan sivil faşist terör örgütlerine kadar, askeri darbelerden IMF eliyle ekonomide yapturabildiği operasyonlara kadar, Amerika'nın adının geçmediği hiç bir önemli olay yoktur.

İşte, ülkemizde faşizm olgusunun yukarıda değindiğimiz özelliklerinden dolayı Almanya ve İtalya gibi ülkelerdeki faşizmden farklılıklarını göz önünde bulunduran devrimciler buna sömürge tipi faşizm demektedirler.

Emperyalist Almanya'da tekelci burjuvazinin en gerici, en şoven, en emperyalist kesimlerinin açık terörcü diktatörlüğü, faşist partinin aşağıdan yukarıya kitle desteğini de peşine takarak, burjuva demokrasisini yıkıp, iktidar olmasıyla kurulmuşken, Türkiye'de böyle bir durum olmamıştır. Tekelci burjuvazi, burjuva demokrasisi olmayan mevcut devleti açık terörcü diktatörlüğü için kullanabilme olanaklarına sahip olabilmiştir. Yani ülkemizde aşağıdan yukarıya kitle desteğine sahip faşist bir partinin eylemiyle kurulmuyor bu

terörcü diktatörlük; yukarıdan aşağı mevcut devlet aygıtı kullanılarak uygulanabiliyor. Burada mevcut devlet aygıtının içine bu terörcü diktatörlüğün gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere emperyalizmden ithal ekstra aparatlar da katıldığını hemen ekleyelim. Bunlar; Kontr-Gerilla gibi, Kontr-Gerillaya bağlı sivil faşist milisler ve sivil faşist bir siyasi parti gibi; ve gizli servislerde, polisle ve ordu içinde Amerikalılarla yapılmış gizli ikili anlaşmalar ve işbirlikleri gereği çeşitli adlarla ve çeşitli işlevler yüklenerek oluşturulmuş diğer örgütlenmelerdir.

Sömürge tipi faşizmde tekelci burjuvazi diktatörlüğünü, devlet iktidarını, oligarşi içindeki diğer gerici sınıfların en irileriyle paylaştığı halde, oligarşi içinde en etkin ve belirleyici durumda olduğu için ve faşist baskılar bu sınıfın damgasını taşıdığı için tekelci burjuvazinin diktatörlüğünden söz ediyoruz. İki farklı dönemde iki farklı şekilde uygulanmaktadır. Birisi (yukarıda işaret ettiğimiz oligarşi içi çelişkilerden ve tekelci burjuvazinin emperyalist ülkelerdekine oranla güçsüzlüğünden ve devlet iktidarını müttefikleriyle paylaşmak zorunluluğundan kaynaklanan duraksamalar ve boşluklardan dolayı) baskı ve zor yöntemlerinin açık ve doğrudan değil, gizlenmiş olarak uygulandığı ve sınırlı da olsa demokratik hak ve özgürlüklerin şeklen var olduğu dönemler; diğeri de herhangi bir gizlenmeye gerek duyulmadan baskı ve zor yöntemlerinin açıktan uygulandığı (açık faşizm) dönemler. Bu açık faşizm dönemleri; 12 Mart ve 12 Eylül darbesi ve askeri yönetim dönemleridir.

Faşizmle Mücadelede İkili Görev

Sömürge tipi faşizmin bu iki farklı dönemi ve iki farklı uygulanışı faşizme karşı mücadeleyi de, bu mücadelede yerine getirilecek görevleri de farklılaştırmaktadır.

Faşizme karşı mücadelede başarının ilk koşulunun mücadele edilecek olanın doğru tahlili, ne olduğunun anlaşılıp kavranabilmesi ve tanımlanabilmesi olduğunu bilen devrimciler, ülkemiz somutunda faşizmin yukarıda özetlediğimiz tarzda anlaşılıp kavranması durumunda etkili bir anti-faşist mücadele yürütülebileceğini söylemişler ve vurgulamışlardır.

Bu durumda faşizme karşı mücadele görevleri ve hedefleri de farklılaşmakta, çeşitlenmektedir.

Önce mücadele edilecek faşizmin sömürge tipi bir faşizm olmasından dolayı farklılıklar çıkmaktadır.

Avrupa'da faşizme karşı mücadelede temel hedef, burjuva demokrasilerini yıkıp, açık terörcü bir diktatörlük kurmaya çalışan faşizmi durdurmak hedefidir. Yani burjuva demokrasilerini faşizmin yıkmasını engellemek, bu demokrasilere saldıran faşizmle savaşarak korumak, kurtarmak eylemidir, anti-faşist mücadelenin esası ve temeli.

Almanya ve İtalya'da faşizm, ortaya çıktığında yeni bir olguydu ve bu yeni olgunun ne olduğu, sınıfsal niteliğinin nasıl oluştuğu ve gücünün neye muktedir olabileceği konularında doğru ve tam bir anlaşılma ve değerlendirme yapılamamıştı. Ve çoğunlukla faşist hareketin önemi küçümsenmiş, gelip geçici bir olgu, bir burjuva hükümetinin başka bir burjuva hükümetiyle yer değiştirmesi düzeyinde algılanıp, burjuvazinin defedilmesi kolay bir terörcülük eğilimi şeklinde görülmüştür.

Avrupa'da faşizmin bu ilk döneminde anlaşılıp kavranabilmesinde ve sınıfsal niteliklerinin değerlendirilmesindeki hatalar ve zaafların neye mal olduğu hep biliniyor. Ancak sonradan faşizmin gerçek yüzü ve sınıfsal nitelikleri doğru olarak kavranıldığında, ona karşı mücadele de gerektiği gibi verilebilmiş ve bu mücadeleyle faşizmin zafere ulaşması bazı Avrupa ülkelerinde engellenebilmiştir. Örneğin Fransa'da faşizme karşı burjuva demokrasisini savunmak, faşizmin doğru kavranılıp değerlendirilebilmesiyle mümkün olmuş ve faşizm engellenebilmiştir. Yine İspanya'da faşizme karşı burjuva demokrasisini savunmak için kitleler silaha sarılmış, uzun ve kanlı bir iç savaş sonucu faşizm, cumhuriyeti ve burjuva demokrasisini yıkabilmiştir. İspanya'da faşizmin iç savaştaki zaferi, İspanyolların faşizme karşı direnişlerinin eksikliği ya da kusurundan değil; Alman ve İtalyan faşizminin İspanya'da savaşmasından İspanya'ya müdahalesinden dolayı olmuştur. (Bu nedenle İspanya iç savaşı, Alman ve İtalyan emperyalizminin İspanya'ya bir müdahalesi olarak gerçekleşmiştir.)

Türkiye'de faşizme karşı mücadelenin esası, Avrupa'daki gibi

olamaz. Çünkü, Türkiye'de burjuva demokrasisi zaten elde edilebilmiş değildir. Faşizm yukarıdan aşağıya bir tarzda mevcut devlet içinde kurumlaşarak yerleşmekte ve uygulanmaktadır. Buradan, faşizme karşı mücadelenin esasının, Avrupa'daki gibi mevcut demokrasilerin faşist karşı devrime karşı korunması değil; demokrasinin gerçekleşebilmesi için, toplumdaki demokratikleşmenin üst yapıda böyle bir politik düzen gerçekleştirebilecek düzeye yükseltilmesi hedefine yönelmiş bir demokratik devrim sürecini tamamlamayı esas alan bir mücadeleye bağlı kılınması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Yani anti-faşist mücadele, toplumun demokratik devrimini tamamlama mücadelesinin içinde, bu mücadelenin politik alanını dolduran en önemli (temel ve belirleyici önemde) sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Avrupa'ya kıyasla söylenecek olursa, faşizme karşı mücadele, demokrasiyi koruma değil, demokrasiyi elde etme mücadelesi olmak zorundadır.

Ülkemizde faşizmin yenilip, demokrasinin kazanabilmesi, emperyalizmle bütünleşmiş tekelci burjuvaziyi iktidardan uzaklaştıracak bir politik mücadelenin başarıya ulaşmasıyla mümkündür.

Ancak bu yolla tekelci burjuvazinin elinden devlet iktidarına sahip olmanın sağlamış olduğu yukarıdan aşağı faşizm uygulama olanakları alınabilir. Emperyalizmle bütünleşmiş tekelci burjuvalar devlet iktidarını kullanabilme olanaklarına sahip oldukça, faşizm tehlikesi de hep olacaktır. Bu sebeple de faşizme karşı geçici değil, kalıcı başarılar elde edilebilmesi, tekelci burjuvaların devlet iktidarından geçici değil, geri dönemeyecekleri bir şekilde kovulmalarını sağlayabilecek bir politik mücadelenin başarıya ulaşmasına bağlıdır.

Böyle bir politik mücadelenin de halkın demokratik iktidarını hedefleyecek ve gerçekleştirecek bir iktidar mücadelesi olacağı açıktır ve yine ancak halkın demokratik iktidarıyla faşizmi uygulayan tekelci burjuvalar sadece devlet iktidarından uzaklaştırılmakla kalmaz, onların politik güçlerinin ve iktidarlarının kaynağı olan ekonomik güç ve iktidarlarına da son verilir; böylece gerçek demokratik ilişkilerin ekonomik temeli sağlanabilir.

İşte sömürge tipi faşizm koşullarında anti-faşist mücadelenin

Avrupa ülkelerindeki anti-faşist mücadeleden temeldeki farkı, bu mücadelenin halkın demokratik iktidarını hedefleyen ve gerçek demokrasinin koşullarını ve temellerini yaratacak demokratikleşme aşamasına toplumu yükseltecek olan (diğer bir deyişle demokratik devrim sürecini tamamlayacak olan) bir mücadeleye bağlı olması zorunluluğudur.

İşte bu zorunluluk, ülkemizde faşizme karşı mücadelede anti-faşistlere ikili bir görev yüklemektedir. Bir, anti-faşist mücadelenin halkın demokratik iktidarı için mücadeleye bağlı olarak ve onun bir gereği olarak sürdürülmesi görevi; ve iki, sömürge tipi faşizmin açık uygulanma dönemlerine geçişini engellemek için mücadele etme görevi. Anti-faşist güçler, açık faşizme geçişi engelleme görevlerini de ancak birinci göreve bağlı olarak yapabildikleri takdirde başarılı olabilirler. Etkili bir direnişle emperyalizmi ve tekelci burjuvaziyi açık faşizm uygulamalarından caydırabilirler, geriletebilirler.

Ülkemizde yukarıda söylediğimiz özelliklerinden dolayı anti-faşist mücadele hiçbir zaman açık faşizmi engellemek göreviyle sınırlı olamaz. Ancak faşizme karşı mücadeleyi sadece bu ikinci görevle sınırlı bir mücadele olarak görüp, anlayanlar da çok olmuştur. Böylesi anlayışlar, ülkemizde faşizm olgusunun gerçeğini, sınıfsal özünü ve dayanaklarını doğru değerlendirememek ve kavrayamamaktan kaynaklanmaktadır. Ve bunlar,bu eksik ve yanlış kavrayışlarından dolayı,açık faşizmi engellemek samimi isteklerine rağmen, çoğu kere açık faşizm yanlısı güçlerin politikalarını daha kolayca uygulayabilecekleri koşulların oluşmasına katkıda bulunacak tutumlar içinde olmuşlardır. Bu tavrın en yaygın ve bilineni de "Aman, provokasyona gelmeyelim, cunta gelir!" şeklinde özetlenebilecek olandır. Bunlar açık faşizme geçişi engellemek için bu "provokasyona gelmeyelim!" mantığı ile faşist terör ve katliamları dahi protesto etmekten geri durmuşlardır çoğu kere. Binlerce öğrencinin, 5-10 tane silahlı faşiste okullarını terk etmelerini de sırf "olay çıkmasın ve böylece darbe yapmak isteyenler vesile bulamasınlar!" gerekçesiyle önerebilmişlerdir. Sessiz ve pasif kalmanın açık faşizme geçişi engelleyebilecek en iyi yol olduğunu sanmışlar, böylece de faşist terör politikalarını uygulayanları cesaretlendirmişlerdir. Onların bu

tutumlarının açık faşizmi engellemekten ne kadar uzak olduğu, sadece faşist terörün döktüğü kanı ve cüretini çoğalttığı, bugün artık anlaşılmış olmalıdır. Açık faşizmi engellemek işi, faşizme direnmemekle olmaz. Nitekim olmamıştır da.

Faşist Parti ve Faşist Terör Çetelerinin İşlevi

Ülkemizde faşizmin ne olduğunu ve faşizme karşı mücadele görevlerini eksik kavrayan bazı anlayışlar da faşist partinin (MHP'nin) işlevleri hakkında yanlış değerlendirmeler yaparak, bu partiye Avrupa'da iktidara gelmiş faşist partilerinkine benzer işlevler yüklemişlerdir. Böyle olunca faşizmi de bu partiyle özdeşleştirmiş, faşizme karşı mücadeleyi bu partinin iktidarının engellenmesi olarak algılamışlardır.

Oysa durum farklıdır. Evet, bu bir faşist partidir ve iktidara gelip devleti Almanya ve İtalya'da olduğu gibi faşistleştirmek amacındadır ve ideoloji olarak da bu faşist hareketlerin ideolojisini kopya etmekte, propagandasını da aynı yöntemlerle, hatta aynı sloganlarla yapmaktadır. Zaten bu partiyi doğuran faşist hareketin oluşması da tarih olarak Avrupa'da faşizmin iktidarda olduğu yıllarda başlamaktadır. Şoven bir milliyetçiliğin, ırkçılık temelinde Turancılık şeklinde ideoloji olarak seçildiği, Nazilerin herşeylerinin taklit edildiği ve bunlarla sıkı bağlantılar da kurularak oluşturulmuş bir harekettir. II.Dünya Savaşı yıllarında bu Alman faşizmi özentisi, taklit hareketin Alman faşizminin savaşta başta kazandığı askeri üstünlük ve prestijin de etkisiyle, Türkiye'yi Almanya'nın yanında savaşa sokmak için propaganda yapmaktan başka ciddi bir politik eylemi olmamıştır. Sonra, 60'lı yıllara gelindiğinde, aynı ideolojik motiflerle bunlar bir parti olarak örgütlenmişlerdir.

Fakat bu faşist partinin Türkiye'de yapabilecekleri, Almanya'daki (ya da İtalya'daki) faşist partinin yaptıklarıyla kıyaslanamayacak kadar farklı olmak zorundaydı. Çünkü, Türkiye Almanya değildi ve tekelci burjuvazinin durumu ve gücü Almanya'dakinden farklıydı. Faşist bir parti olmanın ayrılmaz bir özelliği olarak faşizme kitle tabanı oluşturmak işlevi tabii ki vardı bu partinin. Ama, bu kitle desteği ile Almanya'da olduğu gibi, iktidara

tırmanabilmesinin koşulları yoktu. Bu partinin esas işlevi, Almanya'dakinin tersi, yukarıdan aşağı, devlet içinde kurumlaştırılan faşizmin bir aracı olmak işleviydi. Bunu savunmamızın ilk bölümünde açıklamıştık. MHP ve etrafındaki faşist milisler, Kontr-Gerilla teori ve uygulamalarının bir parçası ve aracı şeklinde kurulup çalıştırılmışlardır. Türkiye'de yaşanmış olan faşist terörün uygulama araçları olarak iş gördükleri bugün bütün çıplaklığı ile ortaya çıkmıştır. Bu partinin ideolojik rengında en belirgin ve istikrarlı unsur, anti-komünizm unsuru olmuş ve bu anti-komünizm de tamı tamına ABD ve CIA'nın Sovyetler Birliği'ne yönelik geliştirebildikleri her türlü demagojik malzemeyi kullanmaktan ibaret kalmıştır.

Bu partinin anti-komünizmi silahlı ve terörcü bir anti-komünizm olarak örgütlenmiştir. Faşist demagojileriyle örgütleyebildikleri gençleri, komando adını da açıktan kullanarak, komünist dedikleri insanları vurup öldürmeyi ülkü edinmiş ve şartlandırılıp, askeri eğitimden de geçirilmiş sivil terör ve cinayet çeteleri olarak kullanılmışlardır.

Emperyalizme karşı uyanışın ve sol düşüncelerin gelişmesini bastırmakta; işçilerin, gençlerin ekonomik-demokratik hak ve istekleri için uyanışı ve hak aramalarını ezmek, bastırmakta başvurulan doğrudan şiddetin uygulayıcıları olarak eğitilip kullanılmışlardır. Faşist parti bu işlevlerini doğrudan devlete bağlı olarak polis, MİT, Kontr - Gerilla ve diğer gizli servislerle bağlantılı bir şekilde ve devlet himayesinde gerçekleştirmiştir. Propagandalarında da bu durum sergilenmekteydi. "Ülkücü komandoların devlet güçlerine yardımcı" oldukları tekrarlanıp duruldu. Devletin gizli servisleriyle bağlantılı olduklarının çok sayıda örneği de açığa çıkmıştır. Sömürge tipi faşizmde, faşist partiye, devlet içinde kurumlaşmış bir kısım gizli servislerle bağlantılı olarak uygulanmış faşist terörün aracı olabilmek, faşist terörün cinayet, katliam gibi ne kadar kanlı ve pis iş varsa, bunları gerçekleştirmekle istihdam edilmiş canilerin bulunup devşirildikleri bir katiller yetiştirme okulu olabilmekle sınırlı bir işlev düşmüştür. Burada bir hususun göz ardı edilmemesi gerektiğini de belirtelim. O da faşist parti olan MHP'nin iç savaş politikalarının edilgen bir aracı olduğu fikri, uç noktalara kadar götürülmemelidir. Çünkü özellikle faşizmin baskı ve terör politikalarının uygulanmasına

direnen halkın bu direnişiyle birlikte iç savaş boyutlarına doğru tırmanan siyasal gelişmelerin içinde MHP bazen edilgen bir araç olduğu görüntüsünden çıkmış, bağımsız bir faşist parti gibi insiyatif kullanan "özerk" bir görüntü sergilemiştir.

Bu, bugün apaçık bir hale gelmiştir. Tabii ki bunların faşist bir parti olmaktan kaynaklanan faşizme kitle tabanı yaratmak işlevleri de olmaktaydı. Ancak bu işlevler birinci işlevlerine oranla tali ve önemsiz kalmaktadır. Asıl siyasi işlevi, bağımsız bir faşist parti olmak değil, terör ve iç savaş politikalarına bağımlı bir araç olmak işlevidir.

MHP ve etrafında örgütlenmiş faşist hareketin bu rolü ve işlevi doğru kavrandığında,bunun, bağımsız bir siyasi hareket olarak faşizm için kitle tabanı oluşturup, iktidara yükselmeyi hedef alan bir partiden farklı değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. O halde bunlar eliyle uygulanan terörü de tanımlarken, bunun bağımsız bir faşist partinin iktidara tırmanmak için uyguladığı bir yöntem olmadığı, başka bir şey olduğu da kolayca anlaşılmaktadır.

İşte bu nedenle, sivil faşist çetelerin saldırılarına ve cinayetlerine direnmek de faşist partinin terörüne direnmek anlamından daha fazla bir anlama sahipti. Çünkü bu saldırılar daha kapsamlı ve yukarıdan aşağıya uygulanan faşizmin terör ve iç savaş politikalarının bir parçası ve aracıydı. Bu yolla bu politikaların esas sahipleri (yani emperyalizmle tekelci burjuvazi) MHP'yi ve çevresinde örgütlenmiş sivil faşist hareketi iktidara getirmeyi değil; onları düpedüz basit bir araç olarak kullanıp, açık faşizme geçişi sağlayacak koşulları yaratmayı; halkı terörle sindirip, demokrasi isteklerinden vazgeçebileceği bir can korkusuna sürükleyebilmeyi amaçlamaktaydı.

Bu nedenle sivil faşist çetelerin terörüne direnmek, emperyalizmin ve ortaklarının politikalarına karşı demokrasi istemekle direnmek anlamına gelmekteydi. MHP'nin ve çevresindeki sivil faşist çetelerin terörüne direnmenin ve bunlarla mücadele etmenin Avrupa'da burjuva demokrasilerini yıkıp, faşizmi kuran faşist partilerin eylemine karşı burjuva demokrasisini savunmak gibi bir içeriği yoktu. Çünkü Türkiye'de burjuva demokrasisi yoktu. Bu parti, söylediğimiz gibi, devlet iktidarını elinde tutan ve yukarıdan aşağı faşist terör uygulayan emperyalizmle bütünleşmiş tekelci burjuvazinin basit bir terör aracıydı

sadece. Ve bunların saldırı ve terörüne direnmek, bütün bir halkı köleleştirmek siyasetine karşı köleleşmeyi reddetmek ve demokrasiyi savunmak için sömürge tipi faşizme direnmek demekti.

Devrimciler Faşizme Karşı Neler Yaptılar

Faşizm konusundaki bu tespit ve çözümlemeler ışığında devrimciler anti-faşist mücadelede üzerlerine düşeni yapmaya çalıştılar. 12 Eylül öncesinde yaşanan faşist terör ve saldırılar karşısında devrimcilerin yaptıkları özetle söylenecek olursa:

Devrimciler yaşanan olayların ne olduğu ve nereden kaynaklandığını anlayabilmek için önce öğrenmeye ve siyasi gerçeklerin doğru çözümlemesini yapmaya çalışılar. Kavrayabildikleri ve açıklayabildikleri siyasi gerçekleri halka anlatıp açıklamaya, böylece halkın siyasi gerçeklerin ne olduğu konusunda aydınlanıp bilinçlenmesini sağlamaya çalıştılar. Bu çerçevede faşizmin, ülkemiz somutunda ne olduğunu ve faşist terör ve saldırıların temelinde neyin yattığını ve bunların hangi güçlerin politikaları olduğunu, neyi elde etmeye çalıştıklarını teşhir etmeye uğraştılar.

Faşizmin terör ve cinayetleri karşısında toplumdan en yaygın tepki ve protestoların yükselmesini sağlamayı düşündüler. Bunun için mümkün olan her yerde ve her zaman faşizmin uygulamalarına karşı yaygın kitle gösterileri, mitingler ve yürüyüşler yaptılar. Bu yolla faşizmin uygulamaları ve politikalarının mağduru olan halk kitlelerinin sessiz ve tepkisiz kalamayacağını ve kalmaması gerektiğini ortaya koydular.

Devrimciler, emperyalizm ve tekelci burjuvazinin mevcut demokratik hak ve özgürlükleri budama ve kullanılamaz hale getirme amacıyla yürüttüğü her türlü baskı ve sindirme politikalarıyla faşist terör uygulamalarına karşı, halkın her kesimini demokratik hak ve özgürlüklerine sahip çıkmaya; faşizme karşı demokrasi istemeye çağırdılar.

İşçilerin fabrikalarda,madenlerde yürüttükleri hak arama mücadelelerine destek olundu, grev ve direnişlerine omuz verildi.

Devrimciler, gençlerin akademik- demokratik hak arama uğraşlarına destek vermişler, faşist cinayet ve saldırılar karşısında can

güvenliği ve öğrenim hakkı için yürüttükleri mücadelede yanlarında olmuşlardır. Devrimciler, bulundukları her yerde faşist saldırganların terörüne karşı çıkılarak direnilmesini savundular. Bu lundukları her yerde faşist çetelerin silahlı saldırılarına göğüs germeye, bunları defetmeye çalışılar.

Gençlerin okullarını, işçilerin fabrikalar ve işyerlerini faşist işgalcilere karşı korumalarını; semtlerde ve mahallelerde her görüşten halkın faşistlerin bölge işgallerine karşı oturdukları mahelleleri terk etmemelerini, biraraya gelip örgütlenerek buraları korumalarını önerdiler.

Direniş Komiteleri

Devrimciler, halkın içinden gelen faşist teröre direnme eğilimlerini ve bu eğilimlerin yaratmış olduğu örgütlenmeleri incelediler. Ve bunlardan öğrenerek faşizme karşı bütün halkın biraraya gelebileceği örgütlenme önerileri getirmeye çalıştılar. Direniş komiteleri konusunda devrimcilerin yapmaya çalıştıkları buna bir örnektir. Devrimciler bu komitelerin, sadece saldırıları defetmekle sınırlı, geçici örgütlenmeler olarak değil; bunların aynı zamanda, her görüşten halkın kendi sorunlarını çözmekte kullanabileceği birer dayanışma ve demokrasi yuvaları olabilecek kalıcı örgütlenmeler olarak da düşünülmesini ve ele alınmasını önermişlerdir.

Bu, devrimcilerin faşizme karşı mücadeleyi, halkın kendi iktidarını sağlama mücadelesiyle birlikte ele almalarının bir sonucudur. Faşizmin her türlü demokratik hak ve özgürlükleri yok eden ve halkı köleleştirmeye, korkan, itaat eden, hak aramayan, boyun eğen, sindirilmiş bir kalabalığa çevirmeye çalışan politikaları ve saldırıları karşısında devrimcilerin direniş komiteleri konusundaki görüş ve önerilerinin; demokrasiyi, halkın faşizme direnişi içinde besleyip büyütmek ve halka gerçek demokrasinin, kendi hakkında doğrudan kendinin karar vermesinin güzelliklerini göstermek gibi bir anlama geldiği de çok açıktır.

Türkiye'de bir iç savaş yaşanıyordu. Bu iç savaş, çatışma çizgisinin belirli olduğu, tarafların ordular teşkil edip, bunları birbirinin karşısına dizdiği, yani ateşin ve ölümün nereden geleceğinin

belli olduğu bir savaş şeklinde sürmüyordu. Böyle olsa, çatışma çizgisinin bir tarafında ve geride kalan alanlarda karşı tarafın ateşiyle vurulmak ve ölmek tehlikesi uzaktır. Bu tehlike cephe çizgisinde vardır, ama cephe gerisinde uzak bir tehlikedir. Türkiye'de yaşanan böyle, cephelerin belirli olduğu ve cephe gerilerinin bulunduğu bir savaş değildi. Kuralsız bir savaştı bu, her yer cephe, her yerde ölüm tehlikesi vardı. Kısacası, kalleş bir savaştı bu.

İlericilerin, devrimcilerin, demokrat aydınların sırtlarına her köşeden faşist namluların çevrili olduğu ve bu namluların ölüm kustuğu bir savaştı bu. Devrimci arkadaşlarımızdan yüzlercesi, karanlık köşelerde pusu kurmuş faşist canilerin kurşunlarıyla öldürüldüler. Yurdumuzun umudu, yürekleri pırıl pırıl, kafaları pırıl pırıl yurtsever öğrencilerimiz okullarında toplu halde bulundukları sıralarda pek çok defa kurşunlandılar, bombalandılar, tarandılar. Defalarca bombalanıp, taranmamış kaç tane üniversite ve fakülte kalmıştır. Faşistlerin öğrenci kitlelerini tarayıp bombalamalarından yüzlerce öğrencimiz can vermemiş,yaralanmamış, sakat kalmamış mıdır? Öğrencilerin okullarına gittikleri otobüsler ve duraklar kurşunlanıp taranmıyor muydu? Maltepe'de, Yükseliş öğrencilerine yapıldığı gibi, İstanbul Üniversitesi'nden çıkan öğrencilerin bombalanıp kurşunlandıkları gibi, ODTÜ öğrencilerinin defalarca bombalanıp kurşunlanması gibi, bütün üniversite,fakülte ve yüksek okullarda durum aynı değil miydi?

Bu kalleş saldırıların hedefi sadece devrimciler, sadece yurtsever öğrenciler miydi? Hayır! Faşistler bu savaşta herkese, iyi olan, güzel olan, aydınlık olan herşeye saldırıyorlardı. Onlar, kapkaranlık bir Türkiye istedikleri için, karanlığı aralayacak, bir parçacık aydınlık saçacak bütün ışık kaynaklarına acımasızca saldırıyorlardı. Faşistler aydınlıktan yarasalar gibi korkarlar. Bilimden, gerçeklerden ödleri patlar. Bunun için gerçeğe, bilime düşmandırlar. Bu sebeple yurdumuzun ender yetiştirdiği nice değerli bilim adamlarımız, profesörlerimiz, faşist canilerin pusularında can vermediler mi?

Bedrettin Cömert'ler, Necdet Bulut'lar, Karafakioğlu'lar, Doğanay'lar, Cavit Orhan Tütengil'ler gibi ülkemizin aydınlık geleceği için kendilerini bilime adamış; karanlığı dağıtıp, bir parça ışık, bir parça bilim aydınlığı sağlayabilmek için didinip durmuş pek çok

onurlu bilim adamımız, yurtsever aydınlarımız, demokratlarımız bu savaşta savunmasız bir halde faşist namlulardan çıkan kurşunlara hedef olup, ölmediler mi? Bunlar, iyiyi, güzeli, aydınlığı yaratmaya çalışan, yürekleri insanlık sevgisiyle dolu canlarımız, sokaklarda, evlerinde, okullarında, birbiri ardına teker teker güvercinler gibi avlanıp öldürülmediler mi?

Bu koşullarda, yüreğinde bir parçacık yurt sevgisi olan, bir parçacık insanlık sevgisi olan hiç kimse duyarsız olamaz tarafsız kalamazdı. Ülkemizin geleceğini karartmak, iyiyi, güzeli ve aydınlığı yok etmek için faşist saldırılar ve cinayetlerle yaratılan ve sürdürülen bu kuralsız ve kalleş savaş karşısında duyarsız, kayıtsız ve tavırsız kalınabileceğini insanın kafası ve gönlü kabul edemez. Bu vahşet karşısında duyarsızlık ve tavırsızlık insan olmakla çelişir.

Doğal olarak insanlarımız da duyarsız ve tavırsız kalamazdı ve kalmadı da. Demokratlarımız, yurtsever aydınlarımız, gençlerimiz, bilim adamlarımız, işçilerimiz, köylülerimiz, kısaca bütün bir halk, yoksulu, orta hallisi, genci, ihtiyarı, erkeği, kadınıyla bütün bir halk bu barbar, acımasız, kalleş cinayet ve katliamlara kin duyuyor, lanet okuyordu.

Ama ne yapılabilirdi? Savaş o kadar kalleştü ki, düşman karşıda görünen bir yerde değil, kim bilir hangi karanlık köşede ve hangi pusuda bekliyordu? Sırtına çevrilmiş namlu kim bilir ne zaman ateş kusacak; bomba kim bilir ne zaman ve nerede patlayacaktı... Ölümle hiç umulmadık bir yerde ve hiç umulmadık bir zamanda karşı karşıya geliniyordu. İşte bu kuralsız savaş koşullarında neler yapılabilir, insanlarımız önce kendilerini nasıl koruyabilirdi?

Örneğin gençlerimiz, öğrencilerimiz ne yapmalı, saldırılardan kendilerini, öğretim üyelerini, okullarını nasıl korumalıydılar? Gençlerimizin bu soruya kafa yormaları kadar normal birşey olamazdı. Bu sebeple kendilerini toplu olarak korumaya, savunmaya yönelmeleri; bunun için örgütlenmeleri,her türlü savunma aracını tedarik etmeye çalışmaları son derece haklı ve meşru birşeydi. Gençlerimizin kendilerini savunmak için işbölümü yapmaları, komiteler kurmaları; saldırılara karşı hazırlıklı ve uyanık bulunmak için nöbet tutmaları; okullarına gidiş gelişte otobüslerde, duraklarda saldırıya uğrama ihtimaline karşı korunma önlemleri almaları, gözcü

ve haberci koymaları vb. her türlü önlem almaları haklıdır, meşrudur. Suçlanıp kınanamaz, çünkü can güvenlikleri için başka bir yol yoktu.

Bu noktada "iyi ama devlet vardı, devletin güvenlik kuvvetleri vardı" diyenler çıkabilir. Doğru, devlet vardı, devletin güvenlik kuvvetleri de vardı, ama bunlar can güvenliği sağlayabilmekten çok uzaktılar. Herkesin yaşayıp gördüğü bir gerçekti bu. Bu gerçeği, yani devletin can güvenliği sağlayamadığı gerçeğini herkes bildiği gibi, devletin, can güvenliğinin ortadan kaldırılmasına vasıta haline getirilmiş olduğu gerçeğini de herkes görüyordu. Devlet, faşist saldırı ve cinayet örgütleri besleyip, büyüten ve destekleyen, onlarla işbirliği içinde olan bir devlet haline getirilmişti. Faşistler iktidara ortak ve hükümet içindeydiler. Devletin yürütme organlarının faşistlerle işbirliği çok açık şekillerde ortaya serilmişti (Nevşehir, Çorum, Fatsa vb. pek çok örnek gösterilebilir). Örneğin polislerle faşistlerin ayrılabilmesi hemen hemen olanaksız hale gelmişti.

İşte bu koşullarda gençler, öğrenciler gerek tek tek, gerekse toplu halde kendilerini, okullarını, öğretim üyelerini koruyabilmek için önlemler düşünmekte, önlemler almakta, silah taşımakta haklıydılar. Direniş komiteleri şeklinde örgütlenmeleri de işte budur ve bu sebeplerden doğrudur, haklıdır ve zorunludur. Başka türlü olamazdı.

Gençlerimiz için böyle olan durum,mahallerde oturan halk için; okuldan evine dönen öğrenci, fabrikadan dönen işçi, işyerinden, daireden dönen serbest meslek erbabı için, memur için, esnaf için farklı mıydı? Hayır! Farklı değildi... Bölge ve mahalle işgallerine yönelmiş olan faşistler, mahallelerden faşizme karşı olan herkesi, bütün anti-faşistleri göçe zorluyorlardı. Bu amaçla pek çok saldırılarda bulunuyor ve cinayetler işliyorlardı. Bu amaçla faşistler az mı kahve taradılar, az mı bombalama yaptılar? Otobüsleri kurşunlayıp, ev baskınları yapıp, az mı insan öldürdüler?

Kısaca mahallelerde de anti-faşistler için iki seçenek vardı: Ya mahalle terkedilip, halkın faşist işgal ve baskı altına alınmasına razı olunacak, ya da direnilecek, halkla birlikte faşist saldırılara göğüs gerilecek, işgale engel olunmaya çalışılacaktı. Direnme seçildiği takdirde, yapılacak olanlar bellidir. Direnmek için örgütlenilecektir. Faşizme karşı olan herkes siyasi görüşü ne olursa olsun, faşizme direnmek isteyen demokrasi yanlısı herkes bir araya getirilmeye

çalışılacaktır. İşte mahallelerdeki direniş komiteleri budur. Yani direniş komiteleri, bir siyasi görüşün örgütlenmeleri değildi. Bunlar, faşist saldırılara karşı savunma gereği duyan bütün siyasi görüşlerin ve halkın birlikte olabildiği son derece demokratik ve gönüllü birlikteliklerdi. İşleyişlerinde de demokrasi prensipleri egemendi.

Burada da şöyle bir soru soracak olanlar çıkabilir: "Direniş komiteleri madem ki demokratik örgütlenmeler ve mademki demokrasi yanlısı her siyasi görüşten insanların gönüllü birlikteliğidir bunlar, o halde nasıl oluyordu da mahallelerde tabancalar ve silahlar patlıyordu? Ve patlayan silahlar sadece demokrasi yanlısı halktan insanları öldürmüyor, bazan faşistleri de öldürüyordu? Bu faşistleri vuran silahları kim patlatıyordu? Demokrasi yanlısı insanların silah patlatmaları uygunsuz değil midir, bu demokrasiye yakışır mı?" Evet, böyle şeyler söyleyebilecek olanlar da çıkabilir. Mahallelinin maruz kaldığı saldırılar silahsız olsa, mesela faşistler mahalleye gelip, kahvenin önüne dizilip sadece laf atmakla veya slogan atmakla yetinseler, o zaman halk da onlara sadece laf atarak veya slogan atarak cevap verebilirdi. Ancak bilindiği gibi, faşistler sadece laf ve slogan atmıyorlardı. Kurşun atıyorlar, bomba atıyor, kahveleri, otobüsleri, durakları tarıyor, ev basıp kadın-çocuk demeden kurşuna diziyorlardı. Saldırıların böyle silahlı ve öldürücü biçimler aldığı bir yerde, savunma sadece lafla veya sloganla yapılamazdı tabii. Savunma da silahlı olmak zorundaydı.

İşte bu sebeple direniş komitelerinin saldırı karşısında savunma yapabilmesi için saldırıyı defetmeye elverişli araçlara başvurması zorunludur, Silahlı saldırıları defetmek üzere halkın işbölümü yapması, örgütlenmesi, nöbet tutması doğrudur, haklıdır. Kınanamaz ve suçlanamaz.

Bu durum işyerlerinde, fabrikalarda, köylerde de aynıdır. Buralarda da saldırılar karşısında savunma önlemleri ve örgütlenmeleri haklıdır ve zorunludur.

Devrimcilerin Direniş Komitelerine Bakışı

Devrimler ve devrimci mücadeleler, halk kitlelerinim eylemlerinin sonucudur ve kitlelerin eylemiyle yükselirler. Kitlelerin

eyleme geçmediği veya geçirilemediği koşullarda bir devrim mümkün olamayacağı gibi, devrimci bir mücadelenin gelişmesi de mümkün olmaz.

Kitleler de ancak belirli koşulların var olması halinde ve ancak kavrayıp uygulayabilecekleri mücadele şekilleri ve örgütleriyle eyleme kalkışırlar. Kitlelerin yabancı oldukları, alışık olmadıkları, hayat ve pratik içinden çıkarılamamış ve pratik tarafından sınanmamış, ama tasarlanmış bir takım mücadele şekilleri ve örgütlenme şekilleri ne kadar mükemmel tasarlanmış olursa olsunlar; ne kadar dahi bir kafanın ürünü olurlarsa olsunlar, eğer bunlar kitlelerce kavranıp kullanılmayacaksa ve kullanılmıyorsa, bunların devrim mücadelesinde zihin antrenmanından başka bir anlamı ve değeri olmaz.

Devrimciler bunu bildikleri için, kitlelerin alışık olduğu ve kullana geldiği mücadele şekillerini hiçbir zaman küçümsemezler, küçümsemek bir yana, aksine bunlara saygılı davranır ve bunlardan öğrenmeye çalışırlar. Genellikle sınama yanılma yöntemleriyle ve el yordamıyla; zorunluluklar karşısında ve zorunluluğun bir gereği olarak ortaya çıkmış olan mücadele ve savunma şekillerini dikkatle incelerler. Kitlelerin kullandığı kendiliğinden ortaya çıkmış mücadele ve örgüt şekillerini çözümlerler. Bunların içinde geçici olan (istisna olan)la, kalıcı (istikrarlı) olan yönleri ve unsurları ayırdederler; kalıcı olan yön ve unsurlar üzerinde durarak, bunları geliştirmeye ve halkın mücadelesine en çok yarar sağlayacak şekillere yükseltmeye uğraşırlar. Bu mücadele şekilleri içinde yanlış olan, zararlı olan mücadele ve savunmaya gerekli olmayan fazlalık ve ağırlık yaratan, gelişmeye engel olabilecek olan yönler ve unsurlar varsa, bunları belirleyip ayıklamaya çalışırlar. Devrimciler bir yandan bu mücadele şekillerini basit, kolay kavranır ve kitlelerce kolay uygulanabilir bir hale getirmeye çalışırken, diğer yandan bunların içine halk için yararlı olacak yeni yön ve unsurlar katmaya da, bunların içeriklerini daha belirli ve anlamlı bir hale getirmeye de çaba sarfederler. Bunları halkın mücadelesinin başarısı ve devrimin gelişmesi için yaparlar.

Direniş komiteleri de devrimcilerin zihninde teşekkül etmiş, tasarlanmış ve böylece önerilmiş mücadele şekilleri veya şemaları değildir. Bunlar hayat içinde,pratik olarak kitlelerin sınama yanılma yoluyla buldukları ve şekillendirip olgunlaştırmaya çalıştıkları

savunma örgütlenmeleridir. Ve bunlar henüz belirli bir şekle kavuşabilmiş, oturmuş ve istikrar kazanabilmiş organizasyonlar haline de gelememişti.

Bunlar, faşist saldırıların aşağı yukarı bütün ülkeyi kuralsız ve cephesiz bir savaş alanı haline getirmiş olmasından dolayı, bu iç savaş koşullarının ortaya çıkardığı kitlelerin savunma organizasyonlarıdır. Bu komiteler özellikle saldırıların yoğun olduğu yer ve zamanlarda ortaya çıkmıştır. Bu da bunların tasarlanmış ve planlanmış bir örgütlenme şekli olarak değil, zorunluluktan ve kendiliğinden doğmuş olduklarını kanıtlamaktadır.

Direniş komiteleri genel ismiyle anılan kitlelerin savunma organizasyonlarına devrimciler yukarıda belirtiğimiz anlayışla yaklaşmışlardır. Bunların, faşizme karşı mücadeleye kitlelerin katılımını sağlayacak mücadele ve örgüt şekilleri olma potansiyelini içerip içermediklerini araştırıp incelemeye çalışmışlardır. Bu maksatla direniş komiteleri üzerine düşünmüş, yazmışlar; faşizme karşı mücadele fikrinin yaygınlaşıp yerleşmesi için bunları geliştirmeye çaba sarfetmişlerdir. Halkın faşizme teslim olmaması, direnmesi için bu direnişin iyi ve olumlu örneklerini ve dolayısıyla direniş komitelerini savunmuşlardır.

Direniş komiteleri üzerine özetle: Bu tür örgütlenmelerin mümkün olan en geniş kitleyi faşizme karşı direnişe sokabilmesi için geniş tutulmasını; demokratik olmasını; faşistlerin dışında her siyasi görüşten halkı bünyesine alabilmesini istemişlerdir.Bu savunma örgütlerinin saldırıların püskürtülmesiyle, varlığının sona ermemesi gerektiğini; çünkü, saldırıların tekrarlanabileceğini anlatmaya çalışmışlardır.

Yine bu örgütlerin halk içinde bir demokrasi örneği olmalarını; halkın kendi sorunları hakkında fikir söyleyip, kararlar alabileceği ve önerebildiği; bu şekilde siyasal katılımın anlamını ve değerini öğrenebileceği, dolayısıyla kendini eğitebileceği gerçek bir demokrasi (halkın kendi kendini yönetebilmesi) kültürünün beslenip büyütülebileceği bir ortam haline getirilmesini önermişler ve böylesi bir anlayışın bu örgütlenmeler vesilesiyle halk içinde ve bu örgütlenmeler içinde yeşerip yerleşmesi için gayret sarfedilmesi gerektiğini anlatmışlar; bunu ısrarla vurgulamışlardır.

Devrimciler direniş komiteleri hakkında böyle düşünüp, bunları isterken, faşizmin demokrasi yönündeki gelişmeyi her türlü demokratik kıpırdanmayı bastırmak amacına karşılık, gerçek bir demokrasi amacını da ortaya koyuyorlardı. Devrimcilerin direniş komitelerine yaklaşımları aynı zamanda, faşizm için sürdürülen saldırıların ve savaşın her koşul altında faşizmin yararına olamayacağını, demokrasi yararına gelişmelere de yol açabileceğini; faşizm için yürütülen bir iç savaş içinde bile kaçınılmaz olarak gerçek bir demokrasinin de doğup gelişeceğinin somut örneklerini görmek ve göstermek istediklerini ortaya koyuyordu.

Devrimcilerin direniş komitelerine yaklaşımları ve direniş komitelerinin anlamı kısaca budur.

2. DEVRİMCİ YOL GERÇEĞİ

Devrimci Yol Dergisi'nde ve Devrimci Yol Dergisi tarafından yayınlanmış broşürlerde örgütlenme sorunu konusunda çeşitli görüşler yer almıştır.

Bizler mahkeme önündeki sorgularımızda Devrimci Yol Dergileri'nde yer alan görüşleri benimsediğimizi ve bu görüşler doğrultusunda çeşitli alanlarda çalışmalar yürüttüğümüzü ifade ettik.

Devrimci Yol Dergisi ülkemiz solunun tam bir teorik keşmekeş ve dağınıklık içinde bulunduğunu; halkın ve devrimcilerin örgütsüz olduğunu; bu nedenle o günlerde süregiden faşist saldırılar karşısında birlik içinde davranma olanağından yoksun olduğunu vurgulamıştır: Ülkemizde yaşanan ekonomik, sosyal ve siyasal bunalım nedeniyle egemen sınıflar kendi iktidarlarını sürdürebilmenin çaresini halka daha çok baskı ve terör uygulamakta bulmaktadırlar. Emperyalistler ve egemen çevreler tarafından örgütlendirilmiş bir sivil faşist hareket, yürüttüğü terör kampanyalarıyla tüm ülkeyi efendileri adına baskı ve egemenlik altında tutmaya yönelmiştir. Devrimci bir partinin yönlendirmesinin bulunmayışı, faşist baskı ve terörün etkinliğini ve başarısını artıran bir rol oynamıştır. Faşist baskı ve teröre karşı halk kitleleri içerisinden kendiliğinden nitelikli bir direniş eğilimi gelişmiş ve MHP etrafında kümelenen faşist sağ kesimle, sol kesim arasındaki mücadele giderek ülkenin her yanını kaplamış ve bir çatışma ortamının gelişmesini de beraberinde getirmiştir.

İşte Devrimci Yol, böyle bir ortam içerisinde, devrimcilerin en önemli (temel) siyasi görevinin **devrimci kesimler arasındaki ideolojik keşmekeş ve dağınıklığa son verilmesi ve devrimci bir partinin yaratılması** olduğu görüşünü savunmuştur.

Niçin devrimci bir partinin ve önderliğinin gerekliliği üzerinde ısrarla durulmuştur? Kuşkusuz devrimci parti kavramı, her derde deva sihirli bir kavram ya da fetiş değildir. Parti kavramı, devrimci mücadele açısından (mücadelenin başarıya ulaşabilmesi için), yerine getirilmesi zorunlu olan bir görevler bütünü olarak görülür.

1977 yılına gelinirken, Türkiye'nin çok önemli gelişmelerle yüzyüze olduğu açıkça görülebiliyordu. Kısa vadede çözümü olanaksız

görünen ekonomik ve siyasi sorunlar, üst üste yığılmıştı. Faşist terör kampanyaları,provokasyon ve tertipler, ardı arkası kesilmeksizin sürüp gidiyordu. Öylesine bir ortam içinde, faşizmin halkın başına büyük bir bela haline geleceğini görebilmek için, siyasal mücadeleler tarihine bakmaya bile gerek yoktu. O durumda, emekçilerin elindeki sınırlı demokratik haklarla birlikte, bütün halkın canını,malını ve özgürlüğünü yok edecek olumsuz gelişmelerin önüne geçebilmek için, devrimci bir partinin (sol grupların dağınıklığının yarattığı olumsuzlukları asgariye indirecek, 12 Mart sonrasında oluşmuş ideolojik-siyasi bulanıklık ve keşmekeşi gidererek, doğru bir ideolojik ve siyasi çizgi etrafında bütün işçi ve emekçi halk kesimlerini, demokrat güçleri birleştirebilecek, faşist saldırı ve terör kampanyalarını, tertipleri,provokasyonları boşa çıkarabilecek) önderlik fonksiyonlarının yerine getirilebilmesi zorunluydu.

Devrimci Yol, diğer sol grup ve partilerden farklı bir partileşme anlayışını savunmuş ve bu konudaki görüşlerini Bildirge'de ve Devrimci Yol Dergileri'ndeki çeşitli yazılarda açıklamıştır.

Devrimci bir partinin, herhangi bir şekilde biraraya gelmiş insanların kendi aralarında oluşturdukları hiyerarşik bir yapı olarak görülemeyeceği; bütün bir emekçi halkın ve işçi sınıfının önderlik **hak** ve **yeteneğine** sahip devrimci bir partinin, ancak o formasyona ve yetkinliğe sahip kadrolar tarafından oluşturulabileceği; o dönemde bu koşulların bulunmadığı; bütün bu nedenlerle parti sorununun ancak bir mücadele süreci içinde çözülebileceği ifade edilmiştir.

"Partileşme süreci" kavramı çevresinde açıklanan bu düşünceler, çeşitli sol çevreler tarafından örgütsüzlüğün savunulması anlamına geleceği iddiasıyla eleştirilmiştir. Onlara göre partinin oluşturulabilmesi için bir örgüt hiyerarşisi oluşturulması yeterliydi.

Devrimci Yol Bildirgesinde, bu tür düşüncelere karşı şu anlayış ortaya konmuştu:

> "Soruna böyle bir noktadan (hiyerarşi oluşturmak) yaklaşmak, partileşme sürecinde görevleri tam olarak yerine getirmemizi engelleyebilir. Bugün için hiyerarşi oluşturmak diye özel bir sorun yoktur."

Devrimci Yol'un (şu veya bu nedenle) böyle bir "partileşme

süreci"ni tamamlayarak partileşme sorununu çözemediği, bu anlamda amacına ulaşmakta başarılı olamadığı açıkça ortadadır.

Devrimci Yol Bildirgesi'nde belirli bir teorik ve siyasi çizgi ortaya konulmuş; bu görüşler çevresinde, bu görüşlerin doğruluğuna inanan yüzlerce insan kendi çalışma alanlarında faşizme karşı mücadele görevlerini temel siyasi görev olan partileşme sürecine bağlı kılarak, çeşitli faaliyetler yürütmüştür. Kendiliğinden nitelikli ilişkilerin egemen olduğu böyle bir süreç içinde, faşist saldırılar karşısında kendi aralarında belirli bir dayanışma içine giren insanlar, bu saldırılara karşı durabilmek için belirli bir örgütlülük içinde hareket etmişlerdir.

Hayatın bir çok alanında ve Türkiye'nin bir çok kentinde Devrimci Yolcular bulunmaktadır. Ve bu insanlar faşizme karşı mücadele konusunda ülkemizdeki devrimci mücadelenin genel sorunları konusunda ortak siyasi görüşleri savundukları için Devrimci Yolcu olarak anılmaktadırlar. Böyle unsurların oluşturduğu bir siyasi gruba mensup insanlar, kendi içlerinde parti örgütlenmesi anlamında merkezi bir hiyerarşik yapı yaratmamış olsa da, elbette ortak sorunlar karşısında ortak davranışlar göstermiştir. Okullarda, fabrikalarda birlikte seçimlere girmişler, mahallelerde ve hayatın diğer alanlarında faşist saldırılar karşısında bu saldırıları boşa çıkartmak için ortak savunma tedbirleri almışlar, çeşitli meslek alanlarında ortak hareket etmişlerdir. Bu nedenle de Devrimci Yol bir siyasi grup ve bir çok konuda ortak düşünceler savunan insanların içinde yer aldığı bir siyasi hareket olarak görülmüş ve öyle adlandırılmıştır.

Ülkedeki siyasi mücadelenin canlı dinamikleri ve faşist saldırıların halk kitleleri içinde geniş bir direniş eğilimi yaratması, böyle bir mücadele ve direniş içinde yer alan çeşitli insanların kendi çalışma alanlarında; köyse köyde, fabrikaysa fabrikada, okulsa okulda ön plana çıkmasını ve bu alanda mücadelenin önderliğini üstlenmesine de kaynaklık etmiştir. Ancak ilişkilerin kendiliğinden nitelikli ilişkiler düzeyini aşması, bizim anladığımız ve amaçladığımız anlamda devrimci bir parti niteliğine dönüşmesi (bizim bu yöndeki çabalarımızın becerilerimizin yetersizliği başta olmak üzere) çeşitli nedenlerle mümkün olmamış; siyasi grup ilişkileri aşılamamıştır.

Faşist güçlerin ülkemizi bir açık faşist diktatörlüğe sürüklemesine karşı mücadele edilmesi gereği ifade edilmişken, bu

doğrultuda etkin politikaların uygulanamayışı ve bu anlamda 12 Eylül'ün gündeme getirilmesine karşı, etkin bir mücadelenin ortaya konulamaması; 12 Eylül sonrasındaki yoğun baskı koşullarında hızlı bir dağılma olayı yaşanması, kuşkusuz devrimci hareketin kendiliğinden nitelikli ilişkileri aşamamış olması gerçeğinin bazı göstergeleridir. Eğer kendiliğinden nitelikli ilişkiler aşılabilmiş, devrimci bir parti örgütlenmesinin gereği olan güçlü-merkezi bir örgüt yapısı oluşturulabilmiş olsaydı, herhalde bu biçimde bir yenilgi ve dağılma süreci yaşanmaz, bunun sonucunda da 12 Eylül rejiminin ülkemizde demokrasiye ait ne varsa ortadan kaldırarak yıllarca süren bir açık faşizmi bu denli rahatça sürdürebilmesi mümkün olmazdı.

Elbette bizlerin Devrimci Yol çerçevesindeki çabalarımızla neleri başarabildiğimiz, neleri başaramadığımız ayrı bir tartışma konusudur.

Bazı konularda soldaki geleneksel hatalı eğilimleri aşabilen sağlıklı bir anlayış geliştirilmiş; faşizme karşı meşru bir savunma çizgisine dayanan ve geniş halk kesimleriyle birleşmeye yönelen doğru bir siyaset, doğru teorik çözümler getirilmiş olduğu söylenebilir.

Devrimci Yol her türlü olumsuzluğun, kötülüğün kol gezdiği, faşist terörün yarattığı bir dehşet ve karabasan ortamında geleceği karartılmak istenen halka ait güzellikleri kendinde toplayan bir umut ışığı olarak ortaya çıkmıştır. Bütün bunların sonucu olarak kendisine "Devrimci Yolcu" diyen veya kendisini Devrimci Yol'a yakın gören, Devrimci Yol'daki görüşleri benimseyen onbinlerce insandan oluşan bir devrimci hareket orgusu oluşmuştur.

Bütün bu insanlar içinde yer aldıkları birimlerde faşizme karşı mücadelenin en ön saflarında yer almışlardır. Bütün bir halkın canını-malını ve özgürlüğünü tehdit altına alan bir terör dalgası yürütülür; okullar, kahveler, topluca okuluna giden öğrenci toplulukları üzerine bombalar atılır, otomatik silahlarla taranırken, yüreği halktan, insanlıktan yana olan insanlar bütün bu alçaklıklara karşı sessiz kalmayı, kölece boyun eğmeyi kabullenemediler. Böyle onurlu bir direniş mücadelesi içinde yüzlerce Devrimci Yolcu, faşistler tarafından vurularak hayatını kaybetti. Yüzlercesi yaralandı, işkencelere, baskılara maruz kaldı.

Maraş, Piyangotepe, Bahçelievler, Çorum, Yükseliş, ODTÜ, 16 Mart katliamları...

Tek tek ya da üçer beşer öldürüldü insanlar, işçiler, öğrenciler, yüreği halktan yana olan bilim adamları, gazeteciler, aydınlar...

Özetle, 1980 'lere gelirken bütün bir halkın acı içinde yaşadığı her şey böyle bir direniş mücadelesinin haklı ve meşru olduğu kadar, ne kadar zorunlu bir mücadele olduğunu yüzlerce kez kanıtlamıştır.

Eğer 1980'lere gelirken ülkemiz, bütün Türkiye, bir MARAŞ haline dönüştürülmediyse, bu onurlu direniş mücadelesinde hayatlarını kaybeden gencecik insanlara çok şey borçlu olunduğunu hiç kimse unutmamalıdır.

Savcıların mutlaka içine sokmaya çalıştıkları ceza yasasının katı dar hükümleri çerçevesinde Devrimci Yol'u doğru bir şekilde değerlendirebilmek kuşkusuz mümkün değildir.

Devrimci Yol, 1970'ler Türkiye'sinin önemli bir gerçeği olarak ortaya çıkmıştır.(*)

Ne var ki, 1970'lerin sonlarında yaşanan siyasi gelişmelerin hızlı tırmanış temposu karşısında devrimci mücadele bu kısa süre içinde örgütlenme, önderlik, siyasi yetkinlik vb. bakımlardan taşıdığı eksiklikleri, olumsuzlukları gidememiş; bir parti niteliğine ulaşacak

(*) 1970'li yıllarda yayınlanmakta olan sol siyasi yayın organlarının hemen hepsi birer siyasi grup veya örgüt olarak ortaya çıkmıştır. Bu, bir bakıma, ülkemize has ya da bizim gibi ülkelere has bir olay olarak ortaya çıkıyor. Toplumda mevcut düzene karşı çok yaygın bir muhalefet potansiyeli vardır. Bu potansiyel, onu yönlendirebilecek devrimci bir parti bulunmadığı için çeşitli sol yayın organları çevresinde kümeleşmektedir.

Gerçek fonksiyonlarını yerine getiremedikten sonra, bu tür grupların pek çoğunun yaptığı gibi, kendi kendilerini "M-L bir örgüt ya da parti" olarak isimlendirmiş olmaları herhangi bir değişiklik getirmemektedir

Nitekim, Devrimci Yol'un geniş taraftar kitlesine sahip olmasına karşın, Devrimci Yol çevresindeki ilişki ve çalışmaların M-L bir parti niteliği taşımadığını vurgulama gereğini duymamız, bir anlamda ülkemiz solunun bir gerçeği olarak kabul etmekle birlikte, aşılması zorunlu bir olumsuzluk olarak değrlendirdiğimiz bu kendiliğinden nitelikli siyasi grup yapılarının idealize edilerek devrimci bir parti örgütlenmesi yerine geçirilmemesi gereğinin bir ifadesi olarak da görülmelidir.

şekilde gelişip, yetkinleşememiştir. Bu nedenle 12 Eylül'e gelirken (ve sonrasında) ancak devrimci bir parti tarafından yerine getirilebilecek fonksiyonları yerine getirememiştir.

İşte bizim gerçek sorumluluklarımız ancak,kısaca özetlemeye çalıştığımız bu Devrimci Yol gerçeğinin çerçevesi içinde belirlenebilir.

3. BAĞIMSIZLIK VE DEMOKRASİ İSTİYORUZ!

Biz; ülkemizin bağımsızlığını ve halkın mevcut sömürü ve zorbalık düzeninden kurtulmasını savunduk.

Faşizme ve emperyalizme karşı mücadele edilmesini savunduk.

Bir avuç sömürücü azınlığın değil, halkın kendi iktidarını ve halkın kendi demokrasisini savunduk.

Biz; her türlü sömürünün ve eşitsizliğin ortadan kaldırılacağı bir düzeni, yani sosyalizmi savunduk.

Çünkü; bugünkü düzen koşullarında; ülkemiz, sürekli ekonomik krizlerden ve enflasyondan, işsizlikten kurtulamamakta, sürekli baskı ve terörün bir devlet politikası olarak yürütülmesi, işkenceler, baskı ve adaletsizlikler, yaklaşık her on yılda bir "parlamento"nun askıya alınarak yönetimin doğrudan bir biçimde ordu tarafından devralındığı askeri darbeler, alışılmış olgular haline gelmektedir.

Halkın büyük bir çoğunluğu, gecekondularda yeterli "alt yapı" olanaklarından yoksun konutlarda yaşarken, gazetelerde açlıktan ölen insanların, para bulamadığı için ameliyat olamayan çocukların resimleri yayınlanırken, bütün bu yoksulluk ve sefaletle birlikte, büyük bir yozlaşma ve çürüme sürmektedir. Her gün rüşvet, karaborsa, yolsuzluk hayali ihracat haberleri ortalığı kaplamakta, gazeteler boy boy ekonomik nedenlerle vücudunu satmak zorunda kalan kadınların, genç kızların resimlerini yayınlamaktadır.

Türkiye, hala dünyanın az gelişmiş ülkeleri arasında sayılmaktadır. Mevcut düzen, bütün bir halkın sağlık, eğitim, spor vb. sorunlarını çözmekte yetersiz kalmaktadır, Binlerce çocuk, yetersiz beslenme, hastalık vb. nedenlerle hayatını kaybetmekte ya da önemli

sağlık sorunlarıyla karşı karşıya bulunmakta, genç insanlar liselere, üniversitelere girebilmek için okul kapılarında beklemek zorunda kalmakta, diplomalı işsizler ordusu giderek yaygınlaşmakta, Türkiye, hastanelerde doktor parasını ödeyemediği için insanların rehin olarak tutulduğu bir ülke konumunu sürdürmektedir.

Mevcut sömürü çarkları işledikçe bir yandan emeği ile geçinen, üretimde bulunan insanların yoksullaşması sürmekte, diğer yandan üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olan sınıfların zenginleşmesi (bireysel servetlerini artırması) gündeme gelmektedir. Böylece toplumsal üretim kapitalistlerin, bireysel zenginliğinin kaynağı olurken, emekçi sınıflarını yarattıkları değerler,kendi çıkarlarıyla çelişen bir sınıfın elinde birikerek, üreticisinin karşısına dikilmektedir.

Yerli ve yabancı tekeller ve toprak ağaları halkın yarattığı değerleri sömürerek kendi zenginliklerine zenginlikler katmaktadırlar. Bu nedenle de bugün ülkemizde sınırsız bir lüks ve ihtişamla, büyük bir yoksulluk ve sefalet birlikte yaşanmaktadır.

Ve yine Türkiye'de bir başka ulusa -Kürt ulusuna- baskı yapan, kendi halkına karşı demokrasiyi değil, faşizmi layık gören bir düzen bulunuyor. Bütün bu olumsuzlukların ve çirkinliklerin yaratıcısı olan düzenin iyi bir düzen olduğunu ileri sürebilmek olanaksızdır.

İşte bu nedenlerle biz bütün kötülüklerin, çirkinliklerin ve olumsuzlukların nedeni olan bu sömürü ve zulüm düzenine karşı çıkıyoruz. Bütün emperyalizmle bağımlılık ilişkilerinin sona erdirilmesini; ülkemizin yönetiminde yabancı ülkelerin, emperyalistlerin ve büyük tekellerin çıkarlarının değil, bütün halkın çıkarlarının belirleyici olmasını istiyoruz.

Bunun için halkın kendi geleceğinin ve kendi yönetiminin bizzat kendisi tarafından belirlenmesini, ülkenin yönetiminde doğrudan bir şekilde rol almasını istiyoruz.

Evet,ülkemizde görünürde 4-5 yılda bir seçimler yapılmakta ve siyasal partiler hükümet kurmaktadırlar. Ama hiçbir siyasal parti ve hükümet, düzenin işleyişinin ana yönlerine dokunamamaktadır. Çünkü seçimler bütünüyle göstermeliktir. Emekçi sınıfların öz partilerinin seçimlere katılması, özgürce propaganda yapması, düşüncelerini açıklaması yasaklanmakta, tekellerin ve emperyalistlerin açıkça destekledikleri partiler, geniş maddi olanaklarını kullanarak

yürüttükleri propagandalarla halkın bilincini köreltmekte ve bu koşullarda yapılan seçimler sonucunda yine emperyalistlerin ve yerli işbirlikçilerinin temsilcileri yönetime gelmektedir. Hatta bazen bu da yeterli olmamakta, ülke ya sıkıyönetimlerle yönetilmekte ya da doğrudan biçimde ordu yönetimi devralmaktadır.

Sonuçta ülkenin yönetiminde birinci dereceden söz sahibi olan halk değil; tekelci burjuvalar, toprak ağaları ve onların kanalıyla da emperyalistler olmaktadır. IMF-OECD gibi emperyalist kuruluşlara ülke ekonomisinin denetimi ve temel tercihleri teslim edilmekte, yurt savunmasının sınırları, ordu harcamalarının ve silahların miktarı NATO ve ABD tarafından belirlenmekte, ABD emperyalizminin ülke içindeki uzantısı olan Kontr-Gerilla, MİT, sivil faşist çeteler vb. karanlık örgütler halkı baskı altında tutmanın(yönetmenin) bir aracı olarak kullanılmaktadır.

İşte bu nedenle kendi geleceğinin ve yönetiminin halkın kendisi tarafından belirlenmesini; ülke yönetiminde halkın doğrudan bir şekilde rol almasını istiyoruz: **Bağımsızlık ve Demokrasi istiyoruz.**

Bu ise ancak halkın kendi kaderine ve geleceğine sahip çıkmasıyla; halkın bilinçli ve örgütlü bir mücadelesiyle gerçekleşebilir.

O nedenle, ülkemizde bir Demokratik Halk Devriminin gerektiğini söylüyoruz. Çünkü, ülkemizde bağımsızlık ve demokrasinin elde edilmesi, bir avuç sömürücünün iktidarına son verilmesinden, yerine halkın kendi kaderini kendi ellerine alacağı bir demokratik halk iktidarının kurulmasından geçer. Ancak böyle bir iktidar eliyle, bağımsızlık kazanılır, faşizm ortadan kaldırılabilir, her türlü ulusal ayrıcalığa ve ulusal baskıya son verilebilir (ulusal sorun çözülebilir!), toprak devrimi yapılarak sanayileşme ve demokratikleşme sağlanabilir. Az gelişmişlik zinciri kırılabilir.

Ve yine ancak böyle bir iktidar eliyle ve böyle bir halk demokrasisi koşullarında, yöneten, yönetilen ayrımının giderek ortadan kaldırılacağı sosyalist bir topluma yönelinebilir.

Burjuva ideologları ve sömürücü hakim sınıflar böyle bir şeyin olamayacağını, "ayaktakımı"nın kendi kendini yönetemeyeceğini, yönetmenin seçkin-eğitilmiş insanların işi olduğunu söylerler. Onlara göre; üretmek emekçilerin ve bütün bir halkın, yönetmek ise

kendilerinin ya da kendileri adına davranan profesyonel yöneticilerin işidir. Nitekim, ne denli gelişmiş olursa olsun, burjuvazinin egemen olduğu bütün düzenlerde kitlelerin kendi kendilerini yönetme biçimlerinin gelişmesi önlenmeye çalışılır. Aslında, sorunun kimin daha iyi yöneteceği noktasından tartışılması anlamsızdır. Herkes kendisi için yönetir. Bugün ülke yönetimine egemen olanlar da ülkeyi kendi çıkarları doğrultusunda, bir avuç tekelcinin ve onların bağlı oldukları emperyalistlerin çıkarları doğrultusunda yönetiyorlar. Onların daha iyi yönetmeleri demek, kendi çıkarlarını daha iyi korumalarından, halkı daha iyi sömürmelerinden başka bir anlam taşımaz.

Bir yanda kapitalist sömürünün cenderesinde, kendi yeteneklerini geliştirecek zamanı, burjuvazi için çalışmakla geçiren; diğer yandan gelişmiş işbölümü içinde sadece toplumsal üretimin kendine düşen bölümünü yapmakla koşullanmış, üretim sürecinin bütünü hakkında hiçbir bilgilenmeye sahip olmayan emekçilerin "cahil" bırakılması ve 4-5 yılda bir oy veren düzenin sessiz onaylayıcısı olmaları istenir. Nasıl olsa "temsilcileri" onları temsil etmektedir! İşte bu anlamda burjuvazinin her türlü egemenlik biçimi, ne denli gelişmiş olursa olsun, kitlelerin, toplumun her türlü faaliyetinin(ekonomik, sosyal, siyasal) yönetilmesine edilgin bir katılımını öngörür. Bu egemenlik biçimi burjuva demokrasisi olarak sürdürüldüğünde bile "nüfusun büyük bir çoğunluğunun" rolü sadece ve sadece izleyicilik olarak saptandığında, bir azınlık demokrasisi olma özelliğinden kurtulamaz.

Toplumun büyük bir çoğunluğu özellikle üretimin planlanması başta olmak üzere ne kanunların yapılmasında ne de onları uygulayacak olan kurumların denetlenmesinde söz sahibidir. Üretim, egemen sınıfların kendi çıkarları doğrultusunda, onların en fazla kâr elde edebilmesine göre düzenlenir, yasama görevleri kitleler adına davrandığını söyleyen "temsilciler" ve düzen adına davranan kurumlar eliyle yürütülür. Halk bir kez, o da burjuva düzeninin kendi koyduğu kurallar uyarınca yapılan seçimlerde oy verdikten sonra, ne bu politikaları yürütecek hükümetler üzerinde ne de diğer devlet kurumlarının işleyişi üzerinde bir denetim hakkına sahiptir. Özellikle de devlet kurumlarının (ordu,polis,bürokrasi,yargı vb.) kitlelerin denetiminden uzak olarak işlev görmeleri nedeniyle, bütün bu

kurumlar çeşitli biçimlerde burjuvazi tarafından düzenin "korunması ve kollanması" için yönlendirilir ve kullanılırlar.

Ayrıca, ne bizim gibi burjuva anlamda dahi bir demokrasinin bulunmadığı bir ülkede, ne de burjuva demokrasisi ile yönetilen ülkelerde toplumsal üretim halk tarafından değil, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olan sömürücü sınıflar tarafından yönetilip, yönlendirilmektedir.

Örneğin, bizim ülkemizde de, büyük tekeller hangi alana üretim yapılacağına, üretimde ne tür bir teknoloji kullanılacağına vb. hep kendileri karar verirler. Bu seçimlerin bütün toplumun çıkarlarına uygun olmasının hiçbir garantisi yoktur. Kapitalistlerin özel çıkarları ve daha çok kâr güdüsü, bu tercihlerin esas yönlendiricisidir.

Bu koşullarda devletin, üretimin toplum yararına yapılması için gerekli düzenlemeleri yapacağını söylemek de mümkün değildir. Çünkü ekonomik gücü elinde bulunduran sınıflar siyasi gücü (devleti) de kendi çıkarları için kullanmaktadırlar.

İşte bu nedenle devrimciler sosyalist bir demokrasi anlayışını ve halkın kendi iktidarının kurulmasını, halkın kendi kendini yönetmesini savunurlar.

Çünkü sosyalist bir demokrasi anlayışı, kitleler adına iktidarın kullanılmasına değil, bizzat halkın kendi kendini yönetmesine dayanır. Böyle bir demokrasi anlayışı giderek yöneten/yönetilen ayrımının kaldırıldığı sınıfsız, sömürüsüz bir toplum düzenine ulaşmayı da hedefler.

Sosyalizmde; nüfusun çoğunluğu yalnızca oylama ve seçimlerde değil, her türlü faaliyetlerin yönetilmesinde bağımsız bir rol alacak düzeye yükselecektir. Sosyalizmde herkes yönetecek ve giderek kimsenin yönetmemesine alışılacaktır.

Böylece toplumsal üretimin bir avuç sömürücü adına değil, bütün bir toplum için yapılır hale gelmesi, toplumsal üründen herkesin emeği kadar (ve giderek herkesin ihtiyacı kadar) pay alması sağlanabilecektir. Bu aynı zamanda sömürücü sınıfların, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olmaları nedeniyle elde ettikleri ayrıcalığa son verilmesi anlamına gelir.

Üretim araçlarının özel mülkiyetinin sınırlandırılması ve giderek ortadan kaldırılması, aynı zamanda demokrasinin "kapitalist

sömürünün çizdiği dar sınırların içinde kalmaktan" kurtulması demektir.

Ayrıca, burjuva egemenlik biçimlerinde olduğu gibi "nüfusun çoğunluğunun toplumsal ve politik faaliyetlere katılımının engellenmesine" ve "kitlelerin iktidardan ayrılmasına ve yoksun bırakılmasına" dayanmadığı için, demokratik halk iktidarı koşullarında sosyalizmi hedefleyen bir biçimde işleyen halk demokrasisi gerçek bir çoğunluk demokrasisi olacaktır.

Sömürücü sınıfların devlet egemenliği yerine halkın devletinin ve egemenlik araçlarının kurulması sonucunda; genel anlamda halkın temsilcileri olarak görev alanlar da, burjuva anlamda yöneticilikten farklı bir işlev yükleneceklerdir. Sosyalist bir demokrasi anlayışında temsilciler "çalışmak, kendi yasalarını kendileri yürütmek, sonuçlarını gerçek hayatta sınamak ve hesabını doğrudan doğruya temsil ettiklerine vermek" zorundadırlar.

Bunun için de; temsilciliğin temsil edilenler tarafından her an geri alınabilmesi ve sürekli denetlenmesi, "yöneticilere" toplumsal bir ayrıcalık yaratmayacak düzeyde maaş verilmesi, aşağıdan yukarıya (ekonomik, sosyal, siyasal, vb) kararların alınıp, demokratik merkeziyetçi bir yapı içinde alınan bu kararların uygulanmasının denetlenmesi için çeşitli organların yaratılması şeklinde üretenlerin aynı zamanda yöneten olacağı bir yönetim anlayışı benimsenmiştir.

Kuşkusuz yöneten/yönetilen ayırımının ortadan kalkmasını, sınıfsız, sömürüsüz bir toplum düzeni kurulmasını hedefleyen böyle bir demokrasi anlayışı insanlık tarihi açısından ileri bir adımdır. Ancak böyle bir demokrasinin yaratılması, öyle kolayca gerçekleştirilebilecek birşey değildir. Bu ancak uzun, inişli-çıkışlı, karmaşık bir mücadele süreci içinde gerçekleştirilebilecek bir hedef sayılmalıdır. Çünkü sömürücü sınıfların ve karmaşık toplumsal sorunların çıkartacağı zorluklar, bugünden yarına böyle özgür ve mutlu, insanın doğa karşısında evrensel özgürlüğünü kazanmasını getirecek bir toplum düzeninin kurulmasını güçleştirecektir.

Devrimciler, ütopik çözümler peşinde koşan insanlar değillerdir. Kuşkusuz onlar da bugünün Türkiye'sinde böyle bir demokrasi anlayışının uygulanmasının hemen mümkün olmadığını bilirler. Ama mevcut sömürü ve baskı düzeninin dayattığı demokrasi karşısında,

halkın kendi kendini yönetmesi fikrini savunmayı ve böyle bir demokrasinin ancak halkın kendi iktidarının kurulması koşullarında gerçekleşebileceğini söylemeyi de kaçınılmaz bir görev olarak kabul ederler. Hatta gelecekteki özgür ve sömürüsüz bir toplumun nüvelerinin, bugünkü sömürü düzeni içinde de atılabileceğini savunurlar. Çünkü devrimciler sadece düzenin kötülüklerini sergilemekle yetinmezler, onun yerine daha güzel bir toplum düzenini de önerirler.

Elbette bu, devrimcilerin bizzat mevcut düzen içinde de, böyle bir toplum düşüncesine (sosyalizme) uygun bir anlayışla hareket etmelerine, böyle bir demokrasi anlayışına uygun davranmasına kaynaklık eder.

Nitekim 12 Eylül öncesinde faşist güçlerin katliamlarına karşı halk direnişinin içinde ortaya çıkan direniş komitelerinin de böyle bir anlayışla oluşturulmasının savunulması, halkın faşizme karşı savunmasını örgütlemelerinin yanı sıra, bu komitelerin halkın kendi kendini yönetmesi perspektifiyle ele alınması da böyle bir anlayışın ürünüdür. Direniş komiteleri önerisi bu anlamda kendiliğinden ortaya çıkan direnme eğilimlerinin devrimci bir doğrultuya kanalize edilmesi için gündeme getirilmiştir.Bu egemen sınıfların kitleleri bir sürü olarak gören anlayışlarıyla olduğu kadar, halkı halk adına yönetmeye çalışan çeşitli sosyalizm anlayışlarıyla devrimcilerin savunduğu sosyalizmin farklılığını ortaya koyan en önemli noktalardan biridir. Burjuva düzeni tarafından horlanan, küçümsenen halk kitleleri, bu tür bir örgütlenme içinde kendi kendini yönetmenin, bir halk demokrasisi anlayışının oluşturulmasının deneylerini yaşamıştır.

Türkiye toplumunun en bunalımlı karışık döneminde ortaya çıkan kimi örneklerinde hoşgörü, yardımlaşma, eşitlik ve kardeşlik anlayışına dayalı bir yaşam biçiminin ne kadar derin bir güzellik ve mutluluk kaynağı olduğu unutulamaz bir gerçeklik olarak yaşanmıştır.

İşte bu nedenle Türkiye'nin geleceği; bu "güzelliğin" tam anlamıyla yaratılabildiği, özgür, demokratik, sömürüsüz bir toplumun kurulabileceği bir toplum düzeninde, yani sosyalizmdedir.

Ve işte devrimciler bunun için bağımsızlık ve demokrasi istiyorlar.

Ve işte bunun için sosyalizmi savunuyorlar.

Mehmet ACAR
Ertuğrul AK
Muharrem AKÇA
Cahit AKÇAM
Aydın AKGÜL
Ali ALFATLI
İbrahim ARSLAN
Mustafa ASLAN
Nesim AYDIN
Ali BAŞPINAR
Yalçın BÜRKEV
Hüseyin CİHAN
Nevzat CÖMERT
Baha ÇETİNTAŞ
Atalay DEDE
Akın DİRİK
Fikret DOĞAN
Abdullah EVCİL
Bülent FORTA
Erdoğan GENÇ
Tevfik GÜNEŞ
Mehmet HASSOY
Engin HÖKE
Bünyamin İNAN
Sadettin KAHRAMAN
Yaşar KAMBUR
Erol KARTAL
Mehmet KATLANDUR
Atilla KILIÇ
Seyit KOCAKUŞAK
Nasuh MİTAP
Celâl MUT
Oğuzhan MÜFTÜOĞLU
Özgür OVACIK
Mustafa ÖNÇLER
Necmettin ÖZDEMİR
Murat PARLAKAY
Melih PEKDEMİR
Levent SAÇILANATEŞ
Mehmet ŞAHİN
Metin ŞAHİN
Özgür ŞAHİN
İsmail ŞAHİNER
Abdullah ŞENGÖRENOĞLU
İsmail TÜMAY
Mahmut UYAN
Mehmet ÜRESİN
Levent YAKIŞ
Mustafa YALGIN
Nuri YAZGAN
Selçuk YILDIRIM
Yusuf YILDIRIM
M.Ali YILMAZ
Hasan YORULMAZ
Naci ZAMAN

İÇİNDEKİLER

SAVUNMAYA GİRİŞ

1. İKİ USÜL SORUNU..... 87

Sıkıyönetim Mahkemelerinin Anayasa'ya Aykırılığı..... 87
Birleşmiş Milletler İşkence Sözleşmesinin
15. Maddesi Hakkında..... 87

2. BU NASIL SORUŞTURMA, BU NASIL HUKUK?.....89

3. 12 EYLÜL'ÜN NEDENLERİ, ÖNCESİ-SONRASI.....93

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'NİN EKONOMİK VE SİYASAL YAPISI

1. TÜRKİYE'NİN YENİDEN SÖMÜRGELEŞMESİ..... 103

2. TÜRKİYE-ABD İLİŞKİLERİ 104

3. TRUMAN DOKTRİNİ VE TÜRKİYE'DE
ABD EGEMENLİĞİ 108

4. TÜRKİYE'DE KÜÇÜK AMERİKA.....112

5. EİSENHOWER DOKTRİNİ, DOLAYLI SALDIRI
KAVRAMI VE AMERİKA'NIN GERÇEK YÜZÜ..... 120

6. AZGELİŞMİŞ ÜLKELERDEKİ ASKERİ
DARBELERİN KAYNAĞI. 124

7. TÜRKİYE'DEKİ ÖTEKİ AMERİKA..... 127

8. TÜRKİYE'DE FAŞİZM..... 131

9. TÜRKİYE'DE KONTR-GERİLLA VE ABD İLİŞKİLERİ..... 137

10. DOLAYLI SALDIRIDAN İÇ SAVAŞA 145

İKİNCİ BÖLÜM

27 MAYIS'TAN 12 EYLÜL'E

I. 27 MAYIS'TAN 12 MART'A 149

II. 12 MART'TAN 12 EYLÜL'E..... 151

1. CHP-MSP KOALİSYONU DÖNEMİ..... 169

2. 12 MART DÖNEMİNDEN SONRA FAŞİST SALDIRILAR YENİDEN BAŞLATILIYOR 171
Faşist Provokasyonların İlk Örneği 174
İlk Siyasi Cinayetler Faşistler Tarafından İşlendi 174
3. SADİ IRMAK HÜKÜMETİ VE MC'NİN AYAK SESLERİ 175
4. MİLLİYETÇİ CEPHE'YE DOĞRU TIRMANAN ŞİDDET... 177
TÖB-DER Toplantılarına Yurt Çapında Saldırılar 179
İç Savaş Kıvılcımları 181
5. MİLLİYETÇİ CEPHE 183
6. 1975 YILINDA FAŞİST TERÖR TÜM YURDA YAYILMAYA BAŞLADI 186
7. MC DÖNEMİNDE OKULLARIN, İŞYERLERİNİN VE TÜM DEVLET KURUMLARININ FAŞİSTLEŞTİRİLMESİ ÇABASI 192
Eğitim Kurumlarını Faşistleştirme Çabaları 193
Tariş, Aliağa, Seydişehir, İsdemir ve Diğerleri 195
1976 Olaylarla Başlıyor 197
Sorgun-Bilfer ve Ambarlı Santralinde Direniş 199
Saldırılar Geceekondulara Yöneliyor 200
DGM Direnişi 201
Hakan-Burhan-Eşari 202
8. I.MC'NİN SONUNA DOĞRU 206
İşçi Direnişine Silahlı Saldırı 207
"Bana Sağcılar Suç İşliyor Dedirtemezsiniz" 208
1977 Mart'ında Uşak ya da MC Yönetiminde Memleket Manzaraları 209
9. MC'NİN İFLASI VE ERKEN SEÇİM KARARI 213
Niksar ve Şiran Olayları 214
İşçi Direnişleri: Aşkale, Grevi, MESS ve Diğerleri 215
1 Mayıs Katliamı ve Provokasyonlar Zinciri 217

Yeşilköy Havaalanı ve Sirkeci Garında Patlayan Bombalar ve Ecevit'e Suikast Girişimi 219
Erken Seçimler 222

10. II.MC NASIL KURULDU? 223

11. SALDIRILAR ÖĞRETİM ÜYELERİNE YÖNELİYOR ... 224

Doç. Orhan Yavuz Cinayeti 224

12. II. MİLLİYETÇİ CEPHE 227

Faşizme Karşı Birlik Çağrısı 227
Sağda Solda Patlayan Bombalar 228
Gecekondu Bölgelerini Faşistleştirme Çabaları 230
(Ümraniye) 1 Mayıs Gecekondu Halkının Direnişi 233
Divriği Olayları ve Alevi-Sünni Ayrımcılığı 234
Faşist Zulme ve Pahalılığa Karşı Direniş Kampanyası 234
II. MC'nin Son Günleri 236
ODTÜ Öğrencilerine Bombalı Silahlı Saldırı 236
Yükseliş Öğrencilerine Bombalı Saldırı 237
Prof. Yalçın Sanalan'a Silahlı Saldırı 238
İki Kıbrıslı Öğrencinin Kaçırıldıktan Sonra İşkenceyle Öldürülmesi 239

13. 1978: II MC'NİN YIKILIŞI VE ECEVİT HÜKÜMETİNİN KURULUŞU 241

Ecevit Politikaları 242
Savcı Doğan Öz'ün Öldürülmesi 244
Ve Devam Eden Olaylar, Yükseliş'te 2. Bombalı Saldırı 245
Kontr-Gerilla Tartışmaları 247
16 Mart Katliamı 247
16 Mart Katliamına Karşı 20 Mart Protesto Eylemleri 249
Kontr-Gerilla'cı M. Ali Çevikel Olayı 252
Devrimci Yol'a Karşı Tertip ve Provokasyonlar 253
Tanilli'ye Silahlı Saldırı ve Yükseliş Öğrencilerinin Bombalanması 254
Hamit Fendoğlu'nun Öldürülmesi ve Malatya Olayları 256
Alevi-Sünni Çatışmaları Faşistler Tarafından Tertiplendi 259

Devrimciler Ne Önerdi? 264
1 Mayıs 1978 265
14. DEMİREL'İN BAYRAK MİTİNGLERİ VE SİVİL SIKIYÖNETİM 266
Bedrettin Cömert'in Öldürülmesi..... 271
Ceylanpınar Devlet Üretme Çiftliğinde Tarım İşçileri Direnişte 272
İskenderun Akala Fabrikasında Faşistleştirme Çabaları 273
Tepecik Otobüsü ve Balgat Katliamları 274
Galata Köprüsü'nde, Adliye Sarayı'nda, Tren Yolunda Bomba 277
İSDEMİR İşçilerininin Mücadelesi 277
Sivas Olayları..... 277
Bahçelievler Katliamı 280
Bedri Karafakioğlu Cinayeti 283
Maraş'a Doğru 283
Necdet Bulut'un Öldürülmesi 286
Elazığ Valisi'nin Açıklamaları 287
Yeni Baskı Yasalarına Hayır 288
15. MARAŞ KATLİAM..... 290
16. SIKIYÖNETİM VE SONRASI 312
Devrimci Yol Sıkıyönetime Karşı Mücadeleyi Savunuyor 314
Abdi İpekçi'nin Öldürülmesi 315
Piyangotepe Katliamı 318
1 Mayıs 1979..... 320
1979Baharında ABD-Türkiye İlişkilerinde YeniGelişmeler..... 321
IMF-OECD Görüşmeleri ve İşadamlarının Muhtırası 322
"Bağımsız Bakanlar" Olayı 323
Şavşat Katliamı 325
Ara Rejim Tartışmaları: Orduda Darbe Hazırlıkları 328
Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul'un Öldürülmesi 329
14 Ekim 1979 Kısmi Seçimleri 331

Adana Tekel'de Direniş 332
Ümit Yaşar Doğanay'ın Öldürülmesi 332
Kayseri'de Kahve Katliamı 332
Kırıkhan'da Katliam..... 333
Prof. Cavit Orhan Tütengil'in Katli 333
İstanbul Beşiktaş'ta Kahvehane Katliamı 334
Maraş'ı Unutmadık, Unutturamayacaklar 334

17. 1980: 12 EYLÜL'E DOĞRU 335

NOTAM 714'ün Kaldırılması 336

18. BUNALIMDAN ÇIKIŞ ÇABALARI VE 24 OCAK KARARLARI 337

19. DEMİREL'İN POLİTİKALARINA BİR ÖRNEK;TARİŞ ...341
TARİŞ Olayları 343
TARİŞ Davası Tutanaklarından 346

20. CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ VE ANAYASA TARTIŞMALARI 353

Artan Devlet Terörü 354
Tarsus Katliamı 356
Ümit Kaftancıoğlu Cinayeti 357
Dr. Sevinç Özgüner Cinayeti 357
Çuval Cinayetleri 358
1 Mayıs 1980 359
CHP'lilere Karşı Yoğunlaşan Saldırılar 360
İnciraltı Katliamı 361
Nevşehir Olayları 362

21. ÇORUM OLAYLARI 365

Bir Gazeteci Anlatıyor 366
General Esengün Açıklıyor 372
Çorum'u Bırak Fatsa'ya Bak 375

22. FATSA'DA NOKTA OPERASYONU..... 377

Fatsa 378
Demirel'in Ordu Valisi Kelle İstiyor 381
Sıra Fatsa'ya Gelmişti 383
Niçin Fatsa? 386

Abdurrahman Köksaloğlu, Nihat Erim, Kemal Türkler 390
23. 12 EYLÜL NEDEN ÖNLENEMEDİ? 395

III. 12 EYLÜL VE SONRASI 403
1. 12 EYLÜL ASKERİ DARBESİ ABD EMPERYALİZMİNİN ÇIKARLARI DOĞRULTUSUNDA GÜNDEME GELDİ... 404
2. 12 EYLÜL, EKONOMİK KRİZİN YÜKÜNÜN EMEKÇİ HALKIN ÜZERİNE YIKILMASI İÇİN GÜNDEME GETİRİLDİ 413
3. 12 EYLÜL, MEVCUT SÖMÜRÜ DÜZENİNİN ONARILMASINI HEDEFLEDİ..... 423
4. 12 EYLÜL VE İNSAN HAKLARI-DEMOKRASİ 432
5. 12 EYLÜL, ATATÜRKÇÜLÜK-DİN VE LAİKLİK..... 437
6. SONUÇ 440
IV. KÜRT SORUNU 445

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE FAŞİZM VE DEVRİMCİ YOL GERÇEĞİ

1. DEVRİMCİLER, FAŞİZME KARŞI MÜCADELEYİ GERÇEK DEMOKRASİ İÇİN MÜCADELENİN BİR PARÇASI SAYARLAR..... 447
Faşizmle Mücadelede İkili Görev 453
Faşist Parti ve Faşist Terör Çetelerinin İşlevi 457
Devrimciler Faşizme Karşı Neler Yapılar? 460
Direniş Komiteleri 461
Devrimcilerin Direniş Komitelerine Bakışı 465
2. DEVRİMCİ YOL GERÇEĞİ 469
3. BAĞIMSIZLIK VE DEMOKRASİ İSTİYORUZ!..... 474